Alteței Séle Regale

Principelui Ferdinand al României

Moștenitor presumtiv al Corónei

www.dacoromanica.ro

PREFAȚĂ

Lucrarea ce presint, publicului cititor, este resultatul unei muncĭ de şépte anĭ; nu mi se va lua — cred — în nume de rĕŭ dacă voiŭ spune că în acest timp am avut multe greutăţĭ de învins, până s'o vĕd închiegată în forma actuală. Trebue să mărturisesc că fără concursul câtor-va ómenĭ, doritorĭ de propăşirea culturei némuluĭ, şi pe carĕ-ĭ voĭ cita în altă parte, lucrarea ar fi rĕmas mult timp ne tipărită şi pentru care le rĕmân profund recunoscĕtor.

Mĕ simt dator a mulţumi, cu acéstă ocasiune, ilustruluĭ român, D-luĭ Gr. N. Mano, pentru că 'mĭ-a pus la dispositiune preţiósa D-sale colecţiune de hărţĭ, din care am reprodus douĕ în acéstă lucrare, cum şi pentru sfaturile părintescĭ şi recomandaţiunele de care am avut nevoe.

De asemenea şi venerabiluluĭ D-n Ştefan Grecénu pentru unele documente referitóre la familia boerilor Grecenĭ şi carĭ stăteaŭ în legătură directă cu cestiunile ce mĕ preocupaŭ.

La tipărirea lucrăreĭ s'aŭ strecurat şi câte-va greşelĭ pe icĭ colea; rog pe onor cititor să fie indulgent că numaĭ cine nu scrie. acela nu gresesce.

Aşĭ fi dorit să daŭ un indice alfabetic la finele lucrăreĭ, cum şi lista documentelor şi operelor consultate,

www.dacoromanica.ro

dar lipsa mijlócelor m'a împedicat, mărginindu-mĕ a indica isvórele în josul paginei prin note.

Lucrarea, ast-fel cum se presintă, este departe de a fi complectă; nu este vina mea! Din parte'mĭ am făcut tot ce 'mĭ-a fost posibil pentru buna reuşită şi pentru acésta n'am cruţat nicĭ ostenélă nicĭ cheltuială. Voiŭ termina şi de data acésta cu cuvintele Mitropolituluĭ Moldoveĭ, Veniamin Costachi, care ḑicea: «că, dacă fie-care 'şĭ-ar face datoria numaĭ atât pe cât póte, să fim siguri că nu va cădea cetatea nóstră».

15 Maiŭ 1902.

www.dacoromanica.ro

INTRODUCERE

Ашѣ омениц ши юбицилор Синпатрїотй ши Фїете кареле а адеверинцей историчещй юбиторю! де ачеастъ датъ, кꙋ ачест ал нострꙋ а Историей Томос, ѧн време де одиХнъ... зъбвиндꙋвъ кꙋ нои ѧмпреꙋнъ...

Principile Dimitrie Cantemir
Hronicul Romano - Moldo - Valahilor I

Când intri în sala de lectură de la Archivele Statuluĭ, orĭ în acea a secţiuneĭ Manu-scriselor de la Academia Română, simţĭ că aspirĭ un aer mucigăios, incărcat cu'n praf fin ce se ridică după documente—odóre vechĭ şi nepreţuite, căcĭ în ele se află istoria vie a trecutuluĭ nostru românesc. Aceste documente, nu sunt de cât sfărămiturĭ rarĭ, scăpate ca prin minune, de focul mistuitor, de activitatea neadormită a şóricilor, de jafurile Turcilor, de pârjolirele Tătarilor, de barbaria Ungurilor, de sfeterisirele meşteşugite şi adese-orĭ brutale ale Ruşilor, de mâinele impiĭ ale Nemţilor şi de lăcomia viclénă a călugărilor grecĭ, carĭ avéŭ tot interesul - in anumite împrejurărĭ—ca: orĭ să le ia cu dênşiĭ în Orient, saŭ la rigóre să le distrugă, cum a făcut un mitropolit grec din Muntenia pe la jumătatea întêia a véculuĭ trecut.

In fine, după ce te aşeḑĭ la masa de lucru, archivistul amabil îţĭ aduce—după cerere—o condică mare in folio, saŭ un pachet cu documente; foiletezĭ condica, orĭ citescĭ documentele, apoĭ maĭ cerĭ altele şi ast-fel, cu cât cercetezĭ maĭ mult, cu atât curiositatea ţi se măresce, dragostea de a face

www.dacoromanica.ro

face cunoscinţă cu trecutul pe nesimţite te cuprinde. Şi cu cât te pogori mai adânc în întunericul vécurilor cu atât o lumină se produce în jurul tĕŭ, mintea ta să strămută în timpurile pe carĭ le studiezĭ, devĭ impersonal şi ast-fel césurĭ întregĭ trăescĭ în mijlocul unei lumĭ carĭ şĭ-a trăit traiul, dar care nu maĭ există de vécurĭ.

Acéstă lume, începe să defileze pe dinaintea ochilor minţeĭ tale, alcătuită de ómenĭ din tóte straturile sociale şi'ĭ vedĭ: cu ideile şi sentimentele lor, cu portul şi armătura lor, cu bine-facerile şi păcatele lor pe care singurĭ şi nesiliţĭ de nimenea şi le mărturisesc, cu nenumèratele lor daniĭ şi pecetluite cu infricoşate blesteme.

Ast-fel, iţĭ apar Voevoziĭ din timpurile vechĭ, de mărire strămoşéscă, luptând vecĭnic cu spada în mână pentru «lege şi moşie» şi împreună cu poporul formézĭ o stavilă la Porţile Orientuluĭ contra puhoiuluĭ popórelor barbare; stavilă doborâtă une-orĭ, dar nicĭ odată nimicită.

In acéstă epocă de spirit militar şi religios, 'şĭ-aŭ luat nascere monumentele nóstre religióse cele maĭ măreţe din întréga ţară, ridicate după fie-care victorie câştigată, în contra vrăjmaşilor lor; acele victoriĭ eraŭ atribuite exclusiv luĭ Dumneẓeŭ, carĭ 'ĭ-aŭ ajutat lupta în contra vrăjmaşilor.

După Domnitorĭ vin boeriĭ. Pe ceĭ din timpurile de glorie strămoşéscă iĭ vedĭ voinicĭ şi viguroşĭ, cu portul lor pitoresc, cu spadele lor grele atârnate la şolduri, cu feţele pârlite de arşiţa sóreluĭ—semn al veghierilor nesfârşite şi luptelor necontenite, purtate pentru apărarea patrieĭ. Eĭ caută cu ardóre să imiteze pe Domnitor nu numaĭ în faptele vitejescĭ ci şi în acte pióse şi creştinescĭ.

Cu timpul însă, Româniĭ, cad din ce în ce maĭ jos din dreptul public otoman—graţie deselor schimbărĭ de Domnĭ şi patimilor neînfrânate ale partidelor boerescĭ, de a pune pe tron pe unul din aĭ lor; dar din aceste teribile frământărĭ n'aŭ câştigat de cât streiniĭ.

Constantinopolul ne trimite de pe înfloritele maluri ale Bosforuluĭ Ciuma şi pe Fanarioţĭ iar Orientul, acea dróe de călugărĭ nespălaţĭ, vecinic cerşetorĭ; ei aŭ fost bine primiţĭ, «împărătesce ajutaţĭ» şi prin bogatele nóstre Monastirĭ pripăşiţĭ. Alţiĭ, aŭ fost înadins chiemaţĭ de Domnĭ şi boerĭ şi cu insistenţă îndemnaţĭ, să introducă limba grécă în biseri-

www.dacoromanica.ro

cile şi mănăstirile deservite de dênşiĭ; *«iar dumneḑeiescile slujbe să se facă în limba grecéscă, întocmaĭ ca la Cotrocenĭ»* ḑicea D-na Maria soţia luĭ Şerban-Vodă Cantacuzino la 1685.

Grecisarea bisericeĭ în elementele eĭ superióre este decĭ încă de timpuriŭ consumată.

Fanarioţiĭ şi levantiniĭ, — cunoscută fiind propensiunea straturilor sociale inalte românescĭ pentru tot ce este strein— boeriĭ adoptă limba, portul lor, şi prin desele căsătoriĭ, se alteréză într'o bună parte caracterul şi moravurile cele simple dar cinstite ale boerilor noştri.

Cu inceputul véculuĭ XVII, grecisarea societăţeĭ inalte românescĭ să face pe nesimţite. Moravurile fanarioţilor şi levantinilor încep a se manifesta în guvernământ şi în biserică în societate ca şi în administraţie. Limba grecéscă devine limba modeĭ; ea este vorbită de aristocraţia românéscă, cu o eleganţă atică. Limba românéscă este dispreţuită şi rămâne a fi vorbită numaĭ de ţărăni şi mojicĭ.

Boeriĭ din acest timp de decadenţă, ne apar cu totul alt·fel de cât ceĭ din epoca de mărire strămoşéscă,—descrişĭ maĭ sus.

Acum eĭ ne apar delicaţĭ, spiţelaţĭ, în loc de tradiţionala ghiógă ghintuită cu care strămoşiĭ lor «próşcă prin duşmanĭ făceaŭ» la Resboenĭ şi Călugărenĭ cum şi în alte rĕsbóe, eĭ învirtesc în parfumatele lor mâinĭ, metaniĭ cu bóbe marĭ de chihlibar, de sidef, saŭ maĭ sciŭ din ce lemn scump din Orient.

Odată cu adoptarăa obiceiurilor, limbelor greco-turcescă, dispreţuesc şi portul naţional şi îmbracă ciacşiriĭ, orĭ poturiĭ fermenéua, antereul şi contăşul turcesc. Aruncă căciula cea după moda luĭ Mihaiŭ Bravul, pentru a'şĭ acoperi capul cu cialmaua şi maĭ târḑiŭ cu fesul. Işĭ tunde perul scurt şi'şĭ lasă numaĭ o şuviţă lungă în crescetul capuluĭ. In loc de sabie işĭ impodobesc şalul de briŭ cu un amabil hanger turcesc cu mânerul bătut in pietre scumpe. Afectéză acea somnolenţă orientală, unită cu o mândrie proprie fanariotuluĭ de rasă, dar falit, şi în nechibzuinţa lor, mergeaŭ până acolo, să se crédă că sunt şi eĭ fanarioţĭ, fiindu-le ruşine a se numi românĭ: «Ţeranul e român, eŭ sunt boer moldovan», exclamaŭ eleviĭ luĭ Cuculi şi Kiriac de la Academia mihăilénă din Iaşĭ.

Cu alte cuvinte boeriĭ din românĭ, devin *filo-românĭ*.

www.dacoromanica.ro

Din punctul de vedere politic ei erau divisaţi în două tabere. *Boerii halèa* [1]) *şi boerii paia* [2]).

Boerii halea luau parte la divan şi judecau procesele impricinaţilor aplicând legile, întinzându-le ca pe o piele próspătă de boŭ, după expresiunea lui Dionisie Eclesiarchul. Ast-fel se judecau şi în restul ţĕrei, în dicasterii ca şi la tactul isprăvnicieĭ judeţelor. Pricinele de judecată se aminau cu anii, de aci proverbul «mai bine este o învoială strâmbă de cât o judecată dréptă». Acest proverb e şi adi de actualitate.

Calemurile (funcţiunele) ca şi cele-l'alte dregătorii se dedeau pe bani, ori pe protecţiuni. Protejarea şi favoritismul erau erigéte în sistem de guvernământ; calemgiul din ultima tréptă, putea ajunge prin linguşiri josnice la cele mai înalte dregători în stat; nu i se cerea nici aptitudinea nici cinstea necesară, ci numai *calitatea* de a sci să linguşéscă, de a săruta mâna pe care n'o putea muşca, saŭ un bilet al unui protipendist halea, căpatat prin cine scie ce servicii inavuabile. Calemurile ca şi dregătoriile fie ele date pe bani, ori pe protecţiuni, nu se viza nici odată la progresul instituţiunei, ci numai la pricopséla protejatului. De aci delapidări *grosomodo* ori sfeterisiri meşteşugite după expresia timpului, cum a fost cu averea orfanllor, lăsată de milostivul mitropolit al Ungro-Vlachieĭ Filaret al II-lea.

A proteja elementele cinstite, muncitóre şi capabile face onóre urmaşului lui Mecenas, pentru că protecţiunea incurajéză pe om şi'i dă o îndoită putere de muncă.

A proteja însă pe ceĭ leneşi, intriganţi, incapabili şi pe toţi găgăuţii, tonţii şi guşaţii, este a sfida munca, a o insulta şi chiar şi aşi bate joc de instituţiunea în fruntea căreia e rapus. Ajunsese ca cinstea să fie considerată ca prostie, munca ca o ruşine, meritul ca de merit, iar sacrificiul o adeverată nebunie.

Boerii paia stând departe de afacerile publice, erau tot d'a-una nemulţumiţi, vecinic intriganţi; adese ori se transformau nemulţnmirile lor în facţiuni anarhice şi revoluţionare, grabnici pentru cel mai neinsemnat motiv a alerga la Pórtă, «cu rogojina aprinsă in cap şi cu jalba în proţap» plângân-

1) In activitate.

2) In disponibilitate.

www.dacoromanica.ro

du-se că «nenorocita raia» «Kelerul împĕrăţieĭ» era sărăcit despopulat de Domn şi sateleţiĭ luĭ.

De alt-fel, atât boeriĭ halea cât şi ceĭ paia, când era vorba de a'şĭ apăra privilegiele, apoĭ şi le apera cu ultima energie în contra oriĭ căruia ar fi îndrăsnit a le aduce vre-o ştirbire:

Aibă cine o vrea să aibă
Cu boeriĭ trébă n'aibă

striga Enăchiţă Văcărescu, cel maĭ învețat boer al véculuĭ al XVIII-lea.

Din grupurile acestea se detaşa un numer de boeriĭ «carĭ steteaŭ greŭ de partea tĕreĭ; aceştia însă, eraŭ în tot-d'a-una în minoritate.

Rândurile lor aŭ crescut maĭ cu sémă după revoluţiunea cea mare franceză. Aşa vedem că boeriĭ din divanul luĭ Caragea, vĕdênd starea tristă la care adusese călugăriĭ grecĭ averea Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, printr'o anafora către Domnitor se exprimă:

„*Şi nu putem a suferi a maĭ lăsa Mŏnăstirea* (*Cotrocenĭ*) *în mâinile lor* (*călugărilor grecĭ*), *să privim cu lacrămĭ prăpădenia cea de tot a eĭ, la care aprópe este să ajungă şi să vedem înstreinarea acareturilor strămoşilor noştri, care cu multă sârguinţă şi osârdie câştigându-le le-aŭ afierosit pentru vecinica lor pomenire...*“

Iar într'o altă anafora, aceiaşĭ boeriĭ divaniţĭ, vedênd că de la muntele Atos nu se ia nicĭ o mesură pentru a aduce Mŏrăstirea *în bună stare între altele adaugă «...cacĭ de (se) vor maĭ obrăsnici* (*sfetagoriţiĭ*) *apoĭ atuncĭ cu hotărâre să scie că se desghină Mŏnăstirea în totul şi rĕmâne cu totul desăvârşit slobod ţĕreĭ...*»

Vedem decĭ că la 15 Ianuarie 1815, Divanul luĭ Vodă Caragea este conscient de drepturile naţionale şi nu se sfiesce a-şĭ spune franc opiniunile faţă de călúgăriĭ grecĭ. Cu asemenea patrioţĭ va suna în curênd ora redesceptăreĭ naţionale.

Apoĭ vin neguţătoriĭ cucernicĭ şi jupânesele bĕtrâne şi evlavióse—carĭ în lipsă de copiĭ—işĭ consacraŭ tot avutul lor pentru buna stare a bisericeĭ, care la rându-ĭ trebuia să îngrijască: a hrăni pe sĕracĭ, a îngriji de orfanĭ, a înzestra fete lipsite de mijlóce, a întreţinea şcolĭ, etc. etc.

După ce stipulaŭ când şi cum să se împartă ajutórele,

www.dacoromanica.ro

lăsaŭ cu limbă de mórte ca să fie înmormântaţĭ înlăuntru saŭ în pridvorul bisericeĭ şi să fie vecînic pomeniţĭ.

Apoĭ, fiind-că biserica a fost în tóte timpurile mângâetórea şi sprijinitórea omuluĭ, din légăn şi până la mormênt, iar după mórte însoţindu-l cu rugăciunele eĭ, îţĭ apar prin documente archipăstoriĭ şi păstoriĭ turmeĭ cuvêntătóre,—clerul cu tóte divisiunile şi sub-divisiunile sale.

Maĭ nu există document, unde să nu fie representată una saŭ maĭ multe feţe bisericescĭ, maĭ înalte, orĭ maĭ modeste.

Ast-fel 'ţĭ apar mitropoliţiĭ şi episcopiĭ eparchioţĭ, printre care strălucesc uniĭ prin pietatea lor, priu patriotismul lor, alţiĭ prin sciinţa orĭ prin umanitarismul lor cum aŭ fost: Varlaam Dositoiŭ şi angelica figură a luĭ Veniamin Costache, toţĭ mitrodoliţi aĭ Moldoveĭ. Apoĭ Ştefan Teodosie, Dionisie Filitis, Dionisie Lupul şi milostivul Filaret II, toţĭ mitropoliţi aĭ Ungro Vlachieĭ. Damaschin episcopul Buzĕuluĭ, Kesarie al Râmniculuĭ, etc.

Printre aceştia se aflaŭ mulţĭ lacomĭ, mândri şi de o mândrie prostănatică, necăutându-şĭ de cât înavuţirea lor şi ca consecinţă: arghirofilĭ, ierosilĭ şi simoniacĭ «care 'şĭ dobândiseră scaunele prin grósnice dărĭ de banĭ, la domnĭ şi miniştriĭ lor. Aceştia pentru a'şĭ scóte baniĭ daţĭ, hirotoniaŭ ca preoţĭ, ómenĭ fără sciinţa cărţeĭ şi maĭ cu sémă fără chiemare. Eĭ puneaŭ decĭ interesele lor meschine maĭ pe sus de interesul bisericeĭ. Nu se sileaŭ a atrage în cler ómenĭ luminaţĭ, devotaţĭ şi cu chemare pentru acéstă misiune, ci lăsaŭ să intre ómenĭ simpli şi fără chemare.

Mateiŭ al Mirelor—fost egumen al Mónăstireĭ Dealul de lângă Târgovisce, ne spune că «astă-ḑĭ nu afii în acéstă ţară, —nicĭ preot, nicĭ călugăr, nicĭ archiereŭ cu sciinţa cărţeĭ... preoţiĭ nu sciŭ să boteze, nu sciŭ să facă liturgie. Când le vorbesce de misterele credinţeĭ staŭ şi se miră ca şi cum le-aĭ vorbi de lucrurĭ de pre altă lume; barbaria lor e complectă, ne sciind de cât să mănânce colivele şi colaciĭ ce li se aduc [1])». Starea acésta a durat vécurĭ întregĭ, chiar după înfiinţarea seminarelor, sórta cleruluĭ remâne mult timp aceiaşĭ.

Patriarchul sêrbesc din Carlovitz—Ivacicovicĭ, fiind che-

1) Tesaur I p. 370.

www.dacoromanica.ro

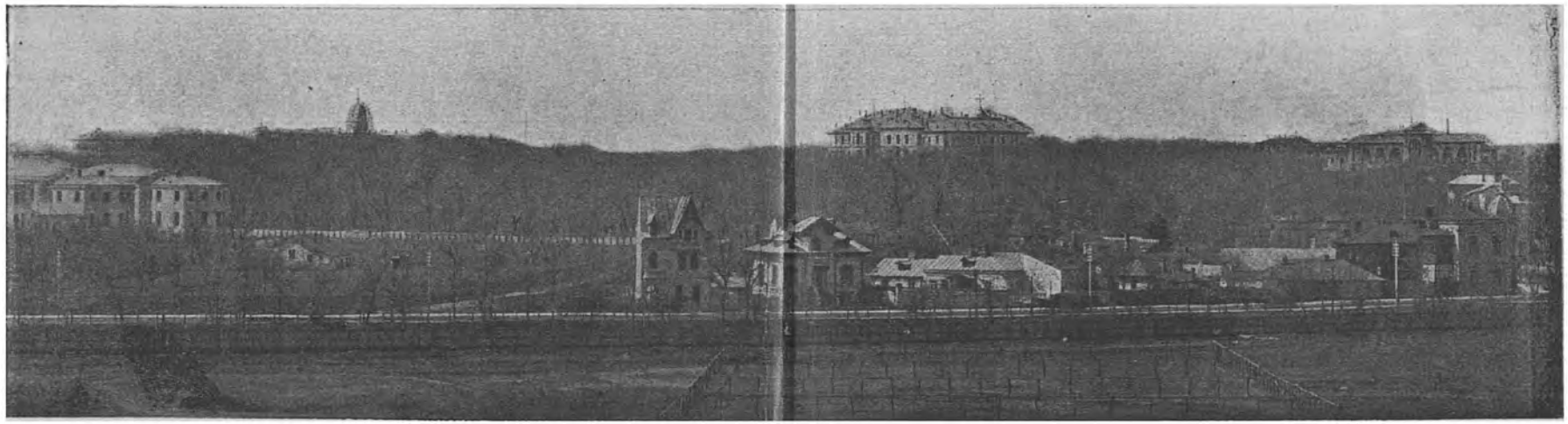

VEDEREA ACTUAL A COTROCENILOR

www.dacoromanica.ro

mat de locuitorii din Răşinari în calitate de mitropolit al Sibiului, să prezideze festivitatea serbărei pentru deschiderea şcólei de acolo, rosti cu acea ocasiune discursul urmetor: «Io vinit la voi, pentru că voi chiâmat la mine; voi, nu chiâmat la mine, io nu fi vinit la voi; dar acum venit la voi şi ḑic vouâ: bine faceţi că faceţi scolâ la voi. Daţi copii la scola; vaţă bine, faceţi domni la ei; vaţă prost, faceţi popă la ei».

Ierarchii noştri după vremuri,—şi chiar după înfiinţarea seminarielor—aŭ urmat din instinct—póte cu prea mici cepţíuni—ideile *desceptului* patriarh sârbesc. Toţi aceĭ carĭ n'aŭ putut să înveţe—s'aŭ făcut preoţi—iar aceĭ silitorĭ şi deştepţi ne găsind în cler nicĭ o protecţiune ci numaĭ persecuţiuni, aŭ alergat în acolo, unde le surâdea un viitor maĭ frumos. Mare parte din seminariştĭ sunt astă-ḑi profesorĭ universitarĭ, medicĭ, magistraţi, profesorĭ de licee, ingineri, etc. Şi dacă se maĭ găsesc astă-ḑi preoţi descepţi pe icĭ-colea, nu scim căror împrejurări le datorim.

Să nu uităm şi călugărismul şi'n special cel grecesc.

Acéstă castă priveligiată, având o organisaţiune proprie, fiind legată de interese comune era vecinic unită şi solidară, ne ascultând de cât de ordinele comunităţilor lor; egumenii grecĭ ajunsese prin mijlocul avuţielor imense peste care eraŭ stăpâni a forma un stat în stat. Ca ómenĭ «cu firea ascuţită şi practicĭ în acelaş timp, aŭ explótat cumplit credinţa şi tóte sentimentele frumóse cum şi avutul nostru naţional în profitul causeĭ lor la început, iar maĭ târḑiu în al lor propriu şi cu drept cuvênt. Eĭ ne eraŭ streinĭ: cu naţionalitatea, cu limba, cu obiceiurile, cu aspiraţiunile nóstre, afară dór «de legea sfîntă». Pe aceştia ĭ întâlnim fórte des; nu există un singur document de vânḑare, de cumperare, de danie, de schimb, de delimitare orĭ de judecată unde să nu figurede un egumen, orĭ un delegat al sĕŭ.

Apoĭ vine *turba;* şi aicĭ nu înţelegem popurul, căcĭ de el nicĭ se vorbesce măcar, de cât numaĭ când trebue să plătéscă birurile şi angăriile de tot soiul, ci de acea mulţime, care numaĭ consumă fără să producă nimic, de linguşitorĭ şi şarlatanĭ, carĭ trăesc pe socotéla celor simpli, ascunḑându-şĭ păcatele acoperite de pulpana antereului unuĭ protipendist halea, de hrăpitorĭ ne miloşĭ, carĭ grămădesc avuţiĭ de origină in-

www.dacoromanica.ro

pură, neuitându-se pe cine dospóe şi peste ce fiinţĭ plăpânde calcă spre a'şĭ atinge ţinta lor.

Acestea sunt impresiunile căpătate, din studiul documenţelor isolate; dar a le studia in acest mod, iesemnéză a trata lucrul ca simplu erudit şi atuncĭ devĭ un *om-bibliotecă;* cu cât studieḑĭ documentele în complexul lor şi cu cât te suĭ maĭ sus în istorie cu atâta rolul istoriculuĭ se asémănă cu al naturalistuluĭ paleontolog.

Paleontologul în escursiunile şi săpăturile pe care le face în interesul sciinţeĭ, cu cât se pogora in straturile maĭ aprofundate în scórţa pămintuluĭ, găsesce ádese orĭ, rămăşiţele de animele ante-deluviane orĭ coji de crustaceĭ care aŭ existat odată dar astă-ḑĭ aŭ dispurut.

El scie că sub acel schelet a existat când va o fiinţă şi care a dispărut de vécurĭ.

Identic acelaş lucrn il face istoricul cu documentul.

Sub schelet a existat când-va un animal.

Sub document a existat când va un om.

Naturalistul studiaḑz de exemplu crusta trilobituluĭ orĭ al unuĭ alt animal antideluvian, ca să'şĭ figureze maĭ bine firea animaluluĭ.

Istoricul studiază documentul ca să cunóscă omul.

Scheletul şi documentul—ḑice, Taine [1])—sunt rămăşiţĭ de ale morţilor şi decĭ indiciĭ absolut sigure ale fiinţeĭ intregi viĭ.—Până la om trebue să ne suim pe el să ne incercăm a'l reconstrui. «Adevĕrata istorie ḑice acelaşĭ autor, nu incepe de cât atuncĭ când studieḑi maĭ multe documente in complexul lor, când discerni adevĕrul de minciună, pătrunḑênd cu facla in mână in întunericul vremurilor, parcurgênd repede distanţa timpurilor, şi veḑi pe omul viu lucrând în deplina sa activitate, a sentimentelor sale, pasiunilor şi auḑi vocea şi 'ĭ veḑĭ fisionomia sa, gesturile şi hainele sale, să-l vedem cu alte cuvinte ca şi pe omul, pe care cu câte va minute l'am intâlnit in stradă [2])».

In asemeoea condiţiunĭ istoria a fost transformată în Germania sunt acum 130 anĭ, in Franţa de un secol, şi de câte-va deceniĭ in România.

---

1) Histoire de la literature Anglaise I pag. IV-V.

2) Ibidim op. cit V.

www.dacoromanica.ro

Studiind documentele Cotrocenilor, Lupescilor (sf. Eleftherie) şi Grozăvescilor în complexitatea lor ne am silit din tóte puterile a reconstitui istoria acestor trei cartiere după chrisovele domnescĭ, acte donaţiunĭ, vênderĭ, cumperărĭ şi schimburĭ şi am aruncat o lumină pe cât posibil de vie asupra trecutuluĭ acestor cuartiere şi în special asupra Cotrocenilor localitate pitorésca din punctul de vedere al posiţiuneĭ şi istorică prin faptele care s'aŭ săvârşit aci in decursul vécurilor.

Dacă comparăm vechimea documentelor acestor treĭ cuartiere vedem că documentele Lupescilor sunt maĭ vechĭ decât ale Grozeveştilor iar ale Grozeveştilor maĭ vechĭ de cât ale Cotrocenilor, şi decĭ ar urma să credem că Cotrocenĭĭ ar fi fost ceĭ din urmă populaţĭ; in acest cas am fi indreptăţiţĭ să ḑicem despre locuitorĭĭ din Lupesci şi Groḑeveştĭ ceĭa ce ḑicea nobilul persan Megabys despre calcedonienĭ-colonie megariană-«*că aŭ fost orbĭ* colonisând intâĭ Calcedonul şi tocmaĭ după 17 anĭ Bizantul [1]) posiţiunea cea maĭ frumósă din Univers.

Presupunem cu tóte acestea că satul Cotrocenĭ trebue să fie incă maĭ vechiŭ de cât Lupescĭ şi Grozeveştĭ, de óre ce aicĭ incă de la 1598 găsim o mică bisericuţă ceĭa ce nu găsim la Lupescĭ ci numaĭ la Grozevescĭ şi dacă in documentele Grozevescilor se amintesce în mod vag despre o biserică cu hramul Sf. Ierarch Nicolae, apoĭ nu sciu unde va fi fost acea biserică in Bucurescĭ, orĭ la Grozevescĭ ? ceia ce scim insă cu siguranţă este că Mitrea Voinicul, proprietarul Grozevescilor, a ḑidit biserica Sf. Gheorghe vechiŭ din Bucurescĭ care a fost atuncĭ mitropolitu ţĕrĭĭ [2]) cum şi Sf. Ecaterina [3]) este verosimil ca acest boer bogat să fi ḑidit şi o mică biserică la Grozevescĭ, ceia ce d'altmintrelea tot in mod vag se amintesce in pisania vecheĭ biserici a acestuĭ sat.

Am pus ipotesa că vechimea Cotrocenilor este maĭ mare ca a celor-l'alte sate ; dar va remânea o simplă ipotesă de o cam dată, de óre-ce ne lipsesc documentele. A existat o condică veche a Monăstirei Cotrocenĭ şi ale căreĭ documente ne aŭ fost transmise prescurtate ; aceia condică nu se ştie unde

---

1) Ch. Seignobos Histoire de la gréce aneeme pag. 192.

2) Archivela statuluĭ condica Mitropolieĭ No. 5 fila 105.

3) Archive ibidem.

www.dacoromanica.ro

este; când va ieși vre-o dată la ivélă—dacă va mai ieși—se vor produce nouĭ luminĭ asupra Cotrocenilor.

Tot din comparațiunea amintită resultă o a doua ipotesă.

Dacă ne aruncam o privire peste harta Cotrocenilor [1]) și a moșiilor vecine, Lupesciĭ, Grăzevesciĭ de jos și Grozĕvesciĭ de sus, se pare că aceste 4 moșiĭ aŭ fost când va proprietatea unuĭ singur boer și anume a luĭ Tudosie marele ban al Craioveĭ.

Venerabilul Domn Ștefan Greceanu care se ocupă cu monografia boerilor grecenĭ între care se află și Mitrea Vornicul, este tot de acéstă părere.

Să vedem ce ne spun documentele.

Tudosie banul a avut douĕ fete și anume pe Caplea [2] și Neaga și un băiat pe Vlaicu care devine în urmă socrul luĭ Michnea Vodă III-lea.

Caplea este măritată după Stan Spătaru (Cretzulescu) și ĭ dă între alte moșiĭ de zestre și moșia Lupesciĭ.

Neaga este măritată după Mitrea Vornicul Greceanu și ĭ-a dat de zestre între alte moșiĭ și sate, moșia Grozăveștiĭ de sus și de jos.

După ce Mihaiŭ Viteazu ucide pe Mitrea Vornicul din causa conspirațiuneĭ ce făcuse împreună cu alțĭ boerĭ contra luĭ, ĭ ia jumătate din moșie și o afierosesce Mŏnăstireĭ Sf. Ion; închinată la sf. mormânt, — sub numele de Grozevesciĭ de jos; iar Mitróieĭ Vorniceseĭ soția ucisuiuĭ vornic, ĭ lase numaĭ moșia cu satul Grozeveștiĭ de sus [3]).

Moșia cu satul Lupesciĭ, sunt vindute de Caplea—cunoscută în documente—sub numele de spătăréasa Caplea din Periș luĭ Alexandru Vodă fiul luĭ Mircea Ciobanul, carĭ le afierosesce și el la rândnl săŭ Mŏnăstireĭ Sf. Troiță cea de curând zidită de dânsul, și devenită în urmă Monăstirea Raduluĭ-Vodă.

Satul Lupesciĭ în curs de maĭ multe vécurĭ din causa imprejurărilor locale, nu s'a sciut unde este fiind-că i s'a schimbat numele de Lupescĭ, în cel de Cărămidarĭ Cu acest nume îl găsim în documente la anul 1744 N-bre 27.

---

1) Veḑĭ planșa No. 3. (Vatra moșieĭ Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ) orig. la biroul doc. din Ministerul Domeniilor.

2) Veḑĭ satul Lupescĭ.

3) „ „ Grozeveștiĭ.

www.dacoromanica.ro

Autorului acestei lucrări îi-a trebuit a face multe cercetări până când a reușit pe deplin să-i fixeze topografia.

Cuartierul Cotrocenii, situat in partea apuseană a capitalei, este aședat pe o colină incadrată de o bogată și incântătóre verdéță.

Intemeerea satului Cotrocenii o găsim în rațiunea istorică a fondărei tuturor orașelor și satelor nu numai din țara românéscă, ci și din alte țări.

Intemeierile și colonisările unei țări la locuri șese nu se fac de cât în timpuri de linisce.

Fundarea orașului Bucuresci a avut loc in timpuri când nici legenda — în care se găsesce un sâmbure istoric — nu póte să ne spue măcar pe departe cine aŭ fest cei dintâi ómeni, care aŭ tras brasda in basenul Dâmboviței și aŭ fundat Cetatea Bucurescilor în aceste locuri mlăștinóse, nisipóse ne adăpostit de nici un obstacol natural, ci deschis în tóte părțile și supus vecinic la invasiuni streine și inundațiunea capricióséi Dâmboviță, stavilită in parte de abea acum 20 ani și definitiv anul acesta.

Dacă origina Bucurescilor n'o putem sci, ar fi o curată minune să putem cunósce timpul când și de cine s'aŭ fundat satele : Cotrocenii saŭ Lupesci ori Grozăvesci. Causa nesciinței originelor nóstre residă : I) in fatalitatea vremurilór și al II-lea in adoptarea limbei slavone, ca limba bisericéscă și a cancelariei domnesci. Acéstă limbă ne fiind conformă firei nóstre ne înrudindu-se cu limba nóstră nici in spița a doue-spre-decea, ne avènd o literatură proprie, desvoltată, ci mărginită numai la cărțile de ritual bisericesc și la câte-va traduceri de cronic(bisantine și acelea din timpurile de decadență.

De abea pe la inceputul secolului al XVI-lea aŭ inceput să se facă câte-va slabe incercări de istoriografie [1]). In aceste cronici se trataŭ chestiuni de un ordin superior și nu despre înființarea unor sate cum sunt de ex. acelea de care ne ocupăm. Prin documente întâlnim adesea sate care pórtă nume de boeri bine cunoscuți in istorie de ex. satul Secueni pórtă numele mareluĭ Ban Secuianul; dar e chestiunea Banul Secuianul [2]) a fundat acest sat, ori locuitorii fiind români aĭ

1) Ion Bogdan Cronicele înainte de Ureche.

2) Archive Cronica Mitropoliei No. 1 fila.

www.dacoromanica.ro

banului, a rămas până astă-dĭ cu acest nume? trebue să fie orĭ una orĭ cea-lalta ipotesă, dar nu'ĭ maĭ puţin adeverat că se pote să'l fi şi intemeiat şi să-ĭ pórte şi satul numele fondatorului. Acelaş lucru putem să-l spunem şi despre satul Brâncoveni, Golescĭ şi multe altele.

Dar dacă nu scim când şi cine aŭ intemeiat pe fie-care in parte din satele ce ne preocupă, avem cel puţin mângâerea sufletéscă, că cunóscem din trecutul lor de aprópe 4 vécurĭ pe proprietarĭ lor, adaogirile orĭ scăderile suferite, numĕrul locuitorilor, crescerea orĭ descrescerea populaţiuneĭ lor, cum şi evenimentele care s'aŭ petrecut aicĭ—unele prea importante—şi carĭ staŭ in legătură directă cu istoria ţĕreĭ in general, iar cu cea a Bucurescilor in special.

Inainte de a intra in fondul cestiuneĭ dăm aicĭ:

Lista monedelor vechĭ menţionate in acéstă lucrare

Ug = galben unguresc.
Un galben = 130 aspri in anul 7109 (1601) [1].
» » = 200 » » » 7149 (1640) [2].
» » = 200 banĭ » » 7191 (1683) [3].
» Taler = 132 » » » 7223 (1715) [4].
» » = 120 » » » 7167 (1659) [5].
» » = 13 costande » 7113 (1605) [6].
O costandă = 10 banĭ in » 7202 (1693, [7].
Un leŭ = 132 » » » 7239 (1731) [8].
» ban = aspru.
» piastru = 60 parale vechĭ românescĭ orĭ 37 banĭ de aşĭ in 1842 [9].

---

1) Archivele Statului Mŏnăstirea Costroceni pachet 1 şi 61 doc. 1.
2) Academia Română docum. din 28 Noembrie anul 7149.
3) Archivele Statului Monăstirea Cotroceni condica No. 1 fila 16—23.
4) Archivele Statului Monăstirea Horezu I 22 din 12 Maiu 7223.
5) Archivele Statului Monăstirea Cotroceni condica No. 2 fila 61 verso.
6) Archivele Statului Mitropolia Ungro-Vlachiei pach. 7 doc. din anul 7113.
7) Archivele Statului Monăstirea Horezu III 76 doc. din 28 Octombrie 7202.
8) Archivele Statului Mŏnăstirea Horezu V 23 doc. din 2 Iunie 7239.
9) Annuaire de la Principauté de la Valachie 1842 p. 161—162.

www.dacoromanica.ro

Un galben = un taler şi bani 60 [1]), varia însă după cum galbenii eraŭ veneţieni orĭ ungurescĭ.

Un zlot = 30 parale = 90 banĭ.

» groş orĭ groşiţă = 10 banĭ in valórea de astă-ḑi [2]).

Mĕsurĭ de lungime

O funie = 100 stênjenĭ în anul 7217 (1709) [3]).

Stênjenul este cel al luĭ Şerban-Vodă (Cantacuzìno) care a servit ca unitate de mesură în Muntenia până la introducerea mĕsurilor basate pe sistemele metrice.

---

1) Archivele Statuluĭ Condica No. 1 a Mŏnăstireĭ Cotroceni fila 16—23.

2) Moneda cu acest nume circulă şi astă-ḑi în Bulgaria.

3) Archivele Statuluĭ Mitropolia Ungro-Vlachieĭ pach. 8 doc. 23 din 1 Maiŭ 7217 (1709).

www.dacoromanica.ro

SATUL ȘI MOȘIA
COTROCENI

1539—1679.

CAP. I.

§ 1.

..... Cariĭ în ce nu v'aţĭ putea încrede sau foarte cu minune lucru vi sar păré, vor mărturisi (documentele) precum noi, de la noĭ, măcar un cuvinţăl să nu fim adaos, ci cu întrégă a inimiĭ stiinţa pre denşile povaţă avênd, unde ne au dus acolo am mărs, şi nicĭ cât de la dênşile nu ne am abatut.

D. Cantemir
Hronicul Romano-Moldavo-valahilor

Vechimea Cotrocenilor, să pierde în nóptea vremurilor; insă originea fundăreĭ acestuĭ sat, o găsim în raţiunea istorică a colonisărilor.

Putem spune cu probabilitate, că exista pe la inceputul véculuĭ al XVI.

Acéstă probabilitate, işĭ are razimul în temeiul maĭ multor hrisóve domnescĭ, între care cităm pe cel de la Radu-Mihnea Vodă, cu data din 27 Noembre anul 7123 (1614):

«Cu mila luĭ Dumneḑeŭ, Iω Radul Voevod şi Domn a tótă ţara rumânéscă, feciorul mareluĭ şi prea bunuluĭ răposat: Mihnea Voevod, nepotul bătrânuluĭ şi prea bunuluĭ răposat Alexandru Voevod, datam Domnia Mea acéstă poruncă a Domnieĭ mele, slugeĭ Domnieĭ mele Stoicăĭ Vătaful, şi Predeĭ şi luĭ Istfan Ĭψφαν̂ şi cu fraţiĭ luĭ şi cu fecioriĭ lor, câţĭ Dumneḑeŭ le va dărui, ca să le fie lor moşia *Cotrăcenilor* КОТРЬЧЄНЇЛОР, din câmp, din apă; din padure şi din hotar până in hotar, orĭ-cât se va alege, *pentru că ĭaste a lor bătrână şi dréptă moşie, de la moşiĭ lor din ḑilele altor Domnĭ bă-*

www.dacoromanica.ro

trânĭ. Apoĭ, când aŭ fost în ḑilele răposatuluĭ Mihaiŭ Voevod (Vitézul), el singur aŭ împresurat acéstă moşie de o aŭ luat pe séma domnéscă şi de atuncĭ până acum, aŭ stat tot moşie domnéscă. Iar când aŭ fost acum în ḑilele Domnieĭ Mele, când s'aŭ milostivit Domnul Dumneḑeŭ şi cinstitul împărat, de 'mĭ-au dăruit Domnia şi cu schiptrul stăpânireĭ ţărĭĭ rumâneştĭ, iar slugile Domnieĭ Mele Stoica Vătaful, şi Preda şi Ĭstfan, aŭ venit înnaintea Domnieĭ Mele, de s'aŭ rugat ca să răscumpere moşia lor de la Cotrăcenĭ. Intre aceia Domnia mea, singur m'am milostivit de am slobozit şi s'aŭ răscumperat de către Domnia Mea cu 24.000 aspri; însă aŭ dat sluga Domnieĭ Mele Stoica Vătaful singur 12.000 aspri gata, pe jumetate din moşie; iar pe cealaltă jumătate de moşie, aceia singurĭ aŭ dat Stefan şi Preda ĭarăşĭ 12.000 aspri gata. Ca să ţie sluga Domnieĭ Mele Stoica vătaful jumetate de moşie, iar Ştefan şi Preda, cealalta jumătate; şi cine cum aŭ dat banĭĭ aşa, să ţie şi moşia»[1]). (Urmează mărturiele) leat 7123 (1614) Noembre 27.

Documentul este clar; el ne spune:

1) Carĭ aŭ fost primiĭ proprietarĭ aĭ moşieĭ Cotrocenĭ.

2) Că aceştĭ proprietarĭ aŭ «moşia bătrână şi drépta de la moşiĭ lor, din ḑilele altor Domnĭ bătrânĭ.

3) Expresiunile: «bătrână» şi că «o aŭ de la moşiĭ lor» ne arată că proprietariĭ eraŭ în a treia generaţie; socotind generaţiunea de 30 anĭ, iar pe a treia numaĭ pe jumetate,— de óre-ce ea nu era sfârşită, — găsim că moşia Cotrocenĭ era în stăpînirea acelor proprietarĭ cam de 75 anĭ; carĭ, scăḑuţĭ din 1614 data hrisovuluĭ nostru, ne dă anul 1539, raţiune, pentru care am şi început istoria Cotrocenilor cu acest an.

4) Ne maĭ spune documentul, — complectat cu'n altul din 26 Februarie 7123 (1615), că Mihaiŭ Viteazul, cuprinde moşia şi siliştea satuluĭ Cotrocenĭ «cu multe năpăştĭ de birurĭ, carĭ aŭ fost în spinarea lor de aŭ luat moşia lor cu sila»; şi de atuncĭ şi până acum (atât moşia cât şi) siliştea aŭ fost pe seama Domnească[2]).

5) Că ceĭ treĭ proprietarĭ, viind la Divanul luĭ Radu Vodă daŭ 24.000 aspri şi'şĭ rescumpără moşia pe nedrept răpită de Mihaiŭ Vitézul.

---

1) Archivele statuluĭ, monăstirea Cotrocenĭ, pachet 1 şi 61 doc. 3 (orig. slav. cu trad. română).

2) Idem pachet 1 şi 61 document 5.

www.dacoromanica.ro

Dintr'un alt hrisov, vedem că acéstă sumă era adunată ca să răscumpere mai multe părți ale locuitorilor din Cotrocenĭ și anume: «partea Opreĭ, socrul Stoicăĭ, și partea grecului tótă și partea călugăruluĭ de la Sărindar tótă, și partea Dudeĭ tótă și din partea Dudeĭ a patra parte și partea luĭ Dumitru Logofetu Dudescu ce aŭ avut el de cumpărătóre de la Duda tótă, din câmp, din pădure, din hotarul Detcoiuluĭ cel bătrân, până în hotarul Lupescilor»[1]). Afară de acești proprietarĭ aĭ moșieĭ maĭ găsim că in sat la Cotrocenĭ, maĭ eraŭ 2 familiĭ de moșneni, în total 6, de la carĭ Mihaiŭ Vitézul le cumperă de la uniĭ moșiile pe séma domnéscă, iar pe ceĭ săracĭ 'ĭ transformă *în rumâni* [2]) (adică servĭ). Tot aicĭ trebue să amintim, că satul Cotrocenĭĭ venea pe partea de moșie rescumperată de Stoica Vătaful socrul Opreĭ.—La Cotrocenĭ maĭ găsim o bisericuță saŭ maĭ propriŭ vorbind un schituleț, de óre-ce se afla în mijlocul uneĭ pădurĭ seculare și administrat de călugărĭ grecĭ — cel puțin după numele lor, — Ignatios și Neofitos, căcĭ dacă aceștia ar fi fost roâmnĭ, sa'r fi iscălit Ignatie și Neofit. Acest schituleț îl găsim existând la anui 1598 după cum vom vedea în altă parte.

După obiceiul timpuluĭ, la fie-care schimbare de domnĭ, proprietarĭĭ de moșiĭ, case, viĭ etc. trebuiaŭ să se presinte la Divan, spre a'șĭ reinnoi hrisóveie de proprietățĭ. In acest scop să presintă și proprietarĭĭ din Cotrocenĭ, înaintea luĭ Radu Leon Vodă în a doua domnie, prin care cer să li se confirme moșia, siliștea și satul Cotrocenĭ, ceia ce și obțin prin hrisovul din 20 Februarie anul 7130 (1622) [3]). Acest hrisov este însemnat, că scóte la ivélă pe un urmaș al unuia din proprietarĭĭ citațĭ maĭ sus și anume a luĭ Stoica Vătaful. Acest noŭ proprietar, se numesce *Ghioca*.

Ghioca este fiul jupâneseĭ Dumitra fata Opreĭ și soția luĭ Stoica Vataful. După mórtea luĭ Stoica, Dumitra se căsătoresce a doua óră cu Mihul,[4]) din care căsătorie nasce pe Ghioca; cunoscut în documente sub numele de *Ghioca Căpitanul*, și care va juca un mare rol în istoria Cotrocenilor.

Acestea constatate și pe deplin stabilite, să intrăm maĭ departe în amenunțită cercetare a hrisóvelor bătrâne dom-

1) Archivele Statuluĭ, Mŏnăstirea Cotrocenĭ, pach. 1 și 61 doc. 4.
2) Archive, Condica M-reĭ Cotrocenĭ No. 3, fila 4 și 5.
3) Archivele statuluĭ, M-rea Cotrocenĭ, pach. 1 și 61, doc. 7.
4) Archivele statuluĭ, M-rea Cotrocenĭ, pach. 1 și 61, doc. 10.

www.dacoromanica.ro

nescĭ, date proprietarilor şi rumânilor «ot Cotrocenĭ» să asistăm la luptele dintre aceştĭ proprietarĭ, la transformările ceaŭ avut loc aicĭ cum şi la evenimentele istorice care staŭ in legătură directă cu cestiunea ce ne preocupă.

Rumânii din Cotrocenĭ, işĭ revindecă drepturile lor faţă de jupâ nésa Dumitra, ţicênd că, ea, n'are dreptul să-ĭ ţie catatare; cum insă privilegiaţiĭ nu sunt de loc dispuşĭ să renunţeuşor la privilegiele lor, — care in majoritatea cazurilor constituia o nedreptate strigătóre la Cerurĭ, pentru o intrégă clasă de ómenĭ, — Jupânésa Dumitra, dă jalbă la divan cerênd să ĭ intăréscă hrisovul şi asupra altor rumânĭ, pe care soţul seŭ Stoica nu-ĭ rĕscumparase din *rumânie*. Alexandru Voevod feciorul luĭ Radu Voevod, 'ĭ dă dreptate jupâneseĭ Dumitreĭ.

La 22 August 1625, jupânésa Dumitra, cere din noŭ divanuluĭ luĭ Alexandru Vodă Coconul (1623—1627) să-ĭ intăréscă hrisovul de stăpinire asupra satuluĭ şi moşieĭ Cotrocenilor. Domnitorul 'ĭ intăreşte hrisovul şi-ĭ dă: «Satul Cotrocenĭ *tot* cu tot hotarul, din câmp, din pădure, şi din apă şi cu viele şi cu *toţĭ rumânii* anume: Stoica Cuzăŭ şi cu feciorii luĭ, Albul şi Stanciul Ciagora şi cu feciorii lor. «Pentru că acest sat Cotrocenĭ,—repetă hrisovul,—aŭ fost de baştină al jupâneseĭ Dumitra fata Opreĭ de la moşĭ de la strămoşĭ. Apoĭ când aŭ fost in ţilele reposatuluĭ Mihaiŭ Vodă (viteazul) moşneniĭ satuluĭ Cotrocenĭ anume: Oprea şi Grecul şi Duda şi călugărul de la Sărindar, eĭ aŭ vindut din satul Cotrocenĭ părţile lor de moşie şi de peste tot hotarul şi cu rumâniĭ, reposatuluĭ Mihaiŭ Voevod, pe banĭ gata şi tot aŭ fost rumânĭ domnescĭ şi aŭ fost atuncĭ şi aceştĭ maĭ sus zişi rumânĭ, tot in satul Cotrocenĭ. Insă de demult de maĭ 'nainte vreme, din ţilele réposatuluĭ Domn Mihail Voevod şi aŭ fost luat şi legătura reposatuluĭ Mihaiŭ Voevod la satul Cotrocenĭ. Apoĭ când aŭ fost in ţilele părinteluĭ domnieĭ mele... Iω Radu Voevod (Mihnea), Stoica pitarul şi jupânésa luĭ Dumitra eĭ aŭ fost rescumperat pe satul Cotrocenii de rumânie de către Domnia sa cu 24.000 aspri de Argint şi aŭ dat şi camăta acestor maĭ sus ţişĭ banĭ, galbenĭ 50 la Dragomir feciorul Cĭoroesculuĭ. Insă aŭ fost rescupărat partea Opreĭ tatăl jupâneseĭ Dumitreĭ şi partea Greculuĭ şi partea Dudeĭ şi partea Călugăruluĭ, partea lor de moşie tótă, şi cu tot satul; insă să se ştie semnele moşieĭ: din hotarul Lupescilor până in hotarul Detcoilor, din apa Dâmboviţeĭ şi cu vaduri de móră».

www.dacoromanica.ro

Iar mai departe ne spune acelaşi Hrisov, că, când s'a rescumpărat moşia, s'a rescumprat şi *rumânii* mai sus menţionaţi. Insă rumânii protestéză la divan in contra jupâneseï Dumitra ḑicênnd «cum că n'aŭ fost rumânï de baştină in satul Cotrocenï, nicï aŭ luat legătură rĕposatuluï Mihaiŭ Voevod la satul Cotrocenï» Domnul insă spune că: «singur Domnia mea am căutat *şi foarte bine am adeverit*, cu toţi cinstiţii boerï Domnieï mele la divanul cel mare cum că aŭ fost aceştï mai sus zişï rumânï, tot rumânï in satul Cotrocenii, din ḑilele moşuluï domnieï mele Mihnea Voevod; şi aŭ rămas aceştï mai sus zişï rumânï toţi, de lege şi de judecată dinaintea Domnieï Mele, ca să fie rumânï jupâneseï Dumitreï şi ficiorilor eï.» Insă, fiind-că bieţii rumânï avuseseră curajul să susţină că eï nu'şï vinduseră libertatea lor luï Mihaiŭ Vodă, şi decï nicï jupânésa Dumitra n'are dreptul să-ï considere de rumânï, Domnitorul in urgia luï adăugă: «insă am scos Domnia mea din divan pe aceştï mai sus ḑişï rumânï, *cu mare urgie şicu multă bătae*». Sermaniï rumânï! scump şi'aŭ plătit indrăzneala pentru că ş'aŭ arătat dreptatea făcută lor; ceï slabï n'aveaŭ dreptul nicï să se plingă măcar de nedreptăţile lor, căcï tot eï eraŭ «scoşï afară cu mare urgie şi cu multă bătae»; şi continue mai departe hrisovul a spune, că atît rumâniï cât şi satul Cotrocenii «să remână statornicï şi ohabnicï» Jupâneseï Dumitra şi feciorilor eï, nepoţilor şi strănepoţilor şi de nimenea să nu se clătéscă. — 7133 (1625) August 22 [1]).

Vedem decï, că divanul presidat de Domnitor dă Jupâneseï Dumitreï dreptul de stapânire peste tot satul şi moşia Cotrocenii cu rumânï cu tot. Moşia aceasta va fi mărită din ce in ce mai mult de Ghioca [2]), despre care am mai vorbit.

Ghioca Căpitanul devine proprietarul Cotrocenilor

§ 2.

După 6 anï, adică la 4 Martie 1631 de la judecata cu rumâniï, Ghioca Postelnicul «ot Cotrocenii» cumpără de la Şandru neguţătorul şi soţia luï Maria, a 3-a parte din funia Predeï [3])

1) Archivele statului condica M-reï Cotrocenilor No. 3 fila 4 v. şi 5.
2) Archive. Mănăstirea Cotrocenï pachet 1 şi 61 doc. No. 10.
3) Archive condica M-reï Cotrocenilor No. 3 fila 5.

www.dacoromanica.ro

frate cu Maria. — Apoĭ Ghioca impreună cu mumă sa, maĭ cumperă un vad de móră in Detcoĭ [1])

La 25 Februarie 7147 (1639 maĭ cumperă o funie de moşie la Cotrocenĭ, de la Iştfan Iusbaşa şi de la Dragomir Cioroescul şi altă funie a mătuşeĭ sale Maria şi a unchiuluĭ săŭ Preda, din hotarul Cotrocenilor [2]) şi care se întinde pîna in apa Dâmboviţeĭ [3])

La anul 1640 Iunie 10, Dumitra muma luĭ Ghioca căpitanul, fiind o femee lacomă ca şi fiul eĭ, se ridică cu pâră in contra surorii şi fraţilor eĭ, pentru stânjenii lăsaţĭ de fratele eĭ Preda din Cotrocenĭ, de moştenire tuturor rudelor [4]).

Mateĭ Basarab rânduesce pe doĭ boerĭ din divan, ca să cerceteze cum staŭ lucrurile şi anume: pe jupân Dumitru Dudescul vel vistier şi Sima biv ftori vistier, care boerĭ, găsesc cu cale ca să se impartă ceĭ 100 de stânjenĭ aĭ luĭ Preda, «care n'aŭ avut feciorĭ din trupul luĭ» la surorile şi la fraţiĭ luĭ şi anume: «jupăneseĭ Radeĭ, soţia Stoicăĭ 20 de stânjenĭ, şi surioreĭ Marieĭ jupânésa Şandreĭ 20 stânjenĭ, Radulуĭ din *Văcărescĭ* 20 de stânjenĭ şi Stoicăĭ 20 de stânjenĭ şi Dumitreĭ alţĭ 20 de stânjenĭ «şi fiind-că aŭ fost in partea Predeĭ 150 de stânjenĭ, i-aŭ fost dat Preda surioreĭ seĭ Maria 50 stânjenĭ ca zestre şi i-aŭ remas luĭ 100. Aceştĭ 50 de stânjenĭ ĭ cumpără de la Maria tot Ghioca căpitanul. Şi ast-lel Mateĭ Basarab judecă ca toţĭ să aibă parte frăţesce şi «să le fie lor la Cotrocenĭ moşie stătătóre şi ohabnică leat 7148 (1640) Iunie 10.[5])

In anul următor însă Ghioca cumpără 20 stânjenĭ de la mătuşa sa Rada din Cotrocenĭ [6]) Idem de la mătuşa sa Maria [7])

La 7151 (1643), Mateĭ Vodă Basarab, dă voe luĭ Ghioca Capitanul «ot Cotrocenĭ», s'abată apa Dâmboviţeĭ, să umble pe matca eĭ cea veche pe unde sunt morile Simel Vistierul [7]).

Am văḑut în hrisovul dat de Alexandru Coconul, la 22 August 1625, că Dumitra. fata Opreĭ, avea stăpânire peste tot

---

1) Archive condica M-rei Cotrocenilor No. 3 fila 5 v.
2) Archive condica M-reĭ Cotrocenilor No. 3 fiila 6 şi 6 v.
3) Archive Mănăstirea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 act. No. 14.
4) Archive Mănăstirea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 doc. No. 8.
5) Archivele Condica M-reĭ Cotrocenilor No. 3 fila 6v. şi 7.
6) Ibidem fila 8.
7) Ibidem.

www.dacoromanica.ro

satul Cotrocenĭ; intr'un alt hrisov de la Grigorie Ghica (1660-1664), Ghioca Căpitanul, se vede, că răpise jumătate din satul Cotrocenĭ, căcĭ il vedem părât la divan de Stoica Pitarul, moşul luĭ Ianaki Logofetul, «care cumperase jumătate din sat de la Cotrocenĭ şi l'aŭ ţinut in buna pace, până in ḑilele luĭ Mateiu Basarab». Căpitanul Ghioca insă, susţine că acea jumetate de sat este cumpĕrată de către tată-seŭ Mihu [1]).

Ghioca insă n'are dreptate, de şi mama sa Dumitra căpătase stăpânire peste tot satul Cotrocenĭ şi peste rumânĭ; era numaĭ o inducere in eróre a divanuluĭ, căcĭ la primitiva rescumpĕrare de la Radu Voevod, däduse şi Stoica 12,000 aspri şi după mórtea luĭ Stoica Pitarul, remâne partea luĭ de moşie luĭ Ianachi Comisul ginerele seŭ şi Despeĭ «ot Cotrocenĭ» fiica sa, iar dupĭ mórtea Despeĭ rĕmâne moştean pe avere fiul lor Ianaki Logofetul. Despa insă maĭ avea o sora numită Maria, pentru care lasă, cu «limbă de mórte», ca fiul seŭ Ienaki să-ĭ dea şi Marieĭ 50 stinjenĭ moşie in Cotrocenĭ. 7180 (1671), Noembre 25 [2]).

Ghioca insă nu se lasă, ci la 29 Aprilie 7181 (1673), trage pe Ianaki in judecata Divanulnĭ şi ceĭ treĭ boerĭ marĭ, rinduiţĭ cu judecata găsesc, că acea jumătate de sat din Cotrocenĭ, «fostaŭ cumperată de Stoica Pitarul, moşul luĭ Ianaki Logofetul, tatăl jupăneseĭ Despeĭ[3])» şi decĭ Ghioca remâne de lege şi de judecată, după expresiunea timpuluĭ.

La 2 Maiŭ 7181 (1683), Ianaki Logofetul, speriat de lăcomia veruluĭ seŭ Ghioca, să şi presintă la Grigorie Vodă Ghica, care iĭ confirmă hrisovul stăpânireĭ jumetăţeĭ de sat din Cotrocenĭ, pentru că ea «fosta cumpĕrată de Stoica Pitarul, moşul luĭ Ianaki Logofetul, tatăl jupăneseĭ Despeĭ, din domnia intâia a Raduluĭ Voevod [4]), după cum am văḑut maĭ sus.

Ghioca, este una din acele firĭ ne-astămpărate şi rĕsvrătitóre, care face puţină deosebire intre lucrul seŭ şi al altuia, caută cértă tuturor, caută să răpéscă de la cine poate şi cum póte; şi când i-a venit momentul oportun, n'a cruţat nicĭ pe mama sa. Aşa, vĕḑând că mama sa Dumitra, are banĭ şi argintărie, maĭ avea şi partea eĭ de moşie din Cotrocenĭ, ce să

1) Archive. M-rea Cotrocenii, pach. 1 şi 61, doc. 24.
2) Archive. Condica M-reĭ Cotrocenilor, No. 3 fila 9.
3) Archive. Condica M-reĭ Cotrocenilor, No. 3, fila 9.
4) Archivele Statuluĭ. Condica M-reĭ Cotrocenilor, No. 3, fila 10 şi 10 v.

www.dacoromanica.ro

gândi Ghioca? nicĭ maĭ mult nicĭ maĭ puţin ,de cât sărăpéscă tot ce are; ḑis şi făcut. Jupăneasa Dumitra vĕḑêndu-se jefuită de insuşĭ fiul seŭ, lasă tótă ruşinea la o parte şi merge in ḑiua de 8 Iulie, anul 7148 (1640), la divan. unde se plânge că fiul seŭ Ghioca, i-a furat «moşia, baniĭ şi argintăria» [1]). Nu scim ce va fi hotărit Divanul, căcĭ documentele de carĭ dispunem, nu ne spun nimic ce s'a maĭ petrecut in urmă, dar scim, că la anul 7168 (1660), Ghio·a Căpitanul este stăpân peste tot satul şi peste intréga moşia Cotrocenĭ [2]).

Ghioca Căpitanul pierde satul şi moşia Cotrocenilor

§ 3.

Evenimentele politice, carĭ aŭ avut loc in Muntenia, intre aniĭ 1658, adică de la detronarea luı Const. Şerban Basarab Cârnul şi până in Maiŭ 1660, in timpul domnieĭ luĭ Gheorghe Ghica Vodă, sdruncină cu desévêrşire poziţiunea cea atât de frumósă a hrăpitoruluĭ Ghioca Căpitanul, marele proprietar al satuluĭ şi moşieĭ Cotrocenĭ, cum am spus maĭ sus.

Ce să intamplase?

Sunt cunoscute din istorie, imprejurările cum Constantin Şerban a fost detronat, apoĭ alianţa luĭ cu Racotzi, Principele Transilvanieĭ, cu Mihnea al III-lea (Gioan-bey) şi cu detronatul domn al Moldoveĭ, Gheorghiţă Ştefan.

Toţĭ aceştĭ domnitorĭ detronaţĭ, căutaŭ să-şĭ redobândéscă tronurile pierdute. In cele din urmă vĕḑênd că nu maĭ pot reuşi, doĭ dintre dânşiĭ ş'aŭ incălţat opincile exiluluĭ şi s'aŭ rugat Maiceĭ Preciste şi mareluĭ Vizir, să ĭ aducă iarăşĭ domnĭ.

Constantin Şerban insă, maĭ incercă incă o dată să-şĭ recapete tronul, aşa că in luna Aprilie 1660, făcu o ultimă sforţare pentru a alunga pe Gheorghe Ghica Vodă, — care acum domnea in Muntenia.

Const. Şerban Cârnul, avea in partida sa, o parte din seimeniĭ remaşĭ credincioşĭ, după bătălia de la Simplea pe Teléjn [3]), Cum şi câţĭ-va boerĭ nemulţumiţĭ, cu carĭ se maĭ in-

1) Archive. M·rea Cotrocenĭ, pach. 1. şi 61, documentul 16.
2) Archive. Condica M-reĭ Cotrocenilor, No. 3, fila 8 v.
3) Xenopol, Istoria Românilor, IV, p. 180—205.

www.dacoromanica.ro

Şerban Vodă Cantacuzino cu iscălitura lui.

www.dacoromanica.ro

cércă incă o dată să-şĭ recapete tronul pierdut[1]); intre aceştĭ boerĭ se află şi Ghioca Căpitanul [2]).

Domnitorul Gheorghe Ghica Vodă avea intre boeriĭ credincioşĭ, pe doĭ şi ceĭ maĭ influenţĭ şi anume: pe bătrânul Postelnic Constantin Cantacuzino [3]) şi fiul seŭ Şerban Cantacuzino [4]) Este sciut că Cantacuzeniĭ şi in special Postelnicul Constantin Cantacuzino, era cel inteĭ şi cel maĭ influent boer la Curtea Muntenieĭ, pe carę posteritatea l'a supranumit şi «făcător de domnĭ.» [5])

Acest bătrân şi influent boer ţinea in căsătorie pe Elina sora luĭ Constantin Cărnul, decĭ eĭ eraŭ, cumnaţĭ şi cu tóte acestea nicĭ el, nicĭ fiul sĕŭ Şerban, nu-ĭ daŭ preţiosul lor sprijin, ci staŭ «alăturĭ cu Domnia». Ghiorghe Ghica Vodă, 'ĭ dă celuĭ dintĭĭ pentru fidelitatea sea către tron, un hrisov, prin care ĭĭ mulţumesce in terminiĭ ceĭ maĭ măgulitorĭ; acest Hrisov póte fi considerat ca tip de recunoscinţă domnéscă [6]) Dintr'un document din timpul domnieĭ Cirnuluĭ, vedem că Const. Basarab se purtase reŭ cu rudele séle; cérta vine de la moşia şi satul Pie'rile din jud. Vlaşca, pe care Dómna Elina văduva luĭ Mateĭ Basarab, le dăduse de «poménă frateluĭ eĭ Udrişte Năsturel «ot Fierăştĭ», iar acesta la rindul luĭ le lasă de moşcenire fiuluĭ seŭ Radul Spatarul, de la care le răpesce Constartin Basarab pe când era domn; şi pentru ochiĭ lumeĭ 'ĭ maĭ dă şi ceva banĭ [7]). Tot ast-fel cred, că se va fi purtat Cărnul şi cu Cantacuzeniĭ, — cu privire la moşcenirea remasă lor de la Dómna Elina,—căcĭ numaĭ ast-fel ne putem explica pentru ce'ĭ găsim pe inţeleptul postelnic şi pe fiul seŭ Şerban Cantacuzino, in tabăra luĭ Gheorghe Ghica, cu cari nu eraŭ inrudiţĭ nicĭ in a XII spiţă şi nu in acea a luĭ Constantin Basarab, carĭ eraŭ rude de aprópe Cărnuluĭ, ceeia-ce ar fi fost mult maĭ firesc. Gheorghe Ghica Vodă, este adinc convins că Şerban Cantacuzino, 'ĭ este unul dintre boeriĭ ceĭ maĭ creidncioşĭ şi din acéstă causă 'ĭ incredinţéză misiunĭ foarte importante şi delicate in acelaşĭ timp, după cum singur o mărturi-

1) Xenopol Istoria Romanilor IV p. 180—305.
2) Archivele statuluĭ Manăstirea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61. Hrisovul 20.
3) Archive Mănastirea Cotrocenĭ pachet 3. Hrisov. 3.
4) Archive condica M-reĭ Cotrocenĭ No. 3 fila 8 v.
5) N. Iorga Cronicele Muntene p. 2.
6) Archive Mănăstirea Cotrocenĭ pachet 3 Hrisov. 2.
7) Archivele statuluĭ Condica Cotrocenilor No. 3 fila 8 v.

www.dacoromanica.ro

sesce [1]) Când Constantin Basarab Cârnul «aŭ rădicat sabia asupra impărăţieĭ şi aŭ trecut peste munţiĭ din ţara Ungurésca hoţésce» în Aprilie 1680, Domnitorul avea necesitate de 12 caĭ «ca să fie de tréba impĕrăţieĭ şi Domnieĭ...» şi ca boer credincios îl trimete pe Şerban Cantacuzino ftori (II) logofet.

«Iar Ghioca capitanul el n'aŭ vrut să se ţie de Domnia mea şi unde a fost stégul imperăţieĭ cu toţiĭ boeriĭ, ci s'aŭ sculat şi el ca un ficlén imperăţieĭ şi domnieĭ mele şi duşman ţereĭ, de aŭ ridicat sabia asupra imperăţieĭ şi a Domnieĭ mele. Decĭ pe acea vreme trimiţênd (pe) boierul Domnieĭ mele (Şerban Cantacuzino) ca să aducă 12 caĭ, ca să fie de tréba imperăţieĭ şi a Domnieĭ mele, iar el (Ghioca) au ţinut calea hoţésce de 'ĭ-a luat 12 caĭ buniĭ».

Gheorghe Ghica Vodă, ca să pedepséscă pe Ghioca capitanul pe de o parte, iar pe de alta, să resplătéscă credinţa şi să despăgubéscă pe boierul seŭ Şerban Cantacuzino, îĭ dă tótă moşia împreună cu satul Cotrocenĭ, proprietatea luĭ Ghioca căpitanul.

Iată cum se exprimă Domnitorul în Hrisovul de danie—volnicie.

«Intr'aceia Domnia mea, veḑênd slujba cea dréptă şi credinciósă şi socotind Domnia mea şi pentru paguba ce 'ĭ-aŭ făcut şi pentru ficlenia ce aŭ făcut Domnieĭ mele, dat-am acéstă carte a Domnieĭ mele, (slugeĭ Domnieĭ mele Şerban, Cantacuzino) ca să fie volnic cu acéstă carte a Domnieĭ mele, să ţie satul Cotrocenĭ din judeţul Ilfov din sus de Bucurescĭ. tot satul cu tot hotarul şi cu tot venitul de pretutindenĭ, orĭ-cât se va alege şi rumânĭĭ câţĭ se vor afla într'acest sat şi cu viile, morile şi vadurile de móră [2]) ca să-ĭ fie luĭ moşie şi feciorilor şi nepoţilor şi strănepoţilor moşie ohabnică în vecĭ, 7168 (1660) Iunie 10 ḑile [3]).

Deşi vinovăţia luĭ Ghioca capitanul era vedită, totuşĭ, Divanul ţereĭ ţine, — ca să legitimeze hrisóvele Domnescĭ date boieruluĭ Şerban Cantacuzino; — dupĕ ce judecă faptul în sine, găsesce că tótă paguba făcută de Ghioca capitanul luĭ Şerban Cantacuzino, se urcă la suma de 200 ughi [4]).

1) Archivele statuluĭ Condica Cotrocenilor No. 3 fila 8 v.
2) Archive M-rea Cotrocenĭ, pachetul 1 şi 61, Hrisovul 20.
3) Archivele statuluĭ M-rea Cotrocenĭ, pachetul 1 şi 61, Hrisovul 20, cf. şi condica Cotrocenilor fila 8 v.
4) Archive, condica Cotrocenilor No. 3 fila 11 şi 11 v.

www.dacoromanica.ro

Ce s'a mai făcut cu Ghioca capitanul? Va fi fost el ucis de către Gheorghe Ghica Vodă, orĭ va fi fugit in pribegie cu Cârnul, nu scim nimic căcĭ documentele tac; ceea-ce scim, însă este, că el n'a plătit paguba făcută luĭ Şerban Cantacuzino, ci a trebuit să o plătéscă fiiĭ luĭ: Ghiorma, Dumitraşco şi Mihalaşco capitanul. E ceva dureros in actul pe care 'l daŭ fiiĭ luĭ Ghioca capitanul, Spătaruluĭ Şerban Cantacuzino. Şi e dureros pentru memoria părinteluĭ lor, de óre-ce in zapisul de vêndare dat la mâna luĭ Şerban Cantacuzino, istorisesc eĭ singurĭ cum tatăl lor Ghioca «aŭ jăfuit pe ţisul mare spatar [1]) faptele săvârşite de tatăl lor, dupe cum vom vedea maĭ departe.

Şerban Cantacuzino primesce volnicia de a stăpâni satul şi moşia Cotrocenĭ, totuşĭ, nu póte deveni deplin stăpân de cât dupĕ 11 anĭ şi 5 lunĭ, adică in anul 1671 Noembrie 18. El este impedicat de evenimentele politice care se succed cu o repeţiciune vertiginósă şi nenorocirilor intâmplate Cantacuzenilor cum aŭ fost: Venirea la tronul Munteniei a luĭ Grigore Vodă Ghica, uciderea bătrânuluĭ Postelnic Const. Cantacuzino intr'o pimniţă de la Monăstirea Znagov,—in urma intrigilor luĭ Stroe Leurdènul şi Dumitrasco Çantacuzino-grecul.

Tóte acestea avură de consecinţă, ca Şerban Cantacuzino să nu pótă executa sentinţa Divanuluĭ cu privire la moşia Cotrocenĭ. Un lucru reiese clar din zapisul de vêndare, că de şi Gheorghe Ghica Vodă dăduse hrisovul pentru volnica stăpânire a moşieĭ şi satuluĭ Cotrocenĭ, totuşĭ, moşia şi satul costa maĭ mult de cât preţul celor 12 caĭ evaluat de Divan la 200 ughi şi decĭ, pentru deplina legitimare trebuia să maĭ plătéscă restul pentru valórea reală a satuluĭ şi moşieĭ.

Marele Spătar Şerban Cantacuzino cumpĕră moşia şi satul Cotrocenĭ (1671)

§ 4

Fiiĭ luĭ Ghioca capitanul, ne putênd plăti paguba făcută de tatăl lor, se invoiră a vinde moştenirea rĕmasă lor şi daŭ următorul zapis de vêndare luĭ Şerban Cantacuzino:

«Adică noĭ: Ghiorma i Dumitrasco capitanul i Mihul fe ciorii Ghiocăĭ capitanul ot Cotrocenĭ, scrim şi mărturisim cu

1) Archive M.rea Cotrocenĭ, pachetul 1 şi 61, doc. 26.

www.dacoromanica.ro

acest al nostru zapis, ca să fie de bună credinţă la mâna dumnéluĭ Şerban Cantacuzino vel spatar şi să se scie că noĭ, datorim Domnieĭ sale ughi (galbenĭ ungurescĭ) 200 încă din ţilele Ghicăĭ Vodă, pentru jacurile ce aŭ făcut tatăl nostru pe Dumnéluĭ in ţilele Ghicăĭ Vodă, care ne-aŭ ajuns judecata să plătim tótă paguba Domnieĭ-sale precum ne scrie zapisul nostru, anume de plată. Şi asceptând Dumnéluĭ din ţi in ţi ca să ne plătim, noĭ nu ne-am maĭ plătit până in ţilele M. S. Domnuluĭ nostru 'Iω Antonie Voevod. Decĭ, cerêndu-şĭ Dumnéluĭ baniĭ şi ne avênd cu ce plăti, mersam la Domnia-sa de ne-am tocmit de ĭ-am dat tótă partea de moşie din Cotrocenĭ: din câmp, din pădure, din apă, cu vadul de móră in apa Dâmboviţeĭ şi cu 3 róte de móră făcute şi cu viile, orĭ-cât se va alege din hotar până 'n hotar şi hotarele de moşie incă să se ştie: in lat, din hotarul Lupescilor (aţĭ muchia déluluĭ Cotrocenilor), in sus, până in hotarul Detcoilor (muchia déluluĭ despre Pyrotechnie si Preotul Ilie) şi in lung, din mitca Dâmboviţeĭ până în valea Dobrilor (aţĭ valea Odăĭ dincóce de Măgurele) carə moşie ne este noue de la părinţiĭ noştri; şi noĭ făcênd preţul maĭ mare al moşieĭ tocmituneam cu Dumnéluĭ, de ne-au maĭ dat peste cele 200 de galbenĭ ce scriŭ maĭ sus, incă ughĭ 360 care fac ughi 560; şi am luat toţĭ baniĭ deplin in mâinile nóstre cum scrie maĭ sus şi am vêndut noĭ de a nóstră bună voe fără nicĭ o silă (ba bine că nu), cu ştirea tuturor fraţilor noştri de moşie, ca să'ĭ fie Dumnéluĭ moşie stătătóre, Dumnéluĭ şi coconilor Dumnéluĭ in véc; şi când am facut acéstă tocmélă, fost-aŭ mulţĭ boerĭ mărturie care 'şĭ vor pune iscăliturile şi noĭ pentru maĭ adeverată credinţă pusuneam maĭ jos iscăliturile nóstre. I na pisach Pavlachĭ Logofetul meseţĭa Noembrie 18 leat 7180 (1671).

Eu Ghiorma paharnic
Fu Dumitrascu Ghioca capitan
Eu Miho

✠ Vladica Teodosie
Ianachi logofetul ot Cotrocenĭ
Gheorghe biv vel ban marturie
Mareş vel ban marturie.

Gheorghe vel vornic mărturie, Radul vel logofet Creţulescu, Papa vel vistier marturie, Ivasco serdar marturie, Preda vel slugер, Ilie biv vel armaş marturie, Negoiţă vistier, Ghidul comis marturie, Nedelcul ciucer marturie, Dumitrasco ciucer Poenaru [1]).

1) Arhivele Statuluĭ M-rea Cotrocenĭ, pachetul 1 şi, 16 doc. 26.

www.dacoromanica.ro

Şerban Cantacuzino a cumpĕrat satul şi moşia Cotrocenii după tóte formele legale ale timpului; ilmitele acestei moşii eraŭ: din hotarul Detcoiului [1]) in lat în inclusiv matca Dâmboviţei până in marginea colinei platoului Cotrocenilor, iar in lung până în valea Odăilor, cu alte cuvinte numaĭ Cotroceni din deal. Şerban Cantacuzino nu era omul care să se mulţuméscă cu puţin. Caută decĭ a-şĭ rotunji moşia prin nouĭ cumpărărĭ. Doria să cumpere şi locul ocupat azĭ de Cotrocenii din vale, loc acoperit cu pădurĭ seculare.

Acéstă parte era stăpânită de doĭ proprietarĭ: şi anume:

I) Tótă partea ocupată astă-zĭ de biserica şi palatul regal de la Cotrocenĭ, de Institutul Botanic, colina Cotrocenilor până la Erbăria vechĭe şi de aci, cotind în diagonală până în apa Dâmboviţei cam pe unde se află adĭ Usina Tramwaiului electric, aparţinea luĭ Ienachi Logofătul «ot Cotrocenĭ» [2]).

II) Locul ocupat adĭ de Cotrocenii din vale şi anume: grădina Palatuluĭ regal impreună stradele; Erbăria, Şoséua Cotrocenĭ, Splaiul Domniţa Maria, strada Notagielor (adĭ Carol Davila) cum şi grădina Dr. Davila adĭ proprietatea d. Perticari, tóte acestea făceaŭ parte din moşia Lupescilor propietatea Monăstireĭ sfinta Troiţă a Raduluĭ Vodă [3])

Şerban Cantacuzino incă fiind în boerie (1672) cumpĕră de la Enachi Logofĕtul fiul jupâneseĭ Despeĭ şi a luĭ Iani Comisul ot Cotroceni [4]) moşie la Cotrocenĭ, intărită din noŭ prin hrisovul din 13 Maiŭ 7187 (1679) drept 500 ughi «din câmp din pădure cu vaduri de móră şi cu o móră stricată şi cu livedile şi cu viile ce am avut în silistia din sat, cu tot venitul de peste tot hotarul tot pe jumătate. Documentul maĭ are incă o altă importanţă că pentru prima óră se menţionéză «că vrea Măria Sa să facă şi monastire pe moşia Cotrocenilor [5]). Şerban Cantacuzino maĭ cumpĕrase o moşie in judeţul Ialomiţa numită a Tătaruluĭ», de la jupânésa Stanca fiica luĭ Leca Pitarul de Viezuresci sud Dêmboviţa [6]). Acéstă moşie să învecina cu propietăţile de acolo ale Monăstireĭ Radu Vodă.

Şerban Cantacuzino propune egumenuluĭ Raduliot, să

1) Archivele statuluĭ M-rea Cotrocenĭ.
2) Archive M-rea Cotrocenĭ pachet. 1 şi 61 act. 27.
3) Archiva M-rea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 act. 28.
4) Archive condica Cotrocenilor No. 3 fila 9 v.
5) Archivele statuluĭ M-rea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 act. 27.
6) Archive M-rea Cotrocenĭ ibidem act. 28.

www.dacoromanica.ro

facă schimb adică să ĭ dea codrul de loc (pe unde se află adĭ Cotroceni din vale) în schimbul moşieĭ Tătaruluĭ. Schimbul se face lesne şi este din noŭ întărit cu hrisovul din 7187. «*Vênd Mărieĭ Sale un codru de loc ce de nicĭ un folos nu era sf. Monastirĭ, nicĭ un venit de pre dênsul nu avea, că era un loc fără de nicĭ o hrană, fiind pre dânsul tot pădure şi mărăcinĭ*».[1] Intr'un alt document din 16 Aprilie 7188 (1680) cetim «şi aŭ pus M. Sa de aŭ curăţit tótă pădurea şi mărăciniĭ de pre dânsa şi l'am dat M. S. şi cu livada în jos pre luncă până unde ne este tocméla cu M. Sa[2]. Din modul cum argumentéză egumenul vinderea codruluĭ luĭ Şerban Cantacuzino, se vede că o înţelegere se face între egumenul Raduliot şi Domnitor, căcĭ în curînd il vom vedea egumen la Cotrocenĭ.

Apoĭ maĭ cumperă o funie de 40 stânjenĭ de moşie la Luica[3] astă-dĭ tótă partea din Cărămidariĭ de sus de la Erbărie până în matca Dâmboviţeĭ cum şi multe alte locurĭ[4].

Şi iar maĭ cumperă Şerban Cantacuzino moşia Grozăveştiĭ de Sus de la Tóder Şatrariul din Grecĭ, fără scirea şi voia adeveratuluĭ eĭ propietar, Radul Spătarul, feciorul Simeĭ Logofătul; însă o parte din acéstă moşie o ia Constantin Vodă Brâncoveanu maĭ târziŭ şi o închină M-reĭ sf. Ion Mare din Bucurescĭ[5].

In anul 7189 (1680) Noembre 20 maĭ cumperă o parte din moşia Grozăveştiĭ de jos, care moşie ajunge cu capetul din sus până în matca apeĭ Colentineĭ, dând în schimb Monastireĭ Sf. Saveĭ. 4 prăvăliĭ în uliţa cea mare ce merge spre casa Colţeĭ Clucerul[6]. La 10 Decembre acelaşĭ an o afierosesce Monăstireĭ Cotrocenĭ şi anume: moşia Clanţa de pe apa Colentineĭ ot sud Ilfov, de 1000 stânjenĭ, din câmp din pădure din apa Colentineĭ şi cu heleşteul şi cu morile, iar hotarele sunt: din jos din fântâna cu stiubeiul, pe calea Racilor până în calea moreĭ Grozăvescilor de sus (în cósta Regieĭ); şi din sus merge pe valea Băiĭ, până în calea Măicănescilor (adĭ Bucurescĭ-Nouĭ) în Rovină şi trece din Rovină în sus până în Cărările

1) Archive M-rea Cotrocenĭ ibidem act. 30.
2) Archive M-rea Cotrocenĭ ibidem act. 37.
3) Archive M-rea Cotrocenĭ condica No. 3 fila 85 şi 86 v.
4) Archive vedĭ pachetul No. 2 al M-reĭ Cotrocenĭ.
5) Vedĭ satul Grozăvescĭ.
6) Archive condica M-reĭ Cotrocenĭ fila 46 v. şi 47.

www.dacoromanica.ro

Vacilor. Acéstă moşie a fost a luĭ Óncea şi a fraţine-său Pătraşcu feciorilĭ luĭ Popa Manta [1]). Din cele expuse până aci vedem că Şerban Cantacuzino devine stăpân: peste moşia şi satul Cotrocenilor, moşia Grozăvescilor de sus, peste o parte din moşia Grozăvescilor de jos, pestepropietatea luĭ Ienachi Logofătul cum şi a surorilor luĭ din Cotrocenĭ şi peste un codru de loc din moşia Lupescilor.

Moşia Cotrocenilor fiind as-fel mărită şi rotunjită împreună cu altele despre care vom vorbi maĭ departe, le afierosesce pe tóte Monăstireĭ Cotrocenĭ cea de curând ḑidită dedânsul.

1) Archivele Statuluĭ Condica M-reĭ Cotrocenĭ No. 3 fila 48 v.

www.dacoromanica.ro

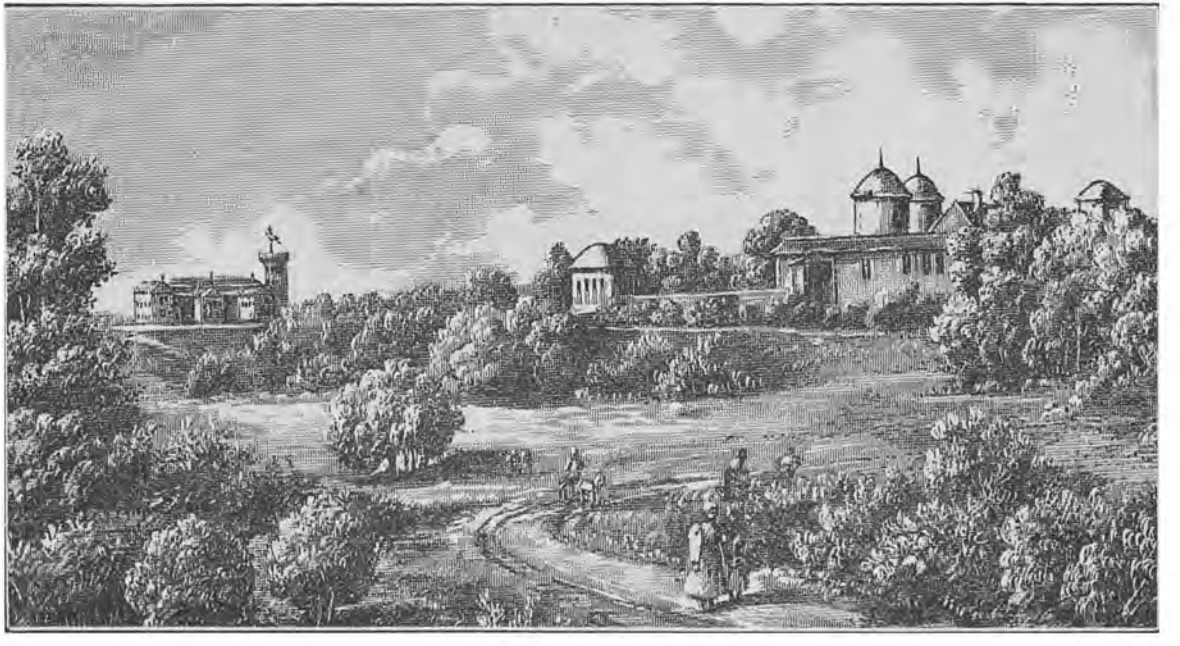

Cotrocenii văduți în 1864

www.dacoromanica.ro

CAP II

Vechiul schit de la Cotrocenĭ

§ 1

7106 (1598)

Când am vorbit despre vechimea Cótrocenilor, am amintit, în trécăt, că in anul 1598 exista acolo o bisericuţă orĭ schit în mijlocul uneĭ pădurĭ seculare. Venim să complectăm acum cu puţinele sciinţe ce le avem. Acéstă biserică avea hramul Sfinţilor Mucenicĭ Serghie şi Vach [1]). Biserica actuală îl serbézĕ şi astă-dĭ ca hram secundar la 7 Octombrie al fie-căruĭ an.

Vechia biserică a fost zidită încă maĭ dinainte vreme de jupânésa Stanca şi de fie-sa Ilinca, împreună — probabil — cu soţul orĭ părintele uneia din aceste jupânese şi anume «cu *marele* şi bătrânul Lunea — căruia pisania actualeĭ biserică îĭ scrie că «i se cuvine laudă ne mórtă prea bună faptă în nesăvîrşit lăsând»[2]) Aceste cuvinte nu pot să se refere de cât la fondatorul primeĭ biserică, căcĭ altmintrelea n'ar avea nicĭ o raţiune să fie amintit într'o pisanie unde Şerban Vodă Cantacuzino este primul ctitor şi maĭ ales cînd cunóscem energica fire a acestuĭ Domnitor, care n'ar fi putut suferi ca uneĭ o a doua persoane să i se atribue cuvîntul de «mare». Trebue să mărturisim că cercetând maĭ bine de 3000 de documente de ale Cotrocenilcr cu împrejurimile, n'am găsit măcar

1) Archivele Statuluĭ M-rea Cotrocenĭ Condica No. 3 fila 16.
2) Vedĭ pisania din pridvorul bisericeĭ.

www.dacoromanica.ro

o alusiune referitóre la «Marele şi bătrinul Lunea»; noĭ credem că este menţionat ca primul fondator al primeĭ biericĭ.

Dacă acesta ar fi fost primul fondator al vecheĭ biericĭ, de ce nu-l menţionézĕ şi pe el Const. Vodă Brâncovénu în hrisovul sĕŭ din 11 August 7220 (1712) [1]? Póte că domnitorul sciindu-l trecut în pisania biericeĭ Cotrocenĭ căreia Vodă Brâncovénu 'ĭ purta o deosebită grijă — cred că a vroit să perpetueze şi memoria soţieĭ şi a fiiceĭ primelor fondatóre.

Dacă scim cine a zidit biserica, apoĭ nu scim când a fost zidită; credem că biserica a fost clădită cu mult înaintea anuluĭ 1598, şi, nu numaĭ pentru locuitoriĭ din Cotrocenĭ, ci şi pentru ceĭ din Lupescĭ, de óre-ce biserica de la Sf. Eleĭterie n'a fost zidită de cât după anul 1748 [2].

Acéstă biserica a fost înzestrată cu moşia Petrescilor din Vlaşca de către fondatórele eĭ, între care maĭ găsim şi pe jupânésa Neacşa [3]. Schitul Cotrocenĭ maĭ posedă peste 30 sforĭ de moşie din Priboene pe care le dăm în rezumat după cum le-am găsit extrase din Vechea Condică a Cotrocenilor.

Perilipsis (prescurtare) dupe zapisele cele vechĭ ale moşieĭ Priboenilor i de cuprinderea sumelor carĭ s'aŭ făcut sub iscălitura a doĭ egumenĭ *Cotrocenenĭ*; iar zapisele se găsesc scrise în condica cea veche [4].

Nu le dăm aicĭ tóte zapisele, ci numaĭ pe cele maĭ principale din care reese până la evidenţă existenţa, continuitatea cronologică şi progresele realisate, cu privire la daniele, cumpĕrările şi schimburile ce l' făceaŭ egumenĭ de la schitul Cotrocenĭ.

a) 7106 (1598) Zapisul de vînzare a luĭ Vasile sin Popa Voinea din Priboenĭ, pentru un loc la aninişul ogradeĭ aspri, 130.

b) 7146 (1639) Idem al Neacşuluĭ Sobâlcea pentru tótă partea luĭ din Priboenĭ drept banĭ, 720.

c) 7150 (1642) Idem «al Opreĭ, al soreĭ i cu fratele seŭ Dan pentru partea lor de moşie Za aspri, 700.

---

1) Archivele statuluĭ Condica Brâncovenésca dintre anĭĭ 1692-1713 fila 536-37.
2) Vedĭ pisania biericeĭ.
3) Archive Condica Brâncovenéscă loc. cit.
4). Archivele statuluĭ, condica mŏnăstireĭ Cotrocenĭ No. 2, fila 60 v. 61 şi 61 v. Condica cea veche de care se amintesce aicĭ, nu se găsesce în archivele statuluĭ, se crede că este pierdută orĭ ne predată încă; pierderea eĭ ar fi ireparabilă. Când se va găsi, se vor produce nouĭ luminĭ asupra Cotrocenilor pe timp de cel puţin 100 anĭ.

www.dacoromanica.ro

d) 7151 (1644) «Zapisul luĭ Nechifor călugărul pentru un loc de cânepiște în Gura Sămăileĭ».

e) 7156 (1648) Zapisul de vînḑare al luĭ Stan Cârligescu din Ţigăneștĭ pentru partea luĭ ce a cumpĕrat'o de la Neacșul din Priboenĭ Za ughi, 4.

f) 7159 (1651) Idem al Dobreĭ pentru Siliștea ce este împreună cu Belea.

g) 7160 (1652) Idem a luĭ Dumitru ginerele călugăruluĭ.

h) 7163 (1655) Idem al Stanciuluĭ i al Raduluĭ, feciorii Dragoslaveĭ din Priboenĭ pentru partea lor de moșie din Priboenĭ Za aspri, 500.

i) 7167 (1659) Idem a luĭ Sêrbu Roșu pentru partea luĭ de moșie din funia Dobroescĭ Za aspri, 2000.

j) 7172 (1644) Idem al feciorilor Voineĭ i a luĭ Damian pentru un loc, 18 Costande.

l) 7175 (1667) Idem al Stanciuluĭ Bigalarul pentru tótă partea lor de moșie ug 12 Costande, 5.

m) 7178 (1670) Idem al Opreĭ, fratele Popeĭ Stoicăĭ ot Priboenĭ pentru 2 cânepiștĭ 1 ug. i 2 Costande.

In anul 7190 (1682) egumenul Cotrocean maĭ cumpĕră încă șase locurĭ în Priboenĭ (sud . . . .) pe preţul *a două ţepe róibe.*

Tóte locurile în numĕr de 33, ne spune perilipsul, aŭ fost cumperate de egumenĭĭ Cotrocenenĭ *Ignatios* și *Neofitos* pe preţ de 36.000 banĭ saŭ 300 talerĭ și 110 banĭ [1]) socotit talerul a 120 banĭ [2]).

Afară de aceștĭ 2 egumenĭ, maĭ găsim încă alţĭ 2 la acest schit și de care nu se amintesce in acest perilepsis, nicĭ în documentele Cotrocenilor din anul 7190 (1682), când actuala biserică era terminată, ci în condica Brâncovenéscă. Aci se vorbesce despre «Partenie ce a fost egumen (la Cotrocenĭ) înaintea luĭ Teodosie, fostul mitropolit al ţereĭ» [3]). Teodosie Mitropolitul a fost exilat de Radu Leon Vodă la schitul Cotrocenĭ, unde a ţinut și locul de egumen până la anul 1679, când Șerban Vodă Cantacuzino îl reintegréză ca

1) Archivele statuluĭ, Condica No. 2 a Cotrocenilor, fila 60 v.. 61 și 61 v.
2) Archiva monăstireĭ Cotrocenĭ, pachet 1 și 61 doc. 1,
3) Hrisovul Brâncoveanuluĭ din 7919 (1711), Aprilie 4, condica citată, fila 1002—1004.

www.dacoromanica.ro

Mitropolit, iar ca egumen la Cotrocenĭ găsim pe Daniel episcopul [1]).

Inainte de a vorbi despre actuala biserică, se nasce firesce urmetórele intrebĕrĭ: in ce parte a Cotrocenilor a fost situat vechiul schit zidit de jupânésa Stanca cu fiica sa Ilinca? II. Ce s'a făcut cu acea mŏnĕstire, fost-a ea dărimată de Şerban Vodă Cantacuzino ca să construiască pe cea actuală, orĭ a construit-o tot in acelaşĭ cuprins şi pe cea veche a lăsat-o să servéscă de Paraclis?

La intrebarea intêiŭ respundem: că vechea biserica a fost tot in cuprinsul, dacă nu chiar pe locul actualeĭ biserică, motivele: *a)* zidul inconjurător al monăstirei, avea o vechime maĭ mare de cât a actualeĭ biserică, pentru că este sciut că, zidurile cu cât sunt maĭ vechĭ, cu atâta cărămida este maĭ subţire, iar varul este de doue orĭ aprópe maĭ gros ca cărămida, ceea-ce face ca sub-influenţa vremeĭ, cărămida şi varul să se contopéscă atât de mult, in cât ţi se pare că este o stâncă de granit. In anul 1893, când s'a dărâmat o parte din zidul inconjurător şi palatul vechiŭ de la Cotrocenĭ spre a se construi actualul palat, lucrătoriĭ italienĭ nu puteaŭ dărima nici o jumetate metru pe ḑi; şi vĕḑênd că instrumentele li se strică, de óre-ce când loveaŭ in zid cu ciocanul ĭeşiaŭ scânteĭ, aŭ fugit cu toţiĭ părăsind lucrul. Architectul diriginte şi antreprenorul, veḑênd că remân fără lucrătorĭ, aŭ trebuit atuncĭ să dărime zidul cu dinamită, de care se feriseră la inceput. Strămoşiĭ noştri, ca şi străbuniĭ lor Romaniĭ, sciaŭ să clădéscă pentru a X-a generaţiune. Dărâmarea vechiuluĭ palat s'a făcut cu maĭ multă uşurinţă, ceia ce probéză că zidul incunjurător era cu mult maĭ vechiŭ ca palatul.

Cel ce scrie aceste rinduri, işĭ prepara pe atuncĭ examenele de la facultatea de litere, impreună cu colegul seŭ Atanasie Marosin — actualmente profesor de Istorie la liceul din Focşanĭ—in grădina palatuluĭ de la Cotrocenĭ şi am fost martorĭ ocularĭ la dărâmarea acestor zidurĭ. Istorisind d-luĭ Gr. N. Mano despre dărâmarea vechiuluĭ zid, D-sa a fost de aceiaşĭ părere că ziuul inconjurător a fost maĭ vechiŭ ca acel al vechiuluĭ palat, că trebue să fi avut o vechime de cel puţin 350 anĭ, ceia-ce de alt-mintrelea, ar coincide cu data stabilită

1) Veḑĭ lista egumenilor monăstireĭ Cotrocenĭ.

www.dacoromanica.ro

de noĭ, când am vorbit despre vechimea Cotrocenilor. Conchid decĭ, că acel zid, a fost zidul inconjurător al vecheĭ monăstirĭ Cotrocenĭ.

II. Dacă vechĭa monăstire â fost dărâmată orĭ nu, nu putem spune cu siguranță, căcĭ nicĭ un document nu ne îndreptățesce a afirma așa ceva. Din pisaniele actualeĭ bisericĭ, iarășĭ nu reese de nicăerĭ, că Șerban Vodă Cantacuzino ar fi dărâmat-o. Insă maĭ tóte hrisóvele domnescĭ, zapisele de vinḑărĭ și cumperărĭ, cum și actele de danie ale monăstireĭ Cotrocenĭ, care vorbesc despre biserică în numer de maĭ bine de 500, intâlnescĭ frasele steriotipe: «care este zidită și ridicată de Domnia mea din temelie», etc., etc. In pisania din lăuntrul bisericeĭ scrisă în grecesce la 1806, sub egumenul Visarion— dupe cutremurul cel mare de la 14 Octombrie 1802, intre altele se spune că s'a dărâmat și paraclisul bisericeĭ. Era óre acest paraclis vechĭa mŏnăstire, saŭ un paraclis de acelea care se maĭ ved și astă-ḑĭ priu curțile vechilor boerĭ — astă-ḑĭ părăsite și devenite în stăpânirea ovreilor—orĭ pe la Mitropolĭĭ? Putem însă să presupunem că boieroșiĭ egumenĭ grecĭ de la Cotrocenĭ, 'șĭ vor fi făcut și eĭ paraclis lângă casele lor spre a nu se osteni să se maĭ ducă la biserică. Cum însă casele egumenescĭ eraŭ pe locul unde se află astă ḑĭ și locuința mareluĭ maestru al Palatuluĭ, tot aci se afla și paraclisul ale căruĭ ruine le-aŭ apucat mulțĭ care astă-ḑĭ încă sunt în viață. Dacă egumeniĭ grecĭ avéŭ locuință și paraclis la hanul Șerban Vodă, de ce n'ar fi avut eĭ și la Mănăstirea Cotrocenĭ, care avea pe la inceputul secoluluĭ trecut o jumătate de milion leĭ venit anuai? Dacă va fi fost orĭ nu dărămată Vechea Mănăstire de la Cotrocenĭ, nu scim; un fapt însă este constatat și pe deplin documentat de obiceiul strămoșesc, că de câte orĭ un domnitor, orĭ un boer saŭ o jupânésă bogată, dărămaŭ o biserică mică ca să facă alta maĭ mare, avéŭ o deosebită grijă ca altarul noueĭ bisericĭ să fie construit pe locul vechiuluĭ altar, iar hramul bisericeĭ dărămate să'l trécă ca al doilea hram la noua biserică. De aci provine că unele bisericĭ din Bucurescĭ cum și din restul țereĭ să aibă câte două și chiar câte treĭ hramurĭ.

Identic acelașĭ lucru l'a făcut și Șerban-Vodă Cantacuzino cu vechia Monăstire «A ridicat din temelie» actuala biserică pe locul celeĭ vechĭ și a dat și al doilea hram al sfin-

www.dacoromanica.ro

ţilor mucenicĭ Serghie şi Vach pe care 'l păstréza şi astă-dĭ după cel pricipal, careĭ Adormirea Maiceĭ Domnuluĭ ce să prăznuesce la 15 August al fie-căruĭ an. Iată cum se exprimă Şerban-Vodă Cantacuzino in hrisovul de inchinare al Mănăstireĭ Cotrocenĭ la cele doue-ḑecĭ de Mănăstirĭ din muntele Athos: «Hramul Sf. Mucenicĭ Serghie şi Vach va fi deasemenea prăsnuit (in fie-care an) la 7 ale luneĭ Octombrie. La acest hram se vor face numaĭ pe jumătate, o treime, saŭ chiar un sfert din cheltuelile in us. La hramul principal Adormirea Maiceĭ Domnuluĭ saŭ Sf. Măria Mare, se va cheltui indoit şi intreit pentru consumaţiune potrivit cu numerul inchinătorilor».

Rămâne decĭ pe deplin stabilit — că Şerban Vodă Cantacuzino a dărâmat vechia bisericuţă şi pe locui eĭ a construit pe cea actuală; căcĭ dacă n'ar fi construit'o pe locul primeĭ biserici, ar fi avut grija — conform usuluĭ creştinesc, de a ridica un monument pe locul unde a fost vechiul altar, ceia ce n'a existat după câte cunosc.

Dacă Şerban Vodă Cantacuzino a dărâmat vechia biserică şi n'a amintit nicăirea, n'a făcut'o din causă că a creḑut că e un fapt de prea mică importanţă. N'a uitat insă a trece in pisania bisericeĭ pe vechiul eĭ fundator pe «Marele şi bătrânul Lunea căruia să cuvine laudă ne mórtă prea bună faptă in nesăvârşit lăsând» şi despre care am vorbit că nu póte să fie de cât unul din vechiĭ fondatorĭ aĭ primeĭ bisericĭ. Rămâne acum să ne ocupăm puţin de Şerban-Vodă Cantacuzino.

§ 2

Şerban Vodă Cantacuzino

Este fiul Postelniculuĭ Constantin Cantacuzino, grec de origină, care vine in ţara românéscă pe timpul luĭ Mateĭ Basarab (1633). Fiind om cu scaun la minte şi fórte avut, Mateĭ Basarab iĭ dă in căsătorie pe Ilina nepóta sa, fata luĭ Radu Şerban Basarab [1]) şi soră luĭ Constantin Basarab-Cârnul [2]) Acel care a făcut actuala Mitropolie (1655). Averea sa personală unită cu cea a soţieĭ sale, il face cel maĭ bogat boer din ţara românéscă. El

1) Histoire g-le des maisons souveraines, Princières, ducale, des aut es maisons nobles et des homes d'etat de guerre de science et d'art pag. 71—96.

2) Numit ast-fel, fiind-că'l însemnase la nas Mateĭ Basarab ca pe unul ce umbla să 'l rĕstórne din Domnia ţĕreĭ.

www.dacoromanica.ro

aduce mari servicii ţerei sale adoptive; după exilarea cumnatului seŭ, Constantin Postelnicul, devine arbitrul situaţiunei ţĕrei şi din acéstă causă posteritatea la numit şi «Făcetorul de domni» [1]).

Din căsătoria sa cu cu Ilina a avut şase băeţi şi şase fete [2]) şi anume :

1) Pe Drăghicĭ Spetarul din care se trage şi D-l G. Gr. Cantacuzino [3]) fost prim ministru ;

2) Pe Şerban Cantacuzino [4]) Domnul Munteniei (1679—1688 Octombre 29) [5]) ;

3) Pe Constantin Stolnicul boerul cel mai influent de la curtea lui Brâncoveanu [6]) şi autorul Croniceĭ anonime românescĭ [7]). El stătea in relaţiuni cu ceĭ mai inveţaţi ómeni aĭ timpului seŭ [8]). ;

4) Pe Mihail Spĕtarul, fondatorul bisericeĭ şi spitalului Colţea al Monastireĭ din Sinaia [9]) (Prahova) etc.

5) Pe Mateĭ Aga şi

6) Pe Gheorghe Spetarul.

Dintre cele şase fete, una a fost măritată după Papa Brâncoveanul şi (u muma lui Constantin Vodă Brâncoveanul [10]) aşa că Constantin Brâncoveanul este Basarab după mamă.

Dintre toţi fiĭ Postelnicului, Şerban Cantacuzino este personalitatea cea mai puternică; energic, dibaciŭ, un luptător politic de prima ordine, el légă cu aceste însuşiriĭ de caracter o iubire pentru cultură, pentru cultura orientală ca şi pentru cea Europénă «nemţéscă» care e in adever remarcabilă. Domnia sa a ţinut numaĭ nouă aniĭ [11]) pe când in pisania de pe pétra sa mormintală ne spune c'a domnit ḑece aniĭ (iĭ aĭ) [12]) fără câte-va

---

1) N. Iorga, Cronicele Muntene, pag. 14.

2) Genealogia Cantacuzenilor in „Trompeta Carpaţilor" pe 1865.

3) A. D. Xenopol Istoria Românilor IV, pag. 218.

4) D-l Rizo Rangabé pune pe Serban Cantacuzino ca al III-lea fiu al lui Constantin Postelnicul, (Veḑi Libre Dor de la Noblesse Phanariote) pag. 17) însă greşesce, (veḑi Iorga op. cit).

5) Veḑi piatra mormintală a lui Serban Cantacuzino din biserica Cotrocenĭ.

6) Xenopol Istoria Românilor IV pag. 218.

7) N. Iorga Analele Academiei Române tomul XXI, Secţia istorică pag. 3.

8) Veḑi al meu studiu : „Influenţa Culturei Grecescĭ in Muntenia şi Moldova" pag. 121.

9) Extraits des Archives Historique souveraines et personage distingués des toutes le nations pag. 84.

10) Xenopol op. cit.

11) Neculae Iorga, op. cit.

12) Veḑi piatra mormintala a lui Serban Voda Cantacuzino.

www.dacoromanica.ro

HARTA COTROCENILOR

GROZĂVEŞTILOR şi LUPEŞTILOR (SF. ELEFTERIE)

lucrată de Marele Stat Major Austriac în 1791.

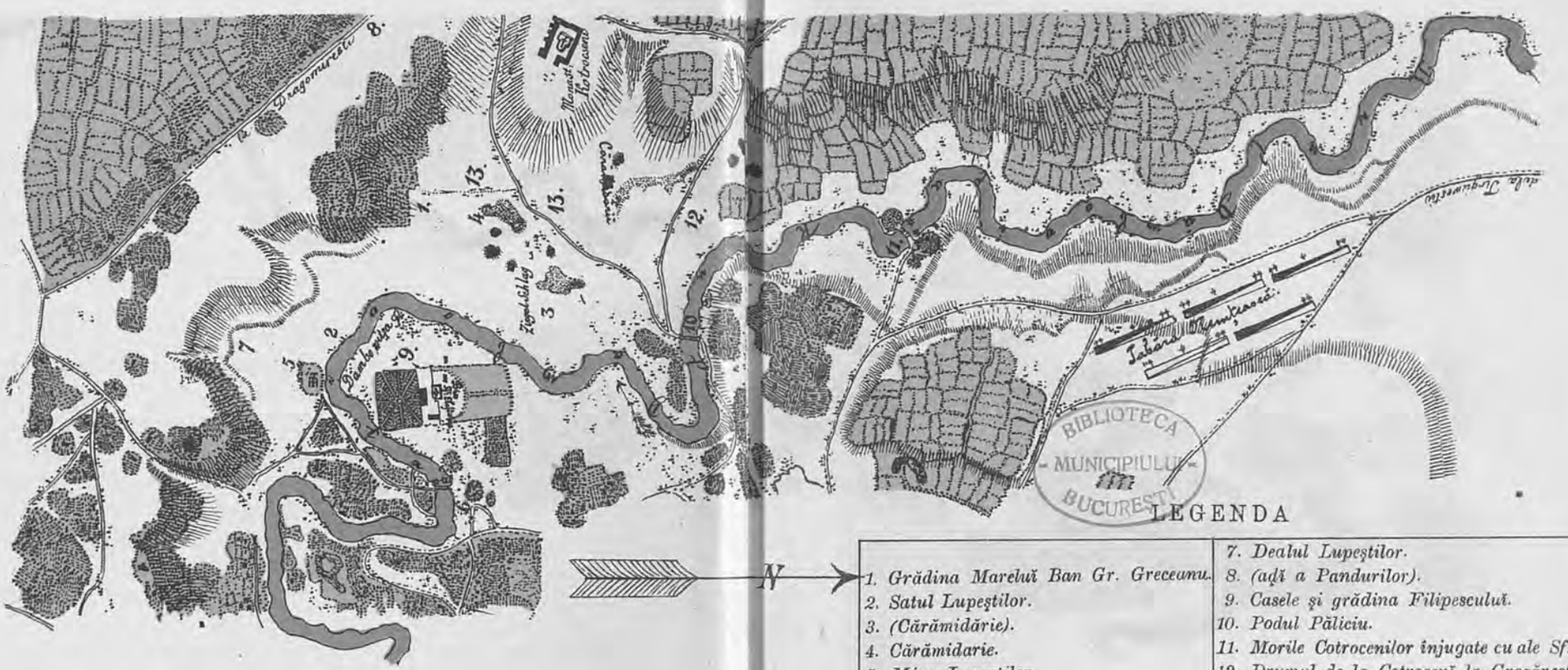

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREŞTI

LEGENDA

1. *Grădina Marelui Ban Gr. Greceanu.*
2. *Satul Lupeştilor.*
3. *(Cărămidărie).*
4. *Cărămidarie.*
5. *Móra Lupeştilor*
6. *Morile Vlădicăi.*
7. *Dealul Lupeştilor.*
8. *(adî a Pandurilor).*
9. *Casele şi grădina Filipesculuî.*
10. *Podul Păliciu.*
11. *Morile Cotrocenilor înjugate cu ale Sf. Sava.*
12. *Drumul de la Cotrocenî la Grozăveştî.*
13. *Drumul la Cotrocenî şi via Greceanuluî.*

G. M. Ionescu, Istoria Cotrocenilor, Grozăveştilor şi Lupeştilor (Sf. Elefterie)

I.V. SOCECŬ, BUCURESCI

www.dacoromanica.ro

M. S. Regele

www.dacoromanica.ro

luní. In timpul domnieĭ luĭ, ţara a fost liniscită din partea boerilor, pretendenţĭ la tron. Cu el se incepe seria construcţiunelor de locaşurĭ bisericescĭ cum şi acea mişcare intectuală care nu se maĭ veḑuse in ţară de pe timpul luĭ Mateĭ Basarab. El a fost căsătorit cu Dómna Maria fata unuĭ abagiŭ, Gheţea de la «Nicopoe» dar venind in ţară incă de tiner, Gheţea ocupa funcţiunea de clucer şi jucase un mare rol in politica patrieĭ sale adoptive [1]).

Şerban Cantacuzino a avut patru fete şi un băiat şi anume: Pe Domniţele Smaranda, Casandra, Balaşa, Maria şi pe beysadea Gheorghe.

Dómna Maria, după mórtea soţuluĭ eĭ, umbla impreună cu Bălăceniĭ, să pună pe tronul ţereĭ românescĭ pe fiul sĕŭ principele Gheorghe, insă sfatul ţereĭ impreună cu Mitropolitul aleg de Domn pe Constantin Brâncoveanu.

Beysadea Gheorghe, după cuprinderea Olteniеĭ de către Nemţĭ, este pus de aceştia Mare Ban al Olteniеĭ.

Principesa Smaranda Cantacuzino, a fost măritată, in 1738 cu Prinţul Alexandru Mavrocordat fiul domnitoruluĭ N. Mavrocordat.

Principesa Casandra Cantacuzino a fost născută la 1682 şi căsătorită in 1699 cu Dimitrie Cantemir domnul Moldoveĭ, născut şi el in 1663 şi mort la 30 August 1723. Iar Principesa Casandra móre la 11 Maŭ 1713, la Moscova.

Principesa Maria Cantacuzino a fost căsătorită cu Constantin Bălăçeanu agă, şi in a II-a căsătorie cu boerul Eustaţie Iordan Urdăreanul.

Principesa Balaşa Cantacuzino a fost căsătorit cu Vlasto [2]).

Principesa Maria nu este zugrăvită intre ctitoriĭ Mŏnastireĭ Cotrocenĭ.

Inainte de a se urca pe tronul ţĕreĭ Românescĭ, a ocupat maĭ multe funcţiunĭ inalte in stat; fiind confidentul maĭ multor domnitorĭ, a fost insărcinat cu multe misiunĭ delicate pe lângă sublima Pórtă şi pe care le indeplinesc cu tactul omuluĭ politic consumat; dibaciŭ şi energic, intrunea în sine calităţile unuĭ veritabil şef de partid; urmăresce c'o furie nemaĭ pomenită pe ucigătoriĭ tatăluĭ seŭ, Postelnicul Constantin

1) N. Iorga Cronicele Muntenieĭ pag. 21.
2) Rizo-Rangabé livre d'or pag. 16.

www.dacoromanica.ro

Cantacuzino și 'ĭ reabilitéză prin chrisóve domnescĭ memoria batrâuuluĭ «Făcator de Domnĭ». El ocupă funcțiuneă de Postelnic sub Mihnea-Vodă: «Iar Șerban Postelnicul nicĭ cât de lângă dênsul nu se deslipea» [1]), Gheorghe Ghica Vodă, pentru credința luĭ fiind-că a luat partea Domnieĭ în lupta cu Constantin Basarab Cârnul, unchiul sĕŭ după mamă, am veḑut că 'ĭ dă volnicia să stăpânéscă satul și moșia Cotrocenĭ foste proprietățĭ ale resvrătitoruluĭ Ghioca Căpitanul. Sub Antonie Vodă il găsim Vel Spĕtar; pentru meritele și credința cu care il servise, Domnitorul 'ĭ dă moșia Pietrile din Vlașca [2]). Sub Duca Vodă, Ispravnic și apoĭ Logofet și in urmă supraveghetor la construcțiunile marilor curțĭ domcescĭ [3]) cu care ocasiune spune Cronicarul Moldovean că s'ar fi exprimat: «Bune case pentru Domn tênăr» [4]).

Se înțelege că asemenea vorbe ajunse la domnescile urechĭ ale luĭ Duca-Vodă, maĭ cite o vorbă aruncată pe icicolea la stângăcia domnească 'ĭ dă de bănuit. Ca om frumos era și mare curtesan al jupâneselor frumóse; ba se ḑice că nu iar fi fost streine simpatiele Dómnei luĭ Duca-Vodă. Geneologia Cantacuzinească ne spune verde că «Șerban Cantacuzino era ibovnicul Dómneĭ luĭ Duca-Vodă» [5]).

Ținênd socotéla că era și fórte bogat, că de la 1672 1678 a cumperat atâtea moșiĭ pe langa Bucurescĭ, atâtea locurĭ și prăvălĭ în Bucurescĭ, moștenise atitea avuțiĭ de la tatăl sĕŭ. Toate aceștia il ridicase fórte mult în ochiĭ contemporanilor sĕĭ, și il făceaŭ să fie de maĭ 'naiute indicat la Domnia Țăreĭ.

Maĭ. adăogând pe lângă aceste și pârile boerilor intriganțĭ și inimicĭ personalĭ aĭ luĭ că umblă după domnie și lucrul—după cronica anonimă este adeverat—căcĭ el aflându se la Constantinopole s'ar fi exprimat: «că va face pod de pungĭ de la seraiul muntenesc până la Vezirul și tot 'i va fi pe voe [6]) adică va reuși să-ĭ ia domnia.

Duca Vodă sciindule tóte acestea și simțindu-șĭ coróna

1) Magazin IV 349
2) Arhiva Mŏnăstirea Cotroceuĭ pachet 3 doc. 3
3) Ionescu Gion Istoria Bucurescilor pag. 305
4) Letopiseț II, pag. 7.
5) Trompeta Carpaților, fila 29
6) Mihail Cogalnicennu, Letopiset III, pagina 248, cf. Gion Istoria Bucurescilor, pagina 255.

www.dacoromanica.ro

că i să clătină pe cap, pe când era «cu impărăţia la Cehrin» trimite emisarĭ să-l prindă şi să-l ucidă. Dómna, înscinţându-l în grabă, el are tot timpul material spre a fugi în ţiua de 7 Octombre 1678 la moşia sa de la Cotrocenĭ undĕ eraŭ păduri seculare [1]). Aci a stat «Cotrocit» împreună cu un nepot al seŭ pe care în urmă l'a făcut mare spătar, treĭ ţile. Nu maĭ rămâne nicĭ o îndoială că aceştia îl urmărea să-l peardă; şi acest lucru 'l mărturisesce însuşĭ Şerban Cantacuzino în maĭ bine de 70 de hrisóve de daniĭ ale Monăstireĭ Coţrocenilor. Tóte aceste împrejurărĭ remânênd necunuscute pentru marele public, poporul dădu nascere legendeĭ Cotrocenilor pe care o dăm aicĭ, împreună cu o variantă a eĭ.

Legenda Cotrocenilor.

Orĭ-care legendă de domeniul istorieĭ, are un simbure de adevăr; în cazul nostru însă, legenda Cotrocenilor să depărtează fórte puţin de adevăr, iată ce ne spune ea: că Şerban Cantacuzino a fugit în pădurile de la Cotrocenĭ de frica Turcilor, orĭ a Tatarilor — nu preciséză bine — şi acolo s'a «cotrocit» adică s'a ascuns. Pe când sta el acolo s'a rugat născătóreĭ de D-ţeŭ că de'l va scăpa din mîinile vrăjmaşilor luĭ singeroşĭ, va zidi pe acel loc o biserică măréţă. Pré Sf. Născătóre de D-ţeŭ l'a ajutat de a scăpat şi când s'a făcut Do n s'a ţinut de cuvînt şi a înnălţat biserica de la Cotrocenĭ Tot legenda ne maĭ spun că numele de Cotrocenĭ vine de la cuvîntul a «cotroci» şi de aci Cotrocenĭ.

Varianta acesteĭ legende ne spune că «Şerban Cantacuzino, fugind de frica Turcilor a pus potcóvele la caĭ invers, ca să înşele pe vrăjmaşiĭ luĭ şi să-ĭ facă să crédă, că el vine spre Bucurescĭ, iar nu merge la Cotrocenĭ, mijloc prin care scăpă de următoriĭ luĭ. Stă acolo cotrocit treĭ ţile şi că de la a «cotroci» s'a format numele de Cotrocenĭ, etc., etc.

Ce este adeverat din acéstă legendă?

Este în deobsce cunoscut că ómeniĭ simpli ne putêndu-şĭ explica diferitele fenomene din natură, cum şi unele întêm-

1. Sestini Viaggio, Curioso scientifico, Antiquario, per la Valachia Transilvanie Uungaria fino a Viena. Firenze pag. 3-7.

www.dacoromanica.ro

plări remase necunoscute pentru marea masă a mulțimeĭ, poporul caută o explicare mulțumitóre pentru satisfacerea curiosităței sale și in necunoscința precisă a faptelor, caută să impodobéscă povestirea intêmplărilor cu lucrurĭ imaginare, adesea și supranaturalul nu este exclus, spre a'șĭ da o explicație cerințelor sale sufletescĭ; ca tóte legendele de domeniul istoric, își are și acésta partea eĭ de adever.

Să detașăm decĭ partea istorică de cea legendară.

I) Este adeverat că Șerban Cantacuzino a fost urmărit spre a fi ucis și fugind s'a ascuns in pădurea Cotrocenilor [1]) in ḑiua de 7 Octombre [2]) 1678. Persecutorĭĭ n'a fost nicĭ Turcĭĭ nicĭ Tatarĭĭ saŭ póte intre eĭ să fi fost și Turcĭ amestecațĭ cu Tătarĭ, insă eĭ eraŭ trimișĭ de Duca-Vodă.

II) Este adeverat că la Cotrocenĭ eraŭ pădurĭ seculare unde a stat «Cotrocit» 3 ḑile impreună cu nepotul seŭ.

Eĭ staŭ ascunșĭ in seculara pădure a Cotrocenilor și in apropierea miculuĭ schituleț, punindu-se sub protecțiunea Sf. Mucenicĭ Serghie și Vach și rugându-ĭ să mijlocéscă cu rugăciunile lor, către Născetórea de Dumnezeŭ, să-'ĭ scape de gréua urgie ce venea peste capetele lor. Se va fi rugat, nu maĭ incape indoială; cine nu se rógă in vremurĭ grele, in vremurĭ de cumplite primejdiĭ! Pentru Șerban Cantacuzino cât a stat ascuns până ce a găsit posibilitatea să fugă la Rusciuc, a fost cât treĭ secole și când a scăpat a zis «aci este casa Domnuluĭ și acésta este pórta ceruluĭ care s'a inchis intre mine și intre vrăjmașiĭ meĭ».

Șerban Cantacuzino, după ce scapă de persecutoriĭ seĭ și cât de mare a fost gróza luĭ, o spune singur in hrisóvul din 7190 (1681) Octombre [3]) «Și nu fără motiv am zidit Monastirea aci (la Cotrocenĭ), fiind-că aicĭ s'aŭ revărsat asupra nóstră mila Dumnezeiască; noĭ vedem că in sfintele scripturĭ Patriarhiĭ și principiĭ poporuluĭ luĭ Israel, ridicaŭ tot asemenea temple și altare spre amintirea și pentru slava luĭ Dumnezeŭ, in orĭ și ce loc se arăta pronia Dumnezeiască. Decĭ acesta este locul unde Domnul Iisus Christos și Prea Curata și Prea Sf. Sa

1. Genealogia Cantacuzenilor in Trompeta Capaților.

2. Academia Română, Bibliografia Românéscă veche fasc. III 1673—1690 de I. Bianu și Nerva Hodos p. 277—78 luați din slujba Sf. Serghie și Vach Iași 1685 (grecesce).

3. Archivile Stat. Condica Cotrocenilor No. 3 pag. 8—9.

www.dacoromanica.ro

maica Maria, ne-aŭ ascuns şi scăpat de vrăjmaşiĭ ridicaţĭ în contra nóstră, care arunca blasfemiĭ asupra nóstră ; chiar din acest loc am fost mântuiţĭ din mâinele sîngeroşilor vrăjmaşĭ, carĭ voiaŭ să ridice de pre pământ viaţa nóstră ; am ridicat acéstă monăstire pentru recunoscinţa şi în amintirea Prea sfinteĭ imperătese a puterilor cerescĭ şi a Fecióreĭ celeĭ fără de mórte, căreia 'ĭ datorim viaţa nóstră şi pentru amintire în vecĭ mântuirea ne asceptată, trimisă noue de Dumnezeŭ. . . . . pentru ca să scie fie-care, că atât Dumnezeŭ cât şi Maica Sa nu lasă în mâinele vrăjmaşilor lor puternicĭ pe nicĭ unul din robiĭ seĭ, carĭ să nădăjduesc intru dênşiĭ [1])».

De unde vine numele de Cotrocenĭ ?

III) Nu este însă adevĕrat că numirea de Cotrocenĭ s'ar deriva de la cuvêntul cotrăcĭ = cotrocĭ = cotrocenĭ, cum ne spune legenda. Exista prin acele timpurĭ — cum există şi astă-ḑĭ prin unele părţĭ ale Transilvanieĭ expresiunea «astrucăte să te cotrocesc»=culcăte să te învelesc ; cuvîntul Cotrăcenĭ» se găsesce în vechile hrisóve domnescĭ [2]) iar expresiunile «astrucăte» «si s'aŭ astrucat aicĭ» le găsim pe multe pietre mormîntale de prin acele timpurĭ şi chiar pe piatra mormîntală a lui Iordachi Cantacuzino şi între care s'ar părea că ar exista óre-ccre asemănare în privinţa derivăreĭ cuvêntuluĭ.

Acestea sunt numaĭ păreri de ale poporuluĭ, care nu cunoscea causele care aŭ dat nascere împrejurările locale şi istorice.

IV) Am spus că nu este adeverat că numele de Cotrocenĭ s'ar deriva de la verbul a «cotroci» din care cu timpul s'ar fi transformat în Cotrocenĭ, din motive filologice ; pentru-că particulele *ani*, *iani* şi *eni* nu se derivă nicĭ-odată de la verb, ci tot-d'auna de la substantiv, de exemplu :

Botoş = Botoşanĭ
Băleanu = Bălenĭ [3])
Bour = Bourenĭ [4])

1) Archiva loc. cit.
2) Archiva Mănăstirea Cotrocenĭ pach. 1 şi 61, doc. No. 2.
3) Cătunul com. Bucsesci plasa Taslau de sus jud. Bacău. Vezĭ Nomenclatura cat. şi comunelor rurale şi urbane ediţie oficială a direcţiureĭ generale a Teleg afelor şi Poştelor, p. 9.
4) Comuna Boureni, plasa Boicesci, jud. Dolj, p. 22.

www.dacoromanica.ro

Cezianu = Cezieni [1])
Farcaș = Fărcășeni [2])
Bucium = Buciumeni [3])
Cotroc = Cotrocenĭ

Deci a trebuit să existe un óre-care Cotroc orĭ Cotrocea dice d-nul Hasdeu, de la care să fi venit numele satuluĭ și moșieĭ Cotrocenĭ; și ca probă că așa este, noĭ am veḑut că Cotrocenii existaŭ deja incă cu acest nume la 1539 și acontinuat a fi nnmit ca atare, până in timpurile in care vorbim.

Decĭ, legenda Cotrocenilor, în urma datelor și a faptelor precise adnse până acum, este și rămâne distrusă.

1) Comuna Cezieni, ocolul și județul Romanați, ibid. 38.
2) Cătună în com. Scheia, plasa Siretu de sus, jud. Roman, ibidem pag. 69.
3) Com. Bucoveni, jud. Ilfov în apropiere de gara Buftea pag. 25.

www.dacoromanica.ro

CAP. III

Zidirea Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ

1679—1682

Privirĭ Generale

Româniĭ, in tot timpul Evuluĭ Mediŭ, aŭ servit de stavilă Europeĭ apusene, ın contra năvălirilor barbare, ale căror valurĭ s'aŭ revărsat ın timp de maĭ bine de o mie de anĭ asupra Dacieĭ, stavilă doborıtă une-orĭ, dar nicĭ odată inecată [1]). Primele secole, carĭ aŭ urmat după ıntemeierea Principatelor române fu o eră de spirit militar şi religios [2]). Domniĭ naţionalĭ şi boieriĭ, adeveraţĭ cavalerĭ aĭ acesteĭ epoce de fier, in vecĭ cu spada ın mână, tot-de-auna gata de luptă, insufleţiţĭ de sentimentul puternic al cucernicieĭ şi al raţiuneĭ apărăreĭ naţionale, fondară în ambele ţerĭ surorĭ, un mare numer de Monastirĭ, inzestrıându-le cu averĭ considerabile [3]). Exemplele lor aŭ fost ımitate de negustoriĭ bogaţĭ şi jupânesele bătrâne şi bogate, dar fără copiĭ. Domnitoriĭ fanarioţĭ, nu s'aŭ lăsat nicĭ eĭ maĭ pe jos de cât predecesoriĭ lor şi restul [4]).

Scopul fondaţiuneĭ şi inzestrăreĭ Monastirilor işĭ are raţiunea in următórele ımprejurărĭ: I) De câte orĭ un Domnitor repurta o biruinţă asupra păgânilor, orĭ asupra vrăşmaşilor neamuluĭ, ridica câte o Monastire orĭ biserică. II) Mulţĭ făceaŭ

1) Prinţul Bibescu Domnia luĭ Bibescu-Vodă p. 59.
2) Pompiliu Eliad De l' Influence francaise sur l'esprit public en Roumanie p. 29.
3) Prinţul Bibescu op. cit.
4) Veţĭ donaţiunele facute de streinĭ la Mŏnastirea Cotrocenĭ.

www.dacoromanica.ro

M. S. Regina

www.dacoromanica.ro

Mŏnastirĭ pentru ĭertarea păcatelor şi împăcarea consciinţeĭ lor. III) De câte orĭ un Domnitor orĭ boer negustor etc., scăpa dintr'un mare pericol, ca drept recunoscinţă ridica din temelie o Monastire cum a făcut Şerban-Vodă Cantacuzino, în caḑul nostru.

Aceste fondaţiunĭ avea un îndoit scop: *a*) spiritual şi *b*) practic.

a) *Ca scop spiritual*: a fi locaş sfint al credinţeĭ, a servi pentru adăpostul călătorilor [1]), un loc de linisce celuĭ slab *a deschide şcoli şi a tocmi dascălĭi buni să înveţe copiĭ săracĭ pentru pomană şi hrana lor să fie din venitul caseĭ*, şi prasnicile şi ospeţile să le păzéscă [2]). A mărita fete sărace, [3]) să îngrijéscă de ceĭ lipsiţĭ şi neputincioşĭ [4]) etc.

b) *Ca scop practic.* La noĭ ca şi aiurea, Mŏnăstirele odinióre, n'aŭ fost numaĭ locaşurĭ de retragere, consacrate exclusiv uneĭ vieţĭ monahale inactive; într'o ţéră ca a nóstră expusă aşa de des la tot felul de bântuelĭ şi cotropirĭ, aŭ fost maĭ tóte construite în formă de cetăţuĭ, cu zidirĭ ţepene de aperare şi pitite maĭ adese orĭ în locurĭ maĭ mult saŭ maĭ puţin ferite de prădăciunĭ şi jafurĭ [5]), alte orĭ ridicate pe dealurĭ înalte cum sunt: Cetăţuia de lângă Iaşĭ şi Mŏnăstirea Dealul de lângă Târgovişte) şi chiar Cotrocenĭ de lângă Bucurescĭ [6]).

Vedem decĭ, că fondarea Monastireĭ Cotrocenĭ, a fost ridicată pentru îndeplinirea unuĭ vot, căcĭ aicĭ l'a scăpat Dumneḑeŭ pe Şerban Cantacuzino din mâinele vrăjmaşilor luĭ singeroşĭ servind pentr'un îndoit scop: *a*) spiritual, căcĭ a îndeplinit o mare parte din condiţiunile expuse maĭ sus şi *b*) practice, de óre-ce în timp de aprópe 200 de anĭ, a servit, nu numaĭ ca citadelă ci şi ca un fel *de catafighion* de câte orĭ venea ciuma orĭ holera prin Bucurescĭ după cum vom vedea maĭ departe.

---

1) Cesar Boliac Mŏnăstirele închinate din România p. 5.
2) Arhivele Statuluĭ Condica Mitropolieĭ No. 1 fila 158 v.
3) Fraţiĭ Tunisli Istoria Ţĕreĭ Românescĭ p. 19.
4) Biserica Ort. Română pe 1884 p. 801.
5) A. I. Odobescu Scrierĭ istorice şi literare II p. 38.
6) Emile Legrand Ephémérides Daces p. 21, 119 şi urm. Veḑĭ şi al meu studiu Influenţa Culturei Grecescĭ p. 83—85.

www.dacoromanica.ro

Fuga luĭ Şerban Cantacuzino de la Cotrocenĭ la Rusciuc, de acolo la Constantinopole, căpătarea Domnieĭ

Şerban Cantacuzino, scăpând de persecutoriĭ luĭ, «carĭ doriaŭ să-ĭ ridice viaţa de pe pămint, «fuge din pădurea de la Cotrocenĭ la Rusciuc, unde să întâlnească c'un paşă, prieten al seŭ, şi acesta 'ĭ spune: «dacă veĭ avea noroc, ca să ajung mare vizir, te voiŭ face Domn în ţéra românească [1]). In fine norocul orĭ pungile de banĭ, in numer de 1200 (600.000 leĭ) l'aŭ ajutat să capete Domnia. El vine pe tron în primăvara anuluĭ 1679, probabil in luna Martie, căcĭ cel maĭ recent document ce l'am aflat in Arhivele Statuluĭ cu privire la domnia Luĭ, este datat din 16 Aprilie 1679 [2]). Socot că acesta, dacă nu va fi primul, dar printre cele dintêiŭ şi acesta o putem cunósce după interesul ce'l pune, ca să-şĭ indeplinéscă promisiunea făcută Născetóreĭ de Dumneḑeŭ, şi sfinţilor mucenicĭ Serghie şi Vach. La 26 Maiŭ acelaş an [3]) să incepe zidirea splendidisimeĭ Monastireĭ de la Cotrocenĭ după expresiunea unuĭ celebru prefesor şi contemporan cu faptele Helladius [4]); şi s'a terminat in anul 1682. Şerban Cantacuzino doria ca biserica sa să fie Monastire, şi pune să clădească case, carĭ să servească de locuinţă călugărilor ce vor lucui intr'ênsa. Posiţiunea loculuĭ fiind pitorească, — faţă de alte imprejurimĭ ale Capitaleĭ — işĭ construesce un palat in curtea Monastireĭ. in care a stat până la mórtea sea — in timpul vereĭ — ca apoĭ să fie urmat de toţĭ domnitoriĭ — cu prea puţine excepţiunĭ — până in ḑilele nóstre [5]). Terminându-se biserica odată cu casele, o inzestréză pe din lăuntru cu vase sacre, cu vestminte sacerdatale, tóte de mătase lucrate cu fir greu de aur şi argint, iar unele bătute cu pietre preţioase. Dăm aicĭ in gravură o pólă de icóna [6]) şi un epitrahil, carĭ vestminte se află

1) Geneologia Cantacuzinéscă în Tompeta Carpaţilor.
2) Arhive M rea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 doc. 37.
3) Veḑĭ pisania din pridvorul bisericeĭ.
4) Apud Ebriceanu Cronicariĭ Grecĭ p. XL şi XLI.
5) Veḑĭ palatul de la Cotrocenĭ.
6) Inscripţiunea de pe poala de icónă este în grecesce; noĭ o dam în traducere românéscă pe cât ne-a fost posibil a o copia din galantarul Museuluĭ de antiquităţĭ.

'Iω Serban Voevod cu mila luĭ D-ḑeŭ Domnitor a tóta Ungro-Vlahia, Stăpân: Strejuesce, cu puterea Dumneḑeéscă, păzesce Prea Sântă Stăpână pe cel care nădăjduesce întru tine, pe Prea Strălucitul şi de Dumneḑeŭ cinstitorul, Domnul nostru şi Stăpânitor puternic a tótă Ungro-Vlahia D. D. 'Iω Serban Voevod Cantacuzen şi

www.dacoromanica.ro

astă-di la Museul din Bucurescĭ împreună cu alte odóre sacre, de o mare valóre artistică şi arhiologică. Greutatea vaselor sacre. cădelniţelor, candelilor şi sfesnicilor este de 62 ocale şi 81 dramurĭ [1]).

După ce 'ĭ asigură tóte cele trebuitóre pentru buna funcţionare interióră, are o grijă deosebită pentru intreţinerea eĭ şi ast-fel o dotéză cu maĭ multe moşiĭ, case, liveḑĭ, viĭ, prăvăliĭ, morĭ, *rumânĭ*, ţiganĭ, scutelnicĭ cum şi nenumĕrate privilegiĭ. Nu putem aduce aicĭ tóte chrisóvele de daniĭ şi privilegiĭ, căcĭ ar fi prea numeróse, ci vom urma sistemul chiar al luĭ Şerban Cantacuzino, care a intrunit tóte chrisóvele intr'unul singur şi cunoscut sub numele de Marele Hrisov al Cotrocenilor. Daniele posterióre acestuĭ Hrisov, le vom aduce la locul lor.

---

pe Prea strălucita şi luĭ Christos róba a luĭ, Dómna D. D. Maria cea de Dumneḑeŭ păzită, pe fiul luĭ D. D. 'Iω Gheorghe Voevod Cantacuzen în anĭ îndelungaţi, pe slujitórea bisericeĭ Smaranda, bine-făcĕtoriĭ şi cheltuitoriĭ.

S'a gravat de Gherasim Galaţianul în anul: 1681.

1) Academia Romană Inventarile Mŏnastireĭ Cotrocenĭ.

www.dacoromanica.ro

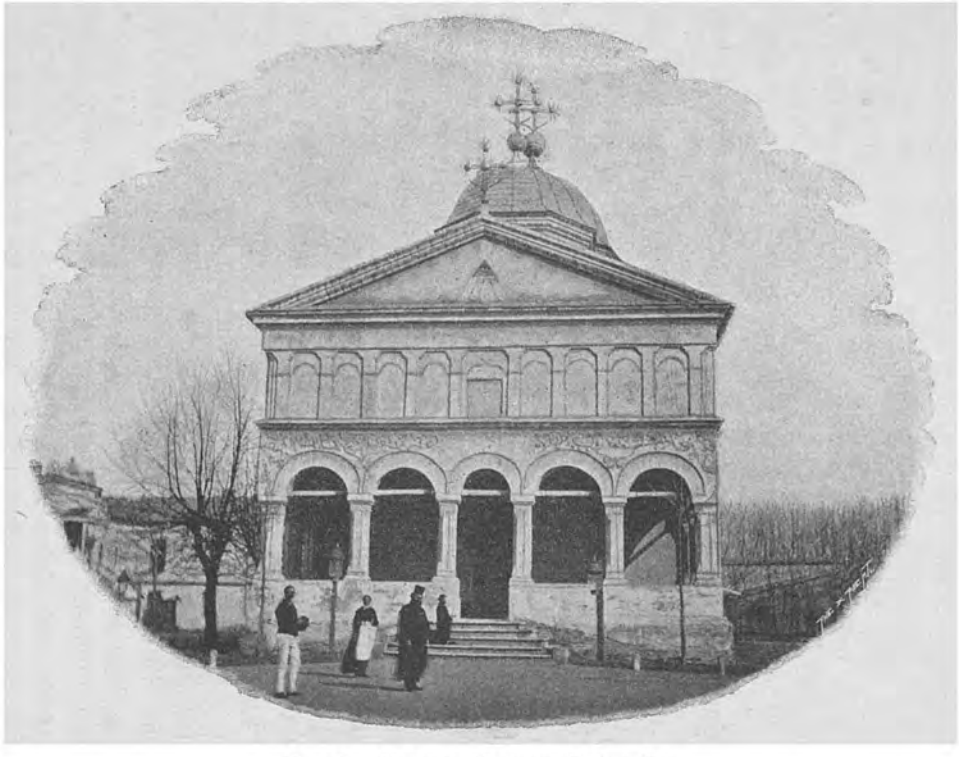

Biserica Cotrocenil cu vechiul palat

www.dacoromanica.ro

CAP. IV

Donațiunile lui Șerban-Vodă Cantacuzino la Monastirea Cotrocenĭ

De câte-orĭ Domnitorĭĭ făceaŭ vre-o donațiune saŭ tranșaŭ vre-o cestiune importantă făcea la hrisóve câte o introducere, prin care arătaŭ importanța cestiuneĭ. In cele relative la donațiunĭ, introducerea era totd'auna de cuprins teologic, carĭ, in cadul nostru, aceste introducerĭ pót fi luate ca model de elocință-bisericéscă; dupe introducere iată cum incepe marele hrisov:

«Râvnind Domnia Mea celor ce aŭ fost maĭ inainte de noĭ, din némul nostru blagocistivĭ și de Dumnedeŭ incununațĭ Domnĭ și luĭ Dumnedeŭ celuĭ mult milostiv, Celuĭ ce pe noĭ ne-aŭ înălțat... la scaun și cu destoinicia domnieĭ ne-aŭ impodobit, vrênd a'ĭ aduce slavă și mulțumită sfințieĭ sale pentru acéstă multă facere de bine și dăruire care fu spre noĭ. Decĭ și noĭ... n'am cruțat nimic ci numaĭ am nevoit ḑiua și nóptea, vremea ingăduind de am zidit și am înălțat din inceput din temelie Sfînta Monastire de la Cotrocenĭ, intru slava Sfințieĭ Sale a Prea Slăviteĭ stăpâneĭ nóstre Născătóreĭ de Dumnedeŭ și de a pururea Fecióreĭ Marieĭ și a prea slăviteĭ Adormirĭ. Și am impodobit-o și am infrumusețat-o cu de tóte pe deplin precum se cade și se cuvine sfintelor lavre domnești și o am intărit și o am adaos după cum sunt scrise in jos anume intr'acest cinstit Hrisov al Domnieĭ mele.

1) Ca să fie Sfinteĭ Monastirĭ, satul Cotrocenĭ unde este zidită Sf. Monastire, tot satul cu tot hotarul și cu tot venitul din câmp, din pădure, din apa Dâmboviței, cu vadurĭ de móră și din ședérea satuluĭ, cu tóte viile și cu tóte livedile de pretutindenela și de peste tot hotarul ver cât s'ar alege, din hotar-

www.dacoromanica.ro

până in hotar, pe hotarele cele bătrâne şi pe semne. Pentru că acest sat Cotrocenii—cu tóte pe deplin cum scrie mai sus, cumpĕratuleam Domnia mea, incă mai d'inainte vreme fiind Domnia Mea in boerie vel Spătar, de la Ghiorma, şi de la fraţii lui Dumitraşco Căpitanul şi Mihalasco, feciorii Ghiocăi Căpitanul, tótă partea lor cu viile, cu livedile, cu morile cele de sus, drept bani gata ughi 560 [1]) şi de la vérul lor Ianaki Logofétul, tótă partea lui cu viile, cu livedile, cu morile lui cele de jos care sunt *înjugate* cu morile Sfinteï Saveï [2]) direpţ bani gata ughi 500. Şi de la sora sa Maria tótă partea eï, cât a avut de zestre [3]) dat de frate-séu Ianaki Logofetul drept bani gata ughi $66^1/_2$ [4]). Şi s'au luat aceşti bani pentru partea de zestre de la fratele seu Ianaki Logofĕtul din ceï ughi 500; carï se face tot satul Cotrocenï precum scrie mai sus ughi a 1060. Şi aŭ vindut de a lor bună-voe şi fără de nicï o silă şi cu zapisele lor de vinzare şi cu boerï mărturie.

2) Şi iar să fie Sf. Monăstirï Cotrocenï, ocină (moşie) insă un codru de loc care este alăturea cu hotarul Cotrocenilor pre din jos, ce s'aŭ luat schimb din moşia Sf. Mŏnastirï Sfinta Troiţă a Raduluï Vodă din Bucurescï, ce se chiamă Lupescï; şi s'aŭ ales şi s'aŭ hotărât şi s'aŭ impietrit cu 12 boerï hotarnicï de către Sf. Monastire Sfinta Troiţă.

Să se ştie şi hotarele şi semnele acestuï codru de loc: (Vedï despre acesta mai pe larg la capit. «Cotrocenii din Vale»,

Pentru că acest codru de loc pre semne şi pre hotare cum scrie mai sus, făcutam Domnia mea tocmélă şi schimb cu părintele Partenie egumenul sf. Mănăstirï de la sf. Troiţă pentru acest codru de loc, 'ï am dat in schimb o moşie la lacul Tătaruluï ot sud Ialomiţa stj. 1070, insă in lat; care moşie

---

1) Cumpĕrate in anul 7180 Noembre 18 (vedï Arhivele Statuluï Condica Monastireï Cotrocenï, No. 3 fila 11 şi 11 v. au fost afiorisite Monastireï Cotrocenï in anul 7188 (1680) Iunie 10 (Arhive Monastirea Cotrocenï pach. 1 şi 61 hrisovul 41).

2) Morile Cotrocenilor înjugate cu ale Monastireï St. Sava pe Dèmboviţă au fost în dreptul unde se află azï, uzina tramwayuluï electric şi uzina hidro-electrică a primărieï. Vedï harta No. 1, făcută de Marele Stat-major Austriac in timpul invasiuneï „Nemţilor cu códă".

3) Maria soţia luï Stroe Căpi anul ot Isbicenï şi sora luï Ianaki Logofĕtul vinde luï Serban Cantacuzino, moşia din Cotrocenï la anul 7188 Aprilic 16 (Arhive Condica Cotrocenilor No. 3, fila 15 şi v. şi afierosită Monastireï Cotrocenï prin hrisovul din 10 Iunie, 7180, (Arhive Monastirea Cotrocenï pach. 1 şi 61 hrisovul 41).

4) Cumpĕrată de la Ianaki Logofĕtul la 1672 şi confirmată prin hrisovul din 13 Maiu 7187 (1679) şi in care hrisov se face menţiune pentru prima óra „Vrènd Măria Sa să facă şi mŏnăstire pe moşia Cotrocenilor" (Arhive pachetul 1 şi 61 doc. 27). Afiorosită Mŏnăstireï Cotrocenï prin hrisovul din 7188 (1680) Iunie 10,

www.dacoromanica.ro

este alăturea cu moşiile sf. monăstirĭ sf. Troiţa ce se chémă Mazĕrea Untenilĭ; care moşie cumperatuam Domnia mea de la juponésa Stanca fata Lecăĭ Pitarul din Viezurescĭ ot sud Dâmboviţa şi de la fiu seŭ Pană, Stânjenu po banĭ 50 cin ughi (carĭ fac) 250; şi dintr'aceştĭ stınjenĭ 1000, datam Domnia mea sf. Monăstirĭ sfınta Troiţa, pentru locul de codru ce scrie maĭ sus stj. 500 să fie moşie pentru moşie Iar stj. 500, datam Domnia mea şi am adaos sf. Monăstirĭ sf. Troiţa, ca să fie sf. Monăstirĭ de ıntărire şi părinţilor călugărĭ de hrană iar Domnieĭ mele şi părinţilor Domnieĭ mele, vecinică pomenire; căcĭ că fiind o moşie bună de hrană şi cu mult venit şi am dat Domnia mea Zapisul cel de cumperătóre al jupâneseĭ Stanca de vindare la mâna părinteluĭ Partenie egumenul şi a tot soborul sf. Monăstirĭ sf. Troiţa, ca să pótă fi sf. Mŏnăstirĭ moşie stătătóre şi neclătită in vecĭ. Şi aŭ făcut părintele Partenie egumenul şi cu tot soborul sf. Monăstirĭ sf. Troiţa acéstă tocméla şi schimb de a lor bună-voe şi fără de nicĭ o silă de către Domnia mea şi cu zapisul lor făcut la mâna Domnieĭ mele de tocmélă şi de schimb cu boerĭĭ şi cu părinţiĭ egumenĭ mărturie; după aceia voind Domnia mea să se alégă şi să se hotărască acest codru de loc de către Mónăstirea sf. Troiţa, luatam Domnia mea impreună cu părintele Partenie egumenul 12 boerĭ hotarnicĭ din Divanul Domnieĭ mele, pre răvaşe domnescĭ şi s'aŭ strins toţĭ boerĭĭ deplin la Cotrocenĭ, fiind şi părintele Partenie impreună, şi aşa aŭ ales şi aŭ hotărât şi aŭ impietrit, precum scrie maĭ sus, fiind ispravnic boiarinul Domnieĭ mele Draco vel portar şi s'aŭ dat la mâna domnieĭ mele amândoue răvaşele domnescĭ şi cartea celor 12 boerĭ hotarnicĭ, care le-am dat Domnia mea la sf. Monăstireĭ Cotrocenĭ, să-ĭ fie acest codru de loc moşie stătătóre şi ne clătită in vecĭ. [1]

3) Şi iar să fie sf. Monăstire Cotrocenilĭ, satul Pietrile ot sud Vlaşca, tótă partea răposateĭ Dómneĭ Elineĭ, Dómna răposatuluĭ Mateĭ Basarab Voevod şi cu toţĭ rumânĭĭ şi cu tot venitul din cimp

1) Serban Vodă cumpĕra codrul in timpul boerieĭ, sau ceva maĭ târdiŭ. Insă după ce vine domn, la 13 Iunie 7187 (1679) rânduesce 12 boerĭ hotarnicĭ, ca din noŭ să delimiteze codrul, cacĭ nu este mulţumit cu intâia delimitare şi el ştie de ce face acest lucru, dar şi noĭ ştim pentrn ce. La intiia delimitare stânjenĭ celor 6 trăsăturĭ erau in numĕr de 950 stânjenĭ; la o a doua delimitare, maĭ scóte incă o a şaptea trăsătură peste care ia incă 150 de stânjenĭ in total 1100 stânjenĭ. (Arhivele Statuluĭ. Condica Cotrocenilor No. 3 fila 15 şi v.

www.dacoromanica.ro

HARTA COTROCENILOR

CĂRĂMIDARILOR şi SF. ELEFTERIE

de Baronul ARTUR BOROKZIN în 1852.

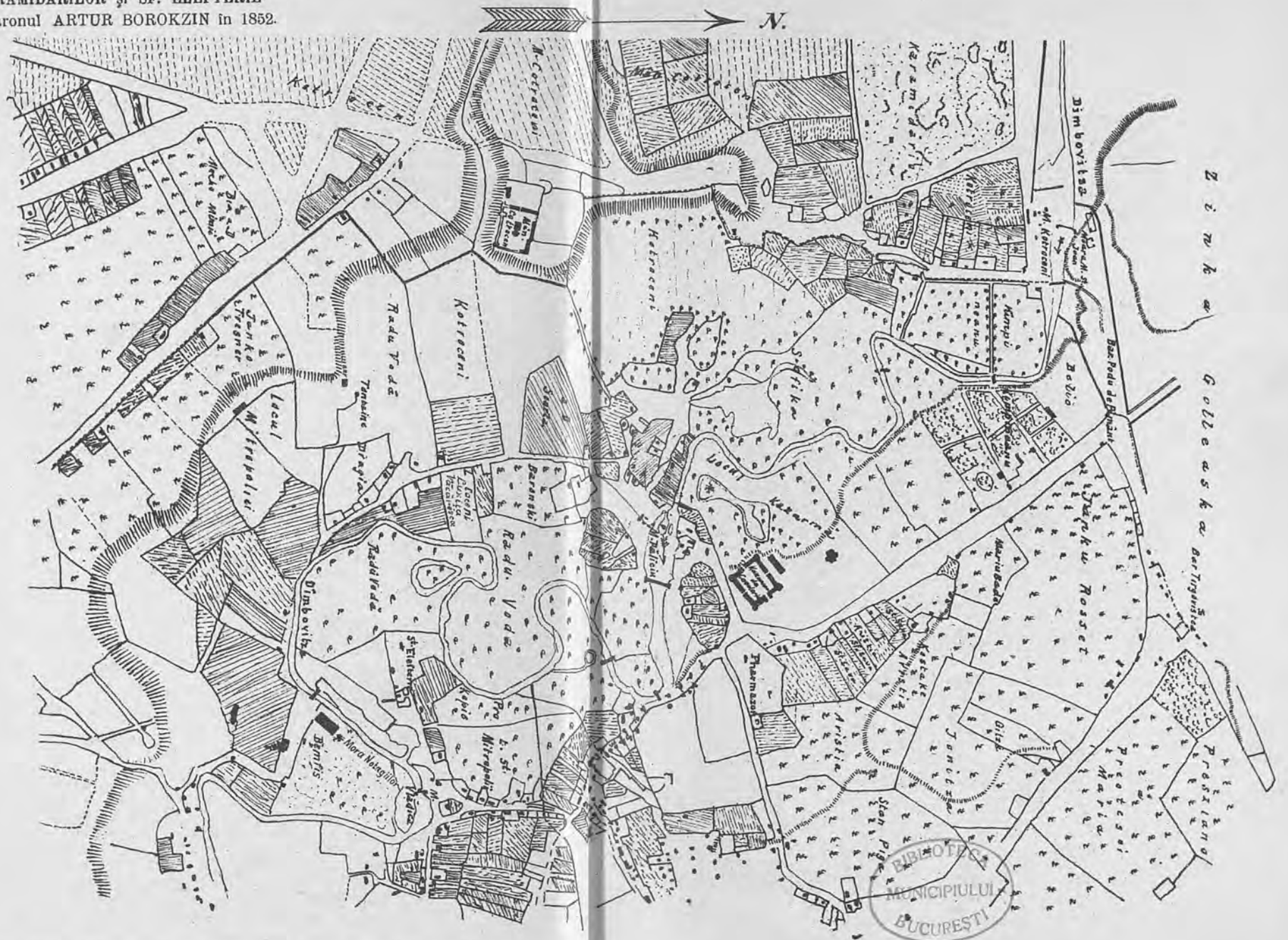

G. M. Ionescu, Istoria Cotrocenilor, Grozăveştilor şi Lupeştilor (Sf. Elefterie)

I.V. SOCECŬ BUCUREŞCI.

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREŞTI

www.dacoromanica.ro

Alteța Sa Regală Principele Ferdinand cu Principele Carol și Principesa Elisabeta

www.dacoromanica.ro

din pădure şi baltă şi din şederea satuluĭ şi cu tóte viile boerescĭ şi depretutindenilea de preste tot hotarul precum s'aŭ ales şi s'aŭ hotărât acum in ḑilele Domnieĭ mele cu 24 de boerĭ hotarnicĭ, de către Nica slugerul din Grădişte. Pentru că acest sat Pietrile şi cu rumânĭĭ, fostaŭ al răposateĭ Dómneĭ Elinĭĭ de cumperătóre incă din domnia răposatuluĭ Mateĭ Basarab voevod şi l'aŭ ţinut cu bună pace. Iar după mórtea răposateĭ Dómneĭ Elinĭĭ şi a răposatuluĭ Mateĭ Basarab voevod, Fostaŭ căzut tóte satele Dómneĭ Elineĭ câte aŭ avut de cumperătóre a fi pre séma domnéscă şi le-aŭ ţinut tot din domn in domn până in zilele răposatuluĭ Ghicăĭ voevod. Decĭ atuncĭ sculatus'aŭ boiarinul Domnieĭ mele Radu Năsturel vel ban din Fierăştĭ, fiind nepot de frate Doamneĭ Eleneĭ, de aŭ mers şi la Dumnéluĭ cinstitul răposat Domnieĭ mele părinte Constantin Cantacuzino biv vel postelnic, de aŭ căzut la Dumnéluĭ cu multă rugăciune să grăiască Ghicăĭ vodă, să lase moşiele şi satele răposateĭ mătuşa sa Dómneĭ Elineĭ să fie pre séma luĭ [1]) Intr'acea, Dumnéluĭ cinstit răposatul Domnieĭ mele părinte, după rugăciunea luĭ, aŭ grăit Ghicăĭ Vodă şi pentru voia Dumnéluĭ, datuiaŭ Ghica Vodă tóte moşiile şi satele mătuşesa Dómneĭ Elineĭ, să fie pre séma luĭ, să le ţie şi să le stăpânéscă el şi iaŭ făcut şi carte de moştenire. După aceia Radul Banul el; aŭ fost făcut acest sat Pietrile şi cu rumânĭ, vinḑător. Intrebataŭ şi pre părintele Domnieĭ mele de va vrea să-l cumpere. Intr'acea Dumnéluĭ socotind că iaste aprópe de alte sate ale Domnieĭ sale şi unele se lovesc şi in hotare, tocmitusaŭ cu Dumnéluĭ Radu-Banul şi l'aŭ cumperat drept talerĭ 400 şi cu zapisul luĭ de vinḑare şi cu mulţĭ boerĭ mărturie. Şi l'aŭ ţinut Dumnéluĭ răposatul Părinte Domnieĭ mele tot cu bună pace; iar după petrecania Dumnéluĭ, rămasaŭ acest sat Pietrile pre séma maicĭĭ Domnieĭ mele, Doamneĭ Elineĭ,

---

1) Satul Pietrile a fost al Dómneĭ Elineĭ soţia raposatuluĭ Mateĭ Basarab Voevod, carĭ l'a dat de *poménă* luĭ Udriste Nasturel ot Fierăştĭ; Udriste l'a lăsat de moştenire fiuluĭ său Radul Năsturel Vel Ban din Fierăştĭ. După mórtea Dómneĭ Elineĭ, Constantin Voda Basarab Cârnul, care urmézĕ in domnia luĭ Mateĭ Basarab. răpesce tóte moşiile dómneĭ Elineĭ la a căreĭ moştenire avea drept şi Constantin Postelnicul Cantacuzino intre care şi moşia Pietrile, şi de care se menţionézĕ acĭ. I) Radu Năsturel capată aceste moşiĭ numaĭ in urma interveniuneĭ bătrânuluĭ postelnic Constantin Cantacuzino către Gheorghe Ghica Vodă de óre-ce moşiile rămăsese Pe séma domnésca. Numaĭ astfel ne putem explica, pentru ce Cantacuzenĭĭ nu daŭ sprijinul lor luĭ Constantin Basarab, cănd acesta este detronat.—I) Arhive Mănastirea Cotrocenĭĭ pachet No. 3 doc. 2.

www.dacoromanica.ro

de l'aŭ ţinut şi Dumneĭ cu bună pace până in zilele luĭ Gligorie Voevod a II domnie. Şi fiind Domnia mea in boerie intâmplatusaŭ Domnieĭ mele pribegire la Ţarigrad; atuncĭ aŭ incăput fraţiĭ Domnieĭ mele la Ţarigrad şi tótă casa părinţilor Domnieĭ mele la nevoe de către Gligorie Vodă. Decĭ Domnia Sa, maica Domnieĭ mele, fostaŭ vîndut acest sat Pietrile iar la boerinul Domnieĭ mele Radul-Banul drept talerĭ 400 Iar după aceia când aŭ fost la ḑilele Ducăĭ Vodă, viind Domnia mea din pribegie. Iar Radul-Banul vrând să'şĭ ia ban de la Domnia mea, iar vrăjmaşiĭ şi pismuitoriĭ n'aŭ vrut să'l lase precum singur Dumnéluĭ Banul aŭ mărturisit atuncea fiind Domnia mea în boerie cu cinste vel logofăt. Iar după ce dăruindu-mă Dumneḑeŭ pre Domnia mea cu Domnia la scaunul moşilor şi strămoşilor Domnieĭ mele, blagocistivilor şi răposaţĭ Domnĭ, venitaŭ singur Domnnia sa Radul-Banul de aŭ mărturisit, cum în boerie ne putênd de grija vrăjmaşilor să-şĭ ia banĭ. Acum, pohtesc să-mĭ iaŭ baniĭ precum l'am fost vindut şi maĭ 'nainte. Datuiam Domnia mea toţĭ baniĭ boerinuluĭ Domnieĭ mele Raduluĭ Vel ban talerĭ 400 cu a luĭ bună voe şi fără de nicĭ o silă de către Domnia mea şi aŭ luat banĭ de la Domnia mea din Divan, din'aintea tuturor boerilor Domnieĭ mele şi cu zapisul luĭ la mâna Domnieĭ mele. După aceia Domnia mea datulam şi l'am adaos la sf. Monăstire a Domnieĭ mele de la Cotrocenĭ cu toţĭ rumâniĭ şi cu tot venitul cum scrie maĭ sus.

Decĭ, părintele Egumen Kir Daniel Episcopul, năstavnicul Sf. monăstire, ştiind cum are şi Nica slugerul ocină intr'acest sat Pietrile şi vrênd să alégă şi să hotăréscă partea mămăstireĭ de către Nica slugerul ocină intr'acest sat Pietrile, venita împreună cu Nica slugerul 'naintea D-mele in divan, de şi-aŭ luat 24 de boerĭ hotarnicĭ pe ravaşe domnescĭ. Decĭ când aŭ fost la di si la soroc, iar aceĭ 24 de boerĭ s'aŭ strins toţĭ deplin la sat la Pietrile, fiind şi boiarinul D-mele Radul vel Ban şi Nica slugerul şi întâi aŭ căutat cărţile, hrisovuĭ reposatuluĭ Mateĭ VV, făcut pre tóte cumperătorile D-neĭ Elena şi o carte a Nicăĭ slugerul şi aşa aŭ adeverit aceĭ 24 de boerĭ cum că saŭ căḑut Nicăĭ slugerul, de peste tot satul Pietrile a IV parte şi Sf. Mănăstire Cotrocenĭ 2 părţĭ şi aŭ tras tótă ocina din hotar până în hotar.

Să se ştie şi hotarele: trăsura dintâĭ preste baltă, din hota-

www.dacoromanica.ro

rul Băneseĭ, din celaţue pre malul Dunăreĭ in jos până in hotarul Puianilor stj. 2280. Alesaŭ partea Nicăĭ Slugerul pre din sus a patra parte stj. 570, rĕmasaŭ partea Mănăstireĭ 1710. A II trăsură din hotarul Puénilor, din valea Scórţeĭ pre marginea Bălţeĭ de către satul Pietrile în sus până in hotarul Băneseĭ stj. 4280. Alesaŭ partea Nicăĭ Slugerul a patra parte pre din sus stj. 1070. Rĕmasaŭ partea Mănăstireĭ pre din jos stj. 3213.

A III trăsură, din hotarul Puénilor, din Padina Popeĭ, pre lângă Gurbanul pre la Scaune, alăturea cu Dadilovul, până in drumul Giurgiuvuluĭ la crucea cea inaltă stj. 3310. Alesaŭ partea Nicăĭ Slugerul pre din sus stj. 1326, remasaŭ partea Mănăstireĭ Cotrocenĭ stj. 3998, carĭ s'aŭ făcut tóta moşia partea Mănăstireĭ la câte treĭ trăsurile stj. 8921. Aşa aŭ ales şi aŭ hotărit ceĭ 24 de boerĭ, tóta moşia Sf. Mănăstire Cotrocenĭ şi o aŭ împetrit după cum este obiceiul şi ispravnic sluga D-mele Vladimir ftori-portar, precum am veḑut D-mea şi cartea celor 24 de boerĭ de hotarnicie şi am adaos ravaşele domnescĭ la păr. eg. Kir Daniil Episcopul. Drept aceia am dat şi D mea ca să fie Sf. Mănăstire moşie stătătóre şi neclătite in vecĭ [1]).

4) Şi ĭar să fie St Mănastire Cotrocenĭ : satul Dinţeştii ot sud Ilhov, insă de preste tot satul in doue părţĭ stj. 2180 din câmp, din pădurĭ, din apă, din şederea satuluĭ şi de pretutindenelea de preste tot hotarul.

5) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ moşia ce se chiamă Făsaianiĭ de preste tot hotarul douĕ părţĭ stj. 1067.

6) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ doue morĭ cu vase in apa Argesuluĭ in moşia Dinţeştilor.

7) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ ocină la Luica, stj. 40, care este alăturea cu Dinţeştiĭ pre din'jos.

8) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ şi rumănĭ in satul Dinţeştiĭ anume . . . . . 19 la numĕr. Pentru că aceste moşiĭ din Dinteştĭ şi din Fasaianĭ şi de la Luica şi cu morile de vase şi cu rumănĭ. carĭ scriŭ maĭ sus, cumpĕratuleam D-mea de la Teodosie călugărul, carĭ l'aŭ chemat pre nume mirenesc Tudoran biv vel clucer ot Aninósa ot sud Muscel, insă moşia Dinţeştiĭ stj. 2180 câte banĭ 45 cin. ughi 265 şi moşia Făsăeniĭ

1) Hotărnicia acesteĭ moşiĭ s'a făcut la 26 Noembre 7189 (1680). Archive Mănăstirea Cotrocenĭ, pachet. 2, doc. 17.

www.dacoromanica.ro

st. 1067 pe bani 40 cin. ug. 213 pol. și 2 morĭ în vase za ughi 100 [1]) și 40 de stj. la Luica po bani 100 cin. ughi 20 și rumăni capete 10 po ug. 13 cm. ug. 247, care să fac cumperătórea acestor moșiĭ, precum scriŭ maĭ sus și cu rumăni dirept ug. 846 și am dat D-mea aceștĭ banĭ toțĭ gata deplin in mâna luĭ Teodosie călugărul și cu zapis de la mâna luĭ, la mâna D-mele și cu toțĭ boeriĭ mărturie, care moșiĭ și rumănĭ fostuiaŭ și luĭ de cumperătóre de la Florescul Paharnicul sin Socol Clucerul din Cornățenĭ și de la Mihalcea sin Drăguluĭ ot Cislăŭ și de la jupănésa luĭ Elena fata Càrsteĭ, clucerul sin Nica Slugerul i Grigorie Sărdarul sinĭĭ Buneĭ Vistierul și aŭ dat tóte zapisele lor la mâna D-mele [2]).

9) Și ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ ocina (moșia) ce se chiamă Găojaniĭ ot sud Ilfov, stj. 1050, din câmp, din pădure, din apă, din silistea satuluĭ, de pretntindenelea și de preste tot hotarul, cu tot venitul care este alăturea cu moșia Dințeștilor și Făsăianilor și se hotărește despre câmp cu Curbăneștiĭ, și de către Argeș cu Mănăstirea Negoeștiĭ și cu megiașiĭ din Negoești și despre altă parte iar cu moșia Negoeștilor. Pentrucă acésta moșie Gaojaniĭ, fostaŭ a Gógăĭ comisul arbănașul (albanezul), cumperată de tată-sĕŭ Gógă Armașul, iar D-mea o am cumperat de la jupănésa Toda a Gógăĭ comisul și de la nepotul sĕŭ Sima, feciorul fie-se Dumitreĭ, fata Gógăĭ comisul stenjenul, po banĭ 60 cin. ug. 315 Pol. 2 banĭ, carĭ i-am dat D-nia mea, totĭ gata la mâinele lor și cu zapișul lor de vêndare și cu boerĭ mărturie [3]).

10) Și ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ Cotrocenĭĭ, ocină ce se chiamă Clanța [4]) de pe apa Colentineĭ ot sud Ilfov, stj. 1060 din câmp, din pudure, din apa Colentineĭ cu helești și cu morile, cu tot venitul, și de pretutindenelea de preste tot hotarul, pre hotarele cele bătrâne și pre semne și hotarele să se știe : din jos din fântâna cu știubeiul pre calea Racilor, până în calea moriĭ

1) Cumpărate cu Zapisul din 27 Ianuarie 7188 (1680). Arhive Mănăstirea Cotrocenĭ, pach. 2 act. 15. Aflorosite Manăstireĭ Cotrocenĭ, prin hrisovul din 17 Maĭ 7188 (1680). Archive Mănăstirea Cotrocenĭ, pach. 3, act. 13. Veḑi și hrisovul din 8 Iunie 7188 (1080). Archive Mănăstirea Cotrocenĭ, pac. 2, act. 23.

2) Veḑi actele acesteĭ moșiĭ în pachetul 2 al Monăstireĭ Cotrocenĭ documentele 1, 2, 3, 6 și 9. Documentele au o importanță deosebită pentru familia Florescilor.

3) Acéstă moșie o afierosește Serban Cantacuzen Mănăstireĭ Cotrocenĭ cu hrisovul din 5 Iunie 7188 (1680). Arhive Condica Cotrocenilor 3, fila 84 v. și 85.

4) Cumpărate la 28 Oct. 7189 (1680). Archiva Condica Cotrocenilăr, No. 3, fila 46.

www.dacoromanica.ro

Grozăveștilor de sus; și din sus merge pe calea Baiĭ până în calea Măicăneștilor în rovină și trece din rovină în sus, până în cărările vacilor. Pentru că am cumperat Domniea-Mea de la Óncea și de la frate-sĕŭ Patrașcu, feciorii Popeĭ Manteĭ din Bucurescĭ și de la nepoții lor Patrașcu și Ianaki i Balașa i Elina senii Gheorghe Logofetul brat Óncel i Patrașcu, pre banĭ gata ughi 1000 și i-am dat D-mea toți gata deplin la mâinele lor, dinaintea tuturor boerilor D-mele în Divan, cu zapisul lor de vêndare și cu boerĭ mărturie [1]).

11) Și iar să fie sf. M-rĭ Cotrocenĭĭ un codru de loc din moșia monăstireĭ Sf. Saveĭ ce se chiamă Grozăveștiĭ din jos [2]) dă pre Kolintina, însă stânjenĭ 200 în tóte părțile și în lung și în lat. P·că ajungênd capul iazuluĭ pre acéstă moșie, și fiind tot pădure merée (pădure mare désă cu înnalțime egală) pus-am Domnia mea de om curățit și s'a făcut iazul, de la carĭ Monăstirea Sf. Sava nicĭ un folos nu avea [3]). Decĭ am făcut Dumnémea schimb cu monăstirea Sfinți Sava, de aŭ dat Domnieĭ mele acest codru de loc. Iar Dumnea mea însă am dat monăstireĭ Sf. Saveĭ un loc de patru prăvăliĭ aicĭ în Bucurescĭ, care iaste la ulița cea mare, ce merge spre biserica Colțeĭ Clucer și iaste diu sus pre lângă Drăgan Iusbașa și din jos, pre lângă jupânésa Smaragda a luĭ Lefter Căpitanul de Vernescĭ (sat lângă Buzăŭ), în lung stânjenĭ 28 și în lat stânjenĭ 6, ce a fost și Domnieĭ mele de cumperătóre, de la acéstă jupânésă Smaragda și de la feciorii eĭ, drept taleriĭ 60 ca să fie moșie pentru moșie. După aceia făcut'am Domnia mea și prăvăliile, cu pimniță sub dênsele, cu tóte pe deplin, cu cheltuiala Domnieĭ mele, ca să fie monăstirea Sf. Saveĭ de întărire și călugărilor de hrană; iar Domnieĭ mele și părinților Domnieĭ mele pomană în vecĭ, fiind singur și Sf. Sa Patriarchul Dosothei al Ierusalimuluĭ, a căruia metoh iaste și Sf. Sava. Și așa cu voia Sf. Sale dând și cartea Sf. Sale de tocmélă și de aședĕmint.

12) Și iar să fie sf. monăstirĭ Cotrocenĭ, satul Cârstienesci dupre Kolintina ot Sud Ilfov, tot satul cu toțĭ Româniĭ și cu

---

1) Închinata Mănăstire Cotrocenĭ cu hrisovul din 10 Decembre 7189 (1680), Archiva Condica Mănăstireĭ Cotrocenĭ, fila 48 v.

2) Vedĭ satul Grozăveștĭ.

3) Șerban Cantacuzen, cumpĕră moșia Grozăvești de jos la 20 Noembre 7189 (1680). Archive condica monăstireĭ Cotrocenĭ, fila 46 v. și 47.

www.dacoromanica.ro

tot venitul, din câmp, din pădure, din apa Colentiniĭ şi din şederea satuluĭ, de pretutindenelea şi de preste tot hotaru, pre hotarele cele bătrâne şi pe semne. Şi rumâniĭ să se scie pre anume: Creciun cu feciorii luĭ, Vladu cu feciorii luĭ, Dragomir cu feciorii luĭ, Ianaki cu feciorii luĭ, şi alt Creciun cu feciorii luĭ, Bară cu feciorii luĭ, Stroia cu feciorii luĭ, Florea sin Baduluĭ Pencă cu feciorii luĭ, Badea brat (frate) Florii cu feciorii luĭ, Bran cu feciorii luĭ, Dan cu feciorii luĭ Ivoin cu feciorii luĭ şi cu alţi Rumâni câţi s'ar mai afla din partea jupâneseĭ Neagăi, fata luĭ Pătrascu Postelnicu. Pentru că l'aŭ cumpărat Domnia mea de la jupânésa Neacşa a Raduluĭ Căpitanul Dudescul şi de la feciorii eĭ Radul i Gheorghe i Hrizea i Andreĭ, fiiĭ Raduluĭ Căpitanul Dudescul 400 şi cu zapisul lor de vêndare şi cu boerĭ martorĭ [1]).

13) Şi iar să fie Sf. monăstirĭ satul Hierăstĭ ot Sud Ilfov, tot satul şi cu toţi Rumâniĭ şi cu tot venitul, din câmp, din pădure, din apă şi cu balta şi din şederea satuluĭ de pretutindenelea şi de preste tot hotarul, pre hotarele cele bătrâne şi pe semne. Şi Rumâni pe anume: Avram cu feciorii luĭ Radoslav i Mihail siniĭ luĭ Avram şi cu feciorii lor. Stepan Croitorul cu feciorii luĭ, Radoslav cu feciorii, Musat brat (fratele luĭ) Radoslav cu feciorii luĭ. Dumitru cu feciorii luĭ, Dionisie cu feciorii luĭ, Radul cu feciorii luĭ, Stoica cu feciorii, Badea i brat ego (şi fratele luĭ) Dragomir i Nistor şi cu feciorii lor. Stoica i brat ego Balica cu feciorii lor, Coman cu feciorii luĭ, Sulgar cu feciorii luĭ şi cu alţi câţi se bor m i afla Rumâni. Pentru că acest sat Heresci, cumperatul-am Domnia mea încă din boenic [2]) fiind Domnia mea Vel Spătar, de la jupânésa Elina Pârdésca drept banĭ gata ughi 366 pol şi cu zapisul eĭ de vinđare şi cu boerĭ mărturie.

14) Şi iar să fie Sf. monăstirĭ Cotrocenĭ, satul Făureiĭ ot sud Ilfov, tot satul cu tot hotarul şi cu tot venitul, din câmp,

1) Afierosită monastireĭ Cotrocenĭ, cu actul din 27 Septembre 7189 (1680). Moşia a fost în vechime a luĭ Radul Dudescu. Moşia Crĕstienescii s'a unit cu moşia Grozăvescii de jos, într'un hotar ce se zice acum la Herĕstrău. Archiva monastirea Cotrocenĭ, condica 3, fila 43 şi v.

2) La 7178 (1672) în timpul luĭ Antonie Vodă din Popeşti fiind atunci Şerban Cantacuzen vel spătar. Jupânésa Ilinca Pardésca este fata domnii Florica fiica luĭ Mihaiŭ Vodă Vitézul. Ia în a doua căsătorie pe Pană Pardescu, vel Stolnic din care nu a avut de cât o singură fată numită Alexandra (ştire comunicata). Archive monăstirea Cotrocenĭ, pach. 6, act 16. Data monastireĭ Cotrocenĭ prin hrisovul din 10 Iulie 7188 (1680) ibidem hris. 17.

www.dacoromanica.ro

din apă, cu balta, din ședérea satuluĭ și de pretutindenilea și de preste tot hotarul, din hotar până'n hotar și în lung și în lat cât se va alege. Pentru că am cumpărat Domnia mea de la jupânésa Kaplea Buzésca stânjenĭ 600 za ughi 160 și de la Costantin și de la frate-sĕŭ Barbul sinĭĭ Mateĭ Postelnicul Buzescul stânjenĭ 8000 za ughi 320 și de la Fătul Căpitanul și de la frate-seŭ Oprea Căpitanul, sinĭĭ Nicăĭ Căpitanul stînjenĭ 500 za ughi 320 și iar de la dinșiĭ stinjenĭ 200 drept ughi 66 pol și de la Megieșiĭ din Făureĭ anume: Radul cu fratele seŭ Galușca și Tatul cu fratele seŭ Nanul și Vladu Vătaful și Mușat și Paraschiva și cu cumnatu-seŭ Iane și alalțĭ megiașĭ din Făureĭ stânjenĭ 200 za ughi 66 pol, insă moșie sterpă fără Rumânĭ, carĭ se face tótă moșia satuluĭ Făureĭ stânjenĭ 2400 cumperată cu banĭ gata za ughi 933 costande 6, carĭ iam dat Domnia mea toțĭ gata deplinĭ la mâinile acestor boerĭ și megiașĭ vinđetorĭ, carĭ sunt pe rind scrișĭ maĭ sus și cu zapisele lor de vinđare și cu boerĭ mărturie. Și-aŭ vindut eĭ de a lor bună-voe și fără de nicĭ o silă de către Domnia mea [1]).

15) Și iar să fie Sf. monrstire Cotrocenĭĭ satul Făcăenĭĭ ot sud Ialomița, tótă moșia partea jupâneseĭ Voichițeĭ și a surorisa jupâneseĭ Maricăĭ de Ojogea, cu câmpul și cu balta cu tot venitul, și din ședérea satuluĭ de pretutindenelea de preste tot hotatul. Pentru-că acéstă ocină fostă a jupâneseĭ Voichițeĭ și a suroreĭ eĭ Marica fiind de zestre despre muma lor jupânésa Vlădaia, de aŭ ținut cu bună pace, iar după mórtea jupâneseĭ Voichițeĭ, sorusa jupânésa Marica, iaŭ dat și iaŭ adaos dintr'acéstă moșie de la Făcăianĭ la Sf. monăstire a Domnieĭ în le Cotrocenĭ, stânjenĭ..... pentru poménă, iar stânjenĭ 1450, cumperatui-am Domnia mea de la jupânésa Marica stânjenĭ câte banĭ 66 cin tal. 725 cin ughi 473 și ĭ-aŭ vindut Domnieĭ mele de a eĭ bună voe și cu zapis de vinđare și cu boeriĭ Domnieĭ mele mărturie [2]).

16) Și iar să fie sf. Monăstirĭ și Viele din délul Țigăneștilor ot sud Muscel care se chiamă Râpa de sus și Râpa de jos, cu casele cu pimniță cu *slomnul* cu sghiabul cu téscul [3]) Și iar 8 răzóre

1) Aĭerositul Monastirei Cotrocenĭ cu hrisovul din 29 August 7189 (1681). Archive monăstirea Cotrocenĭ pach. 11 hris 9.

2) Aferosita la 29 August 7189 (1680) Archive ibidem.

3) Tóte aceste sunt aĭerosite de Serban Cantacuzino cu hrisovul din 6 Iunie 7188 (1680). Aceste au fost ale lui Vintila și a patinașului Neagu feciorul Neculeĭ Logofăt Țigănescu, (Arhive M-rea Cotrocenĭ pach. 10 hrisovul 17)

www.dacoromanica.ro

Alteţa Sa Regală Principesa Maria cu mica Principesă Maria

www.dacoromanica.ro

de vie ce sunt in Piscul lu Barzu și cu locul sterp ce merge până in hotarul din vale și in sus pe vale, până in cursura văiĭ și in jos alăturea cu viele luĭ Dumitrașco Logofĕtul. Și în sat în Țigănescĭ treĭ stânjenĭ de delniță (fășie de pămênt cu fânéță) in lat; iar in lung cât se va alege. Pentru că aceste viĭ și cu tóte pe deplin cum scrie maĭ sus, cumperatulém D-mea de la Radul Postelnicul nepotul luĭ Stroe Vornicul din Golescĭ drept banĭ gata talerĭ 210 și cu Zapisul luĭ de vénzare și cu boerĭ mărtúrie [1]).

17) Și iar să fiie st. M. și Cotrocenii Viele de pe valea Vălenilor în Délul Bărbătescilor ot sud Dâmbovița și cu 2 delnițe in sat în Bărbătescĭ și cu liveḑile în póiele viilor. Pentru că aceste viĭ fostaŭ ale luĭ Neagoe Banul Săcuénul [2]) de cumpĕrătóre de la Udriste Camarașul și de la Cost. Tăicanul din satenĭ și de la Radu i Stanislav dă acolo; iar după mórtea luĭ cumperatulém D-nia mea de la ginerele săŭ Bădică Clucerul din Bucșanĭ și de la jupánésa luĭ Bălașa fata luĭ Neagoe Banul drept talerĭ 500, care iam poruncit D-mea Păr. egumen Kir. Daniel Episcopul de aŭ dat acestĭ banĭ, din venitul sf. M-ri la mâna Bădicăĭ Cluceriul și a jupăneseĭ luĭ Bălașa și cu zapisul de vênḑare și cu boerĭ mărturie [3]).

Și aicia iar să se scie că am cumperat D-mea M-reĭ St. Saveĭ un loc de prăvălie la Ulița cea mare, care merge spre Colțea Clucerul de la jup. Smaragda Lefteróia drept talerĭ 60, care este din Dragan Iusbașa in jos, care este in potriva luĭ Mateĭ Cojocariul și să vecinesce cu Dima slujer și cu jup. Rada însă în lat stj. 6 și am făcut D-mea pimniță și prăvăliĭ pe acest loc și le-am dat D-mea M-rei Sf. Saveĭ schimb, pentru un codru de loc de la Colentina, unde aŭ făcut D-mea iazul pentru care schimb și tocmială scrie maĭ sus. După aceia maĭ cumperatam D-mea iar de la jupánésa Smaragda pe lângă acest loc stj. 300 drept talerĭ 40 și l'a dat D-mea iar M-reĭ Sf. Saveĭ, care se face tot locul până in Petco Abagiŭ stj. 9 drept banĭ gata talerĭ 100, care iam dat D-mea, toțĭ gata de-

1) Arhive M-rea Cotrocenĭ hrisóvele 17 și 18.

2) Négoe Banul Secuianu este acela căruia Antonie Vodă din Popescĭ i-a tăiat nasul din causa părilor boerilor Postelnicescĭ (veḑĭ Letopiseț de Kogălnicénul III pagina 148.

3) (Arhive. Condica Cotrocenilor II fila 10) Vênzarea se face la 4 August 7189 (1681).

www.dacoromanica.ro

plin la mâna jupâneseĭ Smargdeĭ şi am dat Domnia mea şi zapisul la M rea Sf. Save ca să fie acest loc cu prăvăliele moşie stătătóre, moşie pentru moşie [1]).

18) Şi iar să fie sf. M-rĭ a D-mele Cotrocenĭ, tótă ocina (moşia) satuluĭ Negoeştĭ ot sud Ilfov, însă din hotarul Dinteştilor până în hotarul M-reĭ Negoeştilor stj. 150 din câmp din pădure din apă şi de pretutindenelea, pentru că aŭ cumperat părintele egumenul, Kir Daniel Episcopul, de la moşneniĭ satuluĭ Negoeştĭ anume Vişan, i Andronie, i Ión, i Négoe, i Ban, i Radu cu banĭ din venitul Sf. M-rĭĭ stj.... po banĭ 50 cu talerĭ 56 şi 33 costande şi cu zspisele lor de vêndare şi cu boerĭ mărturie [2]).

19) Şi iar să fie sf. Monastirĭ Cotrocenĭĭ nisce rumânĭ din sat din Slănicul de Jos ot sud Muscel, anume: Radul, sin Raduluĭ gură Négră cu treĭ feciorĭ şi Radul vornic (nepot) Radul cu un fecior şi Stancul Brat (frate) Radul i cu un fecior şi Filip brat Stanculuĭ, i Vlaicul vornic Raduluĭ gură Négră cu treĭ feciorĭ *însă numaĭ capetele lor* şi cu toţi feciorĭĭ lor, fără moşie. Pentru că aceştĭ rumânĭ fostaŭ aĭ luĭ Teodosie Călugărul de la Aninósa [3]) Decĭ vinḑênd el satul Dinţesciĭ şi cu 19 capete de *rumânĭ*, carĭ sunt maĭ sus scrişĭ anume, şi fiind fugitĭ, venitaŭ capete 7 şi lipsind capete 12, dataŭ Domnieĭ Mele aceştĭ rumânĭ din Slănicul de Jos, carĭ scrim maĭ sus, ca să fie cap pentru cap şi ceia lalţĭ din Dinţescĭ capete 12 când ar veni, iar să fie aĭ sf. Mânăstirĭ. Pentru că aşa s'aŭ tocmit cu Domnia mea cu zapisul luĭ şi cu boerĭĭ Domnieĭ mele mărturie.

20) Şi iar să fie sf. Mânăstirĭ D-nieĭ Mele Cotrocenĭ, satu Bucul despre Ialomiţa ot sud Ialomiţa, însă tótă partea jupâneseĭ Stancăĭ fata Lecăĭ Pitarul din Viezurescĭ şi a fie-seŭ Paană stânjenĭ de moşie 1159 din câmp, din pădure, din apă şi cu 2 vaduri de móră, unul de către satul Bucul, altul de către Pupezenĭ şi cu 22 de stânjenĭ de ocină din moşia Pupezenilor şi din şederea satuluĭ de pretutindenelea şi despre

1) Veḑi istoricul statuluĭ Grozăveştĭ.

2) Cumpărarea s'a făcut la 21 Genare 7190 (1682) (Arhive. M-rea Cotrocenĭ pach. 2 act 25).

3) Acest călugăr l'a chemat în mirenie Tudoran bi vel clucer. El a avut de cumpărător atât moşia cât şi rumânĭ de la Florescu paharnicul, sná otocol Clucerul de Cornăţenĭ şi de la Mihalcea paharnicul sná Dragni. (Alĭerosiţĭ cu hrisovul din 8 Iulie 7188 (1680) Arhive, ibidem act 23).

www.dacoromanica.ro

tot hotarul din hotar până în hotar, precum ieste alésă hotărâtă, impetrită și din sus și din jos care să fie stânjen cu ceĭ de la Pupezenĭ 1181. Pentru că iam cumpĕrat Domnia Mea de la jnpânésa Stanca și de la fiul seŭ Paană stânjenĭ câte 100 de banĭ cin taler 888 cin ughi 591, cari iam dat dumnéeĭ toțĭ gata și deplin la mână jupâneseĭ Stanca și a fiuluĭ seŭ Paană, dinaintea tuturor boerilor dumnélor și cu zapisul lor de vînḑare și cu boerĭ mărturie [1])

21) Și iar să fie Mânăstirea Cotrocenĭ ocină tot intr'acest sat Bucul, tótă partea jupâneseĭ Stancăĭ, câtă aŭ avut de zestre dată de mama sa Stanca și de frate seŭ Paană stânjenĭ 500 din câmp din pădure din apă, din șederea satuluĭ depretutindenea si de peste tot hotarul, care ieste tot intr'un hotar pentru cĭ am cumpărat Domnia Mea de la jupânésa Ancuța și de la bărbatul eĭ Dancul sin Colteĭ Clucerul Doicescul stânjenul câte 100 de banĭ cin talerĭ 375 cin ug. 250 și am dat dumnéeĭ toțĭ gata deplin la mâna jupâneseĭ Ancuțeĭ și a bărbatuluĭ eĭ Danciul Căpitanul, din naintea tuturor boerilor dumnélor și cu zapisul lor de vînḑare și cu boerĭ mărturie. Face tóta ocina Buculuĭ precum scrie maĭ sus și cu ceĭ de la Pupezenĭ 1681 pe banĭ 100 cin talerĭ 1261 cin ughi 841.

22) Și iar să fie sf. Mânăstirĭ Cotrocenĭ moșie în satul Bucul de Sus ce să ḑice Bucul Bătrân, tótă partea luĭ Vintilă feciorul luĭ Nedelea și a feciorilor luĭ Raduluĭ i Mihalcea, de peste tot satul și în lung și în lat stânjenul 180, din câmp din apă din șederea satuluĭ, de pretutindenele și de peste tot hotarul. Pentru că am cumpărat Domnia Mea de la Vintilă și de la feciorĭ luĭ Radu și Mihalcea stânjenul câte 100 de banĭ, tal. 135 cin ug 90 și cu zapisul de vînḑare și cu boerĭ Domineĭ Mele mărturie. Însă în lungul acesteĭ ocine stânjenul 180 din hotar până în hotar, precum merge și alaltă ocină acestuĭ sat Bucul de sus.

23) Și iar să fie sf. Mânăstirĭ a Domnieĭ Mele Cotrocenilĭ ocină într'acest sat Bucul de sus, tótă partea popeĭ luĭ Dumitru și a fie-si Stancăĭ nepóta luĭ Vintilă de peste tot satul stânjenĭ 120 din câmp din pădure din apă, din șederea satuluĭ, depretutindenelea și de preste tot hotarul. Pentru că

1) Aĭerosit la 7189 (1680) Septembre 26 (Arhive. Condica Mânăstireĭ Cotrocenĭ III fila 200).

www.dacoromanica.ro

am cumpărat Domnia Mea de la Stanca fata Popeĭ luĭ Dumitru stânjenul pe banĭ 100 cin ugh 60 şi cu zapis al eĭ de vînzare şi cu boerĭ mărturie.

24) Şi iar să fie Mânăstireĭ Cotrocenĭ, moşie intr'acest sat Bucul de sus, din partea luĭ Stan Răul şi a fiu-său Niculae sin Stan Răul stânjenul po banĭ 100 cin ug 20 şi cu zapisul luĭ de vidare şi cu boeriĭ marturĭ.

25) Şi iar să fie sf. Mânăstirĭ a Domnieĭ Mele Cotrocenĭ satul Matăsesciĭ de pe Ialomiţa, tot satul cu tot hotarul şi cu tot venitul, insă tótă partea luĭ Ianaki Iusbasa Mătăsescu şi a nepotu-seŭ Dumitru şi a Neagăĭ femeia luĭ Vlădilă Logofătul şi a sorăsi Vlădoaia fetele luĭ Vladimir din Mătăsescĭ stânjenĭ 1200 din câmp, din pădure, din apa Ialomiţeĭ din şederea satuluĭ şi depretutindenea de peste tot hotarul din hotar până în hotar, precum este alésă, hotărâtă, impetrită şi din sus şi din jos. Pentru că am cumpărat Domnia Mea de la Ianaki Iusbasa Mătăsescul şi de la nepotu său Dumitru şi de la Neaga femeia luĭ Vlădila Logofătul şi de la sora eĭ Vlădaia fetele luĭ Vladimir din Mătăsescĭ stânjenul pe banĭ 100 cin tal 900 cin ug 600 care le-aŭ dat Domnia Mea toţĭ baniĭ gata la mânele lor şi cu zapisul lor de vinzare şi cu boeriĭ mărturie [1])

26) Şi iar să fie sf. Mânăstirĭ satul Bolésca dupre Dâmboviţa ot sud Ilfov, toată partea boiarinuluĭ Domnieĭ Mele State vel vistier din câmp, din pădure, din apă cu morile şi din şedere satuluĭ cu casele şi cu viele şi cu pământurĭ cu livezile de pretutindenelea şi de peste tot hotarul, verĭ cât s'ar alege. Pentru ca acéstă moşie Bolésca fostaŭ a boerinuluĭ d-mele State Vel Vistier de cumpĕrătóre de la Paraschiva logofătul Bolesteanul. Decĭ şi unde că după ce voiŭ cumpera D-mea, acéstă moşie o voiŭ da D-mea şi o voiŭ adăoga la sf. Monastire a D-mele Cotrocenii, ci maĭ mult pentru aceia s'aŭ îndemnat de o aŭ vêndut D-mele ca să fie luĭ poméne. Şi aŭ vêndut de a luĭ bună voe şi fără de nicĭ o silă de către Domnia mea.

27) Şi iar să fie sf. Monăstirĭ Cotrocenii satul Hărteştiĭ ot

1) Arhive. Momastirea Cotrocenĭ cond. III fila 217 v. şi 218. La 18 Aprilid 7220 Eg. Averkie maĭ cumpără 500 stânjenĭ în Mătăsesci, ibidem fila 218 v. şi 219. Cumpărată la 71911 (1682) Decebre 16 (Archive Monastirea Cotroc. pachet. 35 doc. 14) veĭi şi documentul 17 din 15 Iulie 1686 ibidem.

www.dacoromanica.ro

sud Muscel, tot satul cu tot hotarul, şi cu toţĭ rumâniĭ câţĭ s'ar afla şi cu venitul din câmp, din pădure, din apă cu vadurĭ de móră în riul Câmpuluĭ-Lung, şi din şederea satuluĭ şi cu casele cu pimniţa de pétră, cu livedile, cu pometurile depretutindenelea de peste tot hotarul. Pentru că acest sat Hărteştiĭ, fostaŭ a jupâneseĭ Despeĭ, carĭ aŭ fost a luĭ Ioan Vistierul, şi tot l'aŭ ţinut pe séma eĭ cu bună pace, iar după aceia aŭ fost in dilele reposatuluĭ Antonie Voevod, fiind Domnia-mea in boerie in cinste vel Spetar, iar jupâneasa Despa, fiind ajunsă la adêncĭ betrineţe, şi ne avênd cine o căuta, căḑutaŭ la Domnia Mea de o am căutat, şi o am miluit, şi o am isbăvit de mult nevoĭ. Decĭ şi ea pentru binele şi căutarea ce a avut de către Domnia Mea şi óre-ce când pohtea de cheltuială nu lipsiam a nu 'ĭ trimite. Dataŭ şi aŭ hărăzit Domnieĭ Mele acest sat Hărteştiĭ ca să 'ĭ fie de pomenire şi aŭ dat tóte cărţile şi zapisele ce aŭ avut de moştenirea acestuĭ sat Hărtesciĭ la Monăstirea Domnieĭ Mele Cotrocenĭ, ca să fie Sfinteĭ Monăstirĭ de întărire şi lor de mare pomană.

28) Şi iar să fie Sf. Mŏnăstirĭ Cotrocenĭ moşie in muntele Bucéciuluĭ de către apusul sóreluĭ şi semnele acesteĭ moşiĭ insă să se scie pe nume: Din curmătură în dreptul Loculuĭ până in riul Ursuluĭ, şi din riul Ursuluĭ in sus, cât ţine vêrful munteluĭ Buceciuluĭ tot, până in matca Ialomicióreĭ şi de acolo, pe matca Ialomicióreĭ in jos in dreptul Isvoruluĭ al Curmătureĭ, şi de acolo pe isvorul Curmătureĭ in sus iar până la Curmătură. Pentru că acéstă ocină din muntele Buceciuluĭ, pe semne şi pe hotare cum scrie maĭ sus, fostaŭ de moşie al boerilor din Cocorăsciĭ Kapleĭ despre móşa lor jupânésa Kaplea, anume Mateĭ Căpitanul sin Calotă Căpitanul, i Ghiorma sin Fiereĭ Căpitanul Ipak (asemenea) Ghiorma sin Calota cel betrin şi cu nepoţiĭ lor, i Gheorghe cu frate-seŭ Patraşco ot Câmpina, i Mihalcea cu frate-seŭ Iordachi siniĭ Neculaĭ şi cu nepotul lor Stroe. Aceştia toţĭ venitaŭ la Domnia Mea de aŭ vêndut Domnieĭ Mele acéstă moşie din muntele Buceciul, drept banĭ gata galbenĭ 200 şi cu zapisul lor de vinḑare şi cu boerĭ mărturie [1]; insă afară de douĕ stâncĭ: una anume Délulu alta a Gorgoteĭ, ce sunt date de moşie lor de pomană.

---

1) Serban Voda Cantacuzino o afirosesce Monăstireĭ Cotrocenĭ şi părinteluĭ Daniel episcopul egumenul ḑiseĭ Monăstirĭ cu hrisovul din 9 Ianuarie. Anul 7189 (1681).

www.dacoromanica.ro

29) Şi iar să fie Sf. Monăstirĭ a Domnieĭ Mele Cotrocenĭĭ, tóte prăvăliele ce aŭ fost ale Domnieĭ Mele din Bucurescĭ, care sunt la uliţa cea mare, impotriva bisericeĭ Neguţătorilor şi cu pimniţa de sub dênsele, şi cu tot locul precum este ocolit cu bolovanĭ [1]). Pentru că tot locul acestor prăvălĭĭ, cumperatul-am Domnia Mea incă maĭ d'inainte vreme, fiind Domnia Mea in Boerie in cinste vel postelnic, intâiŭ de la jupâneasa Miţa a luĭ Iane Cojocarul [2]), locul de prăvălie şi de pimniţă in lung şi in lat in faţa uliţeĭ stânjenĭ 6. palme 6; şi in lung stânjenĭ 28 drept talerĭ 47 ce le-aŭ fost şi lor de cumperătóre de la jupânésa Nécşa a Stoicăĭ Paharnicu din Rosvad şi de la Ghinea sin Cotiĭ şi de la frate-săŭ Dima şi de la surorile lor [3]). Şi iar am maĭ cumpĕrat Domnia Mea de la Gheorghe Cojocarul Paspala, locul luĭ ce l'aŭ avut pe lângă pimniţă la uliţă stânjenĭ 1 pol. şi palme 3 pol. şi in lung până in uliţa despre Drăghicĭ Logofetul, stânjenĭ 26 drept talerĭ 30 [4]). Şi iar am cumperat Domnia Mea de la Vasilie sin Vasilie Stolnicul ot Câmpina, partea luĭ cât a avut lângă aceste locurĭ drept talerĭ 22 pol. [5]). Şi iar am cumperat Domnia Mea de la jupânésca Anghelina a luĭ Calotă Clucerul şi de la fio-seŭ Costantin şi de la fie-sa

---

1) Hrisovul luĭ Serban Vodă Cantacuzino inchină Sfinteĭ Monăstirĭ Cotrocenĭ tóte prăvăliele in numĕr de 7 la 8, Ghenare 7191 (1683), ce le-a cumpĕrat maĭ d'inainte vreme in Mahalua Grecilor in tergul de sus, lânga care loc au maĭ cumpĕrat şi alte locurĭ in urma acestuĭ Hrisov Sau ĭnceput zidirea hanuluĭ, *care han până a nu se ispravi*, au rĕposat Măria Sa, rĕmiind partea din Crivĕţ ne zidită, pe care loc ce au rĕmas ne zidit, au avut de gând sa facă grajdurĭ ci fiind că au rĕmas ne sĕvĕrşit gândul Mărieĭ Sale, Egumenĭĭ de atuncea au inchis cu un zid prost locul acela. Acum dară in ḑilele Mărĭĭ Sale Iŏ Constantin Al. Ipsilanti Voevod la leat 1803 Octombre 15, s'aŭ făcut şi s'a sĕvĕrşit cum se vede prin cheltuiala şi ostenéla smereniei nóstre ὁ ἀρχιμανδρίτης Cotroceanu Visarion Λαῶρτοθησ (Arhive Condica Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ No 1, fila 60.

2) Acel loc se află lângă biserica Grecilor; Muşa ne spune in actul de vinḑare că il vinde din causă că „Rĕmânênd *eŭ săraca de bozrul meŭ şi ajungônd la bogata lipsa*“. Serban vel Postelnic il cumpĕră la 26 Februarie 7184 (1676) (Arhive. Condica Monăstireĭ Cotrocenĭ 1 fila 53, aflerosite la 20 Octombre, 7189 (1680). Arhive. Mŏnaştirea Cotrocenĭ pachetul 25 hrisovul 30.

3) Serban Cantacuzino a cumparat maĭ mult de 39 locurĭ in Bucurescĭ intre care şi 1—4 prăvălĭĭ de la Mŏnăstirea Radului Voda cu locul lor in Bucurescĭ in mahalaua Grecilor de au facut hanul (Serban Vodă) pe acel loc, iar egumenul Partenie maĭ târziu maĭ cumpără incă şapte prăvălĭĭ la 10 Martie 7198 (1690). (Arhive Condica Cotrocenilor No. 1 fila 68).

4) Şerban vel Postelnic cumpăra in târg tot in prejma bisericeĭ Grece de la George Paspala pe care il are de cumpăratóre de la Zaharia Mucea cu zapisul din 10 Agust 7105 (1677) (Arhive Condica Monăstireĭ Cotrocenĭ 1 fila 54 v.).

5) Alăturea cu locul amintit unde era pimniţă maĭ cumpără Serban Cantacuzen un loc 7185 (1677) August 12 fila 54 v. şi 55). Tot acolo maĭ cumpăra un loc de 2 prăvalĭĭ de la jupâneasa Sultana Bogdaproste. 14 April 7193 1685) Arhive. Monăstirea Cotrocenĭ, pachetul 25 hrisovul 36.

www.dacoromanica.ro

Mihalcea, locul lor ,tot cât aŭ avut pe din sus, alăturea cu locul de la Gheorghe Paspala, drept talerĭ 63 [1]). Semnele acestuĭ loc să se scie: Din piatră in lat, stânjenĭ 5 şi 2 palme până in locul Neculeĭ Zugravul, şi in lung stânjenĭ 27, până in uliţa către Drăghicĭ Logofetul, carĭ se fac aceste cumpărătorĭ peste tot locul acestor prăvăliĭ 162 talerĭ pol. cincĭ ughĭ 150 şi 6 costande; şi aŭ vindut acestĭ toţĭ câţĭ sunt maĭ sus scrişĭ eĭ de a lor bună-voe şi fără de nicĭ o silă şi cu zapisele lor de vinḑare şi cu boerĭ mărturie.

30) Şi ĭar să fie Sf. M-rĭ Cotrocenĭ, moşia ce se chiamă Tămăduiasca, care este pe din sus alăturea cu hotarul Băléscăĭ, stj. 1500, ce aŭ fost tótă partea luĭ Mateĭ Clucerul Ciorogârleanul, din câmp, din pădure, din apă cu vad de móră in apa Dâmboviţeĭ şi din şederea satuluĭ depretutindenelea şi de peste tot hotarul, pentru că aŭ cumperat D-mea de la Mateĭ Clucerul stinjenul câte banĭ 66, care se fac talerĭ 750. Şi i-am dat D-mea aceştĭ banĭ toţĭ gata la mâna luĭ şi cu zapisul de vênḑare şi cu mulţĭ boerĭ mărturie.

31) Şi ĭar să fie Sf. M-rĭ Cotrocenĭ, moşie in Pupezenĭ ot sud Ialomiţa tótă partea luĭ Tudor Iusbaşa din Buk. . . . . din moşia ce este alésă st. 40, din câmp, din pădure, din apă şi de

---

1) Serban Cantacuzino vel spătar cumpără acest loc de la sus numiţĭ proprietarĭ, un loc de prăvălie in Târgul de Sus in uliţa Zlătarilor alăturea cu locul cumpărat arat de la G. cojocarul Paspala.

Iunie 7187 (1679) (Arhive ibidem fila 55—58)

Idem de la Manta Portar şi femeia luĭ Maria 7104 Sep. 12

Arhive M-rea Cotrocenĭ. pach 25 act 38

Idem Serban şi sora sa Balaşa feciorul luĭ Nicolae Zugravul, un loc de prăvălie in Bucureştĭ 7194 Aprilie 9.

ibidem act. 93

Idem de la Ion Cismarul ibidem act 40

Idem de la Necula feciorul luĭ Iane Cupeţul de la Floreĭ un loc de casă 7193 Aprilie 23 ibidem act 17.

Idem de la Tudora un loc de prăvălie 7194 Aprilie 9

ibidem act 41

Idem de Leica feciorul luĭ Dumitru Făramiţa şi cu femeea luĭ. ibidem act 42

Idem de la Panait nepotul Doneĭ Pepanul Aprilie 23 7194. ibidem act 43

Idem de la Ilina jupânésa Badeluĭ Logofătul la uliţa Zlătarilor 7194 Iulie 6 ibidem act 44.

Idem de la Jipa i Barbu Negoiţă sniĭ Barbuluĭ Logofătul 7195 Maĭ 13. ibidem act 45

Idem Manta Portarul 7195 Maĭ 13 ibidem act 46.

Idem Idem 7195 Iulie 19. ibidem act 48

Idem de la Manul Neguţătărul ibidem act 49.

Dintr'un act a luĭ egumenul Paise Raduliotul se constată că hanul Serban Vodă era terminat in anul 7198 Maĭ 10 fiind egumen Partenie

ibidem act 50

www.dacoromanica.ro

PLANUL

MOŞIEĬ STATULUĬ

VATRA M^REI COTROCENI

din districtul Ilfov

Ridicat şi hotărnicit la anul 1876 de Ing. hotărn.

M. BACALOGLO şi D. PETRESCU

	Hectare	Pogóne
Câmpul cu araturi	855.3148	1714 : 546
Islazu	64.6900	129 : 868
Lunca cu fineaţă	38.2560	76 : 884
Lagărul (fără vie)	371.2675	744 : 247
Viile cu embatic din mijlocul lagăruluĭ	22.4840	45 : 89
Viile de lângă drumul Domneştilor	48.7205	97 : 353
Locurile cu embatic sau rescumpărate dintre Mrea Cotroceni şi Dâmboviţa	107.3274	215 : 173
Drumurĭ şi şosele	19.4000	39 : 372
Locul ocupat de linia ferata	4.3000	8 : 802
Erbariele şi cu Pyrotechnia	26.0500	52 : 280
Total	1558.0102	3122 : 1256/1296

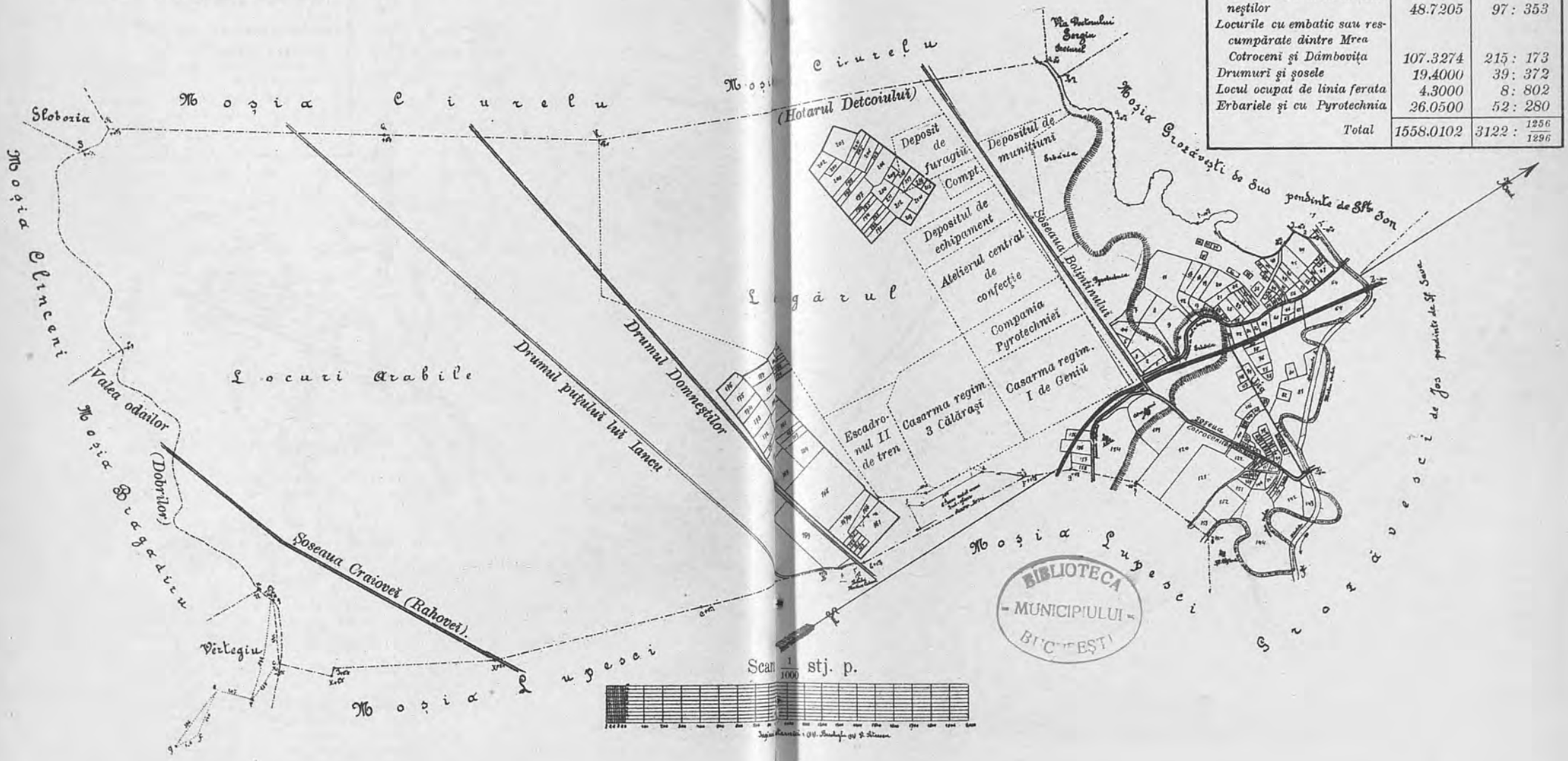

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREŞTI

G. M. Ionescu, Istoria Cotrocenilor, Grozăveştilor şi Lupeştilor (Sf. Elefterie)

I.V. SOCECŬ, BUCURESCI

www.dacoromanica.ro

O pólă de icónă în care se vede şi forma bisericeĭ, ast-fel cum a zidit'o Şerban Vodă Cantacuzino.

www.dacoromanica.ro

peste tot hotarul. Pentru-că am cumpĕrat D-mea de la Tudor Iusbaşa stj. câte bani 66 cu tal. 20 şi cu zapisul de vêndare care i-aŭ fost şi luĭ cumperătóre de la socrul sĕŭ Stanciul Vataful şi de la fratele sĕŭ Gheorghe din Pisculeşti.

32) Şi ĭar să fie Sf. M-rĭ a D-mele Cotrocenĭ, 7 prăvălĭĭ aicĭ în târg in Bucureştĭ, carĭ sunt tóte în rînd pe locul ceaŭ fost a luĭ *Iştfan* băcanul, cumpĕrat de Nedelco Clucerul la uliţa în potriva Căldărarilor. Să se ştie şi locul acestor prăvălĭĭ la uliţă din colţul prăvălieĭ, întru care şade Aldea Bacanul până în ulicióra de lângă casa Toboşóeĭ Rachiereseĭ. Şi în lung din faţa uliţeĭ din pod, până în casa luĭ Bogdan Şătrariul. Pentru că a cumpĕrat D-mea 5 prăvălĭĭ de la Iorga Stolnicul şi de la frate-sĕŭ Nedelco sinĭĭ Nedelco Clucerul. Iar 2 prăvălĭĭ de la Pană Neguţitorul generele luĭ Nedelco Clucerul şi de la jupânésa luĭ Anica, ce aŭ fost de zestre date de Nedelco Clucerul. Insă prăvălĭĭ po talerĭ 50 cu talerĭ 320 şi cu zapisele lor de vêndare şi cu boerĭ mărturie.

33) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ a D-mele Cotrocenĭ, ţiganĭ 6 suflete anume . . . . . Pentru că i-am cumpĕrat D-mea de la Kircă Logofetul Rudeanul din Curtişóra şi de la fiul seŭ Diicul Stolnicul pe banĭ gata talerĭ 150 cin. ug. 100 şi cu zapisul de vêndare şi cu boerĭ mărturie.

34) Şi ĭar să fie Sf. M-rĭ două sălaşe de ţiganĭ anume . . . . Pentru că i-am cumperat D-mea de la Barbul Comisul Filişanul drept banĭ gata talerĭ 200 cin. ug. 133 pol 33 Costande şi cu zapisul luĭ de vândare şi cu boerĭ mărturie.

35) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ a D-mele Cotrocenĭ, treĭ sălaşe de ţiganĭ anume . . . . . Pentru că i-a cumperat D-mea de la Ion i Nicula, feciorĭĭ luĭ Duminică căpitanul, ot Lipia ot sud Argeş, drept banĭ talerĭ 350 şi cu zapisul lor de vêndare şi cu boerĭ mărturie.

36) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ a D-mele Cotrocenĭ, 4 sălaşe de ţiganĭ anume . . . . . Pentru că i-aŭ cumperat D-mea de la Tudor Tatrariul ot Grecĭ [1]) şi de la feciorĭĭ luĭ, pre banĭ gata talerĭ. 550 cin. ug. 366 pol. 33 cost. şi cu zapisul lor de vêdare şi cu boerĭ mărturie.

37) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ Cotrocenĭ un salaş de ţiganĭ

1) Este acel care pe nedrept a vêndut luĭ Serban Cantucuzino moşia Grozaveştĭ de sus (vedĭ satul Grozaveştĭ).

www.dacoromanica.ro

anume . . . . (4 suflete). Pentru că i-aŭ cumperat D-mea de la Tanasie Armaşul Sărăcinescul, drept talerĭ 100 şi cu zapis de vènḑare şi cu boerĭ mărturie. Pentru că aceştĭ ţiganĭ toţĭ câţĭ sunt maĭ sus scrişĭ, puind D-mea ispravnic şi cumperător de ţiganĭ, Sf. Mănăstire a D-mele de la Cotrocenĭ, cumperatu-aŭ aceştĭ ţiganĭ cu baniĭ de la D-mea, Radul Comisul Ştirbeĭ fiind ispravnic precum scriŭ zapisul luĭ şi ale vênḑătorilor ce aŭ dat la mâna D-mele la leat 7188 (1680).

38) Şi ĭar să fie Sf. Mănăstirĭ a D-mele Cotrocenĭ, ţiganĭ anume . . . . . 29 capete. Pentru că i-am cumperat D-mea de la Preda sin Corneĭ Cluceriul ot Ciovirnişanĭ ot sud Mehedinţĭ; însă capul de ţigan po tal. 20 cin. talerĭ 580 şi cu zapisul luĭ de vênḑare şi cu boerĭ D-mele mărturie.

39) Şi ĭar să fie Sf. M-rĭ Cotrocenĭ, un ţigan pe nume Stan sin Dobri ţiganul, care ţine o ţigancă a Monăstireĭ. Pentru că o aŭ cumperat Părintele Partenie, egumenul de la Luca Monahul ce l'aŭ chemat mireneşte Lupul Vornicul ot Gălăşeştĭ ot sud Vlaşca, cu banĭ din venitul Mănăstireĭ talerĭ 20 şi cu zapisul luĭ de vênḑare şi cu boerĭ mărturiĭ.

Pentru că aceste moşiĭ şi sate cu rumănĭ şi viĭ şi morĭ şi ţiganiĭ toţĭ şi tóte câte se află scrise intr'acest chrisov al D-mele, cumperatuleam D-mea tot pre banĭ, vênḑênd D-mele toţĭ câţĭ sunt maĭ sus scrişĭ vênḑătoriĭ toţĭ anume, eĭ de a lor bună-voe şi fără de nicĭ o silă de către D-mea, banĭ daţĭ fieşte căruia în Divan, dinaintea cinstituluĭ Părintele nostru Kir Teodosie Mitropolitul şi a tuturor boerilor D-mele şi cu zapisele lor de vênzare şi cu boerĭ mărturie. După aceia datuleam D-mea şi le-am adaos Sf. şi D-zescĭ Monăstire a D-mele de la Cotrocenĭ. Aşişderea şi cu alte milĭ dintru ale Ţăreĭ din veniturile Domnieĭ cum şi de la alţĭ pre câţĭ inaintea nóstră cu osârdie către Dumneḑeescile lucrurĭ Domnieĭ pildă am luat, intru hrana şi ţinerea slujitorilor acesteĭ Sf. şi Dumneḑeeescĭ Mănăstire, să pótă neprestano cânta şi slăvi numele Mareluĭ şi a Tot Ţiitoruluĭ Dumneḑeŭ şi cuvintul luĭ mărturisindu-l in vecĭ pomenind şi pre noĭ şi pre toţĭ ăĭl'altĭ pravoslavnicĭ Domnĭ şi pre tot rodul creştinesc.

Şi tóte acestea câte sunt maĭ sus scrise, le-am închinat şi le-am dat Sfinteĭ şi Prea curateĭ după cum sunt scrisă tóte anume intr'acest cinstit hrisov al D-mele. Sub care sunt întărite şi adeverite cu pecetea şi iscălitura nóstră (urméză

www.dacoromanica.ro

blestemele care ar trebui să cadă pe capul acelor ce ar dori să strice hrisovul). Iar marturiĭ pusaŭ D-mea: Barbul vel Ban al Craioveĭ, Gligorie vei Logofet, Barbu vel Clucer, Diicul vel Stolnic, I. Dimitrasco Logofet Pisah, Radu Năsturel biv vel ban, State vel vistier, Ghincea vel postelnic, Papa vel comis, Badea vel vornic, Constantin Brancoveanu vel spatar, Const. Cantacuzino vel paharnic, Şerban vel Logofet.

Leat 7191 (1683) Februarie 10 [1]).

Hrisovul Cotrocenilor dat de Şerban Vodă Cantacuzino, este continuat de succesorul seŭ Constantin Brâncoveanu.

In hrisovul de inchinare din 1682, Şerban Vodă Cantacuzino prevedea că egumeniĭ să ingrijéscă spre a cresce avutul M-reĭ; Partenie, urmaşul luĭ Daniel Episcopul in egumenia M-reĭ Cotrocenilor, ş'a indeplinit cu prisosinţă sarcina impusă luĭ de piosul donator. O parte din aceste donaţiunĭ şi cumpeărĭ, sunt trecute şi confirmate prin acest hrisov in stăpânirea M-reĭ Cotroceniĭ, iar despre cele-l'alte vom vorbi la egumenia luĭ Parthenie. Hrisovul pe care 'l continuăm aicĭ este dat de Constantin Brâncoveanu in anul 7209 (1700) Decembre 15 [2]).

«Şi iar să fie Sf. Monăstirĭ (Cotrocenĭ) să aibă a luare tótă vama de la oraşul Flocĭ, a treia parte din venitul vămeĭ al III ban şi din 3 peştĭ un peşte şi din judecăţĭ măcar şi din glóbe tot al treilea ban; iar din vameşĭ ceĭ ce ar cumpăra vama de la Domnie, să n'aibă nicĭ o trébă cu III parte ce este pentru M-re. Aşişderea pentru dările şi cheltuelele ce are vama de la Domnie de daŭ vameşiĭ... aŭ măcar alte ce s'ar maĭ fi de acelea, de tóte să aibă M-rea odihnă şi bună pace, cât nimic să nu se ia din partea şi din venitul M-reĭ măcar un ban; pentru că acele ce ar fi partea M-reĭ după ce aŭ dat răposatul Şerban Vodă acéstă danie, aŭ scos şi din visterie pe cât se făcea partea Monăstireĭ pe al treilea ban, carĭ n'aŭ rămas asupra vameşilor nicĭ un ban, că s'aŭ scos deplin.

Drept acea şi Domniamea, incă am intărit dania acésta ce maĭ sus s'aŭ zis, este ca să aibă Sfinta Monăstire a lua pe deplin precum aŭ luat şi până acum să fie Sfânta Monăstire de intărire.

---

1) Archivele statuluĭ Condica M-reĭ Cotrocenĭ No. 1 fila 16—23.
2) Archive Condica Brâncovenéscă (1693—1713) fila 598 - 605.

www.dacoromanica.ro

40) Şi iar să fie Sfânteĭ Monăstirĭ tot vinăriciul din dĕlul Ţigăneştilor cât a fost domnesc şi din dĕlul Viţikestilor care s'a ţinut de dĕlul Piteştilor, să aibă a luare Sfânta Monăstire dintr'aceste două dĕlurĭ de la tot omul din 10 vedre o vadră, cu părpărul şi cu ploconul după obiceiŭ, insă de la ceĭ cari vor da vinăriciu domnesc. Iar vinăricerii din dĕlul Piteştilor să n'aibă nicĭ o trébă măcar or cine ar fi, precum aŭ dat şi aŭ adaos răposatul Şerban Voevod la Sfânta Monăstire; aşişderea şi Domnia mea am intărit acéstă danie ca să fie sfinteĭ Monăstirĭ stătătóre.

41) *Şi iar să fie Sf. Mŏnăstirĭ*, ca să aibă a luare de la ocna ce se numesce Telega sare bolovanĭ 400, in toţĭ aniĭ insă la vreme, in postul Sân-Petruluĭ şi să aibă a o ridica de la gura ocneĭ, fără de nicĭ o trébă, s'o ducă părinţiĭ unde le va fi voia, saŭ măcer... la vad să o trécă să o vindă, măcar şi aicĭ in Bucurescĭ, tot fără de vamă şi fără de ghiumruc (.....) şi de cheltuelele rateĭ, cât şi de altele ce ar avea sarea, tóte să aibă bună pace de către toţĭ vameşiĭ, la nimic val saŭ bântuială să nu-ĭ pue Pentru că şi acéstă danie de sare fiind date de răposatul Şerban Vodă, Domniamea incă am intărit, ca să ia in toţĭ aniĭ, precum aŭ luat până acum acéstă sumă de bolovanĭ, ce sunt mai sus zişĭ, ca să fie Sfinteĭ Monăstirĭ de intărire.

42) *Şi iar să fie Sfinteĭ Mŏnăstirĭ* tótă partea de la satul Pietrile ot sud Vlaşca, insă tótă balta cât a fost partea domnéscă, să aibă a luare Monăstirea vama dintr'acéstă baltă de la tot omul pe deplin, precum aŭ luat stolniciĭ de la Greaca şi să aibă a vina intr'acéstă baltă, ispravnicul vămeĭ de la acéstă Monăstire cu năvodariĭ, carĭ ar fi cu ştirea luĭ; iar stolniciĭ ce ar fi la Greaca să n'aibă nicĭ o trébă; nicĭ a vina in acea baltă, nicĭ vamă a lua. Pentru că ce a fost venitul acesteĭ bălţĭ, răposatul Şerban Vodă, aŭ dat şi aŭ adaos la acéstă Sfintă Monăstire: de aceia şi Domnia mea, incă am intărit dania acésta, după tocméla şi aşezămêntul cum scrie mai sus să fie Sfinteĭ Monăstirĭ de intărire.

43) *Şi iar să fie Sf. Mŏnăstirĭ*, tot vinăriciul de la acest sat Pietrile cât aŭ fost partea domnéscă şi aŭ luat vinăriciu din dĕlul Bucurescilor, să aibă a luare Sfinta Monăstire vinăriciŭ de la tot omul din 10 vedre o vadră, cu părparul, cu

www.dacoromanica.ro

poclonul după obiceiu. Iar vinăriceriĭ, ceĭ ce ar fi in délul Bucurescilor să n'aibă nicĭ o trébă.

44) Şi iar sa fie Sf. Monăstirĭ acest sat Pietrile Slobozie şi să fie in pace şi ertaţĭ: *de bir de lună, de talere, de sémăriĭ, de miere cu céră, de gălétă cu fin, de dijmă de stupĭ, de rămătorĭ, de oerit, de vinăriciul domnesc, de împrumutul de galbenĭ şi de vameşiĭ de la Greaca.* Să nu ia vamă de peste cât va ţine ocina satuluĭ Pietrile, nicĭ din partea ce a fost domnéscă, nicĭ de altele de nimic, nicĭ un val şi nicĭ o bântuială să n'aibă şi să fie in pace *de fumărie, de măjarie,* de către *baniĭ de margine, de bănişoriĭ de judeţ, de caĭ de olac, de podvódă, de mertice, de conace, de lucru domnesc, de scândurĭ, de lemne, de opăcinaşĭ, de oie sécă, de sulgiŭ, de zaherile, de satarale ce se pun pe siliste, de sursaturĭ,* de navlonurĭ, de birul haraciuluĭ, de cară de óste, de caĭ domnescĭ şi impărătescĭ, de birul tutunărieĭ şi de tóte dăjdiele şi orânduelele, câte vor eşi peste an in ţéra Domnieĭ mele, nicĭ un val şi nicĭ o bântuială să n'aibă. Aşişderea şi alţĭ ómenĭ streinĭ, carĭ ar veni de peste Dunăre, aŭ ditr'alte părţĭ: Sêrbĭ, grecĭ, arbănaşĭ (albanezĭ), moldovenĭ, ungurĭ, ómenĭ fără de bir şi fără de gâlcévă şi s'ar aşeza intr'acest sat, şi aceia incă să fie in pace şi iertaţĭ de tóte cum scrie maĭ sus, numaĭ rumâniĭ boereştĭ, aŭ alţĭ ómenĭ de ţéră cu dajdie, să nu se primésca. Iar din dările ce s'aŭ dat la Domnie câte sunt maĭ sus zise să aibă a le da, satul Pietrile, tot la Sfinta Monăstire: dijmăritul, oeritul, vinăriciul, gălėta finuluĭ, insă pe cât se vor putea tocmi, cu care va fi năstavnicul (egumenul) Sfinteĭ Monăstirĭ. Iar de către dijmăriĭ, oiariĭ, i vinăriceriĭ, carĭ ar cumpăra slujbe de la Domnia mea, să aibă bună pace şi de altele de tóte precum scrie maĭ sus. Aşişderea şi pentru judecăţĭ, să n'aibă niminea trébă intr'acest sat Pietrile, nicĭ vornicĭi, nicĭ stolniciĭ de la Gréca, nicĭ baniĭ de margină, nicĭ bănişoriĭ de judeţ, nicĭ protopopiĭ, nicĭ alt niminelea, nicĭ o judecată saŭ *pradă,* fără cât numaĭ păpărintele ce va fi năstavnic aci, la acéstă sf. Mönastire şi ispravnicul, care se va pun acolo la acel sat Pietrile, de egumenul ce va fi, aceia să-ĭ jndece şi să-ĭ impace; şi care va fi de viuă, să-ĭ facă certare fieşte-căruia după a luĭ vină. Iar care s'ar adəverea hoţ infăţişat saŭ ucigaş, pre uniĭ că aceia să-ĭ trimiţă aicĭ la curte să-ĭ judece Domnia. Pentru că aceste

www.dacoromanica.ro

mili de la acest sat Pietrile ce este slobozie sf. Monastirĭ, fiind date și miluite de răposatul Șerban Vodă, Domnia mea incă am intărit, mila și dania acésta peste tocmélă, cu tóte pe deplin precum maĭ sus pe rând s'aŭ numit, ca sa fie sfinteĭ Monăstirĭ de intărire.

45) *Și iar să fie Sf. Mŏnăstirĭ Cotrocenĭ*, tot vinariciul Bucureștilor cât aŭ fost partea domnească, ca să aibă o luare, părinții Călugărĭ din an in an, vinăriciul domnesc, de la ceĭ ce vor avea viĭ intr'acest deal, din 10 vedre o vadră cu părpărul și ploconul de nume: insa de la ceĭ ce daŭ, vinăriciŭ domnesc, din drumul Giurgului până in via monăstireĭ Raduluĭ-Vodă, precum aŭ dat și aŭ miluit răposatul Șerban-Vodă cu hrisovul Domnieĭ luĭ iscălit; și după danie tot aŭ luat părinții Călugărĭ acest vinariciŭ câți-va anĭ. Iar când aŭ fost acum in dilele Domnieĭ-mele, sculatu-saŭ preoțiĭ de la biserica domnească, din Curtea ce este aicĭ in București cu gâlceava, și aŭ venit de s'aŭ intrebat de față cu călugăriĭ inaintea Domnieĭ-mele in Divan; Și așa dicea preoțiĭ: cum că acest vinăriciŭ și cu cele-l'alte... de la baltă, au fost date maĭ dinainte vreme sfinteĭ biericĭ domnești, ca să ia acest vinăriciŭ drept 200 taleriĭ in toțĭ aniĭ, pentru venitul unor morĭ, ce aŭ avut biserica Domnească in apa Dâmboviței din sus de Curtea Domnească, impotriva băeĭ celeĭ vechĭ și pentru marea inecăciune și stricăciune ce făcea gradineĭ domnești, și incă și surparea maluluĭ Sfinteĭ Mitropoliĭ, răŭ posatul Vodă aŭ pus de aŭ tăiat morile din temeĭ și pentru venitul lor, aŭ fost socotit impreună cu toțĭ boieriĭ divanuluĭ de aŭ aflat acest vinăriciŭ din dealul Bucureștilor și cu cel de la Baltă; insă partea domnească ca să ĭaie preoțiĭ sume ce s'aŭ dis maĭ sus. Și incă maĭ diceaŭ preoțiĭ, cum că de vreme ce aŭ dat Șerban-Vodă la sfânta monăstire vinăriciul din dealul Bucureștilor, lor nu li-se implinește suma de banĭ numaĭ de la Baltă. Iar părinții călugărĭ eĭ așa diceaŭ: Cum de când aŭ dat răposatul Șerban-Vodă acest vinăriciŭ la sfânta monăstire sunt anĭ... și tot aŭ luat acest vinăriciŭ, fără de nicĭ o gâlceavă. Intr'aceea Domnia-mea, vrênd ca să se dovedească dreptatea și cum ca să nu se facă vre-o lipsă nicĭ la o parte nicĭ la alta, am judecat cum să aibă a merge părinții călugărĭ impreună cu preoțiĭ insă la vremea ce să scrie, tot vinăriciul cât se va afla la baltă, cu seamă bună să se vada,

www.dacoromanica.ro

câtă sumă de banĭ va eși din vinăriciul bălțeĭ, cât a fost partea Domuească și așa după porunca Domnieĭ-mele, cănd aŭ fost la vreme, aŭ mers dimpreună acolo, de aŭ scris toate, cănd aŭ fost să se ia vinăriciul și făcêndu-se socoteală li-s'aŭ împlinit toțĭ baniĭ din vinăriciul bălțeĭ ughi 200 cât le este să ia; decĭ Domnia-mea, am socotit dimpreună cu cinstitul părintele nostru Kir Teodosie Mitropolitul țărĭĭ și cu toți cinstițiĭ boieriĭ divanuluĭ Domnieĭ-mele, ca să nu fie preoțiĭ și grămăticiĭ de rânduiala banilor, ce aŭ avut, nicĭ să se strice pomana luĭ Șerban-Vodă ce aŭ făcut la această mŏnăstire Cotrocenĭ, nicĭ să fie gâlceavă între dênșiĭ, ci numaĭ să aibă o luare preoțiĭ tot vinăriciul de la baltă, cât este partea Domnească și părinții călugărĭ încă să aibă o luare acest vinăriciŭ din dealul Bucureștilor, precum l'aŭ dat și l'aŭ miluit răposatul Șerban-Vodă cu bună pace de către preoțiĭ și grămăticiĭ de la biserica Domnească, ca să fie sfinteĭ monăstirĭ stătător [1]).

(Urme zi mărturiele boerilor). Decembre 15 pag. 7209 (1700).

[1]) Arhivele statului. Condica Brâncovenească citată pag. 605.

www.dacoromanica.ro

Filaret II Mitropolitul Ungro-Vlachiei.

www.dacoromanica.ro

CAP. V

Inchinarea Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ la Muntele Atos

După ce Şerban-Vodă Cantacuzino, termină ḑidirea bisericeĭ Cotrocenĭ cum şi locuinţele şi împrejurimea, după-ce înzestrează cu vestminte şi vase sacre cu dărnicie împărătească, să hotărăsce să o facă mŏnăstire şi să o pună sub patronagiul celor douĕ-ḑecĭ de monástirĭ din Muntele Atos, adică la toate.

In anul 7190 (1681) luna Octombrie dă celebrul chrisos de închinare în care stabilesce, cu o profundă prevedere patriotică, modul cum trebue să fie administrată mŏnăstirea de Comunităţile din Atos. Iată cum să exşrimă Domnitorul în preambulul Chrisovuluĭ.

«Firea şi însuşĭ sfânta scriptură, ne învaţă că tóte sunt stăpânite şi îngrijite de Pronia Dumnezeiască, ca tóte cele vĕḑute şi chiar nevĕḑute, nu-ĭ rĕmân necunoscute că toate cele ce sunt pe pământ şi în mare, se mişcă şi sunt povăţuite de Ea. Toţĭ oameniĭ nădăjduindu-se şi sprijinindu-se pe Dânsa, pot să alerge fără grije, uniĭ până la marginile pământuluĭ, alţiĭ se avânte pe valurile mărilor, alţiĭ trec prin mijlocul pericolelor fără teamă de a fi atinşĭ. Pronia Dumnezeiască este chemată şi de pasările cele micĭ cum zice prorocul David; Ea rânduește pe oamenĭ — ḑice fericitul Apostol — încă din pântecele mameĭ lor prin căĭ osebite, aşa, că nimenea nu póte tăgădui, că ceea-ce ni se întâmplă să nu fie rînduit de maĭ'nainte de Dânsa, căcĭ şi noĭ — ca orĭ-ce om în această viaţă, fiind înconjuraţĭ de multe greutăţĭ şi primejdiĭ n'am fi fost mintuiţĭ, dacă acéstă Pronie, nu ne-ar fi scăpat, pentru

www.dacoromanica.ro

care lucru nu suntem vrednicĭ să mulţumim luĭ Dumnezeŭ după cuviinţă, pentru nepătrunsele minunĭ şi bunătăţĭ revărsate cu îmbelşugare asupra noastră. Ne rugăm, binecuvîntăm şi preamărim sfântul şi marele séŭ nume, rugându-ne neîncetat ca cu nemărginita-I milă să ne sprijinească în tóte ce dorim să facem pentru proslăvirea numeluĭ séŭ celuĭ sfânt.

Noĭ după ce ne am gândit la nimicnicia lucrurilor omenescĭ înaintea celuĭ Prea Inalt, am înălţat această mănăstire întru slava sa cu tótă grijea şi sârguinţa la locul numit Cotrocenĭ. Şi nu fără o pricină bine-cuvîntată am făcut'o în această parte, fiind că aicĭ s'aŭ revărsat Dumnezeiasca milă spre noĭ.... Din acest loc D-l nostru Isus Christos şi Prea curata şi Sf Fecióră Maica Sa neaŭ scos şi păzit de străinĭ resculaţĭ contra nóstră şi carĭ aruncaŭ blasfemiĭ asupra nóstră. De aicĭ (de la Cotrocenĭ) am fost mântuiţĭ de mâinile vrăjmaşilor sângeroşĭ, carĭ doreaŭ să şteargă numele nostru dintre ceĭ viĭ Am înălţat acéstă Monastire pentru mulţumirea şi întru pomenirea Prea Sfinteĭ împărăteseĭ Puterilor cerescĭ şi Feceoreĭ nemuritóre c reĭa iĭ datorim scăparea nóstră şi pentru a proslăvi în vecĭ mîntuirea ne aşteptată trimisă nouă de la Dumnezeŭ. Noĭ am ridicat şi înălţat acéstă biserică, chemînd pe Prea Sfînta Fecióră şi tuturor fac cunoscut că Dumnezeŭ cel Prea Sfint şi Maica sa, scapă din mâinele sângeroşilor vrăjmaşĭ pe orĭ care cu credinţă nădăjduesc spre Dênşiĭ.

Noĭ, nu numaĭ că am zidit acéstă Sf. Monăstire după cum se vede în timpul domnieĭ nóstre şi cu mijlócele pe care le-am avut la îndemîna, ci am împodobit'o cu îngrijire pe din lăuntru cu tóte felurile de podóbe: cu stofe preţióse, argintariĭ vase şi obiecte sfinţite. In afară 'ĭ am făcut case, 'ĭ am afierosit moşiĭ şi în sfîrşit tot ce este trebuitor uneĭ Sfinte Monastiriĭ ca acésta, cu'n cuvînt bunurĭ mişcătóre şi ne mişcătóre, ca să fie cu îmbelşugare pentru hrana şi întreţinerea părinţilor călugăriĭ carĭ vor locui aicĭ, pentru ajutorul streinilor carĭ vor veni din afară aicĭ, saŭ acelor care ar veni să visiteze acéstă mŏnastire şi a'şĭ face rugăciunele.» Apoĭ hotăresce ca acéstă regulă să fie urmată atât de Domnitoriĭ care vor urma în scaunul domniĭ cât şi de rude, cum şi de părinţiĭ egumeniĭ însărcinaţiĭ cu supra-vegherea. Iar maĭ departe adaogă hrisovul: «Neam hotărît a pune acéstă Monastire sub Sfînta protecţiune a Munteluĭ Athos «Dar noĭ n'o punem numaĭ sub pro-

www.dacoromanica.ro

tecţiunea a 20 adică a tuturor Mŏnăstirilor câte sunt in Sfintul Munte, pentru ca fiĭ care din ele una ca şi alta să îngrijéscă de acéstă Mŏnastire, folosindu-se de venitурĭ, pentru ca părinţiĭ călugăriĭ să se róge toţĭ luĭ Dumnezeŭ pentru mântuirea sufletuluĭ meŭ şi pentru anĭ îndelungaţĭ, atit cât Dumnedeŭ ne va lăsa in acéstă lume, cum şi pentru pomenirea părinţilor moşilor şi stămoşilor noştrĭ şi pentru că Muntele Athos să pótă contribuĭ la buna stare şi prosperarea acesteĭ Sfinte Mŏnastirĭ aşa că acéstă dorinţă a nóstră să fie ne strămutată şi riguros observată, noĭ punând biserica sub patronagiul Sfintuluĭ Munte 'ĭ punem şi următórele îndatoririĭ:

1) Când se vor trimite acesteĭ Mŏnastirĭ superiorĭ, eĭ vor alege un om cu frica luĭ Dumnezeŭ, blând şi înţelept, virtos şi cunoscut pentru faptele sale bune, profund cunoscător in afacerile Monastireĭ şi ne pătat; părintele egumen impreună cu tot soborul călugărilor să locuiască in curăţenie; egumenul să fie ales de tóte comunităţile religióse din Muntele Athos şi cu condiţie, ca el să fie învăţat plin de înţelepciune şi când işĭ va îndeplini insărcinarea cu sfintenie; nu va fi învoit nimănui de al depărta din funcţia sa de egnmen şi maĭ cu sémă dacă va da la fie-care 3 anĭ, o socotélă exactă de veniturile Monastireĭ şi dacă i va conveni comunităţĭ va continua a conduce şi maĭ departe Mŏnastirea, căcĭ desele schimbărĭ de egumenĭ, sunt maĭ adesea orĭ vătămătóre de cât folositóre Monastireĭ. In acest scop nu dorim ca superiori să fie trimişĭ cu rindul de către fie care Monăstire, căcĭ nu sunt toţĭ capabili de a o cărmui aşa cum trebue o Monastire ca acesta, ci numaĭ in ordinea Monastirilor de clasa I şi II numite πρώτη καὶ δευτέρα din sinul căror superior vor fi aleşĭ şi trimişĭ de către consiliul intregeĭ comunităţĭ.

2) Veniturile Moşiilor acestor Mŏnastiriĭ în aniĭ productivi şi vor păstra fondurile necesare pentru intreţinerea Mŏnastireĭ *şi numaĭ după ce el vor fi satisfăcut tóte necesităţile atuncea numaĭ prisosul, va* fi trimis la Muntele Athos sub titlu de *Ajutor.*

In timpurile însă când recoltele vor fi slabe, se va trimite la Muntele Athos maĭ puţin, după timp, fiind-că maĭ inainte trebue să satisfacă necesităţile Mŏnastireĭ ca să nu 'ĭ lipséscă nimic atât cu privire la hrana călugărilor, cum şi pentru reparaţiile privitóre: la timplărie, sculptură şi invelitóre. De ase-

www.dacoromanica.ro

menea egumenul va trebui să procedă imediat la reparaţiune când vede că se strică ceva şi acesta se va face după venitul Mŏnăstiriĭ; superiorul trebue să prevadă din vreme ca biserica şi atenansele să nu ajungă în ruine, căcĭ este maĭ lesne de a repara şi de a aduce în stare bună la inceput, de cât după ce s'a ruinat cu desăvârşire.

Dacă s'ar fi adresat egumenuluĭ Monăstireĭ cererĭ ne drepte din partea unui óre care principe i se va da tot dauna potrivit cu veniturile Monastireĭ.

3) Din obiectele care le-am dăruit prin acest hrisov fie în argintărie fie bijuteriĭ, vase Sfinte şi vesminte sacerdotale şi orĭ ce lucru făcut pentru podóba acesteĭ bisericĭ, nu este permis nu numaĭ de a substrage nicĭ a le duce la Muntele Athos saŭ în alte părţĭ depărtate; în casul însă când o rescólă saŭ alte nenorociriĭ ar cădea asupra acesteĭ ţărĭ, bune óre ca năvăliriĭ de popóre streine de acéstă ţară, saŭ când un Domnitor hrăpitor, care adese orĭ se intîmplă în acéstă lume, — pentru ca aceste obiecte preţióse şi Sfinte să se păstreze în bună stare, va fi permis egumenuluĭ de a duce acele obiecte în locurĭ depărtate sigure, orĭ chiar la necesitate peste Dunăre în oraşele de pe tarmurĭ şi a le păzi până ce turburările se sting, când lucrurile vor fi readuse la Monastire. De asemenea nu este nimănui permis sub nicĭ un pretext de a înstreina ceva din averea Monastiriĭ saŭ sate, moşiĭ saŭ din viile Mŏnăstireĭ şi va trebui din contră să le păstreze pentru tot'dauna, să le îngrijéscă şi să le înmulţéscă.

4) Cuviosiĭ părinţĭ aĭ acesteĭ Monăstire vor trebui să păzéscă cu mare îngrijire canónele şi serviciul religios al bisericeĭ de Rĕsărit şi în special al acelor de la Muntele Atos. Hramŭl bisericeĭ, va trebui serbat după cum am spus maĭ sus; să se îngrijéscă din vreme de baniĭ trebuitorĭ pentru buna primire a sĕracilor şi ómenilor din ţară cum şi a strĕinilor, care ar dori să asiste la acéstă solemnitate, dându-le tuturor fără deosebire mese şi bĕutură îndeajuns, aşa că nimenea să nu se întórcă de la serbătóre fiămând şi însetat»; iar maĭ departe adaugă hrisovul «nu înţelegem prin acésta a se deda la beţiĭ, ceia ce este contra poruncĭ luĭ Dunezeŭ».

Serbătórea Sfinţilor mucenicĭ Serghie şi Vac (al 2-lea chram al bisericeĭ) va fi prăsnuită la 7 Octombre, cheltuelele pentru serbarea acestuĭ hram vor fi numaĭ pe jumetate, a

www.dacoromanica.ro

3-a parte saŭ a 4-a parte; pentru cheltuelile necesare, consumaţiĭ şi acésta pótrivit cu numerul asistenţilor ; Noĭ dorim ca aceştĭ 2 mucenicĭ să fie de asemenea sĕrbătoriţĭ, căcĭ eĭ ne-a venit in ajutor cu rugăciunĭ pe lângă prea curata fecióra Maria în ḑiua când Ea ne-a scăpat din mâinile vrăşmaşilor care căuta să ridice de pe pământ viaţa nóstră; se va face milostenĭĭ şi colivĭ pentru amintirea fondatórilor, a părinţilor moşilor şi strămoşilor noştri, observând bine înţeles voinţa celuĭ a tot puternic. Când noĭ ne vom muta din acéstă lume, căcĭ nimenea nu este nemuritor, să ne îngrópe cu o pompă deosebită trupul, în acéstă Sfintă monastire, ḑiua morţiĭ mele, să fie săpată în memoria cuvioşilor călugărĭ, spre a face pentru pomenirea nóstră milostenĭĭ cu imbelşugare şi rugând pe Dumnezeŭ pentru ertarea păcatelor nóstre şi ale părinţilor noştri :

De va vrea Dumnezeŭ ca să mor departe de aicea şi de nu va fi cu putinţă să transporte îndată trupul meŭ la acésta monastire, va cădea în sarcina părinţilor datoria de a mĕ îngropa. Iar maĭ tĕrḑiŭ să 'mĭ aducă ósele în acéstă Sfintă Monastire cu mare pompă, ca şi cum a'şĭ fi murit aicĭ şi fără a cruţa pentru acésta, nicĭ o cheltuială şi aceste cheltuelĭ vor fi făcute din darurile pe care le-am făcut eŭ monastirĭĭ.

Că dacă eĭ (părinţiĭ călugărĭ). nu vor îndeplini ceia-ce noĭ poruncim, vor fi chemaţĭ şi judecaţĭ înaintea tribunaluluĭ luĭ Dumnezeŭ, căcĭ noĭ poruncim, că tot ceia-ce am dăruit şi am întărit prin hrisov, trebue a fi ţinute şi observate ca acestea să remână sub patronaju! Munteluĭ Athos pentru tot-d'auna, şi dacă părinţiĭ vor face contrar de ceia-ce noĭ am hotărît, dacă eĭ vor distruge şi călca dispoziţiunile cuprinse şi întărite prin acest hrisov, rudele nóstre cele maĭ apropiate în calitate de fundatorĭ, aŭ datoria de a alunga pe aceştĭ călugărĭ şi aĭ înlocui prin alţiĭ care vor fi recunoscuţĭ ca persóne bune, inteligenţĭ, capabilĭ şi cinstiţĭ ; ast-fel, ca să administreze bine acéstă Sfintă Monastire, iar aceĭ din Muntele Athos, nu vor maĭ avea dreptul de a ridica reclamaţiunĭ ca niște vătămătorĭ şi stirbitorĭ aĭ bunurilor, aşa că acéstă îndatorire pe care noĭ o punem va fi în acest cas considerată ca nulă şi ne avenită. Părinţiĭ care vor veni din Muntele Atos de la cele 20 monastirĭ şi nicĭ rudele mele ca fundatorĭ, nu vor avea învoirea de a strica saŭ răpi ceva din ea ce am închinat la acéstă Mo-

www.dacoromanica.ro

nastire. Dacă s'ar intêmpla că óre-care din călugărĭ să fure ceva din lucrurile pe care l'am dăruit acesteĭ Monastirĭ, fundatoriĭ in acest cas, sunt autorisaţĭ a face cercetărĭ, a ingriji ca să nu lipséscă nicĭ unul din obiecte. De asemenea, dacă unul dintre fondatorĭ, rude de aprópe de ale nóstre, s'ar intâmpla să cadă intr'o mare sărăcie, imprejurare, care adese orĭ se intêmplă omuluĭ in acéstă lume, nu ĭ va fi permis nicĭ unuĭ dintre eĭ de a lua saŭ instreina nimic din ceia-ce aparţine, acesteĭ Sfinte Monastirĭ. Zişi călugărĭ sunt ţinuţĭ a păstra bunurilor şi a nu da nimic rudelor nóstre, căcĭ noĭ am hotărit că ceia-ce am inchinat luĭ Dumnezeŭ şi maicĭĭ Domnulu să fie statornic in vecĭ ne schimbat şi bine păstrat. Prea cuvioşiĭ călugărĭ vor lucra necontenit, pentru crescerea avuţiilor acesteĭ Monastirĭ.

Părinţiĭ vor depune tóte silinţele pentru folosul şi fericirea acesteĭ instituţiĭ şi prin urmare noĭ hotărim ca cele 2 părţĭ, dacă o menţin cu credinţă dispositiunile maĭ sus amintite, trebue a petrece in tótă liniscea, păzindu-şĭ şi indeplinindu-şĭ atribuţiunile. De asemenea domnitoriĭ care vor fi chemaţĭ a guverna după noĭ acéstă ţară, dacă eĭ sunt miluitorĭ şi bunĭ creştinĭ, cum de asemenea Mitropoliţĭ şi boerĭ marĭ şi micĭ care se vor ocupa şi se vor indeletnici de aprópe ca să măréscă venitul acesteĭ instituţiunĭ, respectând ceia-ce noĭ am inchinat şi intărit. Dacă vor maĭ adăoga şi eĭ, aceştia vor fi recunoscuţĭ ca fondatorĭ şi vor fi pomeniţĭ in acéstă Mŏnastire, chemând asupra lor darul luĭ Dumnezeŭ, că să le dea o viaţă lungă fericită şi prosperă şi săĭ facă a participa la veşnica bucurie, printre Sfinţi şi pentru vecie in sinul luĭ Abraam. Tot odată fie prinţ, prelaţĭ, boerĭ marĭ saŭ micĭ, dacă nu vor observa ceia-ce noĭ am hotărât, şi-am intărit prin hrisov şi s'ar incerca a se abate de la aceste dispoziţiunĭ in paguba Monastireĭ, să fie blestemaţĭ şi depărtaţĭ de sinul luĭ Abraam şi să cadă asupra lor tóte blestemele cuprinse in Psalmul 109 a luĭ David etc. etc. luna Octombrie 1681 [1]).

---

1) Arhivele Statuluĭ Monastirea Cotrocenĭ fila 8—10 v. ef const G Cantacuzene Ef. Piéces et documents relatifs au Monastirea Cotrocenĭ 1865 p. 7—11.

www.dacoromanica.ro

Scrisorile de mulțumire ale comunităților din Atos

După ce Șerban Vodă Cantacuzino face o scrisóre circulară către tóte monăstirile din muntele Atos, prin care le face cunoscut că pune biserica Cotrocenĭ, sub protecțiunea, saŭ maĭ propriŭ vorbind o închină la acele Mŏnăstirĭ; comunitățile reunite în numer de 19, mulțumesc Domnitoruluĭ în nisce terminĭ, carĭ denotă sărăcia cumplită a acelor comunităț; și conform dorințelor exprimate de piosul Principe, comunitățile reunite declară că primesc condițiunile impuse cu obligațiunile bine definite pentru eĭ și urmașiĭ lor, că nu se vor abate de la dînsele în véc. Tot odată aceste comunităț aleg din sinul lor și investesc cu depline puterĭ pe prea-cuviosiĭ Proegumenĭ: Natanail aĭ mareĭ comunităț imperiale și pe Paisios de la Ivir, cerând Principeluĭ, ca să le încredințeze lor avutul Monăstireĭ Cotrocenĭ, cum și orĭ-ce dorinț aĭ maĭ avea de îndeplinit. Iar maĭ departe spune scrisóre că donațiunile făcute, sunt asemenea acelora pe care le făcéŭ imperatoriĭ bisantinĭ și cu drept cuvint, de óre-ce este descendent al acelor piosĭ imperatorĭ, etc. etc.

Acéstă scrisóre este primită de Șerban Vodă Cantacuzino, dar să vede că principele nu voia un egumen tocmaĭ strein de obiceiurile țăreĭ și de aceia, comunitățile trimit o a doua epistolă de mulțumire, însă acum în ăcéstă scrisóre să amintesce de 20 comunităț si nu de 19 ca în precedenta.

In acéstă doua scrisóre, cele 20 comunităț din Athos mulțumesc «prea strălucituluĭ, prea înălțatuluĭ, prea piosuluĭ, prea înțelepteluĭ, prea milostivuluĭ, prea bine-făcătorul drept credinciosuluĭ, Domnitoruluĭ a tótă Ungro-Vlahia 'Iω Șerban Voevod» care a moștenit pietatea de la nobilisimiĭ și prea cinstițiĭ seĭ strămoșĭ. «Iar noĭ — dic egumeniĭ, proegumeniĭ și superioriĭ tuturor sfintelor Monăstirĭ și schiturĭ — ca nisce servĭ prea umiliț, ne plecăm înnaintea măreției și prea strălucireĭ vóstre. sărutându-vă póla vestmintuluĭ și rugând pronia Dumneȝeiascu și bunătatea cerésca să vă țină sănătos și indelungat în ȝile, pe prea înnaltul și prea cinstitul Tron și să pună pe vrăjmașiĭ teĭ așternut piciórelor tale etc.» iaĭ maĭ departe adaogă: «Datorĭ suntem prea strălucitule și prea piosule stăpâne de a Ve mulțumi cât se póte maĭ de grabă și a Ve înnălța laude pentru atâtea bine-faceriĭ ce Al-

www.dacoromanica.ro

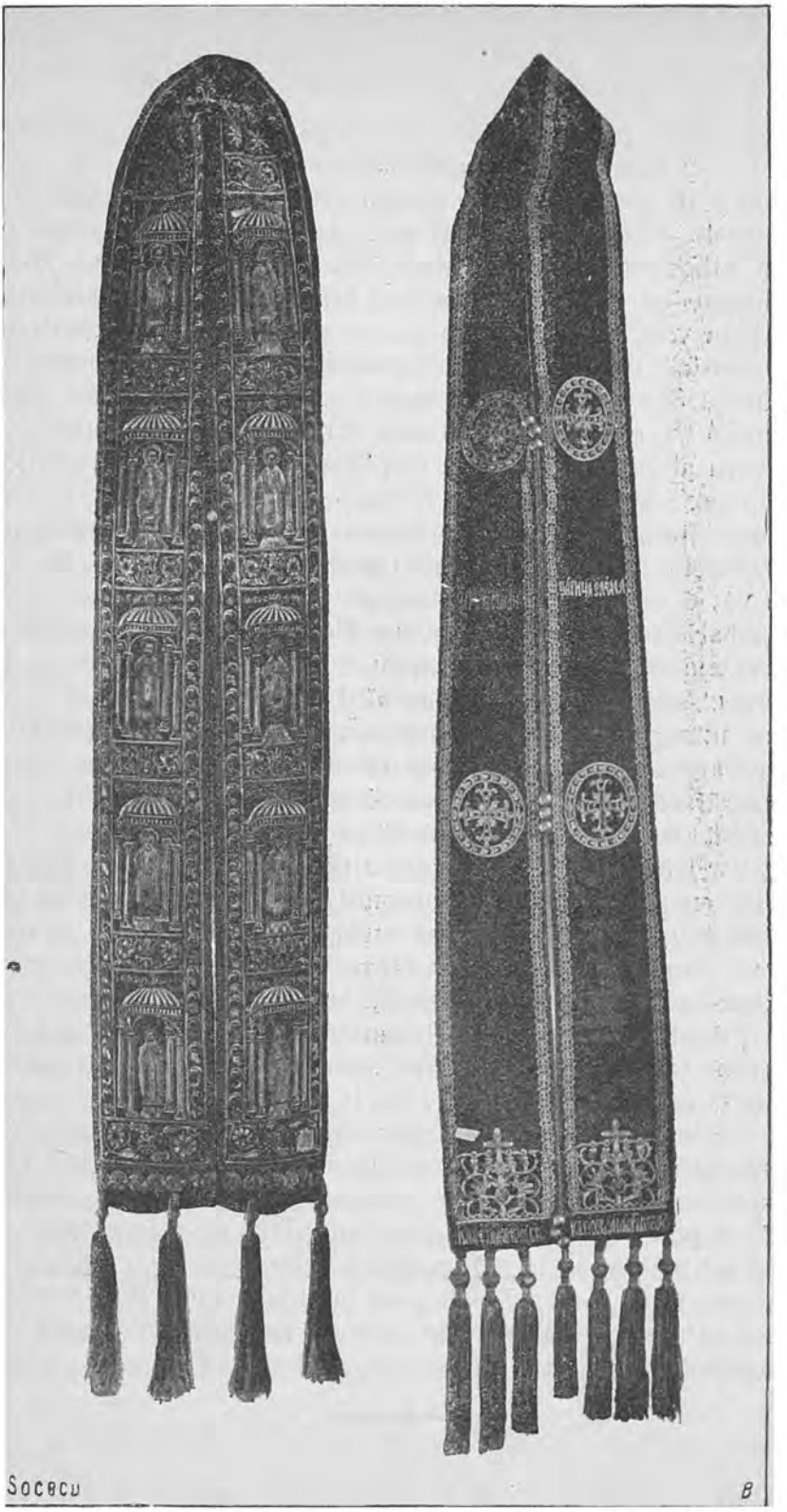

2 Epitrahile, Primul de la biserica Cotrocenĭ şi secundul de la M-rea Cozia.

www.dacoromanica.ro

teţa Vóstră prea gloriósă le-a răspândit cu atâta dărnicie, atât în public cât şi în particular asupra séracilor, şi lipsiţilor şi in special asupra acestor venerabile Monăstirĭ din muntele Athos» (ba bine că nu). Apoĭ spune că Monăstirile din Athos tot-d'auna aŭ primit bine-facerĭ, dar Şerban Vodă Cantacu«ino 'i-a intrecut pe toţĭ fundatoriĭ vechĭ şi modernĭ, «Alteţa vóstră este printre eĭ, ca un briliant» şi continue tot ast-fel, de unde reese bucuria cea mare ce aŭ simţit'o părinţiĭ Sfetagoriţĭ, pentru acéstă «dărnicie imperială». Apoĭ anunţă că comunităţile se simt fórte fericite şi mulţumite pentru alegerea de egumen făcută în persóna prea cuviosuluĭ egumen Parthenius ce a vieţuit maĭ înnainte la Ivir, cunoscut fiind ca un administrator credincios, fórte capabil şi prevĕdĕtor: alegerea sa însă este cu atât maĭ bine făcută, cu cât el este cel maĭ in stare de a indeplini de óre-ce este familiarisat cu usenţele şi cu obiceiurile ţăreĭ. «Astă dĭ iĭ trimitem suita obisĭnuită compusă din cinstiţĭ şi demnĭ de respect, călugărĭ pioşĭ şi diaconĭ, din bătrânĭ venerabilĭ şi in fine întreg personalul comunităţeĭ;—(nu spune însă numĕrul din care se compunea acest personal), — rugând pe Alteţa Vóstră serenisimă să-ĭ adumbréscă sub aripele séle de aur, (o! cât despre acésta să n'aveţĭ grije, prea cuvioşĭ părinţĭ că se vor adumbri eĭ maĭ târdiŭ nu sub aripĭ, ci sub pungĭ pline cu aur!) ca uniĭ ce nu sunt familiarisaţĭ cu obiceiurile ţăreĭ (se vor familiarisa maĭ curând de cât credeţĭ, atuncĭ traiŭ nenécă cu baniĭ babacăĭ) iar aniĭ Alteţeĭ Vóstre serenisime se fie numeroşĭ, fericiţĭ, Amin.

Egumeniĭ, superioriĭ, Proegumeniĭ aĭ Monăstirilor şi schiturilor carĭ constitue marea comunitate a munteluĭ Athos, etc. etc.

Din acéstă scrisóre vedem că tot personalul Monastireĭ Cotrocenĭ, se compune din călugărĭ grecĭ şi eĭ nesciind nicĭ slavonesce nicĭ românesce vor alunga atât cărţile românescĭ cât şi pe cele slavonescĭ şi vor introduce pe cele grecescĭ şi de aci inainte se va cânta şi citi grecesce la Cotrocenĭ ca şi in cele-l'alte M-rĭ inchinate până la secularisarea Monăstirelor. Iată cum se chemaŭ streiniĭ in ţĕră, iată pentru ce limba românéscă a remas timp de secole ne cultivată.

www.dacoromanica.ro

CAP. VI

Daniele făcute de urmașiĭ și rudele luĭ Șerban vodă Cantacuzino la Mŏnăstirea Cotrocenĭ

După mórtea luĭ Șerban Vodă Cantacuzino, Dómna Maria soția sa impreună cu fiul seŭ Beysadea Gheorghe, aŭ grija de opera soțuluĭ și părinteluĭ lor, ca dispoșițiunile testamentare lăsate de piosul defunct, să fie indeplinite ad-litteran.

M-rea adese-orĭ a primit donațiunĭ insemnate, nu numaĭ pentru că era ḑidită de un Cantacuzen dar și din cauza că la Mŏnăstirea Cotrocenĭ era cavoul familieĭ luĭ Șerban Vodă și decĭ, țineaŭ ca toțĭ urmașiĭ luĭ și de se póte chiar și frațiĭ să fie înmormintațĭ acolo, ceea-ce s'a și făcut; pentru ca rudele să aĭbă maĭ mult drept la acésta, apoĭ afieroseaŭ acolo moșiĭ și alte imobile cu aŭ fost de exemplu:

«Constantin Clucerul snă Dumitrachi Ramadan vel spătar, impreună cu fiĭ meĭ Toma Postelnicul i Dumitrachi, care am avut soț pe Maria *Cantacuzino* fiica reposatuluĭ socruluĭ meŭ Cantacuzino vel spătar, daŭ M-reĭ Cotrocenĭ, moșia Pruntuĭ ot sud Vlașca și moșia Focșăneniĭ ot sud Buzeu, ce are și vad de móră lângă Târgul Buzeuluĭ. Și să maĭ aibă a stăpâni Sf. Mănăstire 10 suflete de rumănĭ și 10 de țiganĭ, rânduițĭ danie Mŏnăstireĭ, de soția mea Maria Cantacuzino.

Meseța Maiŭ 1 leat 7240 (1732) [1]. Apoĭ urméză alte daniĭ de către rude.

Iordachi Cantacuzino vel Paharnic impreună cu frațiĭ luĭ Mateiu Cantacuzino vel paharnic, Toma Cantacuzino șatrar fe-

1) Archivele Statuluĭ, Manăstirea Cotrocenĭ. Pachet 32 act. 2.

www.dacoromanica.ro

ciorii reposatului Gheorghe Baysadea snă fericitului intru pomenirea Şerban Cantacuzino-Basarab [1]) Dau scrisórea lor la mâna egumenului Monăstirei Cotrocenĭ Iónikie, «ca să fie de bună adeverinţă şi de intărire ca reposata maica nóstră Roxandra, incă mai dinainte de pristăvirea Dumneaei, făcêndu-şĭ aşedământ prin diată incă fiind sănătósă şi rânduind ca să i se ingrópe trupul la acea Sf. Mŏnăstire a reposatului socrului Dumneaei, după cum s'au şi cădut a se ingropa acolo. De bună voia Dumneaei a inchinat la acea Sf. Monăstire, moşia ce-i dic Ruşii lui Şerban Vodă din sud Saac, ca să fie Sf. Mŏnăstirĭ de ajutor iar Dumneaĭ şi reposaţilor părinţĭ şi ctitorĭ aĭ Monăstirei şi dea pururea pomenitului soţ a Dumneaei şi al nostru dulce şi bun părinte Măriei Sale Gheorghe Beysadea Cantacuzino, vecĭnică pomenire [2])

Stanca jupănésa lui Radu Cantacuzino vel spătar, impreună cu fiul sĕŭ Const. Cantacuzino, afierosesc Monăstirei Cotrocenĭ 16 pogóne de vie in dealul Bozienilor din sud Saak «pentru pomenirea boiarului meŭ Radu Cantacuzino.

Iunie 16 leat 7223 (1715) [3])

Jupănésa Maria fata reposatului Iordachi Cantacuzino vel spatar, dă Mănăstirei Cotrocenĭ prin egumenel eĭ Iosaf: «că pristăvindu-se părintele meŭ Iordachi Cantacuzino ingropat in acéstă Sf. Mŏnăstire şi sora mea Casandra şi s'aŭ ingropat in acéstă Sf. Mŏnăstire. Decĭ eŭ din bun gând am cugetat pentru sufletul reposatului părinteluĭ cum surorei mele, pentru că aicĭ odihnesc ósele lor intr'acéstă Sf. Mŏnăstire şi pentru sufletul meŭ şi a némuluĭ nostru şi am dat şi am inchinat 37 şi $^1/_2$ pogóne de vie *lucrate făcătóre* in délul Sărăţăĭ la ştiubeiŭ ot sud Buzeu cu cramă. cu case, etc. [4]) 7218 (1710) Iunie 8.

La 7239 (1731) Martie 1, Stanca Spătărésa, jupănésa reposatului Raduluĭ Cantacuzino vel spatar fiul dumnealuĭ Constantin Cantacuzino biv vel Stolnic dimpreună cu fie-mea Safta Cantacuzino, datam acésta a nóstră scrisóre la mâna Părinteluĭ Egumen Kir Daniel şi tutor părinţilor . . pentru că aflându-se intru odihnă la acest sf. locaş ósele prea iubi-

1) Era Basarab numaĭ după mamă.
2) Archive, Mănăstirea Cotrocenĭ, pacb. 31, act. 2.
3) Archive, Manasttrea Cotrocenĭ, pach. 53, act. 4.
4) Archive, Mănăstirea Cotrocenĭ, pach. 55, act. 56.

www.dacoromanica.ro

ţilor meĭ fiĭ: Constantin Cantacuzino vel Logofet şi ale Smarandeĭ Cantacuzino, a inchinat satul Ţigăneştĭ, tot cu tot hotarul insă afară de rumănĭ şi cu vad de móra in apa Veḑeĭ sud Teleorman. Acéstă moşie este remasă de la socrul meŭ Constantin Cantacuzino stolnicul [1]).

Daniele făcute de strĕinĭ Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ

Din hrisovul cel mare al Cotrocenilor, dat de Şerban Vodă Cautacuzino, s'a vĕḑut cu ce avuţiĭ ş'a inzestrat biserica luĭ; dar nicĭ strĕiniĭ nu s'aŭ lăsat maĭ pe jos. Tóte acestedaniĭ n'aŭ altă ţintă de cât «ca să fie trecuţĭ la sfintul şi marele pomenilc şi pomeniţĭ la Dumneḑeescul jertfelnic». Pentru pomĕnirea nóstră a moşilor şi strămoşilor noştri». «Pentru ajutorul biseriseĭ şi a părinţilor călugărĭ cătĭ vor locui intr'ènsa». «Pentru ajutorul săracilor». «Pentru indestularea celor lipsiţĭ». «Pentru măritiş de fete sărace, etc.». Acestedaniĭ aŭ fost aşa de numeróse că noĭ nu le dăm aicĭ de cât pe cele carĭ ni s'aŭ părut maĭ insemnate.

7192 (1684), Aprilie 1, Tănase vel Sărdar cu soţia luĭ Ilincă, fac danie Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ pentru a lor pomenire moşia Cervenĭ sud Teleorman, cu vad de móră in apa Vedeĭ i cu o rótă de móră umblătóre [2]).

7192 (1694), Iulie. Jupănésa Aviana fata luĭ Ivaşca Postelnicul Calotescu, jupănésa Radnluĭ, feciorul luĭ Mihail Custoreanul, face danie, idem, moşia Ulmulescĭ sud Teleorman cu rumănĭ şi cu venitul de peste tot hotarul [3]).

7193 (1684), Septembrie 20. Lazăr impreună cu fratele sĕŭ Baciul Diaconul, feciorul Stanciuluĭ Poşul din Câmpu-Lung sud Muscel, a făcut danie Mănăstireĭ Cotrocenĭ a 3-a parte din moşia lor din Ţigănescĭ, de peste tot hotarul şi din viiĭ [4]).

7193 (1684), Octombrie 21. Neaşca cu fiica Ilinca soţia Raduluĭ sin Păcăĭ ot Priboenĭ sud Muscel, dăruesc o moşie

1) Archive, Mănăstirea Cotrocenĭ, Condica No. 2, fila 177,
2) Archivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II, fila 166 v.
3) Archivele Statuluĭ, Condica Cotroceoilor II, fila 211—222.
4) Archivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II, fila 26 v.

www.dacoromanica.ro

Monăstireĭ Cotrocenĭ, fiind-că soţul şi fiul eĭ aŭ murit negrijiţĭ [1]).

7193 (1685), Iuuie 17. Mateĭ ot Bucul cu femeia luĭ Musa fac donaţie 14 stînjenĭ în Pupezenĭ [2]).

7193 (1685), August 8. Stoica Răspopul sîn Baldovin Ardeĭ ot Ţigănescĭ, face danie 4 locurĭ de moşie în hotarul Priboenilor sud Muscel şi anume: un loc de casă Barbuluĭ rotar în gura vaeĭ Popĭ, alt loc la Oprea pe lângă rotar, iar alt loc de la Oprea la Plăvătescĭ. Le-am dat de pomană pentru sufletele părinţilor noştri şi ale nóstre, să ni se scrie numele la pomelnic [3]).

7193 (16815), August 9. Cărstea Orbul ot Ţigănescĭ cu fiul seŭ Radu, afierosesc jumătate din moşia lor din Priboenĭ pentru pomenire [4])

7194 (1685), Octombrie 18. Mătuşa Alba cu fiul eĭ Cânda fac danie jumătate din moşia lor leat 7193, iar cea-l'altă jumătate a vêndut-o tot Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, moşia este în Priboenĭ sud Muscel [5]).

7194 (1685), Octombre 30. Jupănésa Neacşa cu fiica sa Ilinca ot Priboenĭ, aŭ dat de pomană Monăstireĭ Cotrocenĭ, tótă partea lor de moşie, oprindu-şĭ şi pentru eĭ o parte. «Iar când a fost acuma trebuind şi fimeĭ de mâncat şi îmbrăcat şi ne maĭ avênd ce vinde, iar am fost socotit maĭ de pomană de dat acolo, ni se cade decĭ tot acolo să vindem şi să fie Sf. Mŏnăstirĭ, din partea miculuĭ cât am cumperat din pădure, din câmp, din apa cu vadul vechiŭ de móră cu siliştea satuluĭ şi de peste tot hotarul, cât s'ar alege şi cu două locurĭ unul în gura Sparteĭ lângă Cârligatele şi alt loc lângă Sălcuţa [6]).

7196 (1688), Aprilie 7. Gh. Sin Calone Zugravul, închină moşia Sârbĭ din sud Teleorman şi cu viĭ ot tam. (tot de acolo [7]).

7197 (1689), August 16. Apostol Clucerul face danie moşia Drăgoiul sud Dâmboviţa [8]).

1) Archivele Statuluĭ, Condica Cotrocenilor, fila 57.
2) Archive, Condica Cotrocenilor, fila 57.
3) Archive, Condica M-reĭ Cotrocenilor, No. III, fila 57 v. şi 58.
4) Archive, Condica M-reĭ Cotrocenilor No. II, fila 58.
5) Archive, Condica M-reĭ Cotrocenilor, fila 59.
6) Arhivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotroeenilor II, fila 52 v.
7) Arhivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II fila 173.
8) Arhivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II, fila 4.

www.dacoromanica.ro

7213 (1705), Ianuarie 14. Constantin Vodă Brâncoveanu afieroseşte Monăstireĭ Cotrocenĭ 150 st. in Adănescĭ sud Teleorman, pe care o avea şi el danie de la Barbu Paharnicul Urdăneanu [1]).

7215 (1707), Maiŭ 3. Stroie Logofătul din Dadilov sud Vlaşca, dă jumătate din sat Monăstireĭ Cotrocenĭ de peste tot hotarul [2]).

7218 (1710), Maiŭ 20. Şerban vel postelnic sin Raduluĭ biv vel ban Năsturel Fierăscul, inchină moşia Cervenia pentru pomenirea soţieĭ sale Ilinca ca să fie de pomenire sufletuluĭ reposatuluĭ meŭ soţ Ilinca fiica Barbuluĭ biv vel Paharniculuĭ Urdăreanu şi a jupăneseĭ Ilinceĭ fata reposatuluĭ Voevod Cantacuzen fiind şi ele ingropate aci la Monăstirea părinteluĭ lor [3]).

1735 (7244) Septembre 8. Climent Iromonahul face danie moşia Gabrovuluĭ [4]).

1737 (7245) Maiŭ 26. Doftorul Dimitrie Clironomul luĭ Şerban Grădişteanu dă moşia Mărzănescĭ [5])

1743 Decembrie 15. Mariea Sărdăreasa adeveréză cu sufletul eĭ că moşia Găbănesci de Jos este dată de pomană Monastireĭ Cotrocenĭ de către Marcul Clucerul Găvănescu [6]).

1746 (7254) Februarie 26. Constantin Năsturel vel vistier inchină Monastireĭ moşia Bărbătescĭ pentru pomenirea ficeĭ sale, care s'a ingropat trupul eĭ la Monastire «şi dăm ca să le fie de mare credinţă (călugărilor) ca pentru datoria cea de obşte care noĭ toţĭ o s'o plătim; dându-şĭ iubita nóstră fică Catrinița sfârşitul vieţeĭ eĭ şi ingropându-se la acéstă sfintă Monăstire insuşĭ din ajutorul şi indemnarea luĭ Dumneḑeŭ, aşa m'am socotit, că in acéstă lume cât ar avea omul in viaţă tóte 'ĭ sunt in deşărtăciune şi nimic ticătosuluĭ suflet, nicĭ un fel de odihnă nu ĭĭ aduce, fără cât numaĭ milostenia ce va da acea va remânea in vecĭ nestrămutată; pentru care a ne pomeni şi noĭ şi răposaţiĭ părinţiĭ noştri şi răposata fica

1) Arhivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II, fila 132 v.
2) Arhivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II, fila 236 v.
3) Arhivele Statuluĭ, Condica M-reĭ Cotrocenilor II, fila 166—169.
4) Arhiva Statuluĭ Condica M-reĭ Cotroceni II fila 204 v. 205.
5) Arhiva Statuluĭ Condica M-reĭ Cotroceni II fila 205 v.
6) Arhiva Statuluĭ Condica M-reĭ Cotroceni II fila 189 v.

www.dacoromanica.ro

nóstră Catriniţa, datam danie Monastireĭ tótă moşia Bărbătescĭ sud Teteormanu [1]).

1746 (7254) Julie 5. Monăstirea Cotrocenĭ poseda următórele trupurĭ de moşie din Balotescĭ de peste Argeş despre Rătescĭ de la Aviana fata luĭ Balotescu 800 stânjinĭ. II din Balotescĭ dinspre Leordenĭ 105 stânjinĭ, III din Crângurenĭ (de cumperătóre) 258 stânjinĭ, idem de danie de la Aviana 35, idem din Dobrescĭi de sus 51, idem de danie de la Aviana 26, idem din Glâmbocata (cumperătóre) de la Vasile Glămboceanu stânjinĭ 109, idem de la Aviana 32 [2]).

1748 Octombre 20. Boeriĭ Cărpenişanĭ daŭ 122 stânjinĭ moşie în hotarul Glămbocateĭ pentru pomenire. «Că avênd noĭ o jupâneşiţă rudişóră anume Caprina care a ţinut-o Constantin Bănişoru şi neavênd eĭ pe nimenĭ să şĭ facă diată, ne fiind şi în fire de bóla lungóreĭ (tifos) şi să'şĭ rânduiască cele ce sunt cu cale pentru sufletul lor, *aŭ remas acele suflete ca şi perdute, fără de nicĭ o pomană.* Şi acésta Caprina se trage din némul nostru al Balotescilor fiind nepótă de soră luĭ Şerban şi luĭ State fecioriĭ Hereĭ căpitanuluĭ Balotescu [3]).

Cumpĕrărĭ făcute de egumeniĭ Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ

Atât Şerban Vodă Cantacuzino, cât şi toţĭ Domnitoriĭ şi boeriĭ carĭ aŭ fondat şi inzestrat Monăstirĭ, aŭ avut o deosebită grijă nu numaĭ ca călugriĭ să îndeplinéscă cu sfinţenie tóte dispoziţiunele testamentare, ci să se îngrijéscă a cresce avutul Mŏnastireĭ prin cumperărĭ de moşiĭ şi alte acareturĭ producetóre de venitурĭ. Cumperările trebuiaŭ să se facă cu baniĭ şi pe socotéla Mŏnăstireĭ şi niminea n'are nicĭ un drept să-şĭ însuşéscă nimic din tot ce privea averea mobilă orĭ imobilă a Monastireĭ.

Monastirea Cotrocenii, a avut câţĭ-va egumenĭ harnicĭ şi excelenţĭ administratorĭ, carĭ aŭ cumperat pentru şi cu din baniĭ Monăstireĭ multe moşiĭ, sforĭ de moşiĭ, morĭ, viĭ, case, etc. Tóte aceste averĭ adăogate pe lângă cele afierosite de fondatorĭ şi de donatoriĭ fie ele rude orĭ streinĭ, aduceaŭ

1) Arhiva Statului Condica M-reĭ Cotroceni II fila 139 v.
2) Arhiva Statului Condica M-reĭ Cotroceni II între 116—136.
3) Arhiva Statului Condica Cotroceni II fila 115 v.

www.dacoromanica.ro

Elena Dómna, fondatórea Asiluluĭ

www.dacoromanica.ro

veniturĭ colosale. Cum eraŭ insă intrebuinţate aceste veniturĭ? Nu scim de cât după anul 1737. In dările de sémă ale egumenilor de la Cotrocenĭ pe 4 anĭ de la data citată găsim că suma cheltuită era maĭ mare de cât venitul. Maĭ găsim că egumeniĭ grecĭ aŭ inceput fórte de timpuriŭ să comită abuzurĭ, după cum vom vedea in altă parte.

Moşiĭ cumpĕrate de Egumeniĭ Mŏnastireĭ Cotrocenĭ

La anul 7192 (1684) Iunie 29. Egumenul Partenie cumpĕră de la Micul sin Ivan Corbénul şi de la nepotul sĕŭ Florea ot Pupezenĭ, 32 stânjenĭ moşie in Pupezenĭ [1]).

7193 (1685) Maiŭ 14, idem de la Paraschiva ot Pupezenĭ brat Dideĭ feciorul uncheaşuluĭ Borcu 20 stânjenĭ [2]).

7193 (1685). Idem de la unchéşul Odoabă sin Oprea otaru 60 de stânjenĭ [3]).

7193 (1685) Iunie 18, maĭ cumŭĕră de la Mateĭ Didea brăt Paraschiveĭ feciorul Borceĭ ot Pupezenĭ vênd 38 stânjenĭ moşie [4]).

7193 (1684) Noembre 10. Partenie cumperă de la Stoian Vnuc (nepot) Găscocĭ 15 stânjenĭ.

7196 (1682) Martie. Partenie Egumenul Cotrocenilor cumperă o jumetate de moşie de la popa Nenciul ot Ţigănescĭ sub Muscel [5]).

7193 (1685) August 20. Egumenul Partenie cumpĕră de la Hera logofăt ot Ţigănescĭ 2 părţĭ din moşia luĭ de la Vitikeştĭ peste tot hotarul să fie lor moşie stătătóre, ohavnică în vecĭ [6]).

7193 (1685) August. Stoica Răspopul, feciorul luĭ Baldovin vinde 8 locurĭ Egumenuluĭ Partenie, iar 4 le dă de pomană [7]).

7193 (1685) August 9. Cartea Orbul ot Ţigănescĭ, sud Muscel, vinde Egumenuluĭ Partenie partea din moşie despre Priboenĭ [8]).

---

1) Arhiva Statuluĭ. Condica M-reĭ Cotrocenilor No. 3 fila 174.
2) Arhiva Statuluĭ. Condica M-reĭ Cotrocenilor No. 3 fila 174.
3) Arhiva Statuluĭ. Condica M-reĭ Cotrocenilor No. 3 fila 175.
4) Arhiva Statuluĭ. Condica M-reĭ Cotrocenilor No. 3 fila 175.
5) Arhiva Statuluĭ. Mŏnăstirea Cotrocenĭ Condica No. 2.
6) Arhiva Statuluĭ. Monăstirea Cotrocenĭ pach. 4 act. 9.
7) Arhiva Statuluĭ. Monăstirea Cotrocenĭ act 3.
8) Arhiva Statuluĭ. Monăstirea Cotrocenĭ act 4.

www.dacoromanica.ro

7193 (1684) Noembre 10. Stoian vnuc Gascociul vinde Egumenuluĭ Partenie 15 stânjenĭ din moşia Găscociĭ [1]).

7193 (1684) Decembre 12. Neagul cu fratele sĕŭ Albu şi cumnata lor Neaga vinde partea lor de moşie din Crângurenĭ Egumenuluĭ Partenie de bună credinţă [2]).

7194 (1686) Februare 21. Vintila snă Neculeĭ Logofăt ot Ţigănescĭ, vinde partea luĭ de moşie Eg. Partenie din Vitzikeştĭ [3]).

7194 (1686) Februare 23. Jupânésa Safta din Kiţeştĭ cu cu fiul sĕŭ Mateĭ vinde partea lor de moşie din Vitikeştĭ Egumenuluĭ Partenie [4]).

7194 (1686) Maiŭ 15. Alexandra femeia Fiereĭ Logofe ot Ţigănescĭ împreună cu veri anume: Par. i Costandin, i Mateĭ, i Dumitraşco vind partea lor de móră, a III parte de móră de jos cu tot vadul Egumenuluĭ Partenie pentru 15 talerĭ [5]).

7194 (1686) Septembre 14. Drăgan snă Bărca vinde 11 stânjenĭ Egumenuluĭ Partenie [6]).

7194 (1685) Decembre 29. Nicolae sin luĭ Voicilă călugărul ot Cosobescĭ vinde Egumenuluĭ Partenie 13 stânjenĭ [7]).

7194 (1686). Mătuşa alba femeia Neacşuluĭ ot Priboenĭ vinde Egumenuluĭ Partenie o parte din moşia Priboenĭ [8]).

7194 (1685) Octombre 19. Neacşa împreună cu fica sa vinde Egumenuluĭ Partenie o parte din moşia Priboenĭ [9]).

7194 (1686) Stoica respopul vinde partea luĭ de moşie din Priboenĭ Egumenuluĭ Partenie [10]).

7193 (1685) Maĭ 12. Egumenul Partenie cumperă de la Neagul, fratele sĕŭ, Albu şi cumnata lor Neaga din Bueiştenĭ partea lor din hotarul Crângurenĭ pentru 25 talerĭ [11]).

7197 (1689) August 3. Egumenul Partenie cumpĕră de la popa Dumitraşco şi fiul seŭ un vad de móră [12]).

7193 (1685) Iunie 13. Pitarul Ştefan Rătescu cu fratele

---

1. Arhiva Statuluĭ. Condica Cotrocenilor III fila 174.
2. „ „ Mŏnăstirea Cotrocenĭ pach. 5 act 35.
3. „ „ Mŏnăstirea Cotrocenĭ pach. 4 act 14.
4. „ „ Mŏnostirea Cotrocenĭ pach. 4 act 15.
5. „ „ Mŏnăstirea Cotrocenĭ pach. 10 act 24.
6. „ „ Condica Cotrocenilor III fila 175.
7. „ „ „ „ „ „ 176.
8. „ „ Mŏnăstirea Cotrocenĭ pach. 7 act 5.
9. „ „ „ „ „ 7 „ 7.
10. „ „ „ „ „ 7 „ 8.
11. „ „ Condica Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ No. 2 fila 85.
12. „ „ „ „ „ „ „ 85 şi v.

www.dacoromanica.ro

sĕŭ Dumitraşcu Cluceru aŭ vîndut moşia Piepta ot sud Teleorman, Egumenuluĭ Partenie stânjenĭ 1300 [1]).

7196 (1686) Maĭ 12. Jupânésa Evda soţia Papeĭ vistierul vinde Egumenuluĭ Partenie 500 stânjenĭ din hotarul Mihăileştilor sud Teleorman; talerĭ 265 [2]).

7190 (1682) Martie. Egumenul Partenie cumperă o jumetate din moşie de la popa Nenciul ot Ţigănescĭ sud Muscel [3]).

7194 (1685) Octombre 15. Diaconul Baciul săn Stanciul Poşul din Câmpu-Lung vinde Egumenuluĭ Partenie, douĕ părţĭ din moşia sa din Ţigănescĭ [4]).

7192 (1684) Egumenul Partenie cumperă o vie la Pietre [5]).

7196 (1688) Iunie 30. Anghel sin Stoica Tagoră dă în schimb un loc de arătură Egumenuluĭ Partenie [6]).

Tot aci putem să maĭ adăogăm şi moşiele Buciumul şi Şerpătescĭ care eraŭ ale Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ situată in sud Vlaşca, după anaforaua veleţilor boerĭ, întărită cu pecetia Domnéscă.

7194 (1685) Octombre 1. Negură snă Neculaĭ Logofăt ot Tigănescĭ vinde luĭ Partenie loc în Vitikescĭ [7]).

7194 (1685) Octombre 20. Dumitraş o Diaconul snă Stefan ot Tiganescĭ vinde luĭ Partenie o livadă de fin in hotarul Vitikescĭ at sud Muscel [8]).

7194 (1685) Octombre 21. Dumitru Piteşteanu, vinde Eg. Partenie 2 locurĭ de fin in hotarul Vitikescilor [9]).

7194 (1685) Noembre 30. Vasile Logofot snă Vasile Stolnicul ot Câmpina, vinde Eg. Partenie, partea moşieĭ sale din Vitikescĭ [10]).

7196 (1688) Martie 12. Jupânésa Evda a Badeĭ Vistierul at Grecenĭ, vinde Eg. Partenie 500 stânjenĭ din moşia Mihăilescĭ, sud Teleorman [11]).

7196 (1688) Iunie 39. Angel feciorul Stoicăĭ Gogăĭ,

---

1) Arhiva Statuluĭ Condica Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ No. 2 fila 163.
2) „ „ „ „ „ „ „ 169.
3) „ „ „ „ „ „ „ 14—26.
4) „ „ „ „ „ „ „ 27 v.
5) „ „ „ „ „ „ „ 232 v.
6) „ „ „ „ „ „ „ 28.
7) Archiv. Stat. Monăstirea Cotrocenĭ pach. 4 act. 10
8) „ „ „ „ „ 4 „ 11
9) „ „ „ „ „ 4 „ 11
10) „ „ „ „ „ 4 „ 13
11) „ „ „ „ „ 23 „ 7

www.dacoromanica.ro

vinde luĭ Partenie parte din moşia Topolovenílor şi al Vitikəscilor [1]).

7205 (1697) Eg. Partenie, cumpĕră de la Dusa moşia Drângescĭ sud Ilfov [2]).

7194 (1686) Februare 23. Safta soţia luĭ Andrică căpitanul din Kitescĭ, cu feciorul sĕŭ Mateiŭ, vinde Eg. Partenie tótă partea lor din moşia Vitikescĭ cu viile şi pometurile, sud Muscel [3]).

7194 (1685) Octombre 18. Mătuşa Alba cu fiul sĕŭ Canda face danie jumĕtate din moşia Priboenĭ, iar jumĕtate o vinde Eg. Partenie, sud Muscel [4]).

7194 (1685) Octombre 19. Cârstea Orbul at Tiganescĭ cu fiiul sĕŭ Radu, vindo o parte din moşia Priboenĭ luĭ Partenie şi anume: partea Bratuluĭ feciorul luĭ Stroe at Priboenĭ, tótă, din câmp, din pădure, din apă cu vadu de móră cum am ţinut şi noĭ maĭ innainte şi am tocmit cu preţul za leĭ 15 [5]).

7194 (1685) Octombre 30. Neacsa cu fiica sa Ilinca, at Priboenĭ, vinde Eg. Partenie o parte din moşia Priboenĭ [6]).

7194 (1685) Octombre 30. Stoicăĭ Răspopul feciorul luĭ Baldovin Andreĭ ot Tigăneştĭ vinde Eg. Pa tenie 8 locurĭ în Priboenĭ [7]).

Daniel (dichiu)

7193 (1685) Iunie 17. Nenciul Diaconul, vinde luĭ Daniel un loc în hotarul Priboenilor [8]).

7193 (1685) Iulie 20. Nenciul Diaconul feciorul Bratuluĭ Logofăt Tiganescĭ cu fratele sĕŭ Ion daŭ părinteluĭ Daneli dichiul Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ [9]).

Nikifor

7203 Februare 20. Zambila fata luĭ Stan al călugăriţeĭ vinde părinteluĭ *Nikifor* care este ispravnic pe vamă aci la

---

1) Archiv. Stat. Mŏnăstirea Cotrocenĭ pach. 10 act. 25.
2) „ „ „ „ „ 23 „ 9
3) Cond. M-tireĭ Cotrocenĭ No. 2 din cond. Brâncovenéscă 1692—1713 p. 52
4) „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ —
5) „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ —
6) „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ 59
7) „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ 60
8) Archivele Statuluĭ. Mŏnăstirea Cotrocenĭ, pachetul 6, act. 2.
9) Archive Mŏnăstirea Cotrocenĭ, pach. 10, act. 22.

www.dacoromanica.ro

oraș a Sfinteĭ Mŏnăstirĭ care să chiamă Cotrocenĭ, un loc în oraș alăturĭ cu casele Mŏnăstireĭ [1]).

Grigorie

7251 Martie 15. Angheli Petros, vinde Eg. de la Cotrocenĭ *kir Grigorie* nisce case cu pivniță și cu treĭ prăvăliĭ, alăturĭ câte 3, care prăvălii merg până în pivnița de pétră ce a fost a luĭ Jupân Mascim în mahalaua Sfântul Gheorghe vechiŭ [2]).

Visarion

1799 Iulie 26. Visarion Eg. Cotrocenilor cumpără o moșie în Budescenĭ și în Dobroesci de jes [3]).

Metócele Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ

Cuvîntul de *metoc* vine de la grecescul μετα-ἔχω comunitate orĭ sucursală. Metochul constitue o numerósă clasă de Mŏnăstirĭ, carĭ aŭ în deplina lor stăpânire averĭ maĭ mult, saŭ maĭ pnțin însemnate, și cu tóte acestea sunt tot de odată și îndatorate să recunóscă supremația uneĭ alte Mŏnăstirĭ, maĭ marĭ, maĭ veuerate și une-orĭ și maĭ bogate. Acésta a fost posițiunea tuturor Mŏnăstirilor pământene, pe carĭ ctitorĭ lor primitivĭ, le aŭ pus sub ocrotirea uneĭ alte Mŏnăstirĭ maĭ marĭ aflătóre saŭ pe teritorul românesc, saŭ și dincolo de hotarele nóstre. Mŏnăstirea saŭ biserica ḑisă metoch, nu este nicĭ odată o proprietate a celeĭ, la care ea se află închinată; ea este după cum s'ar fi ḑis în legiuirele Romanilor, cel mult un *client* al celeĭ-alte. După vechiul obiceiŭ al pământuluĭ, maĭ tóte mitropoliele, episcopiele cum și mŏnăstirile marĭ și neatârnate ale țăreĭ, aŭ avut metóce orĭ sucursale, carĭ stăteaŭ față cu dênsele, în condițiunĭ legale de care nu trebue să se deosebéscă întru nimic, starea Mŏnăstirelor închinate,

1) Archive Mŏnăstirea Cotrocenĭ, condica No. 1, fila 81 v.
2) Archive Monăstirea Cotrocenĭ, condica No. 1.
3) Archive Mŏnăstirea Cotrocenĭ, pachetul 16, act. 17.

www.dacoromanica.ro

fie din ţéră, fie din Orient [1]). Ast-fel scria răposatul Odobescu pe là 1862, in interesanta sa lucrare, despre Monăstirile închinate.

La aceste juste observaţiunĭ n'avem de adăogat de cât că, metócele servéu numaĭ ca sucursale Mŏnăstireloı la carĭ eraŭ închinate, nu însă, şi ca *client* al celeĭ-lalte. Posiţiunea clientuluĭ din lumea romană faţă de patronul sĕŭ, era bine definită. Nicĭ odată însă patronul nu administra averea clientuluĭ — dnpă cum administraŭ egumeniĭ Mĕnăstirelor marĭ, averile metócelor. Egumeniĭ de la Cotrocenĭ administraŭ direct saŭ prin imputerniciţiĭ lor, averile metócelor. Eĭ încasaŭ veniturile, efectuaŭ plăţile personaluluĭ, făcéŭ nouĭ atenante — conform trebuinţelor — reparaŭ pe cele stricate. Acest drept al lor resultă din însuşĭ dorinţa ctitorilor, de óre-ce eĭ le-aŭ pus sub directa lor supraveghere. Cu ocasiunea cutremuruluĭ celuĭ mare de la 7 Octombre 1802, Visarion Egumenul Cotrecenilor repară stricăciunile causate de cutremur [2]), la tóte metócele şi el singur face conturile de cheltuelĭ, asemenea aŭ făcut şi alţĭ egumenĭ, în asemenea ocasiunĭ.

Să ne ocupăm de fie-care metoch în parte, după documentele ce le avem la îndemână.

I. Biserica Dómneĭ

Este zidită de pétră pe locul uneĭ alte biserică de lemn, de Dómna Maria, soţia luĭ Şerban Vodă Cantacuzino la anul 1683, după cum ne spune pizania bisericeĭ. Lângă biserică, era palatul Beizadelelor adică al copiilor luĭ Şerban Vodă Cantacuzino [3]). Biserica este fórte solid construită, cu bolţile de zid şi grosimea zidireĭ este aprópe de douĭ metri [4]), cum sunt zidite maĭ tóte construcţiunile vechĭ, căcĭ Româniĭ ca şi strămoşiĭ lor Romanii sciaŭ să construiască pentru a ḑecea generaţiune.

La anul 7198 (1689) Octombre 28, Dómna Maria dă bisericeĭ séle pe lângă alte venitурĭ ce are şi tóte prăvăliile ce

1) Mŏnăstirele închinata din Romănia, p. 19-20.
2) Veḑĭ pisania scrisă în grecesce din lăuntrul bisericeĭ.
3) G. I. Ionescu-Gion, Istoria Bucureşcilor, pag. 184-185.
4) Pr. Marin Dumitrescu, Istoricul a 40 de biserici din România p. 136-137.

www.dacoromanica.ro

sunt la uliţa cea despre pórta de lemn a Sfântuluĭ Gheorghe[1]). Tóte aceste locurĭ şi prăvăliĭ aŭ fost cumpĕrate de Dómna Maria prin Parthenie celebrul egumen al Mŏnăstirei Cotrocenĭ. Dupe ce o înzestrézĕ cu multe odóre, case, locurĭ, prăvăliĭ, etc. o închină la Mŏnăstirea Cotrocenĭ, «ca să pórte grijă şi să se stăpânéscă de numitul Kir Partenie şi de ceĭ din urma luĭ egumenĭ, păzând atât cuviosia sa cât şi ceĭ din urma luĭ egumenĭ, cele maĭ de jos:

1) «*Să orânduiască ieromonohĭ greci veniţi de la Sfetagora ca să slujéscă sfintele slujbe* (şi să fie) ómenĭ cinstiţĭ, învăţaţĭ, având tótă învăţătura cinuluĭ călugăresc *şi să urmeze tótă orânduiala grecescĕ intocmaĭ ca la Cotrocenĭ.*

2) Egumenul să aibă a lua tóte veniturile, din care se facă tóte cheltuelile bisericeĭ şi când va trebui înoire să aibă a purta grija, întocmaĭ ca la Cotrocenĭ pentru orĭ-carĭ bine al sĕŭ.

3) Locurile, casele şi moşiile ce am cumpĕrat împrejurul acesteĭ Sfinte Mŏnăstirĭ, să n'aibă voe nicĭ Kir Parthenie egumenul nicĭ alţĭ din urma luĭ egumenĭ, să le dea cu chirie la uniĭ-alţiĭ ca se facă case, ci numaĭ din venitul Mŏnăstireĭ, să zidéscă odăĭ, să fie pentru primirea săracilor, rĕmânênd loc imprejurul bisericeĭ, slobod de a se îngropa creştiniĭ.

Către acestea orânduesc pe numitul Kir Parthenie egumen, să aibă grije, să-mĭ săvârşeéscă gândul care am pus.

«Dă nu me voiŭ însănătoşi şi nu me voiŭ ridica din neputinţă, să zidéscă prăvăliĭ şi odăĭ, *iar să nu dea locurile după cum la alte Mŏnăstirĭ*, ci să fie de cheltuiala Sfinteĭ Mŏnăstirĭ, ca să-ĭ fie şi venitul maĭ mult. Aşa am hotărât şi am iscălit, puindu-mĭ şi pecetea inaintea duhovniculuĭ meŭ Prea fericituluĭ şi Prea Sfinţituluĭ Patriarh Kir Dositeiŭ al Ierusalimuluĭ» [2]).

Eu Dómna Maria
soţia reposatuluĭ Şerban Voevod

28 Octombre 7198 (1689).

---

1) De sigur cel vechiŭ, căcĭ cel noŭ nu era încă gata.
2) Archivele Statuluĭ, condica Monăstireĭ Cotrocenĭ No. 1 fila 106 şi v.

www.dacoromanica.ro

Domnitorul Alexandru Ion I Cuza

www.dacoromanica.ro

Am dat într'adins in intregime instrucţiunele Dómneĭ Maria către Parthenie egumenul Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, pentrŭ că sunt fórte instructive pentru noĭ, din maĭ multe puncte de vedere :

1) Că Dómna doresce ca la biserica Eĭ, să fie călugărĭ grecĭ aduşĭ din muntele Athos, ca să săvirşéscă sfintele slujbe în grecesa in tocmaĭ ca la Cotrocenĭ, ca şi când, călugăriĭ românĭ n'ar fi fost destoinicĭ să administreze o biserică şi să săvirşéscă sfintele ĭerurghiĭ in românesce. Iată cum româniĭ chemaŭ eĭ singurĭ pe străinĭ in ţéra lor! şi pe atuncĭ limba românéscă era dispreţuită de straturile superióre românescĭ, intocmaĭ ca şi azĭ!

2) Că egumeniĭ Cotrocenénĭ cum şi ceĭ-lalţĭ egumenĭ de la Mŏnăstirile inchinate, administraŭ eĭ singurĭ, nu numai averile Mŏnăstireĭ pe care o egumenéŭ, dar şi averile metócelor ceia ce era colosal după cum ne vom convinge din acest studiŭ.

3) Cât privesce pentru punctul al III-lea unde opresce pe egumenĭ a nu inchiria orĭ vinde casele şi locurile, nu maĭ rĕmâne indoiala, că după mórtea pióseĭ donatóre, egumenul a făcut cum a vrut şi Dómna scia fórte bine că egumeniĭ grecĭ sunt şarlatanĭ, căcĭ accentuiază ca Kir Parthenie «să nu dea (instrĕineze) locurile după cum (s'aŭ făcut şi să face) la alte Mŏnĕstirĭ» şi cu tóte acestea, Ea pune ca administratorĭ tot călugărĭ grecĭ! Dacă Domniĭ şi boeriĭ noştri chiemaŭ eĭ singurĭ pe călugăriĭ străinĭ pentru Mŏnăstirile infuntate de dènşiĭ, apoĭ cum nu era să năvăléscă peste aceste biete ţĕrĭ, tóte locustele flămânde ale Orientuluĭ Ortodox, imbrăcate in rasă négră ca şi sufletele lor! [1]).

Este fórte adeverată ḑicĕtórea că, un popor are totd'auna guvernul pe care-l meritĕ.

Tot la punctul al III-lea Dómna Maria ne maĭ spune că este greŭ bolnavă; la căpătâiul Dómneĭ găsim pe duhovnicul eĭ, pe «Prea fericitul, Prea Sfinţia sa Patriarhul, Kir Dositeiŭ al Ierusalimuluĭ» şi când credeţĭ? Tocmaĭ când augusta bolnavă 'şĭ făcea diata orĭ testamentul cum am ḑice astă-ḑĭ.

Pare că'l vĕd şi aud, cum stând la căpătâiul Dómneĭ 'ĭ desfăşura înainteĭ tóte grozăveniile foculuĭ Gheeneĭ, acele-

1) Veḑĭ al meŭ studiu Influenţa culturei grecescĭ, p. 8-95.

www.dacoromanica.ro

instrumente teribile şi cum diabolii torturéză pe ceĭ păcătoşi, viermiĭ ne adormiţi, plânsul şi scrâşnirea dinţilor, etc. şi cu care reuşaŭ de minune toţi Patriarchiĭ şi călugăriĭ greci a smulge sume colosale pentru «biserica cutare din Patriarchia cutare [1]).

Mult trebue să fi smuls de la Dómna Maria în aceste momente critice acest Prea şiret şi atât de nerecunoscător Patriarch care ş'a făcut maĭ tot vécul in ţerile Romane!

II. Schitul Vălenĭ

«Noĭ, Hagĭ Stoica, cu femeia mea Hagica Elena, din satul Cepturile sud Saac, inchinăm schitul făcut de noĭ la Monăstirea Cotrocenĭ, care şi acésta este inchinat la 20 de Monăstirĭ din Sfeta gora şi decĭ şi acest schiţ să fie inchinat prin Cotrocenĭ tot acolo. Decĭ când a fost acuma maĭ pe urmă ajungându-ne vremea de bătrâneţe şi inprejurându-ne bóle grele şi fiindu-ne lucru la mare slăbiciune, speriatu-ném şi de mórte şi văḑând noĭ acéstă lume amăgitóre.... socotitam şi am inchinat la acéstă sfântă şi Dumnezeéscă Mŏnăstire de la Cotrocenĭ şi la cele lalte sfinte Mŏnăstirĭ ce scriu maĭ sus ....şi părinteluĭ Egumen Partenie şi daŭ:

1) Biserica de piatră din târgul Vălenĭ ot sud Saacu care o am făcut'o din temelie (cu hramul Adormireĭ Maici Domnuluĭ.)

2) Şi am dat şi sfintele móste ale sfiintuluĭ Iacov Persul etc.

3) Casele nóstre de la Cepturile cu tótă moşia.

4) Ḑece pogóne de vie in délul Cepturile. vecine cu cele date Monăstireĭ Cotrocenĭ.

5) Douĕ róte de móră in isvorul ce vine de la Zănóga.

6) Ḑece boĭ, ḑece vacĭ, 100 matci de stupi şi 150 oĭ.

7) Treĭ-ḑecĭ de suflete de ţiganĭ cu mare cu mic, şi o sută bolovanĭ sare.

8) Banĭ gata 800 talere.

Tóte aceste sunt inchinate cu condiţiunile următóre:

1) Ca să fie de hrană părinţilor Călugărĭ şi de imbrăcăminte.

1) G. I. Ionescu-Gion, Patriarchĭ, metropoliţi şi egumenĭ grecĭ la Bucurescĭ p. 32-33.

www.dacoromanica.ro

2) Egumenul Partenie să fie dator să pue acolo călugărĭ buniĭ şi înţelepţiĭ şi ocărmuitorĭ vredniciĭ să o pótă cărmui (prin urmare tot greciĭ).

3) Să nu lipséscă slujba niciĭ o dată şi să'ĭ pórte grija s'o istovéscă părinţi Călugărĭ din venitul moşiilor şi s'o păzéscă cu diresul ce i se cuvine.

4) Să caute egumenul Partenie de moşiele şi bucatele ca venitul lor să sporéscă.

5) Să le fie sfinţilor părinţĭ milă de sufletele nóstre, să ni le pomenéscă aci la sfântă Mŏnăstire Cotrocenĭ cât şi la sfintele Mŏnastirĭ de la sfeta gora la tóte (ba bine că nu).

6) Asişderea cât vom fi viĭ aicea, aŭ sănătoşĭ, aŭ bolnavĭ, tot să avem căutare de părinţĭ. (De óre ce copiĭ din trupul nostru nu am avut.)

7) Iar după ce ne vom petrece să aibă a ne îngropa pre amândoĭ la un loc inlăuntrul în sfânta Mŏnastire şi să ne pomenéscă sfinţi părinţĭ, tot cu coliví Vinerea şi Sâmbăta precum se cade şi să cuvie ctitorilor; şi aşa închinăm tóte aceste luĭ Dumneḑeŭ şi acestor sfinte case a sfinţieĭ sale[1]) Maiŭ 15 lét 7192 (1684)

In decursul vécurilor schitul maĭ cumpără saŭ primeşte danie 22 de moşiĭ, un loc de danie din moşia Berivoeşti de jos unde a fost şi un heleşteŭ sud Saac[2]) Apoĭ 3 viĭ: una în dealul Cepturilor, a doua viile de dealul Cuiburĭ şi al treilea viile de dealul Bucovuluĭ ce îĭ ḑic şi Scăenĭ i Săcine. Le 1772 Septembre 15 Maiŭ primeşte alte scutirĭ cu porunca a mărie sale prea înaltuluĭ general, feld mareşal a maĭ multor ordiĭ, cavaler graf Petro Alexandrovici Romiantzof. Maĭ primesce şi alte scutiri de sare.

III. Schitul Micşani

Este ḑidit în anul 7180 (1672) din temelie, de marele medelnicer Dumitraşco, pe moşia sa Micşani din judeţul Dâmboviţa, de unde vine şi numele schituluĭ. «De la o vreme în cóce i s'a isbovit numele de Pârlita, fiind-că în vremurile de rĕsmerită a ars biserica de douĕ orĭ, rămâind numaĭ zidurile pâlite, de aici numele de «Pârlita».

1) Arhive Condica schituluĭ Valenĭ fila 6, 6v, 7 şi 7v.
2) Arhive ibidem 4, 4v,

www.dacoromanica.ro

Acest schit a fost închinat la Mănăstirea Cotrocenĭ în timpul luĭ Şerban Vodă Cantacuzino pentru motivul «că ceĭ micĭ trebuinţă de ceĭ marĭ aŭ şi cele maĭ slabe, de cele maĭ puternice» aŭ închinat dar schitul la purtarea de grijă» a Mănăstireĭ Cotrocenĭ. Schitul a avut ḑece moşiĭ, mili domnescĭ, viĭ, morĭ, ţiganĭ, vestminte şi vase sacre de argint «cu tot felul de dobitóce şi de alte sfinte dăruiri[1])

Acest schit a avut un numĕr colosal de robĭ ţiganĭ, o condică în folio şi fórte voluminósă este aprópe plină numaĭ cu zapise pentru cumpărăturile de ţiganĭ.

* * *

Un alt metoc a fost şi schitul Gherghiţa numit de la o-vreme în cóce şi «Reptura»; schitul a fost făcut de Popa Négul ce l'aŭ chemat pe călugărie Nectarie şi l'a închinat la Mănăstirea Cotrocenĭ, dar in urmă, Părintele Nectari s'a supărat pe Partenie egumenul, şi aŭ luat schitul de la Mănăstirea Cotrocenĭ şi l'a închinat la sfânta Mitropolie în anul 7205 (1696) Noembre 20[3]).

IV. Schitul Căsciórele

A avut 6 moşiĭ şi a fost administrate de egumeniĭ de la Cotrocenĭ.

V. Schitul Cătăluiul

Este închinat la Monăstirea Cotrocenĭ de către Constantin Corbeanu vel şatrar, din-preună cu jupănésa luĭ Marica, fiind egumen Kir Grigorie «ca să fie părinţilor călugărĭ dehrană» iar nouĕ şi părinţilor noştriĭ de vecinică şi ne încetată pomenire 18 Februarie 7250 (1742)[4]).

---

1) Archive Condica Cotrocenilor Schitul Pârlita fila 3 şi v.

2) Archivele Statuluĭ Mănăstirea Cotrocenĭ condica Schitul Pârlita fila 4 cf. ibidem pachetul 57 doc. 44.

3) Archive Mitropolia Ungro-Vlahieĭ pachetul 4 documente 11.

4) Archive Mănăstirea Cotrocenĭ pachetul 2 documente 34 veḑi şi pachetul 64 ce privesce pe acéstă Mănăstire.

www.dacoromanica.ro

CAP. VII

Cum administrau egumenii greci averile Mănăstirescĭ? Priviri generale,

Religiositatea şi dărnicia proverbială românéscă aŭ atras în aceste ţărĭ pe călugăriĭ orientuluĭ crescinĭ încă din cele maĭ vechĭ timpurĭ. Pe atuncĭ eĭ venéŭ smeriţĭ şi umiliţĭ, flamânzĭ şi însetaţĭ, goi şi desculţĭ, aspru persecutaţĭ de Turcĭ, strâmtoratĭ de propaganda Iesuiţilor, şi Calviniştiior, carĭ câştigaŭ teren maĭ mult, căcĭ luptaŭ pe deoparte cu sciinţa iar pe de altă parte cu baniĭ, arme teribile, de care clerul Orientuluĭ era atât de lipsit şi de sciinţă dar maĭ cu sémă de banĭ; pentru banĭ veneaŭ în ţările române şi când ejungea la Dunăre, începeaŭ a striga: ἐλεημοσύνη (milă pomană).

După demnităţile lor ierahice, mergeaŭ la Domnĭ şi boeriĭ, cum şi pe la negustoriĭ bogaţĭ; iar ceĭ maĭ sărăcăcioşĭ, umblaŭ prin oraşe şi sate cu lemn din sfânta cruce veritabile saŭ nu, cu mătăniĭ, cu iconiţe cu cruciuliţe, cu buruenĭ de léc, luate chiar de la sfântul mormênt, orĭ maĭ sciu eŭ din ce localitate sfîntă de pe unde s'a născut, a trăit, a pătimit murit şi înviat Mânsuitorul lumeĭ, orĭ din grădina Maiceĭ Domnuluĭ (Muntele Atos).

Tóte acestea, împreună cu pomelnicile, la care dacă maĭ adăogatĭ făţărnicia unită cu darul de a descrì în culorile cele maĭ negre cu o atingetóre elocinţă suferinţele lor din partea Turcilor, împreună cu linguşirile pe unde li se trecea — şi unde me rog nu se prind linguşirile şi carĭ linguşitorĭ trăesc rĕŭ şi astă-dĭ? Ve puteţĭ face o idee, cum eĭ aŭ pŭtut să capete averĭ şi să facă pe Domnitorĭ, pe boeriĭ pe ne-

www.dacoromanica.ro

gustorĭ etc, să-şĭ închine mŏnăstirile ḑidite şi bogat înzestraţĭ de dênşiĭ la Mŏnastirea cutare din patriarhia cutare [1])

Dobândind avuţiĭ colesale, uită lesne clauslele testamentare, comit abusurĭ strigătóre la ceruri nu numaĭ în dauna avereĭ acelor carĭ ĭaŭ chemat, ci şi ale ţăreĭ, prin stricarea obiceiurilor şi schimbând rolurile din umiliţĭ devin insolenţĭ din prigoniţĭ, prigonitorĭ, din alungaţĭ, alungătorĭ persecutând pe călugăriĭ românĭ.

Calugărismul grecesc devine în scurt timp o clasă priviligiată, un fel de stat în stat, ne dând socotélă nicĭ Domnieĭ nicĭ Mitropolieĭ — de cât după 1815 şi acéstă numaĭ de formă— aşa că colosalele avuţiĭ mŏnăstirescĭ le-aŭ întrebuinţat acum le-aŭ plăcut, le-aŭ dat cui aŭ voit iar ţările nóstre de aceste avutiĭ, nicĭ de cum nu s'aŭ folosit. S'aŭ folosit săcătuitele Monăstirĭ din orient, şcolile grecescĭ din Turcia şi s'aŭ îmbogăţit eĭ personal.

Abuzurile datéză din timpurĭ vechĭ, încă înainte Domnielor luĭ Mateĭ Basarab şi Vasile Lupu. Şi aceste abuzurĭ eraŭ de notorietate publică: Domnitoriĭ le toleraŭ, boeriĭ nu le impedecaŭ, căcĭ cu toţiĭ sume colosale de leĭ luaŭ, iar atot răbdătorul popor român, cu multe durerĭ le suporta. Tóte aceste abusurĭ, deşi eraŭ tuturor cunoscute la arătare, totuşĭ călugăriĭ grecĭ eraŭ chemaţĭ de pe la Atos şi din alte părţĭ ale Orientuluĭ, ca să populeze şi să administreze monastirele fondate de dênşiĭ, după cum am vĕḑut şi pe Şerban Vodă Cantacuzino, pe Dómna Maria, soţia sa, care, zidind şi bogat înzest ând Biserica Dómna (din Capitală), o face metoh la Cotrocenĭ, prin Parthenie, egumenul aceleĭ Monastirĭ căruia i spune:

«*Iar să nu dea, (adică să înstreineze) locurile după cum e la cele-l'alte monastirĭ* [2]) După mórtea fondatorilor însă, eĭ făceaŭ tot ce voiaŭ. Tóte abusurile călugărilor grecĭ din timpurile trecute le resumă admirabil anaforaua veliţilor boerĭ din Ţara Românéscă cu data din 10 Iulie 1827; în anul 1822, Turciĭ avênd probe sdrobitóre contra călugărilor grecĭ din ţĕrile ro-

1) Pentru detalii a se vedea: G. I. Ionescu Gion Patriarhi Mitropoliţi şi episcopi grecĭ în Bucurescĭ veḑi şi al meu studiu influenţa culturel grecescĭ pag. 1—95.
2) Archiva statului Monastirea Cotrocenĭ, Condica No. 1 filele 106 şi 106 v.

www.dacoromanica.ro

mâne carĭ contribuesc atât de puternic la procurarea de mijlóce pentru reuşita revoluţiuneĭ grecescĭ din 1821, dă, două firmanurĭ prin caro alungă din monastirile românescĭ pe toţĭ călugăriĭ grecĭ, şi-ĭ inlocuesc cu călugărĭ românĭ. Marele Divan al ţĕreĭ, ştia fórte bine, că călugăriĭ grecĭ se vor reîntórce pe la M-rĭ, după cum s'aŭ şi întors prin stăruinţa Rusieĭ, face cun scut insă Domnitoruluĭ spre a interveni la Pórtă 1) ca să-ĭ opréscă reintórcerea lor in ţĕră şi 2) că dacă vor veni, până atuncĭ, Divanul, să ia mĕsurile necesare pentru repararea M-relor «spre săvârşirea slujbelor celor bisericescĭ cu tótă orânduiala cea bună şi a ingrijireĭ zestreĭ monastirelor şi pentru cea de tóle zilele pomenire a fericiţilor cititorĭ şi aşa încă de la létul 1823 Oct. 12, prin obstésca anaforă s'aŭ arătat M. T. *prăpădenia şi impovorarea grelelor datoriĭ întru, care aŭ ajuns aceste monastirĭ de către reaua economie şi nevrednica chivirnisire a acelor egumenĭ streinĭ* Pentru care s'aŭ făcut rugăciunĭ M. T., carĭ s'aŭ arătat (in 1825 Noembre 6) *că aceĭ streinĭ cu făţărnicia linguşireĭ*, aŭ fost intrat nu numaĭ pe la tóte monastirile ţărăĭ şi la monastirile cele neînchinate la cele de jos, ci şi la scaunele archiereştĭ ale Mitropolieĭ şi al episcopielor *prin grósnice dărĭ de banĭ la domniĭ de maĭ înainte şi la miniştri lor, până când le aŭ adus în desăvêrşită prăpădenie şi robie de datoriĭ şi ca nisce streinĭ* şi nedoritorĭ de lucrurile némuluĭ nostru, aŭ înstreinat prin vindărĭ de moşiĭ, právăliĭ, hanurĭ şi din cele-l'alte acareturĭ ale lor ce aŭ fost închinate de moşiĭ şi strămoşiĭ noştri». Maĭ departe anaforana cere să se facă cunoscut la prea strălucitul Prag al prea puterniceĭ nóstre împărăţiĭ, prea plecat arzmagzar», mijlocind M. T. a ni se întări acest privilegiŭ ce l'aŭ avut ţara din vechime de a fi apururea nestrămutaţĭ din pământenĭ *românĭ*, atât mitropoliţiĭ şi episcopiĭ la scaunele eparchielor, cât şi igumeniĭ pe la tóte monastirile ţĕreĭ... Incă ne vom sili a maĭ face şi óreşĭ-care prisos spre a se putea aduce acesteĭ monastirĭ la cea dintêiŭ orînduială şi bună stare a lor *spre a se plăti datoriile cele grele* şi a se meremetisi cele dărâmate, ca să nu ajungă când se vor maĭ orândui egumenĭ străinĭ, intru cea desăvêrşit prăpădenie, a se stinge cu totul pomenirea răposaţilor ctitorĭ şi cele-l'alte întocmirĭ ce sunt făcute prin testamenturile lor, fiind una ca

www.dacoromanica.ro

Intrarea Principală a vechiului Palat

www.dacoromanica.ro

acésta cu totul impotriva legeĭ nóstre...» (1827 Iulie 10). [1]) Acestea sunt isprăvile călugărilor grecĭ in general; acum să le vedem pe cele ale egumenilor de la Mŏnastirea Cotrocenĭ în special.

Abuzurile egumenilor grecĭ de la Cotrocenĭ

Suum cuique...

Fiind-că veni vorba de abusurĭ, trebue să spun aicĭ, că mi s'aŭ adus óre-carĭ invinuirĭ că in studiul meŭ: «Influenţa culturel grecescĭ in Muntenia şi Moldova cu privire la biserică, şcólă şi societate 1359—1873» a-şĭ fi acusat prea mult pe grecĭ, că n'aşĭ fi recunoscut in de ajuns meritele culturale ale Academiilor grecescĭ aduse românilor din principat [2]) şi decĭ, nu m'aşĭ fi debarasat incă pe deplin de vechea şcólă, carĭ vedea in fanarioţĭ pe vrăjmaşiĭ némuluĭ nostru [3]). Nicĭ o dată n'am avut ideĭ preconcepute in materie de istorie, căcĭ am ca regulă de conduită principiul: Suum cuique... caut fapte şi date pentru a arunca o scântee de lumină intr'un intuneric dintr'o parte óre-care; am arătat grele imprejurărĭ istorice in care se aflaŭ Fanarioţiĭ, că nu puteaŭ face alt-fel de cât aŭ făcut, bine inţeles aceĭ puţinĭ, carĭ avcaŭ o fire maĭ bună; am găsit Domnitorĭ fanarioţĭ maĭ bunĭ, chiar ca o parte dintre ceĭ românĭ. Acestea sunt bine cunoscute şi nu maĭ e necesar să maĭ insistăm. Nu tot aşa este cestiunea cu călugăriĭ grecĭ; «Jinduit am fost—cum ḑice Zilot Romanul— a cunósce ca urmetor al dreptăţeĭ ca să iaŭ şi eŭ pricină de lăuda dupĕ a mea putere; dar iarăşĭ amar mie! căcĭ pricină de laudă n'am putut afla măcar una, iar impotrivă, pricină de defăimare m'aŭ impresurat milióne. Aşĭ fi vrut incaĭ acéstă defăimare să o puiŭ în lucrare; dar mĕ zătichnesce temerea in douĕ chipurĭ: una că firesce iubind a lăuda, nu voiŭ putea impotriva fireĭ mele a defăima; al doilea, că unde nu se pomenesce dreptatea, negreşit este primejdie a defăima strâmbătatea.... pustiŭ sunt

1) Academia Română, Manuscris, 1062 fila 119.
2) N. G. Dossios. Studiĭ Greco-române pag. 14.
3) C. Litzica. Manuscrise grecescĭ din Biblioteca Academieĭ (Sedinţa de la 13 Octombrie 1900, pag. 1, Nota 1).

www.dacoromanica.ro

de pricină a lăuda, și coprins de nenumĕrate pricinĭ a defăima. Bind; a tăcea, să nu laud, pociŭ, că nu am ce lăuda; dar să nu defăimez, având atâta noian de pricinĭ se póte? ba, ba, măcar de 'mĭ și este împotriva fireĭ, măcar de m'ar întîmpina orĭ-ce primejdie, am hotărât cu] prostimea condeiuluĭ, pe cât voiŭ putea să defaimez după tot cuvêntul drept... pentru nedreptățile care se varsă asupra ţĕreĭ din hrăpelnica lor inimă ...[1]) Când voiŭ găsi fapte bune le voiŭ publica în întregimea lor; de o cam dată le publicăm pe cele ce urmézĕ.

«Mult ne-am mirat toţĭ—zice cronicarul—de un lucru care l'aŭ făcut egumenul Averkie de la Cotrocenĭ fără cale și afară din cele ce poruncesc pravilele. Ci M. S. Vodă (Nicolae Mavrocordot) înţelegând de acest lucru..., nicĭ acéstă paranom'e (fără de lege) n'aŭ îngăduit să se facă. Că Șerban Vodă zidind Monastirea Cotrocenĭ și înzestrând'o cu multe sate și cu venitурĭ, 'ĭ-aŭ fost dat pre lângă acelea și satul Furduescĭĭ—care este din jos de Bucurescĭ, aicĭ în judeţul Ilfov... fiind egumen la Cotrocenĭ, acest Averkie neavênd Monăstirea nicĭ o nevoe mare saŭ vre-o lipsă, ci fiind îndestulată și la bună stare, aŭ făcut tocmélă cu Manolaki Paharnicul pre taină și i-aŭ vîndut acest sat Furduescĭ, drept talere 1000, fără știrea Domnieĭ și fără știrea Mitropolituluĭ ţĕreĭ, ne uitându-se nicĭ la Pravile, neavênd frica luĭ D-ḑeŭ. De care M. S. auḑind peste câtă-va vreme s'aŭ turburat fórte... că pravila nu slobóde nicĭ cum ca să vîndă și să înstreineze satele, moșiele, ce sunt date de ctitorĭ... și chemând pe Sf. S. Vlădica Kir Daniel și pe toţĭ boerĭĭ, și aŭ chemat și pe egumen și pe Manolachi Paharnicul și aŭ făcut mare cercare și aŭ aflat și părintele Vlădica și toţĭ boierĭĭ, că fără cale s'aŭ făcut acest lucru, care nu s'aŭ căzut să se facă. Decĭ adunându-se și zapisele ce eraŭ făcute între dênșiĭ, le-aŭ luat Sf. S. Păr. Vlădica din mâinile lor și le-aŭ spart, și aŭ dat poruncă egumenuluĭ de aŭ întors baniĭ carĭ luase de la Manolaki Paharnicul. Și aŭ rămas satul să fie iar al Mŏnăstireĭ. *Dintr'acésta se vor îndrepta și alţĭ egumenĭ de pe la cele-l'alte Mŏnăstirĭ, cum să se chiverniséscă, să nu vîndă și să nu înstreineze cele ce aŭ dat ctitorĭĭ, ci să și le ție prccum zice pravila*[2])

1) B. P. Hasdeu. Ultima cronică română din Epoca fanarioţiilor p. 15—16.
2) Magasinul istoric IV pag. 137—138.

www.dacoromanica.ro

Cronicarul speră că lecţiunea dată egumenuluĭ Averkie va servi ca pildă şi altor egumenĭ abusivĭ. Se vede că cronicarul nostru n'avea o idee bine definită despre călugăriĭ grecĭ.

Egumeniĭ grecĭ, atât de la alte Mŏnăstirĭ cât şi de la Cotrocenĭ, nu se mulţumesc cu ceea-ce li se oferise de către pioşiĭ donatorĭ, nicĭ cu cea ce cumpărase din baniĭ Mŏnăstireĭ, ci uniĭ alergaŭ la mijlocul de a face acte falşe pentru inchinărĭ de Monăstirĭ [1]) iar egumeniĭ de la Cotrocenĭ, ómenĭ maĭ practicĭ, falşificaŭ hrisóvele de moşiĭ, mărind pe de o parte numărul stânjenilor şi schimbând hotarele; iar pe de altă parte făceaŭ hrisóve falşe pentru o moşie maĭ bună în locul alteia, pe care eĭ o credeaŭ maĭ puţin productivă.

Aşa de exemplu: un egumen al M-reĭ Cotrocenĭ la anul 1763 Septembrie 1, se presintă inaintea divanuluĭ domnesc, în timpul domnieĭ luĭ Constantin Mihail Gehan Racoviţă, prin care cerea să se cerceteze 8 zapise ale Monăstireĭ, relativ la moşia Comănescĭ din sud Teleorman şi anume: Negolea fata Stanciuluĭ din Comănescĭ, la mâna paharniculuĭ Barbu (Urdăreanu), 150 de stânjenĭ.

Cine era acest Barbu (Urdăreanu)?

Fusese un boer fórte bogat, ocupase funcţiunĭ inalte in divanul Muntenieĭ şi către bătrâneţe se făcuse călugăr la Mŏnăstirea Cotrocenĭ. El cumpărase încă din timpul boerieĭ, 50 de stâmjenĭ de moşie. Egumenul Cotrocenilor care a falşificat actul şi pe care condica nu'l numesce însă noĭ il cunóscem că este Kir Neofit. Divanui luând in cercetare cererea egumenuluĭ hotărăsce lucrul următor: «După cercetarea zapiselor este bun pentru 50, iar stânjenĭ 100 sunt puşĭ adaus, nu numaĭ cum se vede in zapis, ci condica monastireĭ adeveréză».

Actele presentate de egumen

5 Februarie, 7197 (1789).

Zapisul unchiaşuluĭ Radul Cufoiul, la mâna Barbuluĭ paharnicul stânj. 180.

Notele presentate de egumenĭ

Radul Cufoiul i sin ego (şi fiul luĭ) la mâua luĭ Ţurcă ot Ulmenĭ stânjenĭ

Observaţia făcută de Divan

După cercetarea zapiselor s'a vĕdut dres; atât numele moşieĭ cât şi suma stânjenilor adăogând peste stânjenĭ 180 stânjenĭ, zapisul şi condica dovedesc.

Observaţiunile făcute de Divan

Acest zapis nu se vede la mâna Barbuluĭ paharnic (Urdareanu), după condică se vede suma drésă şi unde aŭ.

1) Veţi hrisovul luĭ Matei Basarab din 1639.

www.dacoromanica.ro

180 moşie din Comănescĭ, funia de jos.

fost stânj. 80, aŭ făcut 180, zapisul şi condica adeveresc.

Decembrie 2, 7221 (1712).

Radu Furculescu la mâna luĭ Obretin, stânjenĭ 180, moşie în Comănescĭ, funia de jos.

Acest zapis acercetându-se s'a vĕdut suma drésă şi unde aŭ fost stânjenĭ 80, aŭ făcut stânjenĭ 180, şi nu se vede vânduţĭ la mâna paharnicului Barbu (Urdăreanu), ci după cercetarea ce se înţelege din cititul zapisilor se vede că tótă acea parte de moşie din funia de jos o vinde Radu Cufoiul şi Turcă luĭ Obretin după cum adeveréză şi Radu Furculescu.

In dosul zapisuluĭ Radului Cufoiul, unde zice că moşia acea care aŭ vindut'o şi el luĭ Obretin, iar zapisul luĭ Obretin la mâna luĭ Urdăreanu nu se vede.

Iulie 12. 7197 (1689).

Radu Căpitan Visternicul la mâna Barbuluĭ Urdăreanu, moşie în Comănescĭ, stânjenĭ 150.

Acest zapis după cercetare se vede numele moşieĭ dres şi unele au fost Adămescĭ, aŭ făcut Comănescĭ, precum se dovedesce că este din Adamescĭ. Atât însemnarea zapisuluĭ de deasupra scris rominesce şi grecesce, cât şi în condica Mănăstireĭ găsindu-se trecut la Adămescĭ.

Veliţĭ boerĭ carĭ aŭ cercetat aceste zapise aŭ fost: Constantin Dudescu, biv vel ban; Constantin Cantacuzen, vel clucer; sub preşidenţia luĭ Grigore, mitropolitul Ungro-Vlahieĭ, fac anafora către domn că: osebind hotarul Bărbătescĭ din Adamescĭ, iar nu din Bărbătescĭ (din care făcea parte Comănescĭ), după cum din greşélă pretinde egumenul [1])

Vedem decĭ că în anaforaua pe care o înaintéză veliţĭ boerĭ împreună cu Mitropolitul ţĕriĭ, în loc să l găséscă vinovat pe egumen spune cum că n'are dreptate să pretindă, că ceea ce a făcut a făcut *din greşélă*. Aceste greşelĭ sunt numaĭ din cele cunoscute; câte alte abusurĭ nu vor fi comis eĭ şi de care sciaŭ să se achite minunat faţă de Domn şi de veliţĭ boerĭ deprinşĭ cu şcóla coruptă şi coruptóre a fanarioţilor.

1) Arhivele statuluĭ condica II a Cotrocenilor, pag. 144 verso şi 145.

www.dacoromanica.ro

CAP. VIII

Cotrocenii din Vale

Cuartierul Cotrocenĭ, prin situaţiunea sa topografică, este împărţit în doue părţĭ bine deosebite şi anume: în Cotrocenii din deal saŭ Cotrocenii istoricĭ propriŭ-zişĭ şi Cotrocenii din Vale, despre care ne ocupăm.

Colina platouluĭ Cotrocenĭ, a servit ca hotar natural între moşiile: Cotrocenilor şi Lupescilor.

La anul 7168 (1660) Iunie 10, Gheorghe Ghica-Vodă, dă volnicie luĭ Şerban Cantacuzino II logofeţĭ, să stăpânească moşia şi satul Cotrocenĭ, partea luĭ Ghioca căpitanul «Ot Cotrocenĭ» pentru necredinţa luĭ faţă de Domnie [1]). De la acéstă dată Şerban Cantacuzino, începe a cumpĕra tóte trupurile de moşie din Cotrocenii din deal; voia însă să'şĭ rotunjéscă moşia şi în acest scop se adreséză la douĭ proprietarĭ de la Cotrocenĭ din Vale şi anume: la Ianaki Logofătul, proprietarul uneĭ marĭ sforĭ de moşie care se întindea şi pe deal şi pe vale, pînă în matca Dâmboviţeĭ, despărţită de moşia Lupescĭ printr'o linie trasă astă-dĭ cam din dosul grădineĭ Botanice adică de la Erbărie până în Dimboviţa, partea acestuia cu morile pe Dâmboviţa este cumpĕrată tot din timpul boerieĭ, şi întărită din noŭ cu chrisomul din 13 Maiŭ 7187 (1679), Ianaki Logofătul ne spune în zapisul de vînzare că: «Vrênd M. S. ca să facă şi Monăstire pe moşia Cotrocenĭ I-am vîndut M. S. tótă partea mea de moşie de la Cotrocenĭ pe jumătate, cât am ţinut eŭ din câmp, din pădure, din apă cu

1) Arichive Monastirel Cotrocenu pach. 1 şi 61 doc. 20.

www.dacoromanica.ro

vaduri de móră, si cu o móră stricată şi cu liveḑile şi cu viile ce am avut, cu siliştea din sat, cu tot venitul de peste tot hotarul, tot pe jumătate drept bani gata ughi 500 [1])... ca să fie ohabnică şi stătătóre in veci.

Tot in acelaş timp, se adreséză şi la Partenie Egumenul de la Radu-Vodă cerându-i să-i vindă un codru de loc ca să-i dea in schimb moşia Tătaruluĭ din sud Ialomiţa «ce-i alăturea de moşia Mŏnăstireĭ cumpĕrată de la jupânésa Stanca, fata Lecăĭ Pitarul din Vizureşti din judeţul Dâmboviţa, convenind a se face schimbul, Egumenul dă la mâna luĭ Şerban Cantacuzino zapisul de vinḑare:

«Adică eŭ Ieromonahul Partenie, egumen de la sfânta şi Dumnezeiasca Mónăstire sfânta Troiţa a Raduluĭ W. de aicĭ din Bucureştĭ, dimpreună cu toţĭ călugăriĭ câţĭ ne aflăm locuitorĭ in sfânta Monăstire... Scrim şi mărturisim cu acest Zapis al nostru ca să fie de bună credinţă la cinstita mână a Domnuluĭ nostru Ἰω Şerban-Voevod, ca să se ştie că a vîndut sfinta noastră Monăstire a sfinteĭ Troiţa o moşie ce se chiamă Lupeştiĭ, din susul oraşuluĭ Bucureştĭ, care se hotărăşte din sus cu moşia M. Sale ce se chémă Cotrocenĭ, care este a M. S. de cumpĕrătóre incă din boeria M. S. Decĭ fiind din moşia Monăstireĭ sfânta Troiţa a Lupeştilor, un codru de loc din sus, alăturea hotărându-se cu Cotrocenĭ. pentru acest Codru de loc avut'am tocmélă cu M. S. ca să daŭ M. S. acest codru de loc... Pentru-că avênd M. S. gindul incă din boerie să facă M. S. sfânta şi Dumnezeiasca Monăstire pe moşia M. S. Cotrocenĭ [2]). Iar acum de isnóvă şi maĭ cu temeiŭ am tocmit cu M. S., că socotind noĭ *că acel codru de loc, nicĭ de un folos nu era sfinteĭ Mŏnăstirĭ, nicĭ un venit de pe dînsul nu avea, că era un loc fără de nicĭ o hrană, fiind pe dînsul tot pădure şi mărăcinĭ*.. şi aŭ pus M. S. de aŭ curăţit toată pădurea şi mărăciniĭ după dânsul, şi aŭ pus M. S. viĭ şi cu liveḑĭ in jos până unde ne este tocméla [3]).

Este curios modul cum motivéză egumeniĭ vinḑările ori schimburile de moşiĭ: «că acel codru de loc de nicĭ un folos nu-i este sfinteĭ Monăstirĭ» adică un codru de loc lângă Bu-

1) Archive mŏnăstireĭ Cotrocenĭ condica No. 3 fila 12.

2) Acest gând al M. S. de care vorbeşte egumenul, nu se vede nicăeiea manifestat în documentele anterioare anuluĭ 1678.

3) Archivele Statuluĭ Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 doc. 30.

www.dacoromanica.ro

cureștĭ nu esie folositor! Când Constantin Vodă Brâncoveanu cumpăra moșia Mogoșóia și locul pe care trebuia să-și facă casele, găsim exact acelaș motiv, ca și când aceste acte ar fi fost concepute de acelaș piser «că pădurea și locul pe care vrea M, S. *să'și facă case de nicĭ un folos nu-ĭ este sfinteĭ mŏnăstirĭ* [1]).

După niște motive așa de puternice, egumenul Raduliot arată care sunt hotarele codruluĭ dat in schimb și care avea pe dânsul «tot pădure și mărăcinĭ», ca și când a existat vre-o dată «pădure fără mărăcinĭ»; mă mir că n'a zis că pădurea avea și uscăturĭ, eĭ dar ce voițĭ? ĭ-a trebuit motiv și motivul l'a găsit.

Hotarele codruluĭ.

«Și am tras cu sfóra d'acurmezișu din hotarul Cotrocenilor in jos pe lingă apa Dâmboviței până in plopul cel mare stânjenĭ 218 și am pus hotar [2]).

A doua trăsură din hotarul Cotrocenilor in jos pînă unde s'aŭ pus a doua piatră, hotar peste șanț [3]) jos stinjenĭ 233.

A treia trăsură din hotarul Cotrocenilor din stejarul cel mare in jos pe la podișor [4]), pînă la a treia piatră ce s'aŭ pus peste șanț din jos [5]) stânjenĭ 127.

---

1) Documentul este al proprietarului moșieĭ Mogoșóia; copiele acestor documente la se află Archive.

2) Hotarul dintre moșia Lupeștĭ și Cotrocenĭ era ca hotar natural, muchia colineĭ Cotrocenilor, decĭ trăsura se face din marginea dealuluĭ, până în apa Dimboviței, care hotar, de-și nu precisează documentul, totuși presupun a fi digul făcut mai târziŭ de la Erbărie până în Dimbovița; că de aicĭ încolo pînă la podul de la Grozăveștĭ, se întindea proprietatea lui Enache Logofătul cu morile înjugate ale sfinteĭ Saveĭ și care acum erau proprietățĭ ale lui Șerban Cantacuzino.

3) Acest șanț este digul de care am vorbit mai sus. Acest dig a servit drept apărare Cotrocenilor. Ceĭ harta Cotrocenilor No. 1).

4) Acest podișor de care ne vorbește documentul aceĭ, îl găsim pe veche albie a Dimboviței unde se află aĭ propietateb Ministerului lucrărilor publice în dreptul cazărmeĭ Malmaison și unde s'a făcut mai târziŭ Mŏnăstirea Cotrocenĭ mŏra de la Pălicĭ. (Veĭ planul Bucureștilor ridicat de baronul Boroekzen. Acest plan se află în propieteica domnuluĭ Grigore N. Mano, și reprodus în lucrarea nŏstră sub No. 2.

5) Acest șanț se vede și astă-ĭ și care începe, din strada Carol Davila de lângă fundătura Leopardului, care a fost de veacurĭ limita despărțitoare între moșia Lupeștĭ și Cotrocenĭ. Șanțul despărțește și aĭ propietatea fostă Davila, aĭ a domnuluĭ colonel Perticari, de locul numit via Brâncoveanuluĭ. Șanțul se ridică la deal trece pe lângă mormântul d-ruluĭ Davila și se oprește în spatele Azilului în dreptul unde este aĭ secția primară. In vechime, înainte de 1662 tăia șoseua numită mai târziŭ a Pandurilor, și mergea ca limită între Lupeștĭ și Cotrocenea până la vila Cotrocenilor de aĭ, în dreptul escadronuluĭ 2 tren, de aci o lua pe drumul Săreĭ, trecea Calea Rahoveĭ (veĭ planul moșieĭ Lupești la biuroul documentelor din ministerul Domeniilor).

www.dacoromanica.ro

Dr. Carol Davila

www.dacoromanica.ro

A patra trăsură pe deal de către drumul Piteștilor din hotarul Cotrocenilor în jos până în capul șanțuluĭ unde s'a pus a IV-a piatră hotar stânjeeĭ 102».

A cincea trăsură din hotarul Cotrocenilor dintr'un plan din drumul Craioveĭ (aḑĭ Calea Rahoveĭ) unde este o *cobiltiță* în jos prin tufe până în piatra ce s'aŭ pus hotar stânjenĭ 102.

A șasea trăsură în valea Dobrilor (aḑĭ valea Odăeĭ dincóce de Măgurele), la capul moșilor Cotrocenĭ și Lupeștĭ din hotarul Cotrocenilor in jos spre puțul din drum, până în piatra ce s'aŭ pus împotriva Stupineĭ stânjenĭ 102».

Hotărniciele nu sunt definitiv stabilite de cât în anul 7188 (1680), Aprilie 16. (Condica No. 3 fila 15 și V), adică când Șerban Cantacuzen rotunjește codrul cum ĭ-a convenit maĭ bine.

Codrul ast-fel delimitat, este afierosit Monăstireĭ Cotrocenĭ, impreună cu partea de moșie cumpĕrată de la Ianachi Logofătul, după cum am veḑut.

Acest codru a servit ca grădină pentru palat, nu însă ca o grădină cum o concepem noĭ astă-ḑĭ, ci ca un loc retras, ca un loc plăcut de preumblare; era cu alte cuvinte o livadă, de unde se procura finul necesar pentru caiĭ domnieĭ și necesitățile monăstireĭ.

Părțile însă maĭ lăturalnice, serveaŭ ca islas pentru vitele mŏnăstireĭ orĭ ale locuitorilor. Codrul existat până la anul 1780, când a fost veḑut de Sestini, numindu-l în memoriele sale, Vasto-bosco [1]). Acest vasto-bosco, a servit ca loc de ascunzătóre luĭ Șerban Cantacuzino în anul 1678, și care a dat naștere legendeĭ Cotrocenilor, cel maĭ însemnat eveniment ce a avut loc in acéstă parte, și pe care 'l înregistrează istoria. Alte părțĭ după câte cunóștem nu s'aŭ maĭ petrecut aicĭ și de aceea, de câte orĭ am vorbit despre Cotrocenĭ, am înțeles numaĭ pe ceĭ din deal, pe ceĭ istoricĭ propriŭ-ḑișĭ cum am ḑis maĭ sus; In documentele M-reĭ Cotrocenilor fórte numeróse de alt-mintrelea, nu se amintesce despre Cotrocenĭĭ din vale de cât accidental: «Pădurea Cotrocenilor», «lunca Cotrocenilor [2])» morile C-cenilor [3]) și încoloa bsolut nimic.

1) Via$_{\text{oo}}$io 5—7.
2) Condica Brâncovenească (1692—1713) fila 579-581.
3) Ibiden loc cit.

www.dacoromanica.ro

Causele care aŭ contribuit ca această parte să nu fie locuită, sunt urmetórele:

1) Pădurea cea mare de care am vorbit şi care acoperea cea maĭ mare parte din Cotrocenĭ.

2) Din causa armatelor de invaziune care de obiceiŭ staţionaŭ pe platoul Cotrocenilor [1])
şi carĭ făceaŭ locuitorilor tot felul de mizeriĭ.

3) Dâmboviţa, neflind canalisată pe atuncĭ, cum este astă-dĭ, inunda aprópe periodic, mahalale intregĭ maĭ cu sémă pe cele din stânga ei [2]), aşa că valurile furióse, nu eraŭ stăvilate de cât de Colina Cotrocenilor [3]). Aceste inundaţiunĭ prin depozitele sale miasmatice făceaŭ ca locul să fie nesănătos

4) Depărtarea de Bucureştĭ de o oră [4]), lipsa de căĭ de comunicaţiunĭ lesnicioase, nomolul din timpul ierneĭ, praful din timpul vereĭ, nesiguranţa vieţeĭ locuitorilor, şi preţurile locurilor ne maĭ audit de ieftine pe acele vremurĭ in Bucureştĭ, aŭ contribuit ca să nu fie populată de cit de ţiganĭ, carĭ se ocupaŭ cu facerea cărămizeĭ, de orĭ-ce localitate se preta admirabil la firea ocupaţiuneĭ lor.

Aceştĭ ţiganĭ, primeaŭ eĭ vizitile nepoftiţilor şi periculosilor mosafirĭ: Turcĭ, Tătarĭ, ungurĭ, ruşĭ, nemţĭ ba câte o dată şi moldovenĭ? işĭ luaŭ dănciuciĭ in cârcă şi tiparele de cărămizĭ pe miinĭ, şi sbura *ciórele* ca niştе paserĭ călătóre pe locurĭ unde se credéŭ in siguranţă.

Cu timpul insă ţiganiĭ s'aŭ deprins şi cu turciĭ şi cu tătariĭ, căcĭ la urma urmelor, cam ce ar fi putut lua de la eĭ? tipare de cărămizĭ? Dar atât turcilor cit şi tătarilor ca şi ungurilor, nemţilor şi ruşilor nu le trebuiaŭ asemenea mofturĭ! Ţiganiĭ s'aŭ putut ocupa aicĭ liniştiţĭ, şi ca probă, este că s'aŭ imulţit, cercul lor de activitate s'aŭ lărgit intinzêndu-se peste Cotroceniĭ din Vale, peste Grozăveştĭ cum şi peste Lupeştĭ, in cit cu timpul aceste localităţĭ şĭ aŭ pierdut numirele lor istorice, şi aŭ luat una generică-provenită din firea ocupaţiuneĭ locuitorilor eĭ, de — «Cărămidarĭ», numire devenită definitivă, incă inainte de anul 1744 Noembrie 25 [5]).

---

1) Veţi Platoul Cotrocenilor.
2) Condica de Anaforale No. 4 din anii 1814 şi 15 pag. 8 şi 9.
3) Ionescu Gion, Istoria Bucureştilor pag.
4) Sestini loc cit.
5) Veţi satul Lupeştĭ şi via Brâncoveanului.

www.dacoromanica.ro

Pe la sfârşitul secoluluĭ al XVIII-lea şi inceputul celuĭ al XIX-lea, s'aŭ maĭ aşezat la Cotrocenĭ câţĭ-ca bulgarĭ carĭ se ocupaŭ cu cultura ţarţavaturilor, intre carĭ putem cita pe Nedea actualmente mort, căruia mergându-ĭ bine afacerile, cumperă sub forma de embatic, maĭ multe locurĭ de la egumenĭĭ monăstireĭ Cotrocenĭ. Aicĭ el işĭ căsătoreşte copiĭ, işĭ mărita fetele, ĭĭ strânge pe toţĭ pe lângă dânsul, formând aşt-fel o zadruga isolată saŭ un sătişor. Feciorĭĭ [1]) şi un ginere a luĭ Nedea — Moş Vasile Păun — din strada Carol Davila, bătrânĭ şi eĭ astă-ţĭ, mĭ-aŭ spus că pe la anul 1850—1852 afară de familia Nedea nu maĭ eraŭ acolo de cât 3—4 case. Acéstă ştire ne-o confirmă şi Baronul Artur Boroczin în planul Bucureştilor ridicat intre anĭĭ 1848—1852 [2]) Trebue să amintim aicĭ, că intre ceĭ 3—4 locuitorĭ, se afla şi cunoscutul Dobre Nicolaŭ,—despre care ne vom ocupa maĭ daparte,numit pe atuncĭ Câmpeanu şi a căruĭ casă să maĭ vede şi astă-ţĭ in strada Foca. Egumenĭĭ de la Cotrocenĭ ca şi ceĭ de pe la alte Monastirĭ închinate şi neinchinate, aŭ inceput de timpuriŭ să instrĕineze şi să vênză case bucăţĭ, faşiĭ de moşiĭ ba chiar moşiĭ intregĭ [4]) cum şi părţile de prin imprejurimile Bucurescilor, carĭ eraŭ tóte Mŏnăstirescĭ: a Cotrocenilor, Raduluĭ Vodă, Mihaĭ Vodă, Sf. Ion mare, Sărindar Sf. Ecaterina, Văcărescĭ, ale Mitropolieĭ etc. Pe toate aceste locurĭ s'aŭ plantat viĭ şi liveţĭ, iar maĭ pe urmă s'aŭ populat dând nascere la atitea mahalale, carĭ in majoritate purtaŭ numele Monăstireĭ la care plăteaŭ embaticul.

De la 1860 incóce numĕrul locuitorilor la Cotrocenĭ începe a se mări ast-fel că pe la 1876. găsim peste 150 de proprietarĭ embaticari [5]) După ce Dâmboviţa a fost canalisată numĕrul locuitorilor aproape s'a indoit.

Străţile Cotrocenilor

Dacă ne uităm pe harta No. 1 a Cotrocenilor, putem să ne dăm perfect séma de progresele făcute in ultimele deceniĭ. In anul 1791, când statul major austriac a ridicat

1) Costachi şi Gheorghe Nedea locueşte în straoa Carol-Davila.
2) (Veţi har.a No. 2).
3) Archivele statului Mŏnăstireĭ Radu-Bodă pachet 12 doc. 16.
4) Academia Remână Mŏnastirea 1062 p. 101—119.
5) Veţi carta embaticarilor Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, la biuroul doc din Ministerul Domeniilor.

www.dacoromanica.ro

planul Bucurescilor[1]) nu erau la Cotroceni din vale de cât Cărămidării, «Zigel Schaleg, vedĭ No. 3 de pe hartă N. 1 ceea-ce confirmă şi documentul nostru din 1744 Noembre 25. Drumurile pe atuncĭ apucau direcţiunĭ cu totul altele, de cât cele de aḑĭ, pentru a merge în dél la Mónăstire (veḑĭ numerile 12 şi 13 pe plan).

Din «Podul de pământ» aḑĭ calea Plevneĭ, apucă un drum la Podul Păliciu (cam în dreptul cazărmeĭ Malmaison de azĭ) trecea peste Dâmboviţá (No. 10) şi de aicĭ se bifurca: un drum (No. 12) apuca prin strada Erbărieĭ de astă-ḑĭ spre Cotrocenii din dél şi Grozăvescĭ. Cel-alt (No. 13) mergea cam pe unde este astă-ḑĭ proprietatea Preotuluĭ Ilie apuca pe lângă locul Cucóneĭ Luxiţa Văcărésca (de maĭ târḑiŭ) pe unde este astă-ḑĭ Institutul de Anatomie, trecea peste strada de astă-ḑĭ Carol Davila, mergea pe drumul din grădina Dr. Davila aḑĭ proprietatea Perticari, şi de aicĭ apuca drept pe marginea riuluĭ Dómneĭ — pe din vale de mausoleul Principeseĭ din curtea Palatuluĭ regal, dând în şoséua Dragomirescilor (No. 8) ca de aci să se desfacă iar în 2: o ramură să apuce spre Palat şi Monăstire, iar alta spre Bucurescĭ pe şoséua Dragomirescĭ. Din drumul (No. 13) care merge la Cotrocenii din deal, să vede un alt drumuleţ (No. 13) ce duce la Grădina Mareluĭ Ban Grigorie Greceanu (No. 1).

Nu maĭ remâne nicĭ o îndoială că trebue să maĭ fi existat încă un al treilea drum, carĭ trebuia să ducă la morile Monăstireĭ Cotrocenĭ, ce erau injugate cu cele ale Monăstireĭ sf. Sava (No. 11); dar, se vede că inginerul neamţ nu ĭ a dat destulă importanţă lăsându-l ne însemnat pe planul său.

Acéstă stare de lucrurĭ duréză până în anul 1850—51.

Calea Cotrocenĭ

Barbu Dimitre Ştirbey Vodă, care a locuit în timpul vereĭ la Cotrocenĭ, cât a domnit, ĭ a dat o înfăţişare nouă acestuĭ sat, schimbând cu totul dispositiunea drumurilor.

1) O copie a acestuĭ plan se află în proprietatea d-luĭ Grigorie N. Mano singură copie care există aşă-ḑĭ şi după care am reprodus şi noĭ schiţa de faţă. Tot aicĭ trebue spunem că „Legenda“ este făcută de autor după documente; pe plan nu se menţionéză de cât: Mónăstirea Cotroceni, bis. sf. Elefterie şi curentul nemţesc „Zigel Schlag“ (Cărămidarii).

www.dacoromanica.ro

El dispune unirea soseleĭ Bolintinu cu drumul ce venea de la Păliciu (aḑĭ podul de la Cotrocenĭ); actuala şosea a Cotrocenilor a fost deci făcută în anul 1851 de la móra Păliciŭ până in marginea colineĭ Cotrocenilor [1]).,

In 1853 tăetura colineĭ este terminată şi şoséua a fost făcută după modelul celor din Bucurescĭ, cu şanţurĭ largĭ pe de lăturĭ pentru scurgerea apelor, carĭ în realitate nu eraŭ de cât focare de infecţiune. Şoséua Cotrocenĭĭ, a fost petruită din noŭ prin licitaţie la 1856, din dél şi până la rontul Cazărmeĭ Malmaison, cu preţul de 5950 leĭ [2]).

După ce Cotrocenĭĭ din vale a început să se populeze, ómenĭĭ, înainte de a se face actuala şosea, — mergeaŭ la biserică, pe o potecă îngustă pe unde este astă-ḑĭ strada Foca, şi se suiaŭ la dél prin grădina Botanică.

Cu timpul, partea din dél a şoseleĭ fiind prea strâmtă să ia mĕsurĭ pentru lărgirea eĭ; Ministerul de Rĕsboiŭ in urma înţelegereĭ cu Ministerul Lucrărilor Publice dă ordin unuĭ batalion de geniŭ în 1876, şi ast-fel lărgesce şoséua, cu care ocasiune, se dă peste un cimitir colosal; fosta — acel cimitir milităresc orĭ al bisericeĭ? nu scim.

Modul cum era construită şoséua, cu şanţurile eĭ largĭ şi pline de tot felul de necurăţeniĭ, era un pericol permanent, pentru viaţa locuitorilor; dacă maĭ adăogaţĭ noróele din timpul ierneĭ şi praful din timpul vereĭ, vĕ puteţĭ închipui ce notă discordantă era faţă de superba plantaţie de acolo.

In anul 1899 s'a pus capăt şi acesteĭ miseriĭ; d-l Delavrancea fiind primar, schimbă şoséua intr'un superb bulevard binişor întreţinut.

Şoséua Carol Davila. Incă înainte de anul 1832 era un drum care dădea in cel al Lupescilor după malul stâng al Dâmboviţeĭ. După ce George Bömhes, face «móra notagielor» [3]) acel drum, ia numele de strada Notagielor. In anul 1862, Carol Davila este expropiat de egumenul Cotrocenilor după înalta intervenţiune a Dómneĭ Elena, spre a se ceda locul noueĭ instituţiunĭ «Asiluluĭ Elena Dómna» ce urma să se înfiinţeze pe locul luĭ; i se dă în vale — D-ruluĭ Davila ca drept despăgubire, — o porţiune de teren equivalentă cu locul expro-

1) Veḑĭ harta No. 2.
2) Buletinul Oficial No. 45 din anul 1856 Iunie 8.
3) Veḑĭ Cuartierul Rignault,

www.dacoromanica.ro

piat adică 5 hectare 7533 arĭ saŭ 11 pogóne şi 690/1296. D-rul Davila, stăruesce să se transforme acel drum ce devenea nepracticabil în timpul ierneĭ — intr'o şosea, căreia i se dă numele de şoséua «Carol Davila» nume ce-l păstréză până astă-dĭ.

Strada Foca de şi este bine populată, este insă in aceiaşĭ stare in care era acum un secol când făcéŭ ţiganiĭ cărămidă pe lângă dânsa.

Şoséua Erbărieĭ, este făcută, a remas insă ne pietruită.

In anul 1898/99 s'a făcut un fel de parc plantat cu salcâmĭ, şi s'a dărâmat vechea casă a morilor Monăstireĭ Cotrocenĭ din faţa proprietăţeĭ d-luĭ Climent Popescu, şi s'a asanat terenul.

Splaiul Domniţeĭ Maria este în schimb fórte frumos de aceia a şi început a se face clădirĭ frumóse pe dânsul (vedĭ fotografia Cotrocenilor actualĭ).

Incheierĭ

Egumeniĭ de la Mŏnăstirea Cotrocenĭ, in dorinţa lor de a vinde şi înstrăina locurile — le-ar fi vêndut de mult — ca să populeze cât maĭ mult aceste părţĭ maĭ cu sémă de la 1814 in cóce, şi acésta o doriaŭ nu in interesul ţereĭ căcĭ nicĭ odată nu le-a trecut prin minte aşa ceva, ci din causă că nu prea eraŭ siguri de egumenie; fiind streinĭ de ném, de limbă, de aspiraţiunile nóstre naţionale ar fi dorit să le vêndă pe preţurĭ de nimic — cum s'aŭ vêndut in alte părţĭ — numaĭ să pótă strânge banĭ, că dacă vor fi alungaţĭ să aibă cu ce să-şĭ pótă petrece restul bătrâneţelor in linisce la muntele Athos orĭ în altă Mŏnăstire din Orient.

S'a întâmplat insă ca la Monăstirea Cotrocenĭ să vină un egumen—Meletie Căsciorénul,— incă de pe la 1844 şi care a stat ca egumen la Cotrocenĭ şi la Monăstirea Căsciórele din Vlaşca până la secularisarea averilor Monăstirescĭ. Acesta a dat tóte locurile de la Cotrocenĭ din vale cu embatic ceia ce a fost un mare bine, de óre-ce s'aŭ populat atâtea cartiere; pe cele-l'alte moşiĭ le-a exploatat cum a vrut aşa că devenise de maĭ multe orĭ milionar. Nu s'a ales insă nicĭ praful de averea luĭ. De la 1865 în cóce cartierul şa luat avêntul care-l are astă-dĭ. Cât de mult s'aŭ schimbat lucru-

www.dacoromanica.ro

rile în ultimiĭ 35 de anĭ. In vale: Facultatea de Medicină Grădina Palatuluĭ Regal, grădina Botanică şi 5 strade acoperite cu clădirĭ frumóse. Pe dél: Cazărmĭ, stabilimente militare şi industriale; pe istorica colină se vĕd: la drépta institutul Botanic, la stânga Asilul Elena Dómna şi Ateneul Elisabeta, iar între aceste două înalte institute de cultură se înalţă din mijlocul unuĭ superb buchet de arborĭ, întocmaĭ ca un briliant între doue smaragde, mândrul şi falnicul castel regal, care predomină cu înălţimea peste întréga Capitală şi către care sunt îndreptate după Dumneḑeŭ tóte speranţele pe deplin îndreptăţite ale Românieĭ viitóre.

www.dacoromanica.ro

Asilul Elena Dómna, Secţia Normala.

www.dacoromanica.ro

CAP. IX

Mŏnastirea Cotrocenĭ jăfuită de Turcĭ şi apoĭ de Ruşĭ—1801

In primă-vara anuluĭ 1801, aŭ venit în Bucurescĭ doue trupe de ascherlĭ din care una se aşeză la Văcărescĭ, iar ceal'altă la Cotrocenĭ [1]).

Beşleaga Ibraim Bosniacul — şeful trupeĭ — se instală în palat, iar trupa prin casele Monastireĭ [2]).

Visarion egumenul Monastireĭ Cotrocenĭ însărcinase încă din 1799 pe Dionisie Eclesiarchul—autorul Chronografuluĭ cu acelaş nume — să transcrie documentele Mŏnastireĭ în condicĭ ceea ce a şi făcut.

Insă dorind să se transcrie şi documentele metócelor Vălenĭ şi Micşanĭ, n'a putut să maĭ lucreze aicĭ din causa Turcilor. Dionisie Eclesiarchul ne spune că «Visarion a suferit fórte mult din causa Otomanilor mutându-se din loc în loc, căcĭ vĕḑându-şĭ Monastirea sa coprinsă de ostaşĭ şi prelungindu-se cu locuinţa lor maĭ doĭ anĭ şi ne avênd unde-şĭ pleca capul, maĭ vêrtos treburile Monastireĭ ne putându-le chivernisi, găsind dór într'un ostrov loc în apă pe moşia Monastireĭ de la Ferăstrăŭ acolo aŭ făcut odăĭ de locuit, îndemnându-se de aŭ înălţat şi sf. biserică, împodobindu-o după cuviinţa Dumneḑeiască, ca la acest loc în vreme de nevoe să pótă şi alţĭ părinţĭ egumenĭ aĭ Monastireĭ, carĭ după vremurĭ vor fi a-şĭ avea scăparea şi biserica lor [3]).

---

1) V. A. Urechiă, Istoria Românilor XI p. 98.

2) Veḑi Palatul Cotrocenilŭ.

3) Archivele Statuluĭ condica Cotrocenilor (Metocul Vălenĭ) nota de sub pagina 3 şi v.

www.dacoromanica.ro

In timpul cât aŭ stat Turcii în Monastire se înţelege c'a trebuit să fie jăfuite aşa, cum numaĭ eĭ sciaŭ s'o facă. Harnicul eclesiarch nu ne a lăsat — din nefericire — o altă descriere maĭ amenunţită asupra sórteĭ Cotrocenilor.

Nenorocirile să ţin lanţ de acéstă Monastire; de abea scapă de turcĭ şi vine cutremurul cel mare care o dărâmă «până în temelie» ne spune ecelaş egumen [1]). După ce în fine este restaurată definitiv, să începe Resboiul Ruso-turc din 1806 şi atuncĭ Monastirea este ocupată şi prădată în luna Octombrie, în mod barbar de ruşĭ. Valórea obiectelor furate de eĭ se ridica la suma de 26.330 leĭ; aŭ luat o butcă de 850 leĭ, 3 caĭ de 550 leĭ, 40 de vacĭ micĭ de Teleorman, 2275 leĭ, 650 de oĭ, plus 3263 leĭ daţĭ din ordinul Domnitoruluĭ pentru grajdurile cazacilor; apoĭ aŭ maĭ luat plapome, ciarşafurĭ, furculiţe, cuţite de masă [2]) etc. etc. Să ne ocupăm puţin de Dionisie Eclesiarchul. El a fost cel maĭ învĕţat cleric de la începutul secoluluĭ trecut şi cum pe atuncĭ demnităţile ierarchice se cumperaŭ pe banĭ, şi cum toţĭ prelaţi eraŭ grecĭ, aceştia aŭ înlăturaŭ sistematic de la episcopat, pe românĭ, de aceia el ca şi meritosul Eufrosin Poteca de maĭ târdiŭ, ca şi Naum Râmnicénul, n'a ajuns de cât până la rangul de eclesiarh. Apoĭ il găsim ca Vechil al Monastireĭ Bistriţa în 1803 Iunie 9 [3]). El a stat cât-va timp şi la Mitropolia din Bucureşcĭ în nisce case ce eraŭ pe locul unde este astă-dĭ clopotul cel mare [4]).

Ca om harnic, a citit, transcris şi tradus din slavonesce un fórte mare numer de documente de pe la Episcopiĭ şi diferite Monastirĭ. Într'un document citim o notiţă scrisă de mâna luĭ «şi s'aŭ tălmăcit după cel slavonesc de mine Dionisie Ecleseriarchul [5]) 1795 Iunie 5». Confruntând autograful luĭ, cu scrierea din condicile Cotrocenilor mi-am putut forma convingerea că autorul chronograful este identic cu transcriitorul şi traducătorul din slavonesce a documentelor Monastirea Cotrocenilor.

---

1) Vedĭ Dărâmarea şi rezidirea Mŏnastireĭ.

2) Academia Română M-ss (grecesc) No. 9 tradus de d-l Leonide Piaha (actualmente profesor în Macedonia).

3) Archivele statuluĭ Monastirea Bistriţa pachet 7 doc. 65.

4) Comunicat de d. C. Erbiceanu şi d-luĭ 'l a spus'o I. P. S. Mitropolitul Moldoveĭ, carĭ l'a cunoscut pe Dionisie Ecleriarchul.

5) Archive Monastirea Bistriţa pachet 7 doc. 1.

www.dacoromanica.ro

Cutremurul cel mare și dărâmarea Mănastirei Cotrocenĭ, Privirĭ generale.

1802—1812

Egumenii Grecĭ pe care ĭĭ am intâlnit și de care ne am ocupat in cursul acestei istorisirĭ, aŭ fost unii mai buni alțiĭ mai reĭ, după cum le era firea și imprejurările in care se aflaŭ. Puțini insă aŭ fost aceĭ carĭ aŭ corespuns chiemăreĭ lor. Acesta provenea din următórele cause: *a*) In tot timpul cât Grecia a stat in ignoranță, Domnitoriĭ și boeriĭ românĭ aŭ ajutat Monastirele și școlele din Orient, iar egumeniĭ Monastirelor românescĭ inchinate, trimiteaŭ pe fie-care an banĭ cu pungile in Orient, care banĭ eraŭ intrebuințațĭ nu numaĭ pentru buna stare a Monăstirilor, ci și pentru intreținerea școlelor [1]; și acésta a durat până pe la anul 1789; de la acéstă dată, ideile revoluțiuneĭ franceze cuprinsese pe tóte popórele subjugate și decĭ și pe grecĭ. Greciĭ insă, neputându-șĭ cultiva mintea și spiritul in imperiul turcesc și de óre-ce țerile române devenise asilul muselor elenice, găsiră aicĭ terenul propriŭ pentru desvoltarea simțimêntuluĭ național grecesc; I) pentru că aicĭ, eraŭ neturburațĭ de turcĭ, și II) găseaŭ școlĭ grecescĭ cu profesorĭ grecĭ celebri subvenționațĭ de stat [2]).

Tot din aceste timpurĭ egumeniĭ grecĭ, carĭ eraŭ numițĭ de autoritătile spirituale din Orient unde Mònăstirele eraŭ inchinate ne maĭ avênd nicĭ o stabilitate, odată ajunșĭ egumenĭ, nu căutaŭ de cât orĭ să servéscă causa grecéscă saŭ să se imbogățéscă; iar aceĭ care reușeaŭ să se mențină maĭ mult, nu reușeaŭ de cât prin dărĭ de banĭ, și de aci provine acea părăgenire și acea inglodare in datoriĭ a Monastirilor românescĭ, care aŭ avut de consecință, alungarea lor de prin Monăstirele inchinate și secularisarea averilor Monastirescĭ in profitul statuluĭ românesc, după cum vom vedea maĭ departe.

De la acéstă dată și Monastirea Cotrocenĭ va fi ruinată și atât de mult afundată in datoriĭ, in cât intr'o singură di se vor pune in vêndare de odată nu maĭ puțin de 18 prăvăliĭ, după cum vom vedea in altă parte.

La 1802, Octombre in 14, s'a intâmplat cutremurul cel

1) Vedĭ al meu studiŭ, Influența Culturei Grecescĭ pag. 84, 49. 56, 67, 92.
2) Idem op. cit.

www.dacoromanica.ro

mare; pagubele produse de acest cutremur Bucurescilor, aŭ fost ce e drept fórte marĭ. Atuncĭ multe case s'aŭ ruinat, Turnul Colţeĭ tot atuncĭ s'a dărâmat; multe bisericĭ s'aŭ crăpat, iar Mŏnăstirea Cotrocenĭ s'a prăbuşit până in suprafaţa pământuluĭ, ne spune egumenul Visarion, in pisania scrisă în grecesce de acest egumen. Iată acea pisanie, tradusă în românesce :

«*In* anul 1802, Octombre in 14, ora 7, s'a întâmplat acel cutremur, care a distrus până la suprafaţa pământuluĭ acéstă biserică şi clopotniţa şi paraclisul şi casele dinprejur şi parte din hanul Şerban-Vodă şi metocul de la Vălenĭ de Munte. Tóte acestea şi prăvăliile din Bucurescĭ carĭ aŭ fost arse şi hănişórele, s'aŭ reconstruit din temelie cu cheltuiala şi ingrijirea cuviosuluĭ Archimandrit Visarion din Tesalia, oraşul Triki (astă-dĭ Trikala) din comuna Veternicu, unde a fost şi egumen. Iar acum sub domnia Prea Inaltuluĭ stăpân Ion Const. Alex. Ipsilanti Voevod şi fiind archiereŭ mitropolitul Ungrovlachieĭ». Dositheiu, 1806, Maiu 1».

Vom vedea însă că egumenul Visarion nu este de bună-credinţă când ne spune că Monăstirea Cotrocenĭ «s'a dărâmat până la suprafafa pământuluĭ», ci avea un motiv maĭ mult de a se imprumuta cu sume colosale şi cu procente ne maĭ auḑit de marĭ, pentru a repara bisericile, hanurile, hănişórele şi casele, de stricăciunile cauzate de cutremurul cel mare.

De unde imprumuta egumenul bauĭ şi cu asemenea procente?

El nu ne spune.

Vedem însă că la lichidarea datorieĭ, care are loc la 20 Iulie 1815, se presinta «D-luĭ cinstitul chesaro-craesc aghent» impreună cu consulul rusesc cu conturĭ în sumă de 355.500 talerĭ, cu dobânda lor neplătită pe maĭ mulţĭ anĭ. Eforiĭ Monăstireĭ Cotrocenĭ prin anaforaua din 21 Martie 1816, spun domnitoruluĭ Caragea: «că ne-am chibzuit în tot felul *pentru multa sumă de datorie în care a încăput Sf. Mŏnăstire Cotrocenĭ din reaua economie şi nedrebnică chivernisire a luĭ Visarion proin egumenul* (fostul egumen).

2) V. A. Urechia, Ist. Rom. Tom. X, partea A, pag. 292.

www.dacoromanica.ro

Am găsit intr'o condică grecéscă [1]) budgetnl luĭ Visarion egumenul, in care face o dare de sémă pe alocurea amănunţită, de intrebuinţarea banilor Monăstireĭ. Să ne incercăm a da câte-va cifre, după cum ni le comunică insuşĭ Visarion, atât la venitnrĭ cât şi la cheltuelĭ.

Visarion a fost numit egumen al Monăstireĭ Cotrocenĭ in anul 1798, Octombre [2]). Scim că egumeniĭ monăstirilor inchinate, eraŭ numiţĭ din comunităţile religióse unde Monastirea era inchinată; decĭ şi pe Visarion il numi ca egumen tot comunitatea muntelnĭ Athos. O-dată cu dinsul insă maĭ vin şi exarhiĭ—însărcinaţĭ cu perceperea veniturilor—şi anume: Grigorachi Grigorie, Sava Xeno-Fotino şi Dositheiu Cutlumusianos [3]). Aceştia aŭ stat aicĭ până la 1803 August, când aŭ plecat lăsând pe Visarion să facă reparaţiunile cauzate de cutremur.

Când aŭ plecat exarchii la Muntele Athos — pentru ca repede să se intórcă indărăt — li s'a dat de către Visarion următórele sume:

10.000	groşĭ	„aŭ luat exarchiĭ şi au plecat".
500	„	cheltuelĭ pentru venit la Cotrocen.
300	„	„ „ dus la Munthele Athos.
280	„	„ „ cumpĕrare de peşcheşurĭ (darurĭ) date lor.
250	„	„ „ cadourĭ la oamenĭ lor.
11.330		

„Cheltuelĭ făcute din pricina lor"

750	groşĭ	Marelnĭ Logofet avaet pentru reinoirea egumenieĭ mele (a luĭ Visarion)
375	„	La al II-lea Logofet Florescul (avate).
10.000	„	Pentru oile trimise pescheş.
300	„	La oamenĭ ce se trimeteau atunci cu decretele domnescĭ
100	„	La un alt trimis de exarchiĭ pentru acea afacere.
120	„	La un alt trimis cu vestile (curier).
1250	„	La sprijinitoriĭ meĭ peschegurĭ anuale.
60	„	Pentru 10 ocale cafeaua necesară cuhnieĭ Mitropolieĭ şi archiereulnĭ (Visarion) anual.
120	„	Pentru 20 ocale zahăr.
150	„	Pentru 10 pachete tabac anual.
120	„	Pentru 12 ocale icre (negre bine înţeles insă cam scumpe)

1) Academia Rom. Secţ. M-ss. No. 1.

2) Academia Română. Monăstirea Cotrocenĭ M-s No. 9 pag. 20 şi 21.

3) De la Mŏnăstirea Cottulumul din Muntele Atos, mŏnastire începută de Radu-Voda şi terminata de Neagoe Vodă Basarab, cu tóte frumuseţile şi podóbele, pe din launtru şi pe din afară. (Magasin IV 256. Veţĭ şi următórele despre binefacerile făcute de diferiţĭ Domnitorĭ la Mŏnăstirele din Muntele Atos.

www.dacoromanica.ro

250	groşi	Pentru o cruce dată arclnereului Spatari Scarlati.
80	„	Pentru . . .
15	„	Pentru două călimarĭ.
24	„	Pentru 6 ocale cafea.
1822	„	Pentru cal, hamurĭ şi butcă (trasură).
5000	„	Leafa mea.
Total 22.866		

Iată cum se cheltuiau baniĭ pioşilor românĭ şi in special aĭ acelor carĭ eĭ singurĭ chiemaŭ egumenĭ de pe la Sf. Munte cum şi din alte părţĭ ale Orientuluĭ creştin. Trebue să menţionăm insă, că aceştĭ banĭ sunt numaĭ aceĭ carĭ l'aŭ lăsat inima să-ĭ spună, de ceĭ puşĭ la o parte pentru ḑile negre pe aceia iĭ scie numaĭ Dumneḑeŭ.

Bilanţul cheltuelilor pe aniĭ 1803—1810

In anul următor 1803 Octombre se incepe «dărimarea biserieeĭ pentru a se reclădi (maĭ mică insă de cum era maĭ inaite), să aduce cherestea pentru biserică şi materialul pentru acoperit construcţiunele in timpul ĭerneĭ.

Tot in acelaş an luna Noembrie 2 s'a inceput zidirea hanuluĭ Şerban Vodă.

La 1803 Octombrie 1 budgetul Monăstireĭ Cotrocenĭ este următorul:

1803 Octombrie 1.

Cheltueli pentru biserică	39,369.—
„ „ alte zidirĭ ale Mŏnăstineĭ . .	47.599.39
Cheltuelile caselor	27.358.05
Dobânda datorieĭ din anul trecut	11.995.—
„ „ „ „ ăsta	1.767.35
Groşi .	128.088.79
Restul in casă . . .	712.36
	118.692.35 [1])

Venitурĭ

Restul in casă din anul trecut	304.35
Veniturile Mŏnastireĭ	55.085.—
Datoria plus pe coresp. cheltuelilor	63.303.—
	118.692.35

1) Academia Română manuscrisul No. 9 pag. 15.

www.dacoromanica.ro

1804, Octombre 1 [1]

Cheltueli pentru zidirea Mŏnăstireĭ	21.045.28
„ „ „ caselor Mŏnăstireĭ .	23.554.40
Dobânda . . .	19.420.—
Total . . .	64.010.18
Restul în numerar . .	1.090,28
	65.101·06
Datoria plus cheltuelile corespondenţeĭ	35.798.04
Restul în casă	712.36
Veniturile Manăstireĭ	28.590.—
	65.101.—

Anul 1805, Octombre 1 [2])

Cheltuelile pentru zidirea Mŏnăstireĭ		46,767,38
„ „ „ Caselor		23.405,30
„ „ Dobânda datorieĭ		21.976,26
		92.150,23
Restul în numerar		1.399,39
		93.550.22
Restul în numerar		1.090,22
Veniturile Mŏnăstireĭ		41.960
Datoria adăogată peutru coresp. cheltuelilor		50.500
		93.550,22

Anul 1806 [3])

		Restul în numĕrar	1.399,39
La zidirea Monăstireĭ	17.807,31	Veniturile Mŏnăstireĭ	28.446,16
Cheltuelile caselor	17.878,07	Datoria adaogată pentru rĕs-	
Dobânda datorieĭ totale	27.408,—	punderea cheltuelilor . .	34.500,—
	63.093,38		64.346,15
Restul în numerar	1.252,17		
	64.346,15		

Anul 1807 [4])

		Restul în numĕrar	1.252,17
Cheltueli pentru case	29.589,—	Veniturile Mŏnostireĭ	27.460,—
Dobânda datorieĭ totale	31.765,—	Pentru coresp. chelt.	32.500,—
	61.354,—		61.212,17
		Ca să iaŭ p. soldo	141.23
			61.354,—

1) Academia Română manuscrisul No. 9 pag. 29.
2) Academia Română manuscrisul No. 9 pag. 25.
3) Academia Română, manuscrisul No. 9, pagina 35.
4) Academia Română, manuscrisul No. 9, pagina 58.

www.dacoromanica.ro

Anul 1808 [1])

La zidirea Mănăstirei	59.000,—	Veniturile	92.120,—
Dobânda	35.475,—	Datoria plus pentru cheltuelĭ	59.503,—
Procentele din anul trecut	141,23		118.723,—
	94.616,23		
Cheltuelile caseĭ	25.592,—		
	117.208,23		
Restul în numĕrar	1.515,17		
	118.724,—		

Anul 1809 [2])

Cheltuelĭ pentru zidirea hanului Şerban-Vodă . . .	80.674,—	Restul în numĕrar	1.515,17
Dobânda veche	41.795,—	Veniturile	69.110,—
Cheltuelile caseĭ	46.652,20	Datoria din trecut	98.500,—
	169.121,20		169.125,17
Restul în numerar	3,37		
	169.125,17		

Anul 1810 [3])

La Hanul Şerban-Vodă	50.086,—	Restul în numĕrar	3,37
Dobândă	51.525,—	Veniturile Mănăstirei	53.570,—
Cheltuelile caseĭ	38.556,—	Datorie adăogată pentru Hanul Şerban-Vodă	87.450,—
	140.166,—		140.223,32
	57,37		
	140.223,37		

Incheiere

In timp de 7 anĭ şi maĭ bine s'aŭ terminat de zidit Monăstirea, Metócele, casele prăvăliile şi hanurile.

De la 1803—1810, să cheltuesc talerĭ:

Pentru biserică:	122.478,28
» case:	121,775,29
Pentru hanul Şerban-Vodă:	130.760,—
	474.914,17
Dobânda banilor:	529.364,35
Total:	704.279,12

1) Academia Română, Ibiden, pagina 40.
2) Academia Română, Ibiden, pagina 44.
3) Academia Română, Ibiden, pagina 48.

www.dacoromanica.ro

De alt-fel, egumenul echilibréză budgetul ba mai face să mai remână şi în casă câte o mie doue de taleri.

Constatăm că veniturile Monăstirei se ridică în 1809 la suma de 69.110; am luat cea mai mare cifră din ultimii 7 ani. Ast-fel ne o dă cel puţin egumenul. Nu mult după acésta Visarion este înlocuit şi datornicii încep să'şi céră banii. Velitii boeri prin Anaforaua din 21 Maiŭ 1816, hotărăsc că Eforii rinduiţi să cerceteze datoriele Mŏnăstirei, şi găsesc că ele se urcaŭ la suma de taleri 449.424 capete şi dobânḑi [1]) ceia ce va aduce ruina Monăstirei.

---

1) Archivele Statului. Condica No. 5 a velitilor boeri din 1814—16 caetul 11, pagina 36.

www.dacoromanica.ro

CAP. X

Descrierea Mŏnăstireĭ Cotrocenilĭ, rezidită după cutremur de Egumenul Visarion

Monăstirea Cotrocenilĭ, rezidită după cutremur, a suferit schimbărĭ insemnate in forma sa de maĭ inainte; Monăstirea primitivă era cu mult maĭ mare de cât este astă-dĭ; cea veche avea 4 turnurĭ, Visarion lăsă numaĭ doue; păstréză insă dispositiunea interióră, cea veche. Biserica este pictată in stil bizantin şi in formă *frescă*; astfel după cum este ea executată, nu spune nimic nicĭ mintеĭ nicĭ inimeĭ, afară de Pantocrator. Ctitorii bisericeĭ sunt zugrăviţĭ ca de obiceiŭ pe peretele care este in faţa altaruluĭ de la intrare. Pe partea dréptă sunt zugrăviţĭ: Şerban-Vodă Cantacuzino cu Dómna Maria soţia sa, ţinênd biserica în mâinĭ, forma eĭ cea veche, — şi care este reprodusă şi pe póla de icónă, despre care am vorbit (vezĭ pagina 57), iar intre dinşiĭ se află Beissdea Gheorghe cu Domniţele. Pe acelaşĭ perete şi la drépta familieĭ Cantacuzino, se află pictat Egumenul Visarion, ţinênd biserica în mină, care are forma cea actuală. Lângă Egumen este inscripţiunea următóre in grecesce şi pe care noĭ o dăm în traducerc: «Prea cuviosul archimandrit Visarion fost óre-când in lavra de la Scopella Tracieĭ, este din satul Veternicu; am ridicat acéstă Monastire din temelie şi am scris condica Monăstireĭ» (in cincĭ volume, folio).

Pe peretele din stânga se află Şerban Vodă Cantacuzino

www.dacoromanica.ro

singur, la stânga luĭ Constantin Vodă Brancoveanu iar lângă acesta Mihail Vodă Racoviță cu Constantina «fata luĭ».

Pictura este fantezistă; tus treĭ Domnitoriĭ seamănă uniĭ cu alțiĭ.

Pisaniele Mŏnăstireĭ

In biserica Cotrocenilĭ aflăm 3 pisaniĭ: doue vechĭ, de la Șerban Vodă Cantacuzino și una in grecesce scrisă la 1806 după terminarea bisericeĭ.

Intĭia pisanie se află pridvorul bisericeĭ:

«Acéstă sfintă și Dumnedeiască Monăstire zidită iaste de in temelia eĭ până in săvârșit, intru proslăvirea și mulțumirea numeluĭ prea sfinteĭ și uneĭ Dumnedeescĭ firĭ, Troițeĭ și intru slava și lauda svinteĭ de D-deŭ Născătóre Fecióreĭ Marieĭ, a căruia și hramul Adormireĭ acesta este, de prea luminatul și slăvitul Domn Iŏ Șerban Voevod, adevăratul nepot reposatuluĭ (Radu) Șerban Basarab Voevod. Strămoșilor, moșilor, părinților și Mărieĭ Sale vecĭnică și fericită pomenire dând; *și laudă ne mórtă mareluĭ și bătrânuluĭ Lunea prea bună faptă in nesăvîrșit lăsând.* Inceputus'aŭ a se zidi la cursul anilor 7187 (1679) Maiŭ 26.

Acest «mare și bătrân Lunea, căruia să cuvine lauda ne mórtă» care apare in pisania principală pe ne așteptate, nu póte să fie de cât vechiul fondator al schituluĭ Cotrocenĭ.

A II Pisanie din lăuntrul bisericeĭ, este tot așa de veche ca și cea ântâĭ insă cred că este transcrisă din nou după reparația bisericeĭ din 1803—1806. Transcriitorul orĭ că a citit'o greșit s'aŭ c'a fost un necunoscător de faptele istorieĭ, de ori-ce numele propriĭ istorice sunt scrise fórte răŭ, frase lungĭ și încâlcite, scrisórea fórte incurcată, cu câte doue și treĭ caturĭ si din causa lipseĭ de lumină in biserică și a unor părți sterse, am putut s'o descifrăm cu multă greutate dar pe cât posibil de consciincios, dinpreună cu d-l I. Băjan, funcționar la Archivele Statuluĭ; iată acea Pisanie:

«De (n) câte sunt in tótă lumea, câte aŭ luat de la Dumneḑeŭ firea lor e nestricată și nemórtă și nicĭ cu a anuluĭ curgere rumpênd, nicĭ cu o schimbare schimbându se, de tóte de către ómenĭ n'aŭ trebuit scrisorĭ a pomeni .... din meșteșugul omenesc sunt făcute și sunt supuse curgereĭ anu-

www.dacoromanica.ro

luĭ acestora (sic) cuvéntul istorieĭ vartósă întindere să face şi Zăticnire mare să vede... cursul vremurilor şi întru óre-care chip, ţine şi opresce ne oprit... să cadă în adâncime şi prăpastia uităreĭ. Ci iată şi tóte ḑilele de care citindu-se, înoescegândul acestora şi ca cum ar fi de fa(ţă) arată pre lucrătorul şi pre aflătorul aceluĭ meşteşug încheiat, il ridică şi vecinică pomenire iĭ aduce. Unde şi prea luminatul şi prea înălţatul Domnuĭ şi Eghemonul a tótă ţara Românéscă, 'Iω Serban Voevod, carele despre ta(t)ă din singura ştiitóre impărăţie grecéscă, din

Ana Dr. Davila.

cel maĭ dinainte Cantacuzino işĭ trage rodul şi despre mumă încă din domnesc ném al Basarabescilor pogorându-se, ca o ramură şi ca o odraslă tinără presădită moştunea (sic) a luĭ domnie a primit şi amânduror părţilor ḑic, carĭ blagorodniĭ şi a destoinicieĭ avènd, ca o pecetluire singură ştiutóre au gândit ca să ridice stâlpul evsevieĭ sale şi semne (de) mesură vrednică a iubitorilor de Dumneḑeŭ strămoşilor se arată, n'aŭ ridicat paramide [1]) (sic) că imperaţiĭ egiptenĭ spre mesurarea

1) In loc de Piramide.

www.dacoromanica.ro

adăogirei apeĭ Niruluĭ [1]) (sic) nicĭ ca Rodiĭ Colos [2]) (sic) spre arătarea bogăţiil(or) nicĭ Cali (sic) de mormênturile luĭ Kavsol [3]) (sic) nicĭ Efesiĭ capiştea Artemideĭ [4]) ci biserică intru carele (sic) marele Dumneḑeŭ să cinsteşte şi intru toţĭ să închină şi se proslăvesce.... cum ḑice Fericitul Pavel că: ceĭ ce gândesc către cele de sus, s'alérgă către acelaşĭ Dumneḑeŭ; biserică de cât a luĭ Solomon... cu cât maĭ pe d'asupra este lumea de cât umbra şi Duhul de cât scriptura şi adeverul, de cât închipuirea. Acéstă dar biserică in locul Cotrocenilor dintru a sa cheltuială şi grijă şi multă osârdie, din temelie o aŭ ridicat şi până in săvirşire o aŭ adus şi nu numaĭ biserica, ci şi altele din imprejurul bisericeĭ câte sunt zidite şi vrednice lucrărĭ Dumneḑeeştilor Monăstirĭ, şi acésta impodobindu-o cu multe şi de multe felurĭ de darurĭ şi mişcătóre şi ne mişcătóre precum se vede, Maicii Cuvêntuluĭ luĭ Dumneḑeŭ s'aŭ inchinat, care de multe orĭ şi din multe locurĭ şi de multe felurĭ de primejdiĭ l'aŭ isbăvit. pentru care atâtea milĭ, mulţumescu Fecióreĭ Prea curateĭ... şi Fiuluĭ séu Domnuluĭ nostru Iisus Christos... gata a primi rugile cât şi mulţumirele robilor săĭ... şi pre ceĭ ajunşĭ in primejdie de frică şi de grijĭ, cu lesnire 'ĭ răpesce, pentru care dar mulţămit'a despre nespusele bunătăţĭ, milosârdiele ce aŭ arătat... cu M. Sa, căcĭ toţĭ ceĭ cu credinţă şi cu căldură in ajutor o chiamă. Acésta sf. biserică s'aŭ ridicat şi s'aŭ 'infrumuseţat pentru ca să se proslăvéscă numele cel mare a luĭ Dumneḑeŭ,... şi să se slăvéscă şi să laude aicea Pururea Fecióra Născătóre de Dumneḑeŭ in vecĭ vecilor, Măria Sa, incă, şi tot bătrânul prea blagorodnicul neamuluĭ săŭ in vecĭ buna pomenire lăsând pentru multĭ... August 14 leat 7190 (1682).

Despre a III pisanie am vorbit cu ocasiunea cutremuruluĭ celuĭ mare, remâne acum să continuăm maĭ departe cu starea tristă in care se află Monăstirea Cotrocenĭ.

---

1) Apeĭ Niluluĭ.
2) Colosul de la Rodos.
3) In loc de Mausol.
4) E vorba de Templul Dianeĭ de la Efes, una din cele 7 minunĭ ale lumeĭ căruia 'ĭ a dat foc Erostrat Nebunul, in nóptea nascereĭ luĭ Alexandru cel mare, ca să 'ĭ rémână numele neperitor.

www.dacoromanica.ro

CAP. XI

Mŏnăstirele închinate sub domnia luĭ Vodă Caragea şi în special Mŏnăstirea Cotrocenĭ

1813—1818

Ión Vodă Caragea, fiind om descept din fire dar deprins la şcóla coruptă turcéscă-fanariotă, după ce ia tóte măsurile — câte se puteaŭ lua pe atuncĭ contra cumeĭ — care fusese adusă de ómeniĭ suiteĭ sale din Constantinopole, işĭ aduce aminte că, căpătarea domnieĭ ţăreĭ românescĭ, il costase multe sute de pungĭ de banĭ, şi decĭ urma firesce să se despăgubéscă de pe spinarea ţĕreĭ. Luase Caragea mulţĭ banĭ de la Mitropolitul Nectarie şi de la Galaction pentru episcopia Râmniculuĭ, dar aceştĭ banĭ nu eraŭ de ajuns ca să'l despăgubéscă. Ca om priceput din fire şi doritor de a face avere cu orĭ-ce preţ, işĭ indreptéză privirele-ĭ lacome asupra monăstirilor închinate şi de aci incolo aceste monăstirĭ sunt pentru el un insemnat isvor de câştig. Pentru acest scop, cea dintêiŭ trébă care o face la inceputul anuluĭ 1813 este să cheme pe toţĭ egumeniĭ pentru reinoirea chrisóvelor de proprietăţĭ, miluirĭ şi privilegiĭ; împarte M-rile in treĭ categoriĭ pentru plata havaetuluĭ. Categoria intâia plătesce suma de 600 taleriĭ havaetul logofeţieĭ ceĭ marĭ, 200 pentru al II logofet, 100 la muhurdar, 50 la scris şi cheltuiala hârtieĭ. Plătesc pe jumetate Monăstirele de clasa II, şi de la cele de clasa III —ḑise sărace,—se va lua câte 24 de taleriĭ. Monăstirea Cotrocenĭ făcea parte printre cele de categoria I.

Egumeniĭ protestéză, dar Caragea merge maĭ departe. Sub pretext de control — insă in realitate spre a'şĭ crea ve-

www.dacoromanica.ro

nitură — Domnitorul rânduesce o comisiune de luarea socotelilor tuturor Monăstirilor inchinate.

In acéstă comisiune numesce pe biv Vel Vistier Ion Moscu, pe biv vel Clucer Ştefan Belu, şi pe biv vel Clucer C. Predescul la 6 Octombre 1813.

Acéstă comisiune trebue să lucreze in unire cu epitropiĭ sf. Morment «şi cu uniĭ dintre ceĭ maĭ cinstiţĭ egumenĭ aghiotafiţĭ adunându-ve la un loc — ḑice pitacul domnesc adresat comisiuneĭ — să teorisiţĭ socotelele tutulor Mŏnăstirelor de aicĭ din ţéră ce sunt inchinate la sf Mormânt. Pitacul este dat la 6 Decembrie 1813, insă comisiunea nu face nimic până la 5 Aprilie 1814 când Domnitorul la acéstă dată dă o strașnică poruncă tot in acéstă privinţă «ca făr de altă zăbavă să puneţĭ negreşit in lucrare porunca Domnieĭ Mele, cu urmare intocmaĭ.... şi să ne arătaţĭ in scris.

Comisiunea de anchetă era chemată să constrângă de aprópe pre egumeniĭ Mŏnăstireelor inchinate *să ĭ jumulescă cât maĭ bine* — ḑice D-l V. A. Urechiă.

Ca să răușéscă incă şi maĭ bine, trece alăturea cu epitropriele «sf. Locurĭ», şi incepe a numi egumenĭ cu de la sine putere, după o prealabilă inţelegere cu Mitropolitul Nectarie, care şi acesta la rândul luĭ avea de scos baniĭ care 'ĭ dăduse luĭ Caragea pentru căpătarea tronuluĭ mitropolitan. Inţelegerea intre domnitor şi mitropolit era ca să numéscă pe egumenĭ pe un *period de 10 anĭ*, cu condiţie că dacă vor administra bine Mŏnăstirele, vor fi numiţĭ pe un alt period. Vedem deci că era o arendare deghisată a Mŏnăstirelor celor care dădeaŭ maĭ mult Domnitoruluĭ, Mitropolituluĭ, mareluĭ Logofĕt şi Episcopilor ţereĭ [1]).

De aci inainte, Caragea va da o serie de hrisóve şi pitace cu privire la monăstirele inchinate şi in special la Monastirea Cotrocenĭ.

Vodă Caragea se adreséză mareluĭ Divan al ţereĭ prin pitacul din 8 Ianuarie 1815, că «din césul ce Ne am suit la acest Noŭă incredinţat domnesc scaun al Ungro-Viahieĭ, a pururea privighind pentru obstescele folosurĭ şi ingrijind pentru imbunătăţirea celor obstescĭ, şi in partea loculuĭ ale domneseeĭ Nóstre ţărĭ, de o potrivă am ingrijit şi pentru Monăs-

1) V. A. Urechiă, Istoria Românilor, t. X p. A. p. 14—21.

www.dacoromanica.ro

Noul Palat Regal, fațada despre grădină

www.dacoromanica.ro

tirele cele inchinate care dintr'a egumenilor celor după vremĭ făr de socotélă i lacomă epistasie, aŭ ajuns la putere şi sub sarcină de fórte grele datoriĭ şi cu din adinsul silindu-ne domnesce şi părintesce! ca şi cele până acum catahrisisurĭ ale egumenilor (carĭ priviaŭ numaĭ la a lor in parte folos) să se precurme şi să se iconomiséscă şi baniĭ ce sunt datóre aceste Monăstirĭ pe la unĭĭ alţiĭ dintre supuşiĭ Noştri (intru care sunt şi văduve i copiĭ sărmanĭ şi pentru care toţĭ aceştia să cuvine să avem purtare de grijă şi să nu-ĭ trecem cu vederea de a li se face nedreptate, de către ceĭ ce nu li se cuvin a fi egumenĭ); de aceia dar, nu numaĭ că aceste sf. locaşurĭ să se ocârmuiască de acum inainte cu bună orânduială, ci şi creditoriĭ să dobândéscă o orânduíală a izbrăniriĭ lor de câţĭ banĭ aŭ a lua, precum asemenea şi atâţea săracĭ i văduve (care pentru maĭ multă siguranţă 'ĭ aŭ incredinţat la Monăstirea lor de bunĭ) să se iconomiséscă cu puterniciósă mângâere şi mulţumire la dreptăţile lor!»

. . . . . .

şi după ce recomandă Divanuluĭ ca să găséscă mijlócele cele maĭ potrivite pentru ocârmuirea Monastirelor inchinate şi prin numirea de egumenĭ pioşĭ inţelepţĭ cu sciinţă de carte «şi chezăşie datóre pentru orĭ-ce *sfeterîsmos* s'ar intâmpla din partea sa i pentru crescerea veniturilor şi pentru imbunătăţirea acareturilor Monastireĭ, iar şi noue primite fiindu Ne am dat domnésca nóstră intărire şi am orânduit pe cuviosul Arhimandrit Dionisie Plumbuiţeanu epitrop şi ocârmuitor al acesteĭ Monastirĭ (Cotrocenĭ) urmând intocmaĭ orânduelelor ce se cuprind in anafora..... şi tot odată am scris şi către părinţiĭ celor de jos Monastirĭ ale Sfetagoreĭ pentru tóte câte aŭ râvna ferbinte s'aŭ intocmit spre folesul Monastireĭ de aicĭ şi a celor de jos (adică de la Sf. Munte, Ierusalim muntele Sinaia din Arabia etc.) odihnă şi mulţumire, care, după a datorieĭ isbăvire in vreme, vor nădăjdui şi ajutor cu 'ndestulare, ca şi cuvioşiĭ părinţĭ judecând fără de patimă, buna orânduială ce s'a făcut pentru acésta şi cu obştescile cărţĭ ale tuturor monastirelor întocmitóre şi adeveritóre după obiceiŭ intărind prin sfat de obşte şi printr'o glăsuire, epistasia cuviosuluĭ arhimandrit Dionisie Plumbuiţeanu la Monastirea Cotrocenĭ, ca, avêndu-şĭ cuviinciósa incredinţare să pótă săvârşi cea către

www.dacoromanica.ro

monastire datoria sa şi să-şĭ arate râvna in fapt, ca unul ce este madular al mănăstirelor celor de jos.

Dar cuvioşiĭ ot Sfeta Gora, ne privind la acéstă cu luare a-minte, ci numeĭ al lor folos vânándu-l făr de a le păsa cit de puţin, de atâtəa văduve şi sărmanĭ ce se prăpădesc, pierdându-şĭ ale lor, din pricina monastirelor (carə s'aŭ zidit spre mingâerea omenireĭ iar nu spre implinirea şi năpăstuirea eĭ) au trimis respuns făr de nicĭ o socoteală şi in loc de a sistisi (aprobe) pe Ahimandritul Plumbuiţeanu la epistasia Mŏnăstireĭ, se silesc făr de nicĭ un temeiŭ de dreptate, ca să rămâe egumen Jgnătiə, ci s'aŭ fost orânduit de eĭ maĭ 'nainte după ce s'aŭ vădit netrebuincios, ca unul ce nicĭ sciinţe de egumenie nu are, nicĭ chezăşie, nicĭ ideĭ de obiceiurile pământuluĭ, nicĭ destoinicie spre a netezi multe şi forte aspre învăluerĭ a multor felurĭ de pricinĭ a acesteĭ monastirĭ; drept aceia, iată orinduim acéstă pricină la obştésca epiteorisie Prea osfinţieĭ tale (Mitropolite) i a sfinţieĭ-vóstre Episcopi (boerĭ veliţĭ) ca, adunându-vă impreună, să luaţĭ seama chtitoriceştilor orânduelĭ i domnesculuĭ chrisov ce este intocmit pentru monăstirile cele inchinate, să citiţĭ apoĭ şi anaforaua orânduiţilor eforiĭ domnésca nóstră intărire, cât şi răspunzătórele cărtĭ ale părinţilor celor de jos monăstireĭ şi impreuchibzuind adevărul şi folosul şi găsind cele maĭ alese mijloace ce vor privi spre a Mĕnastireĭ imbunătăţire şi uşurarea ceĭ de mare sumă datoriĭ, să ne arătaţiĭ prin obstésca anafora, s'aŭ intr'o unire cu toţiĭ, dându-ve părerĭ că sunt destoinice spre a Monastireĭ bună ocărmuire câte până acum s'aŭ intocmit, asemenea să ne aretaţĭ [1]).

Vedem decĭ că Caragea se intereséză de sórta monăstirilor inchinate şi in special de Monăstirea Cotrocenĭ. Acest interes se explică intâiŭ prin faptul că Monăstirea Cotrocenĭ era una din cele maĭ bogate din ţară şi fórte rĕŭ administrată de egumenĭ grecĭ, carĭ o aduseseră intr'o stare deplorabilă iar pe de alta că la Cotrocenĭ, era vechia reşedinţă de vară domnéscà, maĭ ales după arderea Curţeĭ domnescĭ in luna Decembre 1812, atrage in mod deosebit atenţiunea Domnitoruluĭ. El rânduesce la acestă Monăstire o eforie compusă din Beyzadea Iorgu Caragea fiul săŭ, şi din boerĭĭ

1. V. A. Urechiă Istoria Romanilor tom. X pertea s pag. 19—27.

www.dacoromanica.ro

biv Vel Ban Gr. Bcâncoveanr și Vel Logofăt de Țéra de sus Grigorie Bălianu. Fiind-că acești boerĭ nu pot să se adune regulat la hanul Șerban Vodă, unde sunt biurourile Eforieĭ, Domnitorul, dă acesteia un director pre biv vel Clucerul C. Predescu carĭ să stea in permanență spre a se ocupa de afacerile Monăstireĭ.

Tóte comunitățile din Orient unde Mŏnăstirele românescĭ eraŭ închinate, aveaŭ o epitropie cu sediul in Constantinopole, care avea menirea de a supraveghea de aprópe mersul politiceĭ turco-române, de a numi egumenĭ și a trimite delegațĭ pentru incasarea veniturilor.

Vodă-Caragea, ia dreptul acestor epitropiĭ, de a numi pe egumenĭ la Monăstirele închinate, numindu-ĭ el direct, iar a Monăstirea Cotrocenĭ rânduesce o Eforie despre care am vobit.—Epitropia «Locurilor Sfințĭ» protestează dar Caragia, urmăria cu totul alt ceva de cât sus numita Epitropie.

Eforia acésta 'șĭ avea sediul in Marele han «Șerban-Vodă»; ea trebuia să îngrijéscă de datoriele Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ și in acest sens, Eforia adreséță Domnitoruluĭ o anatora în care se exprimă: «*Fiind-că Sf. Mŏnăstire Cotrocenĭ se află în adevĕr sub o mare sarcină avênd o datorie fórte grea și imposibilă de regulat de peste 500.000 leĭ, și de tot felul de încurcăturĭ și sarcinĭ, de o lungă durată fiind despoiată de veniturile eĭ, carĭ sunt tóte* captate în genere așa că sărmanĭĭ părintĭ din acea Mŏnăstire lipsițĭ de tot necesarul, se ved siliți a trăi din împrumuturĭ de unde resultă necesarmente tot felul de lipsurĭ și nedumeririĭ în privința mesurilor de luat, până chiar și voința și neputința de a îndeplini cu inimă tóte cele ce urmez de obiceiŭ și cele-lalte Sfinte Mŏnăstirĭ»; și maĭ departe se rógă Eforiĭ către Domnitor de a erta Monăstirea de dare de 1000 leĭ impusă pentru spitale[1]).

Cum însă Eforiĭ făceaŭ parte din Divan și maĭ aveaŭ și alte însărcinărĭ, mijlocesc ca Vodă-Caragea să numéscă ca epitrop egumen al Monăstireĭ pe Archimandritul Dionisie Plumbuțeanu. Tot odată numesc pe Vel Clucer Constantin Predescu cu însărcinarea pe de o parte ca să aibă direcțiunea Cancelarieĭ tot cu sediul în hanul Șerban-Vodă, iar pe

[1]) V. A. Urechiă, Istoria Românilor ton X partea A. 241.

www.dacoromanica.ro

de altă, prin pitacul domnesc din 16 Septembrie anul 1814 să ia socotelile proinegumenilor şi epistaţilor M-reĭ, iar maĭ departe adaogă: «Fiind-că prin domnésca nóstră hotărire, am orânduit epitrop al Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ pe Cuviosnl Archimandrit Dionisie Plumbuteanu care, ca unul ce are a intra la otcârmuirəa Monăstireĭ şi urméză ca să aibă sciinţă in ce stare o primesce, ce sineturĭ şi ce zestre are Monăstirea, ca intocmaĭ precum le primesc aşa să fie dator a le păstra; de trebuinţă este dar că atât preoţiĭ şi exarchiĭ Monăstireĭ, cât şi ceĭ-lalţĭ dinaintaa lor epitropĭ ce aŭ stătut la Monăstire de la moartea proinegnmenuluĭ Visarion şi până s'a lipsit, să-şĭ parodoséscă toţĭ socotelile de venit şi cheltuielĭ spre a se lămuri tóte socotelile dintre eĭ; de aceĭa poruncim dumitale că adunând faţă la un loc atât pe proinegumen şi pe exarch, cât şi pe epistaţiĭ ăĭ după vremĭ, unde fiind impreună şi maĭ sus numitul orânduit epitrop... să le facă cunoscut că toţĭ aceştia să paradosèscă cerute socotelile, şi lucrurile şi sineturile Monăstireĭ pe care să'ĭ şi indatoreḑĭ Dumnéta, de a-şĭ paradosi socotéla curată făr de altă prelungire, care socotélă teorisându-se de dumnè-ta cu deamănuntul şi să facă şi catagrafiĭ pentru tóte după orânduială şi tóte acestea săvèrşiudu-se prin catastih in scris cuprinḑător, atât de venit i cheltuială, cât şi de zestrea, i sineturile Monăstireĭ, să se facă doue asemenea catastihe din care unul iscălindu-se de numitui epitrop, să se dea a sta in păstrare la Sfinta Monăstire, iar cel-alt iscălindu-se atât de poinegumen[1]) iexarh cât şi de dumné-ta să se dea in mâna epitropuluĭ[2]) 1814 Septembrie 16.

Vodă-Caragea ne se mulţumesce cu aceste numirĭ ci maĭ numesce încă prin osebit pitac pe egumeniĭ Monăstirelor: Radului-Vodă, Mihaĭ-Vodă şi al Monăstireĭ Spirea, ca impreună cu Vel Clucer Predescu şi Dionisie Plumbueteanul—noul egumen—al Cotrocenilor, cât şi proinegumenul «să facă cercetare cu deamănuntul pentru tóte condeele cheltueleĭ să se scadă din suma cheltuelilor, iar câte se vor gâsi bine cheltuite, să remâe bune; aşişderea să teorisitĭ şi tótə veniturile câte vor fi primit ceĭ după vremĭ epistaţĭ, din care venitурĭ scoţènd numaĭ cele bune şi drepte cheltuelĭ şi să arată D-mele

1) Kir Ignatie
2) V. A. Urechiă. Istoria Românilor ton X partea A pag. 247—248.

www.dacoromanica.ro

prin anafora ast-fel ve poruncesce Domnitorul 1814 Octombrie 5 [1]). Trec insă, aprópe patru luni, fără ca comisiunea insărcinată cu «teorisirea» cheltuelilor Monăstirei să facă ceva; porunca domnéscă este vědit ne socotită, ca să nu ḑic călcată in picioare de egumeni: Eforul Grigorie Brâncovénul, ingrijat de afacerile Monăstirei, care ajunseseră intr'o desăvârşită ruina, adreséză la 2 Februarie anul 1815 o anaforă către Domnitor. «Fiind-că după luminatul pitac al Măriei Tale, care s'aŭ dat către rinduiţii teorites aï socotelelor Monăstirei Cotrocenilor, adică d-luï Clucerul Predescu i Archim Teodosie Raduliotul, Archimandritul Mihailotul şi egumenul Spiriotul, ca să cerceteze cu deamănuntul de faţă şi cu epitropul de acum Arhimandritul Dionisie Plumbuiţeanu, atât dreptele veniturï ale Mònăstirei, cât şi cheltuelile câte s'aŭ făcut in trebuinţa Mŏnăstirei şi datoriile Monăstirei cu care este insărcinată, până acum nicï o urmare nu s'aŭ făcut pe deplin de către orânduiţii teorites, şi fiind-că acéstă cercetare este trebuinţă a se face spre a se lămurï odată socotelele Monăstirescï, intre proinegumenul Ignatie şi ceï maï dinainte epistaţï de la mórtea răposatuluï Visarion, ca să se vadă şi veniturile care sunt şi datoriele ce sunt să le plătéscă şi ca să nu se maï prelungéscă vremea, nu lipsim după datorie a ruga pe Inălţimea Ta, ca de isnóva să dea luminată poruncă tot către acestï orânduiţï teorites, a pune in lucrare acea cercetare până este şi proinegumenul aicï de faţă, aşternând o socotélă drépră şi lămurită..... ca să se dea hotărârea dreptăţeï, să scie şi năstavnicul cel de acum al M-reï cum să urmeze intru otcârmuirea lucrurilor şi treburilor M-reï, a le pune in bună rânduială la care pricină să se orânduiască şi Zapciŭ al Divanuluï, ca să facă cuviinciosul mumbaşirlic (1815 Februarie 2). [2]).

Vodă Caragea, la primirea aceşteï anaforale véḑindu-şï porunca nesocotită, porunceste in aceiaşï ḑi in care primise anaforaua Eforuluï (adică la 22 Ferb. anul 1815) ceauşuluï de aproḑï săï aducă imediat «şi fără de altă zăbavă să pue in lucrare şi săvirşire porunca Domnieï mel... şi să ne arate prin anafora» [3]). Vom vedea maï departe cum egu-

1) V. A. Urechiă Istoria Românilor t. X. partea A. pag. 249—250.
2) V. A. Urechia, Istoria Românilor X partea A pag. 257.
3) V. A. Urechiă Ist. Rom. X partea A pag. 257.

www.dacoromanica.ro

meniĭ sus citaţĭ, trebue să spunem de pe acum că nicĭ chiar ceauşul de Aprodĭ cu tot «mumbaşirlicul» care li'l face, eĭ nu se vor singhisi. ci işĭ vor vedea de trebile lor ; vor avea însă grija, de a imblindi — prin banĭ — drépta mânie a luĭ Caragea, care, — fie dis între noĭ, — cam acest fel de vênat căuta şi Domnitorul.

Vodă Caragea, vĕdênd că egumeniĭ nu maĭ rĕspund, sezizéză pe Marele Divan să ia socotelile M-reĭ Cotrocenĭ. După ce Marele Divan arată prin anafora că a citit tóte hrisóvele M-reĭ cu privire la daniele făcute de Şerban Vodă Cantacuzino, opinéză cá Dionisie Plumbuiţénu să fie definitiv întărit în «epistasia Mŏnastireĭ Cotrocenĭ» adaugă maĭ departe «următorĭ fiind luminaţeĭ poruncĭ ne-am adunat cu toţiĭ la un loc... şi intrind în cercetare pentru starea Monastireĭ Cotrocenĭ ne arătară D-lor boeriĭ Efori, că Visarion ce aŭ egumenit înaintea luĭ Ignatie aŭ supus'o la grea datorie, ca la taleri 500.000 afară de alte zapise mincinóse ce aŭ dat loc unĭ alţiĭ, fără a lua vr'un ban, cum şi din acareturile Mŏnastireĭ aŭ instreinat prin vêndare şi schimburĭ nedrepte şi păgubitóre Monastireĭ in potriva voinţeĭ ctitoruluĭ ; asijderea şi pentru acest Ignatie, ne arătară că, după datoria D-lor, avênd neadormită privighere de otcărmuirea Monastireĭ, în ce chip să se urmeze, şi vĕdind că numitul Ignatie nu are nicĭ un fel de pracsis la ale egumenieĭ şi este nevrednic şi fără de iscusinţă la otcărmuirea trebilor Mŏnastireĭ, cum şi cheltuelĭ face fără de măsură, cu simbriĭ grele şi alte cheltuelĭ nepotrivite cu starea de acum a Monastireĭ, în cit în curgere de 3 lunĭ ce aŭ egumenit Mŏnastirea, aŭ arătat cheltuială făcută de taleri 12.000. Acéstă dar rea economie a numituluĭ Ignatic şi nevrednicie vĕdind'o D-lor, aŭ arătat M. T. prin anafora, că după prósta stare intru care este căḑută acéstă Monastire, pentru greutatea datorieĭ ce s'aŭ pricinuit din reaua econmie şi otcărmuirea acelor de maĭ înainte egumenĭ şi epistaţĭ, acum face trebuinţă de un obraz osirduitor, practicos, fără interes la întregimea drepturilor Mŏnastirescĭ şi la buna economie şi îndreptare, a felurimilor de pricinĭ şi judecăţi-ĭ la întocmirea cheltuelilor celor neapărate spre hrana ómenilor Monastireĭ şi spre paza bisericescilor slujbe şi descoperireĭ viclenelor zapise, şi a hrăpireĭ lucrurilor Monastireĭ şi ale proiegumenuluĭ Visarion până acum şi la orĭ-ce alt va fi trebuinţă, spre

www.dacoromanica.ro

cea desăvîrșită scăpare a Monastirei de sub jugul datorieĭ și odihna creditorilor ce ș'aŭ încredințat baniĭ lor la acéstă Monastire și spre a lipsi și cele fără trebuință simbriĭ, ca să se pótă face ușurarea datorieĭ... n'aŭ găsit alt obraz, fără numaĭ din cercare cunoscênd pe Archmi Dionisie Plumbuiténu, cinstit iromanah și plăcut econom, carele aŭ stătut și maĭ 'nainte multă vreme dichiu la Cotrocenĭ[1]), avênd în destul pracsis si sciință curată de tóte dreptățile și interesurile Monastireĭ și mărturisit fiind de toți de aicĭ din politie, de om de ispravă cum și doritor și iubitor de bine dovedit din dregerile și adaogirile ce aŭ făcut la Monastirea Plumbuita, atit in lăuntru, cit și la acareturile și veniturile de afară, aŭ găsit cu cale să se insărcineze numitul Archimandrit și fără de voia sa de către M. Ta, a fi la Monastirea Cotrocenĭ epitrop și obladuitor... ca să-și pótă Monastirea veni în starea sea și să scape de greutatea datorieĭ, intremându-se acaretu-rile séle, fiind necăutate și prăpădite și să facă o cuviinciósă orinduială spre a se urma numaĭ cele trebuincióse cheltuelĭ, oprind in slujba Monastireĭ, numaĭ pe ceĭ de trebuință ómenĭ, ca prisosind venitul să fie spre ușurarea datorieĭ, să o și plătească tótă cu ravnă și osărdie ca un mădular ce este și Cuviosia sa al Monastireĭ, slujind fără vre-o plată până va desface tótă datoria mulțumindu-se numaĭ cu Monastirea Plumbuita, a o avea ca să o aibă nestrămutat și nesupărat de către niminea, in veme ce s'aŭ arătat ca un ctitor și sprijinitor aceleĭ Monastirĭ, indatorindu-se și prin chizășie de negustătorĭ cinstiți, și cu bună stare, pentru socotéla ce are a da pe tot anul (că de se va vedea la socotélă vre-un sfeterismos, să fie respunzetorĭ chezășiĭ, și așa să se urmeze chezășia până se va plăti tótă datoria Monastireĭ și in vreme cuviinciósă să aibă și Monastirile de jos a se folosi cu ceĭ drept analogion al embaticuluĭ, fără a remânea Monastirea Cotrocenĭ lipsită de vre-un acaret, ci maĭ vărtos să ajungă la intregime și adaogire și chibzuire a D-lor, ca dréptă și cu cale primită fiind M. Tale... insărcinând pe maĭ sus numitul Archimandrit cu epitropia acesteĭ Monastirĭ.

---

1) Comunitățile din Atos voiau să fie la Cotrocenĭ un egumen grec și nu puteau suferi pe Dionisie Plumbuițeanu care era român; Divanul însă stăruesce cu multă insistență pe lângă Domnitor, să rămână Egumen tot Dionisie și pentru aceste motive sa repete anaforaua până când răspunsul comunităților Sfetagorite.

www.dacoromanica.ro

După aceia (cu Banul Brâncoveanul) am citit şi scrisorile ce aŭ venit de la părinţiĭ Sfitagoriţĭ de a mijloci către M. Ta, ca să rĕmâe în tréba egumenieĭ tot Ignatie, ce s'aŭ trimis de acolo (Muntele Athos) ţiar Archimandritul Dionisie Plumbuiţènu să lipséscă din epistasie, pentru multe pricinĭ şi maĭ vîrtos, pentru căcĭ aŭ stat dichiu al aceluĭ mort Visarion egumen ce aŭ supus Monastirea la atita sumă de datorie şi

Dr. Dimitrie Brândză.

aŭ făcut atâta încurcătură şi păgubitóre schimburĭ şi vêndărĭ de acareturĭ. Decĭ chibzuindu-ne şi noĭ şi cu toţiĭ de obsteĭ într'o glăsuire unită arătăm Marieĭ Tale, că părinţiĭ Sfetagoriţĭ neîngrijind după ctitoricescu hrisrv a economisi Mŏnastirea cu egnmenĭ vrednicĭ, ca să se ţie în bună stare, după voia şi hotărîrea reposatuluĭ ctitor şi din neîngrijirea lor şi

www.dacoromanica.ro

rea economia egumenilor ce 'i-aŭ avut, ajungênd la stare ca acéstă vrednică de jale, cuprinsă la o mare și grea sumă de detorie la cinci sute mii de lei, desghinând și din acareturile ei unele prin schimburi păgubitoare, altele prin instreinare de vênzări, urmări cu totul impotriva voinței ctitorului, după tot cuvêntul drept, nu putea să mai aibă vre-un amestec la Monastire, nici după ce se va isbăvi de datorie, pentru că s'aŭ arătat nedoritori și n'aŭ păzit hotărirea ctitoricesculuĭ hrisov, in care hotărăsce, că de vor face impotriva legăturilor M. S. și le vor călca și le vor strica, să fie cu totul lipsiți și depărtați de acéstă Monastire și să se rinduiască alți vrednici de a iconomisi bine Monastirea,... și ce altă călcare și stricare a legăturilor M. S. adică a luĭ Șerban V. Cantacuzino póte să fie mai mare și mai rea, de cât jalnica de acum stare a Monastirei, in care aŭ ajuns din nebăgarea lor de seamă și neingrijire? *și nu putem suferi a mai lăsa Mŏnastirea în mâinele lor, să privim cu lacrimi prăpădenia cea de tot a ei la care aprópe este să ajungă și să vedem înstrăinarea acareturilor stremosilor noștri, care cu multă sirguință și osârdie căstigându-le le-aŭ închinat* Monastirei pentru vecinica lor pomenire, ci zicem și hotărim noi, că cu bună orinduială sunt intocmirele, ce s'aŭ făcut pentru acéstă Mŏnăstire de către dumné-lor boeri eforĭ, cari s'aŭ intărit de către M. T. spre a se otcârmui de către orânduitul Arhimandrit D. Plumbuițeanu, ce ne este și nouă sciut de om cinstit, vrednic și bun econom, după cum il arată boeriĭ eforĭ, carele nici a 'ost dichiu precum zic părinții Șfetagoreni, in vremea luĭ Visarion, ci mai 'nainte in egumenia luĭ Ignatie și a luĭ David, pe cind era Monăstirea in bună stare, și găsim cu cale să remâe luminatul Archim ne strămutat din epistasia Mŏnăstirei Cotrocenĭ, cu mijlocul ce se cuprinde in anaforaua dumné-lor boerilor eforĭ, pină la sfârșitul vieței séle având, Monăstirea Plumbuiteĭ in stăpânirea sa spre ajutorul cheltuelelor sale, când atunci după petrecanie sf. sale iarăși cu alegerea dumné-lor boerilor Divanuluĭ și a ctitorilor eforilor..... iar Ignatie și exarhul ce aŭ venit de jos (m. Atos) ca nesce netrebuincioși ce sunt, supărând fără de cale luminat auzul Măriei Tale, din porunca, să se ducă inapoi la Sfetagora și să se astâmpere și ei și Sfetagoriții de a nu mai face acest fel de supărări, căci de vor mai obrăs-

www.dacoromanica.ro

nici, apoĭ atuncĭ cu hotărâre să scie, că se desghină Monăstirea cu totul şi remâne cu totul desăvârşit slobodă a ţereĭ, care acéstă a nóstră unită hotărâre şi plecată cerere, ne rugăm să fie primită şi întărită şi de către Înălţimea Ta 1815 Ianuarie 23.

Nectarie al Ungro-Vlahieĭ, Iosif Argeş, Constantie Buzeŭ, Constantin Filipescu Vistier, Grigore Brâncoveanul biv vel Ban, Barbu Văcărescu vel vornic, Constantin Balaceanu vel Vornic, Mihalachi Manu vel Vornic, Gheorghe Filipescu vel Logofet, Scarlat Gradisteanu Vel Logofet, Fotache Ştirbeiŭ Vel Logofĕt, Nestor Craioveanu-Clucer[1])

După cum veḑurăm anaforaua Divanuluĭ este categoric în contra egumenilor grecĭ; Divanul privesce cu «lacrimile in ochĭ» modul «cum se dărăpănéză avutul străbunilor lor, câştigat cu atâta străduinţă şi inchinat bisericeĭ cu atita osârdie». Să vede clar, cum colcotea mânia şi legitima indignare în sufletele boerilor divaniţĭ *«căcĭ de (se) vor maĭ obrăsnici (sfetagoriţiĭ) apoĭ atuncĭ cu hotărâre să scie că se desghină Mŏnăstirea cu totul şi remâne cu totul desăvârşit slobodă ţĕreĭ etc.*

Ce rĕspunde insă Vodă Caragea la acéstă chilometrică dar fórte patriotică Anafora a Divanuluĭ? de o cam dată întârḑie cu respunsul contrar obiceiuluĭ seŭ şi scia fórte bine pentru ce, dar şi noĭ scim pentru ce.

In fiine după ḑece ḑile, dă pitacul cu data din 2 Februarie 1815, prin care constata prósta stare în care se afla M-rca Cotrocenĭ din causa egumenuluĭ Visarion, cum şi a egumenilor ca Ignatie, ales de către parinţiĭ «de Jos» care este fără praxis în ale gumenieĭ ne cercat de bun otcarmuitor şi împotrivă dovedit de reŭ econom în puţina diastimă ce aŭ avut otcărmuirea Mŏnăstireĭ etc. că Monăstirea este intr'o desăvârşită derapănare — după cum i se arăta prin anafora — că egumenu aŭ cheltuit banĭ pe care ómeniĭ şi-ĭ depusese aci ca la o casă sigură de economie şi în fine aprobă pe Dionisie Plumbueţeanu ca egumen al Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, anul 1815 Februarie 2. Din acest pitac pe care l'am dat în resumat nu transpiră acel patriotism, acea legitimă indignare de care am veḑut că era cuprins Divanul, ci trece peste «obrăsnicia» pă-

1) V. A. Urechiă, Istoria Românilor X partea A., pag. 258—262.

www.dacoromanica.ro

rinţilor greci, de sigur că Caragea nu simţea pentru egumeni aceia ce simţea Grigorie Brâncovenul impreună cu intregul Divan. Să vedem ce ispravă făceaŭ eforii pentru Monăstire?

Gr. Brâncoveanu vĕḑând că Beysadeaua se ocupă cu totul alt ceva de cât cu afacerele M-rei, Gr. Baleanu stătea mai mult la moşie, mijlocesce pe lângă Domnitor să numéscă in locul lor pe alţii şi cererea i se aprobă şi numesce ca eforĭ la Monăstirea Cotrocenĭ pe Barbul Văcărescu, Vel Vornic de téra de Sus, pe Const. Balacianu Vel Vornic de ţéra de Jos ca impreună cu Vel Ban Grigorie Brâncoveanul să gireze mai departe afacerile incurcate ale Monăstirei Cotrocenĭ in calitate de eforĭ 1815 Maiŭ 20[1]). Eforii fac anaforale către Dn. iar Domnitorul le rĕspund pin pitace *după cursul pieţei* aşa că «până deliberéză Roma piere Saguntul.» Eforii doresc să facă ceva, dar nu să ia nicĭ o mesură seriósă de indreptare afară de numirea in postul de egumen a luĭ Dionisie Plumbuiţénu. Dobânḑile cresceaŭ mereŭ, baniĭ nu se plăteaŭ, aşa că acuma, datornicii incep să se presinte la Domn spre aşĭ cere baniĭ ce le datora Monăstirea. La 24 Iulie anul 1815, Domnitorul trimite Eforilor Monăstireĭ Cotrocenĭ o notă a cinstituluĭ General Consulat al Rusieĭ, ḑicându-le să luaţi pliroforie de cererea ce se face de la acéstă Monăstire pentru plata datoriilor lor mai jos arătate, insă ca la talere 20.000 ce se cere de escelenţa sa General şi cavalerul Sturza i ca la talere 7000 ce se cer de General şi Cavalerul Manu şi ca la talere 9500 ce se cere de Polcovnicul şi Cavaler Baron Geismar, pentru care poruncim dumné-vóstră de va fi această datorie bună şi netăgăduită, să economisiţi de a se implini negreşit, arătând Marie Mele de urmarea ce veţi face (1815 Iulie 29).

A doua ḑi eforiĭ, mai primise o altă notă de la Domnitor prin care iĭ invită a se mai plăti, cât va fi bună şi adevărată nota presentată de dumnéluĭ cinstitul Chesaru Craiesc agent, prin care cere a i'se plăti de Monăstirea Cotrocenĭ talere 3600 cu dobânda i talere 46.000 ce era datóre numita Monăstire cu 4 zapise avlicescĭ, fiind uniĭ din aceştĭ baniĭ aĭ Domnieĭ-Sale, iar alţi aĭ unor sudiţi austriacescĭ etc.[2])

Va să ḑică până acuma se presintă 7 zapise de datorie in sumă de 120 500 talere plus dobânda lor.

1) V. A. Urechiă, Istoria Română X, partea A.. p. 258.
2) V. A. Urechiă, Istoria Românilor X, partea A., pag. 278—280.

www.dacoromanica.ro

Sunt curióse aceste note ale agenţiior Rusesci şi Austriacĭ, a căror explicare nu o putem da de cât că Egumenĭ Grecĭ, fiind amenințaţĭ de către Domn, alergaŭ la consulĭ străinĭ pentru protecţie, în schimbul unor frumóse sume de banĭ bine înţeles.

Dintr'o anaforă a luĭ Caragea din 1815 August 14, vedem că Egumeniĭ Mŏnăstireĭ Radu-Vodă se împrumutase cu sume colosale pe socoteala Mŏnăstireĭ, apoĭ a trecut peste hotare «cugetând a răpi dreptul unora şi altora şi nemulţuminduse numaĭ pe al lor». De sigur asta o făceaŭ egumeniĭ nu numaĭ aĭ Cotrocenilor, Radu-Vodă ci şi ale celor-lante Monăstirĭ administrate de călugărĭ Grecĭ.

In anul următor adică la 1816 Obstésca Adunare işĭ presentă resultatul străduinţelor sale, că după tóte chibsuirile ce li'a făcut pentru ca să isbăvéscă Mŏnăstirea Cotrocenĭ n'aŭ găsit de cât două mijloace: să se adreseze părinţilor sfetagoriţĭ ca eĭ să plătéscă datoria Monăstireĭ Cotrocenĭ. La cas cînd eĭ ar refusa, Divanul rógă pe Măria-Sa Caragea să pună în vânzare 18 grăvăliĭ din Bucurescĭ, proprietăţĭ de ale Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ. Iată cum motivéză Divanul vânzarea acestor prăvăliĭ arătând în acelaş timp şi colosalele datoriĭ ale Monăstireĭ (1816 Martie 28).

Prea Înălţate Dómne,

Cu plecata anafora arătăm Mărieĭ-Tale, că chibzuindu-ne în tot felul pentru multa sumă de datorie în care a incăput Sfinta Monăstire Cotrocenĭ, din reaua economie şi netrebnică chivernisirie a luĭ Visarion, proinegumenul, cu ce mijloc s'ar putea izbăvi Mŏnăstirea de acéstă grea sarcină, fără a se înstrăina nicĭ un acaret de ale Monăstireĭ; am dat de scire, prin starostea de negustorĭ, la toţĭ negustoriĭ de aci din Bucurescĭ, ca să găséscă vr'o câţĭ-va dintr'inşiĭ să ia veniturile Mŏnăstireĭ asupra lor, cu un soroc cuviincios, ca să o plătéscă de tótă datoria şi să o ţie în stare bună, şi s'a găsit uniĭ dintr'inşiĭ, dar cer a stăpâni veniturile Monăstireĭ pe 20 de anĭ şi orĭ să plătéscă datoria peste 4 anĭ, cu câtă dobândă s'a făcut până la leatul 1815, fără de altă dobândă intr'aceştĭ 4 anĭ, saŭ de vor vrea creditoriĭ a'şĭ lua baniĭ acum, să se

www.dacoromanica.ro

scadă dobânḑele pe patru anĭ trecuţĭ, făcênd şi trebuinciosul meremet al Monăstireĭ şi al hanuluĭ ; iar de se va intêmpla ferésca Dumneḑeŭ, vre-o surpare de tot saŭ ardere de foc, eĭ la acésta să nu se amestece ; a cărora cerere am socotit-o că nu este de folos, căcĭ întêmplându-se vre-o primejdie din cele ce se ferésc eĭ, urméză a se maĭ robi veniturile Monăstireĭ pe alţĭ 5—6 anĭ, saŭ şi pe maĭ mulţĭ anĭ, ca să se drégă acea stricăciune la loc şi nicĭ creditoriĭ nu este cu dreptate a se păgubi de dobânḑĭ pe 4 anĭ, precum cer neguţătoriĭ ; am ḑis să se vêndă hanul de aci din Bucurescĭ, căcĭ putea să asă la preţ de 300 pungĭ (150 de miĭ leĭ), dar am socotit iarăşĭ, că nu este cu cuviinţă să pérdă M-rea un acaret ca acesta, că este pe numele reposatuluĭ ctitor şi maĭ vârtos cu Sf. Biserică într'însul, în care se fac sfiinte rugăciunĭ pe tótă ḑiua pentru ertarea păcatelor ale rèposaţitor ctitorĭ, ce 'şĭ-aŭ versat tóte ostenelile şi averea lor la acéstă Mónăstire pentru acest sfirşit ; ci maĭ cuviincios şi maĭ inlesnit mijloc am găsit a fi acela ce-l arătăm maĭ jos, adică fiind-că datoria Monăstireĭ este taleri 355.886 şi dobânda până la létul 1815 taleri 133.393 ce face peste tot capete şi dobândă taleri 489.279 din care scăḑêndu-se taleri 39.855 ce s'a plătit până acum, remâne datoria taleri 449.424, capete şi dobândă, dupe arătarea ce ne făcu cuviosul arhimandrit chir Dionisie, epitropul Monăstireĭ, iar veniturile Monăstireĭ dupe pliroforia ce ne dete iarăşĭ cuvioşia sa in şase anĭ de acum inainte, adică până la leatul 1822 se adună taleri 261.370, din care scăḑêndu-se taleri 60.000, cheltuiala Monăstireĭ în 6 anĭ pentru meremeturĭ şi trebuinţe adică câte taleri 10.000 pe an, remâne taleri 201.370 ; sa se vêndă câte-va prăvăli de aci din Bucurescĭ, ce se însemnéză maĭ jos, care pot prinde până la taleri 250.000, căcĭ sunt supuse stricăciuneĭ şi de la aceste prăvăli ia Monăstirea chirie pe an taleri 9.000 iar la 250.000 ce vor lua pe dênsele să se vor da în plata datoriilor la care plătesce dobândă pe an 30.000 şi se păgubesce M-rea pe tot anul taleri 12.000 şi aşa cu taleri 250.000 dupe prăvăliĭ şi cu taleri 201.370 ce prisosesc din venitur̆ĭ fac taleri 451.370 şi se plătesce Monăstirea până în 6 anĭ de tótă datoria şi dupe aceĭ 6 anĭ i ot să se adaoge veniturile Monăstireĭ de la 50.000 până la 80.000 de leĭ pe fie-care an şi în 4 anĭ se pot cumpera moşiĭ iar nu prăvăliĭ fiind-că aŭ pericolul şi cheltuială tot-d'a-una şi cumpĕrându-se

www.dacoromanica.ro

moşiĭ se indoesc venitul şi remâne Monăstirea maĭ mult folosită de la acele moşiĭ de cât de la aceste prăvăliĭ, ce dicem a se vinde; atâta numaĭ este trebuinţă, să remâe arhimandritul Dionisie nestrămutat în epitropia Monăstireĭ, fiind sciut de om cu frica luĭ Dumneḑeŭ, cinstit la urmările sale şi vrednic econom, la care şi dăm credinţă că tôte le va economisi bine şi spre foldsul Monăstireĭ, iar la altul nu ne putem increde. Acest mijloc am chibzuit dupe tótă nevoinţa ce am pus; pentru care se va scrie de către Înălţimea Ta epitropieĭ Sfetagoreĭ, ce se află in Ţarigrad, trimiţându se şi copie dupĕ acéstă anaforă, că de vor vrea să trimiţă baniĭ ce fac aceste prăvăliĭ a se da în plata datoriilor, să o facă acésta fără de zăbavă, fiind-că maĭ mult nu se pot suferi mâhnirea datornicilor şi răbdarea de dreptul lor, saŭ să dea un réspuns hotărit la acéstă hotărâre ce cu sfat de obşte s'a făcut, fiind-că prăvăliile s'aŭ şi dat in vêndare la mezat şi de nu vor trimete baniĭ până în soroc de doe lunĭ, saŭ respuns să scie cu hotărâre, că negreşit se vênd prăvăliile; iar hotărârea remâne la Măria Ta.

1816, Martie 21. Urméză iscăliturile. [1])

Ca resultat final putem spune că Caragea aprobă vêndarea celor 18 prăâăli din Bucurescĭ şi anume: 8 prăvălii din Abagiĭ, 4 prăvăliĭ din Şelarĭ, 1 pimniţă din dosul Şelarilor, Hanul cel roş de lângă Brătăşanu, 2 prăvăii din colţul hanuluĭ luĭ Şerban-Vodă 1 jimbliărie, 1 cârciumă, Casele ce şade D-l Dohtorul Manolaki intr'însele; o prăvălie de la Şerban Vodă ce este pe uliţa ce apucă spre Curtea vechi [2]).

Egumenul Dionisie Plumbuiţeanu se silesce să pună o ordine în finanţele cele incurcate aie Monăstireĭ şi ne dă bilanţul pe ultimiĭ treĭ anĭ aĭ egumenieĭ sale:

Veniturile şi cheltuelile pe aniĭ 1814—1817

Veniturile de la 1 Noemb. 1814— 1 Noemb. 1815				Piastri	52.066
Cheltuelile	»	»	»	»	52.476,3
Veniturile de la 1 Noemb. 1815 – 1 Noemb. 1816				»	35.070
Cheltuelile	»	»	»	»	38.608

1) Veḑi V. A. Urechiă. Istoria Românilor X, part. A, pagina 292—293.

2) Archivele Statuluĭ. Condica No. 5 a Veliţilor boerĭ caetul de la sfîrşitul Condiceĭ fila 35 şi Verso.

www.dacoromanica.ro

Veniturile de la 1 Martie 1817 . . . . . Piastri 17.192
Cheltuelile [1]) » . . . . . » 17.192,3

Vedem deci din cifrele aduse aici, că veniturile se măresc iar cheltuelile să micşoréză.

Dionisie Plumbiţeanu este inlocuit cu Hariton la Egumenia Monăstirei Cotrocenĭ. Acesta administréză Mŏnăstirea până când isbucnesce revoluţiunea grecéscă in Principat din Februarie 1821, când boerii, şi tot clerul inalt, fug la Braşov şi cu aceştia fuge şi Hariton.

1) Academia Română Manuscrisul 9, p. 4--10.

www.dacoromanica.ro

CAP. XII

Priviri generale asupra evènimentelor politice și bisericescĭ dintre anii 1821—1823.

Monăstirea Cotrocenĭ
1821—1863.

Dupe revoluțiunea cea mare francesă, Grecii sprijiniți pe sub mână de Rusia și chiar de Napoleon Bonaparte, să hotărâse să'și scuture jugul turcesc.

In țara lor de baștină, nu puteaŭ intreprinde cu succes opera de eliberare sub pedépsa ștrénguluĭ, orĭ a visităraĭ fundului Mărei de Marmara.

Locurile cele maĭ priincióse, și de maĭ inainte indicate eraŭ Bucurescii, Iașiĭ și restul. In aceste doue orașe, profesoriĭ grecĭ și de prin Academiĭ, deșteptaseră cu mult succes spiritul grecesc adormit de veacurĭ. Deșteptarea acésta incepe in Moldova de la 1642 iar in Muntenia de la 1679—80. La acésta contribui și Avtenții fanarioțĭ, carĭ aveaŭ pe lângă dênșiĭ o puternică aristocrație de familiĭ grecescĭ sau grec sate și egumeniĭ grecĭ carĭ dispuneaŭ de mijlócele colosale ale Monăstirilor inchinate [1]) și neinchinate.

Domnitoriĭ priveaŭ bine rovoluțiunea, evgheniștiĭ o încurajaŭ, iar egumeniĭ grecĭ o ajutaŭ. In Februarie 1821 isbucnesce revolutia, se cunosc peripețiile.

Turciĭ fiind adânc convinșĭ că profesoriĭ de prin Academiĭ și călugăriĭ de prin Monăstirĭ au contribuit in mod pu-

1) Vedĭ al meu studiu Influența culturei grecescĭ p. 191—208

www.dacoromanica.ro

ternic prin preţiosul lor sprijin moral şi material, la succesul revoluţiuneĭ, hotărăsce printr'un hatişerif alungarea profesorilor de prin Academiĭ şi călugărilor grecĭ de prin Monăstirĭ cum şi excluderea în masă din ambele ţerĭ surorĭ a tuturor grecilor, afară de aceĭ carĭ ar fi rudeniĭ de aprópe ale Domnitoruluĭ.

Lovitura însă a fost maĭ grea pentru călugărĭ, căcĭ s'a dat ordin pe la tóte trecătorile din Turcia în Ţările române, să se ia câte un un galben de cap de la orĭ ce călugăr care ar veni în Principate [1].

Egumenul de la Cotrocenĭ, Hariton, fuge cu boeriĭ şi cu Clerul înalt la Braşov [2] Domnia pământeană numesce egumen în locul luĭ pe exarhul Procopie. Hariton pusese la licitaţie încă din'aintea isbucnireĭ revoluţiuneĭ grecescĭ, Hanişorul Şerban Vodă şi cel maĭ avantagios preţ îl oferă Slugerul Sotir cu 55.000 leĭ. Hariton însă îl dă altuia care oferise un preţ mult maĭ mic.

Scim pentru ce face acest lucru

Egumeniĭ grecĭ de şi aŭ fost alungaţĭ de prin Monăstirĭ totuşĭ guvernul Naţional ţinea seamă de pretenţiunile lor, căcĭ li se trimetea regulat venitul embaticurilor la «Monăstirele de jos», după un anumit catastih ce să trimesese «Porţeĭ împreună cu Arzmăgzarul la Ţarigrad.»

Prin acest Arzmagzar, Domnul şi boeriĭ de tóte clasele împreună cu clerul înalt, cereaŭ «*Prea strălucituluĭ Prag al Prea Puterniceĭ împărăţiĭ*, a se întări acest privilegiu ce l'aŭ avut ţara în vechime de a fi apururea nestrămutat din pamânteniĭ rumânĭ, atât mitropoliţĭ i episcopi la scaunele eparchielor *cât şi egumenĭ pe la tóte Mŏnastirele ţĕreĭ* [3]). Dar tocmaĭ acest lucru nu-l voiaŭ egumeniĭ comunităţilor din Orient, carĭ strigaŭ că li se trimite prea puţin şi ceréŭ maĭ mult. pe de altă parte datoria de peste 1000 de pungĭ făcută de egumenĭ nu o recunosceaŭ [4]) si umblaŭ prin tóte mijlóce să vie îndărăt pe la Monăstirĭ.

Divanul Naţional, cunoscênd pe de o parte că egumeniĭ grecĭ nu se vor lăsa aşa uşor să le scape din mânĭ «cloşca

1) Hurmuzachĭ X. 237
2) Arhivele Statuluĭ Condica Domnéscă fila 96.
3) Academia Română M-ss 1073 fila 119.
4) Veţi al meu studiu Influenţa Culturel grecescĭ pagina 208—213.

www.dacoromanica.ro

cu puiĭ de aur» care era de altmintrelea interesul Rusieĭ de a aduce pe egumenĭ indărăt, pe de altă parte slăbiciunea Turcieĭ, cę nu va ceda la insistenţile Rusieĭ, cere Domnitorului prin anaforaua din 10 Iulie anul 1827, spre a aduce Monăstirele «la cea dântâiŭ orânduială şi bună-stare a lor, a se plăti datoriele cele grele şi a se meremetisi cele dărăpănate, ca să nu ajungă când se vor mai orândui egumenĭ streinĭ, intru cea desăvârşită prăpădenie şi a se şterge cu totul po-

Dr. G. Grecescu
Profesor la facultatea de medicină din Bucuresci, Directorul Laboratorului de Botanică medicală, şef al serviciului consultaţiunilor spitalului de copii.

menire răposaţilor ctiterĭ şi cele-lalte intocmirĭ, ce sunt făcută prin testamenturile lor, fiind una ca acéstă cu totul împotrivă legeĭ nóstre [1]).

Lucrurile s'aŭ petrecut după cum prevăduse divanul.

Rusia, după ce învinge pe Turcĭ, să folosesce de atât puternicia sa şi încheie tractatul de la Adrianopole; între

1) Academia M-ss citat.

www.dacoromanica.ro

cele-lalte condiţiunĭ, impune Turcieĭ, ca să dea voe călugărilor grecĭ să se intórcă pe la Mónăstirĭ. In luna Decembre 1829 eĭ intră in ţéră şi ocupă iar monăstirele [1].)

Să urmărim evenimentele petrecute în acest timp la Monăstirea Cotrocenĭ.

Egumenul Hariton, stă tot la Braşov.

Domnia Naţională conform Hatişerifuluĭ, instalase ca egumen la Monăstirea Cotrocenĭ pe exarchul Procopie Iviritul carĭ trebue să fi fost român de origină însă grecisat; faptul următor ne indreptăţesce a afirma aşa ceva.

In anul 1823, doĭ călugărĭ grecĭ de la muntele Atos, pornesc la Bucurescĭ; cum însă la vama din Rusciuc trebuiaŭ să plătéscă câte un galben, ei ca ómenĭ practicĭ, şi ca unĭĭ care ţineaŭ maĭ mult la banĭ de cât la stufósele lor barbe, să hotărăsc să şi le radă.

Ḑis şi făcut; apoĭ se deghiséză şi vin la vamă, ca să trécă Dunărea; aicĭ însă sunt recunoscuţĭ şi inchişĭ; Vameşul însăĭ intrébă «de ce v'aţĭ ras barbele»? eĭ rĕspund, ca să nu maĭ plătim câte un galben! Scuzele acestea însă n'aŭ fost primite favorabil; să incep cercetările şi după câte-va ḑile să maĭ arestéză şi douĭ negutătorĭ carĭ veniseră cu dânşiĭ. Fură însă liberaţĭ după 2 ḑile, pe cauţiunea a o mulţime de negustorĭ (peste 40 dice-să) carĭ garantaŭ pentru dânşiĭ. Egumenul M-reĭ Cotrocenĭ Procopie oferise şi el 4000 piastri[2]) (1480 leĭ in valórea de astă-zĭ)[3]) pentru a obţine liberarea fraţilor intru Hristos, care 'şi răseseră acum cinstitele lor bărbĭ, pentru ca să nu dea câte un galben; de altmintrelea multe persóne să interesaŭ de sórta lor.

«Să crede-ne spun raportul consululuĭ prusian Kreuchelz către ambasadorul Prusian Von Miltitz din 27 Iulie 1823 — că aceştĭ 2 preoţĭ fuseseră trimişĭ pentru a lua veniturile ce Muntele Atos incasa anual de la Monăstirele dependinte de el din Valachia, nesciind că aceste venitură fuseseră destinate de noul guvern ţa trebuinţele momentane ale statuluĭ [4])

Se pare că egumenul Procopie este aceiaşĭ persónă cu

---

1) Priuţul Bibescu. Domnia luĭ Bibescu-Voda I pagina 69—70.
2) Un piastru avea 60 de parale —cu 30 de banĭ de adĭ,
3) Annuaire de la Valachie Bankarest 1842 pagina 161 şi 162.
4) Colect. Hurmuzachi X pagina 237.

www.dacoromanica.ro

Procopie egumenul de la 1833 pe care'l recomandă Logofeţia treburilor bisericescĭ. Vedem însă că starea materială a Monăstirilor în general merge tot rĕŭ şi a Mónăstireĭ Cotrocenĭ în special. Logofeţia de acord cu Mitropolia Ungro-Vlahieĭ, hotărăsc ca să céră o garanţie seriósă tuturor egumenilor ce vor fi numiţĭ de acum inainte pe la Monăstirĭ. In acest scop recomandă «Excelenţeĭ sale Paesidentuluĭ plenipotentiar al Divanurilor Valachieĭ şi Moldoveĭ Kiseleff, cu referatul No. 2357 din 20 Octombrie 1833 ca egumen la Monăstirea Cotrocenĭ pe Archimandritul Procopie şi între altele adaugă:

«De plus le sousigné, pour prevenir les differans abuses qui se commettaient de la part des egoumenés, a cru necesaire d'acord à cet egard avec son eminence le Mitropolitain de leurs demander (egumenilor), a chaqu'un avant son instalation un act par laquel il s'engagerait a girer les bien conventuels du monaster qui la serait confié avec zel et probité [1]) etc.

Procopie administrează Monastirea de la 20 Octombrie 1833 până la 7 Octombre 1838, in care timp Monastirea Cotroceni este lăsată cu desevirşire in părăginire, căcĭ cu tóte garanţiile pe care le cerea ţara de la egumenĭ nouĭ numiţĭ şi angajamentele formale pe carə şi le luaŭ egumenĭ grecĭ, eĭ continuaŭ vechiul sistem de a se folosi persónal de veniturile Monăstirelor, lăsind totul in ruină şi irosire.

Departamentul pricinelor bisericescĭ nu lipseşce un minut de la datoria sa, spre a face cunoscut Domnitoruluĭ próstа stare in care adusese călugărĭĭ grecĭ, Monăstirea Cotroceĭ care avea un venit anual de aprópe 300,000 leĭ. Iată ce citim in referatul aceluĭ departament cu data din 15 Aprilie 1838:

«Departamentul vĕḑênd próstа stare şi dărăpănare in care se afla Monăstirea Cotroceĭ, in cât tóte incăperile fiind căḑute la pământ, puţin a remas de a cădea şi orĭ-ce imprejmuire aşa că nu i-se va maĭ cunósce *nicĭ a eĭ fiinţă* dacă pe viitorime se va lăsa maĭ mult intr'aceiaşĭ dărăpănare. Că egumenĭĭ anterioră, cum şi cea de astă-ḑĭ epitropie de către care se ocărmuesce, nu se ia cea maĭ mică ingrijire *spre cuvinciosul meremet al eĭ* Iar câte acestea privind la insemnatele venitură de peste an ce are şi acéstă Monăstire, care

1) Archive Vechiul secretariat al statuluĭ (dosar administrativ) No. 486 137.

www.dacoromanica.ro

fără nici-o indoială să pótă urca aprópe suma de 300,000 leĭ şi că folosul unor aseménea venitur̆ĭ, se trag din acareturĭ afierosite de reposaţiĭ ctitorĭ aĭ aceleĭ Monăstirĭ, care le-aŭ rinduit a fi numaĭ pentru facerĭ de bine şi pentru cea din tot-d'auna bună stare a eĭ; nu aŭ pierdut cea maĭ puţină vreme despre un asemenea insemnat lucru, că prin inţelegerea cu epitropia numiteĭ Monăstirĭ, aŭ trimis la dinsa într'adins şi devisul e de 341,262 [1]).» Obştia insă, nu de reparaţiunĭ se îngrijia, ci de modul cum ar maĭ putea pe viitor să'şĭ asigure veniturile ameninţate de domnia pămênténă, care acum era pe deplin covinsă că părinţiĭ călugărĭ din Atos nu se îngrijesc de cât de interesele lor.

In acest scop, se grăbesc a recomanda Departamentuluĭ pricinilor Bisericescĭ ca egumen la Cotrocenĭ pe archimandritul Teofan Dohiaritul, împreună cu doĭ exarchĭ pre cuviosiĭ: Archimandritul Daniel Dionisiatul şi Eftimie Filoteitul. Departamentul pricinilor bisericescĭ cu raportul No. 3071 din 7 Octombre 1838 supune aprobăreĭ domnescĭ pe sus numiţiĭ părinţĭ şi Domnitorul i aprobă [2]).

Teofan Dohiaritul insă, nu stă ca egumen nicĭ doĭ anĭ, căcĭ se presinte un puternic pretedent la egumenia Monăstireĭ Cotrocenilĭ, Archimandritul Meletie Căsciorénul, egumenul Monăstireĭ Căsciórele din judeţul Vlaşca.

Meletie venise în ţéră din tinereţe şi fu numit ca egumen la Monăstirea Câmpu-Lung, dar acéstă Monăstire era săracă şi decĭ cauta o alta cu venitur̆ĭ maĭ marĭ; prin mijlócele cunoscute, căpătă egumenia Mŏnăstireĭ Căsciórele [3]) care avea 6 moşiĭ [4]) afară de alte imobile. Aci Meletie stringe multĭ banĭ şi acum caută se câştige egumenia Monăstireĭ Cotrocenilĭ şi reuşesce, bine inţeles cu multe pungĭ de banĭ. In 1840 Iunie 19, Sinesie Apostolénul, exarchul comunităţilor din Atos, vine împreună cu Meletie Căsciorénul, pe care se vede că acum obştia comunităţilor îl recunósce ca egumen şi cere cu insistenţă Departamentuluĭ, ca Teofonie egumenul împreună cu Daniel

1) Archivele Statuluĭ. Vechiul secrateriat al Statuluĭ Dos, No. 1286—112 din 1838.

2) Archivele Statuluĭ. Vechiul secretariat al Statuluĭ dos, No. 1236—112 din 1838.

3) Istorisite mie de d-l V. C. Livianu advocat al creditului Agricol în etate 71 anĭ.

4) Archivele Statutuĭ Mŏnăstirea Cotroceni . . . Doc.

www.dacoromanica.ro

și Eftimie să predea socotelile de venitură și cheltuelĭ de când aŭ primit ocirmuirea Monăstireĭ Cotrocenĭĭ. Departamentul a trimis părtilor acusate o copie dupe suplica acusatorilor că nu-și indeplinesc în mod coscințios datoriile și indatorindu-ĭ pe părinții a-și da sèma către Departament. Părâții insă rèspund Departamentuluĭ, că négă orĭ-ce titlurĭ atât luĭ Sinesie Apostolénu cât și luĭ Meletie, că comunitatea din Atos, le-ar fi dat vre-o imputernicire să céră egumenia Monăstireĭ Cotrocenilor. Domnitorul Alexandru Ghica Voevod orinduesce a se numi ca egumen, Meletie Căsciorénul și Sinesie Apostolénul, ca exarch, din partea obștеĭ Sfetagoriților 1840 Iunie 19 [1]). Tot atuncĭ Domnitorul a orinduit indată pe Domnialuĭ *Stolnicul Răducan Tocilescu* ca imăreună cu noul egumen Meletie Căsciorénul și Sinesie Apostolénul să facă inventariul avereĭ și să ia socotelile de la intrarea lor in funcțiune.

Egumenul și exarchiĭ rèspund la porunca Domnèscă că nu vor da socotelile Trimișiĭ Departamentuluĭ reportèză din noŭ că egumenĭĭ nu se supun și din noŭ Departamentul raportéză Domnitoruluĭ, Domnitorul vèdènd atita indrăsnélă poruncesce ca: Departamentul va pune indată in lucrare cererea ce ni s'aŭ făcut de către obștia Sfintuluĭ Munte, a se orinduĭ egumen la Monăstirea Cotroceni Meletie și a-se intórce ceĭ ce aŭ fost acum dupĕ chemarea ce li s'aŭ făcut . . . cât privesce darea socotelilor . . . Cuviosul Meletie va face zapt Monăstirea și avutul eĭ și va putea cunósce de sineșĭ socotelile . . . 1840 Iunie 24.

Meletie egumenesce la Cotrocenĭ până la secularisarea Monăstirelor; noĭ l'am văḑut că maĭ inainte fusese egumen și la Monăstirea Cășciórele in acest timp el administrează saŭ maĭ drept vorbind sărăcesce ambelə Monăstirĭ; devine fórte bogat, milionar de mai multe orĭ. Obștia părinț lor din Atos, văḑènd că el fură și acolo nu maĭ trimite decât ce-ĭ scapă printre degete, trimite pe Arhimendritul Nyllos fost egumen al Monăstireĭ Florescĭĭ din Moldova [2]) unde făcuse și o biserică cu propria sa cheituială [3]).

Nyllos după cum spun ceĭ ce l'aŭ cunoscut personal, era

1) Archive vechiul secretariat al Statuluĭ No. 966.
2) Acestea le-am aflat de D-l V. C. Livianu.
3) Idem de la D-l P. Veropulo advocat și fost secretar al luĭ Nillos.

www.dacoromanica.ro

un călugăr descept vorbea cu uşurinţă mai multe limbi; vĕ-ḑând că Meletie este atitde bogat, sciind pe de altă parte că la sfântul Munte nu mai trimite nimic, il dă în judecată; cestiunea ajunge până la Curtea de Casaţie. Nyllos, în calitate de exach al obştei Sfetagoriţilor, stătea în chiliele Mŏnăstirei Cotrocenĭ ocupând şi o parte din palat. In timpul cât a stat aci, Nyllos care aflase că se vor secularisa averile Monăstireştĭ, avea dese conciliabule cu consulii streinĭ in special cu cel al Rusiei şi Austriei. Acest lucru nu-i convenea de loc Domnitorului Cuza. intr'una din ḑile Domnitorul dorind a ocupa incă câte-va incăperĭ de ale Monăstirei ocupate de Nyllos, ii comunică să le deşerte; Nillos insă respunse că el n'are camere de ajuns peutru dânsul, dar să mai dea şi pentru Domnitor»! Intr'o nópte Nyllos este ridicat *manu-militari* şi trimis peste graniţă, iar Meletie ne-mai avênd acusatorĭ, procesul se închide şi rămâne a egumeni mai departe până la 1863 Decembrie 17 adică până la indeplinirea aceluĭ mare act naţional, care se numesce secularisarea averilor Mŏnăstirescĭ.

Meletie a făcut o biserică pe moşia luĭ Tintava din judeţul Ilfov, unde'i este şi portretul. Dupa secularisare, el se retrase in viaţa privată, trăind în casele sale din Calea Plevnei azĭ loc viran proprietatea d-luĭ.... móre la 1876 şi a fost inmormântat la biserica Sf. Elefterie; din averea luĭ cea mare nu s'a ales nicĭ praf; la morintnl luĭ nu se găsesce nicĭ măcar o cruce sărăcăciósă. In pragul secularisărei el n'a mai vrut să plătéscă nicĭ lefurile personaluluĭ Monăstirei, ci aŭ fost platite de stat după secularisare [1])

Inventariul Mŏnăstirei Cotrocenĭ din 1716

1) Satul şi Moşia Cotrocenii unde este zidită Mănăstirea, tot satul cu tot hotarul, cu toate liveḑile, viele, şi cu morile pe apa Dâmboviţei, cuprins şi locul Lupescilor şi partea cumpărată de la Ienacki logofătul tótă, adică ţoţĭ Cotroceni din dél şi din vale; intréga moşie este de 3122 pogoane şi 1256 stjen saŭ 1558 Hectare şi 0.102 m. p. veḑĭ şi harta No. 3.

1) Aceste şciri le am de la Pr. Ilie Nicolae actualul paroh al bisericei Cotroceni şi care era pe atunci paracliser.

www.dacoromanica.ro

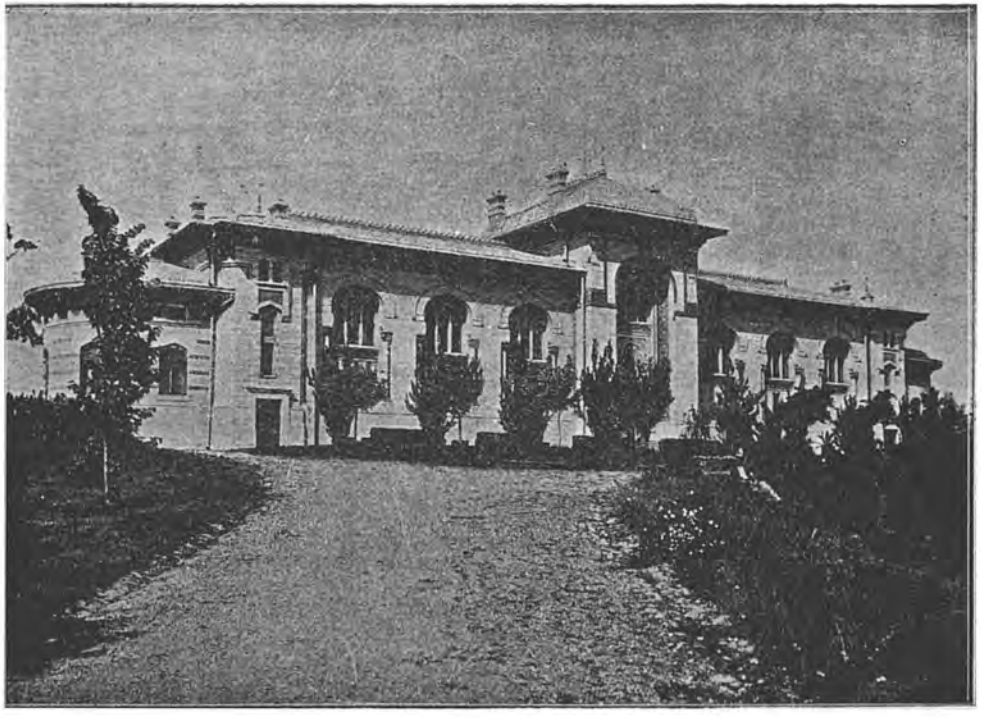

Institutul Botanic

www.dacoromanica.ro

2) Satul pietrile din Vlașca, moșia cu balta cu venitul stj. 8921

3) Satul și moșia Dințești, ot sud Iltov stj. 4180.

3) Mošia Făsaenii de 1067 stânjeni.

5 » la Luica 40 stj.

6) » Găujanii din Iltov de 1050 stânjeni.

7) » Clanța pe apa Colentinei (Ilfov) de 1060 stânjeni, cu heleșteul și cu morile.

8) Un codru la Grozăvești de jos pe apa Colentinei de 200 stânjeni, in tóte părțile in lung și in lat.

9) Satul Crăstienești tot pe apa Colentinei, tot satul cu venitul și cu toți Românii pre nume . .

10) Satul Herăstrău ot sud Ilfov, tot satul cu tot venitul cu baltă și cu români.

11) » Făureii idem și cu moșia de 2400 stânjeni.

12) » Făcăenii sud Ialomița cu moșia de 1450 stânjeni.

13) » Hârțiești » Muscel tot satul cu tot hotarul cu livezile cu pometurile cu vaduri de râuri in râul Câmpulunguluï.

14) moșia in muntele Bucegiului.

15) Viele din dealul Țigăneștilor jud Muscel și râpa de jos cu casele, cu pimniță, cu slomnul, cu sghiabul cu teascul etc.

16) Opt răzóre de vie la piscul luï Bârzu cu loc sterp și 3 stânjeni delniță in Țigănești.

17) Viele din valea Vălenilor in susul Bărbăteștilor (Dâmboviția) 2 deluițe iu șat și livede in poalele vielor

18) Satul Negoești (Ilfov) cu 150 stinjeni.

19) Satul Bucul după apa Ialomița cu stânjeni de moșie 1159, cu 2 vaduri de moară in Bucul și altul in Pupezeni moșia Pupezeni este este de 1221 stânjeni.

20) Moșie tot in Bucul de 840 stânjeni, tot in Bucul.

21) Satul Mătăsești după Ialomița cu moșia de 1200 stinjeni

22) » Bolésca după apa Dâmboviței, cu morile cu casele, cu viele, cu livedile, cu pometurile etc.

23) Moșia Tămăduiasca de 1500 stinjeni cu vaduri de morï, pe apa Dâmboviței.

24) Ḑece sălașe de țigani plus 29 capete și 6 suflete.

25) Să aibă Monăstirea a lua din tótă vania orașuluï Flocii a treia parte și din treï peștï unul.

www.dacoromanica.ro

26) Să aibă Monăstirea a lua tot vinăriciul ce afost Domnesc din dealul Ţigăneştilor ii al Viţikescilor din zece vedre de vin una, de la tot omul cu părpărul şi poclonul.

27) Să maĭ ea Monăstirea 400 bolovanĭ de sare în tot anul de la ocna Telega, s'o vândă ne oprit.

28 Tótă Balta satuluĭ Pietrile să vâneze peşte neoprit.

29) Tot vinăriciul satuluĭ Pietrile din 10 vedre 1 cu părparul şi cu poclonul.

30) Idem idem pe dealul Bucurescilor cât a fost partia Domnéscă idem idem şi asta a se lua din drumul Giurgiuluĭ, pînă in viele Mŏnastireĭ Raduluĭ Vodă.

30) Opt-spre-ḑece prăvaliĭ în Bucurescĭ.

31) Hanul Şerban-Vodă, situat pe locul unde se află aḑĭ Banca Naţională.

Acest han era de o marime colosală, cel maĭ mare din Bucurescĭ. Avea două caturĭ ; în catul de jos eraŭ 28 pravaliĭ, în catule de sus 20 camere cu 4 sălĭ, 20 de magaziĭ, 3 odăĭ cu praguri, 3 pimniţe şi un beciŭ colosal. In lăuntru curţeĭ se afiă biserica inzestrată cu toate odórele necesare cultuluĭ [1])

Acest han, să închiria pe la 1821 cu 55.000 leĭ ; acĭ aveaŭ locuinţa spaţiósă egumeniĭ Monăstireĭ Cotrocenĭ, şi sediul Ephorieĭ acesteĭ Monăstirĭ.

32) Plus avuţiele schiturilor Valenĭ de Munte Pârlita, Budisteniĭ, bisericeĭ Domneĭ, Monăstirĭ Căscioarele, Cătăluiŭ, Gorganiŭ etc etc.

Trebue să spunem că acest inventar e departe de o fi complect; este însă suficient, că cititorul să-şĭ pótă face o ideie pe cât posibil de xactă, de colosalele avuturĭ ale acesteĭ Monăstirĭ. Să vedem acum, ce avuţiĭ s'aŭ secularisat de la Monastirea Cotroceniĭ.

Secularitarea averilor Monastirescĭ

In anni 1863 Decembrie 17 îndeplinesce acel mare act national, prin care s'aŭ luat din mîinele călugărilor grecĭ, maĭ mult de 568 de moşiĭ, care cu casele viel, cu nedesfundatele păduri se ridica colosala sumă de peste un miliard.

1) Veḑi istoricul acestuĭ celebru Han în istoria Bucurescilor de d-l G. I. Ionescu Gion.

www.dacoromanica.ro

De la Monăstirea Cotrocenii se i-a pe séma statului următórele:

1) Moșia Vatra Mönăstirei Cotrocenii.
2) Schitul Parlita cu moșiele lui din județul Dâmbovița.
3) Metohul Văleniĭ de munte id » Prahova.
4) Moșia Făurei cu sforile » » Ilfov.
5) Luica cu alte 3 trupuri » » »
6) Herăstrăul » » »
7) Bolintinul » » »
8) Munții Buceciul » » Dâmbovița.
9) Pietrile cu sforile ei » » Vlașca.
10) Găujanii . . . . . din județul Vlașca.
11) Zimnicele » » Teleorman.
12 Moșia Buciumenii » » Vlașca.
13 Bucul cu Mătasescĭ » » Ialomița.
14 Schitul Budisteniĭ cu sforile lui » Muscel.
15 Muscelul cu Glodeanul » » Prahova.

Viele Mönăstirei.

1) O vie le Ceptura din județul Buzeŭ.
2) » » » Sarata » » »
3) » » » Plésa » » »

Morile din județul Ilfov.

1) Morile de la Grozăvescĭ înjugate cu ale sfîntului Ion
2) » » » Păliciŭ (cam pe lângă podul de la Cotrocenĭ) și altele.

Apoĭ.

1) Moșia Glodénu din județul Prahova.
2) » Buciumenĭ » » Dâmbovița.
3) » Chiciora négră, Valea Părului și Muncelul din Prahova.
4) » Buciumenĭ din județul Dâmbovița.
5) » Dragna » » »
6) O livede Domnéscă din Gorganĭ.
7) Treĭ prăvăliĭ din târg ce s'aŭ făcut schimb cu Dragomanul Manuc-Bey.

www.dacoromanica.ro

8) Moşia Ruşiĭ din judeţul Vlaşca.
9) » Prundu » » »
10) Apoĭ urméză: Baltescĭ, Râncezii şi Zeletinul, Homoreşul, Stroescĭ, Anghelescĭ Ştefănescĭ i Ciobănesciĭ, Limba, Teişanĭ, Corcodina i Mărginenĭ, Stâlpénca, Stanculésa şi Mihăiasca, Branistia, Protosinghelul, Predélul [1]).

Tóte aceste moşiĭ, Ión Brezoianu, la 1862 le socotea a fi in numer de 20.

Nu putem scĭ insă pe ce unitate de măsură se basa el, ca să pótă reduce tóte moşiele, trupurile şi sforile de moşiĭ la un prototip de «moşie». Credem insă că numĕrul lor trecea de 25. de óre-ce cuvêntul de moşie propriŭ ḑisă, l'am intâlnit prin documente, că este cu mult maĭ mare, ţinênd sémă de specificările: «funie de moşie, sfóra de moşie, trup de moşie etc.».

Veniturile Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ la secularisare eraŭ de: 1.023.600 [2]). Averile trec pe socotéla statuluĭ, urmând ca personalul bisericesc să primésc̆ă léfă de la stat.

Tot atuncĭ s'aŭ ridicat multe vestminte şi vase sacre de pe la Monăstirĭ carĭ impodobesc astă-zi Museul nostru de Antiquităţĭ. De la Mŏnăstirea Cotrocenĭ s'aŭ ridicet următórele odore: Doue Kivote de argint-poleite cu aur, cu 4 crucĭ artistic lucrate, şi cu turnulețe, in greutate de 6 ocale şi 360 dramurĭ.

Un sacos de stofă cu florĭ de fir, cu 22 nasturĭ de argint şi 3 nasturĭ de mărgăritar. Un epitrahil şi 2 póle de icónă lucrate cu o extraordinară fineţă şi bogăţie (vezĭ facsimelele lor). etc.

Cu secularisarea averilor monăstiresc, călugăriĭ grecĭ, n'aŭ fost goniţĭ de prin Monăstirĭ cĭ'aceĭ carĭ aŭ vrut să rămână maĭ departe ca simplĭ preoţĭ, aŭ rămas.

Monăstirea Cotrocenĭ devine biserică deservită de preoţĭ de mir.

Am văzut trecutul Monăstireĭ Cotrocenĭ, cu avuţiile eĭ, trebue să vedem acum şi starea maĭ mult de cât triste in care se află astă-zi.

---

1) Academia Romană Veḑĭ Inventariul Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ de tótă averea mobilă şi imobilă a sfinteĭ Mŏnăstirĭ Cotrocenĭ făcut la orânduirea prea Cuviosuluĭ egumenĭ in locul Archimandritului Nillos. 1862 Iulie.—N'am găsit trecut in niciun inventar vitele Mŏnăstireĭ.

2) I. Brezoianu op. cit. p. 128—135 et. pas.sim.

www.dacoromanica.ro

CAP. XIII

Jalnica stare a bisericeĭ Cotrocenĭ

Privirĭ generale.

. . . . . .

Sub sânta aripă a bisericiĭ se adumbria altă dată tot ce era mare generos si român. Indepedenţa bisericiĭ era scutul independenţeĭ şi dreptăţeĭ cetăţénuluĭ; precum gloria cetăţénuluĭ era gloria luĭ Dumnezeŭ, căruia eroiĭ patrieĭ nóstre ridicară atâtea altare pe câte victoriĭ repurtară. In timpiĭ de cădere, de dureri şi de doliŭ, biserica nóstră fu nu numaĭ altarul luĭ Christos, dar şi al dreptăţeĭ şi al naţionalităţeĭ. Domniĭ răĭ şi despoţiĭ şi maĭ apoĭ chiar ostirĭ de invasiuue, n'aŭ cutezat să pună o mână sacrilege asupra aceluĭ altar sânt.

. . . . . .

Mesagiul Locotenenţiĭ domneşcĭ din 28 Aprilie 1866.

Am probat cred, cu prisosinţă dărnicia Românéscă. Mŏnastirile închinate eraŭ proprietare pe a patra parte din pământul ţăreĭ Românescĭ; acéstă parte însă era administrată de călugărĭ Grecĭ, străinĭ de simţiminte, de limbă şi de aspiraţiunile Românescĭ; n'a aveaŭ nimic comun cu Românĭ de cât religiunea, pe care o exploataŭ în interesul conaţionalilor lor şi maĭ apoĭ în interesul lor propriŭ. Româniĭ să uitaŭ cu durerea în suflet, cum averea străbună era dărăpânată, baniĭ treceau cu miile de pungĭ în Orient, resultat al despoeĭ naţionale, fără să aducă în schimb cea maĭ mică inbunătăţire morală, orĭ cel puţin mŏnăstirilor, care rămăseseră în deplina părăginire.

Testamentele, actele de danie, dorinţele piosilor donatorĭ eraŭ cu desăvârşire nesocotite; o asfel de stare de lucrurĭ nu putea să dăinuéscă; în fine prin legea din 17 De-

www.dacoromanica.ro

cembrie 1863 se face secularisarea bunurilor monăstirecști. Secularisarea avea ca obiectiv alungarea abusurilor și satisfacerea dreptelor cereri, pe care pioșii donatori le ceréu prin actelelor de danie, in scopul pentru care erau afierosite.

Doi ani trecuse de la secularisare fără ca să se înlăture abusurile, căci dacă se schimbase ómenii, sistemul rămăsese acelaș. Au luat parte le acest mare act național, toți ómenii deștepți al căror patriotism n'a putut fi bănuit, totuși lucrurile au rămas in *statu quo ante*. După 11 Februarie 1866 locotenența domnéscă se părea că va indrepta acéstă stare de lucruri. In acest scop alcătuesce unul din acele mesagii care fac epocă in viața popórelor; in el se arată cu minuțiositate tóte rănile de care suferea țara; Mesagiu, frumos alcătuit, bine stilisat, ómeni ce l'au compus cunosceau profund nevoile țăreĭ și propunéu mijlócele de indreptare. Venind la biserică arată că secularisarea s'a făcut *rău* și decĭ «Camereĭ ii rămâne ḑice mesagiul — sarcina cea mare de a reda difinitiv bisericeĭ rolul civilisatar și național ce l'a avut și care i se cuvine a-l păstra. Tot camereĭ Române este lăsată misiunea de opotrivă mare și sfintă *de a împăca umbrele mâhnite ale atâtor sublimi dănuitori înzestratori ai bisericelor; o rea interpretare dată de către regimul trecut a vorbeĭ secularisare, nu numaĭ a sfășiat, fără înfiorare, testamentele, cuvintul ultim sfînt al celor ce muriră, dar încă a desecat prin acéstă fapță din inima română, avutul simț de altă dată pentru faceri de bine. Fără a deprinde maĭ întâĭ pe Români, să consacre aiurea averea ce în trecut ar fi dat'o bisericilor, pentru fapte bune; legea de secularisare, rău înțelésă a ḑis generosității române: Nu maĭ da nîmica la biserici, căci averea ce le încredĭ pentru fapte bune, va servi unor guverne pentru cheltueli ruinătóre și delapidări. E timp ca acéstă ne înțeléptă, ne dréptă și chiar nemorală interpretare a vorbeĭ secularisare de averi mănăstiresci să înceteze E timp ca statul să redea facerilor de bine, școlilor, vechiul lor capital material, încredințat de strămoși îngrijireĭ bisericeĭ. Binecuvîntările acelor sfinte umbre, vor umplea maĭ bine lăḑile statuluĭ de cum le-a putut umplea nepăsătórea sfâșiere a voinței lor de pe urmă. Acéstă reînturnare a averilor clericale, nu în mâinele cător-va călugări — acésta ni-*

www.dacoromanica.ro

menea n'o cere—ci la adevĕrata lor menire, la şcóle şi iar la şcóle, ca prima dintre bine-faceri ; — va redeschide pórta generositățeĭ române, pe care vor maĭ intra, că in timpiĭ trecuțĭ de pietate şi de glorie şi alțĭ nouĭ inzestrătorĭ aĭ instituțiunelor publice; căcĭ se va fi dat asigurarea dorită de ceĭ ce testéză, că voința lor va fi lege, legea cea maĭ mare din legĭ, legea inaintea căreia se inchină până şi marea şi nețărmurita putere legiuitóre a țăreĭ: Adunarea.

De o cam dată, până să se pótă organisa o casă specială din averile cleruluĭ destinate la şcólă şi faceri de bine, guvernul caută să maĭ aducă măcar unele imbunătățirĭ materiale pe la monăstirĭ şi biserică. Cele maĭ multe din aceste monumente ale gloriеĭ şi pietățeĭ străbune cad in ruină, de la unele n'a rămas nicĭ piatră pe piatră... Ruină şi nedreptate.

Când statul este spoliator şi nedrept, indivizĭi, şi eĭ numaĭ să pótă vor fi spoliatorĭ şi nedrepțĭ [1])».

De la 1866 şi până aḑĭ, ce s'a realisat din acest frumos mesagiŭ, cel maĭ frumos şi cel maĭ patriotic ce s'a rostit vr'o dată in Parlamentul românesc de la inființarea luĭ?

Acest mesagiu, va fi un rechisitoriu puternic al tuturor guvernelor ce s'aŭ succedat la cârma acesteĭ țărĭ. Căcĭ daca secularisarea s'a făcut şi trebuia să se facă căcĭ era şi timpul insă pentru biserică nu s'a făcut nimic saŭ aprópe nimic.

«Biserica ne-aŭ salvat limba şi naționalitatea; ea a crescut pe fiĭ eĭ in frica luĭ Dumneḑeŭ; insă când aceştĭ fiĭ aŭ devenit stăpânĭ peste destinele eĭ, eĭ aŭ fost ceĭ intâĭ care 'ĭ aŭ dat lovitura de grație», ḑice un celebru profesor de la facultatea Teologică din Cernăuțĭ. Iar noĭ maĭ adăogăm, că prelațiĭ noştri de pe atuncĭ, unĭ ómenĭ savanțĭ iar alțiĭ milionarĭ n'au putut saŭ maĭ drept n'aŭ vrut să insiste spre a se face un fond religios. Iosif al II umanitarul imperat al Austrieĭ va fi un acuzator pentru ómeniĭ noştri de stat, cum şi pentru prelațiĭ românĭ carĭ şaŭ pus micile lor interese maĭ pre sus de interesele v tale ale bisericeĭ şi prestigiuluĭ țăreĭ,

Personalul de seryiciŭ al Monăstireĭ Cotrocenĭ inainte de secularisare era compus din 10 persóne din care egumenul era plătit cu 500 leĭ lunar, iar lefile preoților, diaconuluĭ şi cântărețuluĭ I de 300 leĭ, cântărețuluĭ II 200 leĭ, paracliserul

1) Domnirea de 30 anĭ aĭ Regelui Carol I vol. I vezĭ Mesagiul din 28 Aprilie 1866.

www.dacoromanica.ro

și 2 canonarchi câte 100 leĭ, iar servitorul și portarul câte 80 leĭ lunar.

Imediat după secularisare adică în Ianuarie 1864 să ridica numĕrul personalul la 12 și léfa îngrijitoruluĭ de la 500 să sporesce la 833 leĭ și $13^1/_3$ parale și acésta ține până la 1867 când începe să se scadă lefile preoților cu 50 leĭ adică la 250 leĭ. De le 1868 Februarie li se face reținerĕ de 10% pentru

M. Vlădescu
Profesor universitar, deputat, Vice-președinte al Ligeĭ culturale și actual director al Grădineĭ și Institutuluĭ Botanic din Bucurescĭ.

pensie și se micșoréză lefurile preoților încă de la 250 la 92 și 59 banĭ; numĕrul ómenilor de serviciŭ scade la 11 până la 1 Aprile 1870 când se reduse numĕrul personaluluĭ de la 11 la 8 și să măresc lefurile Preoților până la 100 leĭ, a Diaconuluĭ 90 cântărețuluĭ I, 100 a III, 74 paracliser 70, apoĭ să maĭ micșoréză léfa paracliseruluĭ la 35 leĭ și ast-fel lefile rĕmân staționare

www.dacoromanica.ro

până la 1894 Aprilie când se reduce lefile cântăreţilor la 50 leĭ. In 1900 murind Preotul Niculae Popescu i se suprima postul.

In anul 1901 luna Iunie, se maĭ reduce şi postul de cântăreţ al. II.

Biserica Cotrocenĭ care avea la 1864, 12 persoane deservente, n'are astă-ḑĭ nicĭ măcar cintăreţ II. In 37 anĭ personalul a fost redus cu 5 persóne: 2 preoţĭ 1 cîntăreţ 2 canonarchĭ, un servitor şi un portar în total 7 persóne din 11 cit eraŭ. Iĭ lipsesce până şi strictul necesar.

Afară de reducerea postuluĭ de cântăreţ II—, despre care să vorbesce că Primăria ar fi revenit la ideia de al lăsa ca maĭ 'nainte, —s'aŭ maĭ redus şi cheltuelele chramuluĭ pentru care Şerban-Vodă Cantacuzino lăsase atâta fond cât să se poată satura toţĭ ceĭ ce ar veni la biserica «orĭ streinĭ orĭ închinătorĭ» şi să li se dea vin până se vor sătura numaĭ să nu se îmbete şi să provóce scandaluri şi pentru 2 chramurĭ adică la 15 August şi 7 Octombrie a fie-căruĭ an».

Vestmintele frumóse, pólele de icóne, chivotele cele bogate s'aŭ ridicat şi dus la Museu; fórte bine. Dar nu s'aŭ îngrijit niminea să facă altele maĭ ordinare pentru necesităţile ḑilnice. Sobele bisericeĭ sunt de pe timpul Cârjaliilor şi fumul pare că are o deosebită predilecţiune să stea şi el în biserică şi să gonéscă pe credincioşĭ afară.

Biserica pe din lăuntru are cite-va crăpăturĭ; de se va maĭ întâmpla un cutremur ca cel de astă-vară nu scim ce s'ar putea întâmpla; reduceri de personal, reduceri de cheltueli, şi n'are nicĭ credincioşĭ cel puţin carĭ să o pótă ajuta; numĕrul enoriaşilor eĭ ested e opt; dintre aceştia, o singură excepţie laudabilă face dómna Sora — enoriaşa bisericeĭ care de maĭ bine de 30 anĭ a dat şi dă şi în prezent preţiosul eĭ ajutor bisericeĭ ca: vin, prescurĭ, unt delemn, câte 10—12 kilograme de lumânărĭ: la Pascĭ la Crăciun, la hram; face vestminte sacre nouĭ, din cele uşóre şi repară pe cele vechĭ; este în fine o fată a luĭ Fanuel pentru biserică.

Biserica Cotrocenĭ privită pe din afară este faţă de măreţul Palat un anachronism, un fel de ruină fără frumuseţă; şi când ne gândim că este visitată fórte mult de străini de condiţiunĭ înalte sociale.! cc ideie trebue să 'şĭ facă eĭ ḑe Romînĭ când ved o ast-fel de ruină, acolo unde trebue să vaḑă cartea de visită a Ţereĭ! Atuncĭ, cum se împacă starea

www.dacoromanica.ro

actuală a bisericeĭ cu starea eĭ din trecut când avea venit anual de peste un milion? Cum se vor impăca tóte acele sfinte umbre Oare acele blesteme grósnice care le intâmpinăm prin vechile chrisove de danievor rămâne ele nisce simple vorbe? nu credém «căcĭ eĭ ș'aŭ versat tóte ostenelele și averea lor la acéstă Monastire in care se fac sfinte rugăciunĭ pe tótă ḑiua pentru ertarea pĕcatelor ale reposaților ctitorĭ cu grósnice blestemurĭ și infricoșate afurisenii? eĭ ș'aŭ vĕrsat munca lor, comóra lor inima lor»; Și unde este camora ta acolo va fi și inima ta». Inima părinților noștrĭ a fost in moșia și legea lor, de aceia blestemele: «să fie proclet și anatema «să aibă parte cu Iuda și cu Arie» «Pietrile să putrezéscă și să se risipéscă dar trupurile lor nu» «să fie blestemațĭ de ceĭ 318 sfinți oteți de la Nikia» «să aibă parte cu ceĭ ce aŭ ḑis: sângele luĭ asupra nóstră» «Să 'ĭ lovéscă cutremurul luĭ Cain, bubele luĭ Neeman Siriul și lepra luĭ Gheezi și in fine tóte blestemele din psalmul 109 [1])», «pe toțĭ aceĭ ce vor strica aceia ce noĭ cu limbă de mórte am orinduit» óre nu 'șĭ vor avea efectul lor? credem că da.

Dacă Șerban Vodă Cantacuzino ș'ar părăsi pentru un moment suprema-ĭ linisce și ar eși dim mormintul săŭ să vadă in ce stare se află prea iubita luĭ biserică pe care cu atâtea bogății și privilegiĭ a dotat'o, ce crediță că ar ḑice?

Vĕ las să judecațĭ singurĭ!

Ar trebui să se redea bisericiĭ cel puțin strictul necesar cum si prestigiul de care are atâta nevoie; să impace acele sfinte umbre care astă-ḑĭ sunt mâhnite și să se siléscă a redeschide pórta generosităței românescĭ.

Și ne maĭ plângem contra catolicismuluĭ că face progrese și de ce nu ar face? Lucrețiĭ are dreptate când ḑice că: «lucrurile indiferenților cad tot-d'auna pe mâinele celor interesațĭ».

Am vorbit de Mŏnastirea Cotrocenii, de avuțiele eĭ și de donatoriĭ acestor avuțiĭ. Acum să vorbim de ctitoriĭ M-reĭ.

---

1) In Biblia de Petersburg din 1819 este psalmul 108 in loc de 109 vedi pag. 708. De unde conchid ce Șerban Vodă Cantacuzino trebue să'l fi citat dupa o biblie tradusă din evreesce, căcĭ in Septuagintă este 108.

www.dacoromanica.ro

Ctitorii vechiului schit de la Cotrocenĭ
(după documente)

1) «Marele şi bătrânul Lunea [1]).

2) Jupânésa Stanca şi fie-sa Ilinca».

Sfinteĭ şi Dumnezeiesceĭ Monastirĭ Cotrocenĭ ce iaste din susul scaunuluĭ Domnieĭ-Mele Bucurescilor unde să prăsnuesce hramul Adormirea Născetóreĭ de Dumnezeŭ şi pururea Fecióreĭ Marieĭ, carĭ iaste făcută şi 'nălţată din temelie de reposatul unchiul Domnieĭ-Mele Şerban Vodă şi părinteluĭ Averkie egumenul şi a tot soborul sfinteĭ Monăstirĭ, *încă maĭ de'nainte vreme de jupânésa Stanca şi de fie-sa Ilinca,* ca să aibă a ţinea şi a stăpânĭ moşia in hotarul Petrestilor sud Vlaşca. care moşie iaste dată danie sfinteĭ Monăstirĭ *încă maĭ dinainte vreme de jupânésa Neacşa şi de fie-sa Ilinca şi de jupînésa Sta-* (lipsă) *şi de fiul său Leca Slugeruţ* cu zapis de la mâna lor şi cu multe mărturiĭ iscălite in zapis şi cu cărtĭ patriarşescĭ de afurisenie fiind intărită şi cu cartea Domnieĭ-Melc [2]) 7220 (1712) August 11.

Acest mare şi bătrân Lunea trebue să fie o rudă de aprópe a celor doue fundatóre a primuluĭ Schit, căcĭ n'ar avea nicĭ o raţiunea de a apărea intr'o pisanie bisericéscă cu frumósa menţiune «că prea bună fapta intru nesăvirşit lăsând».

Ctitoriĭ actualeĭ bisericĭ

1) Serban Vodă Cantacuzino.

2) Maria Dómna (soţia sa) cu fiĭ beysadea Gheorghe şi Domniţele: Maria, Casandra, Maria, Balaşa, Ilina. Smaranda. Dómna. Maĭ târdiŭ găsim pe Constantin Vodă Brancovénu, Mihail Vodă Racoviţă cu fiica sa Constantina şi Archimandritul Visarion.

Egumeniĭ Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ
Priviri generale

Inainte de a da lista egumenilor Menăstireĭ este necesar să scim dacă Menăstirea Cotrocenĭ a fost o Monăstire in intelesul de «Obştie călugăréscă» cum bună óră a fost şi sunt

1) Veḑi pisania din Pridvorul bisericeĭ.
2) Archivele Statuluĭ, Condica Brâncovenéscă fila 536—37.

www.dacoromanica.ro

încă Monăstirile: Cernica, Căldărușanĭ orĭ Monăstirea Neamțuluĭ din Moldova. Nu, ci o Ménăstire c'un personal fórte restrânsă din carĭ o parte era întrebuințat pentru administrarea moșielor și acareturilor Monăstireĭ, iar cea-l'altă parte pentru serviciul divin.

Din numerósele documente ale Monăstireĭ n'am putut cunósce exact numerul personaluluĭ ce a fost în serviciul Mónăstireĭ.

La 1780 Abatele Sestini visitând Monăstirea Cotrocenĭ ne spune:

«Cotrosciany è un monistero greco offiziato da un'Igumeno in compagnia *di pochi calogheri greci*; il quale monistero fu fondato da Serban Voda». Tot Sestini ne maĭ spune că pe aceste locurĭ fusese odinióră un *Vasto bosco che non piu existe* [1]) (o pădure seculară dar care a dispărut).

Vedem decĭ că Sistini ne spune că eraŭ *pochi calogheri* puținĭ călugărĭ. Aceștia eraŭ întrebuințațĭ aprópe exclusiv la administrarea numerósel or moșiĭ, iar pentru serviciul divin să aducea dascălĭ și întreg personalul de lux de la Radu Vodă. Statul personaluluĭ de la 1860 înainte de secularisare era de 10 persóne, afară de personalul întrebuințat în serviciul exterior al Monăstireĭ.

Egumeniĭ vechiuluĭ schit de la Cotrocenĭ

Avem puține cunoscințe precise asupra egumenilor ce aŭ administrat Schitul Cotrocenĭ de la 1598—1679, de óre-ce Condica Veche a Cotrocenilor nu se scie încă unde se află; este ea pierdută orĭ ne predată încă, nu scim; pe ceĭ ce'ĭ scim i-am găsit: pe doĭ într'un perilipsis din Vechia Condică, iar pe ceĭ l'alțĭ iĭ cunoóscem dintr'un document din Condica Brâncovenéscă.

1) Ignatios
2) Neofitos
3) Parthenie
4) Teodosie fostul Mitropolit al Ungro-vlachieĭ.

---

1) Viaggio curioso-scientifico antiquario p. 3, 4 și 5.

www.dacoromanica.ro

Egumenii Mŏnăstireĭ luĭ Şerban Vodă Cantacuzino 1679—1863, Decembre 17.

După documente	*După marele pomelnic*
1) Daniel Fpiscopul 1679—1682	1) Daniel Archiereu
2) Parthenie 1682 Martie 1—1689 Octombre 29	2) Partenie Ieromonah
3) Mitrofan 1689 Noembre—1699 Innie 12	3) Iosif „
4) Grigorie 1699 Iulie	4) Galaction „
5) Mitrofan 1700	5) Mitrophan Arhiereu
6) Dionisie 1702 Septembre 7	6) Neofit „
7) Averkie 1712	7) Iosaf Ieromonah
8) Grigorie 1718	8) Averkie „
9) Averkie 1729	9) Daniel „
10) Daniel 1731	10) Grigorie „
11) Dionisie 1734	11) Ioan „
12) David 1736 şi tot in acest an mai găsim pe Clement Ieremia	12) Neofit „
13) Daniel Episcopul 1737—1739 Februare 3 când a fost înlocuit	13) Ignatie „
14) Grigorie 1739—1751 Ianuarie	14) David „
15) Ionikie 1751 Iannare 30—1754 Maiŭ 26	15) Visarion „
16) Neofit 1755	16) Procopie „
17) Igeatie 1755	17 Teofan
18) Grigorie 1778	18) Meletie
19) Ignatie 1779	
20) Ionikie 1784—1790 şi Kir Negoescul	
21) David 1792 Aprile 12—1797	
22) Visarion 1798 Octombre 1—1815	
23) Dionisie Plumbuiţeanu 1815 Febr. 2—1817	
24) Hariton 1817—1821	
25) Procopie 1822 (de origină român) 1829	
26) Hariton 1829—1833	
27) Procopie 1833 Octombre—1838 Aprilie	
28) Teofan Dohieritul 1839 Aprilie — 1840 Iunie	
29) Meletie Cascioreanul 1840 Iunie 24 — 1863 Decembre 17 (când s'a făcut secularisarea)	

Constantin G. Cantacuzino şi Mŏnăstirea Cotrocenĭ.

Egumenii mŏnăstirilor inchinate ne mai ţinènd sémă de dorinţele ctitorilor manifestate cu atâta tărie prin chrisóvele de danie, după cum am veḑut mai sus, statul român secularisézĕ tot avutul Mŏnăstirilor in profitul şi pentru necesităţile sale in anul 1863 Decembrie 17.

Egumenii însă, ridică cestiunea Mŏnăstirilor inchinate

www.dacoromanica.ro

ca pe o cestiune de drept internaţional. Se institue în acest scop la Constantinopole o comisiune alcătuită din representanţiĭ Marelor Puteri garante, ale Principatelor unite sub presidenţia luĭ Kiamil Bey, ca să tranşeze afacerea bunurilor mŏnăstirescĭ.

Constantin G. Cantacuzino-Rifoveanu, ca descedent direct din familia luĭ Şerban Vodă Cantacuzino, revindică pentru sine şi urmaşiĭ sĕĭ întréga avere a Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ, justificând pretenţiunile sale prtntr'un memoriŭ adresat comisiuneĭ internaţionele; memoriul este compus din: Hrisovul prin care Şerban Vodă Cantacuzino, închină Monăstirea Cotrocenĭla cele 20 comunităţĭ şi două scrisorĭ de mulţumire adresate de Comunitaţĭ Domnitoruluĭ şi prin care se obligă pentru dênsele şi urmaşiĭ lor, că vor respecta întocmaĭ condiţiunile impuse lor de piosul fondator. Arată în urmă, cum egumeniĭ nu s'aŭ ţinut de promisiune şi în acest cas, conform dispositiunilor testamentare, averea revine de drept urmaşilor seĭ directĭ. Dăm aicĭ scrisórea către Preşedintele Comisiuneĭ:

A son Excellence Kiamil Bey, president de la commision chargée de la question des Monasteres.

Monsieur le Président.

Je viens soumettre à la juste appréciation de l'honorable Commission le mémoire ci-joint, qui n'est qu'un rapi de aperçu sur mes titres et droits concernant le Monastére Cotrotcheny ainsi que trois copies des documents que je possede, legalisés.

Confiants dans l'esprit de justice de haute sagesse et d'impartialité de l'honorable Commission et prêt a donner dans le cas de besoin d'autres informations verbales, jattend avec sécurité et vous prie M. Le Presipent [1]) etc.

1865 14/ Avril

(signé) *Constantin George Cantacuzéne*

Ca resultat final, avutul Monăstireĭ Cotrocenĭ remâne conform legeĭ secularisăreĭ tot pe socotóla Statuluĭ.

1) Constantin G. Cantacuséne (ex-capitaine) Piéces et document relatif au Monastire de Cotrotcheni p. 1—15.

www.dacoromanica.ro

Personalul bisericeĭ Cotrocenĭ.
1863—1901

După secularisarea averilor monăstirescĭ s'aŭ menţinut numerul personaluluĭ care a fost inainte, mai adăogându-se incă 2 canonarchĭ.—Nu putem—din lipsă de spaţiŭ să-ĭ inşirăm aicĭ de toţĭ, ci numaĭ pe ceĭ maĭ principalĭ:

La 1862 pe lângă egumenul Meletie maĭ găsim pe un superior Averkie plătit cu 500 leĭ lunar şi care stă până la 1864. Imediat dupe secularisare găsim ca ingrijilor al bisericeĭ pe domnul Marin Sergiescu, supranumit Naţionalul pus in capul statuluĭ personal al bisericeĭ şi plătit maĭ inainte cu 1500 leĭ, iar de la 1864 cu 833 leĭ $13^1/_3$ dintr'o para, post pe car-l păstréză până in Fobrrarie 1866; să ne ocupăm puţin de acest personagiŭ.

Marin Serghiescu, era originar din Moldova; luase parte impreună cu Cogălnicénu, Costachi Negri, colonel Alexandru Ión Cuza şi alţĭ la revoluţiunea tinerilor din 1848 supranumiţĭ pe atuncĭ «Bonjuriştĭ» insă nereuşind, aŭ fost exilatĭ o bună parte in Turcia, la Constantinopole intre care era şi Marin Serghiescu. Iată ce ne spune Ion Ghica despre dênsul.

«Imĭ aduc aminte că, aflându-mĕ acum câţĭ-va anĭ la o masă la Constantinopol, Beyzadea Grigorie Sturdza avea ziafet de ţiua luĭ şi ne poftise pe toţĭ româniĭ proscrişĭ; adusese pe cel maĭ vestit tacăm de lăutarĭ, tot meşterĭ aleşĭ dintre ceĭ maĭ bunĭ: scripcarĭ, cobzarĭ, şi neisanĭ din Scaune din Bucurescĭ. Trăgea Dinică cu arcuşu de te ardea la inimă şi cobzarul ţiceaŭ din gură pe Alimoş; noĭ ascultam cu auţul şi cu cu sufletul; la masă era şi un strein, un Perot care veţêndu-ne induioşaţĭ ne ţice c'un ton de dispreţ:

— «Nu inţeleg ce găsiţĭ in cântărilə astea de vĕ fac atâta impresie».

Iar Marin Serghiescu (Naţionalul) să uita cu milă la dênsul ţicênd: *Perotule! Perotule! Săracule! tu nu aĭ patrie, tu nu sciĭ ce e cântecul naţional!* Aceste puţine cuvinte ţise cum aŭ putut fi ţise «ne spune Ion Ghica ne aŭ făcut pe toţĭ să ne podidéscă lacremile [1])».

După ce Cuza veni Domn il ataşéză pe lângă persóna Sea

1) Ion Ghica scrisoĭ p. 170—171.

www.dacoromanica.ro

făcênd pe ingrijitorul Palatuluĭ şi gustând cel dintâiŭ din beuturile şi mâncările domnescĭ. Intêĭ a avut léfă de 1500 leĭ lunar. După secularisare îl găsim ca ingrijitor nu numaĭ al palatuluĭ ci şi al bisericeĭ. Şi stă în acest post până în luna luĭ Februarie 1866[1]) adică până la abdicarea luĭ Cuza.

Marin Serghiescu—ne spune ceĭ ce l'aŭ cunoscut personal la Cotrocenĭ, — că era un om fórte vesel şi cânta admirabil bisericesce, atât în grecesce cât şi în românesce. Afară de aceştia maĭ găsim ca preoţĭ:

Preotul Vasile Demetrescu 1863+1885.
» Ilie Nicolae de la 1867, actualul paroch.
» G. Demetrescu, ca supranumerar.
» Nicolae Popescu.+
» Ion Nicolescu, adĭ preot la Comana (Vlaşca).

Diaconĭ.

Diaconul Ştefan (adĭ preot la biserica sf. Ştefan Cu bu cu Barză.

Diaconul Nicolae Popescu.
» Sache Ştefănescu.
» Paraschiv Popescu.
» G. Şerban şi actualmente
» Dragomirescu Nicolae

} licenţiaţĭ în teotogie.

Dintre persóneln carĭ aŭ servit biserica Cotrocenĭ şi carĭ aŭ reposat remarcăm pe preotul Nicolae Popescu; s'a născut la 1847 a terminat seminariul intre anii 1867—71; în urma căsătorieĭ, să hirotonesce ca diacon pe seama bisericeĭ Cotrocenĭ, în care calitate stă de la 1874 Ianuarie 7 până la 21 Martie 1893, când este hirotonit ca preot tot la Cotrocenĭ unde stă până la 31 Martie 1901, când 'şĭ plătesce obstésca datorie.

Preotul Nicolae Popescu a fost unul din puţiniĭ ómeni carĭ aŭ avut rarul privilegiŭ de a avea numaĭ prietenĭ, iub't şi stimat de tótă lumea care l'a cunoscut: Tată de familie model, prieten ne preţuit, servitor credincios şi devotat al bisericeĭ pe care a servit'o 26 anĭ. A murit în etate de 51 anĭ lăsând văduvă şi o casă de copiĭ, din care 3 băeţĭ şi 3 fete. Ne îndeplinim o plăcută datorie de prietenĭ a-ĭ da aicĭ fotografia.

---

1) Biblioteca Parohieĭ Cotrocenĭ conţine de lefurĭ a funcţionarilor acceĭ bisericeĭ pe 1862—1870.

www.dacoromanica.ro

Cântăreţ I

Pr. Vasile Demetrescu
Ilie Mirodeanu 1874—1886

* * *

G. M. Ionescu de la 1887
Martie 15.

Cântăreţ II

Dimitrie Dinescu (de la 1870).

Paracliserĭ

Nicolae Rădulescu.
Eremia Gavrilă şi actualmente.
Ganciu Stoenescu.

Clopotele bisericeĭ. Clopotul cel mare este turnat in acalaşĭ timp când s'a zidit Monăstirea Cotrocenĭ (1682) şi turnat a doua óră la anul 1834, in timpul egumenieĭ luĭ Procopie. Al II este maĭ mic şi este din 1866.

Oameniĭ iluştri, îngropaţĭ orĭ născuţĭ la Cotrocenĭ

In Monastirea Cotrocenilor a fost cripta femilieĭ luĭ Şerban-Vodă Cantacuzino cum şi a altor membri din acéstă numerósă familie.

1) Pe partea dreaptă a bisericeĭ şi în dosul straneĭ Archierescĭ, se află cavoul in care odihnesc rămăşiţele pământeştĭ ale luĭ Şerban-Vodă Cantacuzino; acest cavoŭ are o inălţime de 1 m. 20 c. m. de la pământ; pe piatra mormintală esta admirabil sculptată marca imperială a Cantacuzenilor; ea este deteriorată de la cutremurul cel mare din 1802 când s'a crăpat în două şi o altă piatră mormântală Cantacuzeniésca; pe piatră mormântală citim inscripţia următóre;

«Supt aceéstă marmoră odihneşte ósele luminatuluĭ şi răposatuluĭ bun creştin Iω Şerban Cantacuzino nepotul rărăposatuluĭ Şerban Basarab Voevod, pre carele miluindu-l Dumneḑeŭ cu domnia acesteĭ ţărĭ Í (ḑece) aĭ (sic) şi aŭ chivernisit fórte bine şi cu vrednicie cu tot cinstit neamul luĭ apărindu-o de toţĭ vrăjmaşiĭ. Intru care iar de la Dumnezeŭ i s'aŭ săvirşit viaţa cu cinste aicea la scaunui Domnieĭ luĭ, lăsându-şĭ ţéra iar la cinstiţĭ si bunĭ chivirnisitorĭ neamuluĭ luĭ întrégă şi cu pace bună, a căruia 'ĭ-eŭ fost viaţa şi aşa s'aŭ pristăvit la Octombrie 28 leat =1688.

Tot in partea dreptă a bisericeĭ se maĭ află incă treĭ pietre mormântale şi anume:

I) A luĭ Mateĭ biv vel agă (al şéşelea frate e luĭ Şerban-Vodă Cantacuzino) a murit in virstă de 37 anĭ, in al IV an al domnieĭ frateluĭ săŭ in luna Decembre 23 leat

www.dacoromanica.ro

$=\frac{7194}{1685}=$. Dionisie Fotino ḑice : a murit şi Aga Mateĭ fratele Domnuluĭ iar corpul acestuia il depuseră in Monastirea Cotrocenĭ pe care o făcuse din temeliĭ Şerban-Vodă intr'uu loc unde e o pădure désă. Acolo in timpul persecutărilor tamiiieĭ sale şeḑuse ascuns 3 ḑile până când găsi chip să vaḑă maĭ departe şi atuncĭ promiţind Maiceĭ Născătoare de Dumneḑeŭ şi să facă o Mŏnăstire[1]).

II) Radul Spatarul fiul Stolniculuĭ Const. Cantacuzino, bogatul intru minte; multă intristare aŭ adus jalnica mórte lu. Ştefan Voevod frăţâne-sĕŭ =(1745) Februarie 25.

III) Costandin fiul Raduluĭ biv vel spătar din rodul Cantacuzenesc trăgându-şĭ neamul aicĭ cu cinste saŭ *astucat* de de 22 anĭ fiind 1703.

IV) In Partea stângă a bisericeĭ se află numaĭ un mormênt al luĭ.

Jupân Iordachi Cantacuzino vel Spătar feciorul bătrânuluĭ Constantin Cantacuzino biv vel postelnic la anul Iunie 8 de 41 de anĭ şi răposat in zilele nepotuluĭ săŭ desoră Const. Brâncoveanu la Mŏnastirea Cotrocenĭ s'aŭ astru- $\frac{7200}{1692}$ Iunie 8. (acesta este al cincilea frate a luĭ Şerban-Vodă Cantacuzino.

Afară dn acəştia, maĭ sunt şi alţĭ Cantacuzinĭ ingropaţĭ la Cotrocenĭ şt pe care'ĭ-am aflat prin vechife Hrisóva şi Cronicĭ dar pe care nu-i putem enumera aicĭ din lip ă de spaţiŭ.

In Parcul regal şi pe incintătórea colină despre Asil se află mormêntul Principeseĭ Maria. Pe placa de bronz de pe mormêntul Principeseĭ este scrisă, epistola autografă a Alteţeĭ Séle Serenissime adresată Preşedinteluĭ de Miniştrĭ din acel timp, Lascar Catargiu veḑĭ acea epistolă —epitaf la cap : Parcul Palatuluĭ Regal.

Ana Davila şi Dr. Davila } Ingropaţĭ in dosul Asiluluĭ şi pe proprietatea fostă Dr. Davia, aḑĭ a d-luĭ Perticari.

In curtea Palatuluĭ se află mormântul Generelulu rusesc Iasiski Mimu 1828—1829.

Un om ilustru care s'a născut la Cotrocenĭ este şi Dobre Nicolau.

---

1) *Doinisie Fotino Istoria Daciei II p. 131-132.*

www.dacoromanica.ro

Dobre Nicolaŭ

S'a născut in anul 1821 la Cotrocenĭ din părinţĭ plugarĭ. Dobre Nicolaŭ este un tip de român deştept şi de o extraordinară energie, care nu avusese unde să invețe carte, nu trecuse prin vre-o şcólă de architectură şi numaĭ atit cât a putut inveţa de la un architect némţ Weltzer; el incepe a lucra fie ca antreprenor fie ca arehitect incă de la 1843.

El reclădesce cea maĭ mare parte din casele boerescĭ distruse de marele foc de la 1847. A inzestrat România şi maĭ ales Capitaia cu o mulţime de edificiĭ dintre cele maĭ frumóse şi maĭ solide. Intre cele maĭ importante sunt: Biserica D-na Bălaşa, Spitalul cel noŭ Brâncovenesc, Spitalul Eilantropia, Ministerul Domenielor, lucrările de la Belvedere pentru Regia Monopoluluĭ Tutunuluĭ şi Săreĭ, vechia Căsă de Depuneri, Monetăria Statuluĭ, Cazarma jandarmilor, Şcóla de Artilerie şi Geniŭ, Asilul Elena Dómna, Pyrotecnia armateĭ, Cazarma Geniuluĭ şi in genere tóte cazarmele de la Cotrocenĭ, din Dealul Spireĭ, din Piteştĭ şi C.-Lung, Palatul Administrativ din Ploeştĭ, diferite lucrărĭ la palatul regal din Capitală, maĭ multe şcolĭ marĭ comunale, Hotelul Boulevard, Imperial. Ateneul Român, Şcoala de Arte şi Meseriĭ, Liceul Lazăr, etc., etc. In total numerul construcţiunelor atât in Capitală cât şi in judeţe trece peste cifra de 1000.

Activitatea sa nu se mărginea numaĭ la Construcţiunĭ publice şi private, dar şi la exploatărĭ de pădurĭ. In timp aproape de 30 de anĭ a fost antreprenor de pădurĭ de ale statnluĭ şi contractele sale s'aŭ ececutat tot-d'a-una in cea maĭ perfectă regulă.

A fost printre ceĭ d'intêĭ industriaşĭ românĭ, inflinţând o fabrică de cărămidă in Capitală.

In tóte lucrările intreprinse, a căutat tot-d'a-una a intrebuinţa lucrătorĭ şi meseriaşĭ românĭ şi numaĭ in lipsa acestora recurgea la streinĭ.

A incurajat formarea societăţeĭ constructorilor românĭ şi a contribuit cu banĭ pentru crearea unuĭ local al societăţeĭ.

In timp de 10 anĭ Dobre Nicolaŭ, a fost in capul corporaţiunilor dulgherilor şi zidarilor; ales ca staroste şi-a condus afacerile acestei corpotaţiunĭ cu multă onestitate şi

www.dacoromanica.ro

pricepere. A fost ales de mai multe ori membru in consiliul comunal al Capitalei şi in mai multe rânduri representant al Capitalei in camera deputaţilor.

Intréga sa viaţă a fost petrecută într'o muncă ne incetată şi moartea l'a răpit încă în plină activitate la 6 Iulie 1894. Să dea Dumneḑeŭ ca ţara Românéscă să aibă mulţi fii ca Dobre Nicolau, deştepţi, cinstiţi şi harnici.

Dintre copiii lui Dobre Nicolaŭ, d-l Dumitru Dobrescu, este doctor în drept iar d-l Toma Dobrescu, un distins architect, este absolvent al şcólei de Belle-Arte din Paris [1]).

1) Veḑi şi Revista Nouĕ, anul VII, No. 3, pagina 82.

www.dacoromanica.ro

CAP. XIV

Palatul regal de la Cotroceni

Pe istorica colină a Cotrocenilor, se inalță mândru și falnic superbul castel regal, care apare plimbătarețuluĭ bucurescean de la locul unde se intretae cele patru marĭ bulevarde, cum și de pe înălțimele de la Mihaiŭ Vodă, Mitropolie etc, intocmaĭ cum apare un boboc de roză, în mijlocul unuĭ splendid buchet de mărgăritărele, incadrat în verdéță

Aspectul săŭ însă devine și maĭ încântător, așĭ putea zice panoramic chiar, când privescĭ în drépta luĭ frumósa clădire a institutuluĭ botanic; în stânga luĭ, simpatica clădire a asiluluĭ «Elena Doamna și Ateneuluĭ Elisabeta», cu aripile clădirilor sale croite de progresul vremurilor și cu drăguța turlă a capeleĭ sale, iar ceva maĭ jos la pólele colineĭ, se înalță gigantic, masivul clădireĭ facultateĭ de Medicină; treĭ sanctuare ale sciinței, treĭ focare ale culturei înalte, treĭ ramurĭ ale Parnasuluĭ românesc.

Când te uițĭ spre Cotrocenĭ și vezĭ atâta frumusețe, privirea ta este încântată, sufletul tăŭ este mulțumit, iar mândria ta românească este măgulită.

Pe de asupra tuturor culminează Palatul, reședința Augusteĭ familiĭ regale, către care sunt îndreptate tóte speranțele pe deplin îndreptățite ale Românieĭ de mâine.

Acestea dise, să ne suim cu 222 de anĭ, pe scara istorieĭ, să'ĭ cătăm originile, să'ĭ urmărim peripețiele prin care a trecut, domnitoriĭ care aŭ locuit aci, faptele ce saŭ săvârșit într'ênsul și evenimentele istorice care staŭ în legătură directă nu numaĭ cu istoria Românilor dar și cu cea universală.

www.dacoromanica.ro

Palatul de la Cotrocenĭ a fost ḑidit de Şerban Vodă Cantacuzino in acelaşĭ timp cu biserica, adică, intre anĭĭ 1679—1682, tot atuncĭ a maĭ zidit casele egumenescĭ cum şi alte clădirĭ necesare personaluluĭ de serviciŭ al M-reĭ

Şerban Cantacuzino,—am văzut că,—pe lângă că era un om energic, dibaciŭ stăruitor şi un luptător politic de prima ordine, maĭ lega cu aceste insuşirĭ de caracter o iubire pentru cultură, pentzru cultura orientală ca şi pentru cea Europénă «nemţéscă care in adever era remarcabilă [1]).

El, după ce infiinţează Academia Grecéscă din M-rea Sf. Sava [2]) infiinţéză şi o tipografie grecéscă la Monăstirea Cotrocenĭ, după cum ne spune Helladius un celebru profesor al Academieĭ din Sf. Sava:

Am principem itaque Walachiae se contulerunt suppliciter obsecrantes, ut quia in Moldavia magnis periculis exposita res haud faciliter succcsserit, huic negotio tutelam patrociniumque suum benigne concedere vellet. Primus qui hoc annuit Graecis Princeps Serbanus Boebodas (cujus imaginem Regiam plane Majestatem prae se ferentem in Monastirio splendidissimo Cotruciani a se aedificato, non procul a Bucaresti mihi seipus videre contigit) fuit, ut arbitror, sed allii patrem jam hujus, quod magis credibile est, fuisse constanter affirmant, sub cujusl auispiciis, Mercada edita est, versibus politicis [3]).

Şerban Vodă Cantacuzino e stat la Cotrocenĭ pe timpul vereĭ in tot timpul domnie· sale; a iubit atit de mult acéstă localitate in cât cu limbă de mórte a lăsat să'l ingrópe intr'un cavoŭ făcute in Monastire incă de când era in viaţă şi dorinţa luĭ a fost indeplinită. «Iar a doua ḑĭ după suirea pă tron a luĭ Const Brâncoveanu, Domnul impreună cu tótă boerimea şi cu toţĭ archiereiĭ şi preoţiĭ şi l'aŭ dus pe reposatul Şerban Vodă Cantacuzino la Monastire la Cotrocenĭ şi cu XBAAZ şi cu cinste mare ca pre un Domn, şi făcindu-se slujba pogrebanieĭ cum se cade, l'aŭ ingropat in Biserică [4]).

Imediat după mórtea luĭ Şerban Vodă Cantacuzino, Constantin Vodă Brâecoveanu ia reşedinţa de vară in casele domnescĭ de la Cotrocenĭ unde primea şi ospeta pe inalţiĭ ospeţĭ [5]).

1) N. Iorga Cronicile muntene p. 2.
2) Vezĭ al meŭ studiŭ Influenţa Culturel Grecscĭ in Muntenia şi Moldova p. 157.
3) Apud Const. Erbiceanu Cronicariĭ Greceĭ p. XL.
4) Magasin II 133.
5) Anonimul Românesc in Magasio V 111.

www.dacoromanica.ro

Domnia luĭ Constantin Vodă Brâncoveanu a fost fórte neliniscită din causa deselor resboaie dintre Turcĭ, Nemţĭ şi Ruşĭ ce aŭ fost in acele vremurĭ; cu tóte acestea cronicariĭ orĭ de cite orĭ vorbesc de pornirea Domnuluĭ din Bucureştĭ eĭ spun că pleca de la Cotrocenĭ, orĭ venea la Cotrocenĭ, şi fórte puţinĭ vorbesc de Curtea Domnéscă [1]) ceía ce probézăcă Cotrocenĭ a fost reşedinţa preferată a acestuĭ mare in nefericirĭ Domnitor. «Când a auzit că generalul Heisler a pătruns cu armata in ţara românéscă, «Domnul de acolo de la Cotrocenĭ aŭ făcut sfat cu boierĭi şi aŭ ales boierĭ de aŭ trimis la Pórta ca să facă ştire la impărăţie că Nemţiĭ aŭ intrat în ţară [2]). Când aŭ venit Magne Graful şi cu Preda Proroceanu să incredinţeze pe Domn că Nemţiĭ vin in contra Turcilor şi fără gând răŭ contra Domnieĭ şi ţăreĭ «Măria Sa incă fiind gata să se ridice de la Cotrocenĭ» şi aŭ lăsat purtătorĭ de grije pentru ţara si pentru zaherele. Şi Măria sa luând pe D-ḑeŭ intr'ajutor, aŭ purces de la Cotrocenĭ cu glóta M. S. cu Dómna cu Cuconĭ şi cu tótă casa M. S. cu tótă boerimea cu jupânesele şi cu coconiĭ lor cu Părintele Vlădica (Mitropolitul Teodosie, Episcopul de la Râmnic, Ştefan şi cu alţĭ egumenĭ de pe la alte Monastirĭ şi alţĭ preoţĭ şi clericĭ) aŭ mers la Monastire la Plătărescĭ [3]).

Atât in timpul luĭ Şerban Vodă Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu cât şi in scurtul timp al domnieĭ luĭ Ştefan Vodă Cantacuzino, aŭ fost cronicarĭ fie de curte orĭ contrarĭ Curţeĭ; totuşĭ, eĭ n'aŭ putut să inregistreze tóte evenimentele timpuluĭ lor, saŭ le-aŭ inregistrat numaĭ pe acelea pe carĭ eĭ le credeaŭ maĭ importante ca să rémână pentru posteritate; dar şi acestea sunt une-orĭ de un laconism revoltător, chiar când este vorba de curte. Nu existaŭ pe acele vremurĭ jurnale nicĭ obiceiul ca să se noteze cel puţin aşa ḑisele «fapte diverse», «oficiale» orĭ «ne oficiale» ci tocmaĭ maĭ târḑiŭ aŭ inceput să vină in ţéră «gazeturĭ» franţuzescĭ orĭ nemţescĭ şi să incépă a se tipări şi in ţerile Române adică Bucurescĭ orĭ Iaşĭ câte o mică gazetă orĭ revistă.

Constantin Vodă Mavrocordat, avea că secretar al séŭ pe un tiner grec Constentin Daponte, care maĭ târḑiŭ se

1) Magasin II 134.
2) Ibidem,
3) Ibidem 145—146.

www.dacoromanica.ro

călugăresce la Monăstirea Xeropotamului din Muntele Athos, sub numele de Kesarie. Acesta între altele scrieri de mare interes pentru Ţarile Române [1]), ne face cunoscut peripeţiile resbóelor dintre Turcĭ şi Nemţĭ, carĭ aŭ avut loc între anĭ 1736—1739. Aceste fapte diverse sunt traduse în franţuzesce de savantul francez Emile Legrand, sub numele de Ephemerides Daces [2]) de la care împrumutăm datele şi faptele

Colonelul V. P. Năsturel
Fost director al Pyrotechniei între anĭ 1892—93, Brevetat de marele stat-major, Profesor la şcóla de podurĭ şi şosele, etc., autor al maĭ multor lucrărĭ de valóre pentru care i s'a acordat Medalia Bene-Merenti Cl. I.

carĭ ne preocupă spre ale complecta pe cele ale cronicarilor noştri.

1 D. Constantin Erbiceanu cunoscutul nostru elenist, a tradus în cronicariĭ greci[s] câte va lucrărĭ cum şi un mare număr de fragmente în diferite reviste din lucrările lui Daponte.

2 La Paris în 1881 vol II.

www.dacoromanica.ro

Nicolae Vodă Marvrocordat, trădat de boerĭ

Ţările nóstre, aŭ trecut în decursul vécurilor prin grele imprejurărĭ şi numaĭ Pronia cerésc㠠le aŭ scăpat din ghiarele puternicilor şi nesăţioşilor vecinĭ, carĭ se foloséŭ de orĭ-ce prilej spre a le sfăşia. Causa residă in lipsa unuĭ pact fundamental, carĭ să hotărăscă succesiunea in mod regulat la la tronul ţărilor. Din acésta isvoraŭ consecinţele: 1) numeroşĭ pretedenţĭ la tron şi al II lăcomia turcéscă care scia să profite admirabil de aceste patimĭ aţâţate, aşa că tronurile ţerilor române eraŭ puse la mezat. Uniĭ domnitorĭ, ca Şerban Vodă Cantacuzino, Brincovénu etc. sătuĭ de mizeria turcésca işĭ întórseră privirile către Impăratul German, carĭ incepuse a învinge pe Turcĭ, iar altiĭ către Ruşĭ.

Sublima Pórtă, vede pe de o parte puterea crescândă a Rusieĭ, iar pe de alta, necredinţa Domnitorilor românĭ, faţă de Dênsa, şi de aceia trimite în Moldova pe Nicolae Mavrocordat—fiul mareluĭ Dragoman al Porţeĭ Otoman,—Alexandru Exaporitul—cunoscut ca un om fórte deştept şi mare filo turc. După tragica mórte a luĭ Ştefan Cantacuzenul şi a tatăluĭ săŭ «bogatuluĭ întru minte» Constantin Stolnicul, în anul 1716, Pórta îl transferă din Moldova in Muntenia.

Boeriĭ, eraŭ divîsaţĭ în două partide; turcéccă şi nemţéscă. Partida nemţéscă însă era maĭ puternică; ea profita de absenţa oştirilor turceştĭ şi tătărestĭ, care eraŭ trimise la Craiova contra imperialilor; şi scriŭ luĭ Barbul Sărdariul, că înpreună cu căpitanul Pivoda care comanda o trupă de Kaiserlichĭ, să vină repede în Bucureştĭ ceia ce şi fac; trec Oltul în tainâ, daŭ tot prin pădurĭ şi sosesc în Bucureştĭ în diminéţa ḑileĭ de 14 Noembre, când curtea nicĭ nu se sculase. Imperialiĭ pradă pe Vodă şi tot atuncĭ vine şi Spătarul Golescu, Bălénul Logofătu, şi cu soţiĭ lor inarmaţĭ ca niște catane; daŭ ordin seimenilor să pună armele jos, ceia ce şi fac.

«Şi aŭ luat pre domn cu tótă casa M. S. de i'aŭ dus cu Pivoda la *Cotroceni cu pază tare*, iar Golescu şi Băleanu s'aŭ dus cu Pivoda la casa Golesculuĭ, *fiind şi tilharul cel mare Barbul Sărdarul* cu dânşiĭ, să se sfătuiască ce să maĭ facă. Decĭ încărcând şi eĭ prin carăte şi prin care ce aveaŭ tot, s'aŭ dus şi eĭ la Cotrocenĭ după Domn. Dar ce jale mare şi ce ţipete — ḑice Cronicarul — şi ce vaete era în târg de gróza

www.dacoromanica.ro

catanelor ce umbla cu săbiele scóse şi cu puscile slobozindu-le; cine le eşea inainte, tăia, omora, atita gróză era cît limbă de om nu póte povesti. Că două gróze avea ómenii: de o parte de catane, de mórte şi de jafurĭ, de altă parte auḑea că vor să vie Tătarii.... Dumneḑeu să le plătească celor ce a fost pricina[1])» In fine boerii se sfătuesc şi «de la Cotrocenĭ fără nicĭ o zăbavă l'aŭ dus pe domn la Târgovişie» şi de aci în Transilvania [2]) In timpul captivităţeĭ luĭ Nicolae Vodă Mavrocordat, vine ca locţiitor de domn fratele săŭ Ión Mavrocordat, care nu domneşte de cât doĭ anĭ şi plătesce tributul obştesc (1718).

In locul săŭ vine iar Nicolae Mavrocordat Domn. O dată cu venirea luĭ, intră şi ciuma in ţară. Domnul însă cu jupânesele de frica ciumeĭ ce se isvodise în Bucureştĭ aŭ trecut la Cotrocenĭ; După ce Domnitorul «pune la cale trebile Domnieĭ şi ţăreĭ fieşte căruĭ din boerĭ după cum s'aŭ căḑut, aŭ şeḑut cu toţiĭ la Cotrocenĭ de vreme ce începuse bóla a se inmulţi şi in Bucurescĭ şi în tótă ţara»[3])

Rĕsboiul Turco-Germano-Rus.

1736—1739.

La 7 Iulie 1737 armatele nemţescĭ intrând in ţéra Românésca cu cincĭ s'aŭ şase miĭ de ómenĭ, ajung până la Cotrocenĭ unde'şĭ stabilesc lăgarul, iar Ghilany, generalul nemţesc, se instaléză în palat la Cofrocenĭ. Constantin Vodă Mavrocordat, auḑind de venirea catanelor, fuge la Olteniţa şi de aicĭ cu ajutor turcesc merge contra Nemţilor; aceştia auḑind că vin Turcii, părăsesc repede Cotrocenii şi trec in Transilvania la Braşov.

Mavrocordat sosesce in Bucurescĭ la 5 Iulie 1738, iar armatele séle le pune în bievuac pe platoul Cotrocenilor.

In resboiul pe care l'aŭ avut în aceste timpurĭ Turcii contra Nemţilor şi Ruşilor, Turcii ies biruitorĭ. Sultanul încintat de ţinuta vitejéscă a trupelor séle, în lupta contra Ruşilor, dăruesce pe marele Vizir şi pe Soliman-Paşa din Ak-Serai

1) Magasin IV 57—59
2) Ibidem.
3) Ibidem pag. 104—105.

www.dacoromanica.ro

cum şi la ceĭ-l'alţĭ Paşĭ carĭ s'aŭ distins în lupte, cu o mare sumă de banĭ, din care o parte să se împartă şi la ciohodarĭ.

Soliman Paşa, care acum era în Bucurescĭ, fiind un om fórte sgîrcit, nu dă nimic la ciohodariĭ luĭ. Aceştia încep să fie puţin respectuoşĭ faţă de paşă, care le reţinuse bacşişurile sultanuluĭ; Paşa, ia pe cel întêiŭ Ciohodar ce-ĭ se presintă şi-l gătuesce cu propria sa mină pe la orele 3 dupe amiadĭ (adĭ 6 ore p. m.); ceĭ-l'alţĭ Ciohodarĭ vĕd, dar staŭ liniştiţĭ de o cam dată; pe t'mpul nopţeĭ însă, să sfătuesc cu toţiĭ să-l omóre. Pe când Soliman Paşa dormia maĭ bine, Ciohodariĭ năvălesc în locuinţa luĭ, făcênd un sgomot infernal. Paşa desceptat de strigătele şi vociferările Ciohodarilor, sare din patul seŭ gol, şi încalecă pe primul cal care 'ĭ-se presintă şi fuge indată la palat la Cotrocenĭ; dar aicĭ găsesce porţile Mŏnăstireĭ închise, atuncĭ dă drumul caluluĭ iar el se ascunde în viele din jurul Monăstireĭ fără a fi urmat măcar.

Domnitorul însciinţat, trimise ómenĭ spre a-l căuta şi cu mare greutate îl găsi pe vitézul Paşa, ascuns sub un butuc de viţă; în asemenea posiţiune comico-tragică dacă l'ar fi vĕdut Democrit, ar fi ris până să-ĭ plesnéscă ochiĭ, iar Eraclit să'l plângă până să ĭ iasă ochiĭ.

Oamenii domnescĭ diab'a 'l scot de acolo, şi 'l conduc în palat la Cotrocenĭ, unde se afla Prinţul.

La 24 Iulie 1739, Soliman Paşa după ce fu bătut de Nemţĭ se întórse la Bucurescĭ, unde Prinţul 'ĭ eşĭ afară din oraş înainte cu musica, după aceia mérseră la palat la Cotrocenĭ, unde luară prinzul împreună [1])

Chioşcul luĭ Alexandru Ipsilante.

Am vedut până acum că d-niĭ işĭ aveaŭ reşedinţa de vară la Cotrocenĭ; cu tóte acestea noĭ găsim că eĭ locuiaŭ acolo nu numaĭ în timpul vereĭ, ci şi al erneĭ şi maĭ cu sémă când ţéra se află în împrejurărĭ grele; Monăstirea Cotroceni fiind înconjurată cu zidurĭ gróse şi întărite cu tunurĭ, domnitoriĭ adesea orĭ işĭ aveaŭ scăparea aicĭ, unde era locul ceĭ maĭ sigur din capitală, de óre-ce Mónăstirea cu zidurile eĭ era

1) Emile Legrand Ephemerides Daces II pag. 257.

www.dacoromanica.ro

un fel de citadélă gata să reziste forţelor inarmate şi chiar tunurilor. Iĭ maĭ găsim aicĭ şi in timpul ciumeĭ, holereĭ [1]) şi în fine de câte orĭ năvăleaŭ în ţară horde turcescĭ, tătărescĭ orĭ nemţescĭ, domnul fugea la Cotrocenĭ [2]).

Acel dintre Domnitorĭ care s'a îngrijit maĭ mult de palatul Cotrocenĭ a fost Alexandru Vodă Ipsilante, care a făcut un superb chioşc [3]) la 1780 [4]) care chioşc a fost dărimat la 1893 cu ocasiunea reconstruireĭ actualuluĭ palat regal.

La anul 1783 luna Maĭ, Nicolae Vodă Caragea, sta la Cotrocenĭ dând pe egumenĭ afară din odăile cum şi din cele 2 chioşcurĭ făcute de Alexandru Ipsilante, pentru că curtea nouă arsese şi acum era curtea arsă [5]).

Dar nu trecu mult timp aicĭ căcĭ la anul 1787 Octombrie 29, séra la 3 ore (turcescĭ) a ars palatul de la Cotrocenĭ impreună cu Monăstirea. Arderea a inceput din chioscul luĭ Al. Vodă (Ipsilant) şi aŭ ars tóte casele domnescĭ, şi cele egumenescĭ.....[6])

In anul 1793 Alexandru Vodă Moruzĭ stă la Cotrocenĭ; aicĭ aşteaptă pe ambasadorul Rusieĭ Kutusof şi iĭ dă să privéscă jocul trupeĭ de comedianţĭ conduşĭ de Krunsteiter Mathieu; tot aci la Cotrocenĭ se juca şi cărţĭ din gros[7]). Dar in Decembrie 1795 boeriĭ divaniţĭ aŭ intrebat pe Moruzi care aŭ avut stenahoria să stea la Cotrocenĭ, care din cele 2 curţĭ domnesci doresce să fie reparate, rugându-l să le răspundă.

Cismeaua Beyzadelelor

In timpul epidemieĭ de choleră de la 1796, Curtea luĭ Moruzi retrăgându-se la Cotrocenĭ, Beyzadele Dumitru, Nicolae şi Gheorghe feciori beiuluĭ făceaŭ preumblărĭ prin pădurea Monăstireĭ. Intr'o ḑi eĭ găsiră un isvor cu apă fórte bună de beut; Domnitorul se bucura foarte mult şi dă un hrisov ca

1) Emile Le Grand Ephemarides Daces pag. 118—119.
2) Magasin istoric Tomul II pag. 143.
3) Vedĭ fotografia Cotrocenilor.
4) Sestine Viaggio pag. 5—7.
5) G. I. Ionescu-Gion Istoria Bucureştilor pag. 126.
6) Biserica ortodoxă Română, anul XIII, p. 625 cf. Gion, Istoria Bucurescilor pag. 350.
7) I. Gion, Istoria Bucurescilor, pagina 127.

www.dacoromanica.ro

să nemurească acest noroc al luminatelor Beyzadele şi porunci să fie numit acel isvor Cişméua Beyzadelelor[1]).

Acéstă cişmea pórtă aḑĭ numele de cişmeaua Davila reparată din noŭ la 1863. Astă-ḑĭ insă, se află in ruină.

Căsătoria domniţeĭ Caterina sora luĭ Vodă Moruzi

Tot la Cotrocenĭ, s'aŭ petrecut cite-va evenimente carĭ merită să fie semnalate de óre-ce s'aŭ desfăşurat din partea Curţeĭ ca şi din partea boerilor, un aparat extra-ordinar. Acolo la Cotrocenĭ s'a săvârşit în Iulie 1793 căsătoria domniţeĭ Ecaterina sora luĭ Vodă. Cu această ocasiune prin pitacul de la 30 Iunie 1793. Domnitorul a rânduit epistaţĭ aĭ nunţeĭ. Un alt pitac din 3 Iulie 1793. Spătarul şi Aga pun la dispoşiţia epistaţilor şi câte un zapciu de ceĭ marĭ cu câte 20 oameni credincioşĭ după cum şi marele Postelnic a pus la dispoşiţia lor 12 Postelniceĭ. Nunta a ţinut 5 ḑile cel puţin. Tot Highlif-ul bucurescean—cum am ḑice astă-ḑĭ—a luat parte în care străluceaŭ bogăţiele risipite pe Dómne, Domniţe şi jupănese cu rochiele lor de alageea, de ghermesit, de atlas, de samalagcea, tivilichiele de bela-coză cu blana de cacom, scurteicele de ghermesit albastru, blănite cu nafea, sculele preţioase, salbile de galbenĭ stamboliĭ, nesfiele, iile cu şahac de fir. Bărbaţiĭ cu: antereile, giubelele blănite cu hârşiĭ, cu vulpe, cu samur, giubelele de postav roş, basmalele de trébа nunţeĭ, dulamele, ilicile de postav ferenghiu blănite cu guşĭ şi in lăuntru cu nafea... şalurile de Anadol, incingind pe boerĭ, gugiumanele de Astrahan care de care maĭ creţe... Apoĭ arnăuţiĭ boerilor cu pieptare de argint, cu poturĭ de postav cu copce de argint, cu puşcă turcéscă ghintuită poleită cu aur, cu pistóle în şal la brîŭ! Dar apoĭ caiĭ musafirilor veniţĭ călare, cu scărĭ marĭ turcescĭ, de argint, cu oblăncu tot de argint...şi turbanurĭ cit dimirlia[2]). Să descrie cine póte dróia de slugĭ purtând afumătorĭ în căţuĭ de argint, stropitorĭ de miresme, tave cu dulceţurĭ şi cafele să pomenéscă cine nu-ĭ cunósce, diversele cete spătărescĭ şi agieştĭ înşirate pe la pórta curţeĭ până la camerile unde se trage danţul ḑi şi nópte. Dar boĭ intregĭ puşĭ la

1) Istoria Bucurescilor, pagina 311.
2) V. A. Urechiă Istoria Românilor V pag. 461.

www.dacoromanica.ro

frigare, berbecii întorşi, vânaturile cele mai alese adunate de Avgi-başa cu vânatorii săi! Dar buţile desfundate cari în bătătura Monăstirei şi pe la răspântii de poduri se deşertaŭ de popor. Dar putinele cu păcură aprinse nóptea şi masalalele cu miile luminând curtea şi stradele de căpetenie. Serbare afară în tot oraşul; tunurile ce aŭ mai rămas de la bietul Mavroghene, acoper sgomotul puscelor şi pistólelor; boerii epistaţi aĭ nunţeĭ cu nafrămi de fir la bastóne veghează în tóte părţile...

La 5 Iulie după cununie şi nuntire, Domnitorul da boerimeĭ un mare ospĕţ. Cu pitacul domnesc următor să dă boerilor un mare banchet.

O altă nuntă săvârşită la Curtea luĭ Moruzi a fost acea a fiiuluĭ vorniculuĭ Slătineanu cu fiica vistierniculuĭ Filipescu la 28 Ianuarie 1795. Mirele a fost adus la Curtea domnéscă cu mare alaiŭ.

Evenimentele carĭ se petrec în ţéră pe la finele secoluluĭ XVII şi începutul celuĭ al XVIII sunt nenorocite. Pasvangiĭ pradă ţéră, în special Oltenia. Se răspândesce vestea că vin Pasvangiĭ şi Cârjaliĭ să prade Bucurescii. Mihail-Vodă Şuţu fuge, fug şi boerii, fuge şi poporul. Rămân Bucurescĭ pustiĭ şi pe mâna craiŭor de la Curtea Veche; Palatul şi biserica sunt ocupate de turcĭ [1]); Ibrahim bosniacul care locuia la Cotrocenĭ, este chemat şi curăţă Capitala de aceste haimanale[2]) Turcii staŭ la Cotrocenĭ aproape 2 anĭ de ţile, când se începe din noŭ răsboiul între Ruşi şi Turcĭ, care ţine maĭ mulţi anĭ.

Ruşii continue resboiul cu turcii, Miloradovicĭ 'şĭ aşeţă armatele pe platoul Cotrocenilor (1806)

Ion Caragea căpătând domnia ţereĭ românescĭ în 1812 intră în Bucurescĭ cu mare alaiŭ domnesc şi cu mulţi grecĭ, care venéŭ pe procopsélă. Cu aceştia însă, venea şi ciuma cuuoscută în popor sub numele de «ciuma luĭ Caragea» care începe a secera cu o furie îngrozitóre atitea vieţi omenescĭ[3]). Curtea ía reşedinţa la Cotrocenĭ, [4]) La 3 Decembrie 1816 Domnitorul are grija de a rânduĭ prin «Epistasia caseĭ privighereĭ» casele Monăstireĭ Cotrocenĭ să se rânduéscă şi să se deosibéscă

1) Archivele statuluĭ condica Cotrocenilor nota de sub pagina 3 şi Verso
2) Dionisie Fotino Istoria Daciei II 205—206
3) Vezĭ Facultatea de Medicină, „Ciuma luĭ Caragea".
4) Ion Ghica scrisorĭ pagina 29.

www.dacoromanica.ro

câte-va odăĭ de jos şi sus şi pentru deosebite stărĭ de boerĭ, care să servéscă de «catafighion» (loc de scăpare) în contra ciumeĭ care se ivise acum în diferite judeţe ale ţĕreĭ [1])

Caragea continue a sta maĭ departe în timpul vereĭ şi după stingerea ciumeĭ.

Tudor Vladimirescu la Cotrocenĭ.

La 1821, Tudor Vladimirescu venind cu armata sa de panduri trase in 16 Martie la Mŏnastirea Cotrocenĭ [2]) pe care o întări cu şanţurĭ, cu trupe şi cu artilerie. De la Cotrocenĭ dă Tudor Vladimirescu proclamaţiunea adresată către boerĭ, neguţătoriĭ şi toţĭ locuitoriĭ Bucurescilor, vorbindu-le de patrie şi cerêndu-le concursul [3]). In acea proclamaţie Tudor ţicea că drepturile strămoşescĭ fiind nimicite de domniĭ Fanarioţĭ în unire cu boeriĭ şi jafurile lor ne maĭ putênd fi suferite, au silit poporul a se scula spre a le redobândi. Trupa luĭ Tudor Vladimirescu aşeţată la Cotrocenĭ, se ridica la vre o 5000 de ómenĭ, afară de corpul de armată al luĭ Prodan şi Macedonski carĭ se urca la vre-o 500 de inşĭ [4]).

Evenimentele de după 1821 până la 1848 se petrece fără importanţă pentru Cotrocenĭ, saŭ cel puţin n'a fost cine să ni-le semnaleze. Cu ocasiunea Revoluţiuneĭ de la 1848, năvălesc Turciĭ în ţéră şi apoĭ Ruşiĭ sub Lüders. La 10 Septembrie 1848 Turciĭ sub Fuad Efendi şi Tinghir Paşa ocupă palatul şi biserica [5]). Biseriea a servit ca ierbărie şi astă-ţĭ şi maĭ văd sfinţĭ cu ochĭ scoşĭ de Turcĭ

Nu scim dacă Bibescu-Vodă a şeţut la Cotrocenĭ; scim însă că Ştirbeĭ-Vodă, nu numaĭ a şeţut aci dar s'a interesat fórte mult de acest sat. In timpul sĕŭ s'a făcut şoséua a Cotrocenilor în 1852—1853. S'a mărit palatul şi s'aŭ reparat şi eele-lalte dependinţe.

După anul 1859, Vodă Cuza ĭa reşedinţa de véră la Cotrocenĭ; în 1862, expuléză pe celebrul Archimandrit grec

1) V. A Urechiă Istoria Românilor X pagina 997.
2) Ion Ghica scrisorĭ pagina 101
3) Alexandru Pelimon catastrofa întâmplată boerilor în mnntelo Gavanul 1821 pagina 98.
4) C. D. Aricescu Istoria Revoluţiuneĭ Romane de la 1821 pagina 186—187.
5) Ion Heliadi Rădulescu, Istoria Regenerăreĭ Românieĭ veţĭ Platoul Cotrocenĭ.

www.dacoromanica.ro

Nillos, Exarchul comunităţilor din Muntele Athos, pentru că ocupase parte din camerele palatuluĭ.

După ce Cuza iscălesce abdicarea sa în nóptea de 11 Februarie 1866, este dus în casele luĭ Ciocârlan din strada Colţeĭ, iar de acolo la Cotrocenĭ de unde apoĭ trece peste graniţă.

Pcincipele Carol I ia reşedinţa de vară la Cotrocenĭ

Alteţa Sa Serenissimă Carol I de Hohenzolern-Sigmaringen alesul Naţiuneĭ, sosind în ţéră, îşĭ ia reşedinţa de vară la Cotrocenĭ, în ḑiua de 10/22 Iunie 1866.

Iată ce citim în «Memoriele Regeluĭ Carol I scrise de un martor ocular».

«De óre-ce căldurile din oraş fac palatul princiar imposibil de locuit, Prinţul Carol, să strămută la Cotrocenĭ din apropiere. Cu tóte reparaţiunile şi amenajările făcute în timpul Prinţilor Stirbey şi Cuza, totuşĭ Curtea, nu corespunde pretenţiunelor Prinţuluĭ; acum însă — adeugă aceléşĭ memoriĭ,—Prinţul are datoriĭ maĭ urgente de cât de a-şĭ aranja casa maĭ potrivit şi maĭ demn [1])»

Ce este drept, tênĕrul Prinţ de la 1866, — astă-zĭ Rege glorios—a avut prea multe de făcut, prea multe de indreptat, şi prea mult de luptat, până să pună bazele Românieĭ moderne. A trebuit decĭ să aştepte maĭ bine de 27 anĭ pâna să-şĭ aranjeze o «locuinţă maĭ potrivită şi maĭ demnă»; şi este cunoscut că, cine scie să aştepte, are deja pe jumătate succesul asigurat.

Da Sire!

Aţĭ asceptat, dar succesul dobendit de Majestatea Vóstra *a fost* nu pe jumătate ci complect asigurat; proclamarea independenţeĭ visată de vécurĭ de voivozĭ noştri. Aţĭ condus armatele pe câmpul de glorie. Aţĭ înălţat România la demnitatea de Regat, V'aţĭ făurit coróne de oţel—odor scump şi nepreţuit, pentru care orĭ-ce Român este dator a şĭ vărsa sângele până la ultima picătură, când Coróna şi Ţéra o va cere.— Aţĭ pus basele dinastiĭ iubite şi aţĭ asigurat Regatuluĭ Român, locul pe care trebuia să-l ocupe în concertul statelor euro-

1) Pag. 138 vol I.

www.dacoromanica.ro

pene. Pentru tóte aceste visurĭ realisate, istoria némuluĭ nostru va inscri cu litere de aur în paginele eĭ faptele crétoruluĭ României moderne, ale luĭ Carol I cel Mare şi cel Inţelept [1]).

Sub ast-fel de auspiciĭ ni se presinta construcţiunea frumosuluĭ palat regal de la Cotrocenĭ.

Este ceva hotărât in natură că tóte lucrurile se nasc la vremea lor, că tóte lucrurile 'şi iaŭ schimbare in timp şi in spaţiŭ sub influenţa vremurilor şi împrejurăr lor.

Vechiul palat nu maĭ corespundea cerinţelor timpuluĭ

Alteţa Sa Serenissimă Principele Carol I încă de la 21 Iulie 1871, Işĭ alege loc la Sinaia pentru clădirea Castelului Peleş. La17 Maiŭ M. M. L. L. iaŭ reşedinţa de vară în casele Monastireĭ de la Sinaia.

In anul 1883 Septembre în 25 se inaugurează Castelul Peleş.

De la acéstă dată Palatul de la Cotroceĭ continuă a fi, ca a III-a reşedinţă Domnéscă.

Dărămarea vechiuluĭ Palat de la Cotrocenĭ.

După ce s'a stabilit în mod definitv succesiunea la tron in anul 1888 a Alteţeĭ Séle Regale Principeluĭ Ferdinand şi urmaşilor A. S. Regale, Guvernul hotărăsce dărămarea vechiuluĭ Palat ca, pe locul luĭ să se ridice un altul maĭ măreţ şi maĭ potrivit demnitateĭ ţĕreĭ şi familieĭ Regale, ca una ce este din cele mai ilustre familiĭ domnitóre din Europa.

In annl 1893 Maiŭ 18 să deschide guvenuluĭ un credit de l. 700. 000 pentru dărămarea vechiuluĭ palat şi construirea celuĭ noŭ.

D-l Architect Paul Gottereau, este însărcinat cu dirigerea lucrărilor.

Cu ocazia dărămăreĭ vechiuluĭ Palat, s'a dărămat şi chioşculĭ făcut de Alexandru Vodă Ipsilantĭ în anul 1775. Acest chioşc se afla lângă casele egumeneşcĭ, saŭ, unde se afiă astă-zĭ camerile de serviciŭ ale mareluĭ maestru al Palatuluĭ. Chioscul avea o înălţime de peste 20 metrĭ, plus 22 metrĭ înălţime co lineĭ Cotrocenilor, se ridică cu privirea la înălţime de peste

---

1) Acest capitol a fost citit ca conferinţă la societatea geografică Română în şedinţa publică de la 9 Aprilie 1901.

www.dacoromanica.ro

42 metri de asupra nivelului ordinar al Capitalei. Din acest chiosc se vedea întréga capitală cu împrejurimile.

Chioscul avea o masă de piatră în mijloc pe basa căreia era scrisa dată fondărei chiosculuĭ 1775 după cât 'mi aduc aminte. Ce s'a făcut cu acea preţiósă piatră nu sciŭ.

Am rugat pe un ilustru român—care pórtă un deosebit interes inscripţiunilor de pe monumentele nóstre—să'l róge pe d-l architect să-ĭ spună unde este acea piatră cu inscripţiunea şi-ĭ respunde, că nu scie.

Ar fi de dorit ca onor. Guvern, la dărămarea unor aseminea clădirĭ c'un trecut óre-care istoric, să pună în vedere Archi-

Colonelul Culcer

Fost ca comandant al Regimentului I Geniŭ de la Cotrocenĭ între anii 1897—1901 şi brevetat de stat-major, actualmente detaşat la brigada din Dobrogea.

tecţilor diriginţĭ, ca orĭ-ce inscripţiunĭ ar găsi pe acele monumente să le trimită Musăului de Antiquităţĭ căcĭ în aceste inscripţiuŭ ca şi în vechile chrisóre, se afla adevèrata şi istoria vie a trecutului nostru românesc.

Anul 1897. — Acest an este nefericit pentru ţară şi în special pentru Augusta familie regală; A. S. Regală Principele Ferdinand, moscenitorul presumtiv al corónei, se îmbolnăvesce la 1 Maiŭ, se credea că Alteţea Sa are o simplă indisposiţiune trecătóre.

Cu ocasiunea paradei de 10 Maiŭ, lumea observă ab-

www.dacoromanica.ro

senţa A. S. R. «Unde este Prinţul de nu se vede la acéstă sĕrbătóre?» se întrebaŭ unii. «Este cam bolnav» rĕspundeaŭ alţii, şi vestea acésta străbătu ca un curent electric prin mulţime.

Ceea-ce se păruse la inceput o «simplă indisposiţie» se constată acum că bóla este mult mai gravă de cât se aşteptaŭ [1]).

Măria Sa Regele face apel la sciinţa medicală română; trei medici sunt chemaţi lângă patul Augustului bolnav şi anume: D-rii Buicliu, Cantacuzino şi Kremnitz, carî combat bóla la inceput cu óre-care succes.

Bóla insă se agravéză de odată in mod violent, cu incepere de la 11 Maiŭ. La 7 ore diminéţa doctorii intruniţi in consult, constată formarea a trei focare de broncho-pneumonie in plămânul drept. De la acéstă dată medicii aŭ avut a lupta cu tóte calamităţile unor complicaţiuni, ce s'aŭ ivit de o dată.

Suveranii, A. S. Regală Principesa Maria, medicii, personalul Palatului, eraŭ cu toţii intr'o continuă veghiere. Nóptea de 16 August a fost ingrozitóre.

Scenele petrecute atunci aŭ fost sfâşietóre; nu le mai reamintesc, căci sunt prea vii in amintirea poporului românesc.

A. S. Regală Principele Ferdinand, ajunsese de o extremă slăbiciune.

Era o mare temere să nu isbucnéscă o crisă care se şi ivi.

Când s'a declarat crisa, tóte speranţele de scăpare eraŭ pierdute pentru un moment, şi consternarea atât la Palat cât şi in public a fost de nedescris.

In tot timpul cât a durat suferinţele A. S. Regale, a fost un adeverat pelerinagiŭ la Palatul de la Cotrocenĭ.

Ómenĭ şi babe din tóte unghiurile ţăreĭ veneaŭ s'aducă lécurĭ A. S. Regale, carĭ cum se pricepeaŭ.

Călugării aduceaŭ lemn sfint şi lucrurĭ de leac; iar unele călugăriţe de prin Oltenia ca şi de prin fundul Moldoveĭ, veneaŭ la biserica de la Cotrocenĭ să facă rugăciunĭ şi acatiste pentru insănătoşarea Augustului bolnav.

---

1) Asupra acestei cestiunĭ, d. Const. A. Păun, oficer în reservă a scris o broşură în 1897, de 40 paginĭ intitulată „Bóla de care a fost lovit A. S. Regală Principele Ferdinand cu o schiţare istorică de la întemeierea ţărilor Române până astă-zi“ şi de care m'am servit in unele părţi.

www.dacoromanica.ro

Bóla insă se agravă din ce in ce; medicii, ce e drept aŭ făcut sforţărĭ uriaşe pentru salvarea A. S. Regale.

Inhalaţiĭ de oxigen, injecţiunĭ cu pilo-carpină, cafeină, chinină, băĭ recĭ de 8° şi alte mĕsurĭ—pe care nu le cunosc in intregimea lor — aŭ fost luate grabnic.

După ce consiliul miniştrilor insistă cu multă stăruinţă pe lângă M. Sa Regele să aducă şi un medic strein, M. Sa Regele, a respuns că se simte fórte măgulit că intr'o imprejurare aşa de gravă ca aceia prin care trece astă-dĭ dinastia I se arată un interes atât de viŭ; că înţelege ingrijirile Consiliuluĭ ce justifică pe deplin sentimentele ceĭ conduc, are insă tótă increderea in medicii românĭ care caută pe Principe.

In diminéţa dilelĭ de 16 Maiŭ buletinul medical anunţă că starea Alteţeĭ Sale este fórte gravă, bóla era in apogeul eĭ, căldura atinsese 40° ceia-ce este teribil in cazurile de febră titoidă. Imediat curtea Palatuluĭ de la Cotrocenĭ se umple de lume; ómenĭ din tóte stările sociale şi de tóte naţionalităţile: nemţĭ, ungurĭ, evreĭ, turcĭ, etc., eraŭ amestecaţĭ printre românĭ; era o adevĕrată mare de capete; tótă lumea aştéptă cu o mare emoţiune noutăţĭ despre starea Augustuluĭ bolnav; o profundă tristeţă să zugrăvea pe feţele tuturor, fórte mulţĭ plângeaŭ, era, după expresiunea unuĭ cronicar «o jale adâncă cât limba omenéscă nu póte să o spue». Către orele 4 ½ Măria Sa Regele iese in balcon cu micul Principe Carol in braţe şi cu glas tare şi fórte emoţionat, spune mulţimeĭ: «Prinţul a scăpat, el este maĭ bine» intr'adever bóla era în declin.

Nicĭ odată n'am vĕdut o maĭ repede schimbare din intristare in bucurie.

Nicĭ odată nu m'am putut convinge maĭ bine de principiul luĭ Dumas «că cel maĭ puternic sprijin al unuĭ tron nu sunt de cât inimile supuşilor».

Doctorul Buicliu impreună cu colegiĭ luĭ, aŭ făcut tot ce omenesce era posibil, Prinţul de 2 orĭ a fost scăpat. căcĭ de 2 orĭ până acum a fost aprópe in agonie.

Consiliul Miniştrilor insistă din noŭ pe lângă M. S. Regele să aducă un medic strein — de şi toţĭ aveaŭ absolută incredere in proced urile medicilor românĭ; totuşĭ motive de un ordin superior, *că A. S. Regală aparţine Ţĕreĭ* şi nu este

www.dacoromanica.ro

bine ca Ţara să nu facă tot ce este posibil pe lume spre a-L salva.

Guvernul nu-şĭ póte lua rĕspunderea faptuluĭ de a nu fi epuisat tóte mijlócele de vindecare; nicĭ medicii curanţĭ, nu sunt bucuroşĭ că li să lasă numaĭ lor responsabilitatea uneĭ împrejurărĭ aşa de grave.

Imploră decĭ pe M. S. Regele de a le permite aducerea uneĭ somităţĭ medicale strĕine.

M. S. Regele învins de aceste argumente, a respuns că va îndeplini dorinţa Ţĕreĭ cu tótă mâhnirea sinceră ce-ĭ causéză acéstă dorinţă şi că să-I lase timpul a vorbi cu medicii curanţĭ.

Medicii curanţĭ ceruseră de mult aducerea uneĭ somităţĭ.

M. S. Regele atins de accentele călduróse ale medicilor, le mulţumi încă odată pentru jertfele ce fac şi promise că va telegrafia imediat uneĭ somităţĭ streine ceia-ce şi făcu, chemând telegrafic pe D-nul Profesor D-r von Leyden din Berlin, rugându-l să vie imediat la Bucurescĭ.

D-rul von Leyden venit la Bucurescĭ, aprobă în totul cura medicilor românĭ.

In timpul de la 16—28 Maiŭ, bóla rĕmăsese aprópe staţionară cu micĭ excepţiunĭ când în bine când în reŭ.

Augustul bolnav pe la începutul luneĭ Iunie intră în covalescenţă.

Graţie sciinţeĭ şi devotamentuluĭ medicilor, graţie constituţiuneĭ robuste şi vigóreĭ tinereţeĭ şi în fine graţie rugăciunilor unuĭ întreg popor către cel A-Tot-Puternic, A. S. Regală este scăpat.

Către finele luĭ Iunie medicii hotărăsc transportarea Augustuluĭ bolnav la Sinaia, ceia-ce s'a şi făcut imediat c'un vagon anume construit în acest scop. Voiajul s'a executat în cele maĭ bune condiţiunĭ.

Alteţa Sa Regală era în afară de orĭ-ce pericol.

Aşa dar geniul cel bun a învins.

Nu maĭ insist asupra nenorocirilor ce ar fi causat un desnodământ fatal.

«Reul ţĕreĭ nóstre — ḑice M. Kogălniceanu — ni-l spune istoria nóstră; ni-l spune suferinţele poporuluĭ. Fie-care pagină din analele nóstre dacă le-am stórce, va curge sînge şi lacrămĭ. Reul ţereĭ nóstre, ni-l spune un proverb: *Schimbarea Domnilor bucuria nebunilor*».

www.dacoromanica.ro

CAP. XV

Parcul Palatului regal

A fost în vechime unit cu actuala grădină Botanică până al anul 1852, când s'a construit șoséua Cotrocenilor, din ordinul Principelui Barbu D. Ştirbey.

In anul 1860 să înființéză prima grădină Botanică în Bucurescĭ pe locul ocupat aḑĭ de Parcul regal și coprindea: porțiunea de loc de la cantonul grădinarului, până la ultimul șir de platanĭ din fața colineĭ; iar din marginea șoseleĭ, sa întindea până în dosul Asiluluĭ Elena Dómna [1]). In 1878 grădina Botanică este strămutată în Bucurescĭ, iar locul remas liber prin strămutarea grădineĭ, întră, în alcătuirea Parculuĭ regal. Parcul a fost plantat și adaptat potrivit cu menirea sa. Dacă întregul parc este splendid, apoĭ valea rîuluĭ «Dómneĭ» este încântătóre; alăturea de arboriĭ seculariĭ veḑĭ boschete superbe de liliecĭ și clematită, braḑĭ și pinĭ alpinĭ, platanĭ, castanĭ sĕlbatecĭ etc. Veḑĭ în fine natura fasonată de mâna măéstră a omuluĭ, părîul Dómneĭ cu susurul seŭ plăcut curge încet și liniscit iar paralel cu dênsul se află o alee—altă dată drumul vechiŭ ce conducea din Bucurescĭ la Cotrocenĭ,—pe laturele căreia se află plantațĭ salcâmĭ al căror fruct sémănă cu roșcovele, iar ramurile lor se întâlnesc ast-fel, că în timpul vereĭ formézĕ un fel de boltă umbrósă.

Pe încântătórea colină despre Asil și la 20 de pașĭ de rîul Dómneĭ, se află mormêntul și mausoleul Principeseĭ Maria de România, trecută din viață la $^{28}/_{9}$ Martie 1874, în urma uneĭ bóle de scurtă durată. In mausoleŭ se află statua Principeseĭ,

1) Veḑĭ grădina Botanică.

www.dacoromanica.ro

așa cum a fost în minutul când s'a mutat din acéstă lume. Statua este lucrată în marmură de sculptorul Storck (senior) lucrare de o mare valóre artistică. La intrarea în mausoleŭ să citesce versetele biblice «Nu este aicea, ci s'aŭ sculat» iar pe baza postamentuluĭ: «Nu a murit, ci dórme». [1]

Mausoleul este construit în 1894—95. In fața monumentuluĭ se află mormêntul Principeseĭ, acoperit de florĭ, cu crucea pe careĭ scris: *Maria*, iar la picióre se află o placă de bronz fixată pe o altă marmoră pe care se află sculptată coróna princiară.

Pe placa de bronz este tipărită scrisórea adresată cu acéstă ocaziune de Alteța Sa Serenissimă, d-luĭ Lascar Catargiu, pe atunci, Președinte al Consiliuluĭ de miniștri, iată acea scrisóre:

Scumpul meŭ Președinte al Consiliuluĭ de Miniștri,

A-Tot-Puternicul a mutat din acéstă lume de suferințe pe singurul și duios iubitul nostru copil.

Dacă ar mai fi fost nevoe a Ne încredința de dragostea ței către Noĭ, apoĭ nimic alt nu Ne-o putea dovedi mai mult ca aceste dureróse ḑile, în care sentimentele de compătimire sincere ale tuturor Ne-aŭ fost ca o mângâere în adânca Nóstră jale.

In asemenea împrejurărĭ, simt un îndemn puternic a spune ței Mele că, asemenea precum dênsa M'a sprijinit cu iubirea eĭ în momentele cele mai grele ale vieței Mele, asemenea și Eŭ Mĕ voiŭ sili a-ĭ întórce cu prisos binele care Mi l'a făcut.

Amintirea cea mai dulce, pe care repausata Nóstră fiică Ne-a lăsat, ca un scump odor, este nemărginitul eĭ amor către patria în care s'a născut, amor care era atât de viŭ, în cât chiar la frageda-ĭ vîrstă, în cea dintîiŭ depărtare în streinătate, Ea se simți cuprinsă de dorul ței Lʼgea copileĭ nóstre, limba ce Ea vorbea, a dobândit o nouĭ sfințenie pentru Noĭ, căcĭ fie-care cuvênt românesc, Ne va fi de aicĭ înainte un rĕsunet al acelui glas pe care nu-l vom mai auḑi pe pământ.

1) Vedĭ mausoleul Principeseĭ.

www.dacoromanica.ro

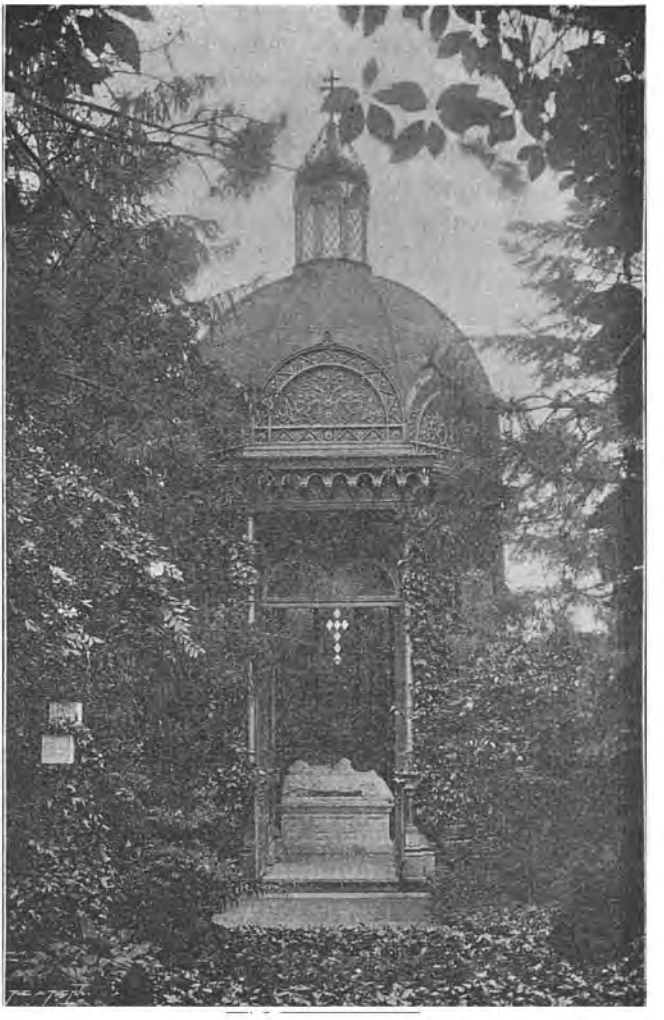

Mausoleul Principesei Maria

www.dacoromanica.ro

S'a rupt într'adevĕr în cercul restrîns al Familiei nóstre cea mai duiósă legătură, însă o legătură mai tare ne unesce acum cu Familia Nóstră cea Mare: Poporul român, care împreună cu Noi plânge copilul Nostru şi al Sĕu.

E o sacră datorie pentru Dómna şi pentru Mine, de a arăta fie-căruia şi tuturor din adâncul mânhniteĭ Nóstre inimi părintescĭ, recunoscinţa cea mai fierbinte, rugându-i a înălţa împreună cu noi rugi către A-Tot-Puternicul, ca să Ne dea tăria şi răbdarea de care avem nevoe în încercarea la care El, Ne-a supus [1]).

Dumineca Pascelor 31 Martie 1874.

Carol

Casa ţărănéscă din Parcul Palatuluĭ

In curtea palatuluĭ şi anume în partea despre Institutul Botanic se află o casă ţerănéscă, cum se vĕd prin imprejurimile Bucurescilor dar mai cu sémă prin judeţul Dimboviţa.

Ea este prevĕdută cu tóte ustensilele necesarĭ uneĭ femeĭ gospodine de la ţară; icĭ vedĭ *ţestul* de copt pâine, dincóce, atârnate căldărĭ de streaşina caseĭ, dincolo, óle puse în parĭ; în casă se ved lăvicióre, velinţĭ, un tron (un fel de ladă) etc.

In dosul caseĭ se află o mică grădiniţă în care se cultivă florĭ ce obişnuesc femeile şi fetele ţĕranilor ca: crăiţe, gălbenele, taliĭ, ochiu bouluĭ, şi nelipsitul busuioc; iar pe gardul grădineĭ tivgele, tărtăcuţile şi bostăneiĭ işĭ arată galbenele lor volume.

Alteţa Sa Regală Principesa Maria, se zice că a pus să construéscă acéstă casă, în amintirea uneĭ case în care s'a adăpostit în timpul uneĭ ploĭ, pe când se află la preumblare; cred însă, că construcţiunea eĭ, trebue să aibă un scop mai înalt.

Incheiere

Vechiul palat, clădit de Şerban Vodă Cantacuzino, a apucat în timp de 220 de anĭ, ĝile triste, ĝile nenorocite pentru ţară, unde paşiĭ turcĭ de la Silistra, Rusciuc orĭ Vidin,

1) Vedĭ şi opera Trei-ĝecĭ de anĭ de Domnie aĭ Regeluĭ Carol I vol. I p. 309-310.

www.dacoromanica.ro

saŭ maĭ sciŭ eŭ de unde, ședeaŭ întrânsul ca la eĭ acasă. Când Elciĭ nemțescĭ, consuliĭ rusescĭ, băteaŭ din picior domnitorilor în acele grele timpurĭ când căḑusem atât de jos în dreptul public otoman. Dar ca și templul luĭ Zorobabil, a apucat și vremurĭ bune: timpul renașterei nóstre naționale căcĭ în el a locuit primul domnitor al Principatelor unite române, apoĭ Alesut Națiunei de la 1866, Alteța Sa serenisimă Principele Carol I de Hohenzollern astă-ḑĭ Rege glosios.

Urăm nouluĭ palat, ca să vaḑă într'însul pe Carol II împărat al Românilor.

www.dacoromanica.ro

CAP. XVI

Asilul Elena Dómna

Estr situat pe una din cele maĭ frumóse posiţiunĭ din imprejurimile Capitaleĭ, pe colina Cotrocenilor la o depărtare de un chilometru, spre miaḑă-ḑi de palatul Regal.

Iniţiativa inflinţăreĭ Asiluluĭ, se datoresce mărinimieĭ Principeseĭ Elena Dómna, soţia reposatuluĭ Domnitor Alexandru Ión I Cuza; însă terminarea şi definitiva luĭ complectare în forma şi organisaţiunea sa actuală, se datoresce înalteĭ solicitudinĭ a Mărieĭ Sale Dómneĭ şi Regine Elisabeta; ca drept recunoscinţă, s'aŭ scris cu litere de aur pe frontispiciul frumóseĭ clădirĭ, numele Mărielor Lor:

Asilul Elena Dómna şi Ateneul Elisabeta

Ambele fondatóre aŭ făcut fie-care, câta un călduros apel la caritatea românéscă în douĕ restimpurĭ la carĭ a şi respuns cu prisosinţă şi astfel s'a înfiinţat Asilul. Atât biografiele cât şi fotografiele principalilor donatorĭ aĭ acelor pe care le-am putut găsi—sunt puse în «*Panteonul Asiluluĭ*» iar ale tuturor, în «*Cartea de Anr*» a Ministruluĭ Cultelor şi Instrucţiuneĭ Publice.

Fondatórele Asiluluĭ aŭ fost secondate în opera lor caritabilă de soţiĭ dr. Davila şi Ana Davila şi ale căror nume vor fi pronunţate cu veneraţiune şi recunoscinţă de copilele Asiluluĭ, cum şi de toţĭ aceĭ carĭ simt românesce

Aceste distinse şi caritabile personagiĭ aŭ avut nu numaĭ bună-aoinţă şi dragoste părintéscă, ci şi o credinţă adincă.

www.dacoromanica.ro

în progresul operei lor. Resultatul muncei lor, a incoronat cu succes opera lor; căci, ce nu întreprinde omul şi să nu reuşéscă când are dragoste? dragostea este mare lucru, Dumnedeŭ însuşi, dragoste este.

După cum vom vedea şi mai departe, acéstă instituţiune de cultură înaită, este o creaţiune eminamente caritabilă, care face onóre nobilelor fondatóre, caritătei românesci şi în fine Ţerei.

Aceste dise, să aruncăm o privire retrospectivă şi să vedem care a fost starea copiilor orfani până la 1775, când Alexandru Vodă Ipsilante a înfiinţat în Bucuresci primul «*Orfanotrofion*» (Asil pentru întreţinerea şi educaţiunea copiilor găsiţi) cum şi după acésta.

Ajutorul săracilor în trecut

Când am tratat despre scopul înfiinţărei mănăstirilor, am vĕdut între altele că pioşii fondatori şi donatori, prevedeaŭ în actele lor şi ajutorul săracilor.

Mănăstirele, aŭ purtat acéstă sarcină pe cât le permitea vremurile. Văduvele primeaŭ ajutóre în natură... şi nu era mic nici numĕrul copiilor, ce-şi primeaŭ crescerea prin M-ri. Era însă o clasă de săraci, cărora mănăstirele nu putea să le dea ajutor direct. Aceştia eraŭ copiii prea mici, rĕmaşi orfani, dar mai ales, cei nelegitimi. Păzitóre a bunelor moravuri, biserica i-a persecutat... pe aceştia, pentru păcatele părinţilor lor şi ast-fel nici nu era dispusă a le da ajutor. In trecut numĕrul săracilor de acéstă categorie era fără indoială fórte mic; însă de pe la finea secol. XVIII-lea mai ales prin oraşe a crescut fórte mare [1].

Alexandru Ipsilante 1774—1782 unul din Avtenţii fanarioţi cei mai cu dor de inimă pentru ţéra românéscă—înfiinţéză în anul 1775 un asil şi spital de copii, numit «Orfanotrophion» lângă *biserica cu toţi sfinţii* [2]. Tot el înfiinţéză şi casa numită: «Cutia Milelor» între alte şi pentru ajutorul copiilor săraci [3].

1) Ion Slavici, Asilul Elena Dómna Sibiŭ 1884 pag. 3.
2) V. A. Urechiă, Istoria Romanilor II pag. 201.
3) Dionisie Fotino II p. 172.

www.dacoromanica.ro

Succesorii lui Ipsilanti, aŭ grijă şi de acest azil şi spita de copiĭ, căcĭ eraŭ ómenĭ şi inima li se induioşa, când vedeaŭ lângă biserica unde orfanotrophionul fusese pentru prima óră instalat, câte 30—40 de copiĭ, fără tată fără mamă, surizind ingeresce, primuluĭ strein care se apropia de eĭ.

Eĭ aŭ fost nutriţĭ din baniĭ care se luaŭ din «Cutia milelor» [1],

Nicolae Vodă Caragea, numesce de la 20 Noembre 1783 cal doctor al Orfanotrofieĭ, pe Polihronie [2] Mihail Vodă Şuţu, rânduesce o anchetă la institutul Orfanotrofieĭ in ḑiua de 24 Ianuarie 1784. Intregul Divan era insărcinat să cheme pe epitropĭ ca să-şĭ dea socotèla de venit şi cheltuială «care socotélă să o teorisiţĭ cu deamănuntul, urmând după cuprinderea chrisovuluĭ Orfanotrofieĭ şi inchieind socotelele . . . . să ne arătaţĭ inscris prin anaforia [3]. Acèstă anaforă n'a dat ròdele aşteptate; pe d'o parte din causa greutăţilor prin care a trecut ţèra românèscă, iar pe de alta din neingrijirea guvernelor care s'aŭ succedat,

In anul 1786 Iunie 21, Nicolae Vodă Mavroghene numesce ca doctor la Orfanotrofie pe dr. Silivestru cu léfă de 25 talerĭ pe lună [4].

Donaţiunile Mitropolituluĭ Filaret al II

Pe la finele secoluluĭ trecut Filaret II Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ — unul din ceĭ maĭ filantropĭ bărbaţĭ aĭ epoceĭ, a căruĭ viaţă a fost un şir de fapte pióse şi de devotament, a lăsat prin testamentul seŭ din 1792, o avere colosală, pentru intreţinerea şi educaţiunea copiilor orfanĭ. Acèstă avere constă, din maĭ multe moşiĭ, locurĭ şi hanurĭ in Bucureseĭ [5] intre care şi marele han numit al Mitropolituluĭ Filaret, unde trăgèŭ nemţiĭ şi ungurĭ, care han se afla pe locul unde este astă-ḑĭ Tétrul Naţional [6].

Alexandru Vodă Moruzi impreună la anul 1793 acésta avere, cu cea a Cutieĭ mile'or; desfiinţéḑă comitetul alcătuit

1) G. I. Ionescu-Gion, Istoria Bucurescilor p. 663.
2) Urechiă I 382.
3) Ibiclem.
4) Hidem III p. 79.
5) Note şi doc, relative la Asilul Elena Dómna Bucurescĭ 1870.
6) Locot.-Colonel Papazoglu Istoria fondăreĭ oraş. Bucurescĭ p. 130.

www.dacoromanica.ro

din notabilităţile Capitaleĭ şi Cutieĭ ast-fel sporită, o pune sub administrarea directă a Statuluĭ. De aicĭ înainte, Cutia e administrată de vórnicie, prin fuucţionari plătiţĭ.

Putin în urmă să desfiinţéză Asilul şi doicile si risipesc prin mahalalele Bucurescilor, ca să créscă copiĭ «de cutie» ne la casele lor.

Pe la începutul secoluluĭ nostru, numĕrul copiilor «de cutie», era de 200—210. Insă Cutia fiind reŭ administrată, doicile nu se plătiaŭ regulat şi copiĭ rémânéŭ la voia întâmplăreĭ.

Locotenent Colonel Săulescu
Fost la Reg. 1 Geniu Ajutor de Comandant, actualmente director al şcóleĭ militare din Craiova.

Principiul, de a le da pe lângă îngrijirea materială şi o crescere potrivită cu împrejurările, era perdut din vedere; o parte din tr'ènşiĭ, periaŭ în lipsă de indestulătóre îngrijire. alţiĭ eraŭ adoptaţĭ de doicile lor orĭ de alte familiĭ, iar alţiĭ îşĭ căutaŭ adăpost prin m-rĭ şi ceĭ maĭ mulţĭ—póte—sporiaŭ contingentul ómenilor fără de căpătâiŭ.

Cât pentru averile cutieĭ milelor «îndată ce au fost confundate cu ale Statuluĭ şi luate de sub controlul publiculuĭ, ele, încetul cu încetul s'aŭ perdut.

www.dacoromanica.ro

Acestea s'au intâmplat mai ales în timpul deselor schimbări de domni și în cursul revoluțiunei de la 1821, când încetéză ori-ce control.

Cu tôte acest'a cutia mililor există și în timpul domniei naționala și are averi și venituri însemnate. Ast-fel în timpul domniei lui Alexandru Vodă Ghica, Statul cumpără spre a zidi Teatrul Național—Hanul Filaret, cu suma de 20.000 lei din averea «cutiei,» însă, fără ca să fi plătit prețul de cumpărare.

In timpul Regulamentului organic, se fac conform cu ideile cuprinse în testamentul mitropolitului Filaret, statute pentru crescerea copiilor săraci.

Citâm din aceste următôre articole:

Art. 43. Toți copii sĕrmani cari se vor cresce în acest institut se socotesc mai cu osebire ai Statului, în cât stăpânirea după trebuințele séle, va putea să-i întrebuințeze după cum va socoti mai cu cuviință, luând în băgare de sémă și fiésca lor aplicare.

De la 7 ani în sus, băeții să se despărțéscă de fete și băeții să încépă a învița carte la școla națională.

Art. 45. Când băeții vor ajunge în vêrstă de 12 ani, să se dea la mesteșug saŭ la ostășié, fieste care după aplicarea sa, iar cei ce vor da semne de duh mai înalt și de sciință la învĕțătură, să se așeđe în școla națională, ca făcênd tot cursul învĕțăturilor, unii să se trimétă la academiile Europei, ca să aducă în țéră sciințele și mesteșugurite de lipsă, și alții să se întrebuințeze în slujba Statului.

Art. 49. Când va cere cine-va din copii institutului, ca să-l ia de sufldt, sau numai ca să-l créscă, și pe urmă să-l căpătuiască, să-i se dea cu legături înscrise și chezașii temeinice, însă băeții ori de ce vârstă vor fi, iar fetele de se vor cere de parte bărbătéscă, să se dea numai până la vêrsta de 8 ani, iar cerându-se de parte femeiască, cunoscându-se de cinstită și în oraș—care stare, să i se dea de ori-ce vêrstă și fără de întârdiere, căci sfârșitul acestui institut, fiind buna căpătuire a sărmanilor ómeni, nu trebue să împedice norocirea lor.

Art. 50. Fetele care până la vêrsta de 16, nu se vor fi luat de nimenea, acelea să aibă direcția grija de a le căsători, saŭ ale așeđa la vre-o casă cinstită, ca să nu-și piardă

www.dacoromanica.ro

ședênd inchise in Institut, norocirea ce vor putea găsi fiind afară.

Art. 51, Fetele ce vor ajunge in vêrstă de 10 anĭ, să se ia din institutul acesta, ca să se așeze la alt institut, care să nădăjduesca a se intocmi intr'adins pentru desăvêrșita crescere și temeinică invețătură a fetelor de asemenea vêrstă [1])

Ce s'a făcut cu averea Orfanilor?

După tóte cercetările făcute relativ la testamentul Mitropolituluĭ Filaret, nu s'aŭ găsit in archivele Statuluĭ nicĭ în cele ale Eforieĭ Spitalelor Civile; base ḑice că ar fi fost sustras și rupt de persónele interesate de a instrăina averea orfanilor in folosul lor propriŭ [2]).

Din tóte hârtiele atingătóre de bunurile lăsate de Mitropolitul Filaret, există in ḑiua de aḑĭ un proces-verbal al Statuluĭ administrativ din intâia domnie reglementară, din care se constată că guvernul a cumpĕrat hanul luĭ Filaret, averea orfanilor,—spre a construi actualul Teatru Național.

In raportul d-luĭ ministru al controluluĭ din anul 1860, către ministerul finanțelor, inserat in «Monitorul Oficial» No. 214, acel an, prin care face dare de sémă a conturilor tuturor caselor ce se afla in revisiunea controluluĭ până la 1 Ianuarie 1858 se citesce următórea notă relativă la reservele caseĭ făcătóre de bine: «Dimpreună cu leĭ 1140 0 destinațĭ «pentru clădirea de institut pentru copiĭ sermanĭ, cu acest «prilej și spre impăcarea cugetuluĭ, insemnéză ca acéstă casă «s'a năpăstuit cu luarea hanuluĭ ce avea și de la care trăgea «un folos anual peste 20000 leĭ, pe al căruia loc s'a clădit «teatru, și pentru care prin legiuirea obstesceĭ adunărĭ, d'in«tâĭ se otărasce a se despăgubi cu suma de galbenĭ 10000, «cu care să se cumpere o moșie, in cât să dea venitul ce «lua de la han, însă prin o altă chibsuire a obstesceĭ adu«nărĭ din anul 1843, se mărginesce acésta numaĭ de a'ĭ se «cumpăra un alt loc, pentru clădirea unuĭ institut pentru «copiĭ sĕrmanĭ, când va veni in stare casa a face o asemenea zidire; prin urmare numaĭ când s'ar da venitul de 17 «anĭ de când s'a luat, in sumă de 340000, și cu cea ce maĭ

1) Ión Slavicĭ Asilul Elena Dómna p. 5. 9.
2) Note și documente pag. 4.

www.dacoromanica.ro

«are adunaţi din venitul hanului, ar putea fi în stare a se «face clădirea cuvenită, după cum era vorba, spre indeplini- «rea dorinţei donatorului reposatul Mitropolit Filaret» [1]).

Diferitele donaţiuni, făcute de persónele filantropice pentru copii orfani, au fost substrase parte de ómenii influenţi ai epocelor, parte s'au păstrat in casa centrală, cu tóte acestea,— zice autorul cărţei citate [2]). «Se zice, că există incă în «ziua de astăzi (a anului 1870) ca dobândă o sumă de lei «562401 $^{11}/_{10}$ lăsaţi de diferite persóne caritabile, care for- «méză un capital destinat specialmente, pentru construcţiunea «unui azil de orfani».

De şi regulamentul organic a legiuit, primirea şi crescerea copiilor orfani, cum şi zidirea de constructiuni speciale pentru fete şi băeţi însă tóte aceste dispositiuni au rămas neexecutate.

Copii orfani sau cum se numéu pe atunci «copii găsiţi» şi «De Cutie», erau sub administraţia ministerului Cultelor. Ei erau daţi in crescere pe la doici prin Capitală, şi cea mai mare parte dintr'inşii muréu in scurt timp, din causă că doicele nu erau supuse la nici un control, iar în caz de bólă, ei nu primiau nici un ajutor medical. Parte dintr'inşii erau daţi in adopţiune, fără a se mai interesa cine va de sórta lor, de şi s'au constatat prin numeróse reclamaţiuni, că aceşi copii erau maltrataţi de părinţii lor adoptivi şi trataţi de ei, mai reu ca animalele. Acésta avu ca consecinţa firéscă că o bună parte ajungeau pe stradă fără nici un căpătaiu.

In mai multe rânduri s'a ridicat vocea în favórea copiilor, orfani, ba chear in sinul adunărei generale s'au ivit reclamaţiuni in contra lipsei de crescere a acestor copii, in contra stărei lor deplorabile şi in contra delapidărilor, ce s'au făcut cu averea Mitropolitului Filaret II.

Sub domnia lui Vodă-Cuza, conform dorinţei exprimată de adunarea legislativă din 1860 Noembre, s'a luat decisiunea, ca ingrijirea copiilor orfani să se ia de sub administraţiunea ministerului Cultelor şi să se pună sub cea a ministerului de Interne, adică sub acea a direcţiunei generale a serviciului sanitar.

1) Acte şi documente pag. 5.
2) Acte şi documente relative la asilul Elena Dómna.

www.dacoromanica.ro

Atunci s'aŭ inceput îndată reformele ne apărat reclamate de trista stare a orfanilor, carĭ nu avéŭ nicĭ hainele trebuincióse, organisându se un control sistematic asupra doicelor, visitarea regulată a copiilor, cel puţin de 2 orĭ pe lună şi un servicĭŭ medical exact, care se garanteze buna întreţinere materială a acelor copiĭ.

De şi regulamentul organic prevede construirea unuĭ Institut pentrn întreţinerea şi educaţiunea copiilor orfanĭ, după ce se vor lua de la doicĭ, însă acéstă dispositiune salutară a remas literă mórtă ca şi voinţa Mitropolituluĭ Filaret. In primăvara anuluĭ 1861 s'a făcut început cu stringerea a 40 fete într'o casă particulară şi anume în casa doctoruluĭ Davila, spre a se cresce şi educa ca într'un internat; însă organisaţiunea acésta era incomplectă şi neîndestulătóre şi numaĭ după sosirea în ţară a Principeseĭ Elena s'a dat instituţiuneĭ acestia lótă desvoltarea.

M. S. Dómna Elena, după ce vine în Bucurescĭ, visitéză tóte institutele culturale şi de bine-facerĭ; române pe deplin satisfăcute şi adreséză o scrisóre Preşedinteluĭ consiliuluĭ de Miniştri la 13 Iulie 1862, prin care'l însărcinéză să mulţu méscă în numele M. Sale, tuturor directorilor de perfecta ordine şi curăţenia exemplară. Iar maĭ departe adaugă; «voesce a vorbi de asilul copiilor găsiţĭ, creat la câţĭ-va paşĭ de Cotrocenĭ într'o posiţiune încântătóre şi care n'are alte mijlóce efective şi asigurătóre de cât, modeste sumă de un galben de copil, alocată de guvern pentru întreţinerea nutriceĭ.

«Acest stabiliment ce are până acum 40 copile, nimenea nu póte tăgădui că e insuficient, pentru că o mulţime de copiĭ de amândouĕ sexele ce se găsesc astă dĭ risipiţĭ în locurĭ depărtate, din care causă nicĭ că se póte privighea casa cu tótă atenţiunea cerută. După cum am visitat acest asil de copiĭ de la Cotrocenĭ şi m'am încredinţat ocular de resultatele dobândite într'acéstă faptă atât de umană cât şi ingenióşă, m'am cónvins de neapărata trebuinţă ce trebue a se da acestuĭ stabiliment mijlócele trebuincióse pentru a se putea desvolta şi corespunde prin urmare, cu adeveratul scop, pentru care este creat.

«Cred că se va putea ajunge cu uşurinţă la realisarea unei asemenea dorinţe, căcĭ cea ce s'a dobândit prin silinţe individuale, probéză îndestul, ce resultate s'ar putea produce,

www.dacoromanica.ro

dacă prin consacrarea a o parte din resursele destinate de stat pentru acest asil de copiĭ găsiţĭ, s'ar indemna de odată la acésta şi ajutórele particulare.

Pentru un fapt dar atât de interesant ca acesta, care póte atribui iniţiativeĭ şi generóselor sacrificiĭ ale d-luĭ şi d-neĭ Davila, voind să contribuesc şi eŭ cu partea mea, ve înaintez cu acéstă ocasiune, din casseta mea suma de una mie galbenĭ, pe care ve rog a-ĭ pune în dispoziţiunea administraţiuneĭ serviciuluĭ sanitar.

Doresc cu tot din adinsul, Domnule Preşedinte al consiliuluĭ ca fundamentele unuĭ alt noŭ asil să pótă fi aşezate fără întârziere ; şi insist tot de odată a fi lângă acela ce exista astă-ḑĭ, ca anexul luĭ pe costiţa de lângă grădina palatuluĭ Cotrocenĭ.

Cu chipul acesta voiŭ avea sub ochiĭ meĭ tineriĭ copiĭ deveniţĭ protejaţiĭ meĭ, pe care'mĭ propun a'ĭ visita adesea reservându'mĭ supravegherea personală şi specială a acestuĭ stabiliment, unde vor găsi îngrijirile părinteşti şi căldura sinuluĭ familieĭ, de care aŭ fost atât de crud lipsiţĭ.

Confientă în zelul şi solicitudinea d-vóstră pentru interesele publice, vă recomand în particular domnule Preşedinte al consiliuluĭ, acest asil de copiĭ găsiţĭ şi nu puţin voĭ aprecia silinţele d-vóstră ce veţĭ depune în sprijinul desvoltăreĭ acestuĭ institut ce'l iaŭ sub patronagiul meŭ...[1]).

Domnul Preşedinte al consiliuluĭ de Miniştriĭ cu raportul No. 421 din 18 Iulie 1862, către Domnitor, alătură şi proectul de decret în virtutea căruia cere autorisaţiunea a lua dispoziţiunĭ de a se pune îndată cea dintâĭ piatră a stabilimentuluĭ creat de M. S. Dómna şi care va purta numele patróneĭ sale «Elena Dómna» Apoĭ urméză sancţiunea Domnéscă prin care se decreta :

a) Că suma de 1000 galbenĭ se va întrebuinţa la începerea clădireĭ asiluluĭ prin îngrijirea Preşedinteluĭ consiliuluĭ de Miniştriĭ şi Ministru de Interne ; *b*) Că asilul orfanilor se va clădi pe costiţa de lângă palatul Cotrocenĭ şi va purta numele patróneĭ sale, «Elena Dómna» ; *c*) Că Preşedintele consiliuluĭ de Miniştri, va supune prin deosebit raport chibzui-

1) „Monitorul Oficial" No, 188 din 19 Iulie 1862 cf. Acte şi documente p. 7—9.

www.dacoromanica.ro

rea asupra mijlócelor pentru complecta săvârşire şi organisaţiune a acestuí stabiliment, etc., etc.

Dómna Elena, vedem că se ocupă fórte mult de micuţiĭ Seĭ protegiaţĭ; imediat ce depune suma de 1000 de galbenĭ saŭ 32.000 leĭ la 13 Iulie 1862, până la 18 Iulie iesă şi decretul pentru înfiinţarea asiluluĭ «Elena Dómna»; s'a dat architectuluĭ Benesch pentru facerea planurilor pe care le-a şi gătit; la 29 Iulie acelaşĭ an, s'a pus piatra fundamen-

Alexandru Ion Cuza
Fost colonel sub Vogoride şi Domnitor al Principatelor Unite Române

tală a asiluluĭ şí a ordonat începerea construcţiuneĭ edificiuluĭ asiluluĭ, destinat pentru crescerea şi educaţiunea acelor copiĭ orfanĭ ce se vor lua de la doicĭ, după ce vor fi crescuţĭ de dânsele până la o etate óre-care. La 2 August acelaşĭ an în «Monitorul Oficial»[1]) se făcea darea de sémă cu privire la punerea pietreĭ fundamentale a acestuĭ institut, la care a a-

1) No. 169 din 2 August 1862.

www.dacoromanica.ro

sistat și luat parte Domnul și Augusta Sa soție. Iată acea dare de sémă [1]).

Ceremonia se anunțase la 6 $^1/_2$ ore séra. De la 2 ore după amiadĭ o mulțime ne numĕrată de popor din tóte părțile Capitalei, se îndrepta spre Cotrocenĭ. La 4 ore, câmpia unde se află ridicat Pavilionul pentru M. M. L. L. și persónele invitate oficialmente, era ocoperită de mulțime. Regimentul II comandat de colonelul Culoglu, sosi pe la 6 ore și nu putu a ocupa, de cât cu o companie de vânătorĭ, sub ordinele căpitanuluĭ Racoviță prin care Domnitorul și Dómna cată să trécă spre a merge prin bulevardul de afară la locurile ce le eraŭ pregătite.

Linia oștirilor era îndoită prin elevii școleĭ de medicină. În centrul câmpieĭ Cotrocenilor, șanțurile deschise pentru temelia clădireĭ, desemnaŭ liniile principale ale pieței edificiuluĭ ce este să se construe îndată. De lăturĭ șirurile de cărămidĭ înfățișa vedereĭ tot cuprinsul viitoruluĭ aședĕmênt. La colțul unuia dintre șanțurĭ, zidăria se începuse și se vedea o piatră mare căreia centru, săpat, căta a primi după obiceiŭ documentele oficiale destinate a constata actul însemnător ce urma a se îndeplini, era cea întâĭ pictură a asiluluĭ Elena.

La câțĭ-va pașĭ înainte se afla ridicat un întins pavilion de verdéță la a căruia împodobire contribuiseră lemnele și însușĭ viața de prin prejur. În fundul grațiosuluĭ edificiŭ și în fața șanțurilor era înălțată o estradă pe care se aflaŭ așezate cele 2 foteluri princiare, d'înainte pe o masă eraŭ pregătite, procesul verbal al ceremonieĭ, medaliele comemorative, monede, numĕrul Monitoruluĭ din 19 Iulie, coprindĕnd documentele relative la fondațiia Asiluluĭ Elena și numĕrul din 27 ale aceleeașĭ lunĭ, coprindĕnd organisațiunea provisorie și sumarul așezemêntuluĭ căruia M. S. Dómna Elena, a bine-voit a-ĭ da înalta sa protecțiune și a-ĭ consacra îngrijirele Séle personale.

De cea-l'altă latură se afla pregătit un altar prin îngrijirea Cleruluĭ Mitropolieĭ; ghirlande de florĭ și de frunze decoraŭ modesta capelă; pe acest fund de verdéță se vedea strălucind auritele cărțĭ bisericeștĭ, vesmintele sacre și splendida mitră a Em. Sale Mitropolituluĭ, pe care le purta cuvios S. Sa Păr. Calist însărcinat a sĕvârși serviciul divin în lipsa

1) Ibidem.

www.dacoromanica.ro

capului bisericei naţionale. De asupra altarului privirile se îndreptaŭ asupra portretului Mitropolitului Filaret care a ocupat acéstă înaltă vrednicie in anul 1793. Acest Prelat—care dupe drept cuvênt este unul dintre ceĭ maĭ onoraţi, manifestase încă trăind cele maĭ părinteştĭ simpatiĭ pentru copiĭ găsiţi; prin testamentul seŭ consacrase tótă averea sa aşezământului de o instituţiune care asigura acestor sermanĭ copiĭ facerile de bine ale educaţieĭ şi ale instrucţieĭ. Dând Asilului copiilor găsiţi, sborul ce o generósă iniţiativă individuală nu le putea asigura.

M. S. Dómna Eleua a voit să unéscă la ópera sa memoria Venerabilului Mitropolit Filaret. Spre a se realisa acéstă piósă cugetare de recunoscinţă şi justiţie, s'a căutat şi s'a găsit portretul Em. Sale, care a figurat la ceremonie chiar din ordinul M. S. Dómneĭ.

Pe stâlpiĭ plinĭ de verdéţă carĭ susţinéŭ pavilionul se vedéŭ atârnate cadre representând vederea viitoruluĭ edificiŭ sub diferitele sale aspecte, cu planurile eşite din creionul şi penalul d-luĭ Lipicer, şi un frumos desen representând imaginea caritaţeĭ făcut de d. Storck.

Un alt tabloŭ înfăţişa vedereĭ un pod care va uni délul M-reĭ Cotrocenĭ, cu înălţimea care domină din acéstă parte oraşul Bucuresci, făcut de d. Bonet, inginer de podurĭ şi sosele din Franţa.

Pavilionul — făcut de d-niĭ architecţĭ Benesch şi Hofmann era decorat cu culorile naţionale; imprejur stâlpiĭ purtaŭ lungi stindarde tricolore fâlfăinde.

Inainte de a sosi cortegiul princiar, tóte locurile de a drépta tronului se ocupaseră de d-niĭ Ministriĭ şi alte persóne de consideraţiune; în stânga tronuluĭ, d-niĭ Agenţĭ şi Consulĭ generalĭ aĭ Puterilor streine; imprejur Membriĭ Adunăreĭ Legislative, a Curţeĭ de casaţiunĭ, aĭ deosebitelor tribunale, ceĭ maĭ de căpetenie funcţionarĭ aĭ diferitelor administraţiunĭ, Arhimandriţiĭ M-reĭ Cotrocenĭ, deputaţiunele cleruluĭ ortodox, aĭ comunităţeĭ catolice, armene şi istraelite; municipalitatea Bucurescilor şi starostiĭ corporaţiunelor Capitaleĭ, deputaţiĭ mahalalelor şi c. l. t. statul major al M. S. Domnitoruluĭ d-niĭ generalĭ aĭ armateĭ şi un mare numer de oficerĭ şi de medicĭ militarĭ aĭ lagăruluĭ de la Colentina şi din garnisóna Capitaleĭ. D-niĭ membriĭ aĭ misiunilor franceze,

www.dacoromanica.ro

militare, financiare, de podurĭ şi şosele figurap intre invitaţĭ o multiume de dame in toalete elegante işĭ aflaserä locurile in interiorul pavilionului, cum şi un mare numĕr de notabilĭ, comercianţĭ indigenĭ şi streinĭ.

La la ora 6 1/2 fix bubuitul tobelor oştireĭ anunţă sosirea M. M. L. L. escortate de oficerii statuluĭ major princiar şi de douĕ escadróne de lancerĭ. Poprindu-se pe bulevarduĭ de din afarä pe care recunoscinţa poporuluĭ l'a şi decorat cu mele de Bulevardul Elena Dómna, Principele Domnitor şi Principesa Domnitóre aŭ fost primiţĭ sub un arc de triumf de cätre E. E. L. L. D. D. Miniştriĭ şi d. Prefect al Poliţieĭ M. M. L. L. aŭ fost conduse de d. Preşedinte al Consiliuluĭ pe estradă ce li se pregätise. Cuviosia Sa Pär. Archiereŭ a adresat M. M. L. L. discursul urmĕtor:

Märia Ta!

«Iniţiativa ce aţĭ luat pentru crearea unuĭ stabiliment de orfanĭ sub inaltul patronagiu al M. V., este una din cele maĭ frumóse probe a simţimintelor de umanitate ce vĕ caracterisä, şi-a pätrundereĭ de povetile Evangelice de care le practicaţĭ cu atäta generositate; cäcĭ, M. V., realisaţĭ prin acésta chiar cuvintele Mäntuitoruluĭ nostru care a ţis. «Läsaţĭ pruncii sä vinä la mine» M. V. ce alt faceţĭ? de cät inbrăţişaţĭ pe aceştĭ pruncĭ färä asigurare şi färä protecţiune.

Acéstä frumósä şi umanä faptä meritând M. T. tóte laudele, reinviazä tot de odatä in memoria tutulor şi frumósa suvenire a Vechelor Dómne ilustre ale Ţereĭ nóstre, care nu simţiaŭ maĭ dulce şi maĭ inaltä fericire de cät a sacrifica cea maĭ mare parte din averile lor la nisce fapte de a cäror binefacere se bucuraŭ toţĭ de obste şi pe care le vedem incä atät aicĭ in Romänia cät şi in Moldavia existând chiar şi pänä in ţilele nóstre, precum posteritatea va vedea şi se va bucura şi de binefacerile acestuĭ stabiliment cu numele de «Elena Dómna». Cät pentru noĭ, Märia Ta, care ca pästor din datorie trebue sä ne bucurăm de orĭ-ce faptä şi caritabilä, n'avem de cät a ruga pe cet Prea Inalt sä Ve däruiascä o viaţä lungä şi fericitä ca sä puteţĭ realisa frumósele simţimente inspirate de religiune, prin nisce asemenea fapte filantropice, care sä deştepte zelul şi in alte inimĭ de a ve imita».[1])

1) Note şi docum. pag. 35—36.

www.dacoromanica.ro

După acésta alocaţiune s'aŭ început rugăciunele obicinuite şi miniştriĭ celuĭ Prea Inalt aŭ chemat binecuvêntarea cerésc㠠asupra opereĭ «Asiluluĭ Elena».

«Câte-va minute de examen aŭ fost date de M. M. L. L. planurilor aşeḍemintuluĭ desvoltate şi discutate în presenţa M. M. L. L. Principesa Domnitóre aŭ bine-voit a încuviinţa proecteie presentate de d. dr. Davila.

Es. Sa. d. Preşedinte al Consiliuluĭ de Miniştriĭ şi Es. Sa d. Ministru al Cultelor şi Instrucţiuneĭ Publice aŭ presentat atunci procesul verbal al ceremonieĭ, M. M. L. L. aŭ pus semnăturile lor asupra celor 2 exemplare, dintre care unul

Medalia comemorativă bătută cu ocasiunea puneriĭ pietreĭ fundamentale la Asil faţă şi reflers.

se va păstra în archiva statuluĭ, iar cel-l'alt a fost pus împreună cu obiectele comemorative şi anume: 1) cu medalia comemorativă bătută ad-hoc, 2) cu câte o piesă din monedele timpuluĭ şi 3) actul de fundaţiune al căruĭ conţinut este urmĕtorul:

Asyl Elena Dómna

«Astă-ḍĭ Duminică la 29 ale luneĭ Iuliu anul 1862 în ḍilele Mariceĭ sele *Alexandru Ion I* Domnitorul Principatelor unite şi ale Mărieĭ Sale *Dómneĭ Elena*, s'a pus piatră fundamentală a Institutuluĭ copiilor găsiţĭ de sub patronagiul Mă-

www.dacoromanica.ro

riei Selle Dómna numit *Asyl Elena Dómna,* fiind ministru președinte al Consiliului Nicolae Crețulescu, al Afacerilor streine și de Stat, principele Alexandru Cantacusin, al Cultelor și Instruc. Publice Nicolae Racoviță și Inspectore General al serviciului sanitar, Doctor Carol Davila» [1]).

Tóte acestea s'aŭ pus intr'o cutie de aramă, s'aŭ pecetluit îndată cu plumb. In procesul-verbal au avut onórea a fi invitați ca să subsemneze E. E. L. L. D. D. ministri, Cuviosia Sa Păr. Calist, ceĭ maĭ betrânĭ dintre archimandriții administratorĭ aĭ Mănăstireĭ Cotrocenĭ și d. director al administrațiuneĭ sanitare.

După indeplinirea formalităților, M. S. Dómna, insoțită de M. S. Domnitorul s'a coborit in șantier; acolo Principesa Domnitóre a primit din mâinile meșteruluĭ architect un șorț, simbol al opereĭ laborióse și caritabile căruia voiesce a se consacra; a incins apoĭ acest șorț de pânză fină brodat de țĕrancele de la Cotrocenĭ. Cutia de aramă conținênd procesul aŭ fost introduse în piatră preparată și făcută ast-fel c :m să primésca o altă piatră care s'o inchidă și prin ajutorul uneĭ mistriĭ de argint M. Sa a intins pe la inchieturĭ cimentul care pecetluesce pentru tot-de-a-una, punerea celeĭ d'êntâiŭ pietre la Asilul copiilor găsiți.

După dorința exprimată de archimandriții mănăstireĭ Cotrocenĭ, M. S. Dómna a hotărit ca mistria să se păstreze in Museul Național.

Partea oficială a ceremonieĭ era terminată.

Se scie că Asilul Elena Dómna se află la o mică distanță de palatul de vară de la Cotrocenĭ. Calea pe unde trebuia să trécă M. M. L. L. spre a se duce în grădina Palatuluĭ, se așterne cu năsip. In trecere, Domnitorul și Dómna aŭ găsit înșiruite pe 300 doicĭ, cărora Administrațiunea le incredințase până acum pe copiiĭ găsiți și carĭ primiseră o despăgubire de un galben pe lună; fie-care din ele purta pruncul pe care-'l hrănea. In fruntea doicilor eraŭ cele 40 copilițe crescute până acum în Asil, pe care o mână caritabilă il deschise cu generositate; 10 dintr'ênsele eraŭ imbrăcate în costumul românesc pe care M. Sa voesce a l da la toțĭ micii seĭ protejațĭ. Și aci M. M. L. L. aŭ stat sub arc de triumf

1) Ibidem 12.

www.dacoromanica.ro

de verdétă format de 3 arcurĭ, avênd asupră-ĭ cifrele princiare. In astă-cale nicĭ o escortă nu insoţea pe Dómna şi Domnitor; poporul se indesa impregiul lor, cu capul gol şi plin de dorinţă de a privi trăsurile feţeĭ M. S. Dómneĭ. O punte se aruncase peste şanţurile ce incongiuraŭ parcul de la Cotrocenĭ; mulţimea urma de aprópe pe M. M. L. L., care mişcate fórte mult de aceste semne de afecţiune, deteră ordin de-a se lăsa mulţimea de-a circula liberă in grădinele palatuluĭ.

In curtea mănăstireĭ Cotrocenĭ, o galerie conducea la un întins chioşc care era pus pe nisce stâlpĭ eleganţĭ şi de unde unde ochiul îmbrăţişéză un orisont imens. M. M. L. L. se duseră aci spre a asista la veseliele publice: o horă mare se pregătea şi un pluton de artileriştĭ, aştepta să însereze ca să dea foc artificielor pregătite prin îngrigirea E. S. D-luĭ Ministru de Resbel.

In acest interval, archimandriţiĭ administratorĭ aĭ mănăstireĭ Cotrocenĭ, aŭ avut onórea a oferi M. M. L. L. Domnitoruluĭ şi Dómneĭ beuturĭ rĕcoritóre; acéstă graţiósă ospitalitate s'a intins şi asupra celor-lalte persóne aflate faţă. In acest minut corurĭ fórte bine executate, s'aŭ audit in partea grădinelor ce să intind sub chioşc; ele eraŭ cântate de membriĭ uneĭ societăţĭ filantropice compuse din germaniĭ ce locuiesc în Bucurescĭ. M. M. L L. aŭ fost atinse de delicata cugetare ce a inspirat colonieĭ germane ideia de-a se uni cu serbarea fondaţiuneĭ Asylul-Elena.

La 8 $^1/_2$ s'aŭ inceput focurile de artificiĭ. Partea cea maĭ insemnată şi care a isbutit fórte bine, reproducea în liniĭ de foc cu culorĭ naţionale, cifra Principeluĭ Domnitor Alexandru Ion I şi Dómneĭ Elena, in josul uneĭ coróne fórte strălucitóre.

La 9 ore, M. M. L. L. însoţite de D. Ministru, casa militară princiară şi escorta, se urcară în trăsură şi porniră spre palatul din Bucurescĭ, în mijlocul uneĭ mulţimĭ nenumerate, care ĭ saluta cu aclamaţiunile lor. Domnitorul şi Dómna aŭ aŭ fost adinc mişcaţĭ de primirea ce li s'aŭ făcut de către tóte clasele populaţiuneĭ.

In timpul acesta, serbarea populară işĭ urma cursul. Un şir de mese incadraŭ pavilionul. Prin îngrijirile cuviosilor Administratorĭ aĭ M-reĭ Cotrocenĭ, Nillos şi Meletie Cotrocénul, 500 de pâinĭ se împărţiră pe la săracĭ, 500 altele eraŭ pregă-

www.dacoromanica.ro

tite peniru dănţuitoriĭ horeĭ; afară de acestea, 2 buţĭ marĭ cu vin eraŭ destupate a repara puterile actorilor dansuluĭ naţional. Serviciul pentru distribuţiune se organizase de administraţiunea sanitară şi totul s'a petrecut în cea maĭ perfectă ordine. De la 9 ore hora forma imensile sale rinduri în mijlocul cărora lăutariĭ executaŭ cântece populare. La 10 ore unul din aceştĭ artiştĭ, care aduce aminte prin vioiciunea inteligenteĭ lor, pe improvisatoriĭ Italienĭ compusese şi cânta versurĭ în lauda M. S. Dómneĭ; refrenul repeta vorbele Elena Dómna şi înălţa la fie-care strofă strigări de ura printre dănţuitori. Nimic nu putea maĭ bine exprima efectul cel adinc produs în inima poporuluĭ prin fundaţiunea M. S. Dómneĭ Elena, de cât imposanta ceremonie la care el asistase. Hora a încetat tocmaĭ la 5 ore diminéţa.

Oraşul Bucurescĭ, va păstra suvenirea acesteĭ marĭ solemnităţi şi ţara întreagă se va uni cu călduroasele doveḑĭ de devotament şi de recunoscinţă, prin care populaţiunea Capitaleĭ a Principatelor unite, s'a însoţit la opera bine-făcătóre a demneĭ soţiĭ a capuluĭ statuluĭ [1]).

După punereĭ pietreĭ fondamentale a Asiluluĭ, Dómna Elena, pe lângă suma de 32000 leĭ, ce a oferit din caseta Sa particulară pentru construcţiunea Asiluluĭ, a făcut un apel la întréga ţéră, spre a subscri în folosul acesteĭ instituţiunĭ, cum şi din tóte naţiunile aflătóre aci să grăbesc a-şĭ depune obolul lor,—după puterile şi voia fie-căruia—pentru crescerea educaţiunea şi instrucţiunea «copiilor găsiţĭ». Aşa buni-óră găsim pe Epitropul M-reĭ Cotrocenĭ cu 6300 leĭ, Archimandritul Grigorie Raduliotu (de la Radu-Vodă) 4725 leĭ, Policarp Mihailotul 4725, Egumenul M-reĭ Clocociovul cu 15750 leĭ, idem Slobozieĭ 4725, Sf. Apostolĭ Averkios şi Jitianu Evloghios Simopetritis câte 2205 leĭ fie-care, Egumenul M-reĭ Hotăraniĭ 3150, Costache Sturdza 4800 leĭ, Primăria Capitaleĭ 6000 leĭ, Neofit Scriban locot. episcop de Argeş 2000 leĭ, Archimandritul Grigorie superiorul M-reĭ Mislea 6300 leĭ. Apoĭ din Iaşĭ M-rele: Barboiu şi Buhalniţa câte 780 leĭ şi 20 parale de fie-care, Treĭ Ierarhĭ 1575 leĭ, Sf. Sava şi Florésca câte 6300 leĭ, Golia 3150 leĭ de la d. architect Bureli carĭ fiind

1) Monitorul Oficial No. 169 din 2 Aug. 1869 cf. Note şi doc. relative la Asil, p. 32—39.

www.dacoromanica.ro

trimes in Iaşĭ spre a inspecta lucrările restaurăreĭ Universităţeĭ de acolo, in una din ḑile a găsit in cutia sa de tutun puşĭ de către cine nu se ştie, 48 galbenĭ saŭ 1536 leĭ [1]).

Apoĭ se face o loterie de unde să maĭ câştigă incă 59480 leĭ. Dómna Elena insă nu se mulţumesce numaĭ cu atât, ci a făcut un apel, fórte călduros către dómnele din Societatea inaltă, ca fie-care dintr'insele prin cercurile lor se contribue in folosul copiilor orfanĭ, nu numaĭ cu banĭ dar cu orĭ-ce obiect al căreĭ produs să servéscă pentru construcţiunea institutuluĭ, iată acel apel:

Dómna mea,

«La tóte naţiunile ómenilĭ sunt aceia ce femeile aŭ voit să fie. Ele sunt mume, ele sunt soţiĭ. Naţiunele cu virtuţĭ marĭ ce fac să le admire istoria sunt fapta femeilor ce se află la inălţimea mareĭ lor misiunĭ pe pământ.

Naţiunea română, ea insăşĭ, este supusă acesteĭ voinţe a providenţeĭ divine. Ea va fi in viitor aceia ce femeile române vor voi să fie şi nu ne indoim. Ele sunt chemate ca mume, inainte de alţiĭ a lucra pentru crescerea uneĭ generaţiunĭ in viitor; când femeile române vor fi convinse de acest adevĕr, din acea ḑi viitorul Românieĭ este chezăşuit.

Eŭ una, am incredere că mamele române aŭ şi convincţiunea marilor folóse purcese dintr'o asemenea lucrare a lor, aŭ şi tot ce le trebue spre a realisa o asemenea credinţă.

Unele din nenumeratele datoriĭ ce constituesc frumóse minune a femeilor, sunt actele filantropice şi pióse despre care femeile române, aŭ dat tot-d'auna dovedile cele maĭ viĭ.

Asilul Elena Dómna, fondat prin ajutorul Românilor bine voitorĭ. Asil al copilărieĭ nefericite, este inainte de tóte recomandat tuturor mamelor române; rĕmâne ca el să devină fapta lor. «Cunosc gingăşia inimeĭ d-vóstră prea mult, şi-mĭ tac plăcerea a pune asupră-ĭ prea multă speranţă ca să vĕ recomand cu incredere acest Asil al nefericiţilor mlădiţe venite la sórele vieţeĭ, sfiicióse, tremurânde; părăsite şi surâḑind mamelor române şi luĭ Dumneḑeŭ singurul lor protector.

Este vorba să se adune micĭ obiecte plăcute, din care

1) Lista donator pag. 46—100.

www.dacoromanica.ro

o parte se vor pune la o lotărie, iar o parte se vor vinde in profitul acestuĭ stabiliment.

Atât natura laudabilă a fapteĭ, cât şi interesul obiectelor eşite cu gingăşie din mâinele dómnelor nóstre române, promit mare isbândă in folosul Asiluluĭ.

Se vor primi cu plăcere nu numaĭ obiecte lucrate de d-vóstră, dar incă orĭ-ce obiect de manufactură.

Vĕ rog Dómna Mea ca asociindu-Vĕ acesteĭ opere de bine-facere să bine-voiţĭ a comunica acésta şi amicelor d-v. Veţĭ avea tot-de-odată bunătatea a Ve insărcina şi cu stringerea obiectelor ce se vor trimite mie până la sfârşitul luneĭ luĭ August. **Elena.**

La acest apel al Dómneĭ, damele române s'aŭ grăbit a corespunde acestuĭ apel, oferind fie-care diferite obiecte. S'a instituit şi lotăria de 5055 bilete, şi care a produs un venit net de 59.480.

Scrisorile M. S. Dómneĭ şi aŭ avut resultatul dorit; damele române s'aŭ grăbit a respândi listele de subscripţiunĭ şi in scurt timp se adună suma de 151.659 leĭ. La 24 Aprilie 1870 avu loc solemnitatea pentru punerea pietreĭ fundamentale a capeleĭ «Elisabeta Dómna». De aicĭ inainte lucrările inaintară repede. Afară de capelă s'aŭ maĭ construit: partea centrală a Asiluluĭ cu coridorul ce pune in legătură cele douĕ aripĭ; douĕ sălĭ de studiŭ, patru dormitóre, o sală de mâncare şi subteranele.

Sub inalta ocrotire a M. S. Regineĭ, Asilul deveni in scurt timp un institut model, luând drept punct de plecare principiul ca fie-care elevă, să se desvolte cu talentele eĭ speciale. M. S. a stĕruit tot-d'a una să li se dea elevelor ocasiune a-şĭ incerca talentele, in tóte ocupaţiunile potrivite cu geniul femeiesc.

Cât pentru instructiune in inţelesul maĭ restrins al cuvêntuluĭ n'aŭ avut până la 1881 de cât patru clase primare şi un modest atelier, unde sa inveţa câte-va meseriĭ, iar lucrurile efectuate in acest atelier serveaŭ in parte pentru trebuinţele copiilor.

In anul 1881 Octombre, pe lângă cele patru primare se maĭ infiinţéză şcóla normală după cum vom vedea maĭ departe

www.dacoromanica.ro

Asilul Elena Dómna secţia primară şi profesională, faţada principală

www.dacoromanica.ro

Personalul dirigaitor al Asiluluĭ

Cel ântèiŭ care a inceput să adune copiĭ găsiţĭ şi orfanĭ a fost Dr. Davila, care a fost ca director şi supraveghetor până la mórtea sa. Primul local al Asiluluĭ unde s'aŭ adunat copiĭ, a fost maĭ intâiŭ în casele sócreĭ séle Sultana Marsil «astă-ḑĭ proprietatea Eforieĭ spitalelor civile de lângă primăria Capitaleĭ- Aicĭ, copiiĭ eraŭ sub supravegherea D-neĭ Coralia Banu. Cum insă copiiĭ orfanĭ aveaŭ necesitate de o îngrijire maĭ bună şi maĭ potrivită cu cerinţele timpuluĭ, s'a găsit de cuviinţă ca să se aducă călugăriţe catolice, iar ca directóre este tot o călugăriţă numită Mater Stanislas; apoĭ D-na Kelemen [1])

In acest timp móre prima soţie a D-ruluĭ Davila, Maria— născută Marsil — şi să căsătoresce cu Ana Racoviţă din familia Golescilor. Atuncĭ se strămută Asilul din casele Sultaneĭ Marsil, în casele sale propriĭ, de pe colina de lângă palatul Cotrocenĭ. Acéstă casă cu locul incongiurător a fost al familieĭ Racoviţă, luat cu embatic de la mănăstirea Cotrocenĭ. De aicĭ încolo, copiiĭ sunt îngrijiţĭ de D-na Ana Davila, în calitate de directóre a institutuluĭ. Acéstă directóre fără salariŭ,—este pentru copiĭ *mamă,* în adevĕratul înţeles al cuvêntuluĭ; de aci D-rul Davila cu nemuritórea sa soţie Ana Davila, a pus pe base solide educaţiunea din Asilul copiilor găsiţĭ. Maria Flechtenmcher într'o conferinţă ţinută la Ateneul român; cu ocasiunea serateĭ filantropice, dată de domnia sa în 1868, în folosul orfanilor, ḑice despre Asil. «Al numi, ar fi de prisos, pentru că nu l am cunósce, căcĭ pare ca fiind fondat de o Româncă, de 7 anĭ de când există acest Asil sunt fórte puţine mume, carĭ s'aŭ dus să-jl visiteze şi să-ĭ admire organisaţiunea sa deosebită şi practică; însă totuşĭ îmĭ voiŭ îndeplini o datorie de româncă, atât pentru memoria aceleĭ ce 'l-a fondat (Elena Dómna), cât şi pentru bunătatea ce o face acea blândă şi dulce mamă, *a copiilor ţĕreĭ sale* [2]).

Nimenĭ nuĭ dăduse acéstă însărcinare, şi-o luase ia sin-

[1]) Numele acestor directóre 'mĭ-a fost comunicat de D-ra Bransteter, care a fost timp de 30 anĭ maestră de dantelărie fină.

[2]) Maria Flechtenmacher, învĕţămêntul femeeĭ şi educaţiunea copiilor. Conferinţă (ţinută la Ateneu) p. 7—8 din 1868.

www.dacoromanica.ro

gură; și nu din simțĕmênt de datorie, nu spre a-'șĭ câștiga pâinea de tóte ḑilele, ci din neastêmpĕrul de a face bine, își jertfise ea tihna orelor sale de repaus, iubirea către sermanele copile, a făcut'o se ostenéscă și singură iubirea acestor copile era resplata ostenelei eĭ [1]). Acésta este Ana Davila.

Astă-ḑĭ ea nu maĭ este, o intêmplare din cele maĭ fatale a lipsit pe sĕrmanele copile de muma lor. Sufletul eĭ a remas insă in Asil și iĭ povățuesce pe ceĭ in viață [2]).

Ana Davila a fost otrăvită fără voe, luând in loc de chinină, stricnină, la 13 (25) Ianuarie 1874. Ea este inmormêntată pe colina de lângă Asil. Memoria iĭ va remâne neștĕrsă pentru copile, care supraveghiază asupra lor din locul de fericire unde este mutată. (Veḑi fotografia eĭ la pagina 125).

Damele române pentru eternisarea memorieĭ sale, 'ĭ-a ridicat prin subscrieri naționale un monument, care reprezintă pe Ana Davila alăturea cu un copil. Acest monument s'a ridicat in anul 1890 in partea din dos a Asiluluĭ, in fața capeleĭ pe locul de recreație ca vecĭnic să o vadă copilele și să se inspire de la acea care le a fost mamă duiósă și inger veghĭetor pentru fericirea lor.

Dupe mórtea D neĭ Davila, locul este succesiv ocupat de D-nele Elena Golescu, Pinel, Țepeghiose. Tezzia, d-ra Racoviță [3]), d-na Iacobson, d-na Alesiŭ [4]), și apoĭ d-ra Schmvaltz. Din aceste d-ne și d-șóre, D-na Alesiu de și fată eșită din elevele Asiluluĭ, a fost departe de a imita faptele nemuritóreĭ Ana Davila; ea a distrus o mare parte din archiva Asiluluĭ [5]) Acest fapt m'a impedecat de a culege multe fapte interesante pentru istoria mersuluĭ acestuĭ Institut.

In anul 1875 luna Februarie, eforia spitalelor civile cere să iĭ lase eĭ purtarea de grije asupra Asiluluĭ și in genere asupra copiilor săracĭ și guvernul, firesce, se bucură că póte să scape de acéstă sarcină. [6]) Trecerea Asiluluĭ sub administrația Eforieĭ intră intr'o epocă de desvoltare bine-făcetóre.

Să termina aripa stângă a Asiluluĭ să ḑidesc atât bucătă-

1) I. Slavicĭ op cit p. 26.

2) Ibidem.

3) Note comunicate de D șóra Alvina Brașoteer, fostă directóra de lucru manual de la 1 Iulie 1866 până la eșirea sa la pensie.

4) Archiva Asiluluĭ dos. IV, 1881.

5) Informațiune culésă de la ceĭ in curent cu faptele.

6) I. Slavicĭ op. cit. p. 14 c. Note și documente relative la Asilul Elena Dómna p. 14-15.

www.dacoromanica.ro

riile ca și spălătoriile lipite de acéstă aripă și să incepe plantațiunile din gradina Asiluluĭ [1]). Tot atuncĭ să crează o clasă normală, cor vocal, desemnul. Conform dorinței generóseĭ fondatóre, în tómna anuluĭ 1865 afară de copilele luate de pe la doicĭ, s'a maĭ primit în Asil, orfanĭ din părințĭ săracĭ copile din părințĭ infirmĭ, orĭ de ale vechilor funcționarĭ publicĭ maĭ ales din capitală și copile de preoțĭ și invețătorĭ, cu familiĭ grele. La aceste se maĭ adaugă 12 copile Ieșene, rămase orfane în urma holereĭ de la 1866, primite în Asil prin grația deosebită a M. S. Regeluĭ Carol. Asfel numerul copiilor așezate în Asil in anul 1869 se urcă la 240 eleve. In anul 1861-63 a fost 40 eleve. In anul 1864 a fost 120 eleve, in anul 1865 135 eleve. In anul 1866, 185 eleve. In anul 1867, 215 eleve In anul 1868, 183 eleve.[2]) In anul 1868, Ianuarie, Eforia spitalelor civile inființéză orfelinatul Sf. Pantilimon strămutând pe copiĭ din Asil, acolo.

Zidirea Capeleĭ

In acest timp, edificiul Asiluluĭ nu era incă complect terminat, căcĭ 'i lipsia o mica biserică unde copilele să pótă merge spre a se inchina in ḑilele de Duminicĭ și serbătorĭ și a se edifica în credința strămoșéscă.

M. S. Dómna Elisabeta visitéză institutul cu de amănuntul și se convinge de lipsurile și scăderile luĭ și, ca și M. S. Elena Dómna, la nobila inițiativă de a deschide o listă de subscripțiune pentru facerea uneĭ Capele și se înscrie in fruntea listeĭ cu 12.000 leĭ.

In acelașĭ timp, adreséză două scrisorĭ: una către Președintele Consiliuluĭ de Miniștri, iar alta către femeile române; le dăm aici în intregimea lor:

Domnule Președinte,

Visita mea la Asilul Elena Dómna 'Mi-a făcut cea maĭ bună impresiune, și voiŭ păstra uă plăcută aducere aminte. Am fost primită de către copile ca o mumă și ținu a le fi muma lor. Cu uă vie satisfacțiune am constatat chipul cum copilele sunt ingrijite acolo, precum și progresele in instrucțiune, carĭ fac a spera că acest așeḑământ, va putea da in-

2). I. Slavicĭ op. cit. 15.
3) Note și documente p. 24—30

www.dacoromanica.ro

stitutrice pentru şcólele de fete. Solicitudinea Mea se concentréză in acest moment în săvîrşirea Asiluluĭ şi în construcţia uneĭ Capele atât de neapărată orĭ-căruĭ aşeḍământ, unde trebue să se facă educaţia tinerimeĭ.

Propun dar a se deschide uă subscripţiune spre acest efect, convinsă de nobilele sentimente ale damelor române, nu me îndoesc că vor veni să se asocieze cu grăbire la acéstă operă, pe care o pun sub patronagiul Meŭ. Mé pun în capul subscripţiuneĭ cu 12.000 francĭ.

Credeţĭ, Domnule Preşedinte, în simţimentele mele de stimă şi de affecţiune.

Elisabeta

Medalie comemorativă cu ocasiunea punereĭ pietreĭ fundamentale a capeleĭ Asiluluĭ Elena Doamna faţă şi revers.

Epistola M. S. Dómneĭ Elisabeta adresată femeilor române

Dómnă !

De la sosirea mea în noua mea patrie, am credut de datorie de a face din şcóle şi din stabilimente de bine facerĭ un obiect de solicitudinea mea particulară. Aşa dar, în visita mea la Asilul Elena Dómna, am constatat cu satisfacţiune progresele simţite în educaţiunea orfanelor adunate din tóte părţile Romănieĭ.

Ele m'aŭ rugat să le fiu mumă şi eŭ le-am luat subscutul meŭ.

www.dacoromanica.ro

Stabilimentul unde ele aŭ aflat un refugiŭ, şi a căruĭ fundaţiune se datoresce insperaţiuneĭ generóse a Principeseĭ Elena, secundate in acéstă operă frumósă prin spiritul de caritate allŭ femeilor române allŭ ţereĭ intregĭ, nu póte rămânea nesăvêrşit. Construcţiunea maĭ ales este indispensabile

Spre a ajunge scopul dorit este de trebuinţă a deschide o subscripţiune, care póte reeşi numaĭ prin concursul tuturor. Decĭ convinsa de bunele sentimente ale Domnieĭ Tale pentru orfanele nóstre, viŭ a te ruga, Dómnă, să binevoescĭ a te insărcina cu una din listele relative la acéstă subscripţiune şi de a te folosi de tótă influenţa Domnieĭ Tale, spre a o face a circula cu succes in cercul relaţiunelor Domnieĭ Tale.

Convinsă că nu veĭ refusa a te insoţi cu mine pentru realisarea uneĭ intreprinderĭ filantropice, care trebue să fie maĭ vêrtos opera femeilor române, îţĭ mulţumesc de maĭ 'nainte Dómnă şi te rog a primi salutările mele affectuóse.

Elisabeta

In urma secularisăreĭ averilor mănăstirescĭ, se părea că pórta generositățeĭ românescĭ va fi inchisă pentru vesnicie; totuşĭ, constatăm cu o deosebită mulţumire sufletéscă că ea continue maĭ departe, cel puţin pentru Asil [1]).

Donaţiunile contribue puternic la desvoltarea acesteĭ frumóse instituţiunĭ, care ia proporţiunĭ colosale aşa in cât, s'a simţit necesitate ca scólele: primară, normală, profesională şi de menagiŭ, care eraŭ concentrate in acelaşĭ local devenit in timpurilé din urmă cu tot insuficient, să se desparte in secţiunĭ cu o administraţiune fie-care a-parte, ceea ce să şi face.

Acéstă despărţire reclama nouĭ clădirĭ: In anul 1895-96 să construesce un şir de clădirĭ in partea apusană a vecheĭ clădirĭ şi in care să muta secţiunea normală. In partea răsăriténă să construesce tot in acelaşĭ an un alt şir de clădirĭ pentru şcólele: primare şi profesionale. Pentru scóla de menagiŭ, ne fiind locul destul de incăpător de o cam dată rămâne ataşat tot pe lângă secţiunea profesonală până la 1900

1) Vedĭ Donatoriĭ la Asilul Elena Dómna.

www.dacoromanica.ro

când se strămută intr'o casă inchiriată in oraș. Se vedem acum desvoltarea ce o ia Asilul.

Progresul Asiluluĭ Dómna. Desființarea școleĭ Centrale de fete și înființarea Ateneul Elisabeta

Asilul Elena Dómna, fiind luat de M. S. Regina sub inalta sa ocrotire, a progresat, ca nicĭ o altă școlă din țară.

Să face un proect de lege pentru instituirea Ateneuluĭ Elisabeta Dómna:

Art. 1.— Să institue pe lângă Asilul Elena Dómna in palatul Asilului, un Ateneŭ femenin cu divisiunele următóre:

a) Studiele secundare umanitare.

b) Școla normală de gradul I și II.

c) Școla cu direcțiunĭ prefesionale.

d) Ateliere diverse.

Art. 2.— Ateneul își recrutéză scolarele sale.

a) Dintre orfanele Asiluluĭ prin alegere făcută de patronagiul școleĭ, in unire cu consiliul didactic.

b) Dintre bursierele admise in internat prin concurs ca pentru admisiunea la actualele școle centrale de fete conform legeĭ.

c) Dintre elevele primite cu pl tă anuală care nu va trece peste 700 leĭ.

Art. 3.— Bursierele școleĭ centrale de fete din Bucurescĭ vor trece in Ateneul Elisabeta, remănind școla centrală desființată și ne conservându-se separat de cât externatul secundar de fete.

Art. 4.— Personalul didactic al desființateĭ școle centrale, va fi intrebuințat in posturĭ identice la școlele secundare de fete și de băeți, afară de aceĭ carĭ având numărul de anĭ de servicĭ pot fi trecuți la pensiunĭ cuvenite.

Art. 5. - Ateneul Elisabeta va fi administrat de Eforia orfanilor, de patronatul femeilor române, și de consiliul didactic al Asiluluĭ, sub controlul legiuital ministeruluĭ Cultelor și Instrucțiuneĭ publice.

Art. 6.— Elevele din Divisiunea Normală (I și II-lea grad) vor da pe lângă examenul anual, și unul fiind general de *capacitate*.

Cele care vor isbuti a trece acest examen cu note su-

www.dacoromanica.ro

perióre, vor fi inscrise în o anume listă, din care statul va numi în ordinea de merit, învăţătóre şi respective institutóre fără un nou concurs.

Să urmărim mersul progresiv al acestei instituţiuni în tóte ramurile prevădute în acest proect care în acelaşi an chiar a luat fiinţă de lege şi să începem întâiu cu şcóla profesională ca cea mai veche şi în urmă să ne o upăm de fiecare secţiune în parte.

Şcóla profesională
1878—1896

Şcóla profesională s'a înfiinţat pentru elevele care n'aveau aplicare pentru carte.

Încă de la înfiinţarea Asilului să creiase pe lângă dânsul un atelier de câte-va meserii cu scopul bine definit I casă învaţe — copii şi copilele căci la inceput Asilul a fost mixt — câte o meserie; iar al II ca hainele elevelor să fie confecţionate aici. ocupaţiunele principale ale elevelor aŭ fost mai cu sémă în bransele croitoriei şi ţesetoriei şi cele relative la trebuinţele casnice. Inainte de a se înfiinţa şcóla profesională propriu ţisă, fetele lucrau lucruri de comandă şi în special ţesiau pânză. Până în anul 1879 erau uumai 3 clase profesionale şi numai mai târdiu se înfiinţéză şi a patra [1]).

In anul 1878 Eforia spitalelor civile prin adresa No. 669, din 3 Februarie, transformă atelierele în şcóla profesională, sub direcţiunea d-şóreĭ Branstetter, care până acum indeplinise sarcina de şefă a atelierelor. Cu primirea materialelor şi cu confecţionările ce aŭ a se face în acéstă şcólă a fost însărcinată d-na Cauget maistră de croitorie iar d-şóra Branstetter işi va conserva calitatea de maistră de brăderie fină [2]).

Atelicrele de ţesătorie erau instalate în bărăcele, unde fusese spitalul militar Rusesc. La 29 Maiu 1882 atelierul de ţesătorie se strămută de la barace în barace construită expres lângă casa intendentului de aci, care a costat 2115, lei 10 bani [3]).

Până acum se întrebuinţa la ţesătorie vechiul sistem de resbóie întrebuinţate în ţară. Direcţiunea Asilului voind să

1) Archiva Asil. Doss. 1897.
2) Archiva Asilului Dos. $^{3}/_{78}$.
3) Ibidem Dos. $^{4}/_{82}$.

www.dacoromanica.ro

perfecţioneze pe copile in arta ţesetorieĭ, comandă la Viena un răsboiŭ model, care fu adus la Asil la 5 Februarie 1882. [1]) Apoĭ un răsboiŭ model din Belgia, după care s'a construit aci maĭ multe. [2]) Tot in acest an s'a maĭ comandat in Transilvania un numer de răsbóie. [3]) Sub protecţiunea Măriеĭ Sale Regineĭ, şcóla ĭa un mare avint, e organisată şi admirabil de bine dotată, şcóla ia numele de «Şcóla de ţesut Regina Elisabeta». Renumele acesteĭ şcóle cresce colosal şi autorităţile carĭ aveaŭ necesitate de pânză, făceaŭ act patriotic, că in loc să comande pânză in streinătate, se adresaŭ la Direcţiunea Asiluluĭ

Prefectul de Ilĭov comunică Asiluluĭ că comandamentul regimentuluĭ III de Călăraşĭ are necesitate de o mare cantitate de pânză, şi că doresce ca ea să fie comandată in ţară, şi decĭ, face cunoscut Asiluluĭ. Comitetul permanent şi şcóla profesională din Roman, cer modele după resbóele din Asil, cum şi o persónă cunoscĕtóre in ale ţesetorieĭ. Regimentul 27 Dorobanţĭ comandă o mare cantitate de pânxă. Ministerul de Resboiŭ idem, pentru spitalul militar [4]). Asememea şi alte autorităţĭ. Afară de ţesĕtorie se maĭ lucraŭ: broderie fină, croitorie, cusătorie de haine naţionale [5])

Lucrările ce se efectuaŭ in atelierele Asiluluĭ, aŭ atras admiraţiunea tutulor care 'l-aŭ visitat.

Şcóla Profesională e cea d'intêiŭ şcólă din ţara [6]). In anul 1873 cum şi in anul 1880, Eforia ia parte la expositiunea din Viena şi Asilul care depindea de dinsa obţine la acéstă expositiune:

1) O diplomă de onóre pentru colecţie de costume naţionale, broderiĭ, lucru de mână esecutate de eleve.

2) Medalia de merit pentru lucru de mână, temele elevelor şi programa şcóleĭ.

3) Medalia de cooperaţie comitetuluĭ Asiluluĭ Elena, pentru cooperaţie la colecţia de costume naţionale.

Dintre costumele naţionale lucrate de Asil s'au dat:

1) Un costum M. S. Impărăteseĭ Austrieĭ.

1) Ibidem Dos. 4/82.
2) Ibidem Dos. 4/82.
3) Ibidem Dos. 4 82.
4) Ibidem Dos. 4/82.
5) Ibidem Dos. 10/81.
6) Ibidem Dos. 3/80.

www.dacoromanica.ro

2) Un costum Conteseĭ Andrassy, soţia cancelarului Austrieĭ.

3) Parte dintr'un costum Principeluĭ Muntenegrului.

4) Parte dintr'un costum d-şóreĭ Ruxandra Jurora, damă de onóre a regineĭ Suedieĭ [1]).

Iată dar pentru ce lucrările efectuate in atelierele Asiluluĭ la exposiţiunile din Viena aŭ fost clasate in rangul I al lucrărilor femeescĭ [2])

Şcóla Normală
(1881—1 96)

A existat in Asil un fel de şcólă normală inferióră, pentru copilele ce aveaŭ aplicare la invĕţătură. In anul 1881, Octombre, se infiinţéză şcóla Normală Superióră, petru formarea invĕţătórelor şi institutórelor. Infiinţarea eĭ s'a făcut tocmaĭ pe principiul enunţat maĭ sus, ca să li se dea elevelor ocasiunea a 'şĭ incerca talentele in tóte ocupaţiunile potrivite fireĭ femeescĭ Cursul este de 6 anĭ, şi pe lângă care se infiinţéză şi o grădină de copiĭ; complectéză programele de invĕţământ şi M. S. Regina trimite câte-va eleve la Institutele pedagogice din Germania, şi anume la Gotha, spre a forma un personal d'dactic bine pregătit.

Comitetul dirigintę al şcóleĭ, comite imprudenţa de a transforma in parte programul şcóleĭ Profesionale, in cel al Normaleĭ şi Ministerul Cultelor, cu adresa No. 14320, din 8 Octombre 1881, aprobă transformarea in parte a programeĭ şcóleĭ Profesionale, in şcólă de invĕţătóre.

Acéstă transformare n'a putut fi de cât daunătóre Statuluĭ, pentru urmetórele motive:

1) Prin desfiinţarea şcóleĭ centrale de fete şi crearea la Asil a 6 clase normale, Asilul va deveni prima şcoală de lux in ţară. Miniştriĭ şi aristocraţia va căuta să 'şĭ trimită fetele spre a le educa in Asil, unele ca bursiere şi altele ca solvente, ĭar locurile rĕmase vacante vor fi rezervate orfanelor, dar aceste orfane trebuiaŭ şi ele să fie de familiĭ marĭ şi scăpătate, care vor intra in Asil prin protecţie.

Prin ridicarea Asiluluĭ la şcólă de lux, atât comitetul di-

1) A. G. Gălăşescu. Evoluţia Spitalelor Civile, Bucureşcĭ 1900, p. 851—852.
2) Archiva Asilului Dos. 4/80.

www.dacoromanica.ro

Asilul Elena Dómna, Secţia Profesională faţada despre Parcul Palatului Regal

www.dacoromanica.ro

riginte al şcóleĭ cât şi Ministerul Cultelor, aŭ abătut Asilul de la menirea luĭ, căcĭ nobiliĭ seĭ fondatorĭ l'aŭ întemeiat ca să servéscă de adăpost copilelor găsite, saŭ «de cutie», orfanelor, saŭ copilelor de părinţĭ sermanĭ, iar nu pentru fete de aristocraţi.

3) Prin contactul fetelor sărace cu cele bogate, va avea un resultat desastruos pentru cele din urmă.

Odată şcóla Centrală desfiinţată, era firesc ca Asilul să se desvolte conform cu noua sa menire, păstrând însă în parte şi pe cea veche.

Asilul se împarte în 1883 în şase secţiunĭ şi anume:

I) Şcóla pregătitóre saŭ fröbeliană, care avea 31 eleve interne şi 3 externe, copile care n'aŭ trecut încă vîrsta de 7 anĭ.

II) Şcóla primară cu patru clase, cu 186 eleve interne şi 7 externe.

III) Şcóla pedagogică în care se pregătesc elevele pentru cariera de învĕtătóre, înfiinţată în anul 1883, treĭ clase cu 64 eleve interne, însă pentru anul 1885, urma să fie considerate drept clase divisionare ale şcóleĭ Normale divisionare.

IV) Şcóla Normală secundară, curs de 6 anĭ, în care elevele se pregăteaŭ pentru cariera de institutóre urbane orĭ la şcolĭ secundare, cu totul 129 eleve interne şi 7 externe, între care 14 în clasa V-a şi 9 în clasa VI-a.

Programele de studiĭ admise în «Asil» sunt cele oficiale însă aflându-se elevele mereŭ în institut. ele se deprind cu o severă împărţire a timpuluĭ şi materiile se pot preda maĭ desvoltat ca în alte şcolĭ de acelaş grad. Maĭ ales în ce privesce deprinderile practice nicĭ unul dintre institutele din ţară nu puteaŭ să ţie pas cu «Asilul». In deosebĭ, în clasele secundare cursul fiind de 6 anĭ, iar nu de 5 numaĭ ca la şcólele similare, încă de mult s'a dat programuluĭ o desvoltare, la care el în cele-l'alte şcolĭ secundare abea în 1884/85 a putut s'ajungă Pedagogie se preda timp de 3 anĭ, literatura şi filosofia în 2 anĭ, iar din sciinţele exacte în special fisica şi chimia se predaŭ cu o deosebită consideraţiune pentru partea lor practică. De asemenea copilele celor doue clase maĭ superióre, făceaŭ timp de douĭ anĭ de ţile practică pedagogică în clasele primare şi în şcoala fröbelióna. Ca mijloc de instrucţie poseda întreg materialul didactic necesar: tabele de intuiţie, hărţĭ

www.dacoromanica.ro

și globurĭ de toate felurile, o frumoasă bibliotecă școlară, un bogat cabinet de fisică, un laborator de chimie, o colecție mare de tabeluri fisiologice, întregul aparat auxiliar îĭ stătea corpuluĭ didactic la dispositiune. Corpul didactic al «Asiluluĭ» era alcătuit din 31 persóne parte profesorĭ, parte profesóre și institutóre dintre care 21 pentru cursul superior și pentru specialităților.

Dintre directóre avem de remarcat pe d șóra Suzana Schmaltz; în timpul direcțiuneĭ acesteĭ d-șóre, un mare scandal s'a întâmplat; ea afost bătută de câte-va fete din Asil; causele acestuĭ scandal le găsim pe de o parte în caracterul d-șóreĭ, puțin cam violentă, iar pe de altă că sub-directórea, dorind a'ĭ ocupa locul, pune maĭ multe fete ca s'o bată în timpul rugăciuneĭ.

Ministerul anchetéză faptul și la 26 Februarie, 1887 depărtéză din Asil pe elevele Alexandrina Săulescu, Candrea și Carpănișénu, care luaseră parte la acest incident [1]). D-șóra Susana Schmaltz în urma acestuĭ fapt regretabil, părăsesce imediat direcțiunea.

D-sa fusese numită ca Directóre la 1 Iulie 1886 în locul d-ruiuĭ Barbu Constantinescu [2]).

Directoriĭ de studiĭ

Directórea Asiluluĭ avea — după cum am vĕdut atribuțiunĭ pur administrative pe când directorul de studiĭ se ocupa de bunul mers al instrucțiuneĭ copilelor.

Până la 1881 s'alegea un comitet alcătuit din Directorul de Studiĭ, ajutat de douĭ profesorĭ, aleșĭ de conferința școlară [3]). In tot timpul, comitetul avea supravegherea mersuluĭ progresiv al instrucțiuneĭ.

In fie-care Sâmbătă se întrunéŭ în conferință școlară, consemnând într'un proces-verbal progresele realisate și lipsurile constatate și care lipsurĭ, atât Directorul de studiĭ, cât și Directórele eraŭ ținuțĭ să le aducă în bună stare, iar la sfârșitul anuluĭ se întrunéŭ toțĭ profesoriĭ în conferință generală și se dresa un proces-verbal de către consiliul pro-

1) Arhiva Asiluluĭ Dos. No. 6 din 1887.
2) Arhiva Asiluluĭ Dos. 6/86.
3) Ibidem Dos. 4, 81 actul 73.

www.dacoromanica.ro

fesoral, în care iarăşĭ se arătase progresele reălisate cum şi nevoile simţite sub tóte raporturile, căutând ca în anul viitor să se înlăture tóte neajunsurile simţite din anul trecut [1])

O altă parte bună pe care o avea comitetul diriginte maĭ era şi acea, că personalul didactic era recrutat din tot ce Capitala avea maĭ distins şi prin conferinţele săptămânale comitetul diriginte, putea constata care din profesoriĭ îşĭ fac datoria în consciinţă şi care din eĭ pot atinge resultatele aşteptate.

Prin aceste mijlóce, Asilul care nu depinde de Ministerul Instrucţiuneĭ de cât numaĭ sub raportul inspecţiuneĭ, ajunge să aibă cel maĭ distins corp didactic din ţéră şi din tot ce Capitala avea maĭ distins şi maĭ meritos. La Asil nu se alegéŭ profesoriĭ pe protecţiĭ pe influenţĭ politice, nepotism orĭ maĭ sciŭ eŭ prin ce mijlóce, ci Eforia se baza numaĭ pe titlurile, capacitatea, metoda didactica şi renumele profesoruluĭ [2]) dar maĭ cu sémă pe resultatele excelente ce le dădea la fie-care trimestru şi sfârşit de an, contrar; era înlocuit. Profesoriĭ ast-fel numiţĭ eraŭ asimilaţĭ cu profesoriĭ secundarĭ [3]). Intre aceştia putem cita pe: Alexandru Orăscu, Dr. Zotu, Dr. Barbu Constantinescu, Dr. C. Istrati, Ion Slavicĭ, Minescu, T. D. Speranţa, I. P. Licherdopol, Florian Crasan, Dr. D. Grecescu, Nicolae Popescu (actualmente pensionar şi Director al cancelarieĭ Senatuluĭ) Bianchi pentru musică, Sava Henţia pentru pictură, Pop pentru xilografie, Dinicu pentru vióră etc. cărora le cerem iertare dacă numele lor ne scapă pentru moment din memorie.

Dintre toţĭ aceştia, profesorul de pictură avea reşedinţa în Asil, aşa că d. Henţia a fost un adevĕrat mentor al copilelor în acéstă branşă timp aprópe de 10 anĭ. El însoţia pe copile la băĭ şi prin excursiunĭ, unde le deprindea cum să ia schiţe după natură în diferite genurĭ: pictură în uleiŭ; aquarele, fusin.

Nu cunosc o singură şcólă din ţéră,—afară dór de cea de Belle-Arte — care să posede maĭ multe tablouriĭ, în diferite genurĭ, numaĭ graţie zeluluĭ neobosit a luĭ Sava Henţia.

Mulţĭ aŭ fost profesorĭ bunĭ la Asil, dar frumóse aŭ fost

1) Vedĭ procesul verbal din 9 Iulie 1879 Ibidem Dos. 3/80.
2) Arhiva Asiluluĭ Dos. 6/1880.
3) Ibidem Dos. 4/80.

www.dacoromanica.ro

şi resultatele dobândite. Şcóla normală a Asiluluĭ devenise cu ast-fel de profesorĭ cea dintâiŭ şcólă din ţéră, căcĭ fetele din Asil reuşiaŭ cele dintâiŭ la examenele de capacitate pentru învĕţătóre şl institutóre.

O atare selecţiune de profesorĭ va rĕmâne ideală pentru şcóla românéscă.

Asilul sub controlul Ministeruluĭ Cultelor

In anul 1882 Asilul trece de sub administratiunea Eforieĭ Spitalelor Civile sub cea a Ministeruluĭ Cultelor [1]) consecinţa să vede imediat. Ministerul de acum înainte numesce pe profesorĭ conform legeĭ învĕţămêntuluĭ secundar şi nu se maĭ recutaŭ profesoriĭ ca în timpul eforatuluĭ, recrutare, care după cum am spus ăa rămânea ideală în analele inveţământuluĭ românesc. Ministerul Cultelor cel dintâiŭ lucru care îl face este că desfiinţéză şcóla centrală de fete şi urma firesce acum. ca copilele bursiere solvente şi semi solvente să vină a'şĭ continua cursurile la Asil; aşa în cât, de acum înainte Asilul va deveni o şcólă de lux de prima ordine, luând o desvoltare neasceptată dar prin acest fapt Asilul este abătut de la adevĕrata luĭ menire.

Pentru aceste motive Ministerul Cultelor a trebuit să facă nouĭ clădirĭ pe lingă localul asiluluĭ, aşa că în anĭ 1895/96 construesce de ambele părţĭ ale asiluluĭ şi anume în partea apusénă o clădire compusă din 17 camere cum şi alte dependinţĭ în care să strămută şcóla normală, iar pe lângă vechea clădire să maĭ construesce încă un alt numĕr tot aşa de mare în care rĕmân secţiunea primară şi profesională. Aceste clădirĭ cum şi alte amenajărĭ ulterióre aŭ costat pe Stat suma de 1.130.853 leĭ şi 71 banĭ [2]).

In 1896 d. Petre Poni pe atuncĭ ministru al cultelor şi instrucţiuneĭ publice separa secţiunea normală, dêndu-ĭ o administraţie aparte, punênd'o sub direcţiunea d-şóreĭ Elena Busnea [3]) remânênd ca secţiunile primare şi profesionale să fie conduse de d-ra Zoe Grant. D-ra Busnea stă în calitate de directóre şi profesóră la secţiunea normală a asiluluĭ Elena Dómna,

1) Arhiva Asiluluĭ Dosar 8/82 adresa Ministerniuĭ Cultelor No. 4973 din 20 Aprilie 1882 div. şc.

2) Veţi situaţiunea generală a clădirilor la Ministerul Cultelor.

3) Archiva asiluluĭ. Adresa minister. Cult. No. 9658 din 30 Sept. 1896.

www.dacoromanica.ro

până in anul 1899, când este transferată din nou la Iași, tot in calitate de directóre și profesóră la școla normală de acolo. In locul d-sale este numită ca directóre d-șóra Margareta Miller Verghi, care conduce institutul și astădĭ.

Programu școleĭ este aceiașĭ ca și la școlele normale de fețe, pe lângă care se maĭ predă și lucrul manual. Elevele absolvente in urma depunereĭ examenuluĭ de capacitate li-se eliberéză diploma în puterea căruĭa se numesc invățătóre titulare; in cadul când n'aŭ vârsta reglementară rĕmân in asil ca pedagóge la secțiunea primară. Numĕrul elevelor este de 220, care trebuie să urmeze cinci anĭ cursurile școleĭ. Dacă se intâmpla ca una saŭ maĭ multe eleve să nu pótă avea aptitudinĭ pentru a termina cursul, atuncĭ sunt trecute la secțiunea profesională.

Mersul secțiuneĭ normale a fost satisfăcător, in anii de când s'a separat.

Seriile de absolvente cu diplomă aŭ fost: 17 diplomate in 1897; 28 in 1898; 16 in 1899 și 22 in 1900.

Corpul didactic este alcătuit din 15 persóne: profesorĭ, profesóre, maistre de lucru manual, musică vocală, gimnastica metoda fröbeliană, desemn și caligrafie, cum și vióra.

Personalul administrativ și de serviciŭ se compune din 13 persóne.

Localul secțiuneĭ normale coprinde: 2 cancelariĭ, 5 sălĭ pentru clasă, 3 pentru meditație, 4 pentru dormitóre, 1 sală de pictură, una pentru garderobă și una pentru sufragerie, total 17 camere.

Ca disciplina și educație se maĭ păstréză incă tradițiunile nemuritori lor soțĭ Davila.

Școla primară și profesională
1896 — 1902

Numĕrul cel mare de specialităților ce să inființară pe lângă școla profesională, s'aŭ desființat cu timpul cum aŭ fost:

a) Arta săpătureĭ in aramă *cu aqua forte*,

b) Stenografiia,

c) Xilografia,

d) Pictura pe porțelan și faianță,

www.dacoromanica.ro

I. P. Licherdopol.

Fost profesor la Asil

www.dacoromanica.ro

e) Ţesetorie (desfiinţat în urmă pentru motive de sănătate) şi,

f) Cultura gândacilor de mătasă.

Astăḑĭ în şcóla profesională se predaŭ:

a) Croitoria pentru dame,

b) Lingeria,

c) Dantelăriĭ fină,

d) Tricotagiul,

e) Broderia artistică şi,

f) Pictura în uleiŭ în acuarele şi fusin:

Actuala directóre d-ra Zoè Grant, păstréză cu fidelitate tradiţiunele mult regretaţilor soţĭ Davila d-sa fiind secundată de d-ra Aspasia Ţintulescu în calitate de sub-directóre. Ambele pun un interes deosebit pentru educaţiunea şi instrucţiunea copilelor. D-ra Ţintulescu este ea însuşĭ elevă a soţilor Davila. Programele şcólelor: primare şi profesionale sunt identice cu ale celor l'alte şcolĭ similare din ţară.

La finele fie căruĭ an şcolar să aranjéză o expoşiţiune în localul şcóleĭ, din lucrările efectuate de fete în şcólă, în cursul anuluĭ.

Am avut ocasiune să visitez în câţĭ-va anĭ d'arêndul aceste expoşiţiunĭ şi cu o românéscă mândrie am constat progresele realisate; absolventele secţiuneĭ profesionale după obţinerea diplomeĭ, acele care aŭ părinţĭ saŭ rude se duc în familie Orfanele însă continua a rămênea maĭ departe în asil. Dacă unele din eleve nu aŭ aptitudine pentru nicĭ o branşă. din meseriile care se predaŭ în şcólă sunt trecute în şcóla de menaj, despre care vom vorbi maĭ departe.

Numerul elevelor din aceste secţiunĭ actualmente, se ridică la 221.

Personalul didactic se compune din 14 profesorĭ şi profesóre, 3 învetătóre la secţia primară, 6 maistre pentru atelierul de confecţiĭ, o maistră şi o ajutóre pentru pictură şi 16 persóne pentru personalul administrativ şi de serviciŭ. Totalul personaluluĭ didactic administrativ şi de serviciŭ este de 48.

Totalul sufletelor din acéstă secţie este de 269.

O derectóre însărcinată cu menţinerea disciplineĭ şi educaţiuneĭ şi o sub-derectóre, ajutate de 14 pedagoge, tóte foste eleve ale Asiluluĭ.

www.dacoromanica.ro

Un director de studiĭ ajutat de consiliul profesoral [1]).

Intreg institutul era sub directă şi neadormită supraveghere a D-ruluĭ General Carol Davila ca epitrop delegat, din partea Ministeruluĭ Instrucţiuneĭ Publice, funcţiune care o păstrèză până la 1884, August 26, când işĭ dă obştescul sfârşit.

Şcóla fröbeliană de pe lângă şcóla normală este înfiinţată de Eforie încă din anul 1880, unde se aplicaŭ cele maĭ nouĭ metóde pedagogice şi aŭ avut cele întâiŭ aplicaţiunĭ în Asil şi în şcóla specială fondată de Eforie [2]).

In 1882 să introduce şi cursul de vióră obligator pentru clasa IV şi V, curs predat de d-l Dinicu [3]).

In acest scop Ministerul Cultelor, aprobă cumpărarea a 24 vióre pe preţ de 50 leĭ una cu tocul, córdele şi arcuşul lor [4]).

Luând drept punct de plecare principiul ca fiesce-care elevă să se desvolte potrivit cu talentele eĭ speciale, M. S. Regina a stăruit tot-d'auna să li se dea elevelor ocasiune de a'şĭ încerca talentele în tóte ocupaţiunele potrivite cu geniul femeesc; în acest scop să înfiinţéză «Ateneul Elisabeta».

„Ateneul Elisabeta"

Are de scop desvoltarea talentelor speciale ale elevelor. In acest scop se introduce în Asil, cea maĭ intinsă cultură a musiceĭ vocale şi instrumentale, desemnul, pictura în acuarele şi uleiŭ pictura pe porţelan, culórea fotografiilor, construcţia de florĭ artificiale, Xilografia, săpătura în aramă prin aqua forte, stenografia, modelarea şi in cele din urmă tesătoria; să stabilesce principiul ca fiesce-căreĭ eleve să i se dea ocasiune de a se desvolta maĭ ales în direcţiunea careĭ convine.

La acéstă şcóla primesc instrucţiune tóte elevele cu órecare vocaţiune; iar acele, care arată vr'un talent special hotărât ajungênd la o vârstă maĭ înaintată sunt despensate de ale-l'alte studiĭ, spre a se putea devota pe deplin specialităţeĭ

1) I. Slaviciĭ op. cit. p. 16—19.
2) Archiva Asiluluĭ Dos. 3/1880.
3) Archiva veţĭ adresa Ministeruluuĭ No. 11.534 şi 11.773 din 1 şi 15 Noembre 1896.
4) Achiva idem Dos. 8/82.

www.dacoromanica.ro

pentru care aŭ vocaţiune. Maĭ multe dintre eleve aŭ primit instrucţiune specială in piano, 4 in musica vocala şi alte 4 în desemn, pictură, xilografie şi modelare. Aŭ fost trimise câte-va in străinătate spre a se perfecţiona în pictură, una la Paris şi 2 la München [1]).

Ce este drept dacă s'a dat câte-va resultate, apoĭ acestia aŭ fost maĭ cu sémă in pictura cu uleiŭ, iar cât pentru xilografie' săpătură in aramă prin aqua forte, pictura de porţelan şi faianţă, resultatele dobândite aŭ fost invers proporţionale cu sumele cheltuite şi deci catedrele acestea aŭ fost desfiinţate ; nu maĭ vorbim de cultura gândacilor, cântarea cu clavirul, cloşca artificială, cu care voia să scótă puĭ in mod artificial. Tóte însă cu timpul s'aŭ desfiinţat. A rĕmas decĭ chestiunea ca, copilele care n'aŭ aptitudinĭ pentru carte să trécă spre a inveţa o meserie óre-care. In 1896 se diviséză Asilul in sectiunĭ cu administraţiĭ aparte.

Şcóla Normală
1896—1901

Am veḑut că Asilul sub Eforie dăduse resultate strălucite, graţie solideĭ sale organisaţiunĭ şi recrutăreĭ corpuluĭ didactic. Cu trecerea Asiluluĭ sub administraţia Ministeruluĭ Instrucţiuneĭ a fost pus pe acelaşĭ picior cu şcolile similare.

Cu mórtea D-ruluĭ Davila (1884, August 26) Asilul perde pe cel maĭ puternic sprijin, pe părintele sĕŭ ; Ministerul revine în urmă asupra reinfiinţăreĭ şcoleĭ Centrale, remânând ca Asilul să mérgă pe drumul indicat de nobilele fondatóre. Numĕrul cel mare al donaţiunilor primite, aŭ avut ca resultat crescerea numeruluĭ copilelor, personaluluĭ didactic, administrativ şi de serviciŭ pe de o parte, iar pe de alta localul devine in urma acesteĭ crescerĭ, insuficient.

Asilul Elena Dómna
Secţia de Menagiu

Nimenea nu-şĭ putea inchipui că modestul orfanotrofion din casele Sultaneĭ Marsil de lângă primăria Capitaleĭ aḑĭ proprietatea Eforieĭ spitalelor civile, va lua o desvoltare aşa de frumósă.

1) I. Slavicĭ op. cit. 16—17.

www.dacoromanica.ro

Directorul acestei instituțiuni nemuritorul dr. Davila, omul cel mai energic, care n'a pregetat nici o dată, când era vorba de muncă și sacrificii; căci pe cele cu lipsă le implinea, pe cele ce nu erau, și nevoe se simțea prin stăruințe și dragostea lui de muncă, le înființa.

Desvoltarea mereu crescêndă a Asiluluĭ sub protecția tutelelor a Majestăței Sale Reginei, sub neadormita supraveghere

Arhiereul Calist donator la Asil

a d-ruluĭ Davila și a dragosteĭ materne a demneĭ sale soțiĭ Ana Davila pentru acéstă instituțiune n'a putut de cât să progreseze. Asilul sub soțiĭ Davila ajunsese cea întâĭ pepinieră de cultură pentru tinerele copile nu numaĭ ofane dar și pentru copilele ómenilor cu dare de mână din tótă țéra. Ministriĭ își trimeteau aicĭ copilele ca să-și primésca educațiunea! ocupând locurile copilelor orfane. Ce greșélă!

www.dacoromanica.ro

Cu mórtea sotilor Davila şi cu ocasiunea trecereĭ Asiluluĭ de sub administraţia Eforieĭ spitalelor civile sub acea a ministeruluĭ de culte, Asilul suferă însemnate modificărĭ, şi pe alocurea chiar scăderĭ. Incepe a reveni la starea-ĭ de maĭ înainte, fiind considerat tot ca «Asil» şi nu-l maĭ priveaŭ prin âcea prismă de care am pomenit până acum.

Pentru aceste motive în anul 1894, se desparte Asilul în 2 secţiunĭ: «primară şi profesională» şi «secţiunea normală». Copilele însă care nu puteaŭ să înveţe nicĭ carte, nicĭ o profésiune trebuiaŭ firesce, conform legilor în vigóre să fie excluse; dar dacă copila era orfană trebuia s'o arunce pe drumurĭ? acésta nu se putea. Urma decĭ ca să se înfiinţeze o şcólă, unde să 'şĭ pótă desvolta fie care copila aptitudinele pentru care avea predilecţiune.

In anul 1898 Aprilie 1, d. Spiru Haret, pe atuncĭ ministru cultelor şi instrucţiunĭ publice studiază de aprópe cestiunea şi ia înţelépta si umana dispositiune să înfiinţeze pe lângă Asilul Elena Dómna, o a patra secţiune complimentară pe lângă cele treĭ deja existente, numită «secţiunea de menagiu». La 30 Maiŭ acelaşĭ an, se publică şi regulamentul după care trebuia să se conducă şcóla şi care dispune:

Secţiunea de menagiu se va popula (art. 2).

a) Cu orfanele şcóleĭ primare rĕmase douĭ anĭ repetente şi cu cele eliminate pentru rea purtare;

b) Cu orfanele şcóleĭ profesionale carĭ n'aŭ aplicaţie pentru nicĭ una din specialităţile ce să predaŭ în acésta cum şi cu acele eliminate pentru purtare;

c) Cu orfanele ce le admite autoritatea şcolară de a dreptul în acéstă secţie.

Externe nu se admit (art. 3).

Acéstă secţiune are de o cam dată 5 specialităţĭ şi anume: bone, servitóre superióre, servitóre, bucătărese şi spălătorese.

Bonele vor putea da noţiunĭ exacte despre obiecte şi lucrurĭ în mod intuitiv, alfabetul şi silabisirea, calculul mintal, potrivit cu virsta copiilor. Ele vor maĭ sci să facă şi să întreţină rufária şi îmbrăcămintea copiilor.

Pentru instruirea şi deprinderea elevelor ce se destină a deveni bone, se vor admite 30 copiĭ solventĭ, băeţĭ şi fete de vêrsta de 2 jum. până la 6 anĭ jum.

www.dacoromanica.ro

Servitóre superióre (femm s de chambre) Acestea vor sci să îngrijéscă apartamentul stăpâneĭ, să coafeze, să facă să întreţină rufăria, vor conjecţiona, repara şi improspĕta tóletele, vor sci să spele lucrurĭ fine ca: batiste, dantele etc.

Servitóre (bonnes à tout faire) pentru ingrijirea caseĭ in g nere, vor cunósce bucătăria simplă şi serviciul meseĭ.

Bucătărese. Acestea vor sci bucătăria simplă românéscă, franccză şi germană, şi dacă se vor găsi eleve cu dispositiĭ pentru acéstă artă, li se va preda bucătăria complicată, ca: pateurĭ, torte, inghetate, etc

Spalătorese. Acestea vor sci să spele de la lucrurile celemaĭ simple până la rufăria de lux şi spălătoria ḑisă à neuf (art.) 5.

Cursurile vor fi de 4 anĭ; 2 anĭ preparatoriĭ in care elevele vor trece prin tóte specialităţile, după sistemul rotaţiuneĭ şi 2 anĭ pentru specialisare (art. 6).

Afară de specialităţile anunţate maĭ sus se maĭ predaŭ elevelor limbele: română, franceză şi germană în mod practic, calculul, religia, economia domestică, lucrul şi metoda fröbeliană. Orele de studiŭ sunt 2 pe ḑi, de la 2—4 p. m. Examenele anuale se daŭ numaĭ pentru studiŭ. Cel de specialităţĭ însă se dă la finele celor 4 anĭ in presenţa uneĭ doamne delegată de minister, liberânduli-se câte un certificat de aptitudinĭ (art. 12).

Absolventele şcóleĭ

După ce elevele aŭ obţinut câte un certificat de absolvire, direcţiunea şcoaleĭ are grijă să găséscă case unde acele eleve să obţiuă locurĭ la stăpânĭ, unde să fie bine tratate. Salariul il hotărăsce direcţiunea şi care va fi proporţional cu profesiunea şi calităţile recunoscute ale eleveĭ. (art. 13).

Când absolventa şcóleĭ de menagiŭ ar fi silită să părăsescă casa stăpânuluĭ in primiĭ douĭ anĭ: a) pentru caḑ de bólă, b) impovărare de serv.ciŭ saŭ maltratare din partea stăpânuluĭ, ea va putea fi găsduită in şcólă, plătind un leŭ peḑi pentru întreţinere până la găsirea altuĭ loc. (art. 14).

Când şcóla va implini 4 anĭ, se va stabili o serie de taxe ce vor plăti persónele care ar dori să angajeḑe in serviciul lor absolvente de ale şcóleĭ (art. 15).

www.dacoromanica.ro

Aceste taxe se vor versa la casa de economie și consemnațiunĭ pentru a crea un «fond al școleĭ» ce va servi pentru înființarea de trusou și așternutul elevelor băgate la stapân [1]). Numerul elevelor este de 30 și 10 copiĭ solvențĭ.

Personalul didactic al școleĭ.

Școla de la înființarea eĭ a fost pusă sub direcțiunea d-neĭ Reghino Roth. D-na Olga Căpitanovicĭ predă limbile: francesă și germană; iar d-na Elena Mihail Demetrescu, limba română. D-l Spiru Haret, actualul ministru al Cultelor și Instrucțiuneĭ Publice, atât de zelos pentru bunul mers al instrucțiuneĭ românescĭ, n'a uĭtat nicĭ școla de menagiŭ înființată de domnia sa încă din rîndul trecut. In tómna anuluĭ 1900, d na Elena M. Demetrescu, a fost trimisă de Ministerul Cultelor, pentru a studia organisarea școlelor de menagiŭ din Elveția. Dupĕ o ședere de treĭ luni și jumetate la Geneva, Zürich și Bâle, a presintat d-luĭ ministru Haret un raport detailat asupra școlelor de menagiŭ.

C'un asemenea personal bine pregătit, școla nu póte de cât să progreseze.

Copilele orfane dupĕ absolvirea cursurilor.

In urma celor expuse până acum, se impune o întrebare de o extremă delicateță și care până astă-dĭ a remas încă neresolvită și anume: cunoscută fiind constituirea școleĭ, ca fetele dupĕ absolvirea cursurilor normale orĭ profesionale să părăséscă institutul spre a fi înlocuite cu altele, ce se fac în acest cas fete orfane de părințĭ și fără rudeniĭ de aprópe orĭ de departe? Cât timp a trăit d rul Davila s'a îngrijit ca fiecare absolventă să'șĭ aĭbă rostul eĭ bine definit în societate.

Absolventele școleĭ normale, se rânduiaŭ ca învĕțătóre orĭ institutóre; când nu puteaŭ fi tóte plasate, direcțiunea Asiluluĭ se adresa nu numaĭ prefecților, ci chiar și institutelor culturale din Transilvania și Bucovina, că dacă aŭ necesitate de învĕțătóre, institutóre orĭ menagere, să se adreseze la Asil și prin acest mijloc tóte absolventele eraŭ plasate [2]).

1) Vedĭ „Monitorul Oficial" No. 52 din 7 Iunie 1898.
2) Archiva Asiluluĭ. Dos. No. 4 81.

www.dacoromanica.ro

Internatul Teologic

www.dacoromanica.ro

Mulţĭ din pioşiĭ donatorĭ aŭ lăsat fonduri la Asil pentru «măritiş de fete orfane», dar aceste fonduri eraŭ insuficiente, ca să satisfacă tóte cerinţele [1]). Pe unele din fete direcţiunea le dădea în adopţiune la familiĭ recunoscute ca oneste şi cu condiţiunĭ precise.

Dar cu fetele orfane cum proceda direcţiunea?

D-rul Davila 'şĭ avea sistemul sĕŭ «de a face loc altor copile» sistem cunoscut de tótă lumea, care dădea adese-orĭ resultate triste.

Actuala directóră domnişóra Zoe Grant—ca mamă a copilelor, a mitigat acest procedeŭ: absolventele cu desăvêrşire orfane, sunt ţinute în atelierele institutuluĭ, până când ele pot păsăsi institutul în condiţiunile cerute de societate.

Aceste fapte lăudabile fac onóre d-reĭ directóre.

Panteonul Asiluluĭ.

Donatorĭ şi donaţiunĭ.

Am veḑut, că Asilul Elena Dómna işĭ datoresce fiinţa şi existenţa sa, exclusiv piosităţeĭ şi caritâţeĭ românescĭ, la care aŭ maĭ contribuit şi parte din streiniĭ ce locuiaŭ aicĭ, ca: grecĭ, nemţĭ, ovreĭ, armenĭ, etc. şi ale căror nume vor fi trecute în «cartea de aur» a generosităţeĭ românescĭ.

Mulţĭ din pioşiĭ donatorĭ, aŭ venit în ajutorul orfanilor cu sume marĭ; Eforia Spitalelor Civile,—drept recunoscinţă către memoria lor- luase lăudabila dispositiune, de a le face portretele, spre a fi aşezate în Panteonul Asiluluĭ. Din nefericire însă, dispositiunea a fost aplicată numaĭ într'o mică parte.

Cel ce scrie aceste rinduri, a creḑut de a sa datorie ca făcênd istoricul Asiluluĭ, să facă cunoscut urbi orbi, nu numaĭ donaţiunele ci şi fotografiele cu scurte notiţe biografice; ca, astfel lumea cunoscêndu-ĭ de aprópe şi vĕḑându-le faptele, să le imiteze exemplele. Trebue să mărturisim, că în timpurile trecute aplicarea de a dona bisericeĭ orĭ şcóleĭ, exista aprópe în sufletul fie-caruĭ om. Dacă astă-ḑĭ pare a se maĭ fi impuţinat focul sacru, care decidea pe bĕtrâniĭ noştri să testeze pentru biserică şi şcólă, acésta provinea: *a)* din causa grelelor împrejurărĭ prin care am trecut; *b)* din indiferenţa

1) Veḑi biografiele donatorilor Asiluluĭ.

www.dacoromanica.ro

unora; *c*) incapacitatea altora; *d*) lăcomia multora și in fine din socotința greșită de a contopi averile donate cu averea generală a Statului, nu mai avêndu-și ființa lor proprie. Prin acésta se deturnaŭ de la adevérata lor menire și acésta o făceaŭ tocmaĭ aceĭ însărcinațĭ a intreține focul sacru, și de a cultiva pornirile generóse și patriotice, contribuind ast-fel, mări neincrederea publică.

D-l Spiru Haret, neobositul ministru al Cultelor, insuflețit de sincera dorință pentru a reda bisericeĭ prestigiul de care are atâta nevoe, studiind cestiunea in complexul eĭ, înființéză «Casa bisericeĭ», a căreĭ menire intre altele o are și pe aceia, de a redeschide pórta generositățeĭ românescĭ.

Astă-ḑĭ pioșiĭ donatorĭ, cărĭ ar dori să'și sacrifice o parte din avutul lor pe altarele: bisericeĭ orĭ școleĭ, pot fi pe deplin incredințațĭ că testamentele lor vor fi executate adlitteram, că voința lor va fi legea, legea supremă, inaintea căreia se va inchina, până și puterea legislativă: Parlamentul.

Acestea ḑise, să continuăm cestiunea donațiunilor și donatorilor la Asilul «Elena Dómna».

Via Brâncovenéscă.

Donațiune făcută de M. S. Regele Carol I.

Locul cunoscut aḑĭ sub numele de «Via Brâncovénuluĭ»,—proprietatea asiluluĭ Elena Dómna,—a făcut parte in vechime din moșia Lupescilor, fostă proprietate a monăstireĭ Sfinta Troiță a Radulu Vodă [1]).

La anul 1744, Noembre 25, Marele ban Grigorie Greceanu, dorind a avea o grădină in care să planteze vie, «dă zapisul luĭ, la mâna egumenuluĭ ot monăstirea Radu Vodă, cum să se scie —ḑice marele ban— că am poftit pe sfinția sa (pe egumen) de mĭ-a dat un loc de grădină, pe luncă pe pământul sfinteĭ monăstirĭ (cu embatic) și pentru a se ști ca acest loc este al monâstireĭ, iar nu al meŭ [2]). Acéstă grădină este de 9 hectare și 2093 arĭ saŭ 18 pogóne și 596/1296 stj. pătrațĭ [3]).

1) Vedĭ satul Lupescĭ.

2) Colecția de documente a veuerabiluluĭ domn St. Greceanu.

3) Harta hotărnicieĭ moșieĭ Lupescĭ, pag. 37. Biuroul documentelor din ministerul Domniilor.

www.dacoromanica.ro

Familia Greceanu, stăpânesce acéstă grădină până la 1792 Februarie 1.

Venind Mavroghene pe tronul Ţăreĭ românescĭ, cronicarĭ ne spun că acest domn s'a arătat protector şi generos către popor; iar către boerĭ despreţuitor şi tiran [1]). El spunea adesea orĭ,—ca să'şĭ rîdă de boerĭ şi călugărĭ,—că visézĕ lucrurĭ înfricoşate în timpul nopţeĭ şi ca să'şĭ îndepărteze visele ruga pe boerĭ, mitropolit, episcopĭ şi egumenĭ, ca să ĭĭ dea câte ceva parale spre a'şĭ alunga visele urâte. Este cunoscuta păţania bogatuluĭ boer Bălţăreţul, pe care Mavrogheni era să'l arunce jos din turnul Colţeĭ şi din care nu scăpa de cât cu o ingenióşă minciună [2]).

Intre boerĭĭ care suferiseră năpăstiile luĭ Mavrogheniе a fost şi N. Brâncoveanu. El ne spune: «că fiind în ḑilele luĭ Mavroghene stenahorist, ca să implinéscă o sumă de banĭ, fără de nicĭ un fel de dreptate şi de pricină, vrând ca să maĭ ĭa şi de la mine, dupé cum a luat cu sălnicie şi cu închisorĭ, sume de banĭ de la tótă boerimea şi de la tótă ţara, am luat de la maĭ sus numitul meŭ ver Scarlat Greceanu 6750 talere pentru care ĭ-am dat moşia Tătăranĭ din sud Prahova.

N. Brâncoveanu, dupe ce a fost prădat de o mare sumă de către Vodă Mavroghene, este exilat la Arnăutkioĭ şi dupe mórtea luĭ Mavroghene, întorcându-se în ţară, stăruesce prin Mateĭ Fălcoianu ca să i se dea moşia îndărăt, căcĭ ḑicea că ĭ-a dat'o pe un preţ prea mic. Scarlat Greceanu, proprietarul moşieĭ refuză. Cestiunea ajunge la Divan şi Mihail Constantin Vodă Şuţu ĭĭ împacă; primesc ḑice N. Brâncoveanu spre desăvêrşita mea mulţumire (bine înţeles ca drept despăgubire) grădina ce o are dumnéluĭ *în mahalaua Cărămidarilor pe apa Dâmboviţeĭ cu tóte ce se afla îngrăditura eĭ jur împrejur şi cu tóte nămestiile câte sunt făcute pe tot locul acesteĭ grădinĭ*, care grădina este pe locul monăstireĭ Raduluĭ Vodă [3]).

Din cuvîntul nămestiĭ, case de locuit — cum obicĭnuiau boerĭĭ să'şĭ facă case, crămĭ, grajdurĭ, etc. Brâncoveanu devenit proprietar, de sigur că va fi mărit aceste case de óre-ce documentele posterióre, vorbesc de: «casele Brâncovenuluĭ [4]).

1) Dionisie Fotino, Ist. Daciei II, pag. 174—175.
2) I. Ghica, scrisorĭ (veḑi articolul Bălţăreţul).
3) Veḑi condica moşieĭ Stolnicĭ I. Bălaciu, colecţie de documente a d-luĭ Ştefan Greceanu.
4) V. A. Urechiă, Istoria Românilor II, pag. 202.

www.dacoromanica.ro

Din acest document vedem că la 1791, vechiul sat Lupescĭ se numea Cărămidarĭi ca şi Cotrocenii din vale [1]).

Manolachi Brâncoveanu, căsători pe fiica sa Maria cu vel Ban Grigorie Băleanu; via Brâncovenéscă a fost dată de zestre acesteia. Grigore Băleanu a dat şi el de zestre via Brâncoveanu la al II-lea fiŭ al sĕŭ Nicolae Băleanu, care la rîndul sĕŭ o dă de zestre fiicei sale Maria, căsătorită cu Cons-

Sava Henţia
Pictor, fost profesor la Asil

tantin Blaremberg; iar d-na Blaremberg vinde acéstă vie, în luna Ianuarie 1870, M. S. Regelui pe preţul de 47.000 leĭ, cu actul de cumpĕrătóre legalisat de Tribunalul Ilfov, Secţia III de Notariat No. 23 din Ianuarie 1870 [2]) şi a căreĭ suprafaţă este de 9 hectare şi 2099 arĭi saŭ 18 pogóne şi 596/1296.

1) Vedĭ harta Cotrocenilor şi Sf. Elefterie. No. 1.
2) Eforia Spitalelor Civile, Serviciul Contencios. Dos. No. 58 din 1873.

www.dacoromanica.ro

La 12 Noembrie 1873, M. S. Regele afierosesce Eforiei Spitalelor Civile, via Brâncovénului, pentru asilul «Elena Dómna» [1]), cu scrisórea urmetóre :

Domnilor Eforĭ,

Unul din stabilimentele carĭ aŭ atras atenţiunea Dómneĭ, încă de la venirea Sa în ţară, a fost orfelinatul «Elena Dómna», pe care 'l-a luat sub al seŭ patronagiŭ.

Voind a da o noue dovadă de solicitudinea Nóstră pentru acest aşeḍemênt, în care fetele sĕrmane fără părinţĭ află asil de crescere, viŭ a satisface o dorinţă a Dómneĭ, făcênd danie Eforiei Spitalelor din Bucurescĭ, pentru Asilul «Elena Dómna», locul ce posed lângă palatul de la Cotrocenĭ, numit «fôntâna Brancoveanuluĭ», în tótă a sa intindere şi ale căreĭ titlurĭ de proprietate am dat a vi se inmâna. Indeplinesc cu o mulţumire atât maĭ mare acest act, cât sunt pe deplin convins, că Eforia va sci a utilisa acest loc in folosul şi pentru prosperitatea Asiluluĭ, căruia atât Dómna precum şi Eŭ vom păstra pururea cel maĭ viŭ interes [2]).

CAROL.

Dómna Elena Cuza

De câte orĭ Românul doresce să ia exemple de fapte patriotice, de pietate şi caritate, de abnegaţiune, de virtute, etc., n'are nevoe a resfoi istoria altor neamurĭ, căcĭ tóte acestea frumóse exemple le găsesce cu prisosinţă în istoria némuluĭ sĕŭ.

Tóte aceste frumóse şi nobile calităţĭ sunt concretisate în persóna Dómneĭ Elena Alexandru I Cuza.

Dómna Elena Cuza, fiica luĭ Iordachi Rosetti şi a Caterineĭ născută Sturdza, s'a născut la anul 1825 in Iaşĭ ; până la etatea de 6 anĭ trăi în casa părintéscă şi anume la moşia

1) Cu actul No. 12, legalisat de Tribunalul Ilfov, Secţia III, în Iunie 1874 ibidem.

2) Ibidem.

www.dacoromanica.ro

Soleştiĭ din judeţul Vasluĭ. De la acéstă dată şi până la etatea de 16 anĭ a fost sub protecţia mătuşeĭ sale, Profira Cantacuzino, sora mameĭ sale.

Părinţiĭ eĭ, dorind aĭ da o educaţiune alésă şi fiind greŭ pe acele vremĭ a avea dascălĭ bunĭ pe la ţară, o dădură la o soră a mameĭ sale, Profira Cantacuzino, pentru a fi educata cu fetele Cantacuzino, care aveaŭ o bună guvernantă. La anul 1844 fiind in vârstă de 19 anĭ, tânăra Elena reintră in casa părintéscă şi dupĕ puţin timp se căsători cu Alexandru Cuza. De aci inainte trăi când la moşia părintéscă a soţuluĭ eĭ, Bărboşiĭ din judeţul Fălciu, când la Galaţĭ unde soţul eĭ poseda o casă, când in streinătate. La anul 1846, Elena Cuza avu durerea de a perde pe tatăl sĕŭ; la 1848, soţul eĭ luând parte activă la mişcarea politică din Moldova, fu rănit şi prins la Iaşĭ, de unde fu trimis la Galaţĭ sub escortă militară, pentru a fi trimis surgun peste Dunăre. Soţia sa, care era la Soleştĭ, pe lângă mama eĭ, audind din balconul caseĭ trecênd căruţĭ pline cu ómenĭ păziţĭ de soldaţĭ, nu ştia că in una din acele căruţĭ era şi soţul eĭ, destul de greŭ rănit,

Indată ce află cele petrecute, porni in grabă cu mama sa la Galaţĭ; aci graţie relaţiunilor intinse ce le avea in societatea inaltă şi maĭ ales cu corpul consular, intrebuinţă tóta influenţa sa de a pregăti evadarea prisonierilor deţinuţĭ in casarma din Galaţĭ, evadare, care pentru o parte din prisonierĭ, intre care era şi Al. Cuza, se efectuă cu ocasiunea transportăreĭ lor la Măcin.

Alexandru Cuza, dupe evadare, se duse la Cernăuţĭ şi de acolo la Viena. Soţia sa il urmă aci şi fu martoră la scenele singeróse, care aŭ avut loc in Capitala Austrieĭ, cu ocasiunea revoluţiuneĭ de la 1848.

Dupĕ suirea pe tronul Moldoveĭ a Prinţuluĭ G. Ghica, Alexandru Cuza reintră in ţară şi se stabili cu soţia luĭ la Galaţĭ.

Viăţa in casa familieĭ Cuza era din cele maĭ simple şi nimic nu părea să prevadă destinele care aşteptaŭ pe fondatórea Asiluluĭ «Elena Dómna».

La 5 şi 24 Ianuarie 1859 soţul seŭ deveni Domnitor al Principatelor Române, numite in urmă România.

Dupe acéstă ne aşteptată şi ne dorită inălţare, Dómna Cuza fiind lipsită de mângâerea copiilor, căuta a fi o demnă

www.dacoromanica.ro

soţie a omuluĭ căruia iĭ eraŭ încredinţate destinele ţăreĭ. Prin blândeţea carecteruluĭ Eĭ, prin spiritul de devotament şi abnegaţiune care aŭ caracterisat'o în tot timpul vieţeĭ sale, Ea a câştigat soţuluĭ eĭ mulţĭ aderenţĭ fidelĭ şi fu o conducétóre modestă, dar nu fără importanţă la gréua misiune patriotică pe care o luase asupră'şĭ Domnitorul.

In timpul Domnieĭ luĭ Alexandru Ion I, Dómna Cuza trăi când la Bucurescĭ şi Iaşĭ, când la moşia Ruginósa, moşie pe care Domnitorul o cumperase pe la 1862 şi a căruĭ amenajare şi instalare forma una din locuinţele de predilecţiune a Dómneĭ.

Dupĕ adopţiunea de către Principe a copiilor Alexandru şi Dumitru, 'şĭ a consacrat tótă existenţa crescereĭ acestor copiĭ, pentru care căpătase o afecţiune aşa de mare în cât dacă ar fi fost aĭ Eĭ propriĭ, n'ar fi putut să-ĭ iubéscă şi să-ĭ ingrijéscă maĭ mult. Dragostea pentru copiĭ în genere iĭ inspiră şi fundaţiunea Asiluluĭ, care pórtă şi astă-dĭ numele Eĭ. Iată în ce împrejurare se hotărâ acest Asil.

In primă-vara anuluĭ 1861 s'a făcut început cu strîngerea a 40 fete într'o casă particulară şi anume în casa Sultaneĭ Marsil de lîngă Primăria Capitaleĭ — adĭ proprietatea Spitalelor Civile — care de aci se mută într'o modestă căsuţă, pe colina din jos de palatul de la Cotrocenĭ.

La 12 Iulie 1862 Dómna Elena visită tóte stabilimentele de bine-facere între care şi Asilul; scim cum s'aŭ petrecut faptele.

Dupĕ abdicarea Principeluĭ, Dómna Elena însoţi pe soţul eĭ în exilul voluntar pe care şi 'l impusese fostul Domnitor şi înaltul sĕŭ patriotism. Stabilită la Viena şi în urmă la Florenţa, Dómna avu la 1873 cruda durere de a perde pe soţul eĭ la Ileidelsberg, unde Principele se dusese spre a 'şĭ plasa copiiĭ adoptivĭ.

Dupĕ înmormîntarea Principeluĭ la Ruginósa, Dómna petrecu cât-va timp la acea moşie şi dupe regularea intereselor se stabili la Paris cu copiiĭ, ocupându-se cu crescerea lor.

O noue şi cumplită durere o aşteptă încă, copiiĭ ajunşĭ majorĭ, iĭ fură răpiţĭ într'un scurt intarval, unul dupe altuĭ de cruda mórte, şi Dómna Elena, vĕdu la bătrâneţe scufundându-se tot ceea-ce dăduse vieţeĭ sale un interes şi un ţel.

Retrasă din ce în ce maĭ mult, ne maĭ avênd de cât câ-

www.dacoromanica.ro

te-va afecţiunĭ de familie, văduva luĭ Alexandru Ion I Cuza, s'a stabilit de vr'o 4 anĭ la Piatra-Némţu unde duce o viaţă retrasă, găsind in fine la 77 anĭ liniştea pe care i-a fost refusată in tot cursul uneĭ vieţĭ atât de sbuciumată.

Are o mare aversiune pentru tot ce ar avea de scop de a atrage atenţiunea lumeĭ asupra Eĭ, in cât chiar cu fraţiĭ evita absolut orĭ-ce reamintire a trecutuluĭ. Este adevĕrat, că dacă acéstă nobilă Dómnă a gustat din suprema fericire, posibilă numaĭ la puţinĭ muritorĭ pe acest pământ, apoĭ nu este maĭ puţin adeverat că acest trecut este in multe părţĭ atât de dureros, in cât nicĭ intimiĭ nu indrăsnesc al evoca.

Astă-ḑĭ Dómna Elena s'a consacrat viaţa esclusiv numeróselor acte de bine-facerĭ, la care intrebuintéză cea maĭ mare parte din venituriĭ şi la afecţiunea câtor-va rude ce 'ĭ-a maĭ rămas.

Filaret II Mitropolitul Ungro-Vlahiei

1780—1792

A fost unul din ceĭ maĭ filantropĭ Mitropoliţĭ aĭ Ungro-Vlahieĭ. Biografiĭ seĭ n'a putut până acum cunósce de ce naţionalitate este; român orĭ grec? Se scie cu siguranţă insă că era din Ióninа şi din acéstă causă cred uniĭ că era român macedonén şi maĭ aŭ acéstă credinţă şi din causă că el a contribuit fórte mult la luminarea minţeĭ românescĭ.

In copilărie, Filaret II a fost coleg de ucenicie cu Patriarchul Neofit al Constantinopoleĭ la Partenie Mitropolitul Târnoveĭ; insă Partenie a trăit el óre in ţările Române cum trăiaŭ multĭ archiereĭ şi Mitropoliţĭ grecĭ pe aicĭ? Acésta nu o scim. Putea Partenie să fie şi Mitrepolit al Târnoveĭ orĭ Târnovuluĭ cum se ḑicea pe atuncĭ. Filaret insă judecat din prefeţele mineielor, se vede că cunoscea prea bine limba română şi tot din aceste prefeţe se maĭ constată că avea cunoscinţe profunde de Istorie, Geografie, Mitologie, etc.

Carĭ aŭ fost părinţiĭ luĭ? Unde 'şĭ-a primit instrucţiunea nu scim. Scim insă un lucru că Kesarie antecesorul seŭ fiind profesor al Academieĭ de la Sf. Sava, probabil că şi Mitropolitul Filaret să'şĭ fi făcut educaţiunea aci şi maĭ cu sémă in

www.dacoromanica.ro

acele timpurĭ când Academia era ridicată de Fanarioţĭ la cea maĭ înaltă trèptă de cultură [1]).

Dacă boerĭĭ vorbeaŭ, citeaŭ şi scriaŭ greesce nu-ĭ tot aşa şi cu boeraşiĭ de cl. III-a de burghesĭ şi de preoţĭ (căcĭ de eĭ nicĭ nu maĭ vorbim, ci se maĭ slujeaŭ tot cu cărţĭ vechĭ slavone. Preoţiĭ de pe la bisericile sarace cum şi de la ţara n'aveaŭ cărţĭ de ritual în limba română).

Kesarie harnicul episcop al Râmniculuĭ, traduce o parte din mine e şi anume pe lunile: Octombrie, Noembrie, Decembrie, Ianuarie, Eebruarie şi Martie, dar întâmplându-se să móră, lasă pe Filaret care 'ĭ urmèză în scaun să traducă şi să tipărèscă mineele rămase şi anume pe lunile: Aprilie, Maiŭ, Iunie, Iulie, August şi Septembrie, când se şi termină acésta grandiósă lucrare în 1780 [2]).

Filaret înainte de a fi episcop, avea rangul de Mitropolit ai Mirelor [3])

In tot timpul cât a archipăstorit Filaret, s'a distins nu numaĭ prin a imbunătăţi literatura românească-bisericéscă, ci s'a îndeletnicit şi cu opere de bine-facere.

Este în deobşte cunoscut că egumeniĭ, episcopiĭ şi Mitropoliţiĭ grecĭ exploatau cumplit simţământul religios românesc prin strângerea de banĭ unĭĭ în profitul lor personal iar alţiĭ pentru alte scopurĭ streine interesetor românescĭ [4]).

Filaret II, însă face excepţiune de la acéstă regulă din faptele luĭ îl vedem că este adeverat român.

Filaret II din economiile luĭ şi după moda de atuncĭ de a cumpăra case în Bucurescĭ, cumpără un han care de aci înainte pórtă numele de «hanul luĭ Filaret».

La acest han trăgeaŭ numaĭ nemţĭ şi ungurĭ [5]). Venitul hanuluĭ pe atuncĭ se ridica la cifra 10.000 leĭ anual.

Demnul Mitropolit Filaret II să gândească să facă o bine facere la care puţin se gândiseră şi maĭ puţin contribuiseră, şi anume la copiĭ lepădaţĭ, *la copiĭ desmoştenţĭ* de sórtă, la care cum am spus nu se gândiseră niminea, nu dór

1) Veḑĭ al meu studiu Influenţa Culturel Grecescĭ în Muntenia şi Moldova.

2) Paharnicul Alex. Gianoglu, Lesviodax Istoria bisericéscă pe scurt. Bucur, 1845 pag. 437—8.

3) Numele uneĭ cetăţĭ cu reşedinţa episcopale din Asia mică.

4) Veḑĭ al meu studiu. Influenţa Culturel Gian. pag.

5) Colonel Papasoglu Istoria Bucurescilor pag.

www.dacoromanica.ro

că n'ar fi fost mijlóce' ci numaĭ dintr'un prejudiciu, că copiĭ lepădaţĭ sunt născuţi în păcate şi de acĭ despreţuiţĭ iar ca consecinţă firéscă lăsaţĭ în voia sórteĭ, după cum i lăsaseră nemiloşĭ lor părinţĭ,

Mitropolitul Filaret II, trecu peste prejudiţiile contimporanilor şi dă tot venitul hanuluĭ ce purtă numele sĕŭ şi care han era situat pe locul unde se află astă-ḑĭ Teatrul Naţional.

Gr. Gr. Cantacuzino, donator la Asil
(Veḑĭ biografia în pag. 261)

Mórtea însă'l răpesce înainte de vreme, iar baniĭ orfanilor sunt mâncaţĭ de ne săţioşĭ boerĭ şi pentru ca să şĭ ascundă nelegiuirea, nimĭcesc testamentul piosuluĭ donator.

Sĕmînţa aruncată de dênsul pe pământ bun prinde rădăcină, căcĭ de şi chiria hanuluĭ a fost mâncată, totuşĭ remâne hanul în picióre care era pentru orfanĭ, şi numele luĭ a remas.

La 1862 Iulie 29, când s'a pus piatra fundamentală de către piósa Elena Dómna, Dênsa are grija ca la sfinţirea lo-

www.dacoromanica.ro

culuĭ pentru Asilul orfanilor să figureze şi portretul bunuluĭ Mitropolit [1]).

Putem adĭ spune că Mitropolituluĭ Filaret II se datoresce continuarea orfanotrofeuluĭ, care portă adĭ numele de *Elena Dómna*. Dacă n'ar fi fost un Mitropolit ca Filaret II şi o Dómnă ca Elena Alexandru Ión I Cuza, cărora se datoresce celuĭ întâĭ prima donaţiune şi celeĭ II esecuţiunea care póte fi comparată cu cele similare din Occident, dacă nu superióră, unde se întreţin, se cresc atâtea copile sĕrace şi orfane care le fac mădulare, vrenice şi folositére societăţiĭ de unde maĭ înainte se perdeaŭ ca şi frunda detaşată de trunchiul sĕŭ şi bătută de tóte vênturile.

Acestea sunt faptele luĭ Filaret II Mitropolit al Ungro-Vlachieĭ; mitropoliţĭ ca aceştia se cuvine nouă să avem [2]).

Archiereul Calist

(Vedĭ fotografia la pagina 235)

Archiereul Calist s'a născut in Bucurescĭ la anul 1800 şi anume în suburbia Delea-Nouă înfiinţată la 1785.

Părinţiĭ luĭ se numeaŭ Mihail şi Anghelina, de profesiune plugarĭ, primind numele din botez de Coustantin.

Pe locul nascereĭ sale, fiinţédă astă-dĭ şcóla comunală «Calist» ḑidită din temelie de P. S. S.

In timpul holereĭ de la 1830, mor şi părinţiĭ luĭ: Tatăl sĕŭ fu înmormintat în curtea bisericiĭ sale, iar mama sa pe un loc viran din calea Călăraşilor.

După mórtea lor, tînărul Constantin părăsind lumea, intră ca frate la Monăstirea Cernica, (judeţul Ilfpv) unde în curând timp fu călugărit sub numele de Calist In acéstă monăstire a stat până la 1840, când a fost luat într'ajutor de egumenul monăstireĭ Coźia, (judeţul Vâlcea) — Nifon — care maĭ tĕrḑiŭ (1850 a devenit mitropolit al Ungro-Vlahieĭ, la acéstă monăstire Calist impreună cu Nifon, aŭ veţuit până la 1845, ocupându-se împreună cu îngrijirea averilor monăstireĭ pe care le aŭ înmulţit atât de mult, în cât celebrul Popa Şapcă, când a venit după 1848, a găsit în beciurile monăstireĭ, maĭ bine de 200 vase de vin, dar pe care în puţin timp le-aŭ desfăcut în profitul seŭ personal, aşa că după an

1) Note şi documente relative la Asil pag.
2) Vedĭ fotografia Mitropolituluĭ Filaret II la pag. 65.

www.dacoromanica.ro

de ḑile numitul popă părăsind monăstirea, a dat în primire vasele góle.

La 1845 Nifon fiind hirotonisit arhiereŭ, și numit și ca vicar al Mitropolieĭ, Calist continuă și maĭ departe a avea ingrijirea monăstireĭ Cozia până la 1847, când vine în Bucurescĭ chemat fiind de Nifon, care iĭ încredințéză postul de econom al Mitropolieĭ.

La 1850 Nifon deveind Mitropolit, hirotonisesce pe Calist archimandritul, în arhiereŭ cu titlul de Stratonichias (o eparhie desființată cu ocasiunea cuceririeĭ arabilor după anul 632 p. Chr.)

De aci înainte a fost de 3 oriĭ vicar al sf. Mitropoliĭ sub Nifon. Mitropolitul, după cum singur mărturesce în inscripțiunea de pe crucea mormintuluĭ seŭ de la monăstirea Cernica, pe care o ridicase încă pe când era în viață. Astă-ḑiĭ acea cruce nu maĭ există, amicul și colegul meŭ de facultate prea sfințitul Archiereŭ Calist Ialomițeanu-Botoșineanu și care mĭ-a comunicat și acéstă notiță biografică, mărturisesce că a vĕḑut'o pe când era încă în viață archiereul Calist, cu ocasiunea unei visite ce ĭ-a făcut la monăstirea Cernica în 1879 în ḑiua de sf. Gheorghie care este și hramul bisericeĭ din Cernica, cu acelașĭ nume.

In 1862 Iulie 29, Archierdul Calist cu înaltul cler mitropolitan, sevărșesce ceremonia religiósă a puneriĭ pietreĭ fundamentale la Asilul Elena Dómna, în presența Domnitoruluĭ Alexandru I Cuza, a Dómneĭ Elena, corpuluĭ diplomatic și a înalților demnitarĭ aĭ țĕreĭ, cu care ocasie rostesce în presența Domnitoruluĭ o frumósă cuvîntare, prin care laudă fapta demnă de imitat a fondatóreĭ Asiluluĭ.

In 1872, în urma rugămințeĭ ce-ĭ fac epitropiĭ bisericeĭ Delea-Nouă ca să le vie în ajutor la construirea noueĭ biserici care se începuse în acel an, P. S. S., nu numaĭ că primesce bucuros ci încă își ĭa asupră-și tótă sarcina, și ast-fel a ridicat din temelie biserica numită pe care a sfințit-o însuș la 25 Martie anul 1875.

In anul 1880, P. S. S. maĭ construesce în prejurul numiteĭ biserici o pereche de case pentru locuința unuĭ preot și a unuĭ diacon cum și o frumósă clopotniță.

La 1884 Decembrie 8, testéză pentru Asilul Elena Dómna

www.dacoromanica.ro

suma de 13.300 lei ca din procente să întreţină o elevă orfană in Asil [1]).

Prin testamentul din 1884 a lăsat spitalului Colţea 20.000 leĭ că din venit se se întreţină un pat la acel spital şi care să pórte numele seŭ [2]).

In 1883 luna Maiŭ 10, incetéză din viaţă in casele sale din calea Moşilor, iar rămăşiţele pământescĭ fură imediat transportat la biserica Delea-Nouă, unde i s'a oficiat serviciul înmormîntăreĭ de către yicarul Mitropolieĭ Inocentie Moisiu înconjurat de toţĭ preoţiĭ Capitaleĭ, după care, a fost transpottat la monăstirea Cernica şi inmormîntat in mormîntul construit de el insuşĭ.

La mórtea sa Calist lasă ca executor testamentar pe Em. Protopopescu Pake, legând ca să se dea în vecĭ următórele ajutóre:

1) 480 leĭ anual la 2 preoţĭ, care ar servi biserica Delea-Nouă.

2) 600 leĭ unuĭ diacon idem.

3) 800 leĭ cântăreţuluĭ prim.

4) 360 » » II.

5) 360 » paracliseruluĭ.

6) 500 » pentru întreţinerea bisericeĭ.

7) Să se formeze o grădină care să se întreţină vecinic.

8) Să se facă vestminte preoţeştĭ la nevoe.

9) Să se facă reparaţiunile necesare bisericeĭ.

10) Să se facă încă un rînd de case în rînd cu clopotniţa pentru un preot şi paracliser.

11) Să se construiască în curtea bisericeĭ un Asil în care să se dea odihnă la 6 femeĭ sărace.

12) Sa se dea directoruluĭ scóleĭ Calist 600 leĭ iar celorl'alţĭ 3 profesorĭ câte 300 leĭ fie-căruia anual şi pentru vecie.

13) Idem pentru întreţinerea şcóleĭ 800 leĭ idem.

14) Să se îmbrace în fie-care an câte 10 elevĭ carĭ se vor distinge la învetătură în şcóla sa.

15) Societăţeĭ pentru ajutorarea elevilor seracĭ 200.

12) Un fórte frumos potir de aur cu matostat comandat

1) Arhiva Asilului Elena Dómna Dos. 8 din 1884/85.
2) Gălăşescu Eforia Spitalelor Civile din Bucurescĭ pag. 603.

www.dacoromanica.ro

expres la Viena pe când era în viaţă casele şi Asilul aŭ fost construite de regretatul Pake Protopopescu în al II-lea an după mórtea vladicei Calist.

Ast-fel Archiereul Calist Stratonikia a sciut să-şĭ asigure un nume nemuritor printre fiiĭ patrieĭ române demnĭ de imitat.

Sultana Marsil

Fiica paharniculuĭ Costandin Alexandru Teodor Colceag şi a Marieĭ Colceag, fiica paharniculuĭ Constatin Câmpineanu,

Sultana Marsil, donatoare la Asil

s'a născut la 29 Iulie anul 1816 [1]). Căsătorindu-se cu Doctorul Marsil, francez de origină [2]), fost medic-primar la spitalul Colţea între anii 1842—43 [3]). Din acéstă căsătorie a avut maĭ mulţĭ copiĭ, între care şi o fată Maria, soţia primă a d-ruluĭ

1) Acéstă notiţă am găsit'o scrisă în dosul rameĭ în care este încadrat legatul eĭ şi este confirmată şi de Maica Porfiria R. Dumitrésca membră în consiliul economic al Mŏnăstirei Pasărea, unde şi este înmormântata Sultana Marsil şi care a copiat'o după piétra mormîntală.

2) Aflat de la d. dr Niţulescu care a cunoscut de aprópe acéstă familie.

3) Golăşescu Efor. Spit. civile pag, 64.

www.dacoromanica.ro

Davila. Pe la 1860, Maria móre din causa nascereĭ, ceia-ce face pe Sultana Marsil să facă atâtea donaţiunĭ însemnate.

De óre-ce institutul Orfanotrafion rĕmăsese fără nicĭ un mijloc de existenţă căcĭ fondurile de la cutia milelor eraŭ deturnate de la destinaţiunea lor, iar cele ale caflanilor neplatite nicĭ odată, pe când averile ele date de Mitropolitul Filaret cum şi sumele acordate pentru acest scop aŭ fost cu meşteşug sfeterisite, iar orfaniĭ rĕmâind pe drumurĭ, d-rul Davila adună vr'o 40 de orfanĭ băeţĭ şi fete într'un local din strada Colţeĭ şi anume în casa Sultaneĭ Marsil, sócreĭ sale, -astă-dĭ casele vechĭ ale Eforieĭ de lângă Primărie.

După mórtea Marieĭ, Davila căsătorindu-se a 2-a óră cu Ana Davila din familia Racoviţă, părăsesce casele Sultaneĭ Marsil — care sunt donate Eforieĭ Spitalelor civile — şi mută Orfanotrofiul sĕu la Cotrocenĭ.

Sultana Marsil, face donaţiunile următóre Asiluluĭ prin legatul seŭ [1]) din 21 Februarie 1872, în memoria fiiceĭ sale, tótă partea eĭ, a IV parte şi anume:

1) Moşia Albescĭ cu case şi livedile de pe dênsa în sumă de 8517 pogóne şi 1118/1296, afară de locurile sătenilor date după legea rurală din 1864.

2) Din trupul Rotunda 130 pogóne şi 171/1296.

3) Din Muntele Oticul Gura Plaiuluĭ cu pădure de 2555 pogóne şi 1196/1296.

4) Din Munţiĭ Lespedile şi Podeanu cu pădure de bradĭ 3754 pogóne şi 535/1296.

5) Din suhaturile Clocoticiŭ, Tefericiŭ, Mlaca şi Pirieniĭ, 1921 pog. şi 762/1206, ceea-ce totalisate se ridică la suma de 15.879 pogóne şi 1190/1296. Venitul acestor moşiĭ care la 1872 era de 500 galbenĭ austriacĭ să se servéscă la întreţinerea a 12 fete părăsite de născătoriĭ lor şi alese prin tragere la sorţĭ din copilele Asiluluĭ, dintre cele maĭ silitóre şi cu minte, alegerea să se facă la 8 Septembrie din 10 în 10 anĭ iar la măritiş să li se dea la fie-care a 12 parte din fond.

Sultana Marsil móre la 22 August anul 1872 şi a fost înmormântată la Monăstirea Pasărea. La acéstă sfântă Monăstire a maĭ făcut urmĕtórele îmbunătăţirĭ pentru pomenirea eĭ şi anume:

---

1) Veţi legatul sĕŭ la Asilul Elena Dómna.

www.dacoromanica.ro

1) A dăruit o pereche de cerceĭ de mare valóre pentru Maica Domnuluĭ.

2) A îmbrăcat in argint 2 icône.

La 1894 aŭ fost desgropate atât ea cât şi fiica sa şi osămintele lor puse intr'un sicriaş unde se pot vedea şi aḑĭ în gropniţa Monăstireĭ.

Ion Scorţeanu şi sora sa Maria G. Schiopescu

Mulţĭ ómenĭ avuţĭ şi fără copiĭ, trec prin acéstă lume ca apa pe sub punte, fără ca să lase o urmă măcar de existenţa lor. Avuţiile căpătate cu multe trude şi sudorĭ, le lasă în prada rudelor din a 12-a spiţă, din care la urmă nu se folosesc de cât advocaţiĭ, iar reposaţiĭ cu blestemele rudelor, că la unele le-a dat maĭ puţină, iar la altele maĭ multă avere.

Sunt puţine persóne carĭ se gândesc că neavênd copiĭ să-şĭ lase averea lor pentru folosul obştesc, cu care să contribue la propăşirea culturel naţionale, la alinarea suferinţelor, la indulcirea mizerieĭ şi alte fapte patriotice şi creştinescĭ, ca ast-fel să-şĭ eternizeze memoria lor prin fapte demne iş plăcute tuturor.

Intre aceştia sunt şi fraţiĭ Ion Scorţeanu şi Maria G. Schiopescu, donatorĭ la Asil şi primiĭ întemeetorĭ aĭ Internatuluĭ Facultăţeĭ de Teologie din Bucurescĭ, care face onóre nu numaĭ lor, dar şi capitaleĭ şi ţereĭ întregĭ.

Ion Scorţeanu şi sora sa Maria 'şĭ-aŭ petrecut viaţa departe de sgomotul asurḑitor al lumeĭ gălăgióse şi fanfaróne; cel dintêiŭ ocupându-se cu îngrijirea moşiilor boeruluĭ Oteteleşeanu, pe când sora sa se ocupa cu modestele eĭ ocupaţiunĭ casnice. La mórtea sa lăsă tótă averea sa şi pe cea moştenită de la fratele sĕŭ, in scopurĭ de bine-facerĭ.

Dar să ne ocupăm în special de fie-care din eĭ:

Ion Scorţeanu a fost fiul luĭ Vlad şi al Marieĭ Scorţeanu. S'a născut în anul 1814, în comuna Cosmiru din plasa Câmpu, judeţul Mehedinţĭ. Tatăl sĕŭ ocupa funcţiunea de zapciŭ în plasa Câmpu, când izbucni revoluţia grecéscă în principate, la Februarie 1821.

După ce revoluţia este înăbuşită în sânge de Turcĭ, incep jafurile şi omorurile caracteristice fireĭ lor, şi acestor

www.dacoromanica.ro

afurĭ și omorurĭ cade victimă și Vlad Scorțeanu, care in calitatea sa de zapciŭ, se sile după puterile luĭ, să stăviléscă barbaria turcéscă care prăda și jefuia in plasa Câmpuluĭ. Intr'una din noptĭ, Turciĭ inconjóră casa zapciuluĭ, iĭ daŭ foc de 4 părțĭ, așa că Vlad impreună cu ceĭ ce se afla in casă, ard cu toțiĭ. Soția sa M ria impreună cu ceĭ doĭ copiĭ micĭ aĭ seĭ, Ion și Maria, fugiseră maĭ dinainte.

Iancu Oteteleșeanu venind adese-orĭ pe la moșiile sale din plasa Câmpuluĭ, in Mehedinți vedând pe Maria soția luĭ Vlad, veduvă și lipsită de mijlóce, și dorind a o ajuta, a luat pe lângă dênsul pe fiul eĭ Ion, pe atuncĭ de 8—9 anĭ, 'l-a dat la școlă, instruindu-l în invețătura după cum era pe atuncĭ. La etatea de 16 anĭ, Ion Scorțeanu ajunse omul de incredere al caseĭ Oteteleșeanu, încredințându-ĭ serviciul de ingrijitor comptabil peste maĭ multe moșiĭ ale sale.

Fiind om muncitor și econom, adună un capital care iĭ permise ca să ia in arendă in 1885, pentru maĭ mulțĭ anĭ, moșia Sinteștĭ de lângă Bucurescĭ. Afacerile mergêndu ĭ bine, își aduă un capital de 170,000 leĭ, pe care 'l plaséză in bonurĭ funciare rurale și le depnue la casa de Economie. In 1882 își cumperă in Bucurescĭ, o modestă căsuță in strada Sóreluĭ No. 7, unde duce o viață retrasă, petrecêndu-și bătrinețele în linisce. N'a fost căsătorit nicĭ o dată, și singura inoscenitóre legitimă, era sora sa Maria Gh. Schiopescu cu fiica sa.

Nu-și veduse pe sora sa de la 1822 și tocmaĭ in 1882 plécă s'o vadă dacă maĭ trăesce, și o găsesce in comuna Bucura, o aduce lângă sine in Bucurescĭ, inzestréză cu 12,000 leĭ pe nepóta sa de soră Aneta, și o mărită după Filipachi Xeno, proprietar in Rușiĭ de Vede. Aneta móre in 1889, nelăsând nicĭ un moscenitor in urma sa.

In 1884 Ion Scorțeanu își face testamentul după tóte forme'e legale și lăsă pe sora sa moscenitóre și executóre testamentară pe averea sa de peste 170,000 leĭ. In anul urmetor (1885 Aprilie 18), Ion incetéză din viață. Inainte de a 'și da obștescul sfirșit, chiămă la patul seŭ pe sora sa, dându-ĭ in grijă «ca să îngrijască și de sufletul luĭ cu capitalul adunat, ca să ĭ fie pentru vecínica luĭ pomeniro».

După móre, remășițele sale pământescĭ aŭ fost inmormintate la cimitirul Belu, in locul cumpĕrat de dênsul incă

www.dacoromanica.ro

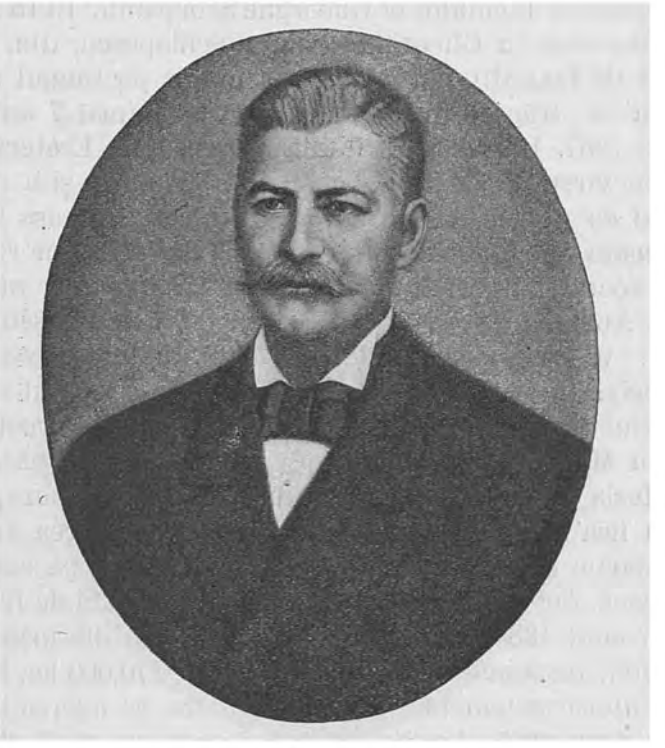

Ión Scorţeanu
Fondatorul Internatului Teologic

www.dacoromanica.ro

de când era în viață, și unde se află înmormîntate sora sa Maria și nepóta sa Aneta.

Maria G. Schiopescu. Sora mai mică a lui Ion Scorțeanu s'a născut la 1819, Februarie 24, după tragica întîmplare de la 1822 și după ce fratele ei este luat la curtea lui Oteteleșeanu, Maria remâne pe lângă mama ei în satul Cosmir, până la 1832, când móre muma sa, iar Maria rămâne sub îngrijirea unchiului ei Gheorghe Scorțeanu. In 1850 Maria se căsătorește cu Gheorghe Smadu Schiopescu, din comuna Bucura (Mehedinți), om bogat și renumit pe timpul acela în comuna sa; trăiesc în acéstă căsătorie numai 7 ani, adică până la 1857. Din acéstă căsătorie are 2 fete, Ecaterina care móre în virstă fragedă și Aneta. In 1864 móre și bărbatul ei rămiind cu fica sa Aneta, sub îngrijirea sa, în casa socrului său Smadu Schiopescu. Intre anii 1864 și 1865, móre socrul seu și sócra sa, rămâind ast-fel Maria Schiopescu numai cu fata ei Aneta. I se presintă ocasiuni de a se recăsători, însă refusă; veduvia ei a durat 39 de ani. In timpul veduviei a fost sprijinită și ajutată de Pr. Ion Dinu, parohul comunei Corlățelul (sat în apropiere de Bucura), a căreĭ preotésă era rudă cu Maria Schiopescu, după bărbatul ei. Până la anul 1882 Maria Schiopescu a petrecut în comuna Bucura, împreună cu fica sa; pe fratele seu Ion nu-l cunoșcea încă. In 1883, Martie 30, Ion Scorțeanu plecă să aducă pe sora sa la Bucurescĭ. Aci Maria măritată pe fica sa înzestrată de fratele ei.

In anul 1884, Iunie 10, Maria primesce din mâna fratelui ei Ion, testamentul făcut pe suma de 170,000 lei, lăsând-o ca executóre testamentară și moscenitóre pe averea lui.

In anul 1885, Aprilie 18, Ion Scorțeanu își dă obștescul sfirșit, iar Maria rămâne în mod definitiv stăpină pe averea fratelui său; Maria păstrézâ cu sfințenie vorbele fratelui ei, ce ĭ-a adresat pe patul de mórte, «ca cu averea remasă să îngrijéseă și de sufletul lui, ca să facă un s'abiliment de binefacerĭ, pentru ridicarea neamului românesc și înflorirea creștinismului».

Pentru aceste motive, dă 5,000 lei pentru construcțiunea caselor din curtea bisericeĭ Manea-Brutaru, pentru locuința preoților.

In 1889 móre și unica ei fică, stilpul bătrinețelor ei; doritorii câștigului fără muncă se ivesc și fac tot felul de

www.dacoromanica.ro

Maria Uța Schiopescu
Donatóre la Asil și fondatórea frumóseĭ clădirĭ a Inst. Teologic din Bucurescĭ

www.dacoromanica.ro

şicane, tinḑênd să 'ĭ ia averea; ca femee fără sprijine, chiamă pe preotul Ion Dinu, despre care am maĭ vorbit, ca s'o ajute cu sfaturile luĭ, cum ar putea să îndeplinéscă ultimele dorinţĭ ale frateluĭ eĭ.

In anul 1890, povĕţuită de numitul preot, îşĭ face testamentul cum să se rînduiască averea sa după mórtea eĭ; înainte de facerea testamentuluĭ, preotul merge la D. Constantin Erbiceanu, profesor şi pe atuncĭ decan al facultăţeĭ de Teologie, şi 'ĭ arată dorinţele D-neĭ Schiopescu D-sa opinéză că D-na Schiopescu 'şĭ-ar asigura recunoscinţa ţĕreĭ şi bine-cuvêntările bisericeĭ, dacă ar da o sumă pentru construcţiunea unuĭ local pentru Internatul Teologic, trebuinţă fórte mult simţită şi 'ĭ dă o recomandaţie numituluĭ preot, către D-nul Dimitrie A. Sturdza, actualul Prim Ministru, de la care preotul a primit maĭ multe instrucţiunĭ în cestiunea donaţiuneĭ pentru Internatul Teologic, cât şi în alte privinţe. Tot odată D. Dimitrie A. Sturdza 'ĭ dă o copie de testament, cum ar trebui făcut, pe care véḑênd-o Maria Schiopescu, 'ĭ-a mulţumit din suflet pentru îndrumarea realisăreĭ dorinţelor sale.

In testamentul séŭ, se prevede între altele, 10,000 leĭ Asiluluĭ Elena Dómna, 10,000 preotuluĭ Dinu, care a ajutat-o şi îngrijit-o, iar suma de 135,000 ieĭ, a afectat-o pentru construcţiunea localuluĭ pentru Internatul Teologic.

Dăm acì fotografia acestuĭ frumos Institut:

La intrarea principală în vestibul, pe partea dréptă, cum intri, citim urmĕtórea inscripţiune scrisă cu litere de aur:

FUNDAŢIUNEA

Ion Scorţeanu şi Maria Schiopescu, sora sa. Ridicatu-s'a acéstă clădire din temelie, contribuind la ea Dómna Maria Schiopescu, din Bucurescĭ, cu suma de leĭ 135.000, capital rĕmas de la fratele sĕŭ Ioan Scorţeanu, spre vecĭnica lor pomenire

Intre altele, maĭ lasă Caseĭ şcólelor imobilul eĭ din strada Sóreluĭ No. 7, din Bucurescĭ.

Maria Schiopescu îşĭ plătesce obştescul tribut la 17 Martie 1896, în etate de 77 anĭ, şi s'a înmormêntat cu mare cinste la cimitirul Bellu.

www.dacoromanica.ro

Atât direcţiunea Internatuluĭ Teologic cât şi Casa şcólelor fac de 3 orĭ pe an parastas cu archiereŭ, la cavoul decedaţilor, iar un student în Teologie ţine o cuvintare, aretând frumósele fapte patriotice şi creştinescĭ ale fraţilor Ion Scorţeanu şi Maria Schiopescu [1]).

Gr. Gr. Cantacuzino

S'a născut la 25 Ianuarie 1827 in Bucurescĭ. Incă de mic fu trimes la Paris, unde urmă cursurile liceale şi facultatea de Drept, după terminarea cărora se întórse în ţară. Inteligent, cult şi influent în politică, D. Gr. Gr. Cantacuzino ocupă multe demnităţĭ importante în Stat.

A fost prefect, membru la Curtea de Apel din Bucurascĭ şi în urmă Consilier la Inalta Curte de Casaţie. După ce a părăsit magistratura a fost când deputat, când senator şi efor al spitalelor civile. Căsătorit cu tênĕra Elena, de o rară frumuseţe, după cum se vede şi aḑĭ portretul eĭ in galeria de tablourĭ a Asiluluĭ Elena Dómna, din familia . . . . . avu nefericirea a 'şĭ pierde iubita-ĭ soţie la 1877. Gr. Gr. Cantacuzino, testéză Asiluluĭ Elena Dómna 12,000 leĭ în scrisurĭ funciare rurale 7 % [2], care sumă capitalisată se ridică aḑĭ la suma de 21,000 leĭ pentru intreţinerea a 2 eleve orfane (aḑĭ elevele Luca Elena şi Morel Petra [3]).

De la 1884 insă, s'a devotat artelor, ocupând demnitatea de Director general al Teatrelor aprópe neintrerupt, până la finele luĭ Iulie 1898. In urma sprijinuluĭ sĕŭ puternic în timpul cât a stat ca Director, a consolidat basele opereĭ române, care a luat un avint insemnat. D-sa a îmbogăţit repertoriul dramatic al Teatruluĭ Naţional, traducênd un mare numĕr din piesele cele maĭ de valóre din repertoriul teatruluĭ frances, şi anume: Maitre de Forges, Adrienne Lecouvreur, Lupta intre femeĭ, Ţarina, etc. Prin stăruinţa D-sale atât societatea dramatică cât şi opera română, aŭ obţinut de la Minister crescerea subvenţiuneĭ, fără de care aceste instituţiunĭ n'ar fi putut ajunge până aci [4]). Astă-ḑĭ trăesce ca pensionar, ocupându-se cu exploatarea moşiilor sale.

---

1) Notiţe comunicate de Pr. Ion Dinu din comuna Bucura, plasa Câmpu, judeţul Mehedinţi.

2) Archiva Asiluluĭ Elena Dómna, Dos 8, act. No. 447 din 23 Noembre, 1881

3) Budgetul Caseĭ şcólelor pag. 24, Stat No. 6, pe 1900/901.

4) Veḑĭ Revista enciclopedică „Actualitatea", anul I, No. 14.

www.dacoromanica.ro

Constantin Xenocrat

Constantin Xenocrat, s'a născut la anul 1803, Maiŭ 30, la Samacov in Bulgaria, oraș situat pe unghiul format de granițele Bulgarieĭ și Rumelieĭ Orientale. De și numele il arată a fi grec de origină, totuși, credem că el ar fi român macedonean, pentru treĭ motive:

I) Că in orașul Samacov sunt mulțĭ armânĭ [1]) și decĭ, presupunem a fi un armân ce simpatisa și cu Grecii.

II) Actele de pietate săvêrșite atât de el cât și de fratele luĭ in România, constitue un argument maĭ mult că eĭ sunt Românĭ, căcĭ dacă ar fi fos Grecĭ, ș'ar fi testat tótă ayerea sa la institutele de bine-facere din Grecia, orĭ prin alte locurĭ locuite de Grecĭ, cum aŭ făcut și fac incă toți Grecii, iar nu în România, de óre-ce nu-ĭ lega nimic de pământul acesteĭ țĕrĭ.

III) Că pentru necesitățile lor creștinescĭ, s'a ales un duhovnic român, și anume pe P. C. Părinte Arhimandrit Procopie, fostul stareț al mânăstireĭ Căldărușanĭ, care a fost duhovnicul caseĭ Xenocrat, maĭ bine de 30 de anĭ.

Nu putem sci când a venit in țară, probabil pe când era tênăr. S'a ocupat in tinerețe cu comerțul, iar maĭ târziŭ cu exploatarea moșiilor.

După ce adună o avere colosală, nu se maĭ gândesce de cât la indulcirea suferințelor celor prigoniți de vitrega sórtă, cum și a copiilor lepădați de născetoriĭ lor. El testéză pentru Asilul «Elena Dómna», suma de leĭ 1,700 pentru măritat tul fetelor orfane, și ca demn urmaș «intru creștinéscă pietate», a donat M-reĭ Căldărușanĭ 2 rinduri complecte de vestminte preoțești. Apoĭ aŭ ridicat din temelie o biserică prea frumósă, pe moșia luĭ, Drăgănești, din Prahova.

El inființéză spitalul Xenocrat, care se inauguréză in anul 1886, după ce 'ĭ asigură și intreținerea pe viață, din maĭ multe moșiĭ.

El móre la anul 1876, Octombre 19, in etate de peste 73 de anĭ, iar rĕmășițele pământescĭ aŭ fost inmormintate la M-rea Căldărușanĭ.

---

1) I. Nenițescu. De la Românii din Turcia, pag. 458.

www.dacoromanica.ro

Dobre Carcaleţeanu

S'a născut în anul 1816 în comuna Leu din judeţul Romanaţĭ.

La anul 1844, s'a căsătorit în Bucurescĭ cu tênăra Anica Urianu; din acéstă căsătorie a avut maĭ mulţĭ copiĭ

Dobre Carcaleţeanu, donator la Asil

dintre care numaĭ doĭ sunt în viéţă şi anume: d-l General Carcaleţeanu şi Ion Carcaleţeanu proprietar.

Dobre Carcaleţeanu a avut rangul de Sĕrdar; om muncitor şi econom înţelept. După ce'şĭ asigură copiilor o poziţiune frumósă în scietate, se gândesce şi la copiĭ orfanĭ aşa că dăruesce Asiluluĭ Elena Dómna suma de 11.500 leĭ pentru măritişĭ de fete orfane. Nicĭ suferinḑĭ, şi demoşteniţiĭ de sórtă

www.dacoromanica.ro

nu sunt uitați. In acest scop testéză în anul 1893 suma de 260.000 Eeforiei Spitalelor civile, care s'a și grăbit a îndeplini voința piosului donator, construind cu banî din acéstă donațiune două pavilióne pentru bolnavî la spitalul Colentina și pe al căror frontispiciu să vede scris cu litere de aur: «Serdarul Dobre Carcalețeanu».

Dobre Carcalețeanu și'a plătit datoria obștéscă în anul 1893 August în 13 Rămășițele sale pămîntescî se odihnesc la cimitirul Belu} din Bucurescî, pururea 'bine cuvîntare de de numeroșiî suferinzî care 'și capătă adăpost sub acoperemîntul pavilióneloi sale de la Colentina, cum și de rugăciunile blândelor copile care, prin ajutorul lăsat de dênsul se îndrumeză către o viață casnică fericită.

Dăm aci partea din actul de donațiune cu data din Iunie 1884, prin care defunctul Dobre Carcalețeanul ḑice:

«Dorind a veni în ajutorul fetelor orfane care se cresc «în Asilul Elena Eómna, m'am hotărît ca, din produsul munceî «mele, să consarcu un fond de leî 11.500 în obligațiunî no- «minale ale orașuluî Bucurescî 5% dobândă, cu cupónele «inclusive Ianuarie viitor 1885, pentru ca din venit să se «ajute pe fie-care an măritișul uneia din acele fete orfane, «cu condițiune ca măritișul fie-căreia din fetele carî se vor «folosi din venitul ḑisuluî fond, să fie încunoșciințat prealabil «subscrisul saŭ moștenitoriî meî».

Toma Dimtriu

Fiul luî Tănase Sêrbul, s'a născut în Bucurescî pe la anul 1848. In tot timpul vieței sale s'a ocupat cu comerțul. Prăvălia a avut-o în calea Dorbanților No. 95 (aḑî 106). De și a fost căsătorit n'a avut însă nicî un copil. Silit de împrejurărî Toma Dimitriu își face testamentul, prin care testéză Ministeruluî Cultelor casele din strada sus menționată. Móre înjunghiat de o rudă a sa în etate de 54 de anî;

Printr'un testament cu data de 31 Iulie 1882 defunctul Toma Dimitriu dispune:

«Casele cu locul lor, situate în Calea Dorobanților No. «95, le las Asiluluî Efena Dómna din Bucurescî, care va devni «propietatea Asiluluî dupe încetarea din viată atât a mea «cât și a soției mele Anica. Venitul acestor case, până la în-

www.dacoromanica.ro

«cetarea nóstră din viaţă, se va lua de mine şi în urmă de soţia mea Anica.

Petre P. Enciulescu

S'a născut în Bucurescĭ la anul 1827. Studiile elementare şi le-a făcut în colegiul St. Sava; apoĭ a intrat ca elev ceaprăzar le Nacu Mincovicĭ primul ceaprăzar în Bucurescĭ, pe atuncĭ.

La 1845 deschide prăvălie de ceaprăzărie în Lipscanĭ şi a continuat în această branşă până la sfârşitul vieţeĭ sale.

La 1850 se căsătoresce cu Mândica Enciulescu născută Hagi Gheorghe.

Din acéstă căsătorie a avut douĭ fiĭ, dar amêndoĭ aŭ murit în cea maĭ fragedă virstă. Soţia s'a la ajutat fórte mult în cariera sa. intrând în luptele politice, a fost ales ca membru în consiliul comunal al capitaleĭ în maĭ multe rânduri şi a avut maĭ multe decoraţiunĭ. In anul 1883 este ales membru în comitetul pentru organisaţiunea Exposiţiunĭ Cooperatorilor care a fost instalată chiar în casele sale din Calea Victoriĭ, unde se află astă-ḑi clădirea cu No. 77 şi pentru care, n'a voit să priméscă nicĭ o remuneraţiune.

Petre Enciulescu a încetat din viaţă la 1889 Octombrie,

După alte donaţiunĭ, maĭ lasă şi la azilul «Elena Dómna» una mie leĭ.

Alexandru Andonescu

A fost fiul luĭ Anton şi al Ecaterineĭ Andonescu, născută Luca; El s'a născut în Bucurescĭ cam pe la anul 1821. Terminându-şĭ studiele a eşit cu diploma de inginer. La 1877 a fost casier central, apoĭ inginer la primăria Capitaleĭ, în urmă s'a ocupat cu exploatarea moşielor sale Hătcărău din Prahova şi Brăneştariĭ de jos din Vlaşca. S'a căsătorit tocmaĭ către bătrâneţe cu D-na Vasilina Papazolu. A fost nefericit în căsătorie, şi n'a avut nicĭ copiĭ; a încetat din viaţă la anul 1889, Februrie, şi s'a înmormântat la cimitirul Belu.

A lăsat cea maĭ mare parte, din averea sa în scopurĭ de bine-făcerĭ, ast-fel prin testamêntul seŭ ograf cu data de 19 Martie 1890, între altele ḑice:

www.dacoromanica.ro

«Las nuda proprietate a părţeĭ mele de moşie Ilătcărău, Asiluluĭ Elena Dómna, care va intra in stăpânirea desăvârşită a moşieĭ la mórtea fratelui şi surorei mele».

G. Avramidis Leatzke

De origină român macedonean, s'a născut la Coriţa, comună românească in Macedonia la anul 1821. De óre-ce principala ocupaţiune a Românilor macedoneni este comerciul, Leatzke s'a dus maĭ intâĭ in Egipt împreună cu fratele sĕŭ Dimitrie. Dar in anul 1857 părăsesce Egiptul şi vine in ţara românească şi anume in Bucurescĭ, unde deschide o brutărie in strada Patria, apoĭ cumpără o moşie, apoĭ alta şi in fine o a treia din care realiséză un prea frumos câştig. Fiind insă filo-elin, ca maĭ toţĭ macedo-românĭ pe atuncĭ, 'şĭ plaséză aprópe tot capitalul sĕŭ in bonurĭ de tesaur grecesc, care scădènd atit de mult, bătrinul Leatzke se vede la bătrâneţe aprópe pe drumurĭ, din care causă i s'a tras şi mórtea.

El işĭ lasă tótă averea sa numaĭ in scopurĭ de bine-facerĭ, intre care primul rang il ocupă comuna sa natală Coriţa.

Cu tóte acestea, prin testamentul sĕŭ autetificat de Tribunalul Ilfov, secţia de notariat, la No. 1.676 din 10 Martie 1890, la art. 3, dispune:

«Leg leĭ nouĭ 15.000, odată pentru tot-d'auna, spre a «se da Asiluluĭ Elena Dómna din Bucurescĭ, pentru ca «din venitul lor să se intreţină in perpetuitate in acest «asil o fată orfană săracă, care legat va purta in «perpetuitate numele meŭ; acéstă fată va fi româncă şi «recomandată de Primarul capitaleĭ Bucurescĭ».

iar prin codicilul cu data de 6 Iunie 1890 adaugă: « doresc ca cea d'ântêiŭ fată primită să fie Virginia, « fica luĭ Dimitrie Penescu, cunoscut mie».

Răducan Simonide

Este fiul răposatuluĭ Sinia din Andrianopol, născut la anul 1798 in Bucurescĭ suburbia Popa-Herea str. Sfinţilor.

Studiile elementare şi le-a făcut in ţară, apoĭ a fost trimis in Triest şi apoĭ la Livorno. Intors in ţară s'a căsătorit la 1833 cu Elena Savopol născută in Constantinopol, nepóta

www.dacoromanica.ro

Răducan Simonidi, donator la Asil

www.dacoromanica.ro

paharniculuĭ Antonache, a căruia soţie a fost din familia Rahtivan (origina grécă). Din acéstă căsătorie n'a avut nicĭ un copil. Tatăl seŭ a fost comerciant angrosist, fiul seŭ a ţinut băcăniile (5 la numĕr) până la 1847, de aci înainte a ocupat diferite dregatoriĭ la primărie, tribunal şi curtea de apel.

A fost şi pitar, funcţiunile le-a ocupat până la 1866, când s'a retras din viaţa politică şi a trăit ca rentier până la 1878 1 Decembrie, când móre şi este înmormântat la Monastirea Cernica.

Elena Simonide a murit la 18 Febr. 1802 şi este înmormîntată tot la Cernica [1]).

Iorgu Anghelescu

Este fiul căpitanuluĭ Anghelescu din Slatina. S'a născut pe la 1815; primele cunoscinţe de carte şi le-a căpătat la şcolile din Slatina. Venind de tĕnĕr în Bucurescĭ, intră maĭ întâiŭ ca ucenic. apoĭ făcându-şĭ un mic capital, deschise o prăvălie de manufactură în strada Bărăţieĭ, unde este astă-ḑĭ prăvălia d-luĭ Radu Georgescu, cu care a fost mult timp asociat. Prin munca cinstită şi'a strâns un frumos capital. Ne fiind căsătorit şi-a împărţit cea maĭ mare parte din averea sa, în opere de bine facere, bună-óră a făcut, cu propriaĭ cheltuială, o biserică în oraşul Slatina, a testat suma de 86,800 leĭ pentru întreţinerea a 9 eleve orfane în Asilul Elena Dómna cum şi pentru alte bine-facerĭ.

A murit la anul 1889. In tot timpul vieţeĭ sale, a fost om muncitor. comerciant cinstit, milos şi fórte darnic, dovadă testamentul sĕŭ din 18 Decembrie 1879, autentificat de tribunalul Ilfov, secţia III, la No. 2341 din 1879 prin care lasă:

«Asilul Elena Dómna 70000 leĭ nouĭ, care sumă se va «asigura de executoriĭ meĭ testamentarĭ, ast-fel în cât venitul «anual al acesteĭ sume să se ia în perpetuŭ de administraţia «Asiluluĭ, iar fondul să rămână neatins».

Sabetay Halfon

Fiul luĭ Abraham Halfon, s'a născut la 1827 în Bucurescĭ, unde a trăit tótă viaţa luĭ. A făcut parte din casa de bancă Halfon. A murit la Nizza în luna luĭ Martie 1880; nu a avut copiĭ, a lăsat o mare parte din averea sa pentru opere de

1) Veḑi fotografia eĭ la pagina 271.

www.dacoromanica.ro

bine-facere intre care suma de 5,000 leĭ, in 5 obligaţiunĭ 8 la sută ale comuneĭ Bucurescĭ, cu condiţiune ca venitul acestuĭ capital, să fie pururea intrebuinţat la inzestrarea fetelor orfane din Asilul Elena Dómna. Acéstă sumă, prin preschimbarea obligaţiunilor comunale, care a avut loc in 1883, rentă de 5 la sută, s'a ridicat la 5500 leĭ efecte.

Veniturile cupónelor acestuĭ fond, la 31 Martie 1897, s'a soldat cu un numerariŭ de 3807 leĭ.

In 1897—98, cu numerariul ce se găsea disponibil, s'aŭ cumperat după cum se prevedea in budget, nouĭ efecte scrisurĭ funciare rurale 5 la sută in valóre nominală de 4400 leĭ pentru a forma un fond, al căruĭ venit să fie suficient pentru indestrarea uneĭ fete orfane din Asilul Elena Dómna.

Scarlat Walter

A venit de tènĕr in ţară, fiind de meserie tipograf. La anul 1864 se asociază cu Francisc Göbl şi Ispirescu şi deschid un stabiliment de tipografie sub firma «Lucrătoriĭ asociaţĭ». La anul 1865 după retragerea luĭ Ispirescu, continuă asociaţia Fr. Göbl până la 1877 Februarie 22, când Walter móre şi este ingropat la cimitirul catolic din Bucurescĭ.

A adus impreună cu asociaţiĭ seĭ serviciĭ reale tipografieĭ, de óre-ce a format pe cea maĭ mare parte dintre maşiniştiĭ tipografĭ din ţară.

Prin munca sa cinstită şa câştigat o mică avere. Fiind nefericit in căsnicie şi ne-avênd copiĭ, s'a lăsat cea maĭ mare parte din averea sa in scopurĭ de bine-facere, din care 6100 leĭ a lăsat prin testament Asiluluĭ «Elena Dómnă» [1]).

Inokentie Kitzulescu Episcopul

S'a născut in suburbia Poposcu-Jigniţa din Bucurescĭ la 1819. A fost fiŭ de p eot şi cum pe atunciĭ, după cum şi astă-dĭ, preoţiĭ noştri 'şĭ destinaŭ copiĭ acesteĭ cariere, tatăl seŭ il indrumă de tinăr către preoţie. Studiile şi le-a făcut

1) Biografia 'mĭ este comunicată de Fraţiĭ Göbl.

www.dacoromanica.ro

în seminarul Sf. Mitropoliĭ din Bucurescĭ, apoĭ în liceul Sf. Sava; după terminarea studiilor liceale, s'a dus la universitatea din Pesta, trimes acolo pe cheltuiala statuluĭ după recunóscerea meritelor sale. Avênd o particulară predispositiune către monahism, intră în căiugărie şi avanséză repede fiind hirotonit diacon, preot, apoĭ e numit profesor şi în urmă director al seminaruluĭ Sf. Mitropoliĭ din Bucurescĭ. Nu mult după acésta, devine protosinghel, arhimandrit şi egumen la M-rea Dealul. După cât-va timp e numit locotenent al Episcopieĭ Râmniculuĭ şi nouluĭ Severin, iar la 1872 e hirotonit — de către Nifon Mitropolitul — arhiereŭ cu titlu de Stavropoleos (numele uneĭ episcopiĭ din Asia Mică desfiinţată de arabĭ după anul 632 p. Chr.). La anul 1873 a fost ales de marele colegiŭ electoral Episcop al Eparhieĭ Buzĕuluĭ, pe care a păstorit'o cu înţelepciune timp de 20 de anĭ, până la 1893 Noembrie 13, când işĭ plătesce obştescul sfîrşit. Inokentie Kitzulescu a fost înzestrat de natură cu calităţĭ excelente: avea o fire blândă şi liniştită, de aceia ura răsbunarea, fugea de intrigĭ şi clevetirĭ şi ducea o viaţă retrasă şi singuratecă.

In privinţa administraţiuneĭ eparhieĭ sale, a fost neîntrecut, căcĭ, în tot-d'auna a fost exact în îndeplinirea datorielor sale păstorale lăsând la mórtea sa regrete unanime.

A fost fórte iconom, dar nicĭ odată apucător.

Episcopul Inokentie Kitzulescu, fiind încă în viaţă a regulat prin dispositiunĭ testamentare cum trebuia să se urmeze cu averea sa, după mórte. Averea care se ridică la suma de 287,930 leĭ, al căreĭ venit l'a lăsat să fie întrebuinţat exclusiv pentru acte de bine-facere. Iată cum hotărăşte fericitul Inokentie a se urma, prin testamentul sĕŭ, după mórtea a, cu averea câştigată de el între altele: «Las douĕ decimĭ «ajutóre pentru înzestrarea orfanelor din Azilul Elena Dómna « din Bucurescĭ.

Eftimie Diamandescu

Intre alte opere de bine-facere, prin testamentul sĕŭ din 4 Iulie 1893, a lăsat Aziluluĭ Elena Dómna dece miĭ leĭ. Acest legat de şi primit de minister şi în posesiunea fonduluĭ, moş-

www.dacoromanica.ro

tenitorii aŭ intentat acţiune in anulare şi procesul este incă pendinte.

Asupra fondului inscris in budgetul pe exerciţiul 1899-1900, cu destinaţiune pentru imbunetăţiri, după terminarea procesului.

Elena Simonidi, donatoare la Asil

Luca Cocin

Prin testamentul autentificat de tribunalul Ilfov, secţia de notariat, la No. 8,714 din 17 Octombrie 1894, între altele dispune:

«Fiind-că am venit tinĕr in ţară şi aicĭ am agonisit ave-«rea ce am, drept recunoscinţă las 50,000 leĭ Asiluluĭ Elena «Dómna; acéstă sumă se va preface in efecte publice şi se

www.dacoromanica.ro

va depune la Casa de depuneri, iar din veniturile ei se vor mărita pe fie-care an două saŭ mai multe fete eşite din acel «Asil, înzestrându-le cu cele trebuincióse».

Ioil Vasilescu

Născut în Bucuresci la anul 1816, a învĕţat carte în şcólele după acele timpuri în Bucuresci. S'a călugărit în Monastirea Cernica anul 1841. Iunie 2, iar în annl 1848 a fost hirotonisit preot şi în urmă a fost făcut Duhovnic şi luat în Sf. Mitropolie până în 1873, de unde s'a înapoiat ca Stariţ al Monastirei Cernica până în anul 1893, când a încetat din viaţă, anul 1894, Noembrie 2, unde a şi fost înmormântat.

In viaţă fiind, printr'o petiţiune adresată Ministeruluï cu data din 6 Iunie 1891, Arhimandritul Ioil Vasilescu face danie pentru catedra de oftalmologia de pe lângă Universitatea din Bucuresci, suma de lei 3.000, din care lei 1000 în numerar şi lei 2.000 în două scrisuri funciare urbane, în condiţiune ca:

«Procentul a 2000 lei efecte să servéscă la cumpărare «de cărţi şi ḑiare de oftalmologie pentru numita catedră, şi «suma de lei 1.000 să se cheltuiască pentru facerea unuï du- «lap pe frontispiciul căruia va fi scris numele donatoruluï şi «pentru păstrarea cărţilor de oftalmologie câte se vor putea cumpăra».

Dorinţele donatoruluï s'aŭ executat şi se execută întocmaï actuluï.

Petre Gheorghiadis

Grec de origină, născut la anul 1828 în comuna Kuculï plasa Zagora, vilaetul Ianina, din Epir. A venit în ţara Românéscă pe la anul 1855. S'a ocupat cu profesoratul, predând fiilor de boeri români şi greci, limbile grécă şi francesă, cum şi pe la diferite institute particulare. Fiind bine plătiţi profesorii pe atunci, Petre Gheorghiadis din economiile realisate şi-a cumpĕrat o moşie apoi o casă în Bucuresci. La anul 1854 se căstoresce cu tânera Efrosina născută Atanase. Din acétă căsătorie a avut doui copii din care trăesce numaï D-na Susana Gheorghiadis. Ajungĕnd la Bătrânţe se desface de

www.dacoromanica.ro

Ioil Vasilescu, donator la Asil
(Vedi biografia la p. 272)

www.dacoromanica.ro

şi trăesce ca rentier până la 1 August 1896 când incetéză din viaţă.

Petre Gheorghiadi, fiind în viaţă, donéză prin actul cu data de 7 Februarie 1896 autentificat de Tribunalul Ilfov, Sect. de Notariat sub No. 1148 din 7 Februarie 1896, Asiluluĭ Elena Dómna suma de 10.000 leĭ, în următórele condiţiunĭ:

«Fondul de 10 000 va fi inalienabil şi va purta numele «Petre Gheorgiadis». Din venitul acestuĭ fond, se va înzestra «pe fie-care an câte o fată care a absolvit cursurile Asiluluĭ «Elena Dómna cu distincţiune, dându-i-se zestre la măritşĭ».

«Numele înzestrateĭ va fi publicat în «Monitorul Oficial» «cu menţiunea fonduluĭ din care s'a înzestrat».

Anica Musceleanu

Născută la 1815, dintr'o bogată familie boerésca la Buḑĕu. Anica Musceleanu se căsătorit de tênĕră cu d. Iancu Samurcaş, de care, însă, după o lungă căsnicie, se despărţi cu vre-o 12 anĭ înainte de a muri.

Femeea inteligentă, bună şi cu simţirĭ înalte; vorbea perfect limba francesă şi grécă, ceia ce nu o împiedica de a vorbi şi maĭ cu drag limba ţĕreĭ sale, pe care o iubea cu patimă

Imbolnăvindu se de nervĭ, după o lungă zăcere muri în anul 1880, în casa fratelui sĕŭ C. Musceleanu care o înmormêntă la moşia familieĭ, Bentir de lângă gara Ianca.

Persónă de ordine şi economică, ne-avênd copiĭ, Anica Musceleanu 'şĭ-a lăsat averea maĭ întêiŭ fratelui şi nepotuluĭ sĕŭ, ĭară dupe mórtea acestora, a destinat'o bine-facerilor.

Prin testamentul sĕŭ cu data de 4 Martie 1877, d-na Ana Musceleanu dispune intre altele urmĕtórele:

«...Las asiluluĭ Elena Dómna o sumă de 12000 leĭ nouĭ «în bonurĭ domeniale, spre a servi venitul lor la crescerea «a douĕ fete, crescute în numele meŭ.

Emilia Chiriazopol

A oferit la 8 Ianuarie 1886 Asíluluĭ Elena Dómna 28 tablourĭ în uleiŭ lucrate la Paris, München şi în Asil:

Fetiţa cu fasanul, grupă de flo ĭ de museţel şi rose, fragĭ, rose, strugurĭ, lalele, florĭ de primă-vară, buchet florĭ,

www.dacoromanica.ro

ţărancă din Tismana, ţăran ă culegênd museţel, cimpoerĭ peisagiŭ, grupă de cépă, porumb etc. vînat, cióră, epure, fasan, o dropie, copiĭ, (pictură în uleiŭ), Frideric (copil). grupă de 4 copiĭ şi un câine, Crist şi Maria (Rubens) Belvedere, Christ copil, Maria şi Elisabeta Bibera, figură de bărbat (bust), Cutuzof, Aquarul (copiĭ), o grupă de ţiganĭ, desemnurĭ cu creion Conti (originale), cap de fetiţă, cap dormind (medalion), 2 capete Ariadn Paris, gâscă (vênat).

Fraţii Emanuel şi Isak Hillel Manoach

Emanuel Hillel M. este fiul cel maĭ mare al fostuluĭ mare bancher bucurescén Hillel B. Manoach.

El s'a născut în Viena la 1843. A fost timp îndelungat bancher în Bucurescĭ, apoĭ s'a dus la Paris, de acolo în Viena unde s'a şi căsătorit cu o austriacă creştină, de la care are 2 băeţĭ, amêndoĭ creştinĭ. In Viena trăesce ca rentier; astă-ḑĭ mijlócele ĭĭ sunt fórte restrânse.

Isac Hillel M. este al II-lea fiŭ a luĭ Hillel B. M. şi s'a născut tot în Viena în anul 1848. La vârsta de 13 anĭ s'a dus spre a'şĭ face studiele la Paris, unde şĭ-a luat şi bacalaureatul. In 1869 s'a căsătorit cu tînăra Reghina Camondo-Halfon.

A fost asociat cu fratele seŭ cât-va timp, apoĭ s'a retras în viaţa privată. Móre la 1883 din causa unuĭ accident la o vânătóre, jucându-se cu arma de foc. Ambiĭ fraţĭ aŭ donat Asilul Elena Dómna, 11000 leĭ, iar Universităţeĭ din Bucurescĭ 100 de miĭ de leĭ, spre a se da burse la studenţiĭ lipsiţĭ de mijlóce, cum şi pentru premierea lucrărilor celor maĭ meritorĭ studenţĭ. Un regulament pentru fondurile: Emanuel şi Isac Hillel B. Manoach, arată în mod precis modul ţinereĭ concursurilor, fixând şi suma ce urméză a se da studenţilor reuşiţĭ la concurs pentru străinătate. Ambiĭ fraţĭ aŭ fost bunĭ patrioţĭ şi împământeniţĭ.

Jaques Cohen

A fost secretar şi representant al Caseĭ Conteluĭ Camondo din Constantinopole, 15 anĭ, adică până la 1847. La 1832 evreiĭ fiind persecutaţĭ la Bagdad, Baronul Montefiorĭ

www.dacoromanica.ro

se adresézã Conteluĭ Camondo spre a-ĭ da un om cunoscetor de limbele: francesă, turcă şi persană. Tânărul Jaques Cohen este recomandat pentru acésta. La 1848 vine în ţară şi s'a stabilit în Bucurescĭ. A fost un onest comersant, apoĭ deveni bancher, la bătrâneţe rentier. El a representat 25 anĭ comunitatea israelito-spaniolă; fost preşedinte al societăţeĭ Alvad-Chen-Vachesed. Aprópe tótă averea sa şĭ-a lăsat-o pentru opere de binefacerĭ intre care şi pentru Asilul Elena Dómna a dat 6000 de leĭ. Vorbea cu uşurinţă limbele: franceză, engleză, nemţéscă, turcéscă şi sârbéscă. A murit in Bucurescĭ la 1885, Aprilie 20 şi s'a inmormântat la cimitirul israelit.

Fie ca ţara românéscă să numere mulţĭ filantropĭ şi patrioţĭ ca: Hillel, Halfon şi Jaques Cohen.

Dăm aci biografiele: D-ruluĭ Davila şi pictoruluĭ Sava Ilenţia carĭ aŭ contribuit fie-care în felul seŭ la prosperitatea Asiluluĭ.

Dr. Carol Davila [1])

S'a născut în 1828 la Parma, dintr'o familie franceză; şĭ-a făcut cursurile liciale la Limoges; studiază medicina şi farmacia la Angers. In 1849 ivindu-se holera în Franţa, compuse o licóre anti-cholerică şi cunoscută sub numele de *Picăturile luĭ Davila.* In 1852 obţine gradul de doctor. Principele Ştirbey, cere guvernuluĭ francez să-ĭ trimită un doctor priceput; facultatea din Paris fiind consultată, trimite pe Davila.

«Nicĭ o dată ḑice D-l Dr. Istrati, alegere nu a fost maĭ fericită, căcĭ nicĭ odată un om, nu va putea să producă maĭ mult şi să iubéscă maĭ mult ţara in care a fost trimis». La 13 Martie 1853 sosit in ţară, este numit imediat medic şef al armateĭ. Davila propune înfiinţarea uneĭ şcolĭ de medicină [2]); Ceva maĭ târziŭ înfiinţarea grădineĭ botanice de la Cotrocenĭ [3]) şi şcóleĭ de Farmacie, luĭ se datoresce; iar în anul următor înfiinţéză şcóla veterinară şi societatea medicală şi sciinţifică din Bucurescĭ; apoĭ în 1860 înfiinţéze «Asilul copiilor găsiţĭ saŭ de cutie», cum li se ḑicea pe atuncĭ[4]). Dr. Davila impreună cu Libiez, pun basele museuluĭ de Anatomia şi impreună cu Dr. Bernard-

1) Veḑĭ fotografia la p. 105.
2) Veḑĭ Facultatea de Medicină.
3) Veḑĭ Grădina Botanică.
4) Veḑĭ Asilul 1860—1902.

www.dacoromanica.ro

Landvay, înființă Institutul Chimic. Școla de Medicină din Bucurescĭ fiind sub privigherea d-ruluĭ Davila, realiséză progrese însemnate, așa în cât guvernul Francez o recunósce egală cu școlele preparatóre de medicină și farmacie din imperiŭ. In 1864 ocupa o mulțime de funcțiunĭ: a) Director al serviciuluĭ sanitar; b) Medic șef al armateĭ; c) Director al Eforieĭ spitalelor civile etc. etc.

Un fapt caracteristic ne dovedesce de câtă trecere să bucura pe lângă Vodă Cuza. Imediat după împroprietărirea țăranilor după legea rurală din 1864, Mihail Cogălniceanu cel

Const. Xenocrat
Fondatorul spitaluluĭ Xenocrat și donator la Asil
(Vedĭ biografia la pag. 262)

maĭ popular ministru care a existat vre-o dată și de care popularitate se ḑice că și Vodă Cuza era gelos, face o inspecțiune în Oltenia; a fost un adevĕrat triumf; dar fiind-că Cogălniceanu nu l putea suferi, Dimitrie Bolintineanu ne spune că cu acea ocasiune Cogălniceanu a visitat și spitalul din Craiova. Davila dă ordin să nu i se facă nicĭ o primire ca în alte părțĭ, ci să pue pe aleea din curtea spitaluluĭ 250 óle góle în șir. Ministrul este furios contra luĭ Davila și'l distitue imediat, dar Domnitorul îl reintegréză, iar Ministrul își dă

www.dacoromanica.ro

dimisia [1]). La isbucnirea résboiuluĭ Franco German, Davila intră în serviciul ambulanţeĭ franceze; după 4 lunĭ de devotament şi ostenélă, cade holnav de disenterie epidemică şi remâne 12 ḑile în pat într'un han de la Neunkirchen. De aicĭ înainte viaţa luĭ Davila curse dulce şi vecinic activă, împărţită între multiplele sale funcţiunĭ. Conferinţele şi cursurile sale speciale eraŭ ocupaţiunĭ de predilecţie pentru el. In timpul résboiuluĭ de independenţă, ambulanţele nóstre aŭ excelat mulţumită zeluluĭ luĭ Davila.

«Davila este pretutindenea unde am trebuinţă de dânsul» scria Regele Carol anunţând Regineĭ luarea Plevneĭ. Davila móre la 26 August 1884 de o insuficienţă aortică.

Şcólele pe care Davila le-a proectat şi făcut aŭ ajuns astă-ḑĭ puternice focare de cultură. Armata care a iubit-o şi a ingrijit-o ne-a dat independenţe şi prestigiul naţional. Câţĭ tinerĭ savanţĭ de astă-ḑĭ, nu datoresc cultura lor luĭ Davila, care le-a înlesnit studiele în străinătate? Câte femeĭ române de astă-ḑĭ n'a primit crescere şi învĕţătură in Asilul întemeiat de el?

Nemuritorul Dr. Obedenariu ne zugrăvesce în Ghimpele de la 12 Maiŭ 1868, portretele a 26 de doctorĭ în fruntea căror găsim pe cel al luĭ Davila.

A tout seigneur tout honneur. Să incepem cu Generalul: ca şi de Napoleon s'a ḑis de Dr. Davila cel maĭ mare bine şi cel maĭ mare rĕŭ. Prin acésta chiar inamiciĭ seĭ probézĕ că dênsul este un spirit superior. Exactitudinea şi precisiunea personificată. Născut pentru a comanda; de n'ar fi medic ar fi un general însemnat. Ḑiarele satirice aŭ aşa multă reputaţie de a fi uşóre, în cât nu vom fi crezuţĭ nicĭ acum când vorbim serios. Cu tóte acestea menţinem ce ḑiserăm.

Creionul Psilog al luĭ Obedenariu ni-l arată pe Davila intreg: inteligent, cult şi energic. Era în adever un *spirit superior* şi care în tot ce intreprindea lucra *manu-militari*. Din acéstă priciná chiar, Davila a avut şi duşmanĭ mulţĭ, pigmeĭ zuliarĭ carĭ nu vor să pricépă că *non licet omnibus adire corinthum*.

Il acuzaŭ că este linguşitor al Palatuluĭ, că jidan venetic, ignorant şi tot soiul de invective, care fără al micşora pe

1) Viaţa luĭ Cuza Vodă.

www.dacoromanica.ro

Davila, iĭ amăraŭ însă bătrâneţele cele atât de scump câştigate. Sub titlul de Dulcamare citesc in Ghimpele de la 20 Aprilie 1869, versurile următóre puse in gura luĭ Davila.

Eram după cum se ţice un mic felcer ce puném
Lipitorĭ şi luam sânge după ordin ce primém
. . . . . .
Căcĭ eŭ sunt precum se spune d'un pur sânge jidovesc
Imĭ iubesc a mea năciune cu ăst merit mĕ fălesc.

Iar in Ghimpele de la 5 Iunie acelaş an, sub titlul Davis Magnus.

Picăturĭ de choleră, invenţie faimósă
D'a ei descoperire dreptul mĭ-am însuşit,
Şi mulţĭ cu mintea slabă crezură astă farsă
Dându-mĕ pe minc, drept mare iscusit.

Davila, Esculapul nostru, unul din ceĭ maĭ geloşĭ luminătorĭ aĭ romanismuluĭ, rĕmâne săpat in slove aurite pe frontespiciul renascereĭ nóstre; Francez prin obârşie, italian prin nascere, el a fost român in tótă viaţa sa [1]).

Sava Henţia [2])

Sava Henţia, s'a născut la 1 Februarie 1848, în cătunul Sibişel, comuna Sebeş, din Ardél. Un unchiŭ al seŭ, fotograf, anume Zaharia Dăciulescu, vĕdênd in trecerea sa prin Sebeş' că micul Sava—care urma la şcóla comunală--avea o deosebită aplicare pentru desemn, il luă cu dênsul şi in 1862, il aduse in Bucurescĭ. Aci, peste treĭ anĭ, tînerul Henţia intră in şcóla de Bele-Arte. Cu mórtea unchiuluĭ sĕŭ, intêmplată la 1865, ar fi rĕmas cu totul lipsit de mijlóce dacă, printr'un concurs ce a susţinut, n'ar fi reuşit a obţine o modestă bursă de la stat—pe lângă puţinul ce maĭ putu agonisi de pe micĭ lucrărĭ—iĭ permise să se subţie in timpul celor cincĭ anĭ de studiŭ, până când absolvind cursul, a obţinut premiul in marele concurs de streinătate, al anuluĭ 1870.

Tot in anul acesta, cu ocasia Expositiuniĭ de Bele-Arte, d. Henţa obţine medalia clasa II pentru portretul d-luĭ Caligari. In primăvara anuluĭ 1871 plecă in Italia, obţinênd bursă pentru streinătate, d. Henţia plecă in Italia unde—in zbor—visită maĭ tóte museele din cele maĭ de frunte oraşe ale pa

1) Revista Nouĕ, Anul V, No. 7, pag. 202—204.
2) Veţi fotografia la pagina 243.

www.dacoromanica.ro

trieĭ luĭ Rafael; şi apoĭ cât-va timp la Roma, iar d'aci se îndreptă spre Paris. Aci se înscrie la Academia de Bele-Arte, printre eleviĭ talentatuluĭ artist Cabanel, el însuşĭ elev a luĭ Pico'. Dar abia ajuns şi iată că ministrul după vremurĭ, Chr. Tell, mistificat prin intrigile unor camaraḑĭ incapabilĭ şi invidioşĭ a luĭ Henţia, carĭ rĕmaseră în Bucurescĭ—ĭĭ tăiă bursa ce i se acordase.

Numaĭ mulţumită ajutoraluĭ maĭ multor studenţĭ românĭ, aflătorĭ asemenea la Paris atuncĭ, d. Henţia se putu susţine spre a-şĭ urma studiile. In 1873, adică în al douilea an de când se afla la Paris, d-sa avu deosebita onóre de a fi admis între exposanţiĭ Salonuluĭ, cu tabloul sĕŭ mitologic; Psicheea părăsită de Amor. Astă pânză—de mărime naturală, reprezintând pe Psichea dormind pe unde, scăldată de razele argintóse ale luneĭ—i-a maĭ procurat, graţiĭ luĭ Vasile Boerescu atuncĭ ministru cultelor şi instrucţiunĭ publice, care şi după stăruinţele luĭ Th. Aman. făcu autoruluĭ eĭ, o mică bursă de 120 leĭ pe lună, plus o gratificaţie de 800 leĭ, drept recompensă pentru tabloul Psicheeĭ, destinat pinacaticeĭ museuluĭ nostru naţional.

In 1874, d. Henţia—terminându-şĭ studiile se întórse în ţĕră şi figură printre ceĭ dintâiŭ la Exposiţiunea de Be'e-Arte ce avu loc în Bucurescĭ, în tómna aceluĭ an, cu tabloul Phsieheeĭ şi cu o nouă pânză: Aurora, care chiar de atuncĭ s'a aşeḑat la Teatrul Naţional, în loja Suveranilor, după dorinţa exprimată de M. M. L. L. Cu astă ocasie i s'a decernat medalia clasa II pentru pictura mitologică.

In 1875—1876 artistul Henţia a fost numit, pe basa unuĭ concurs, maestru de desemn şi caligrafie la Externatul secundar de fete din Bucurescĭ, precum şi la Asilul Elena-Dómna ca profesor de desenurĭ şi de pictură.

In timpul resboiuluĭ din 1877—1878, d-sa a fost ataşat ca pictor pe lângă marele quartier general şi a lucrat maĭ multe pânze, scene prinse de pe natură în fuga evenimentelor şi a peneluluĭ, dintre care cele maĭ multe aŭ fost cumpărate de M. S. Regele, care i-a conferit medalia Rene-Merenti clasa II «pentru distinsele sale lucrărĭ în pictură.

Multe din aceste pânze- lucrate pe timpul campanieĭ românilor în Bulgaria—se găsesc şi în posesiunea d-luĭ Ghiţă Ión, mare amator de artă şi colecţionist.

www.dacoromanica.ro

Jaques Cohen, donator la Asil
(Vedi biografia la p. 275)

www.dacoromanica.ro

Ultima lucrare de insemnătate a artistului și cea mai mare, este Intrarea triumfală a lui Traian în Sarmisegetuza. Acéstă operă, împreună cu o Venera, care s'a vêndut, și alte pânze aŭ figurat la Exposițiunea de Arte-Frumóse ce s'a deschis în primă-vara anului 1881. Cu acest prilej, Ilenția a obținut premiul II, pentru pictura istorică, iar în tómna aceluiași an juriul Exposițiunei române din Sibiŭ, unde trimesese portretul regretatei Ana Davila, îi decernă diploma dé onóre.

A mai pictat: Móra, care se arată privirei între umbra nopții ce întunecă pământul și lumina crepusculară se înflăcăréză cerul; Târgul Moșilor, cu curiositățile lui; Peleșul, repezindu-se printre stânci, Romînca ducând merinde la câmp; picturi de flori, etc. etc.

Incontestabil, d. Henția e un pictor distins și unul din puținii care scie manui condeiul desenatorului. Desenurile sale sunt adevărate giuvaere și o mulțime de bucăți tratate cu condeiul, sunt capo-d'opere de perfecțiune, într'atât observațiunea este plină de veritate și execuțiunea, de finețe.

Tablóul intrărei triumfale a lui Traian în Sarmisegetuza e monumental, de o compositiune magistrală și de un desemn corect. Și de și locul acestei pagini din istoria patriei și din istoria artei române ar fi negreșit în vre-o Galerie națională, totuși pentru rușinea nóstră el a stat mult timp—de nu va fi stând și ad'i—oropsită în sa'a de la biserica Stravopoleos unde, din causa dimensiunilor sale, artistul a fost silit s'o lase dupe inchiderea Exposițiunei din 1881.

Cu tótă valórea incontestabilă a acestei uriașe creațiuni ómeni compentenți susțin ca Psicheea remâne cea mai de sémă operă a lui Ilenția, operă care ni-l revelézá ca pe un artist adevărat, ca pe un pictor ales și magistral.

Acum în urmă d. Ilenția a figurat la Exposițiunea permanentă de bele-arte, organisată de Cercul artistic din Bucurescĭ, și deschisă prin Decembre 1897; cu: Doui ciobănași de la Brebu, pânză de dimensiuni mari in care regăsim multe din calitățile betrânului maestru desen corect, colorit, adever; Cioban și fetiță, efect de lună, care ne reamintesce pe Psichea părăsită de amor; Buchetul de trandafiri și Lagărul de la Calafat (din 10 Iulie 1877), care ne dă o idee despre activi-

www.dacoromanica.ro

tatea febrilă ce domnea printre rindurile oștenilor noștri, în ajun de a primi botezul de sânge [1]).

Trebue să remarcăm aicĭ, că de óre ce distinsul artist a fost decorat de doue orĭ cu medaliĭ «Bene merenti» cl. II de sigur a II medalie conferită din eróre; ar fi de dorit ca d. Ministru al cultelor să indreptese acéstă eróre și să facă a i se acorda medalia Bene-merenti clasa I, ca o slabă recompensă a meritelor sale artistice.

Doctorul G. Kiriazi

Grec de origină, s'a născut la Platana, in apropiere de Misolonghi. Primele studiĭ și le-a făcut la Athena și cariera medicală o incepu la Montpellier, terminind'o la Paris. Reintors ca dr. in medicină in Grecia, desvoltă un mare zel cu ocasiunea uneĭ epidemiĭ de choleră. Veni in Rominia la 1875, unde imediat fu trimis ca medic primar la T.-Jiu.

După câțĭ-va anĭ de practică strălucită, mulțumită meritelor sale, fu chemat in Bucurescĭ lăsând suvenirurĭ ne șterse intregeĭ populațiunĭ din T.-Jiu.

In Capitală i se incredință direcțiunea serviciuluĭ copiilor găsițĭ, funcțiune pe care o indeplini ca un bun părinte, higienist și savant.

Dr. Kiriazi, este lăsat executor testamentar de Xenocrat fondatorul spitaluluĭ cu acelaș nume. El se achită conșciincios de sacrificiile puse de defunctul seŭ prietin, așa că deschide spitalul Xenocrat c'o solemnitate deosebită in anul 1886. Dar nicĭ d-rul Kiriazi nu maĭ supravețuesce mult și móre in anul . . . in etate de 65 anĭ, când fu inmormintat la cimitirul Belu.

Kiriazi lasă după dênsul o avere colosală din care dă o parte dintr'ênsa, pentru scopurĭ de bine-facere [2]).

Gherasie Calomfirescu Monah

Născut in Bucurescĭ la anul 1823, a invĕțat carte in Bucurescĭ și s'a călugărit in Monăstirea Cernica la anul 1849, Decembre 31 unde a fost hirotonisit Preot in 1853, Septem-

1) Th. E. Idieru. Istoria Artelor Frumóse. pag. 314—317.

2) Notele biografice mi-au fost comunicate de d. dr. Ștefănescu-Sache fost amic intim cu decedatul.

www.dacoromanica.ro

brie 20, a încetat viaţă la 1887, Martie 20, şi a fost înmormîntat în Monăstirea Cernica.

In 1879, donéză Eforiei Spitalelor civile, ca administratóre a Asiluluĭ Elena Dómna, suma de leĭ 13000 in bonurĭ, cu condiţiunĭ ca până la încetarea sa din viaţă, procentele să le ia dânsul, iar după mórte fondul să fie nealienabil şi din venitul banilor, să se mărite în perpetuŭ câte douĕ eleve din Asilul Elena Dómna.

Vasile Paapa

S'a născut în Bucurescĭ la 30 Iunie 1819. Tatăl seŭ Gheorghe Paapa, era român din Macedonia, iar mama sa, Bucuresceancă din familia Ghiaţa.

Rămânêndu-ĭ o moştenire însemnată de la o mătuşă a sa, Vasile Paapa începu să facă acte de bine-facerĭ, construìnd pe moşia sa Valea Bouluĭ din jud. Prahova o şcólă model şi o biserică, hărăzind pentru întreţinerea lor o întrégă moşie. Intreţinea cincĭ elevĭ în «*Şcólu pentru învĕţătura poporuluĭ român*» din Prahova, pertru a'ĭ face învĕţătorĭ şi alţĭ cincĭ în Seminarul central, pentru a'ĭ face preoţĭ. Dăruia pe la şcolĭ cărţĭ şi haine elevilor săracĭ, înzestră prin sate fete, botează, cunună şi înmormîntă pe atâţia nevoiaşĭ. Se ducea până şi prin casele suferinḑilor, consolându-ĭ cu câte-o vorbă bună şi procurându-le ajutóre.

Vasile Paapa făcea binele fără sgomot, şi până la mórtea sa, numerósele sale acte filantropice nu fură cunoscute de cât de câţĭ-va intimĭ. Testamentul sĕŭ nu este decât urmarea, dincolo de mormînt, a acestei vieţĭ exemplare.

Dacă a fost atât de darnic pentru operile de bine facere, apoĭ a fost fórte sgîrcit pentru înmormîntarea sa. «După ce voiŭ muri—scrie dinsul—voiŭ fi transportat la Valea Bouluĭ, fără nicĭ un tapagiŭ şi acel cortegiŭ de vanităţĭ care se notéză la noĭ. Acolo voiŭ fi expus la biserică saŭ afară din biserică 48 de ore şi înmormîntat, cu preoţiĭ ce vor voĭ să vină din comunele vecine, în cavoul construit de mine în curtea bisericeĭ Valea Bouluĭ, din jud. Prahova, Plasa Cricov».

Vasile Paapa moare la Nizza în ḑiua de 16 Ianuarie 1884, în etate de 64 anĭ.

www.dacoromanica.ro

Vasile Paapa, donator la Asil

www.dacoromanica.ro

Iată părţile privitóre la instrucţiunea publică din testamentul acestuĭ mare patriot.

Din averea sa imobiliară dăruesce o parte prietenilor, iar următórele pentru instrucţiunea publică:

c) Via din Valea Negovani, tótă, alăturĭ cu şoseaua, rescumpărată de plata embaticuluĭ, care se va vinde imediat după mórtea mea, de către executorul meŭ testamentar şi suma ce se va prinde din vêndarea eĭ, se va da şcóleĭ de meseriĭ din Ploescĭ pentru desvoltarea eĭ şi încurajarea elevilor carĭ se vor distinge;

d) Moşia, numită Valea-Bouluĭ cu Bătrâneanca din judeţul Prahova. Venitul acesteĭ moşiĭ, evaluat de mine 3,000 francĭ, îl destin pentru întreţinerea şcóleĭ primare şi a bisericeĭ de acolo, fondate amândouĕ de mine: întrebuinţându-se după cum în anexatul aci budget subscris de mine specific; iar moşia se va arenda saŭ prin licitaţie saŭ cu bună învoire după cum va crede maĭ avantagios executorul meŭ testamentar;

Averea sa mobilă, în diferite hârtiĭ de valóre, ridicându-se la suma de 837,700 leĭ nominal, după ce reservă un capital de 400,000 leĭ inalienabil, o împarte la diferite persóne; iar şcolilor le face următórele donaţiunĭ:

15.000 leĭ Asiluluĭ Elena pentru a se da ca ajutor la măritiş la 5 eleve din cele ce aŭ terminat studiele cu succes;

10.000 leĭ Şcóleĭ de meseriĭ din Ploescĭ pe lângă valórea vieĭ după ce se va vinde;

10.000 leĭ Gimnasiuluĭ din Giurgiŭ;

60.000 leĭ pentru construirea unuĭ internat de băeţĭ şi crearea uneĭ şcóle profesionale la Valea-Bouluĭ. Acest internat se va întreţine cu venitul anual ce-ĭ destin din dobânda efectelor inalienabile;

20.000 leĭ pentru complecta mobilare a internatuluĭ;

12.000 leĭ pentru trimiterea în Francia a unuĭ elev, admis prin concurs dintre ceĭ maĭ buniĭ aĭ gimnasiuluĭ din Ploiescĭ, spre a studia ingineria în curs de patru anĭ;

5,000 » pentru a se dota 10 fete de ţĕranĭ din comuna Cornetu (Valea-Bouluĭ) din cele maĭ sĕrace şi orfane;

10,000 » donaţiune şcóleĭ pentru învĕţământul poporuluĭ român de la Sf. Ecaterina;

5,000 » pentru şcóla Fröbeliane tot de acolo;

50,000 » se vor depune la Casa de Consemnaţiunĭ şi vor

www.dacoromanica.ro

servi pentru construirea unuĭ Observator, pe lângă alte sume ce ar da guvernul saŭ particularĭ;

10,000 » pentru construirea uneĭ şcóle primare in comuna Valea-Călugărésca din Prahova;

Destinaţiunea venitului celor 400 000 francĭ care se vor depune la Casa de Consemnaţiĭ va fi după cum urmézā: Cu venitul lor, calculându-se pc 5 la sută produc 20,000 francĭ pe an, se va intreţine pe tot anul internatul ce se va construi cu ceĭ 60,000 francĭ ce am destinat maĭ sus, avênd 20 paturĭ pentru 20 elevĭ şi calculându-se larg, câtə 1,000 francĭ pe an de fie-care: nutriment, vestminte, cărţĭ şi cele-l'alte mărunte spese, precum: incălḑit, luminat, spălat şi cele-l-alte; în astă 1,000 francĭ pe an se va coprinde şi salariul a 2 servitorĭ pentru curăţirea localuluĭ şi micele reparaţiunĭ anuale: se va da preferinţă în admiterea elevilor familiilor din comunele circumvecine de Valea-Bouluĭ, adică: Apostolachele, Popescĭ, Cornetu cu Circulescĭ, Udrescı şi Marlogea.

Mobilierul avênd a se face odată pentru tot-d'auna cu ceĭ 20,000 francĭ ce'ĭ destin ad-hoc, suma de una mie francĭ pe an se crede a fi suficientă.

Tóte legaţiunile s'aŭ esecutat de către esecutoriĭ testamentarĭ.

www.dacoromanica.ro

CAP. XVII

Platoul Cotrocenilor
1640 — 1848

A fost proprietatea Monastirei Cotrocenĭ de la 1679—până la 17 Decembrie 1863, când a fost luat pe séma Statuluĭ.

Acest platoŭ, a fost locul cel maĭ favorabil pentru aşezărĭ, popasurĭ şi chiar lagăre maĭ mult saŭ maĭ puţin permanente ale diferitelor armate de invasiune, ce aŭ năvălit în acéstă ţéră, în decursul vécurilor de la 1640—1857 ultima ocupaţiune nemţéscă cu caracter protector!

In anul 1640, cu ocasiunea luptelor dintre Mateĭ Basarab şi Vasile Lupu, acest din urmă, indémnă pe Turcĭ să prindă pe Mateĭ Basarab.

Turciĭ intră cu mare óste în Muntenia, vin până lângă Bucurescĭ, din care o parte se aşéză la Văcărescĭ, iar alta din sus despre móra mânăstireĭ *Cotrăşenĭ* [1]).

Crucea de pe platoul Cotrocenĭ

Nu trecuse nicĭ 30 de anĭ de la faptele amintite maĭ sus, când se face o rescólă contra grecilor sub domnia luĭ Radu Leon Voivod. Acest episod este istorisit de doĭ contemporanĭ, póte martorĭ ocularĭ aĭ evenimentelor descrise, dacă nu chiar actorĭ principalĭ.

Cel întiiŭ cronicar este «Anonimul românesc» partisan al boerilor şi decĭ al Cantacuzenilor, iar cel al II-lea, este «cronicarul Bălăcenesc» partisan devotat al Domnitoruluĭ şi al acoliţilor luĭ, adică al grecilor.

Cronicariĭ descriŭ faptele după partida din care fac parte.

---

1) Şincai III 55.

www.dacoromanica.ro

Crucea Marelui Spătar Şerban Cantacuzino de pe platoul Cotrocenilor

www.dacoromanica.ro

Dupe Grigorie Vodă Ghica, vine pe tronul țăreĭ Românescĭ, Radu Leon, fiul luĭ Leon Vodă, in anul 7173 (1665) Februarie 12. Radu Leon Vodă incă pe când era la Constantinopole, făcuse o mulțime de datoriĭ; viind in țéră „aŭ pus grele dajdiĭ și nu era numaĭ despre dènsul, ci și grecii incăprada și mânca cu tot felul de meșteșugurĭ precum sunt eĭ invețațĭ. Boeriĭ incă se invoiaŭ de-l slujia in dreptate; țéra incă 'ĭ aŭ plătit datoriile; el incă a făcut avuție multă; grecii, *leșinații*, incă 'ĭ aŭ săturat". Venindu-ĭ mazilia, Domnul să rógă de boerĭ să-l céră iarăși „Domn" de la Pórtă; boeriĭ 'ĭ promit, însă cu o singură condițiune. adică: *să alunge pe toți grecii din țéră.* Radu Leon le făgăduesce „cu mare jurământ că va fi bun cu eĭ și cu țara și va scóte grecii din țară" să-ĭ lase numaĭ cămăraș și ciohodar iar alt grec lângă el nu-ĭ maĭ trebue" Marele Spătar Drăghiciŭ, fratele maĭ mare al luĭ Șerban Vodă Cantacuzino — să înțelege cu boierlĭ să-l céră iară-și să le fie Domn.

Dupe ce Pórta 'l confirmă in Domnie, Drăghiciŭ Spătarul impreună cu toțĭ boeriĭ, 'ĭ amintesc să se țină de jurământ, adică să alunge pe grecĭ, dar maĭ cu sémă „pre Nicula Sofialâ și pe Balasachi ca răĭ și pismașĭ némuluĭ românesc iar maĭ vârtos boiarilor, căcĭ nu-ĭ lăsa in tótă voia lor să mănânce și să prade țara". Aceștia insă *„ca nișce dracĭ"* înțeleseră sfatul boerilor și „otrăviră pe ticălosul Drăghiciŭ[1]) Spătarul la Constantinopole, iar trupul luĭ fu adus de fratele seŭ Șerban Spătarul (maĭ târdiŭ Domn) și 'l inmormântă la Monăstirea Comana. Toțĭ grecii se veseliră de mórtea luĭ Drăghiciŭ care «sta tare pentru săraca de țară», dar maĭ vêrtos Sofialâ și Balasachi. Radu Leon Vodă puse grele birurĭ pe țară; „Grecii leșinațĭ incă făcea ce le era voia". In a doua domnie veni cu maĭ mulțĭ grecĭ in țéră puse nouĭ birurĭ numite „Prihăni» ba incă amenința pe boerĭ că va pune vistier mare pe Sofialâ. După aceia să aruncă asupra Monăstirilor luêndu-le vitele, bucatele și odórele «după svatul unor *marghiolĭ* ca aceia și tot atuncĭ «aŭ luat incă 2 inele de aur din degetele Sf. Nicodim de la Monăstirea Tismana». După ce făcuse și alte nelegiuirĭ pe care nu le-am maĭ amintit aicĭ, s'aŭ sfătuit cu Sofialâ și cu Balasachi să prade pe boerĭ și să le vêndă

1) Fiul Postelniculuĭ Const. Cantacuzino și fratele maĭ mare al luĭ Șerban Vodă Cantacuzino.

www.dacoromanica.ro

averile la «*Cochii-Vechi*»[1]). Un alt geniu reŭ a luĭ Radu Leon Vodă a fost şi «viclénul» Stroe Vornicul Leurdénul, care ĭ invĕţa cum să ucigă pre o sémă de boerĭ, căcĭ eĭ ḑicea Str. Leurdénul, că vor să se rescóle in contra luĭ şi a grecilor.

«Decĭ cu acel svat drăcesc prilestesc pre Radu Vodă, iar ticăloşiĭ de boerĭ nu scia nimică de acestea şi când aŭ fost la Decembrie 3 an. 7177 (1668) Mercurĭ diminĕţa, după ce s'au adunat toţĭ boeriĭ la curte, iar Radu Vodă cu greciĭ s'aŭ fost gătit în tainä cu seimeniĭ, să ucigă pre boerĭ sus în casele domnescĭ; care nefiind voia luĭ Dumneḑeŭ, numaĭ de cât să pricepură boieriĭ, şi grăbiră de eşiră toţĭ afară din casele domnescĭ şi alergară la Mitropolie, la părintele Mitropolitul Teodosie, trăgând clopotele. Acia se strânseră toţĭ slujitoriĭ la Mitropolie jeluindu se boeriĭ către dênsul de tóte ce li s'au intèmplat.

Atuncĭ şi slujitoriĭ fură toţĭ intr'un gând şi strigară; că de acum nu vor maĭ lăsa eĭ să piară némul boeresc, *ci să iasă greciĭ din ţĕră afară că nu-ĭ maĭ pot sătura cu banĭ Atuncĭ toţi boeriĭ cu mare cu mic, cu tóte glótele slujitorilor eşit-aŭ de la Mitropolie, de aŭ mers cu toţiĭ la sat la Cotrocenĭ; acolo făcură svat mare, socotind că de acum înainte nu vor maĭ putea trăi cu greciĭ*, ci se găti tótă boerimea ţereĭ şi cu slujitoriĭ din tóte cetele până la 200 de ómenĭ s'aŭ dus cu toţiĭ cu «rogojina aprinsă in cap şi cu jalba în proţap pentru greciĭ Ţarigraduluĭ, cum eĭ aŭ spart raiana ţereĭ Românescĭ. Atuncĭ inţelegênd impăraţiĭ poruncit'aŭ cu mare mânie de aŭ scos pe toţĭ greciĭ din ţĕră cu mare ruşine şi aŭ mazilit pe Radu Leon Vodă 7177 (1669).

«Istoria Balacenéscă» ne istorisesce acéstă intâmplare in culorĭ cu totul contrare celor descrise de Anonimul românesc». Ea ne spune că Radu Leon Vodă a fost un domnitor bun cu ţĕra, dar că «Cantacuzeniĭ iarăşĭ aŭ inceput a amesteca lucrurile precum le era obiceiul şi a turbura pre uniĭ din boerĭ ḑicênd că aŭ audit că s'aŭ sfătuit ómeniĭ Raduluĭ Vodă, Sofialăŭ Clucerul şi cu Balasachi Paharnicul şi cu alţiĭ ca să-ĭ omóre, şi indemna ca să se scóle asupra Raduluĭ Voda şi asupra ómenilor luĭ, să-ĭ scótă din ţĕră afară şi acésta nu pentru alta le făcea, ci socotea că tot-d'auna *să fie eĭ maĭ marĭ*, alunecându-se cu firea că vor fi cele ce ḑic Cantacu-

1) La licitaţie.

www.dacoromanica.ro

zeniĭ». Iar maĭ departe spune Istoria citată, că Radu Vodă nu scia de acesta, ci intr'o bună diminéță să pomenesce cu curtea plină de ómenĭ și «aŭ inceput (boeriĭ) a striga că vor să-ĭ omóre Radu Vodă» iar Șerban Cantacuzino mare Spătar era în fruntea lor; apoĭ boeriĭ s'aŭ dus la Mitropolie și s'aŭ plâns Mitropolituluĭ Teodosie, acolo aŭ venit și Radu Vodă «și multă pricină avênd cu boeriĭ s'aŭ intors la curte. Iară boeriĭ s'aŭ dus de aŭ mas nóptea cu pază bună (in pădurea Cotrocenilor) și de acolo aŭ purces o populațiune de 200 boerĭ la Enifiriŭ, unde se afla Sultanul, să părăséscă pe Radu Vodă și pe grecĭ» spune apoĭ că și Radu Vodă a trimis la Sultan pe Alexandru Iliaș și pe Dumitrasco Postelnicul. In fine boeriĭ reușesc să convingă pe sultan, despre nelegiuirile Raduluĭ Vodă, lăsă la oparte pe Pavel grecul care aspira la domnie și contribuise atât de puternicesce la mazilirea Raduluĭ Vodă, și cer de domn pe Antonie Vornicul din Popesci de Prahova. «Sultanul aŭ trimes de aŭ rădicat pe Radu Vodă a prins pe Sofialăŭ, care dnpă ce a stat cât-va timp in Ocnă acolo l'aŭ spânzurat, iar pe Balasachi l'aŭ trecut Dunărea și iaŭ dat drumul Țarigraduluĭ. Iar ceĭ-l'alțĭ grecĭ atâta bătae le-aŭ dat slujitoriĭ, cât mulțĭ se mira că maĭ pot trăi, maĭ ales luĭ Pascali Gramaticul. Pre altul iarășĭ fórte réŭ il bătea cât striga pe popa să-l cuminice. Acestea aŭ pătimit grecĭĭ dupe Radu Vodă[1]). Din cuvintele istorieĭ Bălăunescu că «nevinovatul Radu Vodă aŭ rĕmas judecat ca un vinovat și vinovațiĭ și rĕiĭ boerĭ s'aŭ indreptat și le-aŭ dat voe să-șĭ alégă eĭ domn pe care vor vrea» ințelegem că cronicarul era un intocat apărător al Domnitoruluĭ și grecilor și vrășmaș de mórte al Cantăcuzenilor. Sunt insă cunoscute atât faptele luĭ Radu Leon Vodă și ale sfetnicilor luĭ Sofialeŭ Balasachi și alțiĭ cum și patriotismul Cantacuzinilor și din alte isvóre și decĭ n'avem necesitate să insistăm. Șerban Cantacuzino, se află în fruntea boerilor ca unul ce era contrar grecilor. Eĭ duce și pune pe boerĭ la adăpost sigur în pădurea și casele din curtea Monăstireĭ de la Cotrocenĭ—care era moșia luĭ încă de la 1660 Iunie 10[2]).

Boeriĭ, saŭ maĭ drept vorbind marele spătar Șerban ca să eterniseze fuga, ascunderea și locul sfatuluĭ lor contra luĭ

1) Sincaĭ III 161—163.
2) Veți paragraful „Serban Cantacuzino“ stăpân peste moșiile Cotrocenilor.

www.dacoromanica.ro

Radu Vdă, şi grcilor luĭ, ridică o cruce pe platoul Cotrocenilor, care se află astă-ḑĭ in dosul Casărmeĭ Regimentuluĭ 1 de geniŭ.

Acéstă cruce a căruĭ fotografie am reprodus'o maĭ sus are o inscripţiune în doue limbĭ: slavonă şi română; inscripţiunea slavonă este în jurul pajoreĭ; şi să notăm că acesta este pajora Cantacuzenéscă pe care Şerban Cantacuzino, o va trans-

Hilel E. Manoach, donator la Asil
(Veḑĭ biografia la pag. 275)

forma maĭ târziŭ în marca ţereĭ românescĭ, cu puţine modificărĭ, când va deveni Domn. Ea se traduce în românesce: «Binecuvântat să fiĭ Christóse D-ḑeul nostru carĭ eştĭ Prea înţelept» [1]).

In inscripţiunea românéscă citim: «*Această cruce ră-*

1) Tradusă de d-l Z. Arbore.

www.dacoromanica.ro

dicatusaŭ întru numele Sfinteĭ Troițe și a Sfântuluĭ Nicolae, țara acésta domnindu-o domno grec, Radu-Vodă Leon, făcu atâtea răutăți și curvie» [1].

Din nefericire, crucea a fost ruptă după anul 1862, nu scie de cine. D. Colonel Harjeŭ actual comandant al Regimentuluĭ 1 de Geniu pe când se afla maior tot la acest regiment, a fixat'o din noŭ pe un piedestal de piatră însă fără restul inscripțiuneĭ, fiind-că așa a și găsit'o.

Crucea trebue să fi fost ridicată imediat după ce Radu Leon Vodă a fost ridicat și dus de Turcĭ la Constantinopole.

In timpul rĕsbóelor dintre Turcĭ și Nemți (1697—99) stăteaŭ pe acest platoŭ atât trupele turcescĭ, cât și cele românescĭ, carĭ trebuiaŭ să fie trimise contra nemților.

Kesarie Daponte, secretarul Principeluĭ Constantin Mavrocordat, ne lasă prețióse amănunte in opera sa scrisă in grecesce și tradusă in limba francesă de savantul orientalist D-l Emile Legrand sub titiul «'Ephemerides Daces» despre pre resboiul de 4 anĭ dintre Nemți, Rușĭ și Turcĭ; iată ce ne spune el că «la 7 Iulie 1737 armatele nemțescĭ intrând in țară cu 5 saŭ 6 miĭ de ómenĭ, staționară pe platoul Cotrocenĭ. «Iar la 11 Iulie acelaș an, la orele 3 din nópte Marele Spă-«tar Dudescu, primesce de la fratele seŭ Ștefan Dudescu «medelnicerul, o notă prin care 'l insciința că fiul conteseĭ « . . . . . il aștéptă la Cotrocenĭ pe Ghillany (general nem-«țesc) ca să vină în Principate, la care noutate, Prințul Con-«stantin Mavrocordat care fugise din Bucurescĭ la Oltenița «de frica nemților, părăsesce acum acéstă localitate, spre a «merge la imbucătura riuluĭ Argeș, însoțit numaĭ de Spătar «și de un mic numer de ómenĭ, căcĭ cea maĭ mare partedin «seimenĭ și ómenĭ din suita luĭ, indată ce aŭ aflat de sosirea «cătanelor nemțescĭ la Cotrocenĭ, aŭ fugit care incotro aŭ pu-«tut. Prințul vedênd inaintarea catanelor, fuge peste Dunăre «și Ghillany sosind la Cotrocenĭ, merge să prade orașul, des-«chidênd prăvăliile și casele. Ómeniĭ de frică inchid porțile. «Nemțiĭ după ce pradă, fac 5 prisonierĭ turcĭ, iĭ légă cot la «cot și se intorc la Cotrocenĭ fără a fi făcut vre un rĕŭ «creștinilor.

1) Acéstă inscripție am citit'o impreună cu d. Băjan de la Archivele Statuluĭ.

www.dacoromanica.ro

«Cu ocasiunea venirei la Cotrocenĭ a generaluluĭ Ghil-«lany cu 600 Catane şi Nemţĭ, boerii care rămăseseră la Bu-«curescĭ merseră la general şi 'ĭ presentară fără voia lor o «magiile de supunere şi bună-voinţă. A doua ḑi el părăsi «Cotroceni cu aceĭ carĭ 'l acompaniaŭ şi s'a reintors la Tĕr-«goviste, iar Prinţul care se afla acum la Olteniţa, nóptea «trecea şi mânea peste Dunăre şi a doua ḑi trecea iar la «Olteniţa, căcĭ se credea a fi o desonóre pentru Pórta dacă «el ar fi căḑut în mânile Nemţilor» [1]).

Nemţiĭ simţind apropierea turcilor se retrag către frontieră spre împrejurimile Braşovuluĭ, iar turciĭ împreună cu Constantin Mavrocordat, sosesc la 5 Iulie 1738 în Bucurescĭ, iar armatele sale le pune în bivuac pe platoul Cotrocenilor[2]).

Cu venirea luĭ Nicolae Vodă Mavrocordat pe tronul ţĕreĭ românescĭ între altele, el concediă armata naţională pe motive de economie înconjurându-se cu N. ferĭ; din acest timp o trupă turcéscă a stat tot-d'auna la Cotrocenĭ, pentru paza Domnitoruluĭ şi a palatuluĭ.

In timpul vre-unuĭ interegn, turciĭ remâneaŭ adeveraţĭ stăpânĭ peste palat şi biserică.

După încheierea păceĭ de la Cuciuc — Cainardgi fiind Rusia aprópe necontenit în rĕsboiŭ cu turciĭ, primele provinciĭ pe carĭ le ocupaŭ eĭ, eraŭ Principatele Române.

In urma unuĭ rĕsboiŭ Ruso Turc,—după încheierea păceĭ—Ruşiĭ se retrăgeaŭ pentru ca să le ia locul Turciĭ, aşa la 12 Maiŭ 1801 găsim la Cotrocenĭ un conac al Ascherlielor[3]) sub comanda luĭ Besli-Aga Ibrahim Bosniacul. Acest Ibrahim, scapă Bucurescii de craiĭ de la Curtea veche, la rugăciunea cător-va negustorĭ carĭ rĕmaseră aicĭ după fuga Domnitoruluĭ Mihail Vodă Şuţu, în a III domnie la 15 Maiu 1802 [4]).

In tot timpul cât Turciĭ aŭ fost stăpânii Bucurescilor aŭ fost vremurĭ de grea urgie pentru ţară şi in special pentru Cotrocenĭ [5]).

După reinceperea rĕsbóielor dintre Ruşĭ şi Turcĭ între aniĭ 1805–1807,—1812, platoul Cotrocenilor a fost alternativ ocupat când de Ruşĭ când de Turcĭ. In 1821 de panduriĭ luĭ

1) Emile Legrano Ephémérides Daces Tome deuxieme pag. 22—23.
2) Emile Legrand op. cit. pag. 109—110.
3) V. A. Urechia Istoria Românilor XI p. 98.
4) Dionisie Fotino III pag. 195—207.
5) Archivele statuluĭ, condica M-reĭ Cotrocenĭ No. 3 şi 4.

www.dacoromanica.ro

Tudor Vladimirescu [1]) de unde până astă-dĭ soseaua ce merge spre calea Rahoveĭ, să numesce «Şoseaua Pandurilor». Apoĭ, în 1828—29 Rușiĭ revin din noŭ, atuncĭ a murit generalul rus Jijco a căruĭ cruce se vede și astă-dĭ în parcul palatuluĭ regal.

Dăm o deosebită importanță evenimentelor de la 1848, atât întru cât staŭ ele în legătură cu Cotroceni.

Platoul Cotrocenĭ

1848—1857

Epoca mișcăreĭ de la 1848 este destul de cunoscută cum și starea țăreĭ de atuncĭ; modul de guvernare, domnia turturcéscă, intrigile rusescĭ nu e un ce noŭ de descris; din ce tel de ómenĭ se compuneaŭ capiĭ revoluțiuneĭ, in ce stare de mulțumire și cultură se aflaŭ locuitoriĭ, cum lucraŭ ómeniĭ patrioțĭ și boeriĭ carĭ deveniseră instrumente rusescĭ. Tóte acestea sunt bine cunoscute și apoĭ maĭ trăesc încă din bătrâniĭ carĭ aŭ apucat acele timpurĭ și care aŭ luat parte la acea revoluțiune. Vom vorbi numaĭ despre partea privitóre la Cotrocenĭ, după gazeta Transilvanieĭ, care ne dă prețióse informațiunĭ în mișcarea de la 1848. Rusia care își insușise rolul de protectóre a țărilor Române, căuta să transforme aceste ținuturĭ, intr'o țară de ocupațiune.

După abdicarea luĭ Bibescu-Vodă, evenimentele se succedară cu o iuțélă vertiginósă. Mișcarea de la Islaz, se întinde peste întréga țară; urméză apoĭ arderea regulamentuluĭ organic și archondologieĭ; prin acestea, politica rusésca suferea eșecurĭ în România. Agențiĭ rusescĭ: Duhamel în Bucurescĭ și Neselrod la Constantinopol paralisésă cu desăvêrșire acțiunele politice ale luĭ Suleiman și Omer Pașa; sublima Pórta, după indemnul Rusieĭ, trimite în Muntenia pe Fuad Effendi care își așeză lagărul la Cotrocenĭ. Duhamel își așeză și el cortu saŭ maĭ bine dis vizuina în mijlocul tabereĭ de acolo, de frică—dicea el - să nu 'l omóre locuitoriĭ Capitaleĭ.

Poporul se duse la Cotrocenĭ până în fața tabereĭ tur-

1) Vedĭ biserica Cotrocenĭ în 1821.

www.dacoromanica.ro

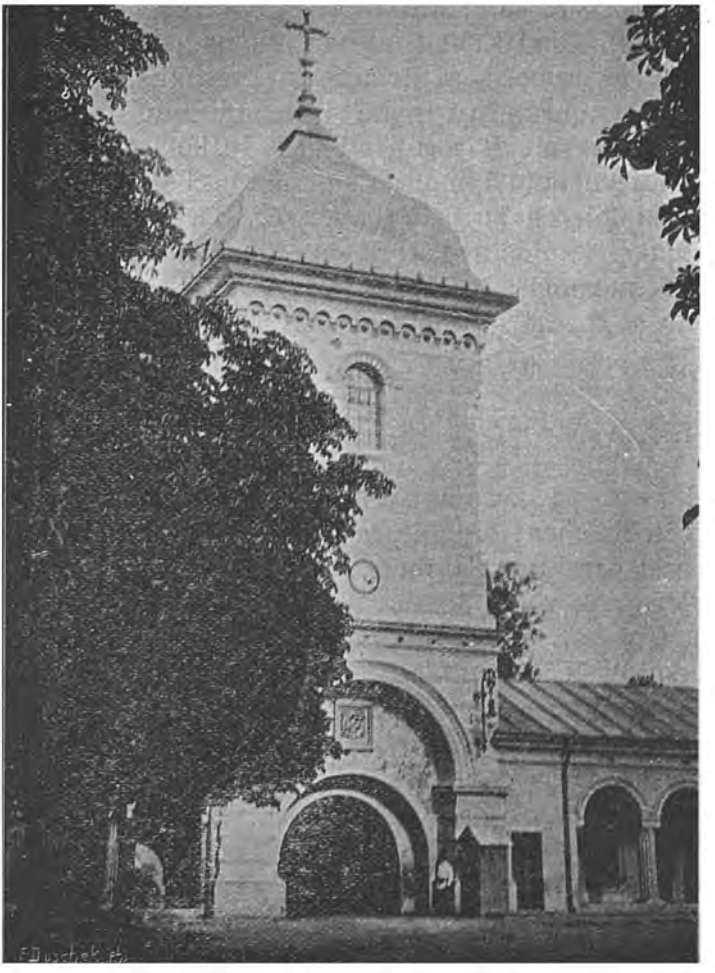

Clopotnița bisericeĭ Cotrocenĭ

Pe dênsa se vede o inscripțiune, al căreĭ cuprins este urmĕtorul: „Veniți către dênsa și vĕ veți lumina, că ușa mănăstireĭ ușa raiuluĭ este".

7189 (1681)

www.dacoromanica.ro

cescĭ, la pólele déluluĭ și așteptă tótă ḑiua ce decisiunĭ vor maĭ lua in privința ţăreĭ. Deputaţiunea poporuluĭ nu este primită

Perḑéndu-șĭ răbdarea, se duse să găséscă pe Mitropolit, pentru a incerca să'l aducă in lagărul turcesc in fruntea uneĭ deputaţiunĭ, Fuad Effendi refuză din noŭ să priméscă deputaţiunea și tocmaĭ séra trimite un rĕspuns, spunând că a doua ḑi, la amiaḑĭ, va invita o deputaţiune de orășenĭ să mèrgă la dânsul. Poporul indignat, se hotărâ a remânea acolo și a aștepta tótă nóptea; se grăbi insă să trimétă luĭ Fuad Effendi la Cotrocenĭ următórea scrisóre, făcută după cum reiese din stilul și luminatul patriotism—de Ion Heliade Rădulescu, unul din membri guvernuluĭ provisoriŭ și cel maĭ neimpăcat dușman al Rusieĭ și uneltelor eĭ.

Excelenţă,

De opt-spre-zece anĭ poporul românesc gemee sub infamul Regulament organic, care despărţia ţara Românéscă de Turcia și paraliza relaţiunile sale cu Sublima Poartă; opt-spre-ḑece anĭ, vocea acestuĭ popor a fost inăbușită. Nu sunt de cât treĭ lunĭ și treĭ ḑile de când vocea luĭ se aude in tot universul și M. S. Sultanul, s'a convins că avea un popor vasal și credincios, iar Turciĭ s'aŭ convins că Românĭ eraŭ fraţĭ lor sub acelaș părinte. Treĭ lunĭ numele Sultanuluĭ a fost glorificat așa cum nicĭ un suveran de pământ n'a fost bine-cuvântat vre'o dată de sórtă. E. S. Sulyman pașa, renumit in oaste și ĭn consiliu, cunoscut in Europa pentru cinstea Musulmanilor, a venit de a vĕzut acest popor și, ca un adevărat Musulman, gelos de gloria Sultanuluĭ și a naţiuneĭ otomane a știut să onoreze numele acestuĭ mare monarch.

De la sosirea Exselenţeĭ-Vóstre la Giurgiu, Naţiunea Română se vede umilită și inimile calde ale unuĭ popor intreg se răcesc din ḑi in ḑi. Deputaţinnile nóstre nu sunt primite, ministrĭ noștrĭ sunt alungaţĭ. Erĭ o deputaţiune pacientă și plină de dragoste, o deputaţiune a unuĭ număr de șése ḑecĭ de miĭ de ómenĭ; representând tóte orașele și satele, având in fruntea sa pe Mitropolit, care ișĭ părăsise inadins patul de durere, a mers să ve felicite și să ve presinte dorinţele și

www.dacoromanica.ro

nevoele eĭ. Şi Excelenţa-Vóstră, nu aţĭ primĭt'o. Aţĭ venit ca duşman? Nu credem; căcĭ inimile nóstre sunt prietenescĭ. Aţĭ venit ca judecător pentru a pedepsĭ? Nu aveţĭ pentru asta nicĭ un motiv in secolul al noue-spre-ḑecelea; căcĭ Românĭ nu sunt vinovaţĭ de nimic, nicĭ faţă cu naţiunea, nicĭ faţă cu indivizĭĭ. Credinţa lor faţă cu Sublima-Pórtă e neclintită, iar inţelepciunea lor a ajuns exemplară. Purtarea excelenţeĭ-vóstre e nexplicabilă pentru Românĭ.

Românii ĭmplinesc una din datoriile lor, declarându-ve că un Musulman slujeşte fórte reŭ pe Sultan, dacă nu se uita cu ochiĭ Musulmanuluĭ adevărat, in adàncul inimeĭ Românilor.

Veniţĭ să intemeiaţĭ iarăşĭ Regulamentul? Acésta nu maĭ este cu putinţă, căcĭ Regulamentul e carte blestemată, cartea ce despărţea pe Românĭ de Turcĭ. Veniţĭ să numiţĭ şi să instalaţĭ un Caimacan in potriva voinţeĭ poporuluĭ? Dar nu e nicĭ un om cinstit in Ţara Românéscă, care ar indrăznĭ să priméscă o funcţiune a regimuluĭ blestemat. Caimacan al vechiuluĭ regim, funcţionarĭ care 'l vor asculta, trădătorĭ indigenĭ, sateliţĭ străinĭ, vor fi cu toţĭ impreună cu noĭ: iar Excelenţa Vóstră va da seama de acest fapt inaintea luĭ Dumneḑeu şi inaintea Sultanuluĭ, căcĭ veţĭ fi ventt ca să turburaţĭ până şi să răciţĭ inimile unuĭ popor faţă de augustul şi *milostivul lor suveran!* Românii n'aŭ pornit cu resbel in potriva nimenuĭ, iar Turcĭ sunt fraţĭ ior; nenorocire insă trădătorilor, faţă cu patria şi faţă cu Turcia.

Românii nu intrebuinţéză armele, dar aŭ o mândrie sfântă şi ingrozitóre ca şi mânia iuĭ Dumneḑeŭ. Braţele lor sunt góle şi armele lor dorm in pace atârnate prin casele lor şi când se vor deştepta, va fi pentru a se unĭ cu ale Turcilor iar nu pentru a lupta in contra lor. Două milióne cincĭ sute de miĭ de ómenĭ, nu aŭ de cât o singură voce şi Excelenta-Vóstră ar fi nedréptă dacă n'ar asculta de cât glasul a vr'o cincĭ-ḑecĭ de fiinţe vàndute duşmanilor comunĭ şi perfide faţă de Pórtă.

Poporul îşĭ reclamă drepturile-ĭ consfinţite de tratate; el reclamă două-ḑecĭ şi două de articole jurate in faţa ceruluĭ şi a ómenilor; şi dându-şĭ inima sa Turcilor, are dreptul să o ceară pe a lor in schimb. Aceste baionete, aceste carabine, aceste tunurĭ sunt ingroḑitóre pentru duşmanĭ, cât despre

www.dacoromanica.ro

noĭ, ele nu ne inspăimântă, căcĭ noĭ suntem prietenĭ. Baionetele turcescĭ se inmuiase ca ciara in piepturile românescĭ, căcĭ aceste sunt pepturĭ frăţescĭ şi se va topi oţelul in focul dragosteĭ nóstre pentru Mulsulmanĭ şi-a dreptеĭ nóstre ure înpotriva duşmanilor tuturor. Intregul lagăr musulman are inimă, inteligenţă şi o lege.

Fuad Effendĭ, priveşte-ne cu ochiĭ unuĭ musulman şi fi credincios Sultanuluĭ, fi credincios că Românĭ..... şi gloria imperiuluĭ turcesc va fi mare «Salutare şi frăţie» [1].

12 Septembrie 1848

(Urmézä iscăliturile)

A doua ḑi de diminéţa Fuad Effendi trimite o scrisóre pe un paşă impreună cu un secretar al seŭ, care era adresată Mitropolituluĭ, pe care îĭ punea in vedere ca toţĭ boerĭ de frunte să vină in lagărul paşeĭ la Cotrocenĭ, ca să afle ḑicea el vóinţa Sultanuluĭ (Heliade crede ca să asculte voinţa luĭ Duhamel) Poliţia in urma acestuĭ ordin, anunţă pe boerĭ pe notabilĭ, pe negustorĭ de căpetenie şi pe staroştiĭ de corporaţiunĭ ca la 10 ore să presinte la palat ca impreună cu ceĭ adunaţĭ cu fostul başe A. Filipescu-Vulpe, să presinte la lagărul de la Cotrocenĭ. La 11 ore, deputaţiunea plecară de la palat in frunte cu Mitropolitul, insoţit de arhimandrit şi preoţĭ. Lagărul Turcesc cum am ḑis era aşeḑat spre nordul monastireĭ Cotrocenĭ (pe locul unde se află aḑĭ Institutul botanic, vechea erbărie, grădiea preotuluĭ Ilie şi casa apelor. Spre sud estul oraşuluĭ, se afla cazarma Română a infanterieĭ, tabăra poporuluĭ era la pólele dealuluĭ intre lngărul rusesc şi turcesc, spre bariera stradeĭ numită Poduluĭ de pământ aḑi calea Plevneĭ [2]) Deputaţiunea oraşuluĭ alcătuită din maĭ bine de 200 inşĭ intra cum am ḑis in legărul tursesc. Fuad Effendi o aştéptă in picióre in cortul săŭ, ţinând in mână o hârtie căruia îĭ dicea firman şi care nu era de cât o singură proclamaţie adresată din partea sa boerilor şi tutulor locuitorilor ţăreĭ. Era o adevărată parodie a voinţeĭ Sul-

1) Heliade Rădulescu. Amintirĭ asupra istorieĭ regenerăreĭ Române saŭ evenimentele de la 1848 p. 214—217.

2) Bariera Poduluĭ de pământ pe atuncĭ se afla in dreptul grădineĭ luĭ Scufa (aḑĭ Manutanţa militara centrala.

www.dacoromanica.ro

tanului dice Heliade; ea purta data de 13 Septembrie şi semnătura luĭ Fuad Effendi. Iată acea proclamaţiune.

Domnilor,

O revoluţiune însufleţită de spiritul comunismuluĭ în potriva căruia tótă Europa actuală luptă şi triumfă astă-dĭ, a isbucnit la noĭ. Ea a turburat siguranţa pacĭnică pe care o

Preotul Niculae Popescu
fost la biserica Cotrocenĭ † 1900 Marte 30
(Vedĭ pag. 168).

gustaţĭ în sênul instituţiunilor naţionale ce vi le-a acordat Sublima Pórtă.

Principiile acesteĭ revoluţiunĭ sunt cu totul protivnice instituţiunilor celor-l'alte drepturĭ de suzeranitate ale augustuluĭ nostru monarch, precum şi în legăturile politice ale Porţeĭ cu Rusia, legăturĭ pe carĭ Înălţimea Sa doresce să leţie neatinse.

www.dacoromanica.ro

Legăturile vóstre nu pot căpăta imbunătăţirĭ, pe cât timp ele vor isvorî din desordinea revoluţiunilor şi din deslănţuirea patimilor.

Decĭ, maĭ întêiŭ trebue restabilită ordinea şi cea de pe urmă rĕmăşiţă a revoluţiuneĭ vóstre să fie ştérsă. Acésta e hotărîrea supremă şi neschimbată a Inălţimeĭ Sultanuluĭ, stăpînul meŭ şi al vostru.

Conformându-ve acesteĭ hotărirĭ, veţĭ merita augusta sa milostivire, pe când veţĭ stărui a nu ţine sémă de datoriile vóstre, efectele drepteĭ sale mâniĭ.

Locuitorĭ aĭ Valachieĭ! vocea părintéscă a suveranuluĭ vostru, vĕ vorbesce in momentul acesta; puneţi-ve incredérea in dragostea sa pentru voĭ şi nu ascultaţĭ de făgăduinţe dacă voiţĭ să aflaţĭ fericirea de care sunteţĭ lipsiţĭ, in starea actuală a ţereĭ vóstre.

Inălţimea Sa Sultanul ca să pótă da puterea trebuinciósă administraţiuneĭ din tara vóstră, a hotărît să inlocuiască Căimăcămia de 3 membri, stipulată in Regulamentul Organic cu o singură persónă, care va implini funcţiunile acesteĭ Căimăcămiĭ. Drept aceea, am ales in numele Sultanuluĭ, pe logofetul Constantin Cantacuzen, care se recomandă prin consideraţiunea de care se bucură intre voĭ şi prin respectul seŭ către instituţiile reglementare.

Acesta, ajutat de consiliile mele şi ale generaluluĭ Duhamel, imputernicit de Majestăţile Lor Impĕratul Rusieĭ, va numi un minister provisoriŭ, compus din ómeniĭ ceĭ maĭ cu vază din ţară şi va executa cu credinţă ordinele Sultanuluĭ nostru. Aflarea armateĭ imperiale care a venit in Valachia ca să păzéscă ordinea legală, e o garanţie indestulătóre pentru liniştea internă. Excelenţa Sa Omer Paşa. generalul armateĭ imperiale, va fi provisoriŭ guvernator militar al oraşuluĭ Bucurescĭ. Poliţia şi miliţia ţĕreĭ vor fi de asemenea la ordinele Excelenţeĭ Sale.

Boierĭ, intorceţi-ve pe la casele vóstre, stringeţi-vĕ imprejurul meŭ, ca să me ajutaţĭ a restabili ordinea şi liniştea in sénul ţereĭ.

Acésta e opera pe care am misiunea de a o sévêrşi, operă ce cu toţiĭ dorim s'o vedem realizându-se.

Preoţĭ, servitorĭ aĭ luĭ Dumneḑeŭ, datoria vóstră este

www.dacoromanica.ro

să propoveduiţĭ unirea şi supunerea; siliţi-vĕ să ve indepliniţĭ datoriile faţă de Dumneḑeŭ şi cu ómeniĭ.

Neguţătorĭ, şi voĭ meşteşugarĭ, legile ţereĭ v'aŭ protejat până acum, e decĭ de datoria vóstră şi in interesul vostru ca să daţĭ pildă supunereĭ faţă cu ordinea legală a ţereĭ.

Locuitorĭ de la ţară, intorceţi-vĕ la câmpurile vóstre şi apucaţi-vĕ de munca pământuluĭ' care a fost pentru părinţiĭ voştri şi care e pentru voĭ şi capiĭ voştrĭ, un isvor de fericire,

Lăsaţi in séma generaluluĭ părintesc grija de-a ve indulci suferinţele [1])

După ce Fuad Effendi observă dcputaţiuneĭ — la indemnul luĭ Duhamel, — că ţara este revoluţionată de câţĭ-va comuniştĭ, suspendă locotenţa domnéscă compusă din 3 membri. Heliade, Tel şi Magheru, numesce ca Caimacam pe Cantacuxen (C), care la felicitare a rĕspuns: «voiŭ fi credincios Sublimeĭ Porţĭ şi Rusieĭ», ca şi când ar fi ḑis voiŭ servi de o dată pe Dumneḑeŭ şi pe dracu. Se ḑice că Fuad Effendi 'l-ar fi apostrofat ḑicându-i: «fiĭ credincios domnule, patrieĭ d tale». S'a incins o discuţiune cu care Fuad Effendi trata afacerile ţĕreĭ, discuţia era fórte animată, iar Fuad Effendi vĕḑênd marea incurcătură in care se afla, striga: «Cine este reglementar să mĕ urmeze, iar cel ce vrea reforme să remână». Vre-o 40 de boierĭ urmară pe turc, iar restul de maĭ bine de 200 remase pe loc. In momentul acesta totul se petrecea in contra reglementuluĭ făcut maĭ inainte de Duhamel şi Fuad Effendi; oraşul era deşert, poporul aştepta la poalele dealuluí (Cotrocenĭ), in faţa lagăruluĭ, pe şefiĭ luĭ şi pe deputaţiĭ carĭ se aflaŭ in mijlocul Turcilor. Lagărul musulman era gata de plecare şi nu aştepta de cât semnalul. Se auḑi un foc de pistol; peste 100 de soldaţĭ, carĭ primise ordin pentru acésta, venirĕ la acest semnal şi inconjurară pe deputaţĭ, făcêndu-le semn că sunt arestaţĭ. Se luase măsurĭ ca să nu scape nimenĭ din lagăr, ca să pótă inştiinţa poporul de ceea-ce se petrecea. Deputaţiĭ arestaţĭ fură puşĭ in treĭ rînḑurĭ de soldaţĭ, carĭ işĭ îndreptase puscile spre eĭ, tunurile de asemenea eraŭ indreptate spre eĭ şi gata să se descarce. Deputaţiĭ stăteaŭ in picióre sub un sóre arḑetor şi

1) I. Heliade Rădulescu. Amintire asupra Istorieĭ Regenerareĭ române sau Evenimentele de la 1848, pag. 221—223.

www.dacoromanica.ro

munciţĭ de sete. Armata turcéscă, primi ordin să intre in oraş, unde nimic din cele petrecute in lagăr nu putu să străbată. Armata fu împărţită in treĭ colóne: una fu însărcinată să însoţéscă pe caimacam şi reacţionarĭ şi să 'l ducă pe un drum fórte indepărtat de locul unde se afla poporul intrunit; cea-l'altă trebuia să intre pe bariera Mihaĭ-Vodă, unde se afla casarma infanterieĭ române, acéstă armată s'a luptat cu pompieriĭ chiar in acea ḑi de 13 Septembre 1848, iar a treia a apucat spre podul de pămênt unde se afla poporul [1]). Pe când colóna de Turcĭ care merge spre podul de pămênt, unde era adunat poporul primi cu dragoste şi cântărĭ. Turciĭ insă, la indemnul agentuluĭ rusesc Duhamel care avea intenţiunea să provóce o incăerare intre Turcĭ şi popor, ca ast-fel să legitimeze intrarea armatelor ruseştĭ, Turciĭ şarjă poporul, rupse steagurile de spinările celor carĭ le purtaŭ, iar locotenenţa domnéscă compusă din Heliade, Tel şi N. Bălcescu, se sfătuiró ce trebue să facă in o ast-fel de situaţiune. Heliade spuse celor 2 colegĭ aĭ seĭ că din moment ce Fuad Effendi numind un Caimacam, locul lor nu maĭ era la palat. Tel şi N. Golescu iĭ respunse că poporul ne-a ales şi numaĭ poporul are drept să ne destitue. Heliade vedênd că drepturile ţereĭ sunt călcate in picióre de Turcĭ şi Ruşĭ, ḑise: ne-am indeplinit însărcinarea. Capitala se află acum in mânile Turcilor, cĭ vor da sémă de tóte urmările lor, cât despre mine, eŭ mĕ retrag, şi işĭ luă remas bun. Curtea era plină de locuitorĭ ingrijaţĭ aĭ oraşuluĭ şi când vedură pe Heliade coborându-se il intrebară ce trebuiaŭ să facă. Heliade iĭ sfătui să ducă fie-care pe la casa luĭ ca să nu dea prilej la nenorocirĭ pe care patria nu le merita. Reul să vie din orĭ ce altă parte, ḑise el, destul să nu vie de la noĭ şi năvălitorul va fi respunḑĕtor. Aceleaşĭ sfaturĭ fură date şi de cei-l'alţĭ membrĭ. Poporul insă stărui să pună mâna pe armei Lăsaţi-ne, ḑicea poporul, şi până in séră suntem in stare să isprăvim, duşmanĭ vor fi chiar şi ingropaţĭ. N'avem duşmanĭ, ḑise Heliade in curte, de cât pe Ruşĭ şi Ruşiĭ sunt departe de noĭ. Eĭ ne apasă in momentul acesta prin Turcĭ care 'ĭ-am numit fraţiĭ noştri. Noĭ nu avem de cât putere morală şi legală şi nu trebue s'o pierdem prin nesocotinţă, dacă Turciĭ sunt orbĭ, saŭ orbiţĭ, va veni timpul când vor

www.dacoromanica.ro

vedea limpede și când tarĭ în drepturile nóstre îĭ vom ajuta să combată pe dușmanul comun.

Să ne întórcem la Cotrocenĭ.

Am lăsat peste 200 de deputațĭ, cetățenĭ, archimandriți, preoțĭ, boerĭ și fiĭ de boerĭ, negustorĭ și profesorĭ, în lagărul turcesc, împresurațĭ de 3 șirurĭ de soldațĭ, expușĭ baionetelor și gurilor de tun. Eĭ stătură ast-fel fără să-și pótă potoli

Sora Paraschivescu
Donatóre la biserica Cotrocenĭ
(Vedĭ pag. 162)

setea saŭ să se pótă hrăni cu ceva. La 9 césurĭ séra fură transportațĭ la mănăstire în mijlocul uneĭ colóne de 6 soldațĭ în șir, adică escortațĭ de o parte și de alta de doue colóne de cavalerie și urmațĭ de 2 tunurĭ cu fitilurile aprinse.

Ajunșĭ acolo, se dădu drumul la vre-o câțĭ-va arestațĭ, printre carĭ se afla și Dim. Ghica.

A doua ḑi Rustin-bey, secretarul luĭ Fuad Effendi, veni

www.dacoromanica.ro

la mănăstire și dădu drumul și lui I. Cantacuzen, fiul Caimacanului. Pe la 4 ore după prânz, sosi I. Voinescu, poliţaiul orașului și fost șef de stat-major sub guvernul constituțional. El adună pe toți arestații și-i întrebă pe fie-care de nume. Cei ce aveau un nume deosebit in mișcarea reformatóre, trebuiau să remână prisonieri. Celor-l'alți li se dădu drumul. Nu rămaseră în mănăstire de cât 27 inși, dintre cari cunóscem ne spune «Gazeta Transilvaniei» pe cei de mai jos și anume: călugărul Iosofat Snagoveanu, câte trei frații Golești, Ștefan, Alexandru și Radu, Grigore Grădișteanu, fost poliţaiu, Mărgărit Moșoiu, C. Aristia, Cesar Boliac, C. Rosetti, I. Brătianu, amêndoui Bălcescii, Nicolae și Barbu, D Bolintineanu, Ionescii amêndoi, Ipătescii, Vernescu, Cioranu, Zane și amêndoi frații Peretz; din neguțători: Dancovici, Vasiliade, Solacolu, Kiriloi.

Aceștia stătură în mănăstirea Cotrocenî 3 ḑile, unde aŭ fost bătuți. Părinții și prietenii lor, nu zăboviră a se duce la Fuad Effendi și la Omer Pașa, ca să le céră ertare. Ast-fel veniră să le dea drumul la vre-o câți-va neguțători; aceștia însă nu voiră să iasă zicênd, că dacă este cine-va vinovat, atunci eraŭ și dênșii și voiaŭ să sufere aceeași sórtă, ca și tovarășii lor.

Insă trebuia să dea drumul căpeteniilor de neguțători, căci cât timp ar fi stat arestați, magasinele și prăvăliile ar fi rămas închise în Capitală Nici un neguțător saŭ bancher nu voia să dea satisfacere așa zișilor mântuitori ai lor, dând vre-un semn de viață.

Intrevorbirile ce le avură unii dintre solicitatori cu Omer Pașa sunt remarcabile. Vom cita între altele pe cea următóre:

Un neguțător ducêndu-se la acest pașă ca să céră ertarea tovarășuluĭ seŭ care era închis, acesta ii zise:

«Nu te teme de nimic, căci cei arestați sunt mai în siguranță de cât cei ce sunt liberi. Ei se află sub paza soldaților disciplinați, pe când ciocoii voștri și alți intriganți plătesc pe ciutaci, Turci, cari conduc carele cu muniţiuni și-i pun să comită excese și asasinate chiar, pentru a învinovăți armata turcéscă de nedisciplină și a face să vie Rușii. Suntem cu toții împreună într'o stare fórte anevoiașă».

Omer-pașa, ca să dea pilde, a pus să se spânzure mai mulți Turci prinși în flagrant delict, saŭ recunoscuți criminali, după legile disciplinei.

www.dacoromanica.ro

Consulul englezesc, d. Colquhoun, s'a deosebit cu acest prilej, pledând pe lângă Fuad Effendi causa ţĕreĭ in de obşte şi a arestaţilor in particular. El se duse maĭ de multe orĭ la comisarul Turcesc, ca să cĕră liberarea arestaţilor, paşpoarte şi o escortă pentru eĭ până la graniţă.

La 17 Septembre, se hotări să se dea drumul tuturor arestaţilor, dintre carĭ vre-o cinci-spre-ţece trebuiaŭ să trécă in Austria. N. Golescu era hotărât să se ducă la Constantinopole, iar 15 de care am vorbit, găsiră cu cale să se ducă pentru cât-va timp in Transilvania, maĭ bine de cât in orĭ-ce altă parte. Tell, Heliade şi Voinescu, fost secretar de Stat, trebuiaŭ să se intâlnéscă cu cei de maĭ sus la Cotrocenĭ. Plecarea era socotită la patru césurĭ după amiazĭ. După cuvintul dat de Fuad Effendi consululuĭ englez, eĭ trebuiaŭ să fie escortaţĭ cu toţiĭ de către grade turceştĭ, pentru siguranţa lor, până la graniţa austriacă. Voinescu se duse de se intâlni cu arestaţiĭ; Tell insă şi cu Heliade se hotrâră să plece in deosebĭ.

Pe la opt césurĭ séra, ceĭ de la Cotrocenĭ urcându-se in trăsură, cu o escortă care nu părea ca avea să-ĭ trateze ca pe nişte ómenĭ liberĭ, fură indreptaţĭ de o cam dată spre Braşov, şi, după un inconjur de maĭ bine de două césurĭ noaptea, băgară de sémă că se duceaŭ spre Miază zi in loc d'a se duce spre Nord. [1])

Buniĭ patrioţĭ, sunt duşĭ sub escorte până la Giurgiu ca de aicĭ să-şĭ incalţe opincile exiluluĭ: unii spre Turcia la Constantinopole, alţiĭ in Austria, iar alţiĭ in Franţa.

Turciĭ nu stătură mult in ţară de óre-ce in urma lupteĭ vitejescĭ a pompierilor din Délul Spireĭ cu Turciĭ in ziua de 13 Septembre 1848, cât şi din alte fapte crude săvârşite de eĭ după povaţa agentuluĭ rusesc, carĭ căuta să-şĭ resbune arderea regulamentuluĭ organic pe de o parte, iar pe de alta să motiveze intrarea Ruşilor in Principate, carĭ n'asceptaŭ de cât un pretext pentru ácésta, Ruşiĭ ocupă milităresce Principatele Române, sub cuvènt că voesc să le scape din apăsările Turcilor şi să inăbuşe revoluţiunea.

Se cunosc faptele.

Ruşiĭ ocupă ambele Principate până la isbucnirea res-

1) I. Heliade Rădulescu. Amintirĭ asupra Istorieĭ Regenerăreĭ Române, pag. 237—239.

www.dacoromanica.ro

boiuluĭ Crimeic şi nu le-aŭ părăsit definitiv de cât la 7 Augst 1853. Dar abia plecă Ruşiĭ şi imediat Nemţiĭ ocupă Principatele. Eĭ işĭ stabilise lagărul la Cotrocenĭ şi fiind-că aŭ stat aicĭ până după incheierea tractatuluĭ de la Paris, eĭ işĭ făcuseră aicĭ barăcĭ solide. Aceste barăcĭ — după retragerea trupelor nemţescĭ, — aŭ fost vèndute la mezat în anul 1857. [1]

Tabăra de la Cotrocenĭ

In anul 1863 prin Decretul No. 5380 din 29 Iulie se aprobă inflinţarea uneĭ tabere pe platoul Cotrocenĭ; «căcĭ concentrarea trupelor in tabere — ḑice raportul către Domn — este singurul mijloc de a putea desăvârşi instrucţia uneĭ armate, de a desvolta spiritul de corp printre oficerĭ prin obicinuinţa de a vieţui in comun, de a deprinde pe şefiĭ de corpurĭ cu tactica cea mare, prin evoluţiile armatelor combinate; in fine taberile fiind adevĕrata şi singura şcólă in timp de pace în care o armată se póte constitui cu soliditate şi deprinde cu ostenelile vieteĭ militare».

Tabăra se inflinţéză cu urmĕtórele trupe:

Un batalion de vênătorĭ, douĕ batalióne din infanterie, unul din regimentul 2 şi cel-l'alt din reg. No. 7, brigada de lăncierĭ (I-iul şi al II-lea regiment), regimentul de artilerie (4 baterĭ, batalionul de geniŭ, un escadron de geandarmĭ, un division din trenul echipagelor şi din miliţie, douĕ batalióne: unul de Dunăre şi altul de munte, şi in fine, 4 escadróne de dorobanţĭ, in total 8500 ómenĭ cu 2230 caĭ [2].

S'a construit tabăra în apropierea Bucurescilor, pentru inlesnirea aprovisionăreĭ trupelor cu cele necesare din Bucuiescĭ, afară de pesmet şi pâine, pentru care s'a construit cuptóre de câmp în grădina Pencovicĭ, (aḑĭ Manutanţa centrală), ceea-ce constituia un inceput de «manutenţiune milltară». In fie-care corp s'aŭ intocmit cantine pentru oficerĭ.

Trupele se aflaŭ adăpostite prin corturĭ şi barace.

In ḑiua de 11 August s'a inaugurat tabăra printr'un Te-Deum in presenţa Domnitoruluĭ.

Un regulament ad-hoc prescrie in mod amenunţit ser-

1) Veḑĭ Buletinul Oficiaĭ pe acest an.
2) Tabăra Cotrocenĭ din anul 1863 (ediţ. oficială) din 1867, p. 1—8.

www.dacoromanica.ro

viciul în tabără, timpul pentru exerciţiĭ, corvóde, distribuţiunĭ, serviciŭ sanitar, despre caĭ, oficerĭ de serviciŭ, staturile majore, ordonanţe, ţinută, etc.

Tabăra 'şĭ avea capela eĭ şi personalul trebuitor. In tóte Duminecile şi sĕrbătorile, la orele 9 a. m., se va oficia serviciul divin pe altarul tabereĭ. Tóte trupele vor asista sub arme în mare ţinută: cavateria călare, artileria cu caĭ înhămaţĭ la tunurĭ. Toţĭ oficeriĭ cu saŭ fără trupă, impiegaţiĭ inten-

Dobre Nicolaŭ
Constructorul marilor clădirĭ de la Cotroceni şi al fabriceĭ de tutun de la Belvedere. (Veḑi pag. 172).

denţeĭ, medicii militarĭ de la ambulanţă şi oficeriĭ de Ad-ţie, vor asista la liturgie.

Apoĭ urméză regulele în timp de larmă (alarmă), tragerea în ţintă, justiţia militară, învoirĭ, poliţia tabereĭ, plătitorĭ, raporturĭ şi situaţiĭ.

De la 11 August până la 28 Septembre, s'aŭ dat regule precise şefilor de corpurĭ, despre modul cum trebue să facă instrucţiunea şi asupra căreĭ părţĭ să insiste maĭ mult.

www.dacoromanica.ro

Mihail Obrenovicĭ, Principele Serbieĭ, recomandă Domnitoruluĭ pe colonelul Milivoiŭ Petrovicĭ, șeful artilerieĭ și director al aședemintelor militare din Craguevați și pe căpitanul de stat major Ivanovicĭ, spre a urmări lucrările din lagărul de la Cotrocenĭ, carĭ s'aŭ și aședat in mărele cartier general al lagăruluĭ, în care li s'aŭ dat tóte inlesnirea spre indeplnirea misiuneĭ cu care aŭ fost insărcinațĭ.

In ḑiua de Duminecă 1 Septembre, ora 9 a. m., tóte corpurile eraŭ in mare ținută, căcĭ în acea ḑi urma să li se impartă stégurile.

Cu acea ocasiune se făcuse un pavtlion in fața altaruluĭ tabereĭ, pentru Domnitor, la care aŭ luat parte Domnitorul și tóte autoritățile civile și militare.

Serviciul divin a fost oficiat de Mitropolitul, insoțit de inaltul cler. După sfințirea drapelelor, Domnitorul le imparte la șefiĭ de corpurĭ respective, c'un ceremonial deosebit. Apoĭ intr'o caldă și patriotică cuvêntare, spune intre altele, că «stégul represintă tóte datoriile și tóte virtuțile militare, carĭ se cuprind în acele douĕ cuvinte săpate pe vulturiĭ românĭ, *Onóre și Patrie*». Apoĭ primescd jurămêntul trupelor.

In ḑiua de 30 Septembre s'aŭ dat instrucțiunĭ asupra manevrelor.

Manevrele se incep la 3 Octombre 1863, in urma unuĭ detailat program și se termină la 5 Octombre.

Manevrele, printr'un ordin de ḑi către tóte óstea, anunță că «exercițiile militare ale tabereĭ Cotrocenĭ sunt terminate». «Inainte de a ve reintórce in garnisónele vóste, voesc a ve arĕta mulțumirile mele». Mai departe arată cum s'a desvoltat disciplina, exercițiile militare, și carĭ trupe s'aŭ distins în manevre, numindu-le pe fie fie care in parte. Apoĭ se concediază trupele de reservă, promițêndu-le că le va da pămênturĭ, ceia-ce a și făcut in 1864.

Armata a stat la Cotrocenĭ 6 lunĭ de ḑile. Cu intreținerea eĭ s'aŭ cheltuit 267.057 leĭ, a un leŭ pe ḑi de soldat.

Situațiunea Tabereĭ

Am spus că soldațiĭ eraŭ adăpostițĭ in bărăcĭ de scîndurĭ și corturĭ. Atât bărăcile cât și corturile ocupaŭ posițiunea imediat dinaintea curțeĭ palatuluĭ și bisericeĭ de la Cotrocenĭ

www.dacoromanica.ro

mergênd paralel pe drumăl Săreĭ, orĭ maĭ propriŭ vorbind, cu linia ferată, ca apoĭ să apuce in diagonală spre actuala tabără.

Capela era in mijlocul tabereĭ, iar ambulanţa pe locul unde se află astă-qĭ Institutul Botanic. Linia tiruluĭ incepea de lângă podul Dómneĭ spre raza fortificaţiunilor. O erbărie s'a construit in marginea nordică a platouluĭ şi cade astă-qĭ in cuprinsul deposituluĭ de muniţiunĭ, cum şi alte clădirĭ, carĭ vor servi maĭ tirziŭ de magasiĭ pentru Pyrotechnie, care in curind se va infiinţa aicĭ, după ce tabăra se va strămuta la 1869 pe câmpia Turcenilor şi Movilenilor, doue sătişóre situate pe malul Siretuluĭ, la 8 kilometri spre apus de Tecuciŭ.

Acum să ne ocupăm in special de fie-care stabiliment in parte, care s'aŭ infiinţat la Cotrocenĭ după strămutarea tabereĭ la Furcenĭ.

Pyrotecnia Armateĭ

Cuvêntul Pyrotechnie se derivă de la grecescul Πύρ-ος foc şi τέχνη artă, meşteşug saŭ sciin'ă de a prepara artificiĭ, fie pentru plăcere, orĭ pentru necesităţile artilerieĭ cum şi fabricaţiunea muniţiunilor de infanterie.

Există o singură Pyrotechnie in tótă ţara şi este pusă sub autoritate imediată a Ministeruluĭ de Resboiŭ şi Inspectoruluĭ general al Artilerieĭ peutru tot ce privesce serviciu special al acestuĭ stabiliment. Cât privesce insă poliţia şi disciplina personaluluĭ eĭ, depinde de comandamentul corpuluĭ II de armată, in a căruĭ circumscripţiune cade [1])

Aceştia qise să vedem când s'a infiinţat pyrotechnia şi prin ce fase a trecut.

Vechimea pyrotechnieĭ nu se ridică de cât la cel mult la 40 de anĭ, şi nu singură, adică considerată ca stabiliment aparte, ci la un loc cu arsenalul şi pulberăria armateĭ.—Causa? Grelele împrejurărĭ prin care aŭ trecut ţerile romane de la pierderea domnieĭ pământene!

1) L'armée Roumaine en 1900, notice publiée pour l'Exposition universelle de Paris, par la commissinn militaire roumaine. Angers Germaine & Grassin imprimeurs-libraires 40, rue du Cornet et rue Saint-Laud 1900, pag. 228.

Acéstă lucrare este de altminterlea destul de meritósă, are insĭ marele defect de a nu indica isvórele consultate.

www.dacoromanica.ro

La anul 1860, țerile române nu se unise încă definitiv, ci existaŭ două ministere de Resboiu, unul in Bucurescĭ și altul în Iașĭ, c'un singur arsenal la Copoŭ lângă Iașĭ, — căcĭ despre cel din țéra Românéscă nu se pomenesce încă [1]). In budgetul acestuĭ arsenal, pe anul 1860, la capitolul 17, se menționéză pentru prima óră cuvêntul «pyrotechnie» dat unuĭ asimilat (sub-locotenent), care făcea parte din personalul divisionuluĭ de artilerie. De sigur — ḑice d. colonel V. P. Năsturel, — că acest asimilat era însărcinat cu manipularea și intreținerea munițiunilor ce se aflaŭ la division [2]). Personalul divisinnuluĭ de artilerie, division format din 2 bateriĭ. era fórte numeros intru cât privesce «*ómeniĭ de nerînd*» și *meșteriĭ*; de unde resultă că se făceaŭ numaĭ reparațiunĭ și acestea se executaŭ la corp și nu la arsenal

In anul 1861 Marți 24 Ianuarie, s'a serbat pentru a II-a óră ḑiua unireĭ Prîncipatelor, și a alegereĭ de Domn a colonelului Alexandru Ioan Cuza; corpul oficerilor din garnizónă a oferit un banchet Domnitoruluĭ, care a avut loc în sălile arsenaluluĭ și la care aŭ luat parte Mitropolitul Ungro-vlahieĭ Nifon, corpul diplomatic, etc. etc. Vedem dar, că exista un arsenal și in țara Românească și încă destul de măricel, de óre ce avea sale încăpătóre, în care să se dea un asemebanchet [3]).

Prin ordinul de ḑi, pe tótă óstea No. 76 din 1 Martie 1861, se fixéză sumele cuvenite fie-căruĭ corp pe lună din masele generale de intreținere. Intre alte corpurĭ la No. 5 se găsesce pentru companiile de meseriașĭ: cea din Iașĭ 150 leĭ și pentru cea din Bucurescĭ 225 leĭ. Apoĭ la pagina 227 a Monitoruluĭ No. 15 din 11 Martie, se află *o listă de obiectele ce sunt autorisate corpurilor a le aprovisiona din masa de intreținere.* Din acéstă listă se vede că un regiment de infanterie este autorisat a *drege arme, capsultașe și tampóne*, etc., obiecte trebuincióse *la prefacerea patrónelor*, etc. Un regiment de cavalerie trebue să intrețină sulițele, iar un regiment de artilerte să facă *micĭ reparațiunĭ afetelor cutiilor*

1) Locot.-Colonel V. P. Nasturel: Istoricul Pyrotechnieĭ publicat în Revista Artilerieĭ, an. VII, pe Iunie 1893, pag. 263, și de care ne-am servit la acéstă lucrare.

2) In opera citată.

3) Locot.-Colonel V. P. Nasturel, ap. cit. pag. 263—264.

www.dacoromanica.ro

de cartuşe şi celor-l'alte trăsurĭ Vedem decĭ, că aci este vorba de micĭ reparaţiunĭ şi întreţinerĭ [1])

Maĭ vedem că în arsenal se coprindea Pyrotechnia şi pulberăria cu alte cuvinte, se făceaŭ de tóte, sau maĭ propriu vorbind, nimic.

Se impunea decĭ. o reorgauisare a diferitelor serviciĭ ale arsenaluluĭ, potrivit cu necesităţile din ce în ce maĭ marĭ ale armateĭ şi cerinţele timpuluĭ.

In anul 1861 Noembre 23, s'a decretat ca Direcţiunea stabilimentelor militare să fie divisată în treĭ secţiunĭ, care cuprindea:

Vederea Pirotechnieĭ armateĭ

Secţia I Pirotechnică

a) Un atelier pentru confecţionarea muniţieĭ şi a artificiilor necesare armateĭ, este tot odată însărcinat cu instrucţia teoretică şi practică a ómenilor detaşaţĭ, spre a forma artificiĭ pentru artilerie.

b) Un atelier pentru fabricarea şi încărcarea capselelor de resboiŭ.

1) Locot.-Colonelul V. P. Năsturel op. cit. pag. 265.

www.dacoromanica.ro

c) Un laboratoriu de chimie pentru analisele și cursul de Chimie.

d) Deposite de praf.

Secția II Arsenalu de construcții

a) Un atelier pentru construcția și reparația trăsurilor și afetelor armateĭ.

b) Un atelier de armurieri, pentru reparația și transformarea armelor de foc portative. Acest atelier va forma și armurieri pentru infanterie.

c) O fonderie pentru confecționarea projectilelor de artilerie și pieselor mecanice și a mașinelor stabilimentelor.

d) Un atelier mecanic pentru construcția și reparația mașinelor.

e) Deposite de arme [1]).

Atelierele secțiilor I și II se vor instala în localurile bisericeĭ «Curtea arsă» (din Bucuresci), unde se vor efectua construcțiile și transformările necesare. Secția III rămâne la Târșor lângă Ploești.

Prin art. 2 se arată ce personal trebue să aibă stabilimentul.

Secția I Pirotechnia

Un căpitan comandant
Doĭ locotenenți } Detașați din artilerie.

a) Sala de artificii

1 Maistru artificier.
1 Sergent, 1 brigadiăr și 10 soldați.

b) Capsuleria

1 Chimist instructor preparator.
2 Sergenți, 2 brigaeieri și 20 soldați.

---

1) Locot.-Colonel V. P. Năsturel, op. cit, pag. 268—69.

www.dacoromanica.ro

c) Depourile de praf

2 sergenţĭ şi 2 brigadierĭ (din care unul va fi la Iaşĭ [1]).

Prin articolul 3 se rinduesce ca personalul inferior să fie sub autoritat a imediată a directoruluĭ stabilimentuluĭ, apoĭ se arată modul de recrutare şi că compania de uvrierĭ militarĭ a stabilimentelor, va purta uniforma corpuluĭ de artilerie, *afară de uvrieriĭ companieĭ*, carĭ se vor detaşa din diferite corpurĭ, un numer de grade inferióre, pentru instrucţie şi spre a forma uvrierĭ specialĭ, adică pentru artificiĭ, câte un om de baterie şi . . . . . ómenĭ detaşaţĭ se vor trece in subsistenţă, in compania stabilimentelor. Termenul istrucţiilor va fi de 2 anĭ.

Art. 4. Pentru formarea companieĭ de uvrierĭ se vor alege ómenĭ tinerĭ, care maĭ aŭ cel puţin 3 anĭ de serviciŭ. Eĭ vor fi designaţĭ de ministerul de Resbel, după propositia şefilor de corpurĭ. Dacă vre-unul din aceştĭ ómenĭ se va arăta cu puţină dispositie saŭ conduită neregulată, atuncĭ el se va inapoia corpuluĭ seŭ, după propositia Directoruluĭ stabilimentelor şi aprobaţieĭ ministeruluĭ de Resboiŭ.»

Dar fiind-că lucrările pyrotechnieĭ s,aŭ mărit colosal in paralel cu cele ale arsenaluluĭ, s'a simţit necesitatea ca aceste doue stabilimente să fie separate, avènd fie-care administraţiile lor propriĭ. Acéstă separaţiune are loc pe ḑiua de 24 Noembre 1873. Generalul Florescu pe atuncĭ ministru de Resboiŭ, supune Domnitoruluĭ spre aprobare, decretul insoţit de raportul către Domnitor, prin care motivéză necesitatea, separând serviciul Pirotechnieĭ de acel al stabilimentelor de artilerie şi care se şi aprobă, după ce se arată desvoltarea la care a ajuns, iar maĭ departe adaugă raportul :

«Astă-ḑĭ, am onóre a supune la aprobarea Inălţimeĭ Vóstre aleturatul proect de decret, care prevede separarea serviciuluĭ Pirotechnieĭ de acel al stabilimentelor de artilerie din Bucurescĭ, precum şi organisarea sa cu un personal deosebit, pentru a mărgini responsabilitatea pe viitor şi a regula intr'un mod stabil aprovisionarea armateĭ, cu munitiunile de care are nevoe.

1) Cele-l'alte servicii ne intrând în cadrul nostru, nu ne vom ocupa de dinsele de cât intru cât vin în atingere cu cestiunea ce ne preocupă.

www.dacoromanica.ro

De aceste considerante, am onóre Prea Inalte Dómne, a mai adăuga, ca pentru a putea avea, la un cas de mare trebuință, destuĭ artificierĭ, cu cunoscințe practice și teoretice, precum și pentru ca corpurile să aibă tot-d'a-una artificierĭ obicĭnuițĭ cu mânuirea prafuluĭ și cu fabricațiunile pirotechnice, personal de care s'a simțit și se simte mare necesitate, mai cu sémă de către artilerie, geniu și flotilă, am credut de cuviință ca tot la direcția pirotechnieĭ să se înființeze și *o sală de artificiĭ*, care va fi urmată atât de ómenĭ din plutonul de artificierĭ, cât și de ómenĭ detașațĭ de la corpurĭ pentru acest sfîrșit.

Acești ómenĭ vor fi dintre ceĭ ce vor lua parte la tot felul de fabricațiune, în timp de un an și jumetate, iar după aceea se vor întórce la corpurĭ pentru a fi Intrebuințațĭ la acestea ca artificierĭ, magasinerĭ, etc., până la liberarea lor în reservă.

Școla de artificierĭ deosebit, ea va putea vărsa la fiecare an și jumetate un numer de artificierĭ, carĭ vor fi de mare folos în corpurĭ și care în timp de résboiŭ vor putea fi rechemațĭ la Pirotechnie, apoĭ va fi și ca o pregătire pentru aceĭ din acești ómenĭ carĭ ar dori să se presinte la examenul de guard de artilerie, pentru care astă-dĭ întâmpinăm atâtea greutățĭ spre a 'ĭ recruta [1]).

Prin înaltul decret din 24 Noembre 1873, se separă Pirotechnia de Arsenal și se decretézá și înființarea uneĭ școle de artificierĭ, care funcționézá și până astă-dĭ [2]).

Se hotărăște ca localul Pirotechnieĭ să se facă pe platoul Cotrocenilor. Locul însă, pe care urma să se construiască încăperile stabilimentuluĭ, era dat cu embatic la maĭ multe persóne, între carĭ citám pe Dr. Davila, Nedea, căpitanul Ivanovicĭ Liubomir. și alțiĭ pe carĭ statul a trebuit să 'ĭ exproprieze mai întâiŭ și apoĭ să se încépă construcțiunile, ceeace s'a și făcut.

Acéstă expropriere a costat suma de leĭ . . . . . [3])

Necesitatea taberei de la Cotrocenĭ, a cerut înființarea

1) L.-Colonel V. P. Năsturel, rev. Arm. an. VIII pe Ianuar 1894, p. 16—18.

2) Rev. arm. an. VIII, pe Ianuar 1894, pag. 16—18.

3) Acestea mi le-a povestit fiĭ luĭ moș Nedea, Costache și Gheorghe Nedea, bătrînĭ și eĭ de peste 60 anĭ și care locuesc aci în str. Carol Davila.

www.dacoromanica.ro

altor deposite. Intre anii 1868–70 s'a mai construit și alte dependinți. După ridicarea taberei de pe platoul Cotrocenilor și strămutarea ei la Furceni, acele dependinți au remas de-o cam dată pentru întrebuințări potrivite nevoei timpului. Cu ocasia separărei Pirotechniei de Arsenal și aședarea ei pe platoul Cotrocenî, pe lângă clădirile deja existente, a început să se construiască alte clădiri fără dispositiuni simetrice și ușor de priveghiat. Clădirile sunt risipite și zidite după voință momentană, care a decis la clădirea lor, fără a se urma un plan conceput mai din nainte.

Prima clădire a fost locuința pompierilor construită în 1868, a costat lei 7.300

A urmat apoi în 1869 următórele clădiri:

Un pavilion pentru compania Pirotichniei, costând 32.000

Un atelier pentru tuburi și cartușe 12.009

Șase magazii pentru modele, cartușe de infanterie, proectile, pulbere de artilerie, lădi, butóe góle, proectile pentru tunul de asediu 72.000

Un grajd cu orzărie și remisă 4.500

O clădire pentru spălat tuburile 8.500

O magazie de ferărie 7.500

Un atelier pentru fabricat glónțe, tuburi și rondele 16,000

O magazie de obuze 12.000

O clădire pentru conograf 8.500

In 1880 s'a construit:

Un atelier pentru glónțe 12.000

Un atelier pentru cartușe 16.000

O latrină pentru bărbați 3.000

In 1883 s'a construit o latrină 3.000

In 1885 s'a construit:

Casa portaruluî 3.000

O cantină 7.000

In 1888 s'a construit:

Patru clădiri de scânduri pentru recepție, magasie de unelte, și depouri de mașini 56.000

Doue-spre-dece clădiri de scânduri pentru: magasie de cartușe, atelier de scos iarbă din glónțe, desfăcut cartușe, confecționat cutii de cartușe, împachetat cartușe 144.000

www.dacoromanica.ro

Șase remise de scânduri destinate pentru depositе de materii prime 33.000
Cinci remise de scânduri, destinate pentru depositе de pulbere, cartușe vechi, scule, etc. 12 000
Doue magasii pentru fie-care stupile și srapnele 33.000
Șase magasii pentru pulbere de infanterie . . . 108.000
Un atelier mecanic 6.000

In anul 1889 s'a construit:

Un atelier mecanic prelungirea celui-l'alt . . . 70.000
Un castel de apă și uu coș de fum 21.000

In anul 1893 s'a construit:

O magasie de pulberă 13.000

In anul 1894 s'a construit:

O magasie de focóse.
O latrină.
S'a mărit atelierul.

In anul 1895 s'a construit:

Un pavilion de trupă 82 000
S'a transformat vechea casarmă a Pirotechniei în pavilion de administrație 12 000

In anul 1896 s'a construit:

Un atelier de încărcat cartușe de resbel 23.000
O magasie de pulbere și un corp de gardă . . 17.000

Tóte aceste clădiri aŭ fost lucrate în regie de antrerenorul Dobre Nicolaŭ.

Locul Pyrotechniei are o suprafață de 13 hectare și 6584 m. p. (vedi stările de fixație Corp II de armată serv. de geniu.

Până acum am vedut din enumĕrarea corpurilor diferitelor clădiri ca Pirotechnia se efectuă:

Fabricația munițiilor de infanterie și cartușelor a tuburilor metalice pentru cartușe, a cartușelor de revolver, a artificiilor de resbel și pentru sărbĕtori. [1])

Personalul

Personalul permanent al Pirotechniei, se imparte în personalul: militar și civil.

Personalul militar coprinde: un director cu grad de lt.-colonel, un sub-director cu gradul de maior, un căpitan comandant al companiei de uvrieri militari și un locotenent

1) Vedi Istoricul manuscris al Pyrotechniei.

www.dacoromanica.ro

patru căpitanĭ şefiĭ de ateliere şi al biurouluĭ studiilor, 10 guarḑĭ de artilerie, comptabil şi ajutóre, 10 sub-ofiţerĭ guarḑĭ de artilerie, o companie de artificierĭ militarĭ, elevĭ de artificierĭ şi un şef de pompierĭ.

Personalul civil coprinde: un şef-mecanic, chimiştĭ şi sub-chimiştĭ, desenatorĭ, litografĭ, şefĭ-artificierĭ, sub-şefĭ artificierĭ, şefĭ şi sub-şefĭ de ateliere, un arhivar, păzitorĭ de

Halfon Sabetay, donator la Asil
(Vedĭ biografia la pag. 268).

magasiĭ saŭ guarḑĭ magasionerĭ, portarĭ, etc. şi in fine uvrierĭ intr'un numer variind intre 1000—1500 până la 2000 ḑilnic, dupe importanţa comenḑilor.

Organisaţiunea şi serviciul

Serviciul Pirotechnieĭ coprinde cincĭ părţĭ distincte:

Instrucţiunea, aprovisionările, administraţia şi contabilitatea, serviciul companieĭ uvrierilor.

www.dacoromanica.ro

Instrucţiunea. Instrucţiunea personaluluĭ militar al pirotechnieĭ, coprinde instrucţiunea oficerilor şi elevilor artificieri. Instrucţiunea oficerilor se face prin mijlocul coferinţelor făcute in cursul anuluĭ, după un program stabilit de directorul stabilimentuluĭ.

Tóte elementele necesare, sunt puse la dispositiunea oficerilor, fiind-că chestiunea propusă să fie studiată in mod serios şi expusă cu competinţă. Programa studiuluĭ dată elevilor artificieri este dată de minister, materiile inveţămintuluĭ sunt repartisate pe 3 anĭ de studiĭ şi imbrăţişéză cunoscinţele necesare pentru a fi in stare de a indeplini funcţiunile de artificieri in corpurile de trupă.

Aprovisionările Comenzile maşinelor, utenzilelor, aparatelor şi materiilor prime necesariĭ pirotechnieĭ sunt făcute de minister, furniturile sunt primite de comisiunea de administraţiune a Pirotechnieĭ şi imagasinate in depositele corespunzétóre, sub controlul intendenţeĭ militare.

Fabricaţiunea Din punctul de vedere al fabricaţiuneĭ, serviciile pirotechnieĭ sunt repartisate in 3 grupe:

Direcţiunea generală, atelierele şi depositele. Direcţiunea generală coprinde: serviciul technic (studiĭ, experienţe şi informaţiunĭ), comtabilitatea comanda şi casa.

Atelierele aŭ următórea impărţire:

Fabricaţiunea tuburilor metalice recuit, cu ateliere de recuit [1]) lustragiul, vernisagiul, controlul şi impachetatul.

Fabricaţiunea glónţelor cu atelierele de recuit, lustragiu, control şi impachetare.

Fabricaţiunea capselor cu ateliere de lavagiu, lustragiŭ vernisagiu, control incărcare şi impachetare.

Fabricaţiunea tuburilor pentru cartuşe de revolver şi de tir, redus cu ateliere de recuit lavagiŭ, lustragiu, vernisagiu şi impachetare.

Incărcarea (chargement) cu ateliere de aşezarea capsulelor de control şi de impachetare.

Incărcarea cartuşelor de revolver de tir repede, şi a cartuşelor de manevră cu ateliere de control şi impachetare.

---

1) In chimie se numesce ast-fel, operaţiunea făcută metalelor duetile, udate şi apoĭ bă:ute cu ciocanul. Ea consistă in a inroşi ferul şi al răci incetul cu incetul, ca ast-fel să'şĭ dăbéndéscă elasticitatea perdută.

www.dacoromanica.ro

Cartonage pentru impachetarea muniţiunilor de infanterie şi cartuşe de revolver cu atelier de control.

Confecţionarea giulelelor (gargousones), cu atelier de control şi de impachetare.

Impachetarea muniţiunilor de artilerie, cu atelierul de control şi impachetare.

Incărcarea focóselor cu timp şi fucóselor percutante, cu atelierul de control şi impachetare.

Fabricaţiunea etupilelor, amorselor electrice şi a altora, cu ateliere de incărcare, de control şi de impachetare.

Fabricaţiunea fulminantuluĭ de mercur, cu atelierele pentru preparaţia compositiuneĭ şi pentru conservarea fulminantuluĭ preparat.

Preparaţia substanţelor explosibile necesare la diferite fabricaţiunĭ, cu ateliere de control şi de conservare.

Fabricaţiunea cartonagelor necesare pentru artificele de resbel şi pentru sĕrbătorĭ, cu ateliere de preparaţiunea diferitelor compositiunĭ intrebuinţate pentru a incărca aceste artificiĭ, ateliere de control şi de impachetare.

Laborator de chimie.

Museul şi sala de modele.

Atelier mecanic; fabricaţiunea matricelor, ponsónelor etc.

Atelier de ferărie.

Atelier de tâmplărie; confecţionarea caselor.

Depourile sunt in numĕr de treĭ; depoul de maşinĭ şi unelte, depoul de materiĭ prime şi depoul de obiecte confecţionate.

Administraţiunea. Directorul pirotechnieĭ este şeful administraţiuneĭ acestuĭ stabiliment, ca şi al contabilităţeĭ, fondurilor şi a materialelor. El işĭ exercită atribuţiunile sale conform regulamentelor şi decisiunilor in viguare.

Gestiunea este incredinţată agenţilor comptabilĭ, presanalmente responsabilĭ.

Execuţiunea este asigurată de către agenţĭ colectivĭ, saŭ individilorĭ care n'aŭ calitatea de gestionarĭ, dar care participând la detaliile serviciuluĭ şi sunt responsabilĭ de stricta execuţiune a regulamentelor şi ordinelor pe care le primesc de la director.

Serviciul companieĭ uvrierilor militari. Uvrierĭ militarĭ sunt intrebuinţaţĭ in diferite ateliere, în lucrărĭ de tot

www.dacoromanica.ro

felul, după cunoscinţele şi aptitudinilor, ast-fel că întrebuinţarea materialelor şi muniţiunilor care se găsesc în magasinele pirotechnieĭ.

Căpitanul, comandantul companieĭ este sub autoritatea superióră a directoruluĭ Pirotechnieĭ, însărcinat cu instrucţiunea, disciplina şi administraţia interióră a acesteĭ trupe.

Nicĭ trupa nicĭ oficerĭ ataşaţĭ la pirotechnie, nu iaŭ nicĭ o parte la serviciul de garnisónă. Eĭ nu póte fi substraşĭ de la serviciul lor special [1]).

Directoriĭ Pirotechnieĭ

Robescu Alexandru, Maior 1875 Februarie 7—1876 Aprilie 25.

Carp Ion, Maior 1876—Aprilie 25—1877 Aprilie 24.

Robescu Alexandru, Maior 1877 Aprilie 24—1881 Aprilie 8.

Robescu Alexandru, Lt.-colonel 1881 Aprilie 8—1881 Maiŭ 15.

Tel Alexandru, Lt.-Colonel 1881 Maiŭ 15—1883 Decembrie 21.

Şomănescu Ion, Maior 1883 Decembrie 21—1884 Februarie 1.

Grămăticescu George, Maior 1884 Februarie 1—1885 Iunie 20.

Alexandru Constantin, Lt.-Colonel 1885 Iunie 20—1886 Septembrie 1.

Ghenovicĭ George, Lt.-Colonel 1885 Septembrie 1—1886 Maiŭ 10.

Grămăticescu George, Lt.-Colonel 1886 Maiŭ 10—1888 Octombrie 1.

Berestеanu Georgescu Ion, Lt.-Colonel 1881 Octombrie 1—1890 Noembrie 1.

Nicolaŭ Emanoil, Lt.-Colonel 1890 Noembrie 16—1892 Iunie 20.

Mareş George, Lt.-Colonel 1892 Iunie 20—1893 Aprilie 1.

Năsturel Vasiliu Petre, Lt.-Colonel 1893 Aprilie 1—1894 Ianuarie 16.

---

1) L'armée Roumaine p. 228—232.

www.dacoromanica.ro

Dragomirescu Ion, Maior 1894 Ianuarie 16—1894 Maiu 10.
Dragomirescu Ion, Lt.-Colonel 1894 Maiŭ 10—1899 Aprilie 1.
Stroescu Gh., Lt.-Colonel 1899 Maiŭ 10.

Istoricul regimentului I de Geniŭ

1859—1900

Priviri Generale

Cuvîntul *Geniŭ* are trei însemnări, fiind-că el însuşi se derivă din trei cuvinte care diferă etimologiceşte între dînsele:

I geniŭ, genius, gentilis derivat de la *gens-tis* naţiune nume prin care ebreii designaŭ pe toţi eceia care nu eraŭ israeliţi şi în special pe păgâni, adoratori de idoli «ca să fie némurile împreună moşteni» [1]).

II geniŭ, ingenium exprimă cea mai înaltă putere la care se póte ridica facultăţile omeneşti bunióră cum a fost poeţii Homer, Virgiliŭ, Dante, Corneille, Schackespeare; artişti: Phidias, Michel Angelo, Rafael, Savanţii Kopernic, Galileŭ, Newton, generalii: Alexandru, Hanibal, Cesar, Napoleon sînt ómeni de geniu.

III geniul pentru inginerie derivă de la cuvêntul *engén* maşină saŭ este numele unei arte speciale care consistă a esecuta óre-care lucrări civile şi militare. In acest din urmă sens se cuprinde şi cuvîntul întrebuintat în armatele europene de astă-di.

Geniul militar, care cu infanteria, cavaleria şi artileria este una din cele 4 arme din care se compun armetele moderne, are ca atribuţiuni principale construcţiunea, atacul şi apărarea forturilor, mai are ca atribuţiuni întreţinerea, conservaţiunea şi ameliorația domeniului militar al statului.

De şi arta de fortificaţiuni şi întrebuinţarea maşinelor de resbel pentru locurile întărite este fórte veche, totuşi fortificatiunile în înţelesul modern nu se ridică de cât cel mult până la sfârşitul evului mediŭ ;şi geniul nu devine o armă

1) Efesenĭ III. 6 (Biblia tipărită la Petersburg 1819).

www.dacoromanica.ro

specială, de cât sub Henric IV. Louvoie formă un singur corp in 1690. In 1748 s'a infiinţat la Mesières şcóla de geniŭ. desfiinţată de convenţia naţională la 9 Septembrie 1793, reinfiinţată la Metz la 1802 purtând de la acéstă dată numele de şcóla de artilerie şi geniŭ, strămutată la Paris după resboiul din 1870—71. Intrarea in acéstă şcólă pentru studiŭ nu este permisă de cât acelor care aŭ absolvit şcóla polihtecnică.

Arma geniuluĭ la românĭ

Arma geniuluĭ la românĭ nu s'a infiinţat de cât dnpă proclamarea unireĭ principatelor. Primul batalion de geniŭ s'a infiinţat la 31 Maiŭ 1859 in Moldova, având ca comandant pe Petre Donicĭ. Acest batalion era intrebuinţat pentru utilitate publică, menţinut din fondurile ministeruluĭ lucrărilor publice, de care depindea numaĭ intru cât privesce proectele; iar cât privesce disciplina şi administraţia, depindea de Ministerul de resbel.

In 1860 se infiinţéză un al douilea batalion de geniŭ in Muntenia, aşa ca ambele batalióne pórtă numirea de regimentul I de geniŭ şi având aceiaşĭ menire ca şi batalionul din Moldova, pentru lucrările publice. Intocmirea proectelor şi esecutarea lucrărilor se făceaŭ sub privigherea Ministeruluĭ de interne

In anul 1860, Decembrie 21 căpitanul P. Donicĭ de la bat. I, e numit comandant la al II şi inaintat la gradul de maior in aceiaşĭ ḑi, La 1861 Maiŭ, batalionul II (Muntenia), plecă din Bucuăescĭ pentru facerea şoseleĭ Buzăŭ-Focşanĭ. La 31 Decembrie acelaş an se desfiinţéză batalionul I din Moldova şi cel de al II rămâne cu numirea de I batalion, trecând în bugetul ministeruluĭ de resbel şi incetând or ce dependinţă de alt minister. Oficeriĭ desfiinţatuluĭ batalion se repartiséză pe la diferite corpurĭ, iar căpitănul Cehinezu îşĭ dă demisia. Maiorul P. Donicĭ din batalionul I se eliberéză după a sa cerere la 12 Aprilie 1862 şi se numesce in locul săŭ căpitanul Slăniceanu.

In vara anuluĭ 1862, batalionul 1 de geniŭ a continuat soseaua Buzăŭ-Rimnicu-Sărat.

Tot in acest an se inarméză batalionul cu puscĭ nem-

www.dacoromanica.ro

ţescĭ în urma raportuluĭ către Domn presentat de generalul Florescu [1]).

Anul 1862. Acelaş lucru l'a executăt batalionul şi în vara anuluĭ 1863 până către începutul luĭ Iulie, când a trebuit să întrerupă lucrarea spre a întări printr'un marş forţat trupele contra unor bande poloneze, care călcase teritoriul pe la Costangalia.

Batalionul sub comanda căpitanuluĭ Slăniceanu, ia parte la 3 şi 5 Iulie la luptele la Costangalia şi Consăngeştĭ (pe Prut) contra acelor polonĭ şi primesce şi în alte mulţumirĭ dom-

Vederea Căzărmeĭ Reg. 1 Geniŭ

neştĭ, pentru purtarea vitejéscă ce a avut. In tómna acestuĭ an batalionul ia parte în concentrarea şi manevra taberilor de la Cotrocenĭ.

Anul 1864. In vara anuluĭ 1864 batalionul pe lânga continuarea şoseleĭ Buzăŭ-Râmnicu-Sărat, a maĭ construit un lung canal de 380 m. şi lărgime de 24 m. şi adâncime de 1.80 m. în care s'a abătut ăpa Râmniculuĭ spre a se apăra oraşul de inundatiunĭ. Zagazul lung de 110 metrĭ a fost fă-

1) „Revista Artilerieĭ" anul VII pe August 1893 p. 359, 361—2.

www.dacoromanica.ro

cut pé o inălțime de 1,50 și adâncime de 3 metri. Pe ziua de 28 Martie căpitanul Slăniceanu a fost avansat la rangul de maior în gradul ce il ocupa.

Anul 1865. In vara anului 1865 batalionul a esecntat o porțiune din șoseâua Cotrocenĭ-Grozăveștĭ, (șoseaua de la Curtea-Arsă) cam pe unde este închisórea militară de astăzĭ și arsenalul, cum și canalul între Arcuda și Joița pentru abaterea Dâmbovițeĭ.

Anul 1866. Prin decretul locotenenței din 25 Februarie 1866 batalionul de geniŭ se desființéză și in locul luĭ se înființéză 4 companiĭ: 1-a, 2-a și a 3-a de săpătorĭ și a 4 de pontonierl, ce se vor administra în parte.

La compania 1 săpătorĭ este numit comandant căpitanuĭ Crețulescu.

La compania 2 săpătorĭ Peiu Alexandrescu.

La compania 3-a săpătorĭ căpltanul Argetoianu Ion, la compania IV-a pontonierĭ căpitanul Berendeĭ Anton. Companiile ast-fel organisate ia parte la 26 Martie 1866 la concentrările armateĭ pe argeș. Compania 1 și a 2-a la divizia 2-a compania 1-a făcând parte din avaut-gardă, compania 3-a și a 4-a la divizia 2-a.

Anul 1867. La 1867 se înființéză din noŭ batalionul I de geniŭ, numindu-se comandant provisorie căpitan Crețulescu, care la 11 Maiŭ acelaș an este întărit definitiv în postul cel ocupa iar pe ziua de 30 August acelaș an, este avansat maior. Pe ziua de 5 Ianuarie compania de pontonierĭ se desface de geniŭ și se alătură de artilerie, având ca comandant pe căpitanul Greceanu G.

Domnitorul Cuza luase dispositiuni de a se interveni pe lângă guvernul imperial francez, ca să-ĭ trimită un număr de de oficerĭ instructorĭ atât pentru marină cât și pentru armata teritorială așa că Napoleon III trimite, un colonel cu un mulțĭ oficerĭ instructorĭ [1]).

Acești oficerĭ sânt repartisați pe la diferite corpurĭ cu menirea de a dirija instrucțiunea teoretică și practică a armateĭ românescĭ; unul din eĭ este primit la batalionul de geniŭ și anume căpitanul Roussel, acesta are loc la 28 Octombre anul 1867.

1) Memoriile regelui Carol al Romănieĭ vol. I, compuse de un martor ocular.

www.dacoromanica.ro

Trebue să adăogăm aci că A. S. Serenisime nu prea îĭ convine ataşarea acestor oficerĭ pe lângă armata română.

I. Pentru ca aceştĭ oficerĭ scriaŭ lucrurĭ neadevărate prin jurnalele franceze [1]).

II. Ca A. S. Serenisimă dorea să se organiseze armata română după sistemnl celeĭ prusiene, care dovedise în ultimele răsbóe a fi cea d'ntĕĭ armată din Europa; pentru aceste motive concediază pe o parte dintr'înşiĭ în mod politicos.

Anul 1868. In anul 1868 Iunie in 11 se promulgă legea pentru organisarea puterea armateĭ în România, iar arma geniuluĭ se organiséḑă ast-fel:

Un stat major de geniŭ

Batalióne de trupă, fie-care corp aparte.

In conformitate cu acéstă lege şi cu bugetul acestuĭ an, înfiinţéză ca trupe încă un batalion, căruia i-se trece jumĕtate din efectivul sĕŭ.

Ambele batalióne cu garnisóna în Busurescĭ, avea in în urmă aceste nouĭ organisărĭ, fie-care câte 4 compăniĭ şi un pluton AR. Compania de pontonierĭ remâne tot pe lângă artilerie. La 30 Noembrie 1868, căpitan Carp din regimentul 2 artilerie, este numit comandantul compănieĭ de pontonierĭ în locul căpitanuluĭ Grecianu, demisionat.

Anul 1869. In Februarie 1869, încetéză misiunea căpitanuluĭ Roussel.

Prin înaltul decret No. 1163 din 24 Februarie se decretéză înfiinţarea uneĭ tabere permanente a armateĭ la Furcenĭ, sat situat pe malul Siretuluĭ. 8 kilom. spre apus de Tecuciŭ.

In Martie 1869 pornesce la Furcenĭ cu însărcinarea de a construi acea tabără pentru instrucţiunea armateĭ. Director al lucrărilor fu Lt.-colonel Slăniceanu, care şi mierse acolo pe tărâm, la finele luĭ Martie pentru aranjarea lucrăreĭ [2]).

Primele trupe însărcinate cu facerea tabereĭ aŭ fost împărţite la gasdă prin satele Furcenĭ, Bucinmenĭ şi Movilenĭ; în Movileni din sus a stat batalionul I de geniŭ în cuartir 7 septămânĭ, în acest timp o parte din soldaţĭ aşa numiţĭ sapierĭ, eraŭ însărcinaţĭ cu facerea barăcilor, iar alţiĭ cu pro-

1) Ibidem.
2) Tabăra de la Furcenĭ (pe Siret) Bucurescĭ 1870 ed. Minis. de Resbel p. 7

www.dacoromanica.ro

curarea materialelor necesare, care materiale erau cărate cu carele de către locuitorii din Movilenĭ şi din cele-l'alte sate. Aicĭ regimentul de geniŭ a executat tóte lucrările, avênd sub supravegherea sa—ea ajutóre—soldaţĭ şi din alte trupe.

Pe la finele luĭ Septembrie 1869 reintră în garnisóna sa Bucurescĭ.

Anul 1870. In Martie 1870 se fixéză ca batalionul I să ia garnisóna în Focşanĭ, iar batalionul 2 în Bucurescĭ, compania de pontonierĭ la Giurgiu.

Maiorul C. Budişteanu este numit comandantul batalionuluĭ 2 de geniŭ în locul maioruluĭ Peiu Alex. care trece ca şef la Statul-major de geniŭ.

La inceputul anuluĭ 1870—1871 batalionul 2 este desfiinţat.

Anul 1872. In acest an, la 10 Februarie, compania de pontonierĭ se deslipesce de artilerie şi remâne a face corp aparte cu începere de la 1 Aprilie, în locul batalionuluĭ II de geniŭ desfiinţat. In acest an, modificându-se legea de organisare a armateĭ din anul 1868, se prevede înfiinţarea unuĭ division de pontonierĭ comandat de un maior, însă din cause financiare nu s'a putut înfiinţa.

Anul 1873. Cu înaltul decret No. 1303 din 18 Iulie se reorganiséză pentru prima dată un batalion de geniŭ pe specialităţĭ şi anume: I) o companie de minerĭ cu o secţiune de telegrafiştĭ, II) treĭ compănĭĭ de săpătorĭ.

Până la acéstă dată, nu există un personal care să se ocupe cu telegrafia şi serviciul de minerĭ cu mănuirea materialuluĭ explosibil. In urma acesteĭ reorganisărĭ, se reglementéză materialul trebuincios şi se înfiintéză prima şcólă de telegrafie a căreia menire a fost să devină pepinieră, atât a serviciuluĭ C. F. R. cât şi a serviciilor postelor şi telegrafurilor.

Anul 1875. In acest an compania de pontonierĭ ce era stabilită la Giurgiŭ, incetédă de la 1 Ianuarie 1876 de a maĭ face corp aparte cum şi de artilerie. Ea este ataşată la batalionul de geniŭ ca a V companie rămânênd tot în Giurgiŭ. Pentru manevrele anuale urmate pe divisie în tómna anuluĭ 1875, batalionul a dat o secţie de telegrafiştĭ divisieĭ I la Craiova, una divisieĭ de la Focşanĭ, şi alta divisieĭ de la Jilava.

www.dacoromanica.ro

Până acum batalionul de geniŭ nu avea o cazarmă proprie, ci stătea în barăcĭ. In acest an se construesce primul pavilion destinat ca casarmă a batalionuluĭ de geniŭ (astă-dĭ aripa de vest a casărmeĭ). Acest pavilion a costat 100.000 leĭ și a fost construit în antrepriză de Dobre Nicolau.

Anul 1876. In acest an făcêndu-se preparațiunile de resbel, la care România, trebuia să ea o parte atât de glorióză

Scarlat Walter, donator la Asil
(Vedĭ biografia la pag. 269)

alăturea cu Rusia contra Turcieĭ, spre a se da o maĭ mare cantitate de muniținĭ de resbel, batalionul de geniu a lucrat în Pirotechnie la confecționarea cartușelor de resbel. In luna Octombre se fac concentrările în vederea resboiu luĭ pentru independență. In dispositiunea ordineĭ de bătae formată de cele 4 divisiunĭ, batalionul de geniu a fost împărțit la fie-care divisie cu numirea un detașament de «ge-

www.dacoromanica.ro

niu» iar comandantul de batalion rămâne la marele cartier. In acest an se construesce un al douilea pavilion pentru batalionul de geniŭ (aḑĭ aripa de est a casărmeĭ). Pe ḑiua de 1 Decembrie se infinţéḑă incă o companie pe lângă cele V o a VI companie de telegrafiştĭ. In Decembrie 1877 este schimbat, comandantul batalionuluĭ Z. Gheorghiu e numit comandantul geniuluĭ in cartierul de vest, iar trupa a fost ast-fel impărţită :

Compania	I	divisia	I	brigada	I
»	II	»	II	«	I
»	III	»	III	«	I

In compania IV şi a VI de telegrafie e reserva geniuluĭ la dispositiunea cartieruluĭ general.

Perióda rĕsboiuluĭ pentru independenţă

Anul 1877—78. Batalionul ast-fel impărţit şi pus pe picior de resboiŭ prin decretul No. 787, porni pe companiĭ după cum urméḑă :

La 13 Aprilie 1877 compania I cu oficeriĭ: căpitan Iarca (maĭ tèrḑiŭ comandant căpitan Gheorghiu) locot. C. Boteanu şi sub-locot. Georgescu plécă din Bucurescĭ pentru Calafat.

Aci a instalat biurourĭ telegrafice şi a executat cu compania 2-a şi a 4-a lucrărĭ de intăririĭ, imprejurul Calafatuluĭ până la 17 Iulie a. c.

De aci plécă la Craiova pentru a ajuta la construcţia de pontóne, până in ḑiua de 16 August când a plecat la T.-Măgurele, unde a lucrat la construcţia podului peste Dunăre.

La 25 August a plecat la T.-Măgurele, unde a lucrat cu compania 5-a la construcţia podului.

La 6 Septembre a plecat la Gaurenĭ pe care la intărit până la 18 Octombre, când plécă pentru a construi podul peste Isher in dreptul satuluĭ Ghighi, unde a stat 20 ḑile.

La 5 Noembre luă parte la atacul de la Rahova.

După luarea acestuia, construi 4 cuptóre de zid pentru facerea pâneĭ necesare garnizóneĭ Rahoveĭ.

La 23 Noembrie plécă pentru Lom-Palanca, unde in decurs de o lună a lucrat uvrage de fortificaţie pentru intărirea Lomuluĭ, apoĭ un pod pe râŭ lung de 50 m.

www.dacoromanica.ro

Plecând de la Lom-Palanca, trecu prin Tatar-Mahala, Arcer, Găităniţa, Gloduica, Ivanovicea, Nazvi-Mahala.

La aceste din urmă localităţi întări înălţimile de la Nazir şi Vitbol, apoi Belarada, Musulmana, Rupcea, facând podeţe pentru trecerea infanteriei şi a artileriei.

La 24 Ianuarie 1878 porni de aci spre Molatedelia şi la 21 Februarie a plecat la Vidin, unde a fost însărcinat cu ridicarea planului acestui oraş.

După terminarea acestei lucrări, trecu Dunărea pe la Ciupercenĭ şi la 28 Februarie a pornit la Calafat.

La 4 Martie a fost trimisă la Craiova, iar la 24 Martie spre Bechet, pentru repararea şoselei Bechet-Corabia.

Terminând aci fu îndreptată la 8 Aprilie către Caracal în scopul de a repara şi aci o şosea după care la 8 Maiŭ luă drumul către Piteştĭ.

Ajunsă aci la 21 Maiŭ luă parte la lucrările de întărireale Piteştiului, apoi fu trimisă către Rucăr şi Dragoslavele unde a construit o şosea.

Compania 2-a la 16 Noembrie 1878 s'a întors la Bucureştĭ, compania 2 plécă la 5 Maiŭ 1877 cu oficerii : căpitan Sorescu, locot. V. Ionescu, sub-locot. Culcer Ión şi Teodor din Bucurescĭ pentru Calafat, unde a lucrat la întăriturile luĭ până la 20 August, când a plecat spre Corabia şi T.-Măgurele.

La 30 August a trecut Dunărea unde lucră la şoséua dintre Nicopole şi Musselin.

La 5 Septembre plécă de aci către Verbiţa, execută lucrările de apropiere ale companiei a 3-a.

Execută apoi până la 6 Noembre paralela 6 şi începu un puţ şi o galerie de mină în scop de a asvârli în aer faţa din stinga a reduteĭ menţionate.

Lucrarea dură până la 28 Noembre, când eşirea Turcilor nereuşind, eĭ se predară.

La 4 Decembre, compania plécă la Nicopole ca ajutor companieĭ a 5 ce lucra aci.

La 24 Decembre porni spse Rahova şi de aci la Ilirleţ pentru a face un pod peste Ogost.

Lucrarea însă nu s'a executat din lipsă de material.

De aci plécă pentru Lom-Arcer şi în ora, unde se o-

www.dacoromanica.ro

cupă cu întăririle de fortificaţie până în ţiua de 24 Ianuarie 1878, când încetă lucrările.

La 12 Februarie 1878 fu trimésă la Vidin, unde remase până la 21.

La acéstă dată trecu înapoĭ Dunărea pornind către Craiova spre a lua parte la construcţia şoseleĭ Craiova-Bechet.

La 24 Martie începu repararea şoseleĭ Corabia-Măgurele iar la 29 Martie se îndreptă către Caracal.

De aci plecă la Piteştĭ şi la 18 Maiŭ începu lucrarea şoseleĭ Curtea-de-Argeş-Câmpu-Lung, făcênd şi cuptóre pentru pâine.

In Septembre 1878 se intórse înapoĭ.

Compania 3, la 4 Maiŭ 1877 plécă cu oficeriĭ.

Căpitan Piteşteanu, locot. Negulescu (reservă) sub-locot. Zotu şi Ilinjeu la Moţăţeĭ.

La 31 Maiŭ porni împreună cu divisia II la Cetatea şi până la 22 Iunie a instalat birouri telegrafice, a construit podeţe şi executat alte lucrărĭ speciate.

De aci porni la Craiova, unde se ocupa cu pregătirea materialuluĭ de pod şi punerea luĭ pe apa Jiuluĭ, acestea tóte până la 26 Iulie.

La acéstă dată fu trimisă la Corabia, unde a executat o şosea între Dasova-Pod, făcênd şi un pod pe piloţĭ.

A ajutat la construcţia poduluĭ peste Dunăre şi la 25 August a trecut în Bulgaria spre a deschide drum divisieĭ ce o urma.

Ajunsă la Nicopole execută până la 1 Septembre şoséua ce duce la Musschin-Sello. Inlocuită aci prin compania II porni imediat către Verbiţa, unde începu lucrările de apropiere contra reduteĭ Griviţa No. 2, compania 2 venind, ajută şi ea la aceste lucrărĭ.

In ţiua de 7 Octombre parte din ómeniĭ eĭ luară parte la atacul reduteĭ.

Pentru vitejia, devotamentul şi curagiul, ce a arătat ómeniĭ, pentru lucrul fără întrerupere, ce a executat ţi şi nópte de la 6 Septembre până la 7 Octombre, se decoréză prin decretul No. 2177 din 27 Noembre 1877, cu decoraţia Virtutea militară 17 grade inferióre şi soldaţĭ din compania 3.

La 16 Octombre se începe minarea reduteĭ din galeria

www.dacoromanica.ro

ce plécă din paralela 4, lucrare se termină complect înainte de 28 Noembre.

La 18 Decembre porni spre Vidin.

La 13 Ianuarie 1878 ajunse la Bella-Pada unde făcu mai multe podețe peste diferite ape.

La 2 Februarie trecu Dunărea pe la Ciupercenĭ, pentru Calafat. La 4 Martie porni la Bucurescĭ.

De aci plecă la 17 Maiŭ 1878 spre Târgoviște, unde execută diferite lucrărĭ de întăririĭ, un pod peste Geamina și repararea șoseleĭ.

La 24 Septembre 1878 se întórse la Bucurescĭ.

Compania 4 la 5 Maiŭ 1877 plécă cu oficeriĭ: locotenentiĭ Munteanu și Crăiniceanu, sub-locotenenții Boerescu și Alexandrescu pentru Calafat.

Luă parte la lucrările de întărire aci și la 25 Iulie o porni spre Corabia unde ajunse la 10 August.

Aicĭ execută câte-va lucrărĭ auxiliare și confecționă materiale necesare șoseleĭ Dașova.

La 13 August trecu Dunărea îndreptându-se către Verbița, unde ajunse la 25 August.

Aci a instalat o linie telegrafică între Verbița și Poradim.

La 26 August a luat parte sub focul inamiculuĭ la construcția bateriilor pentru artileria divisionară.

A întărit satele Breselnița și Giulova.

A executat forturile Alexandru și Verbița și a construit podul improvisat peste apa Vid la Ribaa.

A întărit satele Dolne și Gorne-Etropol.

In dreptul satuluĭ Cacernomic a făcut un pod pe vase ruseștĭ și a lucrat la bararea riuluĭ Vid, în dreptul satuluĭ Susurliu.

La 14 Septembre compania pornesce spre Vidin, la 11 Ianuarie 1878 ajunge la Tatargig și execută lucrărĭ de întăririĭ contra Vidinuluĭ până la 16 Februarie, când a trecut Dunărea pe la Ciupercenĭ în pontóne [de fer remorcată la șalupa Rôndunica, reîntorcându-se la 9 Martie în Bucurescĭ.

La 17 Maiŭ pleca pentru Slatina, unde lucra la canalisarea Oltuluĭ, construind și doue podurĭ permanente pe taracĭ peste apa Vedea și Ploscea.

La 21 Septembrie 1878 s'a întors în Bucurescĭ.

www.dacoromanica.ro

Compania 5-a la 12 Aprilie 1877, plécă cu oficerii: sub-locotenentul Basarabescu (în Octombrie veni și sub-locotenentul Cruțescu) de la Giurgiŭ la Bucurescĭ, cu tot materialul.

La 12 Maiŭ porni la Comani pentru construcția podului, ce trebuia a servi la trecerea trupelor spre Calafat.

Compania plécă d'aci spre a construi podul peste Gînciva, pe care îl termină la 24 Iunie.

Intors la Craiova, pregăti împreună cu compania 1-a și a 3-a, materialul de pod ce era a se construi la Corabia și pe care îl transportă pe apă, până la Iangova și de aci pe uscat până la Corabia.

La 10 August, s'a terminat transportul materialului și divisia 3 a trece la Ghig.

La 20 August, podul de la T.-Măgurele fu terminat. A construit asemenea un pod în dreptul Dasovei și apoĭ un altul peste Olt între Islaz și Măgurele.

Dupĕ căderea Plevneĭ la 28 Noembrie 1877, compania a fost ocupată cu trecerea trupelor și a materialului, operațiune ce a ținut până la 18 Martie 1878, când a trecut cea din urmă baterie de artilerie.

Pe timpul operațiunilor din jurul Vidinului. o secție de pontonieri a luat parte la trecerea de la Ciupercenĭ, dupĕ care s'a întrunit compania pornind la 24 Iunie la Pitescĭ.

Dupĕ terminarea lucrărilor de aci, se duse la Brăila, unde s'a instalat definitiv reședința compăniei.

Prin înaltul ordin No. 103 din 9 Aprilie 1878, căpitanul Vasiliu Ión, comandantul pontonierilor fu citat pe întréga óste, ca exemplu de activitate și devotament, ce și-a expus viéța de maĭ multe orĭ în cele 3 lunĭ, ce a asigurat singura comunicație ce avea țara peste Dunăre.

Compania 6-a, formată din secțiele de telegrafie existente și cu oficerii: Căpitan N. Gheorghiu și sub-lt. Georgescu avéŭ următórele biurourĭ telegrafice:

La Calafat. Biurourĭ în tóte bateriile de cóstă și la cuartirul corpuluĭ de observație.

Pe Dunăre: La Poradin, Verbița, Cacemunica și Grivița.

La 14 Decembrie plécă la Lom, Arcer, Mazir-Mahala, Vitbol Bella-Rada, Rupcea și Smârdan.

La 14 Martie strângêndu-și materialul plécă prin Calafat la Târgoviște și Câmpu-Lung.

www.dacoromanica.ro

La 25 August 1878, compania s'a intors la reşedinţa batalionuluĭ Bucurescĭ.

Plutonul A. R. de la 5 Martie 1877 lua numirea de compania de deposit şi se ocupă cu confecţionarea imbrăcămintei şi a încălţămintei precum şi cu instrucţia recruţilor companiilor.

La 13 Aprilie, plécă la Strehaia întorcèndu-se inapoĭ la Bucurescĭ.

Petre Enciulescu, donator la Asil
(Veḑi biografia la pag. 265)

La 4 August 1878, işĭ reluă vechea menire de plutonul A. R.

Compania 6-a I. se desfiinţéză pe ḑiua de 1 Octombrie 1878, secţiile eĭ trec celor 4 composiţiĭ existente.

In ḑiua de 2 Decembrie 1878, compania II-a. plécă în Dobrogea pentru executarea unor şosele şi casărmĭ, etc.

Lucrul duréză până la 23 Decembrie 1879.

www.dacoromanica.ro

In ḑiua de 13 Noembrie 1878, compania 3-a porni la Frăţescĭ, unde a luat in primire şi păḑit materialul de drum de fer intrebuinţat de ruşĭ in campanie.

S'a întors la Iulie 1879.

La 7 Iulie un detaşament din compania I-a plécă la Burdujenĭ pentru construirea găreĭ de la Iţcanĭ.

Lucrarea terminându-se, detaşamentul a fost rechemat.

Prin inaltul decret No. 2550 pe ḑiua de 16 Noembre 1880, se înfiinţéză incă un batalion de geniŭ, purtând No. 2, care se instaléză in pavilionul noŭ construit în 1876.

Ca comandant se numesce Candiano Constantin.

Cu acéstă ocasie se specialiséză compăniile in ambele batalióne după cum urméză:

Compania I T.
» II C. F.
» III, IV S. M.
» V P.

In acest an. 1880, hotărindu-se a se fortifica Bucureşciĭ şi alte puncte ale ţĕreĭ G-l. belgian Brialmont a fost chemat spre a 'şĭ da părerea asupra mariĭor lucrărĭ ce trebue să se execute.

El a fost insoţit in visitarea ce a făcut-o imprejurul Bucurescilor şi prin cele-l'alte localităţĭ de către căpitanul Culcer Ion din regimentul 1 geniŭ.

Anul 1881. Prin budgetul acestuĭ an, se prevede în afară de ceĭ 2 maiorĭ comandanţĭ aĭ batalióneloŕ, ce făcéŭ corp a parte, incă un colonel pe ḑiua de 8 Aprilie.

Anul 1882. — In acest an s'a hotărât ca companiile de C. F. să alterneze la Direcţia C. F. R. făcênd serviciul câte 6 lunĭ, in scop de a deprinde trupa şi oficerii cu executarea acestor serviciĭ.

Tot în acest an, s'a inceput studiul linieĭ ferate Titu-Târgovişte sub conducerea d-luĭ Lt.-Colonel I. Argetoianu.

Anul 1883. — S'a regulat pentru prima óră şcólele teoretice şi practice la trupele de geniŭ.

In acest an se construesce pavilionul central destinat ca pavilion de administraţie.

El a fost unit cu cele douĕ pavilióne laterale, prin o sală de zid acoperită cu tablă.

www.dacoromanica.ro

Lucrarea a fost condusă de către Lt.-Colonel Saegiu și a costat 112.000 leĭ.

Tot în acest an s'a construit cantina, bucătăria și magasia de unelte a școleĭ precum și remisa pentru trăsurile geniuluĭ.

Studiile linieĭ Titu-Târgoviște, ce s'aŭ lucrat în timpul ierneĭ de către oficeriĭ menționațĭ și sub direcțiunea serviciuluĭ technic al Ministeruluĭ Lucrărilor Publice, s'aŭ terminat în primă-vara acestuĭ an 1883, trimițêndu-se 4 companiĭ de geniŭ pentru a începe construcția.

Lucrarea a fost impărțită în 4 secțiĭ:

Secțiunea I-a Titu: Compania 7-a, condusă de Căpitanul Munteanu, avênd ca oficerĭ pe Locotenentul Ióniu și Sub-Locotenent Cristescu Ión I.

Secțiunea II-a Nucet: Compania I-a, condusă de Căpitanul Cruțescu, avênd ca oficerĭ pe Locotenent Mănescu și Sub-Locotenent Georgescu N.

Secțiunea III-a Târgoviște: Compania II-a, condusă de Căpitanul Alexandrescu V., avênd ca oficerĭ pe Locotenent Kirițescu Al. și pe Sub-Locotenent Negru Al.

Acéstă secție avea destinația de a pregăti din pădurea Iuda, tot materialul lemnos necesar podurilor, clădirilor și liniilor.

Locotenentul Kirițescu a fost în urmă însărcinat și cu serviciul mișcăreĭ.

Construcția s'a făcut cu materialele procurate de către C. F. R. și a costat 45.000 leĭ km. din causa grabeĭ cu care s'a cerut a se lucra.

Lucrările de fortificație pe teren aŭ incepnt în anul 1883 sub direcțiunea Coloneluluĭ A. Berendeiŭ, Comandantul Regimentuluĭ, fiind ajutat de Căpitaniĭ Boteanu M. și Culcer.

Sub conducerea acestor 2 din urmă căpitanĭ, ajutațĭ în luna Iulie 1883 de către Sub-Locotenențiĭ Gărdescu și Costovicĭ și în urmă de către Sub-Locotenențiĭ Gărdescu N., Dragomirescu D. și Șoltiș Al. (toțĭ din Regimentul 1 Geniŭ) s'a inceput studiul incinteĭ Capitaleĭ.

Lucrarea consta în a face planimetria și nivelmentul zoneĭ pe care era să se construiască incinta.

După terminarea acesteĭ prime lucrărĭ și in spre tómnă oficeriĭ maĭ sus numițĭ s'aŭ transportat pe linia forturilor

www.dacoromanica.ro

Aci a stabilit poziția fie-cărui fort, după planul general planul de situație și nivelmentul.

Lucrarea a durat până către iarnă (1883), când căpitanii Boteanu M. și Culcer I. aŭ fost trimiși în Belgia pentru a lucra mpre ună cu Generalul Brialmont la stabilirea în detaliu a planurilor.

Ceĭ l'alți oficerĭ 'și-aŭ luat ocupațiunea în Compăniile respective.

Anul 1884. — In acest an se construește sala de mâncare, grajdul și magasia de orz.

Lucrarea s'a executat prin intreprindere sub supravigherea serviciuluĭ de Geniŭ și a costul 39.200 leĭ.

Tot în acest an s'a construit remisa pentru aerostație, infirmeria cu farmacia și remisa cu uneltele de parc.

Intréga lucrare a costat leĭ 46.000.

Prin înaltul decret No. 1070 se înființéză pe ḑiua de 1 Aprilie 1884 încă 2 batalióne de geniŭ, a 4 compăniĭ.

Cele două batalióne existente se organiséză și ele a câte 4 companiĭ.

Specialitatea pe compăniĭ este ast-fel împărțită :

Compania	I.	C. F. și Telegr.
»	II,	Săpătorĭ Minerĭ
»	III,	
»	IV,	Pontonierĭ.

In total decĭ un regiment a 4 batalióne și o companie A. R.

Pentru a se putea da acéstă nouă organisație, s'a dispusat ca din cele două compăniĭ de C. F. și T. să se formeze companiile 1, 5, 9, și 13, din cele 4 compăniĭ de săpătorĭ, să se formeze comnaniile 4, 8, 12 și 16.

Companiile 4 și 8, Pont. aŭ luat garnisónă la Giurgiŭ, iar comp. 12 și 16 de aceiași specialitate la Brăila.

Tóte cele l'alte compăniĭ s'au cazarmat la Cotrocenĭ în casarma Geniuluĭ.

Pe ḑiua de 20 Iunie 1884, Maiorul Gr. Crăinicénu e mutat la serviciul de geniu al corpuluĭ 2 armată.

In iarna anuluĭ 1884, s'a hotărît facerea sondajielor în tóte forturile.

Cu acéstă lucrare a fost însărcinat căpit. Munteanu,

www.dacoromanica.ro

care fu ajutat la inceput de cătră Sub-Locot. Saulescu N. şi în urmă de cătră Sub-Locotenenţiĭ Tănăsescu şi Mihail.

S'aŭ făcut sondagiĭ în tóte punctele unde trebuia să se construéscă forturile, constatându-se adâncimea apeĭ şi natura terenuluĭ.

Tóte datele fiind culese, s'aŭ inceput imediat în biurourile casarmeĭ geniuluĭ din Cotrocenĭ, prepararea în tóte detaliile a planurilor forturilor.

Tip. No. 1 Chitila şi Otopenĭ şi Tip No. 2 Mogoşóia şi Jilava.

Lucrările s'aŭ executat de cătră căpitaniĭ Boteanu şi Culcer ajutaţĭ de către căpitaniĭ Zottu V. desenat ca comand. al forturilor Chitila şi de Locot. Săulescu N.

In tómna anuluĭ 1884 s'aŭ inceput lucrările forturilor: Chitila N. 1 sub conducerea căpitanuluĭ Zottu V. cu comp. 15.

Mogoşóia No. 2, sub conducerea căpitanuluĭ Teodoru P. cu comp. 3.

Otopenĭ No. 3, sub conducerea căpit. Teodoru D. cu comp. 10.

Jilava No. 13 sub conducerea căpit. Bottez cu comp. 14.

In anul acesta s'a inceput construcţia linieĭ ferate Costeştĭ-T.-Măgurele.

Lucrările s'aŭ efectuat sub direcţia Colonelului A. Berendeiŭ, comand. regim. geniu.

In Iulie, compania 5 C. F. sub comanda căpitanuluĭ Ioniu ajutat de maĭ mulţĭ oficerĭ:

Prin înaltul decret No. 1276 pe ḑiua de 5 Aprilie 1885, se înfiinţéză încă 2 compăniĭ de Telegr. şi C. F. la batal. 1 şi 2.

In acest an s'a construit de comp. de C. F. linia ferată de pe câmpul Cotrocenĭ necesară instalaţieĭ cupolelor ce aŭ fost aduse pentru experientă, iar companiile 4. 8, 12 şi 16 de Pont. aŭ fost concentrate la Serdar pe Siret, unde aŭ executat diferite sisteme de poduri militare.

La inceputul anuluĭ 1885 căpitanul Culcer, ajutat de Locot. Săulescu N., a fost însărcinat cu studiul linieĭ de centură, incepênd de la cantonul 6 al C. F. R. Bucurescĭ-Kitila până la bateria 12.

Căpitanul Culcer Ióп, a lucrat în acelaş timp proectul poduluĭ de lemn de peste Colentina.

In vara anuluĭ 1886, s'a executat terasamentele până la

www.dacoromanica.ro

bateria 12 avênd de făcut și o mare transare; s'a început în acelaș timp și construcția poduluĭ de peste Colentina.

Terminarea poduluĭ și a terasamentelor a fost lăsată în grija Sub-Locot. Cezemir I. iar Locot. Saulescu N., a fost însărcinat cu studiul linieĭ pe porțiunea: Bateria 1 și 2 până la fortul Pantelimon.

Proectul definitiv se lucră apoĭ în biurou sub îngrijirea căpitanuluĭ Culcer Ion.

Indată după începerea primelor forturĭ, căpitanul Boteanu M. a fost numit șeful sectoruluĭ ce coprindea fortuluĭ No. 1, 2, și 13, iar capit. Culcer I. șeful sectoruluĭ 2 cu forturile No. 4, 5, 6 și 7, era însărcinat și cu studiul linieĭ.

In iarna acésta Compania 7 a lucrat porțiunea de linie de centură între fortul 4 Tunarĭ și bateria 5—7.

Anul 1886. — In ḑiua de 16 Februarie 1886 și în urma ordinuluĭ Ministeruluĭ No. 550 s'a înființat încă 2 compănĭĭ de C. F.

Regimentul cu chipul acesta dispunea de 20 compănĭĭ.

Fie-care batalion trebuia să aibă în urma acestor înființăreĭ, următórele compănĭĭ.

O	companie	de	Telegrafie
»	»	»	C. F.
Două	»	»	S. M.
O	»	»	P.

In urma transformărilor prin care a trecut arma Geniuluĭ, materialul reglementat în mod necomplect în 1873 ne maĭ corespunḑênd noueĭ-organisărĭ, se hotăresce prin decisia ministerială No. 149 din 17 Iulie 1886, felul materialuluĭ în fie-carę trăsură, prețul lor și numărul trăsurilor la fie-care specialitate.

Anul 1887. — Prin înaltul decret No. 15 din 8 Ianuarie 1884 compăniile regim. I Geniu se împart în douĕ regim.. sub denumirea de 1-iul și al 2-lea regiment de Geniŭ.

I-ul	Regiment	cu	reședința	în	Bucurescĭ.
II-lea	»	»	»	»	Focșanĭ.

Ambele regimente s'aŭ organisat după cum urméză:

www.dacoromanica.ro

Regimentul I de Geniu

a) Din o şcólă Regimentară;
b) » » companie A. R.
c) » un Batalion de C. F.
d) » două Batalióne Mixte S. M.

Regimentul 2 de Geniu

Este compus ca şi întâiul, cu deosebire că, în loc de batalionul de C. F. va fi un batal. de P. cu reşedinţă la Brăila.

In primăvara anuluĭ 1887, s'a continuat şi cu linia ferată de centură pe următórele posiţiunĭ:

1. Porţiunea Pantelimon-Dâmboviţn cu curba de legătură a fortuluĭ Pantelimen la fortul Cernica.

Lucrarea a fost condusă de Locot. Săulescu, ce dirijea şi construcţia fortuluĭ Ştefăneştĭ.

Tot în acest timp s'a construit şi podul de fer peste Colentina, ce este dublu, şosea şi cale ferată.

2. Porţiunea Dâmboviţa-Jilava sub conducerea Locot. Casimir.

3. Porţiunea Jilava-Kitila sub conducerea căpitanuluĭ Bottez, ce era şi comandantul fortuluĭ Tunarĭ.

Cu însărcinărĭ în acest an s'a trimis la 8 Iunie, un detaşament de 20 ómenĭ sub comanda unuĭ Oficer la Bivolarĭ în judeţul Vâlcea, pentru desgroparea unor ruine de băĭ romane.

Anul 1888. — Prin înaltul decret No. 18 pe ḑiua de 1 Febr. se înfiinţéză la ambele Regimente încă 4 compăniĭ de S. M. pentru complectarea celor 4 batalióne mixte, ce nu avéŭ de cât 3 compăniĭ.

In statul Regimentuluĭ se face schimbare prîn avansarea căpitanuluĭ V. Alexandrescu la gradul de Maior (decretul No. 161 din 4 Febr.), în locul Maioruluĭ Al. Munteanu încetat din viaţă.

După terminarea acesteĭ lucrărĭ, compania a întins o linie telegrafică provisorie în garnisóna Bucurescĭ între staţiunile: comandamentul corpuluĭ II armată-Gara de Nord, biuroul central şi comănduire; acéstă linie a durat numaĭ pe timpul revoltelor agrare.

www.dacoromanica.ro

S'a trimis la potolirea de revolte comp. 3-a SM., avênd ca comandant pe căpit. Sendrea N. la satul Tunarĭ, compania 7-a la comuna Ştefănescĭ, cătunul Creţuleasa-Lipovĕţ şi comuna Dascălu-Creaţa.

In tóte aceste localităţĭ, revoltele aŭ fost potolite fără a face întrebuinţare de arme.

Pe ḑiua de 16 Februarie compania 5-a a fost înlocuită la fortul Afumaţĭ prin compania 9-a.

In urma cereriĭ reg. în cursul acestuĭ an, s'a aprobat de minister prin ord. No. 1322 înfiinţarea pe lângă companiile 1-a de T. a uneĭ secţiĭ de aerostatie, cu materialul necesar ascensiunilor, iar pe lângă comp. 5-a T un atelier de Fotolitografie şi o staţiune de porumbeĭ voiajorĭ.

In acest an s'a construit lateralul sălilor, ce unesc paviliónele între ele, douĕ camere destinate ca închisorĭ şi carcere pentru trupă.

Tot în acest an s'a construit şi grajdul oficeresc remisă trăsureĭ O T, atelierul de lemnărie şi infirmeria veterinară.

Lucrarea s'a făcut prin întreprindere şi a costat 39000 leĭ.

Prin decisia ministerială No. 100 din Noembrie 1888 să creiaḑă musica regimentuluĭ, numindu-se ca şef al eĭ, capel maistrul de la reg. 4 linie Anton Kratochvil (Junior).

Fonduri budgetare lipsind, s'a adunat primul fond din cotisaţiile oficerilor şi din renunţarea uneĭ misiĭ ce se cuvenea colonelului Argetoianu I. com, reg; cu acest prim fond s'a cumpărat instrumente.

Pentru construcţia fortuluĭ Cernica, ce începe în acest an, s'a trimis comp. I din reg. 2 geniŭ, ce avea ca comandant pe căpitanul Teodoru Petre şi în Noembrie a fost înlocuită de compania 6 S.M. din regimentul 1 geniŭ, avênd ca comandant pe căpitanul I. Deşliu.

Anul 1889 începe cu continuarea lucrărilor de fortificaţie, trimiţêndu-se compia 2-a ce începe construcţia fortuluĭ Kiajna, avênd ca comandant pe căpitan Raşcu I., care după puţin timp a fost înlocuit cu căpitan Iliescu D.

In acest an luna Maiŭ M. S. Regele a bine-voit a inspecta regimentul, cu care ocasie şi-a exprimat înalta'I satisfacţie pentru progresele realisate de arma geniuluĭ.

In acest an se înfiinţéză atelierul de fotografie, constru-

www.dacoromanica.ro

indu-se din tablă de fer galvanisată, ondulată în exterior şi căptuşită în interior cu scânduri.

Anul 1890 se găsesce acelaş comandant superior ca şi în cel precedent, cu deosebire că în locul maiorului Hêrjeŭ C. este comandantul de balion maior Alexandrescu V.

Tot acum avem de înregistrat visita de 17 Maiŭ a A. S. Regale principele de Neapole moştenitor al tronului italieĭ făcută regimentului, unde a fost însoţit de M. S. Regele.

Eftimie Diamandescu, donator la Asil
(Veḑi pag. 270)

In regiment e mutat lt.-colonel Gr. Crăiniceanu.

In acest an s'a construit rampa la cheiul acoperit la linia ferată din curtea regimentului.

In acest an musica Regim. ce de la înfiinţare era întreţinută din cotisaţiile Oficerilor şi din produsul cotisatiilor, e trecută în budgetul Ministerului de Resboiŭ şi trimisă a face

www.dacoromanica.ro

serviciul la Sinaia pe tot timpul şederei Majestaţilor Lor Regele şi Regina.

Iarna din acest an fiind fórte grea, mai multe vase aŭ fost prinse de gheţurĭ în largul Dunărei la Severin.

Pentru salvarea lor s'a trimis în urma ord. Ministeruluĭ un detaşament de ómenĭ din Comp. II-a pus sub comanda Locotenentuluĭ I. N. Opreanu.

Lucrarea s'a executat prin întrebuinţarea de explosibilĭ (dinamită) şi a durat până la 10 Februarie.

Pentru buna canducere a lucrurilor şi marele serviciu ce s'a adus atât societăţeĭ de navigaţie pe Dunăre precum şi R. M. Săreĭ salvând vasele de o nimicire sigură, comandantul detaşamentuluĭ I. N. Opreanu a fost decorat cu Ordinul Frantz Ioseph.

Asemenea a maĭ fost decorat cu acéstă ocasie şi Maiorul V. Alexandrescu, care a fost trimis a inspecta lucrările ce detaşamentul executa.

In primă-vara şi vara acestuĭ an s'a executat împrejurimea casarmeĭ cu grilaj de lemn.

Lucrarea s'a executat cu meseriaşiĭ corpuluĭ şi a fost condusă de către Locot. V. Zottu costând 6400 leĭ, din carĭ 400 s'a dat din fondul Geniuluĭ iar restul de 6000 din fondul meseĭ generale.

Anul 1894.—La 1 Ianuarie situaţia Regimentuluĭ e următórea:

Comandantul Regimentuluĭ Colonel I. Argetoianu.

Ajutor şef de Corp Lt. Colonel V. Zottu.

Comand. de batalion { Maior Gh. Ianescu; » C. Presan; » I. Minculescu

iar situaţia Companiilor este aceaşĭ ca şi în Aprilie anul precedent. până la 1 Aprilie curent, când Comp. 10 C. F. reintră în Regiment în locul Comp. 11 C. F. ce este trimisă la Chitila pentru aranjarea de terasamente.

Instrucţia şi tragerea cu arma Manlicher, a început în cursul luneĭ Iulie.

In acest an s'a construit latrinele batalionelor exteriore din parc prin întreprinderea şi supravegherea serviciuluĭ de Geniu, prin Guardul de Geniu Miriteanu şi a costat în total 4300 leĭ.

www.dacoromanica.ro

Tot în acest an s'a prelungit cele două pavilióne de trupă extremă, clădindu-se 4 camere la parter şi 4 la etagiu destinate ca camere pentru sub Oficerĭ şi batalion, cu rubineta de alamă şi cuvete de fontă smălţuite.

Lucrarea s'a executat prin intreprindere de către serviciul de Geniu şi e fost condusă de către Căpitanul Gh. Gheorghiu costând 82589 leĭ banĭ 39.

Pentru manevrele marĭ, ce aŭ avut loc în tómna acestuĭ an luna Septembrie în regiunea Vasluiuluĭ, Regimentul a luat parte cu un batalion.

Tot în aceste manevre a luat parte sub comanda Adjutantuluĭ Măcărescu şi o secţie de Volocipedişti cu o secţie de telefonie, care aŭ fost ataşate pe tot timpul manevrelor pe lângă Divisia de Cavalerie independentă de la Tecucĭ, legându-ĭ quartierul cu depositul de furagiu; iar în timpul operaţiunilor secţiunile de velocipedişti şi telefóne, aŭ urmat divisia aducându-ĭ serviciĭ importante, ce aŭ fost apreciate de către chiar Statul Major al Divisieĭ.

Anul 1895.—In acest an lucrările de fortificaţie fiind aprópe de sfârşit, Direcţia fortificaţieĭ s'a desfiinţat remânând a fi păzite de câte-va trupe.

Tot în acest an s'a clădit corpul de gardă şi pavilionu personaluluĭ de ḑi, aşeḑate la pórta de intrare a Regimentuluĭ.

Ambele pavilióne aŭ costat suma de leĭ 23,000 leĭ daţĭ parte de Minister din fondul Geniuluĭ, iar restul din fondul Meseĭ Generale a Regimentuluĭ.

Tot în acest an s'a maĭ constituit şi Magasia de fân şi pae, construcţie în scândurĭ şi invelită cu tablă, executată din fondul meseĭ generale.

Asemenea s'a maĭ construit tot în scândurĭ remisa de maşină C. F. făcêndu-i-se şi un canal pentru curăţirea locomotivelor.

Lucrarea a fost începută de către Căpitanul Cristescu Ión şi terminată de către Căpitan I. Teodorescu.

In luna August anul curent Compania 10 C. F. a inceput construcţia linieĭ ferate lungă de 600 m. ce pune în legătură Casarma Malmaison şi Manuntanţa armateĭ, cu gara de Nord prin linia rampeĭ de vinurĭ.

Lucrarea a fost terminată la 15 Sep. a c..

Anul. 1896.—Trupele propriĭ de câmp se organiséză în

www.dacoromanica.ro

două Regim. a 3 batalióne fie-care în așa mod ca fie-care specialitate să corespundă mai bine chemăreĭ sale.

Cu acéstă ocasie întregul material de Geniu suferă o complectă schimbare, atât în modul lor de aședare în trăsură, cât și în greutate.

In acest an s'a terminat construcția tabereĭ de vară în poligonul Regimentuluĭ compusă din 8 barace de scândurĭ și un lavabou acoperit cu table de fer.

Lemnăria necesară s'a luat de la forturĭ cu ocasia dărâmăreĭ magasiilor de var.

Lucrarea a fost condusă de Locot. Zotu V. și executată de către meseriașiĭ corpuluĭ.

In primă-vara acestuĭ an Compania 10 C. F. începe sub conducerea Locot. I. Theodorescu un cheu de zidărie descoperit și lung de 30 m. în curtea Manutanței. lângă linia ferată.

La 19 August se începe tot de comp. 10 C. F. construcția linieĭ de garaj la Pirotechnia Armateĭ precum și un cheu de zid lung de 10 m.

Lucrarea a fost condusă de către căpitan I. Teodorescu, ajutat de oficerul sĕŭ din companie Locot. I. Ghinescu.

In ziua de 17 Sept. a. c. Regim. a luat parte cu două batalióne la revista militară de pe platoul Cotrocenĭ, ordonată cu ocasla visiteĭ, ce M. S. Regele Carol I.

M. S. împăratul mergând pe câmpul de revista trece prin curtea Casărmeĭ Regimentuluĭ; acesta fiind unica Casarmă ce Inaltul Ospe a visitat.

In ziua de 18 Oct. a. c. M. S. Regele Carol I, primește visita M. S. Regele Alexandru al Serbieĭ, iar în ziua de 19 ambiĭ Augustĭ visitéză Regimentul 1 Geniu, bine-voind după terminarea visiteĭ a se fotografia în grup cu Oficeriĭ Corpuluĭ.

In tómna acestui an se începe de către căpitau I. Teodorescu cu compania 10 C. F. construcția linieĭ ferate cotrocení-bateria 17—18.

Cu construcția acsteĭ liniĭ se complectéză rețeaua C. E. a cătățeĭ Bucurescĭ, legându-se linia forturilor cu stabilimentele militare din Capitală.

Tot în tómna acestuĭ an luna Oct. se începe de către compania 5-a. T sub comanda căp. C. Demetriade instalarea biurourilor telefonice permanente, care légă între ele următórele autorități militare: Ministerul de Resboiŭ, Corpul

www.dacoromanica.ro

II Armată, Arsenalul, Pirotechnia, Regim. 1 Geniu, Depositul Central de Muniţiuni.

La 31 Martie 1897 în urma telegrameï No. 1248 a ministeruluï de răsboiŭ, trebuind a se trimite în ajutorul oraşuluï Olteniţa ameninţat de inundaţiï un detaşament de 110 oamenï săpătorï minarï, s'a luat din companiile 2-a, 4-a şi 7-a carï s'aŭ îmbarcat la Halta Cotrocenï la ora 3.20, sub comanda căpitanuluï Condurache C-tin cu oficeriï locot. C. Ionescu şi sub-locot. Gh. Dragu.

Cu ajutorul trenuluï până la Giurgiŭ şi d'aci cu vaporul «Independenţa» detaşamentul e transportat la Olteniţa.

Prima lucrare imperiósă, era de a impedeca revărsarea râuluï Argeş asupra Olteniţeï cea ce se făcu prin executarea unuï dig în acéstă parte.

In acest an s'a luat dispositia de a se înlocui pardoselele existente prin mosaic.

S'a aplicat în infirmeria şi farmacia corpuluï acest sistem dând resultate bune.

Tot în acest an s'a canalisat prin cărămida şi beton canalul de scurgere, ce trece prin curtea regimentuluï, înlăturând odată pentru tot-d'auna miasmele ce se formaŭ maï 'nainte

La 1 Ianuarie 1898 situaţiunea reg. e următórea.

Comandantul reg. colonel I, Culcer.

Adjutor şef de corp lt.-colonel I. Gh. Istrate.

Staţiunea de porubeï se măreşte încă cu două coteţe şi o secţie de împerechiare şi infirmerie executate din materialul vechiŭ rĕmas de la desfacerea tribunelor, ce a servit la revista M. S. Impăratul Austro-Ungarieï.

Lucrarea a fost condusă de către locot. C. Ionescu şeful porumbăriilor militare.

Lucrările de la Giurgiu (1900)

Temperatura ridicându-se, ghiaţa ce se întindea pe dunăre de la un mal la altul, s'a rupt şi sloiï punându-se în mişcare se grămădiră în jos de Giurgiu între malul Roşu şi insula Mocanu, împedecând ast-fel scurgerea apeï şi amenintênd oraşul din ordinul ministeruluï de răsboiŭ s'a trimes un detaşament de ómenï pentru apărarea oraşuluï. Asemenea s'aŭ maï trimes la: Cernavoda, Hârşova, pe Ialomiţa la Mărculescï, la Slobozia [1].

1) Extras după istoricul manuscris al regimentuluï 1 de Geniŭ.

www.dacoromanica.ro

CAP. XVIII

Atelierul Central de Confecţiuni

Hainele militărescĭ, se confecţionaŭ maĭ înainte pe la ştaburile regimentelor, de şi uniĭ ne asigură că ele eraŭ comandate în streinătate. Din punctul de vedere al modeĭ, ele eraŭ croite după moda hainelor militare rusescĭ. atât în croială cât şi în stofă, de óre-ce Româniĭ aŭ fost mult timp în contact cu Ruşiĭ. Acésta o putem spune cu siguranţă atât pentru Moldova [1]) cât şi pentru Muntenia [2]) până la rĕsboiul crimeic. Atât cât influenţa ruséscă a fost puternică la noĭ în ţară, a predominat moda ruséscă. Dupĕ rĕsboiul Crimeeĭ însă, începêndu-se preponderenţa Franceză, moda de acum nu se va maĭ împrumuta de la Ruşĭ, ci de la Francesĭ. Hainele militărescĭ atât ale gradelor inferióre cât şi ale celor superióre eraŭ croite dupĕ moda francesă [3]). Dupĕ ce armata s'a îmulţit, hainele se confecţionaŭ la ştabul regimentuluĭ în Bucurescĭ şi anume la casarma Cuza; iar de la finele anuluĭ 1862 atelierul de confecţie a fost mutat în localul din curtea bisericeĭ Mihaĭ-Vodă [4]) împreună cu atelierul de cismărie şi unde a stat până la înfiinţarea localuluĭ propriŭ de la Cotrocenĭ.

Moda francesă a continuat încă până dupĕ 1867, când s'a

1) Veḑĭ fotografia Colonelului Boldur Lăţescu.

2) Locot.-Colonel Papazoglu, Ist. fondărei oraşului Bucurescĭ, pagina cf. Calendarul Ilustrat Steinberg ediţia pe 1900.

3) Memoriul Regeluĭ Carol I., vol. I, pag. 91.

4) Revista Artilerieĭ, anul VII August 1893, pag 359.

www.dacoromanica.ro

stabilit uniforma atât după regulele hainelor prusiene, cât şi cele francese, până când în cele din urmă, uniforma armatei române a dobândit un caracter propriu naţional. Casele de la Mihaĭ-Vodă eraŭ prea neîncăpătóre pentru atelierul de confecţie de croitorie şi cismărie militară, de óre-ce acolo se maĭ afla un spital militar şi şcóla de mică chirurgie — embrionul facultăţeĭ de medicină de aḑĭ [1]) — şi Archivele statuluĭ.

Colonelul Boldur Lăţescu
Dat ca model de îmbrăcăminte militară în Moldova sub regulamentul organic.

Actualul Atelier de Confecţiunĭ

Sub ministerul I. C. Brătianu s'a înfiinţat atelierul de confecţie propriŭ ḑis de croitorie şi cismărie, pe platoul Cotrocenilor vis-à-vis de Pirotechnia Armateĭ.

Atelierele centrale de confecţie s'a înfiinţat la 27 Iulie

1) Veḑĭ Facultatea de Medicină.

www.dacoromanica.ro

1881 [1]) cu următorul personal: un căpitan saŭ administrator de cl. I, un elev de administraţie de cl. II, 100 ómenĭ de trupă, constituind o companie de administraţie, un maistru croitor şi un contra-maistru, aceştia din urmă însă civilĭ.

Atelierele aveaŭ menirea de a fabrica efectele de îmbrăcăminte ale trupelor teritoriale şi ale altor corpurĭ, care nu posedaŭ încă ateliere.

Deosebit de efectivu companieĭ, s'aŭ detaşat de la diferite corpurĭ de trupă ómenĭ în numĕr de 142, ca lucrătorĭ, dar aceştĭ ómenĭ aveaŭ puţine cunoscinţĭ de acéstă meserie. Ómeniĭ se împărţeaŭ în echipe: uniĭ pentru lucrat mantale, alţiĭ tunicĭ iar alţiĭ pantaloniĭ, etc. La început un om a lucrat 2 mantale în treĭ ḑile, douĕ tunicĭ în treĭ ḑile şi o pereche de pantaloniĭ pe ḑi. Ast-fel că într'o ḑi 3 echipe de câte 80 ómenĭ confecţionaŭ: 55 mantale, 55 tunicĭ şi 80 pantaloniĭ [2]).

In 1882 efectivul atelieruluĭ s'a sporit cu 162 ómenĭ, un contra-maistru şi un mecanic, iar detaşarea celor 142 ómenĭ a încetat.

In acest an şi anume în luna Iunie, atelierul de confecţie cât şi compania s'a mutat în localul cel noŭ de la Cotrocenĭ, local încăpător pentru 400 de lucrătorĭ; apoĭ s'aŭ instalat 2 motóre cu abur avênd fie-care forţă de 20 caĭ, punênd în mişcare prin curele de transmisiunĭ 31 maşinĭ de cusut, aşezate pe o masă comună şi pentru a înlesni mişcarea tutulor aparatelor, s'a înfiinţat şi un post de mecanicĭ, care avea a face micĭ reparaţiunĭ ce ar necesita ḑilnic atât motórelor cât şi maşinelor de cusut, de croit, etc. In acest chip s'a putut mări numerul obiectelor confecţionate de 2 orĭ maĭ mult ca în anul precedent [3]).

Tot în acest an în Octombre s'a instituit o comisiune sub intendentul Angelescu şi s'a stabilit modelele tip de croit dupĕ 4 mărimĭ şi ca să înlesnéscă croiala uneĭ marĭ cantităţĭ de efecte, la care lucraŭ ómenĭ de trupă cu efectivul sus arătat, s'aŭ maĭ angajat 250 lucrătorĭ civilĭ bărbaţĭ şi femeĭ; şi pentru ca să pună personalul în raport cu instalaţiunile me-

1) 30 anĭ de Domnie aĭ Regelnĭ Carol I, vol. II, pag. 23.

2) Istoricul (Manuscris) al Atelieruluĭ de confecţie cf. L'armée Roumaine, en 1900 pag. 144.

3) Istoricul atelieruluĭ de confecţiunĭ, cf. L'armée Roumaine p. 245.

www.dacoromanica.ro

canice s'a mai înfiinţat un ferăstrău circular, condus de motor care tae şi croesce pe ḑi efecte:

2000	perechi pantaloni servind . .	7	ómeni saŭ
900	mantale servind	8	» »
4000	capele »	5	» »
1500	bluze pânză servind	8	» ori
1500	perechi pantaloni pânḑă servind	5	» saŭ
4000	cămăşi servind	12	» »
4000	perechi ismene servind . . .	8	»

In 1883 personalul atelieruluĭ fu ast-fel fixat:

Personalul militar: un căpitan saŭ administrator de cl. I, 2 administratorĭ de cl. II şi 2 de cl. III, un elev de administraţie de cl. II, 340 sub-oficerĭ şi soldaţi.

Personalul civil: un maistru croitor, doĭ contra-maiştri, un mecanic, 260 lucrătorĭ.

Cu acest personal de ateliere se putea confecţiona în fie care ḑi 200 mantale, 200 tunicĭ, 400 pantaloni.

In anul 1884, personalul militar fu mărit încă cu 62 ómenĭ. In locurile existente s'a mai ridicat un noŭ pavilion de aceleaşĭ instalaţiunĭ ca a celor-l'alte, şi cu o zidire pentru biurourile direcţiuneĭ.

Producerea ḑilnică s'a mai mărit cu 60 mantale, 60 tunicĭ, 100 pantaloni. In 1885 s'a creat o secţiune de cismărie pentru confecţionarea încălţămintelor de trupă, fabricate prin mijlocul materialelor furnisate prin tăbăcăria militară din Bucovăţ, saŭ cumpărate din comerţ. Acest atelier era prevĕḑut cu 10 prese şi alte aparate necesare, mişcate prin vaporĭ. In ele lucraŭ 50 de ómenĭ şi puteaŭ produce pe ḑi: 900 perechĭ căputaturĭ, 600 perechĭ cisme şi 1000 perechĭ pingele.

In acelaş an s'a creat un atelier de reparaţiune de galvanisare a utensilelor de tablă şi de campament, bidóne marmite, etc. Ele eraŭ prevĕḑute cu 3 băĭ pentru diferiţĭ aciḑĭ, un casan pentru spălat vasele de unsóre şi o baie pentru cositor. Acéstă secţiune satisface necesităţile întregeĭ armate.

In 1885 s'a micşorat cu 73 numărul ómenilor de trupă întrebuinţaţi în ateliere şi s'a mărit cu 80 de lucrători civili şi un maiestru galvanisator. Producerea ḑilnică s'a mai mărit cu 50 mantale, 50 tunicĭ şi 100 de pantaloni.

In 1886 personalul a fost mărit cu un administrator principal în locul celuĭ de cl I, cu un contra-maestru, cu un

www.dacoromanica.ro

sub oficer de administraţie şi cu 58 de ómenĭ de trupă, pentru ceaunele de cismărie şi de galvanisare.

Intre anĭ 1887-893 numărul lucrătorilor civilĭ bărbaţĭ şi femeĭ au variat intre 500—700. In aceste condiţiunĭ, atelierele aŭ satisfăcut nu numaĭ necesităţile corpuriler de trupe dar incă efectele trebuitóre uneĭ complecte mobilisărĭ. In 1893 colecţiunele necesare eraŭ confecţionate in parte şi personalul militare redus la 225 ómenĭ şi a celor civile la 400.

In acelaş an s'a infinţat câte un atelier la corpul I, III şi IV de armată.

Atelierul central a maĭ fost dotat cu treĭ ferastraie, pentru croiala tuturor efectelor militare, care trebuiau să fie confecţionate şi in noile ateliere. Tot aicĭ se croesc tóte efecte de pânză care se dau la diferite societăţĭ din Bucuresci şi care le imparte la femeile sărmane spre a fi lucrate.[1])

Cu ocasiunea infiinţăreĭ a 3 ateliere regionale in 1895 s'a redus personalul atelieruluĭ; numĕrul lucrătorilor militarĭ a fost redus cu 102, iar cel al lucrătorilor civilĭ bărbaţĭ şi femeĭ a fost limitat intre 200—300. In special secţiunea coitorieĭ militară a fost redusă la 16 ómenĭ, pentru a se da de lucru lucrătorilor civilĭ, angajaţĭ cu bucata şi care costă pe stat maĭ eftin de cât soldaţii croitorĭ, in raport cu cheltuelile intreţinerilor lor şi cu lucrul ce'l producaŭ, iar numĕrul soldaţilor s'a redus a fi intrebuinţaţĭ in alte servicĭĭ ale armateĭ.

In anul 1897 efectivul trupeĭ a fost micşorat cu 22 ómenĭ trecuţĭ in serviciul manutanţeĭ armateĭ, iar secţia de lucrătorĭ militarĭ s'a redus la 8, carĭ lucréză albiturĭ de casarmament.

Dupĕ cum vedem numĕrul lucrătorilor civilĭ in acest atelier de la inceput până in present, până la crearea atelierelor regionale, numĕrul uvrierilor a variat de la 200 la 700. După infiinţarea atelierelor regionale la corpurile 1, 3 şi 4 de armată, acest numer s'a redus până la strictul necesar, ast-fel că numĕrul lor acum variază intre 200—400 uvrieri civilĭ. iar trupa companieĭ de administraţie a fost redusă la un sergent-major, 16 sergenţĭ, 20 caporalĭ şi 60 ómenĭ, in total 97.[2])

---

1) L'armée Roumaine pag. 246—247.

2) L'armée Roumaine pag. 247—248.

www.dacoromanica.ro

Producţiunea atelieruluĭ

Producţiunea anuală a atelieruluĭ, cu personalul de care dispune aḑĭ, este indicată cum urméză :

1) Efecte croite şi confecţionate în ateliere : 22.000 mantale, 22.000 tunicĭ, 46.000 perechĭ pantalonĭ, 35.000 capele, 45.000 bluze de pânză, 900 perechĭ pantalonĭ de pânză ;

2) Efecte civile pentru atelierile de afară şi pentru societatea «Munca» : 5.000 mantale, 5.000 tunicĭ, 15.000 perechĭ pantalonĭ, 10.000 bluze de pânză, 150.000 cămăşĭ, 100,000 ismene ;

3) Efecte de casarmament croite : 30.000 ciarşéfurĭ, 30.000 feţe de pernă, 15.000 saltele, 15,000 dosurĭ de pernă, 200.000 perechĭ obiele, 15.000 corturĭ individuale ;

4) Efecte confecţionate în secţiunea cîsmărieĭ : 20.000 perechĭ cisme infanterie, 10.000 perchĭ cisme de artilerie şi cavalerie, 15.000 perechĭ căpute infanterie, 10.000 perechĭ căpute artilerie şi cavalerie, 20.000 perechĭ opincĭ, 100.000 pingele.

Preţul diferitelor obiecte costă :

	Costul cusutuluĭ	Costul total al obiectuluĭ
O manta	2 leĭ 70	24 leĭ
O tunică de infanterie . .	2 » 65	14 »
O tunică de cavalerie. . .	4 » —	18 »
Un pantalon de infanterie.	1 » 30	9 »
Un pantalon de cavalerie .	1 » 30	9 »
O capelă.	0 » 50	2 »
O bluză de pânză.	1 » 20	5 »
Un pantalon de pânză . .	0 » 90	3 » 60

5) Secţiunea de galvanisat satisface necesităţile întregeĭ armate, reparând şi galvanisând vasele de campament.

S'a instalat în ateliere lumina electrică, produsă printr'o maşină dinamo-electrică (150 ampères saŭ 110 volts), avênd tóte aparatele necesare, precum şi o baterie de acumulatorĭ cu accesoriile complecte, avênd 6 lămpĭ marĭ cu arc Volta şi 297 lămpĭ micĭ în diferite dependinţe micĭ ale atelieruluĭ şi companieĭ 2 de administraţie.

Cu organisaţiunea actuală s'ar putea într'un cas eventual până la 800 de lucrătorĭ şi în modul acesta se póte satisface

www.dacoromanica.ro

tóte necesităţile armateĭ, orĭ cât de marĭ ar fi ele putêndu-se lucra efecte de un numĕr îndoit ca cel arătat maĭ sus. [1])

Tóte produsele atelierelor de confecţiune sunt supuse uneĭ comisiunĭ de recepţiune, numită de minister şi care se întrunesce de câte orĭ este nevoe pentru a constata dacă confecţiunea efectelor sunt conform descripţiunilor de uniforme şi modelelor tip, aprobate de minister. [2])

Dupĕ ce am făcut istoricul acestuĭ mare stabiliment militar în câte-va trăsăturĭ generale, să spunem câte-va cuvinte şi despre personalul diriguitor :

Directoriĭ atelieruluĭ central de confecţie

Cel d'întâiŭ director al atelieruluĭ,—după strămutarea luĭ de la Mihaiŭ-Vodă în noul sĕŭ local dupe platoul de la Cotrocenĭ,—a fost căpitanul Celereanu.

După ce atelierul de confecţiĭ de la Iaşĭ s'a strămutat la Bucurescĭ în casarma Cuza-Vodă, a fost sub comanda maioruluĭ Angelescu ; la 1882 atelierul se strămută în noul sĕŭ local de pe platoul Cotrocenilor şi care nu dispunea de cât de 20 maşinĭ de cusut «Singer» şi de 40 fiare de călcat.

Strămutat fiind în noul seŭ local, necesităţile armateĭ crescênd din ce în ce, s'a dispus clădirea unuĭ local propriŭ, împreună cu instalaţiunile trebuincióse dupe modelele stabilimentelor similare din străinătate, căpitanul C. Celereanu, printr'o muncă neobosită şi graţie profundeĭ încrederĭ de care se bucura pe lângă patriotul şi mult regretatul primministru I. C. Brătianu, pe atunci ministrul de resbel, ĭ-a dat mână liberă de a lucra tot ce va găsi de trebuinţa şi în interesul stabilimentuluĭ de sub a luĭ direcţiune. Căpitanul lucréză fără preget, aşa, că după ce complectéză întréga instalaţiune cerută de necesităţile timpuluĭ, găsesce mai têrdiŭ, că noul local nu corespunde nevoilor urgente ; pentru aceste motive cere permisiunea să-i-se aprobe a clădi dependinţele unde se află adĭ direcţiunea şi compania, căcĭ până aci soldaţiĭ staŭ sub corturĭ. Ca bun gospodar căpitanul Celereanu pune să se asaneze terenul care era plin de gropĭ şi bălţĭ

1) L'armée Roumaine pag. 248—249.
2) L'armée Roumaine pag. 249.

www.dacoromanica.ro

plantéză grădina stabilimentului cu diferite specii de arbori.

Toţi maiştrii eraŭ streini. Directorul stabilimentului găsesce că e mai nemerit a înlocui pe maiştri streini cu maiştrii români şi de preferinţă cu absolvenţii şcólelor de meserii. Cel d'intâiŭ maistru român a fost Clement Popescu, absolvent

Dr. C. Kiriaḑi, donator la Asil
(Veḑi biografia la pag. 283)

al şcóleĭ de meserii din Iaşi, căruia i-s'a încredinţat partea technică, în anul 1882 In anul 1884 face o a doua achisiţiune fericită în persóna maistrului D. Zamfirescu din Iaşi. Tot în acest an maistrul Zamfirescu este detaşat de la atelierul de la Cotrocenĭ la atelierul de haine ofiţerescĭ, pe atuncĭ o secţiune a atelieruluĭ de confecţie în locul maistruluĭ vienez

www.dacoromanica.ro

Semerad Franz, angajat cu contract de ministerul de rĕsboiŭ, pentru conducerea technică a atelieruluĭ de confecţiunĭ ofiţeresc, care, necorespunḑênd postuluĭ încredinţat a fost în cele din urmă concediat, iar atelierul a rĕmas sub conducerea maiştrilor Zamfirescu şi Schuwavschi până la 1889, când maistrul Zamfirescu este iarăşĭ chemat la postul sĕŭ.

Al doilea director, după avansarea de adjunct cl. I a d-luĭ Celereanu, a fost Maiorul de administraţie I. Moiescu în 1889 care conduce atelierul până în anul 1893, iar în locul d-sale vine ca al III director d. Maior Leonida, un excelent gospodar, care a continuat lucrul început de predecesoriĭ sĕĭ. D-sa complectézĕ plantarea loculuĭ dintre direcţiune şi atelier, pune să facă împrejmuirea localuluĭ, care până atuncĭ sta în câmp deschis, atelierul fiind păzit numaĭ de santinele.

Din causa lipseĭ de mijlóce nu se putea face împrejmuirea; dar realisând câte-va modeste economiĭ şi cu ajutorul soldaţilor pe care îĭ întrebuinţa afară de orele de serviciŭ, reuşeşte să facă împrejmuirea.

Până la venirea d-sale ca director, existaŭ maĭ multe albiĭ pentru spălat pânză înainte de a fi dată la croit, metod primitiv de sigur. D. maior Leondia desfiinţézĕ acele albiĭ şi pune să se clădéscă un reservoriŭ basin, aşa că astă-ḑĭ, pe lângă că întrunesce condiţiunile utiluluĭ, satisface cerinţele esteticeĭ. D-sa conduce atelierul până la 1896 când este transferat în administraţia centrală la ministerul de rĕsboiŭ, fiind mult regretat de personalul atelieruluĭ, căcĭ el a fost un adevĕrat părinte pentru personalul administrativ şi de serviciŭ.

Al IV-lea director este d. maior Ciovică.

Al V-lea director, d. maior Ghimpeţeanu.

Al VI-lea director a fost d-nul maior de intendenţă Pandele Poenaru. Astă-ḑĭ atelierul se află sub conducerea d-luĭ Căpitan Constantinescu.

In anul 1900, din causa crizeĭ, a trebuit să se facă reduceriĭ în budgetul atelieruluĭ de confecţiĭ, reducêndu-se posturile maĭ multor maeştri. Tot în anul acesta s'a înfiinţat pe lângă acest atelier o şcólă de croitorie care a fost pusă sub direcţunea maestruluĭ D. Zamfirescu.

www.dacoromanica.ro

Efemeride

In 1885 Noembre 19, M. S. Regele şi cu Prinţul Ferdinand visitézä atelierul de confecţiunĭ.

In 1892 Maiŭ 6, Regele însoţit de prinţul şi Princesa ereditară de Saxa-Meiningen visitézä atelierul de confecţiĭ.

Depositul de echipament

a) Clădirile

Se află situat pe platoul Cotrocenilor, spre apus de atelierul central de confecţiĭ şi în faţa pirotechnieĭ armateĭ, de care este despărţit prin şoséua Cotrocenilor ce merge spre Bolintin.

Până în anul 1884, depositul garnisóneĭ Bucurescĭ se afla în délul Spireĭ, unde se află astă-qĭ casarma Vinătorilor şi depositul de recrutare al regimentuluĭ 6 de Infanterie «Mihaiŭ Vitézul».

Desvoltarea luată de armata română în ultimele treĭ deceniĭ, a necesitat înfiinţarea atâtor stabilimente şi deposite militare pentru satisfacerea, pe cât posibil, a necesităţilor întregeĭ armate române.

Depositul de echipament este o consecinţă naturală a înfiinţăreĭ atelieruluĭ central de confecţiĭ, după cum depositu] de muniţiunĭ este al iăfiinţăreĭ pirotechnieĭ armateĭ.

In anul 1884 se clădesce depositul No. 1, clădire de zid colosală, care a costat 115,000 leĭ, apoĭ depositul No. 2, idem.

In anul 1886 se construesce pavilionul de Administraţie cu 164,000 leĭ. Acestor clădirĭ maĭ urméză altele conform cu necesităţile momentuluĭ, ca: magazie pentru efectele scóse afară din serviciŭ, casarma deposituluĭ şi bucătăria, grajd, remisă şi sală de mâncare,[1]) etc., etc. Menirea acestuĭ depositu este să concentreze efecte de echipament, ca îmbrăcăminte, încălţăminte, de unde se aprovisionéză întréga armată.

Curtea deposituluĭ este de 2 hectare şi 8388 m. p.

---

1) Corpul II de armată, serviciul de Geniŭ, stările de Fixaţie.

www.dacoromanica.ro

b) **Administraţiunea**

Depositul, din punctul de vedere administrativ, depinde de corpul II de armată şi este pus sub direcţiunea unuĭ administrator Adjunct cl. I (maior).

Cel d'ìntêiŭ director a fost d. maior Maescu Ioan (aḑĭ Colonel pensionar), oare a stat până în anul 1884; după dînsul vine căpitanul Neimann Herkt, avansat maior în 1885 şi stă până în 1892, apoĭ urméză d-niĭ maiorĭ: Iustin Vargă 1893, Ionescu Gheorghe 1895, Bidescu Alex. 1896, Trandafirescu Vasile 1898, când este strămutat la spitalul militar central, iar în locu-ĭ vine maiorul Luchide Emanuel, care este şi până astă-ḑĭ.

Pe lângá depositul de echipament este ataşat şi depositul de imprimate.

www.dacoromanica.ro

CAP XIX.

Depositul de muniţiunĭ

Ministerul de Rĕsboiŭ, luând în consideraţie greutăţile ceîntîmpină pirotechnia armateĭ cu primirea şi distribuirea muniţiunilor de rĕsboiŭ pe la corpurĭ şi cele 7 deposite regionale de arme din ţară, precum şi la depositele regieĭ monopoluluĭ statuluĭ, cu fabricarea lor şi cu supraveghiarea depositelor sale, care se aflaŭ afară de împrejmuirea fabriceĭ.

Pentru a se înlătura numerósele inconveniente ce presenta acéstă stare de lucrurĭ, a hotărît separarea depositului de pirotechnie, reminênd acèsta din urmă numaĭ ca fabricaţiune; iar depositul urmând a face independent de pirotichnie tóte cele-l'alte operaţiunĭ, după ordinele directe ale Ministeruluĭ de rĕsboiŭ.

In acest scop prin înaltul decret No. 1269, din 31 Martie 1893, s'a prevĕḑut separarea depositului de pirotechnie formând o direcţie a-parte, sub denumirea de: «Depositul central de M-ţiĭ de rĕsboiŭ», avênnd un personal propriŭ, care se supravegheze de aproape buna conservare a muniţiilor.

Personalul depositului a fost fixat prin budgetul anuluĭ 1893—1894, precum urméză:

Oficerĭ

Uu căpitan, un guard artil. cls. I-a, un guard art. cl. II-a şi un guard artil. cl. III, 2 elevĭ guarḑĭ cl. I-a, 2 elev-guarḑĭ cl. II-a.

Trupa

1 sergent-major, 3 sergenţĭ, 10 brigadierĭ şi 56 soldaţĭ.

Personalul oficeresc a fost luat de la pirotochnie şi prin înaltul decret No. 1190, din 25 Martie 1893, cele douĕ depo-

www.dacoromanica.ro

site aŭ fost împărţite în 3 : I) Depositul de muniţiunĭ de infanterie, II) Depositul de muniţiunĭ de artilerie şi al III) depositul de pulbere. Aceste 3 deposite sub direcţia căpitanuluĭ Nanu George, în calitate de şef al depositului central de muniţiunĭ de rĕsboiŭ ; ast-fel s'a constitutt pe ḑiua de 1 Aprilie 1893. Direcţia depositului central de m-ţiĭ de rĕsboiŭ, tóte scriptele fură luate de la direcţia pirotechnieĭ, precum şi accesoriile de stabilire ce aparţine depositului. Omeniĭ de trupă fură luaţĭ pe ḑiua de 1 Maiŭ, de la arsenalul de construcţiĭ şi pirotechnia armateĭ din câte şi treĭ contingentele aflate sub drapel la I-iŭ Aprilie, hotărîndu-se ca compania lucrătorilor arsenaluluĭ armateĭ să dea : treĭ sergenţĭ, nouĕ brigadierĭ, şi 29 soldaţĭ ; iar compania pirotechnieĭ să dea : un sergent-major, un brigadier şi 27 soldaţĭ.

La 3 Maiŭ, prin decisia ministerială No. 44, s'a hotărît cum să se administreze şi să se comande compania de către însu-şĭ seful dep. central de m-ţiĭ. La 23 Iunie ministerul a aprobat suma de 26,000 leĭ pentru împrejmuirea depositului. Acéstă lucrare a început în luna August, construcţia ulucelor s'a făcut de pirotechnia armateĭ după modelul geniuluĭ şi mulţămită numaĭ stăruinţeĭ neobosite a d-luĭ Lt-colonet V. P. Năsturel, care pe lângă că a stăruit la minister pe lângă aprobarea acesteĭ imprejmuirĭ, a condus chiar personal acéstă lucrare, îngrijind a nu se întrebuinţa material, de cât de cea maĭ bună calitate; a maĭ rămas neîmprejmuită numaĭ partea despre nord-est.

La 9 Septembre, Ministerul de resboiŭ cu ord. No. 2777 a comunicat corpuluĭ 2 de armată No. 13,827, adresa D. C. Mr., aprobă 5004 leĭ pentru repararea magaziilor depositului ; această lucrare s'a făcut sub conducerea căpi'. Nanu George. La 22 Septembre minist. cu ord. No· 2852, aprobă 13,500 leĭ pentru a se face o magazie pentru pulbere. La 15 Octombre ministerul de rĕsboiŭ cu ord. No. 4590, aprobă suma de 3362,08 leĭ pentru cumpĕrare de grinḑĭ de tufan şi şipcĭ de brad necesare la aranjarea lăḑilor cu muniţiunĭ. In luna Martie 1894, s'a expropriat de ministerul de rĕsboiŭ tot terenul dintre şoséua Bolintinu şi platoul de instrucţie cu începere de la dep. de echipament până la depos. de furagiŭ, pentru motivul că acest teren aparţinea unor locuitorĭ, carĭ,

www.dacoromanica.ro

prin contactul lor cu trupele aduceaŭ pagube serviciuluĭ, ce se găsea înconjurat de tóte părţile.

Din clădirile aflate pe acest teren s'aŭ menţinut numaĭ douĕ, fiind construite în condiţiunĭ maĭ bune, adică: clădirea No. 1, expropriată de la Gheorghe Grigore, era un loc de cârciumă, compus din 12 camere cu 2 coridóre şi pimniţă, avênd 4 magaziĭ micĭ de scindurĭ; iar clădirea No. 3, expro-

Vasile Andonescu, donator la Asil

priată de la Niculae Niţă, el avea de asemenea un local de cârciumă, compus din 6 camere cu pivniţă, iar cele-l'alte clădirĭ fiind vechĭ şi construite din nuele s'aŭ vîndut la licitaţie.

Cum încă acéstă expropriere s'a făcut maĭ în acelaş timp cu înfiinţarea D. C. M, care nu avea local pentru a instala compania şi direcţia depositului, s'a hotărît de corpul 2

www.dacoromanica.ro

de armată, cu ord. No. 3323, din 30 Aprilie 1894, să se ocupe de către deposit și companie clădirile expropriate

La 15 Martie 1894 în urma aprobăreĭ corp. 2 de armată cu ordinul No. 27754 și 22421 s'a început construcția a 2 magaziĭ cu pereți dubli, având golul dintre pereți umplut cu pământ. Acéstă magazie a fost destinată pentru păstrarea dinamiteĭ.

La 20 Septem. 94 Minist. cu ord No. 962, a aprobat construcția uneĭ magaziĭ de zid specială pentru păstrarea focurilor și stupilelor. La 15 Octombrie s'a asistat 4 liniĭ de garaj sistem decauvil și s'a prelungit linia de la magasia No. 3 până la magasia pentru dinamită.

In luna August 95 s'a făcut un conduct de oficiare începênd de la castelul de apă din Pyroticnie și merge în linie dréptă la 5 m. de fața magasiilor cu muniții de artilerie până la magasia No. 12., unde formézĕ un unghi drept în stânga și cantina și linia dréptă până în fața magasiilor din stânga; aci formézĕ 2 unghiurĭ drepte și cantina în drépta și 'n stânga prin fața celor 2 magasiĭ la distanță de 5 m. Pe conductul de apă din fața celor 12 magasiĭ, s'a instalat o cismea și 3 gurĭ de apă; iar pe conductul din fața celor 9 magasiĭ o cismea și 2 gurĭ de apă.

In luna Octombrie 95 s'a instalat în jurul tuturor magasiilor ce constitue depositul 49 paratonere pe stâlpĭ de lemn de tufan, ale căror vêrfurĭ sunt legate de conductul de apă.

In luna Octombrie 95 s'a terminat construcția unuĭ grajd de zid pentru caĭ, a uneĭ remise de scânduri pentru 2 trăsurĭ și a douĕ magasiĭ de scândurĭ, pentru serviciul de geniu al corpuluĭ 2 de armată.

La 16 Septembrie se începe instalarea liniĭ de decauvil în liniile magasiilor dep. de artilerie.

La 18 Octombre începe a se planta 566 pomĭ pe soséua principală și pe lângă ulucĭ. La 14 Ianuarie s'a primit de serviciul de geniu al corp 2 de armată 2 hidante pentru gurile de apă. La 22 Ianuarie s'a primit de la Arsenalul armateĭ u neltele necesare pentru înființarea unuĭ atelier de fierărie. La 1 Martie 96, s'a comunicat de corpu 2 de armată cu No. 28526 că Minist. cu No. 7195 din *Decembrie 1896*, a aprobat mutarea ulucilor, operație prin care se rupe din trupul dep. în profitul Pyroticnieĭ, o suprafață de 6292 m. p.

www.dacoromanica.ro

La 4 Aprilie 96, s'a primit de la arsenalul armatei 2 dulapuri supra puse și 6 rafturi pentru păstrarea modelelor.

In anul 1896 s'a construit o barcă de scânduri căptușită și acoperită cu tablă de zinc, pentru a avea trupa un local unde să pótă lua masa. In cursul lunei Octombrie, s'a inceput construirea unei magasii de scânduri, care s'a terminat în Primă-vara anului 1897. La 28 Februarie 1894 Ministerul a aprobat cumpărarea a două ceasornice de control.

La 12 Februarie 98, Ministerul aprobă că odată cu luminarea interiorului atelierului Pyroticniei, să se lumineze și exteriorul dep. 14 lămpi cu arc. La 1897 Septembrie, începe construirea conductului de apă până în fața dep. de pulbere instalându-se o cișmea. In luna Iulie 1899 s'a început construirea unui grajd făcut din scânduri și învelit cu tablă de zing. Tot pe ḑiua de 1 Aprilie 1900 s'a sporit efectivul companiei acestui dep. cu 2 brigadieri și 12 soldați. La 11 Iunie 1900 din causa unei furtuni violente insoțită de ploe și trăsnet s'a aprins învelitórea după tóte firele de alamă, care légă cele 4 sârme mari conducătóre de electricitate cu camera de distribuție.

Ruinile de la depositul de muniținuĭ

Lângă depositul de pulbere înființat de generalul Florescu la 1862 și pe marginea délului ce predomină basinul Dâmboviței și între mahalaua Cărămidarilor de sus, se află ruinele unor case saŭ mai propriŭ vorbind a unor magasii; după întinderea grosimea și vechimea acestor ziduri se pare că vechimea lor nu se urcă de cât cel mult pe la începutul secolului trecut.

Egumenul monăstirei Cotrocenilor cum și egumenii altor monăstiri cari avea mori pe Dâmbovița, aŭ fost însărcinați în anul 1814 de către vornicia obștirelor, a face câte o móră de vânt ca în timpul ierneĭ când Dâmbovița era înghețată, Bucurescenii trebuiaŭ să'și macine grâul pentru făina necesară la aceste mori de vânt.

Nicăeri nu putea fi loc mai potrivit pentru o móră de vânt, de cât acolo unde se află acele ruini.

Cred deci, că ruinile în cestiune sunt ale magasiei morei de vânt, făcută de egumenul cotrocén Visarion ori Dionisie Plumbuițénu.

www.dacoromanica.ro

CAP. XX

Depositul de furaj şi lemne

Este ste situat pe soséua Cotrocenilor ce duce spre Bolintin, în aproprierea satuluĭ Militarĭ. Curtea acestuĭ deposit este acoperită de 19 clădirĭ spaţióse pe o suprafaţă de 11 hectare 8687 m. p. clădirile sunt: 1 pavilion de ad-ţie unul dearestanţĭ, un corp de gardă, o magasie şi sală de mâncare, o remisă şi grajd, 5 magasiĭ de orz patru hanbare pentru furaj şi alte clădirĭ maĭ micĭ carĭ costă leĭ 284.412 şi 40 banĭ. [1])

Inainte de înfinţarea depositului actual de furaj corpurile din garnisóna Bucurescĭ, îşĭ aprovisionaŭ singure furajele după instrucţiile ministeriale de atuncĭ, iar lemnele se predaŭ corpurilor de către furnisorĭ, care aveaŭ contracte încheate cu ministerul de Rĕsboiŭ.

Depositul de fnraje şi lemne, de la Cotrocenĭ îşĭ are fiinţa de la anul 1891,

Menirea depositului este, să aprovisioneze pentru toate corpurile şi serviciile din garnisóna Bucurescĭ, furajele: fân, pae, ovĕs, orz şi lemnele.

Istoricul casărmeĭ Călăraşilor

Casarma Călăraşilor este situată între casarma Escadronuluĭ II tren şi casarma Geniuluĭ.

Construcţia casărmeĭ s'a început în anul 1896 şi s'a terminat în tómna anuluĭ 1897; construcţia eĭ a costat pe stat suma de 408.375 leĭ şi a fost făcută în antreprisă de antre-

1) Corpul II de armată archiva serviciuluĭ de Geniu, stările de fixaţie.

www.dacoromanica.ro

prenorii Mitache și Băldănénă, lucrare condusă de serviciul de geniu al corp. II sub direcț. Căpitanului Cratero.

Casarma este compusă dintr'un singur pavilion cu parter și un etaj, despărțit în trei părți: partea din mijloc ocupată de serv. administrativ al corpului, iar aripele destinate pentru cele 2 escadróne permanente. Mai conține un parter compus din: bucătărie, sala de mâncare și cantină. Un manegiu de zid, 4 grajduri de zid o infirmerie de cai și potcovărie cu armurărie și remisa de trăsuri.

Tot în anul 1897, pentru adăpostirea cailor călărașilor celor 2 escadróne cu schimbul, regimentul a construit cu cheltuiala sa 3 șopróne de lemn acoperite cu tablă de zing.

In anul 1898, s'a construit pavilionul magasiilor de efecte și armătura al cărei cost se ridică la 27485 lei de către antrepr. Luigi Farabosco.

Aŭ fost atunci: Ministru de resboiŭ general de divisie Berendei, comandantul corpului II de armată general de divisie Arion, comandantul reg. 3 călărași locot.-col. Zlătianu.

Regimentul III călărași

Origina călărașilor datéză cam pe la anul 1620. Ei eraŭ ca la 8 mii în tótă țara afară de Moldova și se conducea de către Spătarul țărei. Serviciul lor era numai adtiv. Numirea lor ș'o luaŭ după județe și le ḑicea Dorobanți-de-județe.

Recrutarea lor se făcea dintre ceĭ mai de frunte din sat și se prindeaŭ (cu forța) cu funia. Termenul de serviciŭ era de 8 ani și era pusă sub administrația ministerului de interne comand. lor in fie-care județ se numea tot de dorobanți.

Ast-fel aŭ mers lucrurile până la Principele Barbu Știrbey care cu ofisul No. 863 din 30 Iunie 1850, înființéză pentru serv. activ escadronul al II din inspectoria 1 de dorobanți.

Escadrónele eraŭ comandate de căpitanii de armată având 2 inspectori colonelĭ: unul cu reședința în Bucureștĭ și altul în Craiova și tot atunci aŭ trecut sub ad-ția ministerului de rĕsboiŭ.

Până la 1869 arma lor era: sabia și pușca; in spațiul de timp la ac. datä li s'a dat carabina cu ac. La 1871 li s'a redat tradiționalul ordin de călărași în locul cum că dorobanții la.

www.dacoromanica.ro

1872 s'a şi regimentat escadr. din tótă ţara de către acest regiment compus din escadr. I Teleorman, II Vlaşca, III Ialomiţa şi al IV Ilfov şi a luat numirea de reg. 3 călăraşi.

In timpul rĕsboiuluĭ (1877—78)

Escadronul întâiŭ sub comanda Lt. colonel Polizu la Islaz iar II, III şi IV staţionaŭ la Bechet, Caracal şi Corabia acestea sub comanda şefilor de detaşament de acolo.

Tus-patru escadrónele eraŭ puse pentru apărarea maluluĭ Dunăreĭ spre a feri ţĕra de invaḑiunile armateĭ turcescĭ care din timpul de la 4 Maiŭ ora 1 ½ până la 24 Iunie, Turciĭ aŭ atacat necontenit detaşamentele nóstre. In acest timp s'a distins d. Căpitan Zosima (aḑĭ Colonel) cantonat la Corabia cu Escadr. IV de Ialomiţa. In ḑiua de 12 Maiŭ pe la ora 3 p. m. s'a îmbarcat cu 4 luntri marĭ împreună cu 25 călăraşĭ aleşĭ de bună voia lor şi cu sub-locotenentiĭ Constantin şi Lepădătescu, spre a ataca pichetul turcesc situat în faţa Corabieĭ. Acesta a fost cel întâiŭ oficer român care a luat ofensiva şi a trecut pe teritoriul turcesc. Recunóscerea a fost observată de guarda pichetuluĭ turcesc numaĭ după ce Căpitanul Zosima împreună cu aĭ sĕĭ, aŭ debarcat pe malul pichetuluĭ, când turciĭ fiind surprinşĭ deschid un foc fórte viŭ asupra lor. Atunci se retrag. Pentru acéstă faptă eroică căpitanul Zosima împreuuă cu sublocotenenţiĭ sus citaţĭ şi sergentul miliţian Roşianu, aŭ fost decoraţĭ cu medalia «*Virtutea militară*».

Morţĭ pentru patrie a fost sergentul major Florea Blejan din compania IV a regim. 3, tăiat de un obus turcesc în ḑiua de 4 Maiŭ. I s'a făcut o înmormântare strălucită M. S. Dómna Elisabeta a depus pe cosciugul erouluĭ o frumósă corónă cu inscripţiunea «Sergentuluĭ major Florea Blejan mort pentru patrie».

La 24 Iunie, escadronul I de la Islaz primesce ordinul de a trece la Turn pe linia avantposturilor de la gura Oltuluĭ până la Dióra ; iar linia de la gure Oltuluĭ până la Garcov a fost ţinute de escadronul 4 care venea la Islas de la Corabia.

De la 24 Iunie până la 10 Iulie, escadrónele eraŭ împărţite :

www.dacoromanica.ro

Escadronul I la T.-Măgurele, IV la Islaz, II la Corabia, şi III la Bechet. De la 18 Iunie până la 3 Iulie păzesc malurile Dunăreĭ. La 3 spre 4 Iulie daŭ ajutor trupelor Divisieĭ Crudner şi iaŭ cetatea Nicopol la care aŭ contribuit fórte mult. La 10 Iulie escadrónele primesc ordin să fie tóte întrunite la gura Oltuluĭ, de unde la 18 Iulie întregul regiment a început a trece Dunărea pe plutóne; caiĭ şi ómeniĭ aŭ fost transportaţĭ pe portiere trase de vapóre micĭ rusescĭ. Trecerea Dunăreĭ a fost dirigeată de colonelul rus Novosinski oficer de marină

La 19 Iulie loc.-colonel Polizu, cu întreg regimentul primesce ordin de la generalul Halipiu — comandantul fortăreţeĭ la o depărtare de 20 kil. Divisia Crudner fiind viguros atacată de Osman Paşa şi gata de a o arunca în Dunăre. Marele Duce Nicolae, face cunoscuta telegramă către Alteţa sa serenissimă Principele Carol I, care în fruntea armateĭ sale trece la timp Dunărea şi scapă din pericol armata ruséscă. In urmă M. S. Domnitorul, ia positiune în jurul Plevneĭ, ca comandant suprem al armateĭ de Vest.

La Plevna, armatele rusescĭ şi cele românescĭ găsesc în Osman Paşa, un rival demn de dînsele. Turciĭ de după metereze trăgeaŭ în armatele aliate «în carne vie». Mica nóstră armată îşĭ croesce repede retranşamentul în faţa redutelor Griviţa No. 1 şi 2 Aceste retranşamente aŭ fost admirate de ataşaţiĭ militarĭ streinĭ; la început rideaŭ Ruşiĭ, de aceste găurĭ, dar în cele din urmă aŭ trebuit să-ĭ imiteze. De la 19 Iulie până la 7 August escadrónele acestuĭ regiment aŭ făcut în continuŭ recunóscerĭ spre comunele: Găureni, Bresleniţa şi Ribenu, unde se aflaŭ avant-posturile rusescĭ din divisia IX de cavalerie a generaluluĭ Lascareff, legând ast-fel aripa stângă ale vedetelor nóstre cu aripele drepte ale celor rusescĭ; distanţa linieĭ ce regimentul în vedete avea de păzit era de 30 km.

La 7 August conform ordinuluĭ Divis. IV activă, Regimentul este pus sub comanda generaluluĭ Lascareff, care dă ordin locot.-colonel Polizu, spre a face recunoascerĭ spre Riben dincolo de rîul Vid şi a distruge liniele telegrafice Vidin Plevna. Insoţesce cu regimentul Divisia ruséscă spre satul Trestenic, înaintéză spre soséua Sofieĭ distrugând telegraful, şi aşéză vedete la 15 km. La 10 August, brigada de dragonĭ

www.dacoromanica.ro

a generaluluĭ Lascareff fiind atacată de inamic din Dolni Dubnic, regimentul nostru formézĕ trupa de susţinere a doue bateriĭ care deschisese un foc viŭ asupra colónelor turcescĭ de infanterie şi cavalerie, ce inainta acoperit de numeroşĭ tilarioŭ. Lupta a ţinut 4 ore, turciĭ se retrag.

Atitudinea regimentuluĭ şi curagiul în care soldaţiĭ năvălesc în contra vrăşmaşilor, aŭ fost constatate prin următorul ordin de ţi, drept mulţumire peutru faptele vitejescĭ desfăşurate în lupta contra inamiculuĭ—dat de generalul Lascaroff.

«Cu plăcere comunic mulţumirile mele oficerilor şi soldaţilor din regimentul d-vóstră şi personal d-vóstră, pentru buna purtare şi curagiŭ ce aŭ arătat in ţilele de 8, 9 şi 10 August, când aŭ fost cu restul divisieĭ la Trestenic. Acésta imĭ dovedesc d-le colonel, că la orĭ-ce ocasiune regimentul d-vóstră va presenta armata română cu demnitate şi onóre ; acest ordin se va scri in condica de ordine de ţi.

La acéstă mulţumire respunde d. colonel Rosnovanu.

Din ţiua de 10 August Regimentul «depindea cu totul de ordinele generaluluĭ rus Lascareff, servind maĭ cu sémă pentru recunóscerĭ. La 13 August escadronul IV din acest regiment sub comanda colonelului Rosnovanu, merge în recunóscere la satul Verbiţa. La 17 August regimentul întreg împreună c'un corp de armata rus merg sub generalul Schildner ca să tae retragerea unuĭ corp compus din 20000 turcĭ, care se ţicea că vor să iasă din Plevna, pentru a ataca divisia română la Calişovatz.

La 24 August, regimentul părăsesce satul Ciulovaţĭ unde până acum făcuse serviciul de avant-posturĭ şi aŭ trecut la Riben, unde era brigada de cavalerie a d-luĭ colonel Creţeanu Apoĭ merg diferite escadróne spre a recunósce satele : Netropolge şi distrug linia Plevna Vidin, apoĭ satul Asagi-Dubnic. Tot în ţiua de 25 August regimentul a fost incorporat cu brigada Creţeanu şi Formac şi cu treĭ bateriĭ, aŭ pornit spre satul bulgar Trestenic ; în recunóscere aŭ distrus linia telegrafică Plevna, Rahova-Vidin, séra s'aŭ intors la Riben.

La 24 Septembre intregul regiment şi brigadă aŭ bivoacat pe înălţimea de la Catamuniţa de unde escadronul continua serviciul de avant-posturĭ pe dealurile Catamuniţa şi faţa Opanezuluĭ. Acésta s'a urmat până la 24 Noembrie când generaiul Totleben dă ordin tuturor trupelor de a părăsi bivoacul

www.dacoromanica.ro

în presupunerea unei eşiri a lui Osman Paşa, spre a se asigura de fie-care divisie. Acéstă mişcare a fost fórte satisfăcătóre pentru generalul Totleben, care a constatat presenţa divisiei generalului Racoviţă la timp, aşezată în câmpia Viduluĭ în stânga podului de piatră de la gura Plevnei.

Din ḑiua de 25 şi până la 28 Noembrie se auḑeaŭ de la avantposturile nóstre în timpul nopţeĭ, sgomot de trăsurĭ în Plevna. Fugariĭ turcĭ şi bulgarĭ spuneaŭ că Osman se pre-

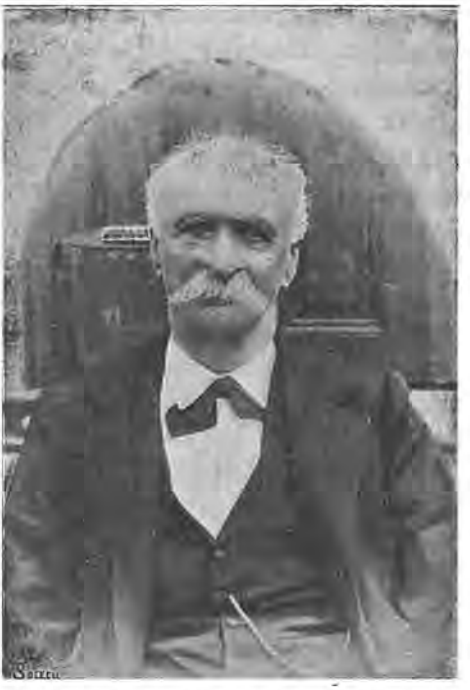

Petre Gheorghiadis, donator la Asil
(Veḑi biografia la pag. 272)

gătesce a face o eşire cu trupele sale spre Sofia, ne mai avênd provisiuni mai cu sémă furaj pentru caĭ.

In ḑiua de 28 Noembrie ora 4 a. m. s'aŭ auḑit bubuitul tunurilor şi salve de puscĭ spre valea Viduluĭ şi în partea despre podul de piatră; imediat s'a sunat alarma şi întréga brigadă de Călăraşĭ a trecut vidul prin apă, luând posiţia de luptă în faţa fortuluĭ Opanez.

www.dacoromanica.ro

Osman cu trupelr sale, făcea o eşire vigurósă peste podul de piatră spre divisia generaluluĭ Ganetzki, căruia i'a străpuns liniile retraşamente şi 8 tunurĭ până la o distanţă de 3 kilom. înainte, când o brigadă de reservă de grenadirĭ a respins colónele turcescĭ ce înaintaŭ şi care eraŭ în acelaşĭ timp fulgerate de întréga artilerie ruso-română, care strângeaŭ cercul de impresorare înaintând asupra Plevneĭ. In acest timp se dă un escadron ca trupă de susţinere bateriei călăreţe Alexandrescu, spre a înainta asupra poduluĭ de piatră şi a mitralia trupele inamice ce se grămădeaŭ pe pod, iar colonel Polizu cu întreg regimentul, a înaintat spre valea Viduluĭ în apropierea poduluĭ din stânga celuĭ de piatră şi pe la ora $1^1/_8$ a trecut cu cea maĭ mare iuţélă, intrând în Plevna, unde de prin tóte forturile de la Opanez, Turcĭ fugeaŭ goniţĭ de trupele române ce ocupaseră cu asalt cele treĭ forturĭ ale Opanezuluĭ. La ora 2 Turcĭĭ arboraŭ drapelul alb, fiind respinşĭ atât de trupele române în partea despre Griviţa, Bucov şi Opanez cât şi de trupele rusescĭ din gura Plevneĭ la Pod, precum şi de generalul Scobeleff din partea întăririlor de la muntele Verde. Osman, veḑênd că capetele de colónă eraŭ respinse de brigada de grenadierĭ ruşĭ, căḑu şi el jos străpuns de un glonţ în pulpă, care glonţ îĭ ucise şi calul.

Veḑêndu-se respins din tóte părţile, generalul Ganeski arboréză drapelul alb spre a evita măcelul, ce trupele învingătóre ruso-române ar fi început asupra inamiculuĭ.

Pe la ora 3 generalul Strucoff, adjutantul mareluĭ duce Nicolae, venea spre a găsi pe Osman, care fusese transportat într'o mică căsuţă de lângă móra situată pe lângă pod spre a i se banda rana. Ceĭ d'întâĭ oficerĭ aŭ fost: generalul Cerchez, colonelul Anghelescu şi Arion carĭ aŭ sosit unde se afla Osman. După $^1/_4$ de oră sosesce generalul Strucoff şi comunică luĭ Osman-Paşa cu un ton destul de aspru, că este *prisonier rus* şi că să'l urmeze spre a'l conduce la Bogot. Osman-Paşa este condus sub escorta regimentuluĭ nostru sub comanda generaluluĭ Racoviţă împreună cu suita sa şi 6 paşĭ şi anume: general de divisie Adil Paşa

» » brigadă Cahir Omer Paşa
» » » Tevfic Paşa
» » » Tahir Paşa
» » » Sadic Paşa şi Atem Paşa

www.dacoromanica.ro

ora pe când colonelul Polizu a luat in primire pe Osman-Paşa şi cu paşiĭ luĭ, era 4 p. m. Escorta se compunea din escadronul IV comandat de căpitanul Zosima şi 6 lănceriĭ cu un ofiţer rus.

Cu cea maĭ mare dificultate s'aŭ putut străbate prin nenumăratele care cu bagaje până aprópe de intrarea în oraş, când marele duce apropiindu-se de trăsură l'aŭ complimentat de purtarea sa eroică in apărarea Plevneĭ cu cuvintele următóre :

«Bravo Osman, vous êtes un brave soldat» dând atât Marele Duce cât şi Domnitorul mâna bravuluĭ inamic învins. Pe la ora 5½ Domnitorul şi Marele Duce aŭ pornit spre cuartierul lor, iar colonelul Polizu conduce pe Osman-Paşa la Bogot.

La ora 6, colonelul care escorta pe Osman-Paşa era înconjurat de 40.000 trupe musulmane respinse în Plevna şi înconjurate de alte trupe române şi rusescĭ.

Intunericul nopţeĭ începuse şi céţa nu permitea a se vedea la 2 paşĭ înaintea nóstră, tot de odată caiĭ trăsureĭ luĭ Osman cade intr'un şanţ impreună cu trăsura. Osman rănit suferea de gropile prin care trăsura mergea şi îngrijat de tóta populaţiunea fanatică ce imprejura convoiul, se adresézá sub-semnatuluĭ prin intermediarul doctoruluĭ în limba franceză ḑicênd că nu maĭ póte continua drumul până la Bogot, de óre-ce nóptea este întunecósă şi drumul fórte reŭ ; sub-semnatul a trebuit să-ĭ răspundă că nu póte contraria ordinul, de óre-ce destinaţia escorteĭ era pentru Bogot, în acelaş minut am întâlnit pe d-l general Cernat care se introducea spre Verbiţa, m'am adresat d-sale supuind casul şi cererea luĭ Osman ; Domnia-sa mĭ-a réspuns ca să urmez drumul spre Bogot conform ordinuluĭ, distanţa de la Plevna 25 kilometri. Pornind chiar nóptea, trăsura oprindu-se la fie-care pas al cailor din causa mulţimeĭ de trupe şi populaţieĭ musulmane pe unde urma a trece, abia pe la ora 9½ am fost in mijlocul oraşuluĭ Plevna, când din noŭ Osman care suferea la rană din sdruncinatul trăsureĭ, imĭ spuse că se rógă a'ĭ da voe a scrie Mareluĭ Duce, spre a obţine învoire de a petrece nóptea în Plevna, ceea-ce nu am putut refuza şi am oprit escorta la casa Primaruluĭ din Plevna pe la ora 10 séra unde Osman dên-

www.dacoromanica.ro

du-se jos cu Doctorul, a scris următórea scrisóre Marelui Duce, scrisă de Doctorul sĕŭ în limba francesă şi iscălită de Osman.

Altese Imperiale!

«Etant blessé à la jambe et ne pouvant pas continuer la nuit la route selon vos ordres, et en même temps mes bagajes ce sont égarés, je prie votre Altesse Imperiale, de m'acorder à ce que je reste la journée de demain Mardi le 29 Novembre à Plevna.

(s) *Mareschal Osman.*

Acéstă scrisóre am trimis-o urgent printr'unul din ceĭ 6 lănceri ruşĭ carĭ cunoscea drumul la Bogot şi pe la ora 3 după miezul nopţeĭ am primit rĕspuns de la generalul Strucoff a porni a doua ḑi 29 Noembrie cu Osman spre Bogot.

Pe la 8 diminéţa generalul Strucoff a venit unde mĕ aflam cu Osman şi mĭ-aŭ ḑis a porni pe la 10 ore atât Osman cât şi ceĭ 6 paşĭ, am plecat din Plevna şi eşind din oraş la o distanţă de 4 kilometri, un adjutant Impărĕtesc ordonă a mĕ întórce din noŭ în Plevna, căcĭ Majestatea Sa va intra în Plevna şi voesce a vedea pe Osman acolo.

.....Majestatea escortat de Marele Duce şi de Domnitorul nostru cu tótă suita, intră în Plevna, pe când sub-semnatul pe o stradă laterală mă întorcém cu Osman. După ce Majestatea sa şi Domnitorul nostru aŭ eşit din Biserică, Generalul Scobeleff (tatăl) împreună cu o companie din Infanterie cu muzica ca gardă de onóre pentru Osman, aŭ venit a lua pe Osman cu o trăsură din suita Imperială spre a'l presenta Majestăţeĭ Sale; în acelaşĭ timp 'mi s'a cerut şi sabia luĭ Osman pe care o poseda sub-semnatul de 24 ore, adică de când primisem pe Osman; acea sabie era de aur masiv dată de Sultanul, impreună cu calul arăbesc roib, care a fost ucis de acelaş glonţ care a străpuns pulpa stângă a luĭ Osman la respingerea luĭ.

Sabia luĭ Osman precum şi săbiile celor 6 Paşĭ sus menţionaţĭ, aŭ fost în paza sub-semnatuluĭ şef al Regimentuluĭ 3 Călăraşĭ, care a fost cea d'intâĭ trupă călare care a intrat în Plevna, trecênd prin apa Viduluĭ în partea stângă a poduluĭ de piatră. După ce Osman s'a presentat Majestăţiĭ Sale Impĕratul, Generalul Strucoff 'mĭ-aŭ ḑis că a doua-ḑi 30 Noem-

www.dacoromanica.ro

brie să pornesc cu Osman și cu toți Pașii la Bogot, ceea-ce am și executat pornindu-i din Plevna la ora 12 din ți, ajungênd séra la 6; atât Osman cât și ceĭ 6 Pași cu suita lor aŭ fost predați generaluluĭ ce îndeplinea funcția de Șef al Suiteĭ Mareluĭ Duce, care lipsea la acea oră din Bogot.

La $6^{3}/_{4}$, Marele Duce sosind, am fost presentat de generalul Strucoff, Marele Duce mulțumindu-mĭ de misia cu care am fost însărcinat, m'aŭ poftit la masă și după terminarea prânzuluĭ m'aŭ chemat la cort la Alteța Sa, și aŭ decorat pe sergentul D. Manu, cu a 2-a cruce Sfântul Gheorghe pentru bravura ce a desvoltat în recunóscerea făcută cu generalul Strucoff, spre Etropol pe drumul Sofieĭ; în aceeași vreme am remis săbiile celor 6 pași chiar Mareluĭ Duce, care mulțumindu-mĭ din noŭ m'aŭ congediat ținându-mĭ a da în scris lista d-luĭ general Strucoff de anĭ serviciuluĭ meŭ și decorațiilor ce posed, precum și a oficerilor escadronuluĭ de escortă spre a fi recompensați.

La 1 Decembre, sub-semnatul cu escadronul III Ilfov, m'am întors la Cațamonița, și la 2 Decembrie am pornit din ordinul d-luĭ Co'onel Răsnovanu la Verbița, spre a lua de escortat împreună cu regimentul de linie și 5 de Dorobanțĭ uă colónă de Prisonierĭ și a 4000 soldațĭ de Infanterie ce escortaŭ Prisonieriĭ.

Acéstă colónă de 12.000 ómenĭ, pornind din Verbița aŭ staționat la Breslenița, și a doua ți la Nicopole, din care ți a început un vifor cu zăpadă, care a durat în continuŭ 5 țile transportarea prisonierilor Turcĭ aparținând Rusieĭ, aŭ fost din causa timpuluĭ o calamitate, căcĭ din 8.000 cu care plecasem. 1.400 din eĭ aŭ murit pe drum, parte s'aŭ lăsat prin spitalurile ruse din comunele Putineĭ și Frătescĭ, serviciul de escortă al regimentuluĭ nostru a fost penibil pentru caĭ și ómenĭ, căcĭ zăpada cu un vênt de Nord aspru, acoperi pământul de 1 metru aprópe acoperind drumul, și ca colóna de prisonierĭ și escorta lor, cele 2 regimente de infanterie să pótă înainta, am fost silit a pune regimentul în colónă de plutóne spre a putea deschide drumul mergênd caiĭ cu cea maĭ mare dificultate în zăpadă până la genunchĭ, și avênd vêntul de Nord în față; ajunși în fine la 27 Decembrie în Bucurescĭ, prisonieriĭ aŭ fost predați de către d-l colonel Răsnovanu, ce era șeful întregu'uĭ convoĭ, generaluluĭ Cercesoff.

www.dacoromanica.ro

La 31 Decembrie, sub-semnatul după 4 ḑile de repaus în Bucurescĭ, primesc ordin de a porni la Călăraşĭ cu avant-gardă diviḑia 3-a ce urma a se pune în marş spre acel oraş, cu scop de a goni pe turcĭ dintr'o redută ce o făcuse pe teritoriul nostru la Chiciu.

La 5 Ianuarie, regimentul sosind la Ciocăneştĭ în depărtare de 30 kilometri de călăraşĭ, sub-semnatul primesce ordin de a schimba regimentul de husarĭ de linie, comandat de marchizul de Traversey care ţinea linia avant-posturilor pe marginea Dunăreĭ de la comuna Vărăştĭ, până la retranşamentele infanterieĭ aşezate în faţa reduteĭ turceştĭ de la Chiciu.

Avant-posturile aŭ fost aşeḑate în partea despre Vărăştĭ de maiorul Beller, de la Ciocăneştĭ şi până la redută turcă de către sub-semnatul; serviciul avant-posturilor din causa asprimeĭ timpuluĭ şi a localităţilor pe marginea Dunăreĭ fără nicĭ un adăpost, aŭ fost fórte simţitor pentru ómenĭ şi caĭ, în decursul de o săptămâna am avut 5 ómenĭ de tifos, dintre carĭ 2 aŭ murit.

In ḑiua de 11 Ianuarie regimentul No. 3 de infanterie ce ajunsese în Călăraşĭ şi care schimbase un regiment rusesc la retranşamentele din faţa reduteĭ turceştĭ, am voit a face o recunóscere ofensivă asupra retranşamentuluĭ inamic ce apăra o redută turcă şi turcĭĭ fiind surprinşĭ în zorĭ de ḑi, aŭ fost goniţĭ de douĕ companiĭ din acel retraşament însă românĭĭ nu aŭ putut ţine într'însul din causa focurilor concentrice ale turcilor din Silistra, asupra aceluĭ retraşament.

In ḑiua de 14 Ianuarie, sub-semnatul primesc încunoştiinţarea divizieĭ că prin Inaltul Decret No. 361 pe ḑiua de 1 Ianuarie sunt înaintat la gradul de colonel; la 15 Ianuarie m'am simţit dator a da următorul ordin pe regiment:

Copie dupĕ ordinul de ḑi pe regiment No. 9 art. 1

Se invită d-nĭĭ comandanţĭ de escadróne, că la ora 2 amiaḑĭ, astă-ḑĭ chiar sunând adunarea, ómenĭĭ impreună cu toţĭ d-nĭĭ oficerĭ, vor eşi pe piaţa de arme în mantale şi cu curelele pe eĭ, a se citi chiar de d-nĭĭ comandanţĭ în persónă ordinul de ḑi de maĭ jos:

Prin Inaltul Decret No. 361, sunt înaintat la gradul de colonel, rĕmânând tot şef al regimentuluĭ No. 3 călăraşĭ, mĕ

www.dacoromanica.ro

simt dator a arăta cu acéstă ocasie tutulor d-lor oficerĭ viile mele mulţumirĭ, pentru concursul ce 'mĭ-aŭ dat cu regimentul nostru care tot-d'a-una in timpul campanieĭ aŭ fost inainte mergător şi la inălţimea uneĭ cavalerii uşóre, adică ochiĭ armatelor ce inaintaŭ in contra inamiculuĭ Voue scumpiĭ meĭ călăraşĭ, vĕ mulţumesc asemenea la toţĭ, carĭ conduşĭ de şefiĭ voştri aţĭ făcut fala regimentuluĭ, constatată prin ordine de ḑi măgulitóre de chiar aliaţiĭ noştri, din armata imperială rusă.

Istoricul operaţiunilor militare al regimentuluĭ in acéstă campanie va dovedi greutăţile, suferinţele şi abnegaţia ce aţĭ arătat cu orĭ-ce ocasie.

«Ḑiceţĭ, şi simţiţĭ şi voĭ ca mine:

Trăiască Măria Sa Domnitorul,

care pentru binele viitor al iubiteĭ nóstre patriĭ, ne-aŭ condus pe câmpul de «glorie şi onóre».

Comandantul regimentuluĭ No. 3 călăraşi
(ss.) **Colonel Polizu**)

La 1 Februarie, timpul incepând a se incălḑi şi terenul băltos de la Dunăre la linia satelor Vărăştĭ, Ciocăneştĭ, Bogata şi Manucu se desgheţa şi tot terenul devenind apă, avant-posturile din ordinul d-luĭ colonel Vlădescu, comandantul trupelor din călăraşĭ, s'aŭ retras pe malul linieĭ al satelor sus menţionate.

La 5 Februarie colonelul Polizu primesce ordin a se intórce cu regimentul in Bucurescĭ, ast-fel Duminecă 12 Februarie ora 3 după amiaḑĭ, regimentul a intrat in Capitală, ómeniĭ şi caiĭ fiind daţĭ pe la cuartier pe calea Poduluĭ numit Tĕrgul de Afară.

După o odihnă de 3 săptămânĭ, regimentul se pune in marş cantonând o lună în Ploeştĭ şi una şi jumĕtate in T.-Vesteĭ. La inceputul luĭ Maiŭ călăraşiĭ formézĕ două diviḑiĭ independente. Regimentul face partea din diviziunea Radovicĭ şi primesce ordin la 7 Maiŭ a merge la Mărginenĭ şi a ocupa tot terenul intre Filipescĭ şi Ghebóia, pe o intindere de 20 kilometri; riul Prahova fiind linia de demarcaţiune intre armata rusă şi armata română.

In consecinţă, in urma dispositiunilor precise ale mareluĭ cuartier general, comunicat de divizie, am ordonat ca

www.dacoromanica.ro

escadronul Turnu-Măgurele să cantoneze în Filipescĭ, escadronul Ialomiţa în Darmonescĭ pe şoseaua Tèrgovisce-Ploescĭ, avênd posturĭ înaintate până la malul drept al Prahoveĭ; escadronul Vlaşca în Vlădenĭ, 6 kilometri spre drépta; iar escadronul Ilfov cu statul-major al regimentuluĭ se aşéḑă în Mărginenĭ, ca trupă de susţinere a celor-l'alte escadróne. Opt ḑile după acésta escadronul Turnul-Măgurele, părăsesce Filipesci şi merge de ocupă Ghebóia pe Ialomiţa, 18 kilometri de stat-major al regimentuluĭ.

In faţa nóstră pe malul stâng al Prahoveĭ la 2 kilometri de posturile înaintate ale escadronuluĭ Ialomiţa şi Vlaşca ne făceaŭ front un regiment rusesc de husarĭ forţe de 600 caĭ concentraţĭ călărĭ în satele Ţigănia, Tîrgşor şi Ariceştĭ pe o întindere de front de abia 5 kilometri.

La 11 Iunie A. S. R. Domnitorul instalându-se la Sinaia regimentul după ordinul primit, părăsesce cantonamentele de maĭ sus, pentru a ocupa Câmpina-Sinaia şi anume: escadronul Giurgiŭ la Comarnic, escadronul Ilfov în Sinaia, cătunu Isvorul şi escadronul Ialomiţa la Buştenĭ.

Aceste cantonamente s'aŭ menţinut până la 1 August când armata s'a desmobilizat dupĕ care a reintrat în Bucureşcĭ, pentru a se desconcentra [1]).

Perderile regimentuluĭ în acéstă campanie afară de ceĭ morţĭ prin spitaluri de diferite maladiĭ sunt:

Din detaşamentul de la Islaz, sergentul major Florea Blejan din regimentul 3 de dorobanţĭ, mort de un proectil al monitoruluĭ turc în ḑiua de 4 Maiŭ.

Brigadierul Ibănescu Ion din escadronul 1 Teleorman, mort de un glonţ în avant post la Ciocăneştĭ.

Sergentul Georgescu din escadronul 3 Ilfov, greŭ rănit în avant-posturĭ la înălţimele de la Cuiloriţa.

Un soldat contusionat la umăr de un glonţ la recunóşcerea ofensivă făcută de căpitanul Zosima la Corabia.

Un cal mort de glonţ şi 3 răniţĭ în avant-posturĭ dinaintea Verbiţeĭ.[2])

Comand. Regim., **Colonel (ss.) Polizu**

1) Ruşiĭ uită repede nepreţuitele serviciĭ aduse lor de Românĭ în timpul rĕsboiuluĭ ruso-româno-turc, şi ridică pretenţiunĭ pentru retrocedarea Basarabieĭ. Românĭĭ profund indignaţĭ de nedreptatea ce li se face protestéză energic. Ruşiĭ devin ameninţătorĭ iar armata română începe a lua posiţiunĭ ostile, contra Ruşilor. Se scie cum s'a aplanat incidentul.

2) Veḑĭ istoricul Regimentuluĭ 3 Călăraşĭ.

www.dacoromanica.ro

La 1 Aprilie 1893 s'a creat brigadele de cavalerie.

La 1 Martie 1894 s'a adăogat al 5-lea escadron permanent (pentru formarea cadrelor [1]).

La 1 Martie 1895 s'a înfiinţat brigadele de călăraşi; acest regiment din preună cu 4 şi 10 formézá brigada a doua, transformându-se adică din brigadele de cavalerie în brigade de călăraşi [2]).

La 1 Aprilie 1896 prin budgetul acestuĭ an regimentul

Leaktze Avramidis, donator la Asil
(Veḑi biografia la pag. 266)

a rămas de 4 escadróne din care 1 permanent şi 3 cu schimbul, desfiinţându-se unul cu schimbul (al IV).

La 1 Noembrie 1898, s'a desfiinţat al doilea escadron permanent, înfiinţându-se cel cu schimbul. Regimentul are 2 escadróne permanente I şi II şi două cu schimbul 3 şi 4.

1) „Monitorul Oasteĭ" decretul No. 1172 din 1893.
2) „Monitorul Oasteĭ" No. 8 decretul No. 1024.

www.dacoromanica.ro

Tóte escadrónele aŭ reşedinţe la stat-majorul regimentuluĭ. Escadronul al 4-lea are $^1/_2$ escadron din jud. Dâmboviţa.

La 1 Aprilie 1900, regimentul a fost organizat pe 4 escadróne cu schimbul, 1 escadron permanent de deposit şi P. A. E.

Recrutarea se face pentru escadronul I din jud. Dâmboviţa. Escadronul 2, 3 şi 4 din jud. Ilfov şi oraşul Bucurescĭ [1]).

Escadronul II de tren

Cuvêntul tren se derivă din latinescul «trahere» a trage saŭ maĭ propriŭ vorbind întrebuinţarea cailor şi boilor la serviciul armateĭ pentru transportul materialuluĭ rulant de care are nevoe uu corp de armată, ca de exemplu: nutrimentul ambulanţeĭ, furagiul, etc. Inaintea revoluţiuneĭ celeĭ marĭ franceze, căruţele pentru transport eraŭ închiriate de antreprenorĭ. Ele astăzĭ sunt coduse de soldaţĭ numiţĭ de «tren».

In Franţa escadrónele de tren s'aŭ înfiinţat în anuĭ 1854 iar după 5 anĭ s'aŭ înfiinţat şi în principatele române în anul 1859.

In acest an se înfiinţéză douĕ excadróne de tren din care unul în Moldova sub denumirea de excadronul de tren No. 1 iar al II în Muntenia, sub denumirea de Excadronul II de tren. Amândoue excadrónele eraŭ ataşate pe lângă regimentele de Artilerie pe lângă care staŭ până la 1860, de la care data se constitue în corp a parte.

La 1863 atât excadronul No. 1 cât şi No. 2 se unesc formând un singur division [2]). In anul 1864 divisionul de tren primesce 70 de recruţĭ din care 24 din Gorj, 42 din Prahova şi 4 din Ilfov [3]).

Simţindu-se necesitatea de a se înfiinţa nouĭ regimente implicit a trebuit să se măréscă şi divisionul de tren, aşa. că la 1869 se maĭ înfiinţă douĕ excadróne pe lângă cele existente ; acum avem 4 excadróne, dar în realitate nu funcţionaŭ de cât douĕ.

In Aprilie 1870, se desfiinţéză escadronul cu numĕrul

1) „Monitorul Oasteĭ“ decretul No. 1693 din Aprilie 1900.

2) „Monitorul Oasteĭ“ ordinul No. 97 din 2 Mai 1863.

3) Ibidem No. 295 din 28 Septembre 1864.

www.dacoromanica.ro

doĭ şi rĕmânênd numaĭ cel care funcţionézĕ şi astă-dĭ în corp a-parte.

La 1877 acest escadron a luat parte în campanie, divisându-se în maĭ multe secţiunĭ, s'a trimis una la marile cuartier general, iar cele-l'alte pe la diferite corpurĭ de armată, ambulanţă, etc., făcênd serviciul reclamat conform cu menirea luĭ.

După încetarea rĕsboiuluĭ din 1878, secţiunile detaşate pelângă corpurĭ s'aŭ întors fie-care la escadron.

In anul urmĕtor (1879) prin înaltul decret No. 718 din 27 Martie, s'a maĭ creat un al II escadron în Dobrogea dându-se numirea de excadronul No. 1 actualuluĭ din Bucurescĭ, iar celuĭ din Dobrogea, No. 2.

Cu ocasiunea rĕsboiuluĭ constatându-se insuficienţa numerică, se iaŭ grabnicĭ mĕsurĭ pentru înfiinţărĭ de nouĭ regimente şi decĭ necesitatea imperiósă de a se lărgi şi cadrele trenuluĭ, aşa că prin înaltul decret No. 975 din 7 Aprilie anul 1881, s'aŭ maĭ înfiinţat încă douĕ escadróne dintre carecel din Bucurescĭ. va purta No. 2 cum se numesce şi astă-dĭ.

In anul 1886 conform ordinuluĭ No. 20.508 al corpuluĭ II de armată, un detaşament de 6 trăsurĭ sub comanda sublocotenentuluĭ Turassy a fost ataşat pe lângă divisiunea decavalerie ce aŭ luat parte la manevrele de lângă Buzĕŭ. In tot timpul cât aŭ durat manevrele, detaşamentul a adus serviciĭ însemnate divisiuneĭ şi în special intendenţeĭ, căcĭ numaĭ cu ajutorul acestor 6 trăsurĭ s'a putut forma depositul general de furage adus din diferite localităţĭ de prin prejurul Buzĕuluĭ, ba une-orĭ şi de la o depărtare de 10—15 kilometri, cum şi distribuirea acestuĭ furagiŭ pe la diferite regimente cantonate în jurul Buzĕuluĭ, iarăşĭ la o distanţă de 6—7 kilometrt.

In timpul marşuluĭ făcut şi executat între Buzĕŭ şi Morăreştĭ şi înapoĭ, douĕ din aceste trăsurĭ aŭ fost ataşate la divisiunea de cavalerie, care a executat marşul împreună cu trupele, iar 12 caĭ aŭ fost destinaţĭ la transportul secţiunelor de ambulanţă. Serviciul a fost excelent.

La defilarea care a avut loc după manevre în faţa M. S. Regeluĭ şi d. ministru de rĕsboiŭ general Anghelescu, ţinuta ómenilor cât şi starea cailor aŭ fost cât se póte de mulţămitoare.

www.dacoromanica.ro

Când s'aŭ făcut marele manevre în Septembre 1888 ale corpuluĭ II de armată, a luat parte şi escadronul al II-lea de tren divisat în douĕ secţiunĭ: intâia, ataşată la divisiunea III de infanterie cu reşedinţa la Băicoiu, cu un efectiv de 8 trăsurĭ, 18 caĭ şi 11 ómenĭ, iar cea-l'altă ataşată la divisia IV de infanterie cu reşedinţa la Câmpina şi cu un efectiv de 9 trăsurĭ, 29 caĭ şi 18 ómenĭ.

In tot timpul manevrelor aceste secţiunĭ aŭ adus intendenţeĭ diferite şi importante servicĭĭ ca, aprovisionarea şi distribuirea furagelor, lemnelor, alimentelor, muniţiunelor, bagagelor, etc.

Cu acéstă ocasiune s'aŭ putut aprecia maĭ bine folósele şi importanta trenurilor.

Afară de aceste 2 secţiunĭ, excadronul a maĭ detaşat încă 9 ómenĭ şi 17 caĭ la regimentul 1 de Geniŭ pentru transportul trăsurilor de telegrafie militară, de asemenea 14 ómenĭ şi 25 caĭ la spitalul militar, pentru trăsurile de ambulanţă.

In anul 1889 cu ocasiunea manevrelor din acel an escadronul II de tren, a luat parte la dânsele cu 34 caĭ pentru transportul trăsurilor de telegrafie de la regimentul 1 Geniŭ. In tot timpul manevrelor, serviciul trenuluĭ a fost admirabil executat.

Tot asemenea a luat parte şi in manevrele parţiale care aŭ avut loc in anĭ 1890 şi 1891.

In anul 1892 Ianuarie 26, luându-se dispositiunĭ ca tóte trupele concentrate în Bucurescĭ cum şi armată permanentă să se execute un marş de nópte de la Bucurescĭ la (Slobozia) Afumaţĭ. Cu acéstă ocasiune escaoronul doĭ tren, a dat un numĕr de 26 perechĭ caĭ, cu atelajele lor, sub conducerea locotenentuluĭ Sachelarides Alexandru pentru conducerea trăsurilor de la serviciul de Geniŭ şi 4 perechĭ caĭ pentru conducerea ambulanţelor.

După cum am vĕdut, menirea escadronuluĭ de tren este: a efectua transportarea bagagielor pe lângă diferite corpurĭ unde este ataşat, adusul provisiunelor şi furagiuluĭ necesar, cum şi a încărca şi descărca în mod sistematic echipagiele armateĭ, când necesitatea ar cere să fie grabnic transportate cu trenul.

Sediul escadronuluĭ II de tren, a fost la casarma Malmaison până în 1886, in tómna aceluĭ an s'a mutat în actuala

www.dacoromanica.ro

casarmă ocupată până atunci de escadronul de călărași de Ilfov.

Casarma se află din jos de casarma regimentului 3 călărași în apropiere de bariera «Vila Cotrocenî». Curtea casărmei este frumos plantată și fórte bine întreținută ; când intri în curte îți face impresiunea că te afli pe o superbă alee și nu în curtea unei casărmi.

Escadronul se află sub comanda distinsului căpitan d. Radu Grunau, fiul doctorului Grunau fost medic primar la spitalul Colțea la anul 1859.

Casarma escadronului ocupă o suprafață de teren de 4 hectare și 7350 m. p. [1]).

Tabăra Cotrocenilor

Este situată pe platoŭ, în apropierea Cimitirului Ghencea pe o suprafață de 28 hectare și 5262 m. p.

Acest teren este acoperit cu barăcî de cărămidă bine-construite ; localitatea întrégă este plantată, bine șoseluită și canalisată.

Acéstă tabără este întemeiată în anul 1889, ca să servéscă trupelor de adăpost în timpul verei când se face instrucțiunea și tragerea la țintă și la rigóre, ca refugiu în cazul unei epidemiî contagióse.

Tabăra aparține la două regimente și batalionului vânătorî; prin urmare este împărțită în treî porțiunî bine deosebite

Tabăra Regimentului 4 de Ilfov No. 21 cuprinde o porțiune de teren de 13 hectare și 2500 m. p.

Tabăra Regimentului 6 Mihaî Vitézul cuprinde 11 hectare și 8687 m. p.

Tabăra Batalionului de vânătorî cuprinde 3 hactare 4075 m. p.

Câmpul de tragere

cuprinde o întindere de teren de 113 hectare și 8337,50 m. p. Pe acest câmp s'a construit 2 barace unde să adăpostesc vânătorî precum și o locuință a custodelui aceluî câmp. In anul 1889 s'aŭ construit de trupele din garnisónă un parapet care-

1) Corpul II de armată, serviciul de Geniŭ. Stările de fixație.

www.dacoromanica.ro

să despartă câmpul de tir, de cel de instrucţiune. In anul 1895 s'a instalat pe câmpul de tragere adăpostul pentru observator, legându-se prin fir telegrafic cu trăgătorii.

Bâlciul Sf. Mării de la Cotrocenĭ

Nu putem sci, când şi de către cine s'a înfiinţat acest bâlciŭ; probabil că vechimea luĭ se urcă până la anul 1682. Şerban Cantacuzino, care a dăruit cu atâtea avuţiĭ biserica Cotrocenĭ, a lăsat ca hramul sf. Mării să fie serbat în mod ne maĭ pomenit; «să se facă atâtea bucate, cât că se sature nu numaĭ închinătoriĭ ci şi streinĭ carĭ vor veni la biserică, iar de băut să li se dea atâta, cât niminea să se întórcă de la biserică flămând saŭ însetat» cu condiţie însă să nu se îmbete. De la un timp încóce, nu se maĭ desfundaŭ buţiĭ întregĭ la chramurĭ, căcĭ egumeniĭ dădeaŭ numaĭ ce le scăpaŭ printre degete. In vechime însă negustoriĭ carĭ vedeaŭ la biserică atâta lume, s'aŭ gândit şi la câştig şi ast-fel înaintea porţilor biericĭ s'a format şi bâlciul. Până la 1878 bâlciul s'a ţinut dinaintea bisericeĭ. Acolo negustoriĭ îşĭ făceaŭ corturĭ şi vindeaŭ mâncărĭ şi beuturĭ. De la 1881—82 bâlciul a început să se ţină pe câmpul de tragere in fie care an.

Depositul Regional

Se află în casa luĭ Ferencz Ianoşĭ pe culmea colineĭ ce predomină întréga vale a Cărămidarilor de sus. Casa acésta a fost menită pentru cârciumă prin 1863. După secularisare a devenit proprietatea Statuluĭ, servind ca casă a moşieĭ Vatra M-reĭ Cotrocenĭ [1]).

A fost cedată în urmă Ministeruluĭ de Resbel spre a înfiinţa un deposit de armele, ghiulele şi în fine de tot materialul de rĕsboiŭ eşit din us.

Linia Ferată Bucurescĭ-Filaret şi Halta Cotrocenĭ

Este cunoscut ca cea întâiŭ linie ferată la noĭ în ţĕră a fost făcută pe distanţa dintre Bucurescĭ Filaret-Giurgiŭ şi

1) Comunicată de d-l Ghiţă Ştirbescu depositar de var hydraulic în Calea Griviţeĭ No. 72 şi fost mult timp arendaş al moşieĭ Cotrocenĭ.

www.dacoromanica.ro

apoĭ Filaret Gara de Nord în anul 1868—69 când sa făcut şi halta Cotrocenĭ.

Acéstă haltă însă, servesce numaĭ pentru casa Princiară.

Grădina Preotuluĭ Ilie de la Cotrocenĭ

Depuis cinq'ans entier je la vois,
Et elle me semble que je la vois pour la [première fois.
Le Grand Condé

Spre Nord de casa apelor şi în faţa Institutuluĭ Botanic se află grădina Preotuluĭ Ilie parochul bisericeĭ Cotrocenilor ;

Preotul Ilie Niculae
Parohul bisericeĭ Cotrocenĭ

acéstă grădină se întinde pe dél şi pe valea Pyrotechnieĭ saŭ maĭ propriŭ vorbind pe vechia albie a Dâmboviţeĭ; are o întindere de peste $5^1/_2$ hectare.—Grădina este înfiinţată de pe la 1869; începutul a fost fórte modest; însă Pr. Ilie fiind una din acele firĭ energice—cum puţin ómenĭ să găsesc la noĭ în acéstă branşă, după o muncă neîntreruptă de peste 30 de anĭ,

www.dacoromanica.ro

după o cheltuélă, in care a vârât tot produsul omuluí econom a ajuns astă-dĭ să facă din modesta grădiniţă de odinióră, nu numaĭ cea dintâiŭ grădină din Capitală, dar din tótă ţéra. Când a inceput a se ocupa cu horticultura—ocupaţiune compatibilă cu demnitatea de preot--era absolvent al seminaruluĭ inferior unde dobândise cunoscinţĭ elementare de agricultură şi horticultură; însă noţiunile dobândite eraŭ absolut insuficiente când ele urmaŭ să fie aplicate pe o scară maĭ intinsă. Incepu a studia limba francesă cu aplicare la Horticultură; s'a abonat la revistele: de Agricultură, Horticultură, Pomologie, viticultură şi apicultură după vremurĭ. O dată stăpân pe aceste cunscinţe a intrat in corespondenţă cu marele case de Horticultură din Occident, intre care citäm pe: Société Anonyme Horticole Louis Van Houtte pére, din Gand (Belgia). L. Späth Baumschule, Bauschulenweg b/Berlin, Soupert & Noting rosieristes din Luxembourg, apoĭ cu casele din Pesta, Wiena şi Versailles.

A dat şi dă o deosebită importanţă altoireĭ diferitelor speciĭ de rose, căutând a ameliora prin altoire pe cele românescĭ, a aclimatisa—pe cât posibil,—pe cele streine aşa in cât astă-dĭ posedă peste 800 speciĭ de trandafiri.

A II ramură de care s'a ocupat este Pomologia; posedă un numĕr considerabil de diferite genurĭ şi speciĭ de arbuştĭ arborĭ fructiferĭ şi de ormament, altoirile se fac dupĕ ultimele metóde şi a ajuns ca să obţină resultate strălucite; aicĭ poţĭ vedea braḑĭ, pinĭ, molifţĭ, plopĭ, salciĭ, rachite, castanĭ, platanĭ, paltinĭ, aninĭ, catalpĭ, frasinĭ, ca să nu-ĭ maĭ amintim pe ceĭ fructiferĭ.

Viticultura este pusă pe aceleaşĭ base raţionale.

Apicultura nu este maĭ puţin ingrijite ca cele-l'alte fiind in curent cu tóte ce se produce din noŭ; face studiĭ, care ar fi cele maĭ propriĭ şi maĭ folositóre acesteĭ ramurĭ atât de înflorită odinióră la noĭ in ţară. Peste 100 de stupĭ impodobesce acéstă frumósă grădină.

Aranjamentul grădineĭ este pitoresc; pe cóstă se vĕd: braḑiĭ, piniĭ molifţiĭ şi alte plante rarĭ, pe vale, sălciĭ plopĭ, etc., fie care gen şi specie de arborĭ, arbuştĭ, florĭ etc., tóte plantele sunt aranjate in răzóre după locul ce convine fie căreia dintr'insele.

Când visitezĭ acéstă grădină afli o variaţiune atât de mare, in cât la fie care pas găsescĭ ceva noŭ care te interesézä care'ţĭ

www.dacoromanica.ro

produce o nespusă plăcere, așa în cât poţĭ-zice despre acéstă grădină cea ce ḑicea marele Condé despre Berenice (o piesă a luĭ Molière) că: Depuis cinqu'ans entiers je la vois et elle me semble que je la vois pour la premiere fois.

Preotul Ilie s'a născut la Cotrocenĭ în 1841; studiele și le a făcut în seminariul central din Bucurescĭ; s'a căsătorit în 1867 și tot în acel an s'a hirotonisit și diacon, apoĭ preot pe séma bisericeĭ Cotrocenĭ, unde a servit maĭ 'nainte ca paraclisier și cântăreţ. A fost nefericit în căsătorie. Cu energia și cu puterea de muncă de care a fost dotat, a invins tóte greutăţile. Astă-ḑĭ este om de 60 de anĭ și muncesce încă; trăesce înconjurat de dragostea și stima celor ce l'aŭ cunoscut.

www.dacoromanica.ro

CAP. XXI

Casa apelor de la Cotrocenĭ şi usinele Hydraulico-electrice de la Grozăvescĭ

Introducerea apeĭ potabile în Bucurescĭ 1814—1884

Cestiunea alimentăreĭ cu apă potabilă a Capitaleĭ, este fórte fórte vechie.

Nu vom face istoricul acesteĭ cestiunĭ vechĭ şi tot-d'auna nouĕ, vecinic discutată şi incă ne resolvită pe deplin până astă-dĭ; ea a preocupat atât de mult pe şoltuziĭ cu pârgariĭ lor din vremurile vechĭ, pe «Vornicia obstirilor» de sub fanarioţĭ, pe «mădularele sfatuluĭ orăşenesc» din timpul renascereĭ nóstre naţionale şi in fine pe edilĭ din timpurile nóstre

Şi cu drept cuvênt :

I) Când cine-va privea Bucurescĭi pe la inceputul secoluluĭ trecut, de pe inălţimele de la Cotrocenĭ orĭ de la Filaret, i se părea un câp intins acoperit cu clăĭ de fân, pae orĭ de stuf şi când din imprudenţa cuĭ-va lua foc o casă, şi în acest timp maĭ sufla şi un mic curent de vênt, tot Bucurescĭul era in flacărĭ.

Amintirea foculuĭ de la 17 Aprilie 1847, este incă vie în memoria bucurescenilor, carĭ l'aŭ vĕdut şi maĭ trăesc incă; şi câte focurĭ ca acele n'aŭ vĕdut bieţiĭ bucurescenĭ!

II) Raza oraşuluĭ se mărea necontenit şi decĭ, se depărta de Dâmboviţa; cişmelele eraŭ prea puţine, ca să pótă satisface tóte nevoile oraşuluĭ. Apa puţurilor bucurescene dacă era cel puţin bună de bĕut, nu era insă şi bună de spălat; atuncĭ sacagiĭ eraŭ in elementul lor. Peste 2000 de

www.dacoromanica.ro

sacagiĭ colindaŭ străḑilene pavate ale Capitaleĭ lăudându-şĭ marfa în gura mare.

Dâmboviţa apă dulce
Cine bea nu se maĭ duce

Lumea bea apă de Dâmboviţa, ne decantata, ne filtrată; locuitoriĭ din susul oraşuluĭ eraŭ ne-opriţĭ de a arunca într'ènsa tóte soiurile de necurăţeniĭ. Cişmelele de la Filaret şi cea a Brâncoveneseĭ eraŭ singurele din care se putea procura o apă deliciósă bucurescenilor cu dare de mână. Pentru ceĭ săracĭ, ea era prea scumpă din causa depărtăreĭ de oraş.

Vornicia obştirilor de la finea secoluluĭ XVIII caută un inginer şi'l găsesce, care, se obligă a aduce apă în Bucuresci, dar nu face nimic.

In 1814 Aprilie 11 marele vornic al obstirilor, recomandă luĭ Vodă Caragea pe un inginer némţ, pentru facerea podurilor Bucurescilor: «cercetând am găsit pe un Ernest Maer inginer care mĕ pliroforisi că este cu îndestulată sciinţă de inginerie şi maĭ vârtos *idravlicos* bun, adică avênd bună sciinţă de mesurătórea apelor care se *şi făgăduesce de a aduce apă cu îndestulare* şi fără multă cheltuială când va fi poruncit; orênduit cu léfa de 150 de taleriĭ pe lună [1]) nu scim ce trébă va fi făcut acest inginer «hidravlicos» némţ cu podurile, căcĭ cu adusul apeĭ în Capitală n'a făcut nimic.

In anul 1848 să instaléză o mică usină la *vadul sacagiilor* devale de hotelul de France. Dâmboviţa era pe atuncĭ necanalisată şi trecea prin dosul hoteluluĭ. Apa se scotea direct din gârle la vechiul pod de fier. Acéstă usină alimenta: calea Victorieĭ, uliţa Francesă (strada Carol de aḑĭ şi încă 2—3 case [2]).

Dar progresul nu cruţă obiceiurile vechĭ; sacagiiĭ carĭ în timpurile din urmă se franţuziseră şi eĭ, strigând pe franţuzesce *oa* în loc de apă,—aŭ fost sacrificaţĭ fără milă, odată cu aducerea apeĭ.

1) V. A. Urechia Istoria Românilor X p. 746.
2) Ziarul „Cronica“ I No. 75 din 27 Iulie.

www.dacoromanica.ro

Introducerea apeĭ în Bucurescĭ prin canalisare

1884—1888

Alimentarea cu apă potabilă a Capitaleĭ, devenise de o extremă urgenţă; era cestiunea acum la ordinea ḑileĭ, ce feĭ de apă să se aducă, apă de munte orĭ de Dâmboviţa, însă decantata şi filtrată; apa de munte fiind prea costisitóre, remâne la adoua soluţiune. Primăria intră în tratative—pentru acest scop—cu inginerul elveţian Burely Ziegler care proectéză şi începe a executa lucrările de canalisare în anuĭ 1884 şi pe care le termină în 1888 costând 7 milióne leĭ; s'aŭ canalisat aprópe tot oraşul, excecutându-se douĕ filtre la Bâcu, in valea Arcudeĭ—17 km. în sus de Bucurescĭ. Aicĭ sunt treĭ basine descoperite—simple săpăturĭ în pământ cu o capacitate totală de 220 miĭ m. c.

După ce apa, adusă din Dâmboviţa stă aicĭ până când murdăria din apă se aşează la fund, apa e trecută apoĭ prin filtru.

Filtrele, sunt săpate în pământ şi descoperite ca şi basinurile, dar a căror pereţĭ, tăiaţĭ vertical, sunt îmbrăcaţĭ în lemn. Filtrele aŭ 1025 m. lungime şi 10 m. lăţime; stratu-filtrant e format din nisip şi petriş.

Consumaţiunea fiind socotită 40 miĭ m. c. pe 24 de ore, apa ar trebui să stea 5 ḑile în basinele de decantare (in numĕr de 3) şi 12 ore în filtre. Apa însă, nu se póte filtra, de cât a treia parte din acea necesară Capitaleĭ şi decĭ restul de apă se trimite numaĭ decantată printr'un conduct care o varsă în reservoriul de la Cotrocenĭ [1]).

Casa apelor de la Cotrocenĭ împreună cu reservoriul, se află situată lângă bariera veche a Cotrocenilor în faţa casărmeĭ regimentuluĭ 1 de geniŭ. Aicĭ sunt 4 clădirĭ care aŭ menirea de a da drumul, după necesitate, apeĭ din reservoriŭ. Acest reservoriŭ conţine 40 miĭ m. c. apă, adică consumaţia pentru o ḑi întrégă, şi este împărţit în 4 compartimente, cu o capacitate fie-care de 10 miĭ m. c. apă, dar care nu a fost executat de cât unul. La eşirea apeĭ din reservoriŭ cade în formă de cascadă într'un conduct care se ramifică imediat

1) Ziarul „Cronica" I No. 79 din 1 August 1901.

www.dacoromanica.ro

Mahalaua Cărămidarilor de Sus, văḑută în ultima inundaţie din 27 Aprilie 1893.

www.dacoromanica.ro

de lângă Casa apelor din care 2 mai principale: Unul apucă pe sub șoseaua Cotrocenilor și Palat, iar cel-l'alt la usina Hydraulico-electrică de la Cotrocenĭ.

După principiul vaselor comunicante și ținându-se socotélă de înălțimea platoului Cotrocenĭ, care este de 22 m. d'asupra nivelului ordinar al Capitalei, ar urma ca apa să se ridice până la catul al 2-lea la orĭ-ce clădire din Bucurescĭ. Cum insă sunt case cu treĭ și chiar mai multe etaje, s'a luat dispositiunea a se inființa o uzină la Grozăvescĭ, pe partea dréptă și in marginea Dimboviței, lângă biserica Cărămidarii de sus, de care este despărțită prin rețéua drumului de fier Gara-de-Nord-Filaret.

Uzina Hydraulico-electrică de la Grozăvescĭ

Lucrările usineĭ s'aŭ inceput in anul 1889 Iulie 26 și s'aŭ terminat in anul 1890, fiind primar al Capitaleĭ regretatul Protopopescu Pake [1]).

In usină aŭ funcționat până in acest an 2 pompe hydraulice colosale, sistem Girant & Comp. Zürich; in vara acésta s'a mai adăogat incă o pompă sistem Escher Vyss & Comp. Zürich 1901.

Apa eșită din Casa apelor de la Cotrocenĭ, vine la usină care o trimite in oraș c'o presiune de $3^1/_2$ atmosfere, ca să se pótă ridica la o înălțime de 35—40 m.

In timpurĭ normale lucréză numaĭ o pompă, iar in timp de incendiŭ 2 și chiar 3 ḑi și nópte.

Tot aicĭ sunt și 2 dinamĭ, pentru iluminatul cu electricitate a marelor bulevarde, Cișmegiuluĭ și a șoseleĭ Kisseleff, din care causă acéstă usină se mai numesce și usina hydraulico-electrică.

De o camdată prima canalisare se părea a fi suficientă. După câțĭ-va anĭ s'a vĕḑuf că Capitala mai are necesitate de o cantitate de cel pu țin de 40—60 miĭ m. c. pe ḑi, 40 miĭ m. c. iarna și 60 miĭ m. c. vara.

Cestiunea alimentăreĭ cu apă potabilă a Capitaleĭ, revine din noŭ pe tapet. Și acum ca și inainte de 1884, s'aŭ discutat

1) Primăria Capitalei serviciul Apelor, Dos. constr. Usineĭ Hydro-electrice No. 252 din 1890.

www.dacoromanica.ro

dacă apa care trebue adusă în Capitală să fie de munte saŭ din imensele reservóre naturale suterane?—De óre-ce apa de munte s'a găsit şi de astă dată, că costă prea scump, s'a revenit la ultimul sistem.

Proectul acesta a fost presentat de d-l inginer Cucu şi apoĭ terminat şi executat de d-l inginer Ilie Radu.

Lucrările s'aŭ început în luna Maiŭ 1899 şi s'aŭ terminat în Septembrie [1]) când s'a şi dat apa în consumaţiune publicului Bucurescean.

Apa de la Bragadiru

Este adusă prin tuburĭ pe la Cotrocenĭ, la noua usină hydraulică, care este alăturea de cea veche. Usina este pusă sub conducerea d-luĭ inginer M. Scwartz, care are ca mecanicĭ pe d-niĭ Mihail Balotescu şi Carol Şibişanu.

Reproducem descrierea lucrărilor după o scurtă dare de sémă făcută de către d-l Ilie Radu [2]):

Lucrurile de captărĭ pentru aducerea apeĭ potabile în Capitală sunt executate pe platoul stâng al Argeşuluĭ, între şoseaua Bucureştĭ-Domneştĭ şi satul Slobozia-Clincenĭ, pe o întindere de aprópe 7 kilometri.

Se utilizează apele subterane din stratul aquifer deluvian.

Grosimea stratuluĭ aquifer variază de la 10 20 metri şi în unele părţĭ şi maĭ mult, aşa că în medie avem o grosime de 14 metri. Golurile dintre particulele depositelor de pietriş şi nisip fiind de 25 la sută, înălţimea apeĭ pe ceĭ 14 metri grosime medie a stratuluĭ aquifer este de 3 metri şi 50, aşa că pe întinderea captărilor de 7 kilometri este un curent de apă de 3 metri şi 5 grosime ce vine din depărtare cu o viteză de alt-fel mică din cauza rezistenţeĭ ce întâmpină prin pietriş şi nisip.

Calitatea apeĭ şi Captările

Analisele făcute la 10 probe de ape luate din 10 puncte diferite, aŭ dat resultate admirabile.

Analisa bacterioscopică indică o apă de foarte bună calitate din punctul de vedere al bacteorologieĭ.

1) Ziarul „Epoca“ VI No. 1446—225 din 17 Septembrie 1900.

2) Vedĭ şi Ziarul „Cronica“ I 83 din 5 August 1901.

www.dacoromanica.ro

Temperatura apeĭ este constantă de 12°.

Nicĭ un element strein apeĭ, nu întrece limita maximă admisă; din contră, este cu mult sub acea limită.

Captările s'aŭ făcut prin puțurĭ care se construesc cu mult maĭ repede și maĭ economic de cât galeriile; ambele sisteme avînd acelaș rol în ce privesce captarea.

Puțurile sunt cu diametru mare și s'aŭ executat cu ajutorul aeruluĭ comprimat. Adincimea puțurilor în apă variază de la 10 la 20 metri, iar la fața pămîntuluĭ de la 16 la 26 metri.

Puțurile sunt circulare și construite în beton de ciment armat.

Armătura de fer se compune din o serie de inele de fer rotunde de 14 mm. diametru, îndepărtate unele de altele de 0,20 m. și din o serie de vergele de fer rotunde de 16 mm. diametru, îndepărtate unele de altele de 0,20 m. și așezate vertical. Inelele și vergelele la încrucișare se leagă împreună cu sârmă.

Grosimea pereților de beton este de 0,30 m.

La partea inferióră a pereților, diametrul exterior al puțurilor pe 1,20 m. înălțime este de 3,40m., pe cînd maĭ sus este de 2.60 m. Diametrul puțuluĭ interior este de 2,00 m.. pînă la 1.5 m. de la extremitate, iar de aci în jos se evasează la 3,20 m.

Pereții puțurilor de la $3{,}0_0$ sub nivelul apeĭ în jos și pînă la 1,00. d'asupra extremității inferioare a puțurilor, sunt prevăzuți cu un număr mare de găurĭ de 0,20 m. × 0,35 m. și carĭ constituesc barbacanele pe unde intră apă în puț, Pentru ca pietrișul din jurul puțuluĭ să nu pătrundă prin aceste găurĭ marĭ, fie-care gaură este prevăzută cu un grătar de sirmă groasă galvanizată.

Rolul pietrișuluĭ este de a face ca scurgerea apeĭ din stratul aquifer spre captărĭ, să aibă loc cu o viteză maĭ mare de 1 mm., pe secundă, cu care viteza nu se antrenează nisipuluĭ fin.

Experiențele făcute aŭ dovedit, că acéstă condițiune este îndeplinită, de oare-ce după o pompare de o lună, nu a intrat de loc în puțurĭ nisip.

Fe-care puț este prevăzut cu tóte accesoriile necesare precum: capace pentru închiderea luĭ hermatic spre a feri

www.dacoromanica.ro

apa de orĭ-ce contact ventilatorĭ pentru ventilarea puţuluĭ, scărĭ pentru a visita puţul, vane pentru a isola puţul in cas cind va fi nevoe de a fi curăţit etc.

S'aŭ construit 20 puţurĭ din carĭ 5 sunt pe malul drept al Ciorogirleĭ, iar 15 din partea din spre Bucurescĭ; din aceste din urmă 7 sunt in incinta fortificaţiilor.

Depărtarea puţurilor intre ele variază de la 250 la 400 m.

Debitul fie-căruĭ puţ variază cu denivilarea apeĭ şi se provoacă in puţ prin sifonare.

Colectarea apelor captate

Colectarea apelor captate se face in două puncte diferite, cu ajutorul sifónelor. Apele captate in cele d'intiŭ 10 puţurĭ din spre Bucurescĭ se colectéză in colectorul No. 1 care este situat in incinta fortificaţiilor la 1 kilometru depărtare de linia fortificaţiilor spre Bucureştĭ, iar cele-l'alte 10 puţurĭ in colectorul No. 2 situat la aprópe 2 kilometri de linia forturilor spre Argeş.

Colectorul No. 1 este servit de 2 sifóne, iar colectorul No. 2 de 3 sifóne, din care acel care vine de la cele 5 puţurĭ după malul drept al Ciorogirleĭ trece pe sub apa Ciorogirleĭ.

Sifónele sunt nişte conducte de tucĭ al căror diametru se măreşte cu cit se apropie de colectorul apelor captate in puţurĭ.

Diametrul interior al sifónelor variază de la $0^{m},20$ la $0^{m},50$, iar lungimea totală a sifónelor intrece 6 kilometri.

Sifónele sunt stabilite in rampă către colectoare la o adîncime de la faţa pămintuluĭ, care variază de la 2 la 6 metri.

Colectórele sunt nişte puţurĭ cu diametru mare, cu pereţiĭ plinĭ, fără găurĭ in care debuşéză extremităţile sifoanelor şi in care sunt instalate pompele pentru subt aerul din sifon şi pompele pe care reflectează apa in conducte, pentru aducerea apeĭ in rezervoriu de la Cotrocenĭ.

Atit puţurile de captare cât şi colectoarele aŭ fundul zidit in beton.

Puţurile colectóre sunt scoborite sub nivelul apeĭ de 16 m. Diametrul interior este de 6,50 iar cel exterior de 7,60 aşa că grosimea pereţilor este de 0,55.

Ele s'aŭ scufundat tot cu sistemul de aer comprimat.

www.dacoromanica.ro

Pompele de apă sunt in număr de 2 pentru fie-care colector din care una de rezervă.

Fie-care pompă ridică apa la o înălțime medie de 10,00 m. cu ajutorul tuburilor și o varsă in conducta de aducerea apeĭ in rezervoriŭ.

Conducta pentru aducerea apeĭ în reservoriŭ

Acéstă conductă duce apa în reservoriul de la Cotrocenĭ fără mașinĭ, numaĭ prin scurgere naturală, ea avênd o pantă de 0,25 m, pe kilometru

Grosimea pereților conducteĭ variază de la 0,70 m. la 0,14 m. Conducta este tencuită și sclivisită cu ciment in interior, iar in exterior numaĭ partea d'asupra.

Lungimea totală a conducteĭ de la colectorul No. 2 și până la reservoriul noŭ de la Cotrocenĭ, este de 10 kilometri.

Reservoriul are capacitate de 7000 m. c. apa care, cu reserva de apă din conductă, de 5000 m. c., póte compensa variația debitului din oraș. El este executat numaĭ în beton de ciment, acoperit cu pămint și prevĕdut cu douĕ compartimente independent unul de altul.

Legătura între reservoriul noŭ și conductele vechĭ care duc apa la usina hydraulică, se face cu ajutorul uneĭ conducte în beton de ciment de secție circulară de 1 metru diametru interior. Legătura intre aceste conducte și vechile conducte, se face prin ajutorul a douĕ puțurĭ in care sunt stabilite vanele necesare pentru împedicarea comunicațieĭ cu vechiul reservoriŭ.

La ce maĭ pot servi instalațiunile vechĭ?

Apa de la Bragadiru este deservită publiculuĭ, tot prin vechile canale de distribuție; dacă experiența va proba că apa de la Bragadiru va putea da Capitaleĭ 40 miĭ m. c. în timpul ierneĭ și 60 miĭ vara, apa de la Bâcu, va fi întrebuințată totuși pentru spălarea canalelor. Apa acésta va fi adusă ca și până acum tot prin canalul actual până la reservorul de la Cotrocenĭ.

De aci se va executa—se ḑice—un conduct de alungul șoseleĭ până la piața Victorieĭ' unde apa va intra intr'un ca-

www.dacoromanica.ro

Antoine Bouttiaux
Primul director al companiei şi usinei Tramwayului electric-
(Vedi paginele 396 şi 397)

www.dacoromanica.ro

nal care urmèsă şoseaua Bonaparte şi Ştefan cel Mare şi de aicĭ în restul canalelor oraşuluĭ [1]).

Numaĭ in casurĭ excepţionale se va întrebuinţa apa de la Bâcu pentru usul casnic şi atuncĭ va fi distribuită parte filtrată.

Incheere

Vechia instalaţiune a costat pe Capitală suma de 7 milióne; noua apă de la Bragadiru 3 milióne leĭ.

Reţeaua conductelor in totalitateă eĭ are o desfăşurare de 94 km. si a costat cam 106,388 leĭ în suma rotundă.

Usina tramwaiuluĭ electric de la Cotrocenĭ.

Locu pe care se află situată usina a făcut parte din moşia Vatra Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ până la 1806, când egumeaceleĭ Mŏnăstirĭ Visarion lavriotul a dat 15 pogóne de pământ bisericeĭ Cărămidariĭ «pentru ca să'ĭ fie de ajutor» [2]).

Epitropiĭ bisericeĭ însă fiind ómenĭ carĭ se ingrijaŭ maĭ mult pentru punga lor, aŭ răpit cât aŭ putut, iar restu l'aŭ lăsat în plata Domnuluĭ; să fac exproprierĭ colosale cu ocasiunea construcţiuneĭ căiĭ ferate Filaret-Gara de Nord, iar pământul bisericeĭ Cărămidarĭ, se înţelege ne revandicându-l nimenĭ pentru biserică, rĕmâne pe socotéla Primărieĭ, care la rândul eĭ il cedéză gratuit societăţeĭ anonime româno-belgiane, pentru construcţiunea, Usineĭ-tramwaiuluĭ electric, care urma să se infiinţeze. Usina linieĭ tramwaiuluĭ electric a fost construit de casa Siemens et. Halske in anul 1894.

Deschiderea linieĭ a avut loc in luna Decembrie acelaşĭ an, cu 11 vagóne automatice. Astă-ḑĭ serviciul se face cu 8 vagóne. Usina cuprinde: douĕ cazane (chaudieres) de vaporĭ

1). Veḑĭ şi dările de séină : supra acestor cestiuni în ziarul „Cronica“ anul I No. 79 din 1 August 1901.

2) Veḑĭ pisania vechieĭ bisericĭ Cărămidari ; când am citit anul trecut acestă pisanie, era întrégă ; când am vrut s'o maĭ citesc a II óră după câte-va săptămânĭ, am găsit'o tot în contenéţa de găinĭ a Preotuluĭ Stan Dobre, însă de data acésta, sfărămată în 4 bucăţĭ din care bucata privitóre la donaţiunea bisericeĭ lipsea. Ceĭ în drept ar trebui să constrângă pe acest preot să pună bucata de piatră la loc, iar piatra întrégă să fie dusă la Museŭ.

www.dacoromanica.ro

cu o forță de 100 cai. Două mașini de vagon și două din dynami de aceiași forțe. Atelierele fiind bine instalate sunt suficiente pentru a întreține și repara cele 12 vagóne electrice de care societatea dispune actualmente. Numĕrul voiajorilor se urcă pe an la 1.500.000 saŭ in mijlocie 4.200 călători pe di.

Acéstă usină a fost prima care a întrebuințat combustibilul românesc și anume: țițeiul. Instalațiunea s'a făcut de casa Catz în 1896. Acest frumos exemplu dat de usină, a fost urmat de cea mai mare parte de marile stabilimeate industriale din Capitală.

Suprafața usinei este de un hectar, la o adâncime de 5 metri, se află un volum de apă inepuisabil și de cea mai superióră calitate din punctul de vedere industrial.

Intreg imobilul usinei, la finele concesiunei va deveni proprietatea primăriei Capitalei adică după 99 de ani.

Acéstă antrepriză a fost condusă până la 1900 de d-nu Antoine Bouttiaux inginer și de d. Nicoles Jamolet un eminent inginer electrician.

Astă-di ca director este d. Popper.

Atelierul usinei este condus de d. Kraft mecanic-șef, ajutat de mecanicul Iancu Bejan și alții.

www.dacoromanica.ro

CAP. XXII

Grădina Botanică

Priviri generale

Grădina Botanică se numesce localitatea în care se cultivă o colecţiune de plante vii, numite şi aşezate cu metodă, iar scopul seŭ este de a servi la înlesnirea răspândireĭ studiilor şi a cnnoşcinţelor de plante.

Acéstă instituţiune de invĕţĕmênt practic, este opera timpurilor moderne.

Studiul plantelor la inceput s'a făcut numaĭ în ramura medicală şi mărginit de abia la câte-va speciĭ, cunoscute numaĭ în unele ţărĭ europene.

Cu timpul însă se maĭ descoper plante şi în alte continente, a căror virtuţĭ s'aŭ găsit a fi maĭ salutare şi maĭ utile ca cele cunoscute până acum.

Aceste împrejurărĭ deschiseră Botaniceĭ o nouă eră pentru cultura şi respândirea plantelor medicale, industriale, economice şi ornamentale, carĭ contribuesc la sănătatea, înavuţirea şi plăcerea omenireĭ. De aicĭ urmă necesitatea studiilor din ce în ce maĭ întinse şi maĭ aprofundate asupra plantelor, cum şi de a cultiva un numĕr de plante alese într'o localitate specială care, pe lângă avantajul învĕţământuluĭ, să pótă servi utiluluĭ şi frumosuluĭ.

In anticitate grădinele n'aŭ fost de cât obiectul plăcereĭ al luxuluĭ saŭ al uneĭ simple utilităţĭ materiale. Ele nu se distingeaŭ printr'un numĕr mare de speciĭ vegetale — ca în

www.dacoromanica.ro

ţilele nóstre—ci serveaŭ numaĭ ca decor pentru splendoarea clădirilor măreţe, făcênd din ele obiectul principal al admiraţiuneĭ.

Grădina Hesperidelor cu merele de aur păzite de smeul cu o sută de capete; sub forma poetică găsim un sîmbure de adevĕr. In acéstă grădină se aflaŭ: merĭ, perĭ, rodiĭ, dafinĭ, mirţĭ, măslinĭ, migdaiul, nucĭ etc. Poeţiĭ, istoriciĭ şi călătoriĭ, toţĭ aŭ lăudat frumuseţea acesteĭ grădinĭ, merele de aur, se crede a fi frumósele portocale ce producea grădina, iar smeul era promontoriul stâncos pe care se afla grădina, şi ale căruĭ maluri înalte şi stâncóse eraŭ inaccesibile în acea parte.

Cea maĭ celebră grădină din anticitate a fost grădina spânzurată în aer a Babilonuluĭ şi trecută — de ceĭ vechĭ— în numĕrul celor 7 minunĭ ale lumeĭ.

După descripţiunea luĭ Ctesias şi relatate de Diodor Siciliotul, ne spune între altele că: «acest sol artificial era plantat cu tot felul de arborĭ, carĭ încântaŭ vederea prin mărimea şi frumuseţea lor».

Romaniĭ împrumutară de la grecĭ aceste plăcerĭ şi după cuceririle făcute -n Orient, rozele, viorelele şi maciĭ care impodobeaŭ grădinele Romeĭ la început, aŭ fost înlocuite în mare parte cu plante exotice din Grecia, Asia mică, Persia etc. Dacă artele la ceĭ vechĭ ajunseseră la un grad înalt de perfecţiune, apoĭ la sciinţele naturale n'avem de înregistrat de de cât un numĕr prea mic de observaţiunĭ şi câte-va precepte formulate şi expuse fără nicĭ o metodă.

Caton (senior), Varron şi alţiĭ, căutaŭ să răspândéscă gustul pentru agricultură.

Columbella in prefaţa opereĭ sale *de Re Rustica* spune următórele contimporanilor seĭ:

«Vĕd pretutindenĭ şcóle deschise pentru actorĭ, dansurĭ, musică şi pentru comedianĭ; bucătariĭ şi bărbieriĭ sunt fórte căutaţĭ; se toleréză case infame în care petrecerile şi viciile atrag tinerimea imprudentă; pe când pentru arta care înavuţesc pământul, nu sunt nicĭ inveţătorĭ, nicĭ şcolarĭ, nicĭ justiţie, nicĭ protecţie. Voiţĭ să ve faceţĭ case? orĭ unde găsiţĭ architecţĭ. Dacă voiţĭ să îmbunătăţiţĭ moştenirea vóstră pe unde credeţĭ că este rea, nu aflaţĭ nicĭ poveţuitor nicĭ cine să ve înţelégă, Şi dacă me plâng de aéstă

www.dacoromanica.ro

nepăsare voĭ spuneţĭ—că acum pământul este steril, că clima s'a schimbat. Rĕul este printre voĭ, o contimporanĭĭ meĭ. Aurul în loc să se rĕspândéscă la ţară, care întreţine oraşele vóstre, este cu prisosinţă aruncat luxuluĭ şi desfrânăreĭ. Ascultaţĭ experienţa mea, luaţĭ sapa şi plugul.

Dioscoridi şi 'n special Pliniu naturalistul, consacră 16 din 37 cărţĭ de Historia naturalis., esclusiv regimuluĭ vegetal. Eĭ însă aŭ neglijat natura, în folosul celor-l'alte descrierĭ.

Cu ocaşiunea invaşiuneĭ barbarilor, o pâclă négră domnea asupra popórelor din evul mediu. Horticultura a fost abandonată ca şi cele-l'alte sciinţe. Singură biserica a incurajat —pe cât a putut— cultura florilor spre a fi expuse ca omagiu la decoraţia icónelor, maĭ cu sémă crinul, ca simbolul candóreĭ iar arborĭĭ şi viţa dobândiră un loc maĭ intins şi o atenţiune maĭ deosebită. Ceĭ-l'alţĭ nu puteaŭ cultiva din causs deselor strămutărĭ, a călătoriilor importante, resbóele de caste, invaşiunile frequente care suprimaseră societăţeĭ firma armelor cum şi diversele circumstanţe, care decurg într'o stare de nestabilitate ce ţinea societatea vecĭnic în picióre. Comunităţile călugărescĭ liniştite şi respectate, putură a imbunătăţi chiar sórta unor speciĭ, ale răspândi şi a introduce şi alte speciĭ din cele-l'alte continente.

In epoca renaşcereĭ, în Italia şi Franţa —prin introducerea operilor autorĭior clasicĭ elinĭ şi latinĭ, deschise o eră noue literilor şciinţelor şi artelor. Operile naturaliştilor anticĭ: Teofrast, Dioscoridi şi Pliniu naturalistul găsiră nisce demnĭ comentatorĭ şi interpreţĭ în I. Monardi, Andreiŭ Mathioli, Hermola Barbaro, Theodor Gaza. Apoĭ universităţile din Padova, Bolonia şi Pisa deteră o mare mişcare sciinţelor prin nouĭ observaţiunĭ şi cercetărĭ sciinţifice.

Andrea Cisalpin rupe cu doctrinele scolasticĭ deschizènd calea experimentaţiuneĭ, şi dete Botaniceĭ principiele de metodă şi luminele observaţiuneĭ.

Principiĭ italienĭ şi nobiliĭ începură a-şĭ face grădinĭ pentru care se cheltuiaŭ adesea sume colosale, ca să posede plantele cele maĭ rarĭ şi maĭ interesante.

Cu ocasiunea descoperirelor Portugesilor, Spaniolilor, Olandesilor etc., nouĭ plante se descoper, plante cu proprietăţĭ terapeutice ne cunoscute până atuncĭ, furĕ cultivate şi introduse în serviciul medicineĭ. Numĕrul acestora era prea mare

www.dacoromanica.ro

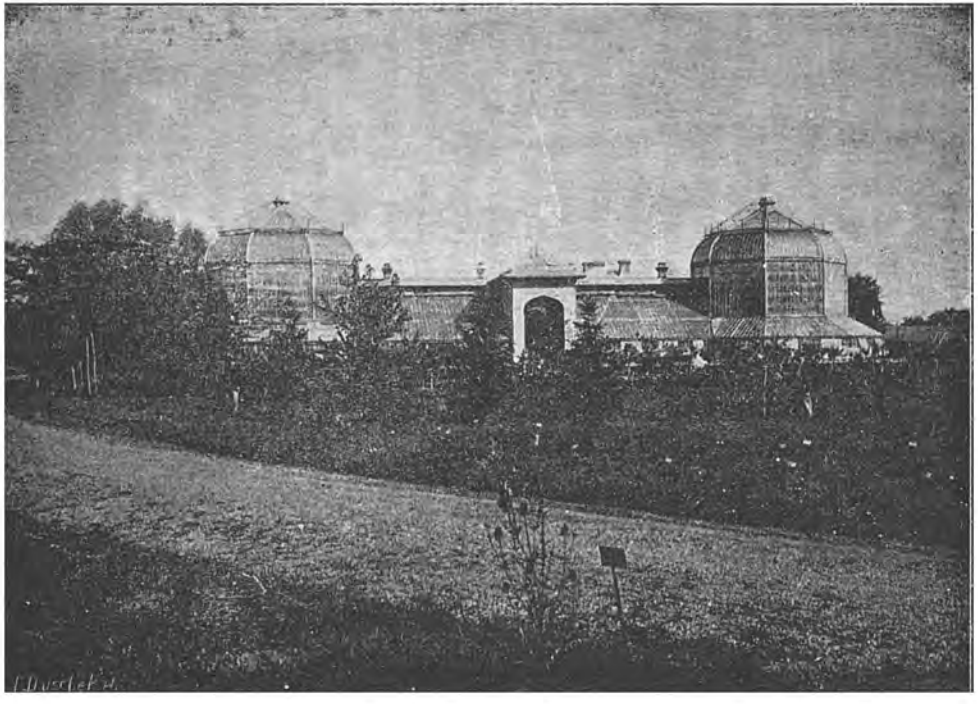

Serele Grădinei Botanice

www.dacoromanica.ro

şi din clime prea deosebite ca să pótă fi cultivate orĭ unde. Invĕţĕmîntul acesteĭ sciinţe, reclamă grădinĭ care să procure tot-d'auna speciile rarĭ din ţĕrile streine.

Botaniştiĭ secol. XVI, aŭ recurs de o cam dată la grădinele unor prinţĭ orĭ seniorĭ bogaţĭ, protectorĭ aĭ sciinţelor, carĭ aŭ procurat cu marĭ cheltuelĭ, obiectele de studiĭ. Intre aceştia citĕm pe: Alfons d'Est ducele Ferareĭ, inflinţă pe la 1505 grădina *Belvedere* şi după sfaturile luĭ, Brasavola, înfiinţă aicĭ o secţiune pentru botanică. Maĭ in urmă Acciajolı nobil de Ferara, *Micheli* şi *Cornaro* nobilĭ veneţienĭ, principele Doria de Geneva, Borghesi, Barberini şi alţiĭ imitară exemplele lor. Aceste grădinĭ insă eraŭ ale unor diletanţĭ; pe când numĕrul plantelor medicinale mergeaŭ crescând în alte părţĭ, in aceste grădinĭ de abia figuraŭ. Atuncĭ se simţi necesitatea de a se infiinţa grădinĭ pentru acest scop.

Cosma de Medicis mare'e duce al Florenţiĭ, înfiinţéză în 1543 universitatea din Pisa cum şi cea intêiŭ grădină botanică sub direcţiunea luĭ Luca Ghini, care e şi profesor la catedra de Ist. Naturală. Senatul veneţian fonda de asemenea în 1546, o grădină botanică pe lângă Universitatea din Padova pentru studiul medicinişlilor sub direcţiunea luĭ Buonafede. Se maĭ înfiinţă la Bolonia una, in 1568 sŭb direcţiunea luĭ Ulisse Aldrovandi.

Descoperirele Portugesilor şi Spaniolilor, aŭ avut de consecinţă între altele şi cunoştinţa unor plante extrem de importante ca: Porumbul, Tutunul, Cartofiĭ, Ananasul, Chinina etc. apoĭ fură explorate: India, Ceylanul, insulele Sondeĭ, Capul Buneĭ-Speranţe etc. Aceste descoperirĭ deşteptară entusiasmul, botaniştilor şi interesul suveranilor, să procure mijlócele exploratorilor. Atuncĭ s'aŭ simţit în adevăratul înţeles necesitatea înfiinţăreĭ grădinelor botanice.

Olanda fu prima care imită pe Italia, înfiinţând in 1577 o grădină botanică pe lângă Universitatea din Leyda, sub direcţiunea luĭ Cluyt, botanist pasionat, înavuţi acéstă grădină cu donaţiunĭ din propria sa avere. Urmă apoĭ cea din Amsterdam şi grădina luĭ Cliffort de lângă Harlem unde Linneu a stat vre-o 2 anĭ ca grădinar şi a publicat maĭ multe lucrărĭ care'ĭ asigura reputaţia

In 1580 se înfiinţă prima grădină botanică din Germania la Leipzig. In Franţa sub Henric IV la Montpellier în

www.dacoromanica.ro

1593, care în scurt timp deveni cea mai însemnată din Europa și continua a fi încă în decursul vécurilor. Aicĭ celebrul Pyram de Candolle stabili în 1810, *clasificațiunea sa naturală*. In 1619 să înființă o alta pe lângă Universitatea din Strasburg, care fu calificată: *splendidissima*; altele însă înființate în urmăĭ micșură reputațiunea. In Paris, la 1590 exista *Le jardin royal du Louvru* fondată tot de Henric IV sub direcțiunea luĭ *Jean Robin*. In 1626 îĭ urma *Grădina Plantelor*.

Buffon ĭ dete o întindere mai mare, așa că acum primi numele de Museum d'Histoire Naturelle, în care pe lângă vastele salóne și cabinete, conțin cele mai marĭ colecțiunĭ sciințifice. Pe lângă acest tesaur științific, Franța mai posedă astă-dĭ un mare număr de grădinĭ botanice în cele-l'alte departamente, între care cea de la Versailles, este una din minunele timpurilor moderne. Aicĭ B. de Jussieu întocmi grădina botanică în parcul de la Trianon (1758) după celebra sa *metodă naturală*.

In Anglia, grădinele botanice s'aŭ înființat prin inițiativa particulară prin societățĭ și îmbogățite prin donațiunile societarilor și altor persóne avute. Ast-fel grădina din Cheslea apoĭ din Kew. In tóte orașele Engliterei unde sunt universitățĭ există și câte o grădină botanică.

Germania alcătuită din confederațiunĭ a mai multor regate, principate, ducate etc. regiĭ și principiĭ germanĭ, aŭ căutat fie-care, ca capitalele lor să devină un focar de cultură; grădinĭ botanice s'aŭ înființat în capitalele cele marĭ ca cea din Leipzig, Dresda, Munchen, Goettingen etc. printre care cea din Berlin ocupă rangul întêiŭ.

In Austro-Ungaria există o superbă grădină la Schoembrun în care luxul și arta fură ridicate la cel mai înalt grad. Pe lângă acésta Viena are o grădină botanică speciată; afară de acésta se mai află la Cracovia, Praga, Pesta, Gratz etc.

In Suedia, grădina din Upsale, fu cea mai cultă în timpul sĕŭ.

Rusia, cu tótă asprimea climeĭ sale nordice, posedă la Petersburg o grădină botanică, care este pusă pe acelașĭ plan cu cele din occident. De asemenea mai posedă încă câte-va dečĭ de grădinĭ și în cele-l'alte orașe.

In România, grădina botanică s'a înființat d'abia în 1860

www.dacoromanica.ro

şi anume la Cotrocenĭ şi despre care ne vom ocupa in special, lăsând la o parte unele amănunte care depăşesc scopul acesteĭ publicaţiunĭ.

Grădina botanică din Bucurescĭ

Infiinţarea grădineĭ botanice se datoreşte iniţiativeĭ nemuritoruluĭ dr. Davila, fost director al şcóleĭ de medicină şi farmacie, care a precedat actuala Facultaie de medicină. Încă din anul 1855, când şcóla acésta era cunoscută cu modesta numire de Şcóla de chirurgie de la Michaĭ-Vodă [1]), stărui pe lângă Vodă Ştirbeĭ, ca să se facă şi o grădină botanică, care să serve atât elevilor aceleĭ şcóle pentru studiŭ, cât şi farmcieĭ militare pentru aprovisionarea de plante medicinale, indigene şi străine. Însă atuncĭ domnia luĭ Vodă Ştirbeiŭ fiind la termen, chestiunile marĭ ale ambelor nóstre ţerĭ fiind la ordinea ţileĭ şi guvernele ce se succedară până la *Unire* nefiind de cât provisoriĭ, propunerea acésta trebui să rémână până la un alt timp maĭ favorabil.

Reproducem aicĭ, in întregul seŭ, raportul Şcóleĭ de chirurgie de la Mihaĭ-Vodă, către Vodă Ştirbeiŭ.

«Înălţimea Vóstră deja a inzestrat ţara cu maĭ multe sta-«biliments de inveţătură. Încuragiat de buna-voitóre primire «pentru verĭ-ce ameliorăţiune folositóre ţereĭ, viŭ astă-ţĭ a «propune Înălţimeĭ Vóstre creaţiunea uneĭ Grădine Botanice».

«Dintre tóte sciinţele utile tinerimeĭ, botanica este aceea «care are un interes de cel maĭ mare grad şi care pregătesce «maĭ bine studiile serióse. Ea nu este numaĭ o sciinţă de «plăcere, ci dă şi memorieĭ o cale metodică, invaţă a observa, «inalţă spiritul şi dă sufletelor simţitóre un nobil aliment de «admiraţiune pentru Creator».

«Afară de necontestabilele folóse pentru instrucţiunea «tinerimeĭ, Grădina botanică medicinală va aduce şi o impor-«tantă reformă aprovisionăreĭ cu plante medicale in farmaciile «din ţéră. Până acum se aduc cu marĭ cheltuelĭ din Germania «şi, pe lângă acele cheltuelĭ de importaţiune, acele plante in-«vechite perd până aci o mare parte din virtuţile lor salutariĭ.

1) Veţi Facultatea de medicină.

www.dacoromanica.ro

«Este o tristă impresiune a vedea că România este tributară «ţărilor străine pentru produse care se găsesc în sînul seŭ «cu abundenţă».

«Flora română póte rĕspunde, în mare parte, trebuin- «ţelor medicale. Tóte plantele carĭ formez basa terapeuticeĭ, «şi carĭ se găsesc în Europa, se găsesc şi în România. Însă «aceste bine-facerĭ ale providenţeĭ se află rĕspândite şi ast-fel «fără valóre. Reunindu-le, s'ar îndeplini cele maĭ însemnate «progrese de care sciinţa medicală este susceptibilă. Chiar «farmaciştiĭ vor afla nemărginite avantagiĭ în înlesnirea cu «care vor putea să'şĭ procure plante próspete pentrn facerea «extractelor. Pe de altă parte, preţurile celor maĭ multe me- «dicamente este de creḑut că va diminua în urma uneĭ ase- «menea cuţturĭ şi omenirea suferindă, va fi cea d'întêiŭ care «se va bucura de acéstă creaţiune».

«Fie-care mamă a uneĭ familiĭ cunósce din tradiţiune un «óre-care numĕr de plante folositóre; însă acele tradiţiunĭ «dispar din ce în ce şi este de dorit ca ele să se păstreze şi «să ce complecteze de sciinţă.

«Elevĭi şcóleĭ de medicină vor studia în acéstă grădină «plantele utile, vor erborisa împrejurul Bucurescilor. şi far- «maciile militare vor putea să se aprovisioneze cu un numer «de plante oficinale. Europa sciinţifică va fi recunoscetóre de «bogăţiile botanice la care o va facə să participe acéstă ţară «chemată la un mare viitor».

«O grădină botanică este complinirea indispensabilă la «intregul progres al sciinţeĭ medicale. Mediciĭ, absorbiţĭ de o «mulţime de afaceri pentru ingrijirile ce li se cer, vor uita a «se maĭ înturna la templul sciinţeĭ. Însă, când chiar copiiĭ «vor face în tóte ḑilele nouĭ progrese, şi mediciĭ imbétrâniţĭ «în practică vor fi siliţĭ să nu uite sciinţa, sub pedépsa de a «nu fi aruncaţĭ în urma nouilor veniţĭ».

«Afară de aceste avantagiĭ necontestabile, Grădina bo- «tanică va fi pentru populaţiunea Bucurescilor un loc de pre- «umblare unde, în trécet, fie-care va putea cunósce insem- «nata avuţie a Floreĭ Române care astă ḑĭ este necunoscută «şi respândită în întinderea acesteĭ ţerĭ». [1])

1) Journal de Bucarest pe 1873 apud. Dr. D, Grecescu, Catalogul Grădineĭ Botanice.

www.dacoromanica.ro

Studiul plantelor in Şcóla de medicină şi farmacie, la început, se propunea numaĭ în mod teoretic. Profesorul ce se chemă la acéstă catedră fu farmacistul Fr. Pruzinsky; acesta insă, fie din causa ocupaţiunilor sale, fie că nu era in stare a face excursiunĭ pe jos, nu putea merge cu elevii sĕĭ la câmp, afară, unde să le demonstre plantele după natură. D-l Davila, pe lângă numerósele sale ocupaţiuni, indrplini maĭ mult timp şi acéstă lacună.

Câţĭ-va din elevĭ dobêndiră o adevĕrată pasiune pentru plante şi, fără a fi avut câtuşĭ de puţin noţiunĭ de erbariŭ, instinctiv, le veni ideia de a aşeda şi conserva plante culese din escursiunile făcute -mprejurul Bucurescilor. Acésta produse o plăcută surprindere directoruluĭ şcóleĭ care nu intârziă a introduce, in mod obligatoriŭ, pentru toţĭ eleviĭ, erborisaţiunea şi preparaţiunea de câte un *herbarium vivum*.

Pentru a da erborisaţiunilor o cale maĭ largă şi seriósă, directorul şcóleĭ găsi un om destul de capabil in ramura acésta: voim a aminti numele reposatuluĭ Ulrich Hoffman, aflat in capul direcţiuneĭ grădinilor publice. Acesta era destul de bine familiarisat cu nomenclatura botanică a plantelor incă din junetea sa, pe când era in calitate de practicant la Grădina botanică din Praga, şi mănuia creionul cu destul talent in cea-ce privea arta horticolă. Împrejurarea acésta contribui nu maĭ puţin ca să intreţină mereŭ hotărirea d-ruluĭ Davila de a se infiinţa grădina botanică, şi, cu spesele sale, in anul 1857, insărcină pe Hoffman, a intocmi planul uneĭ grădinĭ boanice.

În anul 1859, Unirea Principatelor nóstre sub un singur Domnitor, puse termen criseĭ şi stăreĭ de provizorat ce domni până atuncĭ. Ţéra, in ambele sale părţĭ, simţi d'o dată că tóte eraŭ de făcut ca să pótă merge inainte; dară, nu maĭ puţin, simţi şi dificultăţile de a putea da fie-căreia trebuinţe cursul ce reclama. Cu tóte acestea, in mijlocul tutor acestor cerinţe—fie-care din cele maĭ urgente—tot putu pune la dispositiunea guvernuluĭ o sumă de o mie ducaţĭ in primul an, şi se hotări ca lucrările grădineĭ botanice să se incépă in anul 1860, când se şi inaugură Crădina Botanică de la Cotrocenĭ. Ţioa de 5 Noembre este şi rĕmâne memorabilă in paginile istorieĭ séle. După discursul de inaugurare, rostit de directorul Şcóleĭ de Medicină şi Farmacie, Ministrul Instrucţiuneĭ Publice

www.dacoromanica.ro

Principele Dimitrie Ghica, dupe ce îĭ rĕspunde prin cele maĭ frumóse încuragiărĭ pentru opera ce se edifica şi pentru elevîĭ care vor culege aci ródele sciinţeĭ, în numele Domnitoruluĭ plantă primul arbore comemorativ. Bine-cuvîntarea lucrărilor se dete de S. S. Părintele Meletie, egumenul Monastireĭ Cotrocenĭ.

Locul pe care se începuse grădina aparţinea încă Mo-

Ghelasie Calomfirescu, donator la Asil
(Vedĭ biografia la pag. 283)

nastireĭ Cotrocenĭ. Principele Dimitrie Ghica, care pregătise şi formele de donaţiune pentru acel loc, profitând óre-cum de circumstanţa ceremonieĭ şi, după óre-care stăruinţe, induplecă pe părintele Meletie, care consimţi a subsemna actul prin care locul de la Cotrocenĭ, fu dat grădineĭ botanice.

Lucrările pregătitóre ale grădineĭ se începuseră încă din vara aceluĭ an şi în ḑiua inaugurăreĭ, octagonul cu răzórele pentru plante şi heleşteul din centru eraŭ gata.

www.dacoromanica.ro

Ministerul Instrucţiuneĭ Publice, cu adresa No. 2753 din 28 Iulie 1860, către Directorul şcóleĭ de medicină şi farmacie, care arată că «în virtutea jurnaluluĭ Consiliuluĭ de Miniştri, aprobat de M. S. Domnitorul, pentru creditul de o mie ducaţĭ k. k. spre începerea grădineĭ botanice, şi considerând cererea domnieĭ sale, *aprobă propunerea a se aduce un director din străinătate*».

Acéstă din urmă propunere nu s'a realizat fiind prea costisitóre şi imposibilă chiar. Ulrich Hoffmann a rĕmas în capul lucrărilor grădineĭ până în anul 1866 Decembrie, când a încetat din viaţă.

Planul primitiv al grădineĭ coprindea tot locul din vale de la Cotrocenĭ, ce se află în drépta şi stânga şoseleĭ adică parcul palatuluĭ regal şi grădina botanică de astă-dĭ, ast-fel, grădina era concepută pe un plan destul de întins ca să pótă îndeplini cu timpul scopul pentru care se crease. Dar mijlócele ce s'aŭ acordat, fiind prea restrânse, nu se putu pune în execuţiune de cât partea din stânga şoseleĭ, adică pe locul unde se află astă-dĭ parcul palatuluĭ regal, care conţinea grădina botanică şi o secţiune de plante indigene, farmaceutice şi economice. Acéstă parte, nu s'a putut complecta, de óre-ce sumele budgetare, din ce în ce, fiind restrânse, d'abia se puteaŭ susţine cheltuelile de întreţinere pentru lucrările care putură fi înfiinţate la început.

Din acel plan s'a executat numaĭ octagonul cu răzórele sale de plante, heleşteul din centru şi alea sa perigonală plantată cu platanĭ, care pe atuncĭ forma şcóla familiilor naturale; o florărie mică, insuficientă şi în condiţiĭ nepotrivite pentru cultura şi întreţinerea plantelor exotice; şase resăditorĭ de scânduri pentru cultura semănăturelor în óle; o casă, stil elveţian, cu doue şopróne pentru magazia şi ferăria Şcóleĭ Veterinare şi, în fine, o împregĭmuire de ulucĭ numaĭ în partea grădineĭ despre şosea şi ferărie. Intrarea principală în acéstă grădină a fost prin şoseaua Cotrocenĭ, care forma *faţada grădineĭ*; iar tot restul din fund este limitat numaĭ cu nişte şanţurĭ. Tóte stăruinţele puse de directoriĭ acesteĭ şcóle pe lângă Ministerul Cultelor pentru îmbunătăţirea stăreĭ acesteĭ grădinĭ, aŭ rĕmas zadarnice; rĕmâne acum să vedem cum era aranjată grădina.

www.dacoromanica.ro

Descripţiunea vecheĭ grădinĭ botanice de la Cotrocenĭ

Grădina Botanică din Bucurescĭ se află pe locul din valea palatuluĭ Cotrocenĭ, între şosea, ocupat astă-dĭ de parcul Palatuluĭ Princiar locurile Asiluluĭ Elena şi ale d-ruluĭ Davila. Era împrejmuită cu ulucĭ numaĭ în partea despre şoseaua Cotrocenĭ şi şoseaua Carol Davila; acéstă parte constitue *facia grădineĭ;* încolo, peste tot, a fost înconjurată cu şanţurĭ, care serviaŭ şi pentru scurgerea apelor.

Grădina poseda următórele lucrurĭ :

I. *Scóla botanică cu plante de câmp.* Acésta consistă într'o figură fórte spaţiósă de formă octagonală, în mijlocul grădineĭ, mărginită cu o alee destul de largă şi plantată cu inalţĭ şi frumoşĭ *platanĭ*. In centrul sĕŭ avea un heleşteŭ (de aceiaşĭ formă) şi împrejurul căruia, până la alee, se afla *straturile* (rĕzórele), paralele fie-căreia laturĭ a octagonuluĭ şi separate prin cărărĭ diagonale. Totul, privit din sbor, represintă forma pânzeĭ de păiangen [1]).

Octagonul avea 172 straturĭ regulate, de lungime variabilă, în lăţime de 1 m. 50 c. până la 1 m. 85 c. şi încadrate cu iarbă verde. Fie-care strat avea în linie d'a lungul seŭ, *ţeruşe* de stejar, trase, numerotate şi adânc înfipte în sol la distanţă ca de 75 c., până la 1 m. pentru arbuştĭ şi erburĭ, şi de 2 m. pentru arborĭ. Ţĕruşiĭ indicaŭ numerul fie-căruĭ *cuib* de plante şi corespundeaŭ exact seriilor şi ordineĭ înscrise într'un *registru special.*

Pentru *şcóla familiilor* eraŭ 3450 cuiburĭ, din care peste 3 miĭ deja eraŭ ocupate cu diferite speciĭ de plante herbacee, arbuştĭ şi arborĭ, arangiate în ordinea familiilor naturale.

Un strat din cele marĭ conţinea o sută patru-zecĭ cuiburĭ cu cele maĭ principale speciĭ de plante *oficinale* indigene, în care eleviĭ şcóleĭ de farmacie le puteaŭ găsi cu înlesnire fiind la îndemână orĭ-când, fără a pune mult timp spre a le căuta în familiile lor respective.

II. *Şcóla de pomologie*, conţinea 70 diferiţĭ arborĭ fructiferĭ. în mare parte altoiţĭ, şi maĭ mulţĭ arbuştĭ.

III. *Florăria.* Acésta nu corespundea nicĭ de cum tre-

1) Veḑĭ planul vecheĭ grădinĭ botanice.

www.dacoromanica.ro

buinţelor grădineĭ, atât prin felul şi intinderea sa, cât şi prin starea in care se găsesce. Totuşĭ, in presenţa atâtor dificultăţĭ, conţinea peste 1200 vase cu plante exotice de florărie temperată (arborĭ, arbuştĭ şi erburĭ). Pe lângă acésta exista şi *şése resăditorĭ* de scânduri, cu giamurĭ, pentru semĕnăturĭ şi conservarea plantelor micĭ de florărie in timp de iarnă.

Din causa mijlócelor restrânse pentru intreţinere, restul grădineĭ, in mare parte, era incă in starea primitivă. Cu tóte acestea, in unele părţĭ, există câte-va plantaţiunĭ de arborĭ şi arbuştĭ a căror desvoltare era destul de insemnată.

Totalul speciilor atingeaŭ cifra de 3700 din carĭ peste 500 speciĭ de florărie rece şi temperată, iară aprópe 3200 de câmp.[1])

Condiţiunile ce trebue să întrunéscă o grădină botanică

După 18 anĭ de la infiinţarea eĭ, să hotărasce, ca să se măréscă parcul palatuluĭ princiar de la Cotrocenĭ, şi in anul 1878, grădina botanică fu strămutată, pe o mică intindere de loc de pe Bulevard in faţa Universităţeĭ unde este astă-dĭ Squarul statuelor luĭ Mihaiŭ Bravul, Heliade şi George Lazăr.

Acest loc era pe de o parte cu desăvârşire insuficient, iar pe de alta, că nu intrunea nicĭ o condiţiune cerută de numerósele necesităţĭ ale uneĭ grădinĭ botanice in adevĕratul inţeles al cuvintuluĭ. I. Pentru că aranjamentul şi cultivarea plantelor intr'o grădină botanică trebue să se facă in conformitate cu scopul ce-şĭ propune a indeplini. Ast-fel, trebuind a se cultiva plante din diferite regiunĭ ale globuluĭ, decĭ din diferite climate, şi din diferite condiţiunĭ biologice; o grădină botanică trebue să posédă mijlócele necesare ca să păstreze in jurul plantelor condiţiunĭ cât se póte de maĭ apropiate de acelea, in care trăesc in mod natural diferite plante. Decĭ, o grădină botanică trebue să aibă un teren accidentat, cu deal şi stâncăriĭ pentru plante alpine; un lac pentru plante aquatice, prund şi nisip pentru plantele eare trăesc in asemenea condiţiunĭ; scurgerĭ repedĭ (torente şi căderĭ de apă cascadă) maĭ ales pentru algele carĭ vin in ast-fel de locurĭ; apoĭ sere de geamurĭ saŭ *florăriĭ*, care să se pótă incălzi după voe şi anume : florăriĭ calde pentru plantele tropicale, florăriĭ jóse, calde şi umede pentru orchidee şi bromeliacee;

1) Dr. Grecescu Dimitrie Catalogul Grădineĭ Botanice, Bucurescĭ 1870.

www.dacoromanica.ro

aquare calde pentru plantele tropicale aquatice; florării temperate pentru plantele mediterane in sensul larg; florării pentru germinări şi multiplicări, altoiri, pentru tratamentul plantelor bolnave etc., seminţerii şi camere de preparare a seminţelor fructelor şi plantelor destinate colecţiunelor. In fine, difcrite feluri de pometuri; (gips, calcar, năsip, pământ de pădure, pământ sărat etc.) pentru grupele geografice etc.

II) Ea trebue se mai cuprindă următórele grupări de plante 1) *grupele sistematice*, adică grupul de plante dispuse pe teren in ordinea clasificărei lor naturale 2) *Grupele geognostice* adică asociaţiunile vegetale dependinte de natura solului 3) *Grupele geografice* adică asociaţiunile vegetale care caracterisa diferite zone şi regiuni de vegetaţiune 4) grupele biologice, adică asociaţiunile de plante, cari se asemenă prin modul lor de trai, prin organele lor vegetative etc. (Aşa s. x. grupa plantelor părăsite, insectivore, a plantelor agăţătóre, volubile repede etc.) 5) «In fine grupele ornamentale» mosaicuri de flori şi grupele botanicei aplicate (grupa pomologică medicinală, industrială, agricălă alimentară forestieră [1]). Tóte aceste condiţiuni erau departe de a fi indeplinite in mică grădinuţă din faţa universităţei.

Aceste condiţiuni fiind cunoscute botaniştilor noştri, incă de la 1885 regretatul profesor, d-nul Dimitrie Brândza, şi intemeietorul definitiv al invĕţământului botanic in România, stăruesce să se înfiinţeze o grădină botanică in condiţiunile sciute, cu atât mai mult, cu cât in 1884 arsese intre altele şi bogatul herbariu al numitului Dr. Locurile incep să se rescumpere tot la Cotrocenі, şi anume in primul loc, tótă partea de loc de pe deal, unde se află astă-ḑi Institutul Botanic. Acest loc aparţinea Pr. Ilie Nicolae, parohul bisericei Cotrocenі, pe care primăria capitalei, prin primarul ei Pake Protopopescu, il réscumpără in 1887 Iunie, cu 15,000 lei şi dând preotului Ilie un alt loc din pepiniera primăriei, de lângă basinul apelor.

După rĕscumpĕrarea tuturor locurilor se incepe strămutarea şi aranjarea grădinei botanice şi tot atunc se incepe şi construcţiunea Institutului botanic despre care vom vorbi mai departe.

1) M. Vlădescu in Enciclopedică Romania de Dr. C. Diaconovich tomul I p. 542—43.

www.dacoromanica.ro

Actuala grădină botanică

Locul pe care se află astă-ḑĭ grădina botanică a fost proprietatea M-reĭ Cotrocenĭ până la 1863 [1]).

Este situată în drépta şoseleĭ Cotrocenĭ, iar în partea stângă se afiă parcul palatuluĭ princiar. Grădina botanică cuprinde o suprafaţă de teren de peste 17 hectare. Ea cuprinde: o florărie unilaterală cu 2 aripĭ terminate fie-care cu câte un pavilion octogonal şi înconjurat spre sud cu galeriĭ, veḑĭ ilustraţia pag. 401. Aripa de răsărit represintă florăria temperată şi cuprinde plante mediterane (europene), vest, pacific boreal mediteranee (chino-japonese) est, Pacific-boreal mediteranee (californeane) vest Atlantic-boreal mediteranee (floridane), Austral-mediteranee (La Plata şi Chili), sud-africane (Cap). Tot în acéstă aripă, se află şi galeria plantelor tropicale (africane, indiene, oceanice şi americane) dintre carĭ multe interesante şi rarĭ. In aer liber, sunt construite şi se complectéză în fie-care an: 1) Grupa sistematică, aranjată după Bentham şi Hooker; 2) Grupa alpină, pe cósta ce separă înălţimea, pe care e construit institutul botanic, de restul grădineĭ. Aci se află stâncăria şi în mijlocul eĭ o cascadă, care duce într'un mic lac cu plante acuatice, printe care merită se fie citată ca crescent endemic, Marsilia Quadrifolia Imprejurul stânceĭ, de ambele părţĭ, sunt aranjate coniferele; 3) Grupa plantelor Românieĭ în formaţiune în partea de apus a institutuluĭ botanic; 4) Grupa pomologică; 5) medicală; 6) Alimentară. Afară de acestea arboretul este fórte bogat şi aşeḑat în grupe de familiĭ saŭ în grupe ornamentale destinate a complecta aspectul estetic al grădineĭ. Vrednic de remarcat este şi rosariul din faţa florărieĭ, compus din peste 200 dintre cele maĭ distinse varietăţĭ de rosă. In total, în starea actuală grădina botanică cultivă acum (plante erbacee, arborĭ, arbuştĭ) până la 11 miĭ speciĭ de varietăţĭ.

Grădina botanică de şi este în formaţiune, totuşĭ satisface primele nevoĭ ale studiuluĭ Botaniceĭ şi ale cercetărilor sciinţifice, atât pe cât este posibil; totuşĭ, încă din 1895, dr. D. Brândză a publicat primul sĕŭ catalog de seminţe pentru schimburĭ cu grădinele similare streine şi în care se enumera 1398 speciĭ, în catalogul de pe aniĭ urmĕtorĭ, publicate

1) Veḑi Cotrocenii din vale.

www.dacoromanica.ro

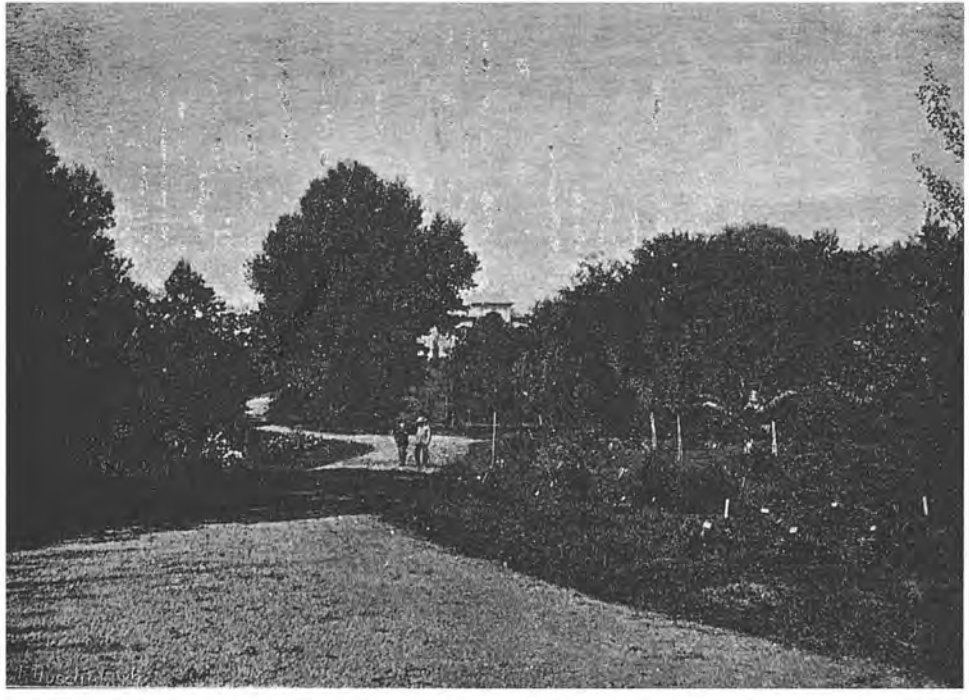

O vedere din Grădina Botanică

www.dacoromanica.ro

de d-nul profesor M. Vlădescu, actualul ei director; numĕrul semințelor de schimb a ajuns în 1897 până la 2425 specii. Tot atunci se publică și primul catalog de plante pentru schimb până la numerul de 480 specii. Schimburile sunt astă-di din cele mai importante, le are tocmai cu cele mai însemnate institute similare din Europa, Asia și Africa [1]).

Institutul botanic

(Vedi fotografia la pagina 153)

Clădire construită amenageată și dotată cu tóte instrumentele, aparatele colecțiunile și instalațiunile necesare pentru a obicinui pe studenți prin lucrări practice la microscop și lupă, cu observarea și studiarea plantelor și produselor lor, precum și de a 'i face să experimenteze în laborator asupra fenomenelor vieței vegetale. Institutul botanic, din acest punct de vedere, nu numai că ajută studiul sciinței botanice, făcênd posibilă câștigarea cunoscințelor prin propria observare și directa constatare a fenomenelor, dar încă prepară spiritul elevilor pentru aflarea și distingerea fenomenelor noui, pe care întîmplător le observă saŭ pe cari le caută prin anumite cercetări intreprinse în acest scop. Un institut botanic dotat cu tóte instalațiunile și instrumentațiunea cerută; se presintă prin urmare ca cel mai însemnat compliment al studiilor universitare și ca singurul promotor al cercetărilor sciințifice. Pentru aceea, pe lângă fie-care Universitate există în tot-d'a-una și un institut botanic, care se află în legătură cu grădina botanică, a doua instituțiune care concură la acest scop.

In România există un singur institut botanic pe lângă Universitatea din Bucuresci. El se află clădit în partea vestică și cea mai ridicată a grădinei botanice la Cotrocenĭ, în fața palatului princiar. Ca și grădina botanică, acest institut s'a clădit în urma stăruințelor ne încetate ale profesorului Dimitrie Brândză. Institutul botanic a fost terminat în 1892. Clădire mare și frumósă în stil maur, el cuprinde două fațade, una spre apus și alta spre răsărit, ambele unite prin două galerii laterale, iar la mijloc prin amfiteatre; între galeriile laterale și amfiteatru sunt doue micĭ curți interne.

1) Ibidem p. 544—46.

www.dacoromanica.ro

Amfiteatrul în care se fac prelegerile, fórte frumos şi amenajat pentru tot felul de demonstraţiunĭ, póte să cuprindă peste 800 de auditorĭ. Faţata despre apus a Institutuluĭ botanic, coprinde douĕ etaje.

In etagiul I, sunt instalate treĭ laboratóre de studiĭ pentru studenţĭ, cu tótă instalaţia şi dotaţia necesară în care lucréză anual 35 — 40 elevĭ. In aceste laboratóre se găsesc între altele o instructivă colecţie de plante, de herbar atârnate în rame pe pereţĭ şi care e formată din specia cea maĭ comună a genurilor, ce cresc în România. Tot în acest etagiŭ se află şi biblioteca, care coprinde cam la 1550 volume cele maĭ multe vechĭ şi de valóre ale bataniştilor clasificatorĭ şi florele cele maĭ însemnate europene. Se resimte însă fórte mult lipsa, colecţiunea revistelor botanice moderne, maĭ ales cele maĭ anatomice şi fisiologice. Pe galeria din acest etagiŭ se găsesc aşezate în rame, o frumósă colecţiune de portrete ale botaniştilor, dăruite în mare parte de răposatul dr. D. Brândză, precum şi busturile luĭ Darwin, Humboldt, Linné şi Aristot. In parter, jos, se află cancelaria institutuluĭ şi laboratorul de cercetăr, în care lucréză maĭ mulţĭ licenţiaţĭ, între carĭ şi personalul ştiinţific al Institutuluĭ. In sfârşit un mare laborator al directoruluĭ Institutuluĭ, în care se găsesc şi colecţia aparatelor de filosofie vegetală. Faţada despre răsărit, care e şi faţada principală, coprinde patru sălĭ de colecţiĭ, dintre care douĕ fórte marĭ la mijlocul faţadeĭ şi doue maĭ micĭ în formă de semiciclu la aripele eĭ. Intr'una din sălile cele marĭ să găsesce o frumósă şi bogată colecţiune de produse vegetale, (seminţe, fructe, fibre, esenţe, uleiurĭ, reşine, produse farmaceutice, industriale, etc.), iar în rândul al doilea de dulapurĭ, aşezate în jumetatea de sus (despre tavan) a aceleiaşĭ sălĭ, se află o frumósă colecţie de fosile vegetale, maĭ ales în basinul franco-belgian, dăruite de distinsul botanist belgian François Crepia. Cea de a doua sală mare conţine herbarul, care coprinde cam vre-o 40—50000 speciĭ. Din acest herbar fac parte: herbaul Adolphe Méhu, cu vre-o 10000 speciĭ din Europa, Asia, Africa şi America; herbarul C. Thiebaut, cu vre-o 8500 speciĭ din Europa, Asia, Africa, America şi Australia; herbarul mycologic a luĭ T. von Thümen, unul din cele maĭ însemnate herbare de ciupercĭ, cu vre-o 10000 speciĭ; herbarul Fl. Porcius, interesantă colecţie

www.dacoromanica.ro

a plantelor din Transilvania; şi alte multe colecţiuni mai mici dintre care menţionăm anume: colecţiunea D. Ghika Comănescï, care coprinde vre-o 60 speciï din ţara Somalilor (Africa), printre care vre-o 20 speciï nouï şi un gen noŭ. In cele-l'alte douĕ sălï maï micï, de la aripele clădireï, se găsesce herbarul flóreï române, format din herbarul dr Brânză, (publicat in prodromul flóreï române) şi herbarul Mihail Vlădescu, acesta din urmă nepublicat incă şi bogat in plante rare, critice şi nouĕ din România. In fine pe galeria din acéstă parte se găsesce o frumósă colecţiune de lemne. Tóte esenţele din ţara românéscă precum şi o colecţie de lemne din Guyana franceză, dăruită de Ministerul coloniilor franceze [1]).

Pe lângă Institutul botanic, sere (florării) şi alte dependinţe se maï află locuinţa directoruluï; este o clădire fórte drăguţă, sistem pavilionar, situat la extremitatea răsăriteană a grădineï Botanice.

Să vorbim acum de directoriï Grădineï şi Institutuluï Botanic.

Directoriï grădineï Botanice

Cel intâiŭ director al grădineï Botanice a fost

Ulrich Hoffmann

sub a căreï direcţiune a fost de la inflinţarea eï 1860, până la 1866, adică până la mórtea sa.

II.—Dr. D. Grecescu.

(Veḑi fotografia la pagina 147)

Născut in oraşul Cerneţï, districtul Mehedinţï, in anul 1841 Iunie 15, a făcut studiile claselor primare in Cernetï şi in Severin. In anul 1856 a intrat in şcóla naţională de Medicină şi farmacie din Bucureştï, complectându-şï studiile medicale la Facultatea de Medicină din Paris.

In Bucureştï a fost *intern al spitalelor Civile*, prin concurs, in anul 1860 — primul internat, atuncï creat in spitalele civile ale Eforieï. — Ca atare a funcţionat până in anul 1862. In acest timp a depus cu succes cele cincï examene

1) Dr. C. Diaconovicï, Enciclopedia Română, tomul I pag, 546—547.

www.dacoromanica.ro

riguróse ale şcóleĭ de medicină şi in anul 1863 a obţinut diploma de licenţiat in Medicină cu dreptul de liberă practică al medicineĭ in ţară.

In anul 1863, a fost numit profesor supleant (titular), pentru ştiinţele fisico-naturale la şcóla naţională de medicină şi farmacie din Bucureştĭ.

In anul 1864 Octombris' a fost trimes la facultatea de Medicină din Paris, ca stipendist, al Statuluĭ pentru obţinerea *doctoratuluĭ în medicină*, terminându-şĭ aceste studiĭ in anul 1868 Maiŭ 30.

In urma unuĭ strălucit concurs, a fost numit *profesor cu titlul provizoriŭ* la numita catedră şi *director al grădineĭ botanice*. In anul 1869 Octombre, numita şcólă Naţională de Medicină a inceput să fie transformată graduat in Facultate de Medicină. Parte din profesoriĭ ceĭ maĭ vechĭ aĭ acelaşĭ şcóle aŭ format primele trepte ale noueĭ facultăţĭ; parte aŭ remas să fie transferaţĭ maĭ in urmă din lipsă de mijlóce.

Tocmaĭ in Iunie 1880 profesoriĭ Dr. Grecescu Dr. Măldărescu şi Dr. St. Măcescu aŭ fost transferaţĭ la facultatea de Medicină şi farmacie ca profesoriĭ cu titlul definitiv şi astfel să transforma vechia şcólă de Medicină şi farmacie in Facultae de Medicină.

D. Dr. Grecescu, a fost numit Medic de batalion in 1860 Decembre cu gradul de Sub-locotenent. obţinênd prin concurs şi succesiv gradele superióre până la acela de Medic major. Apoĭ in anul 1878 Octombre s'a retras; ca medic militar a fost mult timp secretar favorit al D-ruluĭ Carol Davila A luat parte activă in campania rĕsboiuluĭ «de independenţă» in Bulgaria in aniĭ 1877/78. După căderea Plevneĭ, i s'a incredinţat direcţia spitalelor timporare din Turnu-Măgurele până la finele campanieĭ. Pentru aceste serviciĭ, i s'a conferit crucea de *ofiţer cu spade* a ordinuluĭ *Stéua Românieĭ*, aceea de *cavaler* al ordinuluĭ *S-ta Ana* a Rusieĭ şi medaliile militare de serviciŭ de campanie.

In anul 1879, a intrat in serviciul Spitalelor Eforieĭ din Bucurescĭ, prin concurs, şi in urmă numit medic-şef al serviciuluĭ consultaţiilor la Spitalul de Copiĭ unde funcţionéză până acum.

A făcut serviciĭ gratuite la fosta şcólă de Medicină şi in două rinduri la Asilul Elena Dómna.

www.dacoromanica.ro

Ca profesor și om de sciință, Dr. D. Grecescu se póte cunósce și aprecia din lucrările, publicațiile și prelegerile sale Prin mijlócele sale proprii și parte cu ajutorul plantelor sale de schimb, D-sa în decurs de 18 ani, făcênd numeróse escursiuni cu studenții, a constituit două mari colecții de plante: 1. *Plantele tutulor părților europeice*, 2. *Plantele Florei Românieĭ*, colecție fără păreche în țara nóstră.

Lucrările și publicațiile cele mai principale sunt: *Plantele Grădinei Botanice*, (1875). *O enumerație de plante ale Românieĭ* Bucurescĭ 1880; — *Hiperxilemica* saŭ *Aricéla viilor*, memoriŭ presentat Ministeruluĭ Domeniilor și al Agriculturei în 1883; — *Flora medicală a Românieĭ*. sub raportul sistematicei și al geografieĭ botanice, o mare și voluminósă lucrare, publicată cu spesele sale în 1898; — *Plantes de la Macedoine appartenant au vilayet de Monastir*, Bucurescĭ 1899; — *Plantele indigene ale Românieĭ*, aflate în 1897 și 1900, servind ca suplement la Conspectul Florei Românieĭ și spre complectare la cercetările Florei țărei nóstre. Deosebit de acestea a publicat în diferite reviste micĭ dărĭ de sémă, asupra escursiilor sale botanice în țară de la 1868 până la 1898. A colaborat la refondarea și editarea *Farmacopeei Române* actuală publicată de Ministerul de Interne în anul 1893.

In anul 1890 i s'a conferit diploma de membru onorific al Societățeĭ Farmaciștilor românĭ; este membru activ al Societățeĭ geografice a Române, membru activ al Societățeĭ Botanice a Franței; — membru activ al Societățeĭ imperiale de Naturaliștĭ din Moscova cu diploma dată în numele împĕratuluĭ; — membru activ al Academieĭ Internaționale de Botanică geografică din Franța; — membru titular al Societățeĭ de științe matematice și naturale din Cherbourg. Titlurile obținute de la Societățile sciințifică din străinătate i s'aŭ conferit ca drept pentru meritele lucrărilor sale, fără să fi fost prealabil solicitate. Academia Internațională a Franței iĭ a conferit și medalia sciințifică de argint ca premiŭ; iar Academia română iĭ a decernat marele premiŭ Adamachi pentru Conspectul Florei Românieĭ. — Actual și membru în Consiliul general de Instrucție Publică.

Ca profesor in decurs de 30 anĭ, a lucrat fără preget, a urmat neîntrerupt și cu exactitate prelegerile și îndatori-

www.dacoromanica.ro

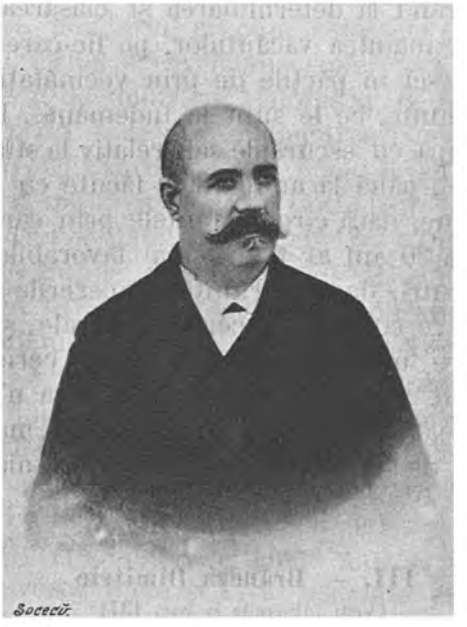

Petrache Nicolau

Comerciant în Calea Plevei No. 127, a contribuit la apariţia acestei lucrări cu suma de una sută lei. (Vedi prefaţa acestei lucrări).

www.dacoromanica.ro

rele sale profesorale. Numerosiĭ seĭ elevĭ astă-zĭ profesorĭ, ’i păstrézĕ o deosebită stimă. Prin vorbirea limpede şi mĕsurată, presărată une-orĭ cu óre-cărĭ figurĭ glumeţe, prin demonstraţiunile practice ce nu lipsesc la fie-care lecţiune, auditorul seŭ este tot-déuna ţinut deştept şi atent. In laborator-il aflăm in tóte ḑilele de lucru şi chiar in vacanţiĭ de la amédĭ până séra, pregătind cursul şi demonstraţiile sale, priveghind şi conducênd lucrările practice cu studenţiĭ, ocupându-se cu cercetările şi studiul planteior din ţară şi din străinătate, lucrând la determinarea şi clasarea lor etc. In timpul de vară, inaintea vacanţiilor, pe fie-care an, face excursiĭ cu eleviĭ seĭ in părţile de prin vecinătăţile capitaleĭ şi in cele de la munte, ce le sunt la indemână. Pe timpul vacanţiilor se ocupă cu escursiile sale relativ la studiul plantelor Floreĭ Românieĭ, până la anul 1899 făcute cu spesele sale. Pre cât ne spune, dacă circumstanţele prin care a trecut in acest decurs de 30 anĭ ar fi fost mai favorabile, fără multe şi grele neajunsurĭ, dacă stăruinţele şi cererile sale ar fi găsit un ecoŭ la ceĭ ce conduc afacerile generale şi ar fi putut dispune óre-care mijlóce pecuniare ce se cere in lucrările sciinţifice — mai cu sémă la noĭ unde, încă n’avem ceva şi totul trebue creat — dinsul ar fi produs şi mai mult, căcĭ zelul şi iubirea de lucru nu ’i a lipsit, cum nicĭ acum nu ’i lipsesce.

III. — Brândza Dimitrie

(Veḑi fotografia la pag. 137)

Doctor, botanist român, s’a născut la 10/22 Octombrie 1846 in Bivol, judeţul Doroiŭ, işĭ făcu primele sale studiĭ la liceul din Iaşi. In 1864 fu trimis la facultatea de medicină din Paris, unde studiă in acelaş timp şi sciinţele naturale la facultatea de sciinţe. In Noembrie 1866 obţinu titlul de licenţiat in sciinţele naturale şi in 1867, intorcêndu-se in ţară, fu numit profesor de botanică şi zoologie la facultatea de sciinţe din Iaşi. La 1868, obţinênd concendiŭ de un an, plecă din nou la Paris pentru a şi termina studiile medicale, obţinu in 1869 gradul de doctor in medicină şi fu laureat al facultăţeĭ pentru valórea teseĭ sale asupra Gentianaceelor. In cursul acestor studiĭ intrând intr’o legătură strânsă cu celebrul pro-

www.dacoromanica.ro

fesor de botanică H. Bailon, Brândză fu împins mai ales spre studiul botaniceĭ. Reintors definitiv în ţară la 1869, Brândză pe lângă activitatea sa de profesor universitar în Iaşi, incepu şi practica medicineĭ şi ocupă imediat funcţiunea de medic secundar la spitalul sf. Spiridon (1869) şi de modic de despărţire în 1870. In acelaş timp propuse sciinţele naturale la «Liceul Noŭ» şi publică elementele sale de Istorie naturală. Numit custode al museuluĭ de medicĭ şi naturalişti din Iaşi, avu ocasiunea să studieze preţiósele colecţiuni din acest museŭ relative la flora Moldoveĭ, precum colecţiile luĭ Ghébhard, Edel, Szabo şi Czihack, şi manuscriptele luĭ Ghébhard. La 1874 fu transferat de ministrul Maiorescu, la catedra similară de la facultatea de sciinţe din Bucurescĭ, rămasă vacantă prin dimisia luĭ C. Exarcu. numit apoĭ director al grădineĭ botanice, incepu mutarea eĭ de la Cotrocenĭ pe bulevard in faţa palatuluĭ Universităţeĭ din Bucurescĭ, Brândză găsesce şi studiază colecţiunile botanice a luĭ M. Hoffmann, şi d-r Grecescu, iar în 1875 incepu primele erborationĭ in judeţul Muscel, continuânu-le în toţĭ anĭ următorĭ şi în mai tóte părţile tăreĭ. Ales membru al societăţeĭ geografice române în 1876, publică in Buletinul acesteĭ societăţi in acelaş an primele sale contribuţiunĭ la flora Romănieĭ. In 1879 membru al academieĭ române, publică in analele acesteia tóte studiile sale ulterióre. In 1882 obţinu de la ministrul Aurelian înfiinţarea uneĭ secţiunĭ botanice, pe lângă museul de Istorie naturală din Bucurescĭ, unde şi fură instalate herbarul floreĭ române, format din vechile colecţiĭ pin Moldova şi Muntenia (herbarele Edel, Szabo, Czihack, Hoffmann) şi propriile colecţiĭ ale luĭ Brândză, precum şi colecţiile generale donate, cumpĕrate saŭ obţinute in schimb, ca şi biblioteca particulară a luĭ Brândză, dăruită de dênsul secţiuneĭ botanice a Museuluĭ Naţional de Istorie Naturală. In 1872 se despărţi catedra de Istorie naturală a facultăţeĭ de sciinţe, şi Brândză rămase profesor de botanică, care constitui ast-fel singură o catedră, şi in acelaş timp. ca o urmare a acestor imbunătăţirĭ se incepură pentru prima óră lucrările practice de microscopie şi de lupă ale studenţilor universitarĭ. In 1884 focul distrugênd întrĕga secţie botanică a Museuluĭ, cu tóte colecţiunile şi averea sa, determină guvernul să hotărască infiinţarea uneĭ marĭ şi frumóse grădinĭ botanice la Cotrocenĭ,

www.dacoromanica.ro

impreună cu instalaţiuni necesare pentru studiul botaniceĭ. In 1885 se începură primele lucrărĭ, carĭ sub direcţia luĭ Brândză şi cu concursul ministrilor de instrucţie publică D. Sturdza şi Titu Maiorescu, conduseră clădirea institutuluĭ botanic şi a grădineĭ botanice actuale. In urma atâtor sforţărĭ Brândză este atins de o gravă bólă de inimă şi móre le 4 August 1895 in Slănicul Moldoveĭ in virstă de 49 anĭ. Brândză a fost primul şi cel maĭ insemnat botanist român, a căruĭ neobosită stăruinţă, fondă definitiv şi pe base temeinice studiul botaniceĭ in Românieĭ şi făcu cunoscut flora ţăreĭ.

Scrierile principale: Considérations sur les ovaires inférés (Adansonia VII 1867); Note sur plusieurs Roses du Menyanthee (Adansonia IX 1869); Histore botanique et thérapeutique des Gentianées employées en médecine (thése detoctorat en médecine. Paris 1869). Curs elementar de istorie naturală 3 părţĭ. Iaşĭ, 1873 la nouvele école ou l'influence detravaux du professeur Baillon, Iaşĭ, 1874; Notă asupra originiĭ botanice şi a afinităţilor terapeutice a nouluĭ medicament Jaborandi. Bucurescĭ, 1875; Fragmente din flórea Românieĭ. (Bull. soc. geografice rom. anul I, Bucurescĭ, 1876); Numirile vulgare ale plantelor (Revista literară şi sciinţifică, 1876 Bucurescĭ); Prodromul floreĭ române, 1879—83, (un volum de 750 paginĭ, LXXXIV); Vegetaţia Românieĭ şi exploatărĭĭ eĭ (Analele Academieĭ române ser. II-a, tema II a, secţia II), Plante nouĭ (Analele Academieĭ române, seria II-a, secţia II-a, 1881); Vegetaţiunea Dobrogeĭ cu 2 tab. (Analele Academieĭ române 1884; Contribuţiunĭ nouĭ la flórea Românieĭ (Analele Academieĭ române seria II a, tom. XI, 1889); Plante nouĭ pentru flórea Dobrogeĭ, (Analele Academieĭ române seria II, tom. XI, 1889); Flórea descriptivă a Dobrogeĭ (1891). presentată Academieĭ române in manuscris de treĭ vol., premiată şi acum in curs de pubiicare [1]).

IV. Mihail C. Vlădescu

(Vedĭ fotografia la pag. 161)

S'a născut la 23 Aprilie 1865 in Câmpu-Lung, din părinţĭ coborâtorĭ, dintr'o veche familie boerească din Muntenia, care a jucat un rol politic insemnat in timpul vechilor domnii pământene militare.

1) Dr. C. Diaconovich. Enciclopelia română, tomul I, pag. 568—569.

www.dacoromanica.ro

Studiele liceale le a făcut în Bucurescĭ şi după ce a urmat treĭ anĭ matematicele, fisicile şi sciinţele naturale la facultatea de sciinţe din Bucurescĭ, a plecat în primă-vara anuluĭ 1884 la Würtzburg în Germania pentru studiul sciinţelor naturale şi în special al botaniceĭ, cu ilustrul botanist al timpuluĭ Iulius Sachs. Pe la finele anuluĭ 1885 s'a dus la Paris, unde a terminat studiul facultăţeĭ de sciinţe până în 1888, când s'a întors în ţară.

In tómna aceluiaşĭ an, şi în urma unuĭ strălucit concurs fu numit profesor la facultatea de sciinţe din Iaşĭ ca succesor al luĭ Anastasie Fetu.

In acéstă calitate şi'a căpătat repede un frumos ascendent asupra colegilor, studenţilor şi în public.

Membru fondator al societăţeĭ sciinţifice si literare din Iaşĭ în al căreĭ organ, «Archiva» a publicat unele din studiele sale, redeschise împreună cu harnicĭĭ profesorĭ: D-niĭ A. D. Xenopol şi I. Găvănescu seria conferinţelor publice la acea universitate, precum şi a lecţiunelor libere sub auspiciele societăţeĭ al căreĭ vice-preşedinte fusese ales.

In 1891 fu numit inspector al inveţământuluĭ secundar de ministrul de atuncĭ d. Take Ionescu, cu care colabora la transarea diferitelor cestiunĭ atingătóre de inveţământ; luă parte la facerea programelor, care a determinat o nouă şi fecundă mişcare în inveţământ şi în alcătuirea cărţilor didactice. Ca inspector stabili apropierea bazată pe stimă, respect şi iubire între acéstă funcţiune şi profesoriĭ secundarĭ, căutând maĭ ales a lumina prin conferinţe şi discuţiunĭ ce provoca la fie-care şcólă cu întregul corp profesoral Metodele de propunere, alegerea materiilor şi întinderea lor precum şi rolul social şi educător în sensul larg al profesoruluĭ secundar eraŭ maĭ ales părţile asupra cărora a îndreptat cugetarea membrilor corpuluĭ didactic secundar.

Retras din inspectorat la 1895, fu transferat ca profesor în Bucurescĭ şi numit director al Institutuluĭ Botanic ca succesor al d-ruluĭ D. Branza. Prin activitatea sa extinse studiul botanic teoretic şi practic în laboratoriele institutuluĭ, îndrumând personalul seŭ sciinţific la studiĭ propriĭ asupra Floreĭ Românieĭ.

Ca om politic, D. M. Vlădescu, este conservator.

După căderea ministruluĭ Carp şi venirea la cârma ţereĭ

www.dacoromanica.ro

a partidului liberal, D. Vlădescu a fost ales ca deputat de Muscel, ca oposant.

D. M. Vlădescu este un naţionalist de convingerĭ şi nu de speculaţiune. Ca preşedinte al Ligeĭ Culturale, a desfăşurat o colosală energie prin intruniriĭ publice; simpatic şi eloquent, cult şi inteligent a şciut să ţină tot-d'auna tréz, entusiasmul naţional care şovăia in inimile multora. Acesta e un meriţ cu care puţinĭ se pot făli.

A contribuit la fundarea maĭ multor societăţĭ cooperative in special: «Banca Poporuluĭ», «Tipografia Minerva» şi brutăria «Viaţa» ĭi datoresc fórte mult. Tot D-luĭ Vlădescu se datoresc excelentele articole din Enciclopedia Română a D-luĭ Diaconovicĭ, despre grădina Botanică, Institutul Botanic şi biografia D-ruluĭ Briandză.

Acéstă frumósă activitate se imparte in tóte direcţiunele deopotrivă de folositóre şi nobile.

Actualmente D-l M. Vlădescu este vice-preşedinte al Ligeĭ şi in calitate se aştepta mult de la neobosita sa activitate [1]).

Personalul sciinţific al Institutuluĭ şi Grădineĭ Botanice este:

D-l M. Vlădescu, director;
» Simion Radian, preparator;
» Zaharia C. Panţu, conservator al plantelor;
» Dr. Em. C. Teodorescu, asistent;
» Aurel Procopian, şef al cultureĭ.

1) Veţi revista politică literară „România Ilustrată" anul I No. 6 p. 73—74

www.dacoromanica.ro

CAP. XXIII

Doftoricescul meşteşug în ţările Române

Priviri generale

Omul vecînic a fost preocupat de doue lucruri: *a*) cum să se hrănéscă şi *b*) cum să-'şĭ păzéscă sănătatea; cu alte cuvinte, cum să trăiască mult şi bine; primul lucru ce l'a făcut omul ca să-'şĭ vindece suferinţele, a alergat la buruenĭ. Cu timpul le-a găsit că acestea sunt insuficiente şi prin ajutorul credinţeĭ, a inceput a invoca spiritele cele bune orĭ pe cele rele—dupĕ imprejurărĭ—şi de aci aŭ luat nascere descântecele; apoĭ, credinţa că stelele aŭ o influenţă decisivă in viaţa omuluĭ, a inceput a'şĭ căuta destinul in stele; Acestea combinate, aŭ dat nascere magieĭ şi astrologieĭ, sciinţe care aŭ jucat un mare rol la popórele istorice din anticitate. Omul insă, dupĕ ce a apucat pe căile civilisaţiuneĭ, a inceput să-'şĭ framinte mintea cum să inventeze o beutură pe care a botezat-o *Elixir* şi din care bĕnd să nu maĭ móră; dar fiind-că

Sănătate gólă
'I jumătat'de bólă,

se hotărăsce a căuta piatra filosofală, mijloc prin care să transforme in aur dacă nu tóte, dar cea mare parte din metale. Cercetările acestea aŭ dat nascere Alchimieĭ, sciinţă care a preocupat spiritele de elită din Evul mediŭ.

N'aŭ reuşit insă nicĭ ceĭ dintĕĭ, nicĭ ceştĭ din urmă; astrologiĭ, in loc să descopere destinatele omuluĭ in stele, aŭ descoperit legile dupĕ care se conduc astrele, dând ast-fel nascere sciinţeĭ Astronomieĭ. Alchimiscĭĭ voind a afla *elixirul* aŭ descoperit alcoolul şi in locul pietreĭ filosofale aŭ descoperit fosforul şi aceste cercetărĭ aŭ dat nascere Chimieĭ. Că-

www.dacoromanica.ro

teva secole mai tèrdiŭ şi paralel cu astrologia, grecii fie prin geniul lor propriŭ, fie că s'aŭ servit şi ei de sciinţa altor popóre mai vechi, aŭ pus basele raţionale ale medicinei, cu Hipocrat, Aristot şi Galeniu. De la aceşti ómeni de geniŭ şi până la Harvey (1658) sciinţa medicală a făcut puţine progrese în Occidentul Europei. Adevĕrata cercetare sciinţifică pe terenul medicinei, începe după descoperirea circulaţiunei singelui. Facultăţile de medicină din Occident, şi anume cele din : Italia, Franţa, Germania etc., încep de aci înaite să facă progrese pe terenul sciinţelor naturale şi deci şi al medicinei.

Ţerile Române fiind aruncate de sórtă la porţile orientului, aŭ remas în timp de vécuri isolate de mişcările intelectuale din Occident şi deci ei aŭ trebuit să recurgă pentru vindecarea suferinţelor lor la medicina babelor şi la rugăciunile pe care le oferea biserica, după cum aŭ făcut tóte popórele în starea lor primitivă.

Medicina babelor

Pe lângă buruieni întrebuinţate ca lécuri, babele întrebuinţaŭ ca şi aḑi şi descântecele Descântecul privit în natura sa intimă nu este de cât un fel de reţetă, în care pe lângă amestecul altor ingrediente, invocaŭ şi numele sfinteĭ Treimi, al Născetórei de Dumneḑeŭ, cum şi ale altor sfinţi.

Sunt însă patimi omenesci unde în descântice nu se mai invócă numele luĭ Dumneḑeŭ şi al sfinţilor, ci se invócă numele diavoluluĭ, care este chemat aĭ da ajutorul trebuitor pentru promisiuni—de multe ori — cari nu costă pe descântătóre nimic. Soiul acesta de descântece se numesce farmece.

Dăm în specimen de descântec-farmec :

Fermecătórea luând o frigare în mână, făcută de un ţigan necăsătorit, din nouă bucăţi de fer găsite şi făcută cu mâinele la spate în Duminica Rusaliilor începe ast-fel :

Mĕ uitaiŭ în sus,
Mĕ uitaiŭ în jos,
Mĕ uitaiu spre sóre rĕsare,
Si vĕḑuiu un foc mare.
Eat'o făţărie de arie,
Acolo eraŭ 99 de dracĭ,
99 de drăcóice
Cu feciorii lor
Şi cu slugile lor
Frigînd în frigărĭ ascuţite
Cărni de căţel şi purcel fript,
Toţi mâncau
Cu toţi beaŭ
Si cu toţi chef făceaŭ
Numaĭ Scaraoschi cel mai mare
Nici mânca, nici nu bea,
Si el veşnic trist stetea.
Tu Scaraoschi cel mai mare,
Nici nu mănânci nici nu beĭ,
Eŭ iţi poruncesc,

www.dacoromanica.ro

La cutare să te ducĭ,
Si pe sus să mi-l aducĭ,
De lângă vĕduva grasă,
Orĭ puicuța luĭ alésă,
Să te ducĭ
Și să-l împungĭ
Prin carne și prin óse,
Si prin vîna luĭ cea grósă
Repede să mi-l aducĭ
Prin pădurĭ lupeștĭ,
Prin miriște epureștĭ,
Peste rîurĭ fără vadurĭ
Peste gardurĭ fără pârlézurĭ,
Că frumos t'oĭ dărui
Cu balercă de holercă
Cu un puiu de Jidan
Din târg din Roman.

Si terminînd descântătórea înfinge frigarea într'o găină négră, iar pentru fetele maĭ sĕrace într'o cépă.

Când insă nu maĭ există la mijloc nicĭ suferință corporală, nicĭ patimă amoruluĭ, ci numaĭ ura și resbunarea, atuncĭ se întrebuințéză pe lângă invocațiunea tutulor dracilor și alte ingrediente. Compositiunea acesteĭ rețete o las de o cam dată, rămânând a me ocupa într'un studiŭ special de dênsa.

A existat în țările Române multe descântóre celebre ca Kera Anastasia și baba Hârca, imortalisate de neuitatul artist Millo [1]).

Medicina hieratică

Dacă erburile cu tot soiul de descântece nu vindecaŭ suferințele, omul alerga la rugăciunile bisericeĭ, care constaŭ în ungerea cu mir la părțile lesate, «căderea la sfintele darurĭ», la icónele făcetóre de minunĭ și în fine la sfîntul maslu (una din cele șapte taine).

Atât babele descântătóre, fermecătóre și vrăjitóre cum și călugăriĭ în special ceĭ grecĭ, aŭ exploatat mult suferințele românescĭ. In timpurĭ de holeră, cum și alte bóle pestilențióse, care aŭ trecut peste aceste țerĭ în decursul vécurilor, călugăriĭ veneaŭ din orient cu icóne făctĕóre de minunĭ, cu buruenĭ de léc din grădina Maiceĭ Domnuluĭ și cu lemn din sfînta cruce, din care cel adus de celebrul Kesare Deponte era se dice în mărime pe un cot [2]).

Inaltul cler al Mitropolieĭ, împreună cu tot clerul orașuluĭ porneaŭ în procesiune cu icónele și móștele sfîntuluĭ Dumitru Basarabov, alte orĭ aducea și pe aceleĭ ale sfînteĭ

1) G. I. Ionescu Gion, Istoria Bucurescilor, pag 641—646.
2) Vedĭ al meu studiu „Influența Cultureĭ Grecescĭ".

www.dacoromanica.ro

Filofteia de la Curtea-de-Argeș, ale sfintului Grigorie Decapolitul și ale altor sfinți ; se făceaŭ litanii publice în sunetul clopotelor și se sfințeaŭ sute de butóie cu apă spre a fi trimise în județele unde bântuia ciuma și holera, cu recomandația specială, că un butoiŭ de aghiasmă să se tórne în ḑece butóe de apă, pentru stropirea ómenilor și caselor atinse de ciumă saŭ holeră. In tot timpul cât dura bóla, domnitoul și boerii își făcea un catafighion la Cotrocenĭ orĭ aiurea. Ceĭ săracĭ remâneaŭ în Bucurescĭ pe sóma cioclilor și haimanalelor. Bucurescĭ rĕmânea pustiŭ și nu se auḑea de cât urletul câinilor rĕmaș fără stăpânĭ. Domnitorul de la Cotrocenĭ dădea ordine circulare către ispravnicii județelor contaminate, să fugă dinaintea mânieĭ dumneḑeescĭ (adică ciumeĭ orĭ holereĭ) «când veḑĭ mânia mea ascundete ; până când trece, ḑicea un domnitor citind sf. scriptură», apoĭ recomanda ca casele molipsite să fie isolate, hainele celor morți arse, ceĭ bolnavĭ să fie fricționați cu oțet amestecat cu usturoiŭ, maĭ târḑiŭ (1830) cu «vinegre aux quatre voleurs [1])» ca mijloc de desinfectare : să se țină o strachină cu oțet și usturoiŭ la pórta fie-căreĭ case și să se ardă necontenit gunóie. Aceste eraŭ în trăsăturĭ generale măsurile ce se lua în timpul holereĭ și ciumeĭ.

Remâne acum să vedem dacă a exisist doctorĭ în țările române și în special Muntenia.

Medicina Doftoricéscă

Făcênd istoria medicineĭ în țéra Românéscă, nu ne am propus a o face de cât în câte-va trăsăturĭ generale și atât întru cât vine în atingere cu chestiunea ce ne preocupă. Trebue să mărturisesc de la inceput că istoria medicineĭ la Românĭ, fie ea istorie a medicineĭ populare, fie ca istoria medicineĭ hieratice, fie ca istorie a medicineĭ sciințifice întru cât medicina a avut elemente sciințifice din vremurĭ, cum acéstă sciință a progresat în evoluțiunea sa lentă, nu va putea fi scrisă în deplină cunoscință de causă și cu adevĕrat folos la noĭ, pentru istoria culturală, de cât de un doctor în medicină. Numaĭ acesta va sci să înțelégă complecta natură a

1) O invențiune făcută de 4 hoțĭ francesĭ.

www.dacoromanica.ro

bóleĭ a progresuluĭ orĭ regresuluĭ ce medicina a făcut in continua dar lenta evoluţiune in ţările nóstre.

Dacă ceĭ competenţĭ vor vedea in istorisirea mea unele afirmaţiunĭ greşite pe care cu candidă seninătate le fac ceĭ streinĭ de sciinţă, îĭ rog să mă erte, că şi lor Esculap multe le-a ertat, multe le értă şi multe le va erta pe lumea acésta, amânênd tóte procesele intre bolnav şi doctor, a se amâna pe lumea cea lantă. In Franţa şi in Germania ca şi in alte ţărĭ din occident sunt doctorĭ istoricĭ, advocaţĭ istoricĭ, ostaşĭ istoricĭ etc., căcĭ istoria ca şi poesia póte merge fórte bine şi fórte folositor alăturĭ cu orĭ-ce specialitate, căcĭ tóte specialităţile işĭ aŭ istoria lor. [1]) Să revenim la chestiunn.

Dacă poporul a alergat la medicina babelor şi cea ieratică, apoĭ domnitorul şi velitĭ boerĭ aŭ alergat la doctorĭ careaŭ fost tot-déuna streinĭ: italienĭ, ovreĭ, greĭ, nemţĭ şi francesĭ. Nu scim dacă la curtea luĭ Mircea cel Bătrân saŭ Alexandru cel bun aŭ fost doctorĭ. Lucrul e puţin probabil. Scim insă ca Ştefan cel mare al Moldóveĭ a avut un doctor dupĕ 1475 La asediul Kilieĭ (1462) Ştefan căpătase o rană adâncă la încheetura piciorului din care se făcuse o fistulă. Durerile devenise atât de marĭ, in cât bătrânul şi gloriosul domn cere senatuluĭ venetian un doctor careĭ şi fu trimis; cum il chema şi ce a făcut acest doctor nu scim. In 1502 intâlnim un alt doctor la curtea mareluĭ Ştefan numit Mateĭ Mureano. La 9 Decembre 1502 Ştefan dupe indemnul doctoruluĭ Mureano trimite la Veneţia pe Demetriu Purceviu săĭ cumpere doctoriĭ. Până să se intórcă trimisul, Mureano móre la Sucéva. Plata ce o da marele Ştefan doctoruluĭ era de 500 de galbenĭ plus alte venitурĭ. Senatul venetian trimise pe Girolamo da Cesena care plécă imediat la Sucéva; ajungênd aicĭ şi cercetând rana augustuluĭ bolnav, se infricoşă şi ceru consult... Era in vara anuluĭ 1504. Se mai chemă un doctor Leonardo Masarĭ, doctor vestit la Buda şi un altul evreŭ de la curtea hanuluĭ Tătăresc. Doctoriĭ hotăriră să ardă rana de óre-ce se vede că începuse să cangrenese, nu garantaŭ nimic. Bogdan primi, doctoriĭ arseră rana cu fer roşu pe la finele luĭ Iunie 1504. La 2 Iulie Ştefan muri. Spaima docto-

1) G. I. Ionnescu-Gion Doftoricescu meşteşug în trecutul ţărilor Române pag. 4–6.

www.dacoromanica.ro

rilor fu mare. Bogdan recunoscu că nu póte face alt-fel şi lasă pe ceĭ doĭ aduşi să plece.

Curtea rĕmase iar fără doctor.

Când Bogdan ceru in căsătorie pe Elisabeta, sora regelui Polonieĭ, regele ceru şi trimişiĭ Moldoveĭ primi ca princesa să aducă la Sucéva pe doctoriĭ eĭ pe care Bogdan se indatora aĭ plăti şi intreţine.

De aci inainte doctoriĭ nu aŭ maĭ lipsit.

Petru Rareş fiul natural a luĭ Ştefan Cel Mare şi moş-tenitor al marelor luĭ calităţĭ a fost şi doctor. (Voivoda Petru Ucionăi filosof i dohtor) adica Petru Vodă este un invăţat filosof şi doctor.

Doctorul la curtea domnéscă era unĭ personaj care lua parte la tóte tainele la care domnul voia să priméscă, maĭ cu sémă când otrava avea să jóce rolul politic or diplomatic. Doctoriĭ italienĭ (veneţienĭ) mănuiaŭ tot atât de bine otrava ca şi pumnalul lucru careĭ compromise fórte mult. Este cunoscut casul cu otravirea luĭ Despot Vodă [1]). Medicĭĭ pe acelé vremurĭ eraŭ filosofĭ şi teologĭ. [2])

Nu credem că la curtea Muntenieĭ să nu fi existat unĭ doctor. Protomedicul luĭ Sinan Paşa, un evreŭ, á fost prins la Călugăreni şi trimis in Transilvania la închisóre de undé nu a fost liberat de cât in Decembre 1595. Atât in Transilvania cât şi in ţările Române existaŭ nu unuĭ ci maĭ mulţĭ doctoriĭ. Mihai Vitézu trebue să fi avut maĭ mulţĭ de óre-ce intr'un raport trimis din Praga la 6 Ianuarie 1597 se vede că Mihaĭ Vitézu era atât de greŭ bolnav, in cât doctoriĭ socotéŭ mórtea luĭ ca un lucru neinlăturabil, dar Mihaĭ se restabilesce in curând. Doctoriĭ ingrijeaŭ de ceĭ ce primĕŭ rănĭ in luptă.

Din a doua jumătate á secolului al XVII doctoriĭ italienĭ ca şi ceĭ evreĭ urmaşĭ aĭ doctorilor Arabĭ, aŭ inceput să dispară incetul cu incetul ca să le ia locul doctoriĭ Grecĭ, de óre-ce Greciĭ din Constantinópole cu dare dé mănă şĭ trimetéŭ copiĭ la universităţile italiene din Bolonia, Padova şi altele. Reţetele lor se asemenaŭ fórte mult cu reţetele babelor nóstre până la finele secolului XVII. In formularele me-

1) G. I. Ionnescu-Gion. op. cit. pag. 14—27.

2) Veţi al meu studiu „Influenţa Culturei Grecescĭ".

www.dacoromanica.ro

dicale de *iatrosofie* din care unul s'a tipărit la Veneţia sub numele de *geoponicon* in care, alăturea cu reţelele ceva maĭ medicale sunt unele curat băbeştĭ: de exemplu, reţeta in contra chelieĭ este ast-fel formulată «Ia un pantof de femee; rupe talpa; tae dintr'insa partea despre călcâĭ, pune-o pe foc prefă-o in cenuşe, amestec'o cu undelemn, fă o alifie şi frecăte pe cap»; iar la sfirşitul fie-căreĭ reţete nu uita nicĭ odată frasa: Vie sănătate de la puterea divină, care birue tot.

La anul 1642 Mateĭ Basarab domnul Muntenieĭ suferea de idropisie, de doctor nu se vorbesce insă.

La anul 1628 Paul de Alepo arhidiaconul patriahuluĭ Antiochieĭ, suferea de friguriĭ de 3 orĭ pe ḑi şi in Târgovişte nu era nicĭ medicĭ nicĭ chirurgĭ şi se plânge grozav de şi medicina eratică era in flore. Vasile Lupu domnul Moldoveĭ, dupe mórtea fiuluĭ sĕŭ Ion Vodă, aduce ca doctor pe italianul Scocardi plătit cu 1500 realĭ pe an.

Ştefăniţă Vodă Lupul căḑênd greŭ bolnav «care indată a priceput doctorul că trebue să ia sânge ... şi aşa de greŭ 'la coprins ferbinţéla cât până la Tighina a statut frenetic, adică buighuit din hire. Că chipul cum era bóla, că i aŭ eşit bolfă; la o mână ci nu era ciumă ci drépta linguare căreĭ bóle iĭ ḑic doctoriĭ *Maligno* şi cât a trecut Nistru la Tighina a treia ḑi a stătut mort». La curtea luĭ Şerban-Vodă Cantacuzino era protomedic Iacob Pilarino. Pilarino continua a fi medic şi la Curtea luĭ Brâncoveanu apoĭ doctorul Pandeleone ḑis la curte *docorul cel mare*, apoĭ era Ion Comnenul profesor la Academia sf. Sava. Toţĭ aceştia eraŭ medicĭ curanţĭ aĭ curţeĭ luĭ Brâncoveanu şi ingrijeaŭ pe domn in tóte ḑilele [1]).

Doctorul Pilarino a scris un tratat de altoire.

La 1697 maĭ găsim ca doctor aĭ curţeĭ domnescĭ pe Enache doctor, pe Iacob doctor. Dupe 1700 pe Atanasie Gorjiul, pe Gheorghe Trapezundul şi pe hirurgul Lantier.

După infiinţarea spitaluluĭ Colţea de către spătarul Mihail Cantacuztno se vorbesce de hirugul saŭ firugul (chirurgul) Cârstian.

La anul 1733 s'a făcut prima operaţiune după câte se cunosc astă-ḑĭ asupra unuĭ Costin ologul de la Meţova.

La anul 1719 practica la Bucurescĭ medicina doctorul

1) Ionnescu-Gion op. citat 28—61.

www.dacoromanica.ro

luĭ N. Mavrocordat numit Fonseka şi doctorul Manasie Eliad, diplomaţĭ aĭ şcóleĭ de la Bologna şi Padova iar de la 1727 avem pe doctorul Caragea, din care descinde ceĭ douĭ domnĭ a ţăreĭ Nicolae şi Ion Caragea.

Tot la Bucurescĭ trăesce după 1740, doctorul Teodorache, apoĭ doctorul Atanasie Comnen Ipsilante doctor de la Paira şi doctorul Fotius medic personal al luĭ Constantin Vodă Mavrocordat, doctorul Vardalah, doctorul D. Procopiŭ Moshopoliteanu, doctorul Scordilie, doctorul Petre Depasta, care se află inmormintat iu biserica Mitropolieĭ.

La anul 1739 Noembrie, sosesc in Bucurescĭ doĭ doctorĭ insemnaţĭ, unul este Zeiler Tonozzi, calvinist şi altul Bolta, catolic sas. In anul 1753–1756 se găsesce un doctor cu numele de Stahl, care ingriji de dómna luĭ Constantin Vodă Racoviţă, acésta móre, şi Stahl este pus la falangă de către domn, din care causă muri.

Grigore Vodă Ghica zidesce spitalul Pantelimon, pentru năprasnica bólă a ciumeĭ. La anul 1750 ia a doua domnie Grigore Vodă Ghica, zidesce spitalul din valea Florescilor.

La anul 1765 Constuntin biv vel Ban Năsturel, zidesce spitalul cunoscut sub numele de Spitalul Sfinta Vineri, al boeriţor Herăscĭ. Al cincilea spital a tost acel de la Sărindar.

Pe lângă aceste spitale se maĭ aflaŭ in Bucurescĭ: spitalul Sfintuluĭ Visarion, Sfintuluĭ Ilavalambie şi spitalul Dumitru Basarabov şi la 1796 s'a zidit spitalul de la Dudescĭ.

Pe lângă aceste spitale in 1775 se afia un Orfantrofion, asil şi spital de copiĭ, organisat de Alexandru Vodă Ipsilante, unde găsim ca doctorĭ la 1783 pe Polihronie, maĭ târdiŭ pe Silvestru Filitis.

La 1785 se numesce doctor al colegiuluĭ Sf. Sava Ión Manicat. La 1793 se află un doctor cu numele Ion.

La 1782 apare in Bucurescĭ primul doctor oculist, acesta e român şi se numesce Radu.

La 1792 se află 2 doctorĭ: unul David şi altul Pavel ambiĭ sunt doctorĭ arabĭ.

La începutul secoluluĭ al XIX, găsim ca doctorĭ intre alţiĭ pe: D. Notara, D. Caracasĭ, N. şi C. Caracasĭ fiĭ. Silvestru Filitis, Darvary, D. Schina, Sachelarie, I. Rasty, Petrache Hepites, Ath. Wogoride, C. Iatropol, Arsaky, Bally şi C. Estiotis[1].

1) G. I. Ionescu-Gion, Istoria Bucurescilor, pag. 655—666.

www.dacoromanica.ro

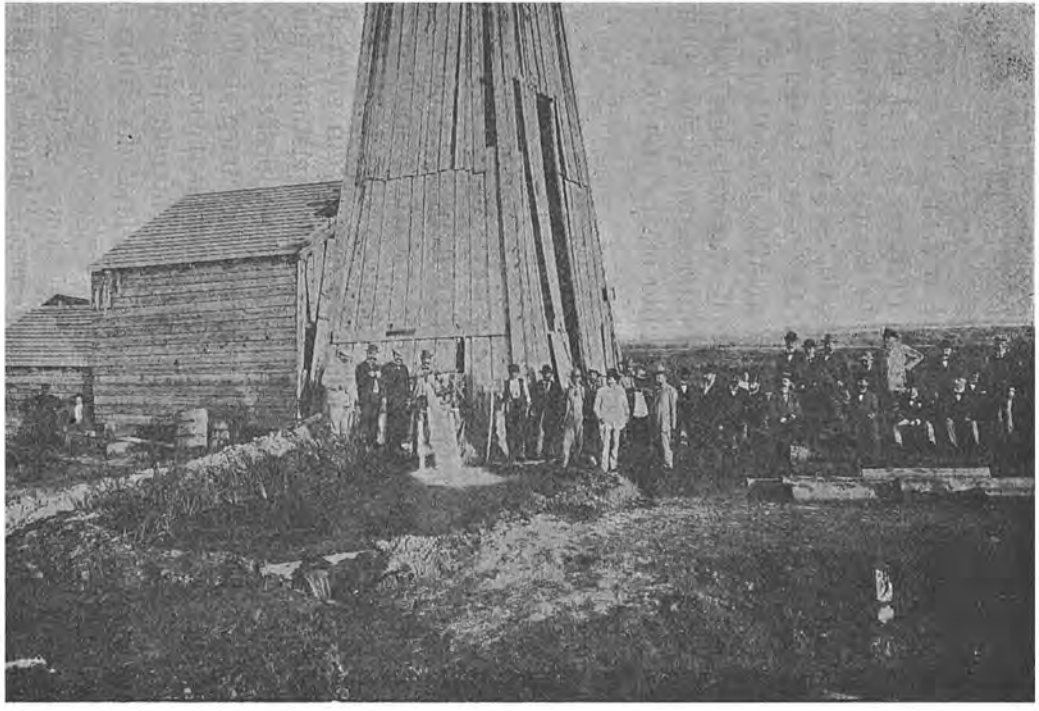

Alimentarea cu apă potabilă a oraşuluĭ Bucurescĭ
Sondagiu No. 2 la adâncime de 150 metri cu un debit de 800 m. c. apă pe 24 ore pentru o denivelare de 1 m. 60 (de la Ciurel-Grozăvescĭ).

www.dacoromanica.ro

Alăturea de medicina babelor doftoróe, medicina ieratică, mai practicaŭ midicină încă o a patra speţă de doctorĭ arabĭ, indiĭ, un soiŭ de şarlatanĭ, care veneaŭ cu pietre miracólóse şi carĭ aveaŭ — spuneaŭ eĭ — o putere mistică de a vindeca tóte bólele. Eĭ umblaŭ cu farmacia pe douĕ róte ca şi felcerii nemţescĭ de mai têrdiŭ.

Doctoriĭ pe lângă plastore, ierburĭ, medicamente, alifiĭ şi diferite bĕuturĭ se ocupaŭ fórte mult cu lăsatul sângeluĭ şi pusul lipitorilor. Lipitorile eraŭ de rigóre pentru ceĭ mai mulţĭ primă-vara la preînoirea sîngeluĭ şi s'a continuat cu acéstă doctorie nouă până în timpurile nóstre. La noĭ se cultivaŭ lipitorile ca un articol de consumaţie pentru ţară şi export pe o scară ce astă-ḑĭ nu se mai cunósce. Lipitorile române treceaŭ Prutul în Rusia şi Dunărea în Turcia unde se vindeaŭ cu preţurĭ colosale. De multe orĭ nrĭ nu mai rĕmâneaŭ lipitorĭ în ţară [1]).

Ciuma sub Caragea.

Suntem la începutul secoluluĭ XIX; Vodă Caragea este numit domn în ţara Românéscă în anul 1812. In ḑiua de 12 Decembrie, intră cu mare pompă în Bucurescĭ, în mijlocul uneĭ suite strălucite. A doua ḑi după instalare adică la 13 Decemvrie 1812, isbucnesce ciuma adusă de ómeniĭ din suita domnuluĭ. Nicĭ o dată un flagel n'a făcut atâtea victime, murea până la 300 de ómenĭ pe ḑi ne spune Ion Ghica şi se crede că numĕrul morţilor în tótă ţara a fost mai mare de 90.000. Contagiunea era aşa de primejdióşă, în cât cel mai mic contact cu o casă molipsită, ducea mórtea într'o familie întrégă şi violenţa era aşa de mare, în cât un om lovit de ciumă era un om mort.

Spaima intrase în tóte inimile şi făcuse să dispară orice simţimênt de iubire şi de devotement. Muma 'şĭ părăsia copiĭ şi bărbatul soţia pe mâinile cioclilor, nisce ómenĭ fără cuget şi fără fricĕ de Dumneḑeŭ. Toţĭ beţivanĭ, toţĭ destrămaţiĭ, îşĭ atârnaŭ un şervet roşu de gât, se urcaŭ într'un car cu boĭ şi pornéŭ pe hoţie din casă în casă, din curte în curte. Eĭ se introduceaŭ ḑiua şi nóptea prin locuinţele óme-

1) Ionescû-Fion, Doftoricescul meşteg în ţĕrile Române pag. 62—63.

www.dacoromanica.ro

milor și puneaŭ mâne pe ce găseaŭ..... fără ca nimenea să îndrăsnéscă a li se împotrivi. Fugea lumea de dènșiĭ ca de mórte, căcĭ eĭ luaŭ pe bolnavĭ saŭ pe morțĭ în spinare, iĭ trînteaŭ în car, clae peste grămadă, și pornéŭ cu carul plin spre Dudescĭ, orĭ spre Cioplea, unde eraŭ ordiile ciumaților. Se încreța carnea pe trup, auḑindu-se grozăviile și cruzimile făcute de aceștĭ tilharĭ asupra bieților creștinĭ, căḑuțĭ în ghiarele lor.

Rare orĭ bolnavul ajungea cu viață la câmpul ciumaților, De multe orĭ o măciucă peste cap, făcea într'o clipă. ceia-ce făcea bóla în 2 - 3 ḑile!... Și póte că aceĭ uciși ast-fel eraŭ maĭ putin de plâns, căcĭ maĭ mult eraŭ de jale aceĭ aruncați de viĭ în câmp fără așternut și fără acoperământ, pe pământ ud și înghețat. Cale de o jumetate de cias se auḑiaŭ țipetele și vaetele nenorociților din câmpul Dudescilor.

In urma maĭ multor scene oribile, neomenóse și bestiale petrecute la ordie, unde unul din acești mizerabilĭ, tusese rupt cu dinții de un tinĕr care apăra cinstea soției sale lovită de ciumă chiar în ḑiua nunței, și în urma revoltei ciumaților, carĭ aŭ sărit cu parul și aŭ omorât ḑece ciocli ; autoritatea în sfârșit a luat măsură de a organiza un fel de serviciŭ sanitar. Ea înființase câți-va vătășeĭ însărcinați de a întovărși pe ciocli din casă în casă și aceștia strigaŭ de la pórtă. «Sănătoșĭ copiĭ»! iar din casă respundeaŭ : de fricâ să nu-ĭ ducă la Dudescĭ, «toșĭ-toșĭ»; unul din aceștia într'un raport către șefuĭ seŭ ḑicea : «Aḑĭ am adunat 15 morțĭ *dar n'am putut îngropa de cât 14, fiind-că unul a fugit și nu l'am putut prinde*» Deasupra orașuluĭ se ridica un fum galben și acru fumul băligariuluĭ care ardea în curțile boerescĭ, și orașul resuna de urletul jalnic al câinilor rămașĭ fără stăpân.

La fie-care pórtă era câte a șandrama, în care s'adăpostea câte un servitor pusacolo, *pazarghidan* (comisionar pentru târguelile de pâine, de carne și de zarzavaturĭ) Nimic nu intra în curte de cât după ce se purifica la fum și trecea prin hârdâul cu apă saŭ prin strachina cu oțet. Cioclĭ, când treceaŭ pe lângă o casă bogată, aruncaŭ sdrențe rupte de la ciumațĭ, ca să respândéscă contagiunea. Eĭ nu se temeaŭ de molipsirea bóleĭ, căcĭ maĭ toțĭ eraŭ dintre aceĭ carĭ zăcuseră de câte 2 - 3 orĭ, de acea grozavă epidemie. Ciuma, ca

www.dacoromanica.ro

tóte bólele mortale contagióse devine puţin violentă la aceĭ carĭ aŭ maĭ fost loviţĭ de ea [1]).

Doctoriĭ ceĭ maĭ renumiţĭ la începutul secolului XIX

Am adus asest exemplu tipic ca să se vadă cum se trataŭ ciumaţiĭ la inceputul secolului trecut. Vedem decĭ că nicĭ nu se pomenesce măcar de medicĭ, orĭ de un serviciŭ sanitar.

Cu tóte acestea pe lângă ceĭ enumĕraţĭ până acum găsim medicĭ în ţĕrile române, dar şi aceştia eraŭ doctorĭ streinĭ cum a fost bunióră: Hristian Vehnert (1813—1843), Const. Filitis (1834), Maer (1334—1837) Arsachi (1839—40), Albert Vehrnet (1843—1845), G. Schram (1845—48), George Gros, Leopold Haineman, T. Schraiber [2]) etc., toştĭ medicĭ primarĭ la ospiciul Pantelimon. La spitalul Colţea găsim pe doctoriĭ T. Colmar gerah (1832—33), Marsil (1842—43), Frantz Risdorfer Gerah (1842—49), Gussi (1842—47), Gh. Grunan (1840—51), Georg Singros Gerah (1849—1853), Adolf Grunau (1852—59), Vafrino Marini, Patzelt, etc., care şĭaŭ dobândit împământenirea. Tocmaĭ pe la mijlocul întâiŭ al secol. trecut Românii încep să'şĭ trimită copiiĭ în Occident ca să studieze medicina. între care citĕm pe D rul Creţulescu (1841—54), G. Polizu (1852—1864) şi pe renumitul botanist Anastasie Fetu, Dr. Obedenarr etc.

Aceştĭ doctorĭ, faţă de întrĕgă ţara nu puteaŭ ţine peptuneĭ epidemiĭ buni-óră cum era acea dupe timpul luĭ Caragea, nicĭ a satisface tóte cerinţele. De abea din jumĕtatea a II a secol. XIX doctoriĭ *rara avis*, încercaŭ sfiosĭ opera de deşteptare a turmeĭ cuvêntătóre.

Şcóla de mica chirurgie de la Colţea

Am vĕdut că de la 1852, numĕrul doctorilor cresce, eĭ însă sunt toţĭ streinĭ: italienĭ, nemţĭ şi grecĭ maĭ cu sémă. Printre aceştia se afla şi un doctor şi al doilea între românĭ şi anume Dr. N. Creţulescu.

D-rnl N. Creţulescu, vĕdênd că se simte o mare lipsă de un personal subaltern, care să secundeze pe doctorĭ la cău-

1) Ioa Ghica scrisorĭ p. 29—32 ct. pasim.

2) Al. G. Gălăşescu op. cit. 610—615.

www.dacoromanica.ro

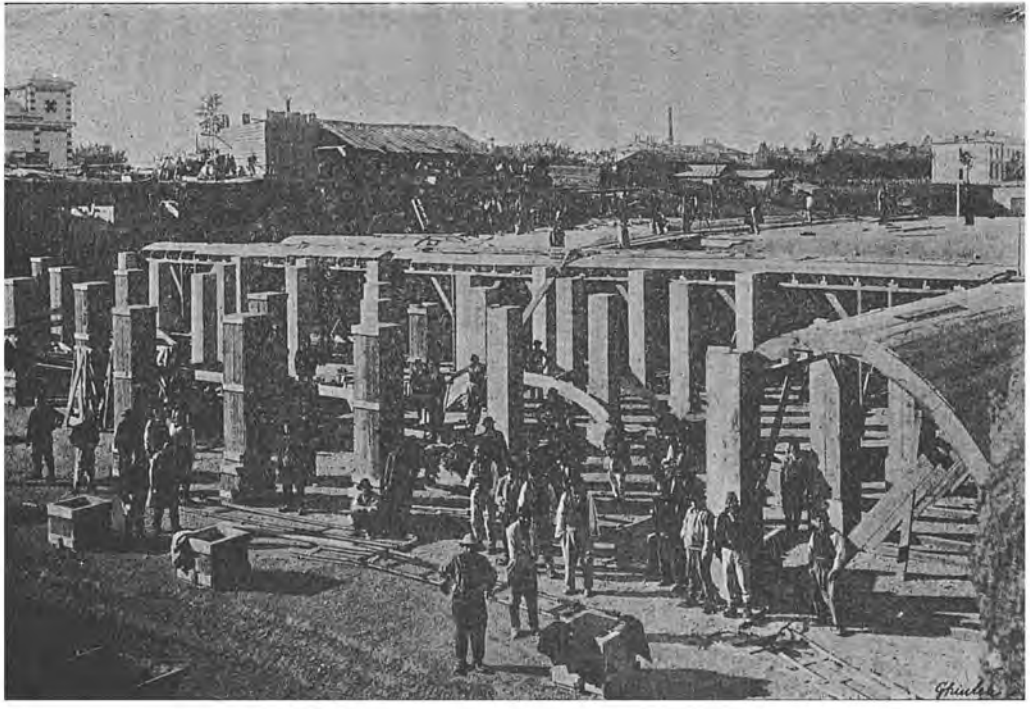

Alimentarea cu apă potabilă a oraşului Bucureşti.
Reservoriu de la Cotroceni în construcţie.

www.dacoromanica.ro

tarea bolnavilor şi la facerea operaţiunilor chirurgicale, face un proect pentru înfiinţarea unei şcóle de mica chirurgie în spitalul Colţea, pe care îl înaintéză Eforiei spre aprobare.

Eforia îl trimite comisiunei doctoricesci, pe care'l aprobă cu micĭ modificărĭ la 18 Octombrie 1841.

Profesor la acéstă şcólă a fost numit Dr. N. Creţulescu alcătuitorul proectuluĭ. Înfiintarea şcólei a fost aprobată cu ofisul No. 30 din 25 Genarie 1842 al Domnitoruluĭ Alexandru D. Ghica. Şcóla a început a funcţiona imediat. D-rul N. Creţulescu alcătuesce o carte pe care ucenicii să pótă medita lecţiile de anatomie şi fisiologie. Cartea a fost tipărită de Mihail Ghica, ctitorul spitaluluĭ Pantelimon şi a servit felcerilor la învetătură. In 1843 ucenicii fiind în anul al II urmând să se deprindă la practica operaţiunilor. Dr. N. Creţulescu, cere Eforiei la 23 Martie 1843 ca să i se pue la dispoziţie saŭ întreg spitalul Colţea, saŭ cel puţin 2 din salele cu bolnavĭ, ca să le facă şcolarilor, cum ţicea dînsul, un fel de clinică [1]).

Sfatul doctorilor însă refusă drépta cerere a d-ruluĭ N. Creţulescu, care se retrage bine înţeles desgustat, iar conducerea şcóleĭ s'a încredinţat d-rilor Vartiade şi Risdöfer carĭ aŭ *primit să fie* profesorĭ fără léfă.

La finele anuluĭ 1843 aŭ eşit primiĭ felcerĭ de mica chirurgie din spitalul Colţeĭ cu diplome, iar şcóla se desfiinţéză, ca apoĭ să se reînfiinţeze din noŭ în anul 1852 Maiŭ 5, în urma unuĭ referat al mareluĭ vornic din lăuntru şi generaluluĭ inspector al carantinelor linieĭ Dunăreĭ.

In acest timp se alcătuesce un regulament maĭ detaliat în acéstă privinţă—şi de óre-ce D-rui N. Creţulescu lipsia din ţéră — este însărcinat până la reîntórcerea luĭ, D-rul Polizu.

Acum şcóla fiind înfiinţată funcţionéză de data asta pe lângă spitalul Filantropia [1]) până la 6 Martie când se desfiinţéză de óre-ce se înfiinţéză alta la Mihaiŭ-Vodă [1]).

---

1) Gălăşescu op. cit. p. 622 şi 623.

www.dacoromanica.ro

CAP. XXIV

Şcóla de mica chirurgie de la Michaiŭ-Vodă

1855 Decembrie 4—1869

Şcóla de felcerĭ de la Colţea, ca şi cea de la Filantropia aŭ fost infiinţate pentru a rĕspunde unor necesităţĭ cerute de împrejurările de atuncĭ. S'a creḑut de unĭĭ, că şcóla de mică chirurgie a fost o continuare a celor de la Colţea şi Filantropia; putem afirma fără témă de a fi desminţiţĭ că intre aceste şcolĭ, n'a existat nicĭ o legătură de continuitate, de órece condiţiunile ce se ceréŭ de la elevĭĭ primeior şcóle se deosebeaŭ de cele de la şcóla de mica chirurgie. Acésta insă numaĭ ca cestiune materială, nu insă din punctul de vedere al mersuluĭ progresiv al ideilor culturale.

Providenţa trimise Românilor pe un strein, italian prin origine, frances prin nascere; el a fost in tótă viaţa luĭ român prin aspiraţiunĭ; era inteligent, cult şi energic, exactitatea şi precisiunea personificată, la care ideia bine definită, fără întirḑiere devenea trup, de óre-ce era născut pentru a comanda şi orĭ-ce acţiune intreprindea o executa *manu-militari;* acesta era D-rul Carol Davila.

El infiinţéză şcóla de mica chirurgie in următórele împrejurărĭ: stăruesce pe lângă Vodă Ştirbey pentru infiinţarea şcóleĭ şi reuşesc că in anul 1855 Decembrie 4, să infiinţeze o şcólă de mică chirurgie pe lângă spitalul militar de la Michaiŭ Vodă; insă, de óre-ce acéstă şcólă n'avea mijócele suficiente şi de cât douĕ şcóle rele, maĭ bine una bună; reuşesce a scóte de la acelaşĭ domnitor un ofis către sfatul administrativ extraordinar ca să descarce Eforia de cheltuială şi să ia şcóla

www.dacoromanica.ro

de la Filantropia pe séma statuluĭ, spre a fi ataşată pe lângă spitalul militar, «*unde aŭ a se forma felcerĭ, atât ostăşescĭ cât şi civilĭ*».

Sfatul administrativ extraordinar închee un jurnal compus din următórele puncte:

a) Că aci vor inveţa elevĭ atât militarĭ cât şi civilĭ; *b)* Că şcóla ca să pótă progresa se înzestréză cu un capital de 240.000 leĭ; *c)* Intreţinerea celor 25 elevĭ internĭ pentru spitalele din judeţe, Eforia va vărsa pe séma statuluĭ 30.000 leĭ pe an, a 1200 leĭ anual de elev; *d)* Ceĭ 10.000 leĭ trebuitorĭ la inflinţarea şcóleĭ se vor sloboḑi din economiile spitalelor; *e)* Léfa profesorilor in sumă de 24.000 leĭ se va da de Eforie; *f)* Director al şcóleĭ va fi Ober-stab d-r Davila, care va fi şi membru al comitetulĭ de inspecţie împreună cu protomedicul Gusi şi sub preşedenţia Dumnéluĭ Banuluĭ Năsturel Herăscu, mădular al Eforieĭ spitalelor etc.

Apoĭ se alcătuesce un regulament pentru organisaţia şcóleĭ de chirurgie elementară spre formarea de ajutorĭ chirurgĭ saŭ felcerĭ şi anume:

1) Spre a se putea forma felcerĭ trebuincioşĭ la comenḑile oştireĭ, s'a chibzuit alegerea a 25 elevĭ pentru înveţătura chirurgieĭ. 2) Aceştĭ elevĭ vor avea de la oştire în banĭ: îmbrăcăminte, hrană, locuinţă, lemne şi lumină. Eleviĭ vor fi de o potrivă cu gradele de jos din oştire, iar pentru celel'alte cheltueĭ pentru aşternut, cărţĭ, se va maĭ da din vr'un alt capital câte 600 leĭ de fie-care elev.

3) Pentru felcerĭ pe séma spitalelor civile se vor primi în acéstă şcólă internĭ alţĭ 25 elevĭ, pentru care Eforia va plăti 1200 leĭ de fie-care.

4) După sevărşirea cursuluĭ de 4 anĭ, elevul e dator a practica neapărat alţĭ treĭ anĭ la slujba spitalicéscă, cu léfa de felcer; în timpul studiuluĭ, eĭ vor fi asimilaţĭ cu simpliĭ soldaţĭ, avènd ca distincţiune gradul de ajutor hirurg. Vor fi preferaţĭ fiiĭ ostaşilor pămintenĭ şi în lipsa acestora fiiĭ de civilĭ, numaĭ de naţionalitate română. După împlinirea celuĭ întêiŭ period de 4 anĭ, se vor primi pe fie-care an 12 elevĭ: 6 pentru nevoile oştireĭ, iar 6 pentru spitalele civile. La admitere se va cere cel puţin 3 clase gimnasiale.

5) Invéţăturile se vor urma după programă.

6) Direcţia se va încredinţa unuĭ director dintre doctoriĭ

www.dacoromanica.ro

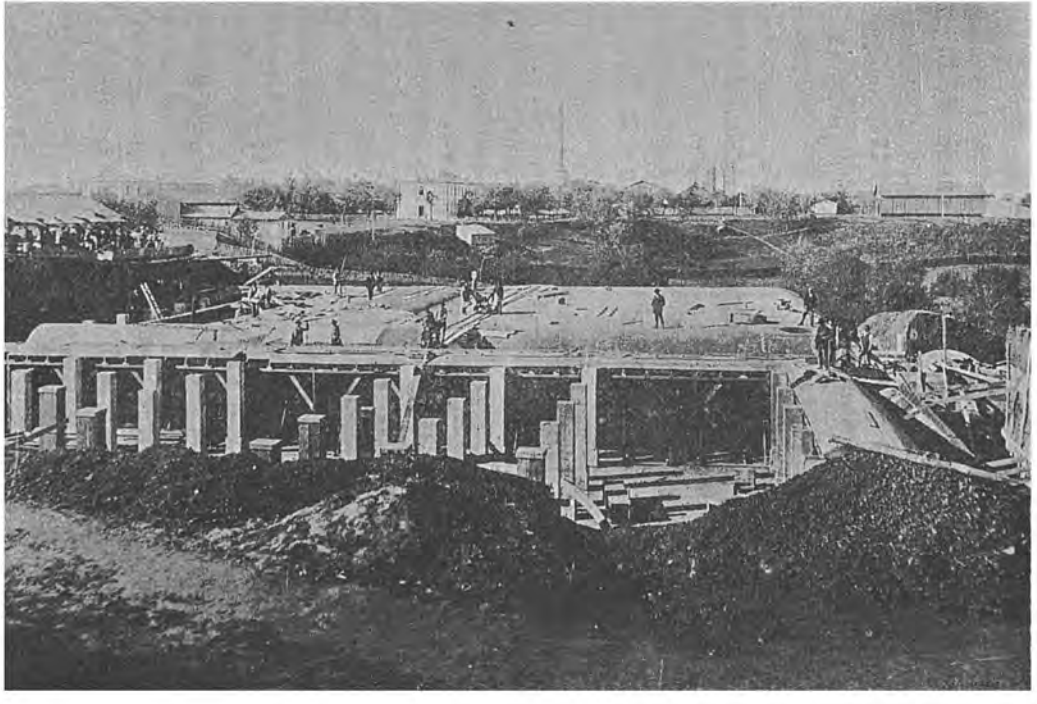

Alimentarea cu apă potabilă a oraşului Bucuresci.
Reservoriu de la Cotrocenĭ în construcţie.

www.dacoromanica.ro

spitalelor, care va avea ca ajutor: pe doui sub-oficeri, unul pentru ținerea disciplinei, iar altul pentru contabilitate, apoi un toboșar, 6 soldați, din care doi croitori și 2 cismari permanenți ai școlei.

Bărbierii și alți externi se vor primi a urma învățăturile fără nici o plată.

Programa generală pentru școla de chirurgie de la Michaiu-Vodă.

Anul I

I. Semestrul de iarnă.

1. Anatomia. Disecția.
2. Explicația clinică și visită lîngă patul bolnavului, ca să se deprindă cu obiectele care se ating de mica chirurgie.
3. —Cursul metodic de bandage.
4. —Limba Latină.

II. Semestrul de vară.

1. — Mica chirurgie complectă.
2. Clinica chirurgicală complectă. Curs de bandage,
3. — Fisica și himia elementară.
4. Istoria naturală elementară. Botanica mediținală culegerea și deosebirea erburilor.
5. — Limba Latină.

Anul II

I. Semestrul de iarnă.

1. Anatomia și disecția. Fisiologia.
2. Clinica chirurgicală. Curs de bandage.
3. —Limba Latină

II. Semestrul de vară.

1. — Patologia hirurgicală.
2. Clinica hirurgicală. Aplicație de aparaturi. Fracturi și luxatii.
3. — Viterinăria.
4. Farmacologia. Materia medicală. Botanica medicinală. Culegerea și deosebirea erburilor.

Anul III

I. Semestrul de iarnă.

1. — Presentarea anatomiei pe regione și disecții,
2. Clinica hirurgicală și incepături de medicină operatore.
3. Materii medicale și arta de a formula.

II. Semestrul de vară.

1. — Patologia hirurgicală și medicală.
2. — Clinica hirurgicală și medicală.
3. Veterinăria.
4. — Teoria mositului.

Anul IV

I. Semestrul de iarnă.

1. — Patologia hirurgicală și medicală.
2. — Clinica „ „ „
3. — „ de moșit.
4. — Materii medicale și arta de a formula.

II. Semestrul de vară.

1. —Clinica hirurgicală și medicală.
2. — „ de moșit.
3. —Medițina legală și Toxiologia.
4. —Terapie.
5. —Igiena.

(ss) *Arsachi, N. Gussi, Polizu, D. Davila*[1]).

1) Buletinul oficial pe 1856 Martie 15, No. 21 Pagina 81—82.

www.dacoromanica.ro

Din acest program vedem, că școla de chirurgie conținea în enbrion patru instituțiuni și anume: a) facultatea de medicină, b) școla de farmacie, c) școla veterinară și d) școla de moșit. Fie-care din aceste instituțiuni cu timpul s'a desvoltat, mai târdiu avêndu-și organisațiunea lor proprie. Din regulamentul școlei se vede că ea a fost organisată milităresce[1]) de óre-ce avea menirea să dea armatei medici militari și deci depindea de ministerul de Resbel [2]). In scurt timp numĕrul elevilor se ridică la 75, când d-rul Davila dădu școlei o nouă organisațiune.

Organisația școlei a fost făcută după exemplul școlei francesp de la Val-de-Grâce [3]).

Primii profesori aŭ fost in anul 1855—56, Carol Davila, G. Polizu, I. Barasch, Suhamel, Alexe Marin, Prujinski [4]).

La 6 Martie 1856 școla de chirurgie a fost numită școlă de medicină. Școla a fost freveqtantă in acel an de 50 elevi interni, din care 25 pentru armată și 25 pentru serviciul medical civil.

In anul 1857 Prințul Alexandru Ghica pe baza propunerei consiliului administrativ extraordinar, a dat școlei numele de «Școla Națională de Medicină și Farmacie».

Numerul elevilor se ridică in scurt timp la 75. D-rul Davila care dirijă și supraveghea totul incepu a face cu elevi disecțiuni; el ii indemna de a se exersa la disecțiunea cadavrelor, dar acésta o făcea pe ascuns, in camerĭ retrase căci asemenea operațiuni nu intraŭ in moravurile epocei. D-nul Profesor dr. Severeanu unul din eleví cei mai destinși ai școlei, ne povestesce un fapt ce s'a întâmplat in acel an (1857) la școlă. O țigancă a venit să caute pe fiul sĕŭ la spitalul militar (de la Mihaiŭ-Vodă) spre a cere cadavrul fiului ei mort de-câte-va dile; ea intră din intâmplare in sala de disecție și recunoscênd pe fiul ei, care fusese mutilat prin lucrările studenților, și fiind coprinsă de o nespusă durere maternă incepu a țipa cât ii lua gura și indată lumea s'a adunat im-

1) Buletinul oficial citat.

2) Ministerul Cultelor. Direcția II, raportul No. 28 registrat sub No. 74909 din 13 Octombre 1899.

3) L'enciclopédie Contemporaine illustrée No. 276, 2 Février 1895, Paris, page 20.

4) Doctor Iacob Felix, op. cit.

www.dacoromanica.ro

prejurul scóleĭ. Ministrul de Resbel de atuncĭ colonel Odobescu, audind, dădu ordin ca şcóla de medicină să fie închisă; Davila scoţênd la front pe toţĭ elevĭ, le făcu cunoscut decisiunea ministerială. In loc de a se discuraja, d-r Davila se duse şi comunica casul consuluĭ Francieĭ la Bucurescĭ, Béclard. Acesta a făcut un raport detaliat guvernuluĭ frances, căruia ĭĭ rĕspunse imediat că, dacă guvernul român închide Şcóla de Medicină fondată de un frances, guvernămîntul Francieĭ va lua sub direcţia sa şcóla şi se va însărcina cu tóte cheltuelile pentru întreţinerea eĭ. Davila se duce îndată la Caimacam şi ĭĭ face cunoscut decisiunea guvernămîntuluĭ frances.

Caimacamul a dat ordin ca şcóla să fie deschisă tot sub direcţiunea luĭ Davila [1]).

In anul 1858 se publică decretul Caimacanuluĭ din 1857, către departamentul credinţeĭ prin càre ĭĭ comunică că Ministerul Frances al Iunsrucţiuneĭ publice şi cultelor a echivalat şcóla de medicină din Bucurescĭ, cu şcólele pregătitóre de Medicină şi Farmacie din Franţa, ingăduesce elevilor din şcóla nóstră să-şĭ termine ultimul an de studiĭ medicale la Paris prin stăruinţele d-ruluĭ Davila şi să dobândéscă acolo diploma de doctor [2]).

In anul 1858, regele Sardinieĭ a acordat de asemenea — tot prin intervenţia luĭ Davila bine înţeles — studenţiior şcóleĭ de medicină din Bucurescĭ dreptul de a termina ultimul an de studiŭ la Turin şi a lua acolo doctoratu[în Medicină [3]).

Intre anĭ 1858—1861 s'a adăogat treptat următorĭ profesorĭ: P. Protică, N. Turnescu, D. Zitzilos, E. Severin, St. Capşa, C. C. Hepites, Gaudi, L. Fialla, I. Patzelt, G. Atanasovicĭ, Iacob Felix, A. Fotino şi W. Lucacĭ.

Intre anĭ 1862—1865 D-rĭ I. Teodorĭ. D. Grecescu, D. Ananescu, Hoffmann, E. Bacaloglu, Prokesch, Enice, L. Kugel, A. Bernarnard de Lendway şi B. Marcovicĭ.

In anul 1858 şcóla naţională de medicină şi farmacie a avut 90 de elevĭ, 40 destinaţĭ pentru armată, 50 pentru judeţe şi 20 în farmacie.

1) Ministrul Cultelor, raportul citat pag. 2—3.

2) Legaţiunea francesă din Bucurescĭ, actul din 21 Iulie 1857 „Dosarul Davila", cf. Buletnul Oficial din 21 Ianuare 1858.

3) Buletinul Oficial din 22 Septembre 1858.

www.dacoromanica.ro

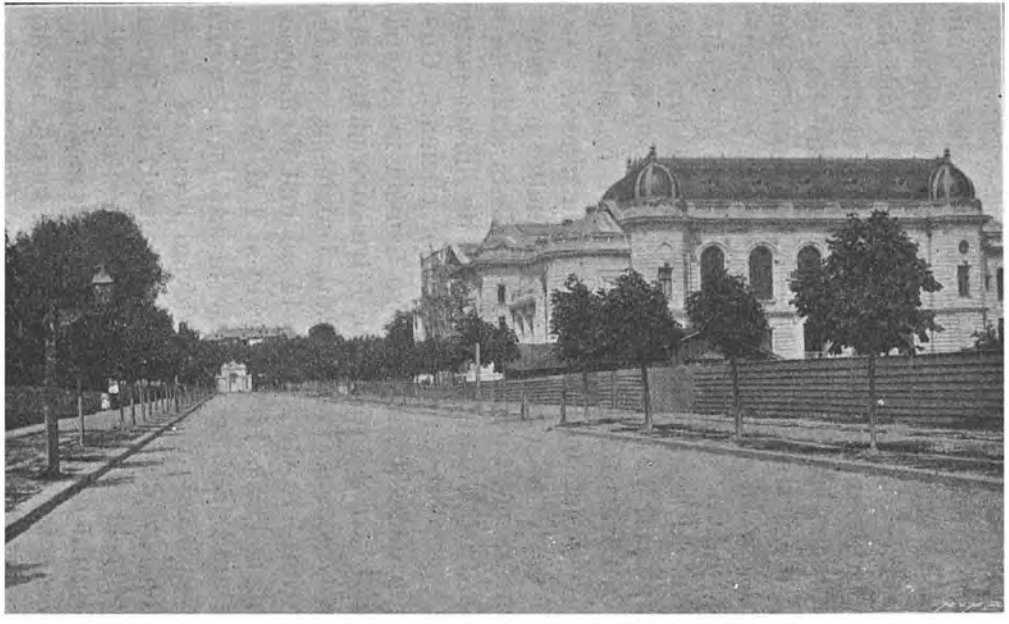

Bulevardul Independenței și Palatul Facultății de Medicină.

www.dacoromanica.ro

De la 1859 se primesce cu puţine excepţiunĭ numaĭ elevĭ cu patru clase gimnasiale; la absolvirea cursuluĭ li se conferea titlul de *oficerĭ de sănătate*, care după 2 anĭ a fost transformat în acel de *licenţiat în medicină şi chirurgie*. De óre-ce se primea elevĭ cu 2—3 şi 4 clase gimnasiale, ca elevii să pótă înţelege cursurile înalte, Davila a înfiinţat un fel de liceŭ în şcólă, unde eleviĭ trebuiaŭ să depună bacalauriatul în sciinţele fisice şi naturale şi după obţinerea bacalauriatuluĭ şi depunerea a cinci examene riguróse, obţineaŭ diploma de licenţiat în medicină, cu alte cuvinte, eleviĭ învéţaŭ 8 anĭ: 5 anĭ studiĭ teoretice în care intra şi complectarea studiuluĭ liceal şi 3 anĭ studiĭ practice [1]).

După unirea principatelor aŭ intrat în şcolĭ şi elevĭ din Moldova In anul 1861 s'aŭ aflat 40 de elevĭ din Moldova, 67 din Muntenia, 30 din alte ţĕrĭ române, 46 din Bulgaria şi Rumelia. O mare parte a doctorilor din Bulgaria şi Serbia aŭ fost elevi şcóleĭ de medicină din Bucurescĭ.

Mulţĭ din eĭ aŭ ocupat posturĭ înalte în statul bulgar.

Trebue să mărturisim ca în modesta şcólă de medicină şi farmacie, învĕţământul era destul de limitat pentru ca eleviĭ eĭ să pótă corespunde înalteĭ lor chemărĭ. Guvernul a trebuit să ia dispositiunĭ ca să se trimétă în streinătate din elevĭ. ceĭ maĭ meritoşĭ aĭ şcóleĭ, între care citĕm pe doctoriĭ: Severeanu, Grecescu, Petrini Paul, Drăgiescu, ş. a. Dintre eleviĭ şcóleĭ trimişĭ în streinătate 14 aŭ luat diploma de doctorĭ în medicină la Paris, 14 la Torino şi 2 la Florenţa.

De la anul 1864 se primesc în şcolĭ şi elevĭ civilĭ cu cel puţin 6 clase liceale pentru a deveni licenţiaţĭ în medicină.

Cu începere de la 1861 spitalele marĭ din Bucurescĭ şi Iaşĭ sunt puse la dispositiunea învĕţământuluĭ medical şi devine instituţiunĭ de cultură a sciinţelor medicale, Eforia spitalelor civile a făcut şi face încă marĭ sacrificiĭ pentru înlesnirea şi încurajarea studiilor medicale. Concursurile de externat, de internat, de medic secundar primar, introduse de Davila de la anul 1860, devin cu tóte defectele concursuluĭ părghiĭ puternice pentru propăşirea studiilor medicale şi sunt treptat adoptate ca sistem de recrutare a personaluluĭ medical de administraţie secundară a ministeruluĭ de interne,

1) Dr. I. Felix op. cit.

www.dacoromanica.ro

a județelor și comunelor urbane. La 8 August 1866 se decretează regulamentul relativ la examinarea elevilor și obținerea diplomelor de capacitate, pentru practica medicinei farmaciei și a medicinei veterinare, regulamentul hotărăsce că acele examene se depun la școla națională de medicină [1].

Prin necontenitele stăruințĭ ale D-ruluĭ Davila, ajutat de colegiĭ luĭ, școla de Medicină realiséză progrese ne asceptate. Eleviĭ ceĭ maĭ distinșĭ fiind trimeșĭ la facultățile din Occident după obținerea doctoratuluĭ să reintorc în țéră și devin profesorĭ; între care cităm pe D-riĭ Grecescu, Severeanu, Drăghiescu, Petrini Paul, Măldărescu N. și alțiĭ ale căror nume ne scapă din memorie ; eĭ aduc nu numaĭ sciință ci și dragoste de muncă. Acéstă pleiadă muncesce cu atâta râvnă, că în curênd școla de Medicină începu a fi frequentată nu numai de români ci și de streinĭ, din : Bulgaria, Rumelia, Serbia și Macedonia și Turcia. Cum am spus maĭ sus, renumele profesorilor cresce repede, prin comunicările ce le fac la congresele din strĕinătate, cum și prin voiajurile sciințifice înpreprinse în Germania, Franța, Englitera precum și prin alte centruri de cultură europene.

Facultatea de Medicină
1869—1902

Modesta școlă de medicină și farmacie prin repedile progrese realisate este transformată în facultate de medicină.

In anul 1869 Noembre 12. Dr. N. Turnescu care se numesce și decan în mod provisoriŭ, este invitat să se întrunéscă cu profesoriĭ C. Davila, D. Polizu, St. Capșa, Al. Marcovicĭ, G. Alexian și M. Obedenariu Gheorgiade, spre a organisa facultatea de medicină. In anul 1870 li-se maĭ adăoga Dr. Z. Petrescu, In anul 1875 Ianuarie 21 se daŭ cele d'intâiŭ diplome de doctorĭ în medicină din Bucurescĭ d-lor D-rĭ Cornelius Buchotzer și Friederich Schmidt. Al treilea esteI. Stavroff. Tot în acelaș an la 7 Maiŭ profesorul Dr. Brânză este permutat de la universitatea din Iașĭ la cea din Bucurescĭ pentru catedra de Fisiologie, Zoologie și Botanică [2]

1) Dr. I. Felix. Istoria Igienei în România în secol l XIX în Analele Academiei române, seria II tom. XIII memoriele sec. științifice pag. 19—21.

2) Encyclopedic Contemporaine No. 276—2 Fevrier 1895 pag. 20.

www.dacoromanica.ro

De óre-ce mijlócele guvernuluĭ nu eraŭ suficiente, rămăsese ca doctorĭ St. Macescu, D. Grecescu şi N. Măldărescu să maĭ predea la scóla de farmacie. In anul 1880 li se recunoscu şi acestor doctorĭ titlu de profesorĭ universitarĭ.

In 1880, Decembre 4, se implinesc 25 de anĭ de la fondarea şcóleĭ de medicină şi farmacie. Jubileul este serbat în mod strălucit participând un mare numĕr de medicĭ, veterinarĭ şi farmacişti, D-rul Davila printr'o scrisóre circulară adresată tutulor participanţilor, iată cum se exprimă intre altele in scrisórea adresată în acest scop, regretatuluĭ Dr. Vafrino Marini: «Vin să vĕ exprim recunoscinţa mea precum şi tutulor acelora care impreună cu mine aŭ conlucrat la desvoltarea instituţiunilor medicale în ţară, ele aŭ adus alinarea suferinţelor in timp de resbel şi până in coliba sĕrmanuluĭ, progresele realisate prin aceste instituţiunĭ aŭ contribuit şi vor contribue intr'un mod puternic la unirea Românilor în orient punêndu-ĭ ast-fel in legătură sciinţifică cu naţiunile civilisate ale Europeĭ. Corpul medical unit, medicĭ, veterinarĭ, farmacişti este chemat a aduce servicĭi eminente patrieĭ. Să fim dar uniţĭ în lucrările nóstre şi s'o dovedim prin organisarea unuĭ congres medical sciinţific».

Acéstă operă ca şi cele alte ale D-ruluĭ Davila este incoronată cu un deplin succes. Corpul medical Român soildar şi conştient de menirea luĭ continue a se intruni in congres medical sciinţific de atuńci în fie-care an.

In anul 1885—86 nu s'a maĭ primit studenţĭ fără bacalauriat ca până acum, iar in anul 1887 s'a impus tutulor studenţilor care nu avĕaŭ bacalauriatul să dea un examen de equivalenţa din sciintele naturale. Odată terminată seria celor fără bacalauriat, să ia dispositiunĭ ca facultatea să nu maĭ libereze diplome de licenţă ca până acum ci numaĭ de doctorĭ.

Prin legea din 6 Martie 1887, facultatea de medicină a făcut douĕ achiziţiunĭ fericite în persóna a doĭ d-rĭ cu reputaţiune europénă anume Dr. Babeş Victor, fost profesor la facultatea de medicină din Buda-Pesta, ca profesor de patologie experimentală, bacteriologie şi anatomie patologică, iar al doilea d-rul G. Asachi, fost agregat al facultăţeĭ de medicină din Lille.

1) Titu Maiorescu, anuarul universităţeĭ din Bucurescĭ pe anul solar 1892-93. pag. 35.

www.dacoromanica.ro

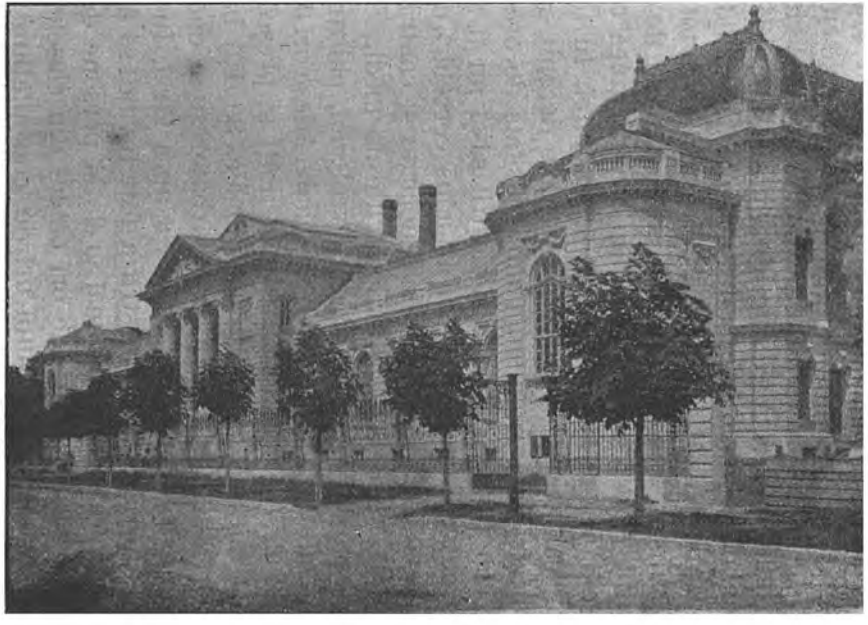

Palatul Facultăţei de Medicină din Bucuresci (Cotrocenĭ).

www.dacoromanica.ro

Tot prin acea lege a fost numit profesor de clinică medicală și regretatul d-r N. Kalenderu. Tot în acelaș an Ianuerie 21 este numit profesor de clinică medicală dr. G. I. Stoicescu, în urma unuĭ concurs strălucit. După cum vedem, se numesc profesorĭ cu concurs, orĭ chemaţĭ prin legĭ speciale, dintre ceĭ maĭ distinșĭ; programa facultăţeĭ este adăogită. Profesoriĭ facultăţeĭ fiind ómenĭ cu înaltă reputaţiune aŭ fost aleșĭ în parlament ca deputaţĭ orĭ senatorĭ și ca atare prin stăruinţele lor către guvern, aŭ putut să înființeze cu timpul laboratóre, de fisiologie, istologie, zoologie medicală farmacologie, maĭ multe clinicĭ: medicale, hirurgicale, infantilă, obstetricală, mentală, oftalmo'ogică, demartologică și sifilitică etc.

Corpul didactic al facultăţeĭ fiind recrutat din tot ce ţara are maĭ distins în ramura medicală și dispunând de un puternic aparat didactic, în scurt timp reputaţiunea corpuluĭ medicalo român este bine cunoscut străinătăţeĭ. In tóte congresele medicale internaţionale din ultimile deceniĭ, cuvêntul medicilor noștri este ascultat cu religiositats de óre-ce maĭ nu a fost congres unde medicii noștriĭ să-șĭ nu fi spus cu competință cuvântul lor. Alte orĭ aŭ adus cercetărĭ, observaţiunĭ și experienţe nouĭ în cele maĭ delicate și contraversate cestiunĭ, de exemplu, descoperirile făcute de medicii românĭ pe terenul becteriologic, patologic, nevrologieĭ, chirurgieĭ diferite tratamente și observaţiunĭ originale. Adese orĭ delegaţiĭ românĭ a fost aleșĭ secretarĭ, vice- președinţĭ și președinţĭ de onóre la maĭ multe congrese internaţionale. Se daŭ banchete în onórea lor, sunt primiţĭ în mod sărbătoresc și onórea făcută de către streinĭ se repercutéză asupra ţăreĭ. In timpul congreselor uniĭ din mediciĭ noștriĭ a fost invitaţĭ să facă operaţiunĭ chirurgicale din cele maĭ grele la persóne de înalte consideraţiunĭ sociale: de câte orĭ ómenĭ din clasele sociale înalte avéŭ nevoe de operaţiunĭ orĭ de consultaţiunĭ pentru bóle interne mergeaŭ la Paris, Berlin orĭ Viena să consulte somitaţiile medicale de acolo, li se răpundea: de ce aţĭ venit aicĭ, n'aveţĭ la Bucurescĭ pe cutare, orĭ cutare doctor? Cum vă tratăm noĭ tot ast-fel v'ar fi tratat și eĭ. Vedem decĭ că stabilirea reputaţiuneĭ corpuluĭ medical român se datoresce în mare parte străinilor Astă-ḑĭ pot s'o spun fără témă de a fi desminţit, că străinătatea maĭ bine cunósce pe mediciĭ noștri de cât iĭ cunóscem noĭ Româniĭ. Inventiunile, cercetările

www.dacoromanica.ro

lor sciinţifice şi descoperirile cele importante sunt bine cunoscute streinătăţeĭ şi numaĭ după ce străinătatea s'a pronunţat asupra medicilor Românĭ, numaĭ atuncĭ Româniĭ aŭ căpătat încrederea meritată şi aŭ încetat de a trece fruntariile ţăriĭ spre a'şĭ căuta sănătatea în străinătate. Actualul corp profesoral al facultăţeĭ de medicină este a doua pleadă care la rându-ĭ a

Spiru Haret
Ministrul Cultelor şi Instrucţiuneĭ Publice
(Veḑi paḡ. 236 şi 241)

scos o serie de ţineriĭ savanţiĭ carĭ ocupa posiţiuniĭ frumóse în societatea nóstră.

Profesoriĭ facultăţeĭ de medicină mândri de discipoliĭ lor ar putea spune ceea-ce cânta odinióră corul spartan:

«Noĭ eram tineriĭ odinióră, pliniĭ şi stăpâniĭ pe misterele sciinţeĭ, şi suntem încă şi putem da exemple tinereĭ genera-

www.dacoromanica.ro

țiunĭ», la care discipolĭĭ ar putea rĕspuude «noĭ vom fi la rândul nostru savanțĭ și maĭ mult de cât voĭ incă». Ast-fel medicina românéscă prin cercetările sale orginale, prin investigațiunele sale incoronate de cel maĭ frumos și complect succes, prin contigentul de cunoscințe nouĭ ce a aruncat în nosologia și chirurgia europénă, medicina română ḑice d-l Gion se află pe o treptă la înălțimea căreia noĭ nu o putem vedea fără ca inima să nu ne bată de cele maĭ vibrante mulțumirĭ. Iar streiniĭ ceĭ neinvidioșĭ o aplaudă ca pe or ce tânăr de sémă plin de present și de strălucit viitor. Am luat de la streinĭ odată pe tărămul medical; astă-ḑĭ le dăm și noĭ lor spra binele omenireĭ și spre cinstea sciințeĭ românescĭ.

Localurile facultățeĭ de medicină

Școla de mică chirurgie de la Mihaiŭ-Voda a stat in localul aceleĭ mönăstirĭ până la 1860, de aci s'a mutat în localu vechiuluĭ spital militar unde se află astă-ḑĭ cancelariile corpuluĭ II de armată. Aicĭ a stat până la 1869 când s'a mutat in nou! local al universitățeĭ. Iar în 1901 s'a mutat in palatul facultățeĭ de medicină de la Cotrocenĭ înființat pentru acest scop și care se află situat pe bulevardul Independenței colț cu str. Carol Davila, in apropiere de parcul regal a căreia fotografie o dăm aicĭ.

Catedrele facultățeĭ de medicină

Vechia școlă națională de medicină și farmacie de la fondarea eĭ și până la 1869 a fost sub supravegherea ministerulŭ luĭ de resbel, de la acéstă dată a trecut sub cea a ministeruluĭ instrucțiuneĭ publice și cultelor.

Am dat programa școleĭ de chirurgie și acum o dăm peaceea a facultățeĭ actuale. Dăm tot aicĭ biografiile și fotografiile actualilor profesorĭ care aŭ bine voit a fi trecuțĭ în acéstă lucrare cum și fotografiile a câtor-va din asistențĭ Să începem cu ceĭ maĭ bătrânĭ.

www.dacoromanica.ro

I. — CATEDRA DE IGIENĂ

titular

Profesorul Dr. Iacob Felix

S'a născut la Horschitz (Bohemia) în anul 1832; a făcut studiele liceale la Praga, cele universitare la Viena, unde luă doctoratul în Medicină și chirurgie și magistru în Obstetrică

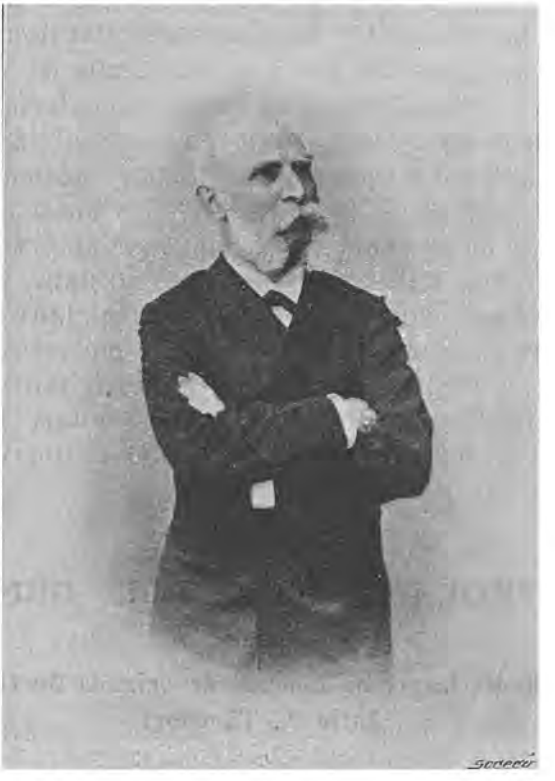

Profesor Dr. Iacob Felix

(1858) Tot atunci a venit în România, unde s'a dedicat studiului igienei și al demografiei și a luat parte la administrarea sanitară a țĕrei. La 1860 fu numit profesor de igienă și de Poliția sanitară la școla națională de mediciuă din Bucurescĭ. In anii 1861--1864 a colaborat cu Davila la organisarea serv. sanitar civil; la 1865 fu numit medic șef al orașului

www.dacoromanica.ro

Bucurescĭ, in care funcţiune a stat cu mĭcĭ intreruperĭ până la 1892, când i s'a incredinţat direcţiunea generală a serviciuluĭ sanitar. In 1869 transformându-se şcóla de medicină in facultate, trecu profesor la universitatea din Bucurescĭ; tot in acelaşĭ an a dobândit cetăţenia română. In rĕsboiul independenţeĭ din 1877 | 78 a organisat o parte din spitalele din interiorul ţĕreĭ pentru rĕniţĭ, a dirigiat spitale din T.-Măgurele, şi etapele pentru transportul răniţilor de la Nicopole până la staţiunele C. F. In 1880 a fost ales membru al Academieĭ române; în 1883—87 a fost decan al facultăţeĭ de medicină din Bucurescĭ. Dr. Felix a represintat România la cele maĭ multe congrese de igienă şi demografie şi a participat ca delegat technic al regatuluĭ român la conferinţele sanitare internaţionale din Dresda (1893) din Veneţia (1897). Profesor distins, şi scriitor renumit a fost in timp de maĭ bine de 30 anĭ representantul cel maĭ autorisat al sciinţeĭ igieneĭ. De la 1860 şi până in present a scris maĭ multe lucrărĭ de o reală valóre sciinţifică [1]) De şi fórte sus pe muutele vieţeĭ septegenarul profesor, dupĕ o activĭtate de maĭ bine de 40 de anĭ, face cursurĭ excelente, presintă savante memoriĭ la Academia Română dr. I. Felix este membru al maĭ multor sociotăţĭ streine de medicină şi de igienă al «Sanitari Institut din Londra, al societăţeĭ imperiale de medicină din Viena, al soc. reg. italiene de igienă etc. etc

II.—CATEDRA DE PATOLOGIE GENERALĂ

titular

Medic inspector general de brigadă Doctor
Iuliu A. Theodori

Născut la 1834 August 7 in Roman, şa inceput şi terminat studiele sale medicale in Germania—München şi Berlin—obţinênd diploma de dr. in medicină şi chirurgie la facultatea din Berlin in 1858, şi după intórcerea sa in ţară a intrat în serviciul armateĭ cu gradul de medic de regiment cl. II(căpitan) in reg. 4 de linie in anul 1859 Martie 6. După unirea Principatelor, regimentul luând garnisóna in Bucu-

1) Vedĭ aceste lucrărĭ în Enciclopedia Română a d-ruluĭ Diaconovich II p. 398.

www.dacoromanica.ro

rescĭ, dr. Theodori găsi în Capitala ţereĭ un câmp de activitate întins atât din punctul de vedere profesional cât şi din cel sciinţific. In anul următor, (1860) a fost însărcinat cu predarea cursuluĭ de auscultaţiune şi de percursiune şi în urmă cu cursul de clinică medicală la fosta şcélă de medicină militară. Prin transformarea acésteĭ şcolĭ în facultatea de medicină în 1869 dr. Theedori, devine profesor titular de

General Dr. Iuliu A. Theodori

pathologie generală la ḑisa facultate, curs pe care'l predă şi astăḑĭ cu titlu definitiv. In intervalul de la 1859—1883 a parcurs gradele hierarchieĭ medico-militare în conf. cu legea, când, în Martie 1883 a fost înaintat la gradul de medic-inspector general de brigadă, ca şef al circ. sanitare a corp. III şi IV de armată. La 1880 Aprilie 1 a fost numit director al serv.

www.dacoromanica.ro

sanitar al corp. II de armată, iar în 1892 Maiŭ 29 fu numit şeful serv. sanitar al armateĭ, funcţiune pe care a păstrat'o până la 1 Octombre 1896, epoca, la care a părăsit serviciul pentru limită de vèrstă.

In campania din 1877—78 a luat parte activă ca medic şef al mareluĭ cuartier g-l princiar. Incă din anul 1868 d-rul Theodori are onórea a fi medicul particular al M.M. L.L. Re geluĭ şi Repineĭ şi al Curţeĭ regale.

Ca vechiu membru al consiliuluĭ sanitar superior, a inspectat consecutiv în timp de maĭ mulţĭ anĭ starea sanitară a populaţiuneĭ din Moldova arătând guvernuluĭ nevoile săténuluĭ şi propuind reformele higienice; ca medic-inspector g-l şef al serv. sanitar al armateĭ, a avut ca ţintă principală a activităţeĭ sale îmbunătăţirea stăreĭ higienice a căzărmelor şi spitalelor militare, crearea infirm. de bóle de ochĭ, instruct. trupeĭ sanitare, înfiinţarea şcóleĭ de medicină militară şi multe alte propuneriĭ din care unele sunt resolvite, iar altele sunt pe cale de a li se da soluţiunea dorită.

Medicul inspector g-l de brigadă profesorul dr. Theodori este mare oficer al steleĭ Românieĭ şi al Coróneĭ, medalia Bene-merenti cl. I pe lângă o serie însemnată de decoraţiunĭ streine,

III. — CATEDRA DE CLINICA MENTALĂ

titular

Profesor Doctor Şuţu Alexandru

Este născut la 30 Noembrie 1837 în Bucurescĭ, doctor în medicină, medic şef al Asiluluĭ de alienaţĭ, profesor la Universitatea din Bucurescĭ.

Adresa: Strada Plantelor No. 15 Bucurescĭ.

La etatea de 14 anĭ să duce la Atena spre a-şĭ termina studiele clasice apoĭ urméză facultatea de medicină tot în Atena şi în 1859 obţine doctoratul în medicină. In acelaşĭ an se duce la Paris spre a-şĭ complecta studiele unde după 6 anĭ de ţile, obţine din noŭ titlu de doctor în medicină (1865). In acest timp, el urméză la Salpetrière spre a se specialisa în bólele mentale. In 1868 este numit medic şef al Ospiciuluĭ Mărcuţa.

www.dacoromanica.ro

In acest ospiciŭ începe experimentaţiunea raţională, reface ospiciul după cerinţele moderne. Introduce în ospiciŭ regimul şi tratamentul fisic şi moral, inspirându-se de necesităţile fie-căruĭ bolnav. Publică maĭ multe studiĭ de Psichiatrie şi de Medicină legală. Ţine cu studenţiĭ conferinţĭ libere despre medicina mentală. Fondéză «Gazeta spitalelor» (1870 în care publică un mare numĕr de articole cum şi în *Gazeta Medico-chirurgicală*. Insistă a convinge publicul că alienaţiunea mentală este o bôlă în majoritatea caḑurilor curabilĭ. Este

Profesor Dr. Şuţu Alexandru

numit în 1879 profesor la facultatea de medicină la catedra de medicină legală, făcând un curs şi de clinica mentală. In 8891 se separă catedra de medicina legală care este ocupată de d-nul dr. M. Minovicĭ, iar d-nul Şuţu remâne a preda clinica bólelor mentale. De la 1890 este membru în consiliul sanitar superior; în 1892 fu numit efor al spit. civ.; luĭ se atribue înfiinţarea «Analelor medicale ale Eforieĭ» şi creă laboratoriĭ de analise chimice şi bactereologice în spitalele principale. In 1900 publică «La clasification des psychoses» resumat descriptiv

www.dacoromanica.ro

al bólelor mentale pentru trebuinţele studenţilor. Incà din 1876 d-ru Şuţu cu propria sa cheltuială făcu o casă de sănătate pentru tratamentul maladielor nervóse şi mentale, casă ce îndeplinesce tóte condiţiunile necesare asistenţeĭ private. In 1884 guvernul a intervenit a se primi în acest Asil şi bolnavĭ lipsiţĭ de mijlóce până la îndeplinirea, formalităţilor pentru admiterea lor în ospiciul public.

Dr. Şuţu este membru corespondent al Academieĭ române şi altor societăţĭ streine. Posedă decoraţiunile: Benemerenti cl. I. Oficer al Steleĭ Românieĭ şi comandor al Corónelĭ Românieĭ şi al sf. Ana [1]) (ord.-rusesc).

IV.-CATEDRA PRIMEI CLINICE CHIRURGICALE

titular

Doctorul C. D. Severeanu

S'a născut la 1840, în judeţul Mehedinţĭ; primele studiĭ le-a făcut la Turnu-Severin, de unde veni în Bucurescĭ la şcòla de medicină; după absolvirea şcóleĭ, fu unul dintre ceĭ dintâiŭ elevĭ carĭ în 1862 se inscrise la facultatea de medicină din Paris. El frecuentă cursurile somităţilor sciinţeĭ medicale din acea epocă: Malgaigne, Trousseau, Laugier, Piorry, Bouillaud, Clamart; apoĭ urmă practica chirurgieĭ cu Velpeau, Nelaton, Jobert de Lamballe, şi Maisonneuve.

După doĭ anĭ obţinu doctoratul şi se reîntórse spre a continua serviciul de medic militar. Apoĭ începu un curs de Anatomie topografică şi de medicină operatóre pentru medicĭĭ militarĭ subalternĭ şi fu numit profesor suplinitor la catedra de Pathologie chirurgicală la şcóla naţională de medicină şi însărcinat cu cursul de bandagiĭ şi mica chirurgie. In urma concursuluĭ depus fu avansat la postul de medic de corp (colonel). In 1869, fu numit chirurg-chef la Colţea unde se află şi astă-dĭ.

La 1873 în urma unuĭ voiagiŭ în Occident, introduse metoda antiseptică a luĭ Lister.

In 1879, fu numit suplinitor la catedra de Anatomie to-

1) Veḑi şi Dicţionaire enciclopédique les professions liberales et du monde oficial p. 139 şi 140.

www.dacoromanica.ro

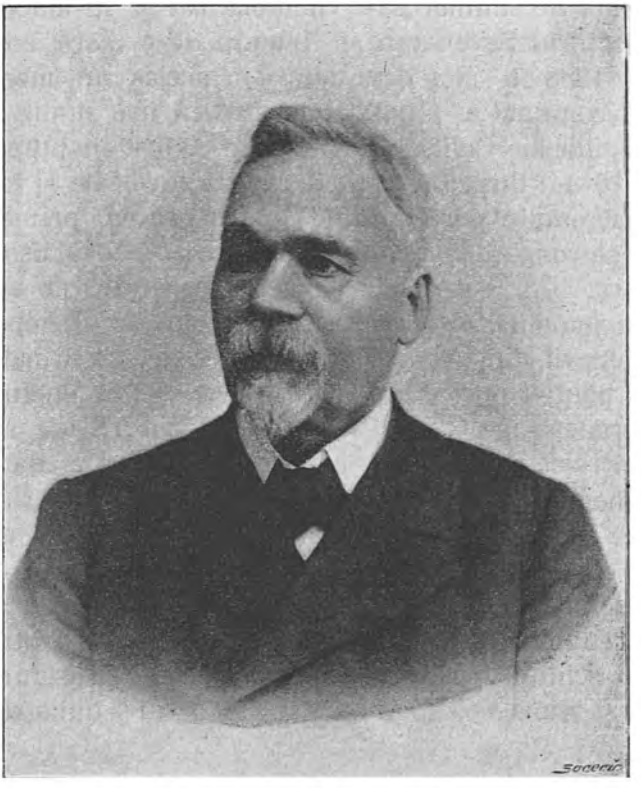

Dr. C. D. Severeanu

www.dacoromanica.ro

pografică și medicina operatóra. In urma concursuluĭ depus la 1881, obținu definitivatul în 1884. Doĭ anĭ maĭ târdiŭ i s'a încredințat catedra de clinică chirurgicală prin retragerea titularuluĭ eĭ. Atât ca profesor cât și ca medic la Colțea forma aprópe pe toțĭ tineriĭ doctorĭ chirurgĭ, care astă-dĭ ocupă posițiunĭ frumóse în societate.

Prin probitatea, indepența și francheța sa, atât în viața privată față de numerósa-ĭ clientelă, cât și în afacerile publice, Doctorul Severeanu se bucură de o mare considerațiune. In 1888 fu ales deputat și in acelaș an membru în consiliul comunal al Capitaleĭ; a fost în maĭ multe rânduriĭ efor al Spitalelor Civile, apoĭ senator. A fost în timp de maĭ bine de 10 anĭ director al uneĭ reviste medicale și colaborator la maĭ multe publicațiunĭ; aplică pentru prima óră în practica chirurgicală pansamentele fenicate de Maisonneuve. Ca chirurg, Dr. Severeanu, a făcut operațiunĭ ne auḍite în țară: ovariotomiĭ, laparatomiĭ, splenectomiĭ și alte operațiunĭ grele. Bolnaviĭ din Serbia, Bulgaria, Rumelia, nu se maĭ duceaŭ la Viena pentru operațiunĭ marĭ, ci veneaŭ în Bucurescĭ cu mare încredere în arta celebruluĭ practician. El s'a remarcat de altmintrelea în maĭ tóte congresele la care a luat parte

Memoriul presentat la congresul din Berlin în anul următor 1887 la congresul de chirurgie din Paris, cum și la lucrările congresuluĭ de la Paris în 1893 aŭ arătat procedeurĭ nouĭ în sciința chirurgieĭ. Numerósele comunicațiunĭ făcute în ultimile reuniunĭ din Viena, Bona, Lion etc., a contribuit la progresul sciinței făcând onóre patrieĭ sale și asigurându-șĭ simpatia și stima colegilor atât din țară cât și din streinătate.

V.—CATEDRA PRIMEI CLINICI MEDICALE

titular

Profesorul Dr. George I. Stoicescu

Senator, membru corespondent al Academieĭ de medicină din Paris, membru al consiliuluĭ sanitar superior. Adresa str. Corabieĭ No. 5.

Născut la Ploescĭ in 1850; studiile secundare le-a făcut la liceul Mateiŭ Basarab; obținênd bacalaureatul, urmă medicina la Paris cu mare succes, așa, că la etatea de 21 anĭ reuși la concursul de intern al spitalelor din Paris (1872—76)

www.dacoromanica.ro

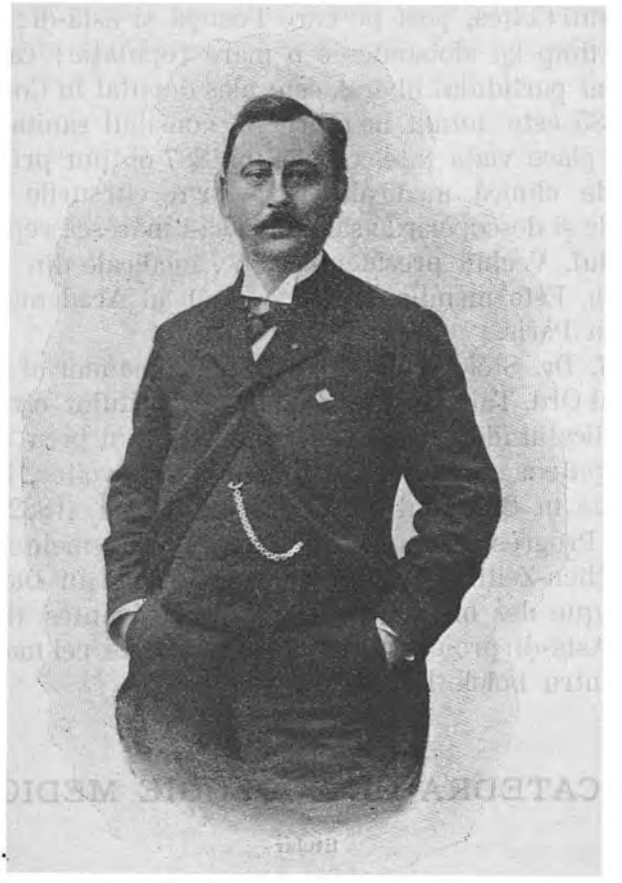

Profesor Dr. George I. Stoicescu.

www.dacoromanica.ro

concurs la care aŭ reuşit numaĭ 6 românĭ până astă-dĭ. Obţine gradul de doctor în medicină la 1876. Tesa de doctorat: «*Sur le Frisson (nature et pathogenie. sa valeur sémëiologique pendant l'ëtat puerpëral* a fost premiată de facultate şi obţinu medalia de bronz. Reintors în ţară după 2 anĭ (în Noembrie anul 1878) fu numit prin concurs medic primar al spitaluluĭ Colţea, post pe care 'l ocupă şi astă-dĭ; ca medic în scurt timp îşĭ dobândesce o mare reputaţie; ca membru influent al partiduluĭ liberal, este ales deputat în Constituantă iar în 1885 este numit membru în consiliul sanitar. Ca om căruia 'ĭ place viaţa intelectuală, în 1887 obţinu prin concurs catedra de clinică medicală, unde prin cursurile sale, prin cercetările şi descoperirile sale, făcu să-ĭ măréscă reputaţiunea Magistruluĭ. Vechiŭ president al Soc. medicale din Bucurescĭ (1895—96). Este membru corespondent al Academieĭ de medicină din Paris.

Prof. Dr. Stoicescu este senator, comandor al Steleĭ Românieĭ, al Ord. Takova şi comandor al Merituluĭ civil.

Publicaţiunile eminentuluĭ profesor sunt prea numeróse ca să le putem enumera aicĭ; lectorul bine-voitor, le va găsi menţionate în Buletinul Societăţeĭ Anatomice (1882 — 1885) şi în «le Progrès medical» din Paris, în Algemeinen-Wiener Medizinschen-Zeitung (1891), iar maĭ cu sémă în Dictionnaire biographique des membres des société savantes (tom. II p. 28—29). Astă-dĭ profesorul dr. Stoicescu este cel maĭ reputat medic pentru bólele interne.

VI.—CATEDRA DE ZOOLOGIE MEDICALĂ

titular

Profesorul Dr. St. Sihleanu

S'a născut la Bucurescĭ în 1857; studiile liceale le-a făcut în familie; după depunerea bacalaureatuluĭ se duce la Neapole în Italia unde urmézĕ Sciinţele naturale şi Dreptul, obţinênd gradul de doctor în ambele ramurĭ la 1876. Intors în ţéră ocupă maĭ multe fuucţiunĭ inalte în administraţie. Apoĭ depune concurs pentru catedra de Zoologie medicală de la facultatea de medicină, unde este numit cu titlu definitiv la 8

www.dacoromanica.ro

Februarie 1888. A fost numit director al Laboratorului de zoologie medicală în 1890. A intrat însă de tînĕr în politică; este unul dintre ceĭ maĭ zeloşĭ membri aĭ partidului liberal. A fost director general la Ministerul financelor de la 1881 până la 1888; secretar g-l la Ministerul cultelor de la 1895 Octombrie până la 1899 Aprilie. A fost ales deputat în 1901; în luna Maiŭ acelaşĭ an a fost numit director general al Teatrelor în care calitate se află şi astă-ḑĭ. Este un mare amator

Profesor Dr. St. Sihleanu

al arteĭ; a urmat şi cursuri de piano, ca diletant. Ca director general al Teatrelor, are meritul de a fi cunoscut gustul artistic al mareluĭ public, realisând pentru Teatrul Naţional folóse însemnate, şi scăpându-l ca prin minune de ruina financiară ce-l ameninţa.

În 1876 a scris un tratat «Despre pesciĭ electricĭ» pentru care a obţinut şi medalia Bene-merenti clasa II. Este comandor al Coroneĭ Românieĭ.

www.dacoromanica.ro

Prof. Dr. George Marinescu

S'a născut în Bucurescĭ la 23 Februarie 1863; rĕmas orfan de tată, mama sa a făcut tot posibilul spre a-ĭ da o bună instrucţiune; ca student al facultăţeĭ de medicină, este numit intern al spitaluluĭ Brâncovenesc, în urma unuĭ strălucit concurs, tînĕrul Marinescu, se distinse prin o activitate laboriósă avênd o specială aplicaţiune pentru studiul histologieĭ. El ocupă succesiv posturile : de preparator la laborator. de Histologie al facult. de Medicină şi de asistent la institutul de Bacteriologie al profesoruluĭ Babeş. După ce a publicat în colaboraţiune cu savantul séŭ profesor câte-va memoriĭ cu privire la chestiunĭ de Nevrologie şi Bacteriologie, Guvernul îl trimete în streinătate după recomandaţiunea specială a Profesor. Babeş în 1889, când fu şi unul dintre delegaţiĭ Universităţeĭ la inaugurаţiunea Sorboneĭ. In Octombre acelaşĭ an, fu presintat luĭ Charcot, care'l autorisă a lucra la Salpétrière, Marinescu avea o sinceră şi mare admiraţiune pentru distinsul savant, fu unul dintre ceĭ maĭ harnicĭ lucrătorĭ în laboratorul de la Salpétrière. Acolo, cênd singur, când în colaboraţie cu elevĭ ceĭ maĭ distinşĭ aĭ luĭ Charcot, procedă la importante cercetărĭ în domeniul histologieĭ pathologice a sist. Nervos. La Salpétrière şa complectat educaţiunea sa clinică. După 10 lunĭ de şedere la Paris şi după ce a publicat maĭ multe articole cu P. Blacq, intră în laboratorul Prof. Weigert la Frankfort, unde'şĭ perfecţionă încă cunoscinţele technice histologice. Nu stătu mult aicĭ şi plecă la Berlin, la congresul internaţional unde în sînul congresuluĭ (1890) în numele prof. P. Marie şi al séŭ, făcu o comunicare fórte interesentă asupra Anatomieĭ patologice a seromegalieĭ. Marinescu rĕmase la Berlin şi lucră cu prof. I. Gad la Instit. de Fhisiologie cu care colabora maĭ târziŭ un memoriŭ extrem de interesant; făcu maĭ multe comunicărĭ la societatea de Psichiatrie din Berlin, între care dădu sub formă de hipotesă o nouĕ teorie asupra mecanismuluĭ fenomenelor trofice şi'şĭ află repede partisanĭ între care citĕm pe savanţiĭ germanĭ Leyden Goldscheider, Flatau, pe Soury, Brissand şi elevĭ lór în Franţa Ceni în Italia, Von Gehucten şi Verhoógen în Belgia, Dana şi alţiĭ în America; se póte spune fără exageraţiune ğice dr.

www.dacoromanica.ro

P. Loredan, că acéstă teorie constitue un adevĕrat progres in pathologia sistemuluĭ nervos. La finele anuluĭ 1891 Marinescu revine la Paris spre a continua lucrările in laboratorul luĭ Charcot asupra Epilepsieĭ şi Myopatieĭ primitive. Aicĭ concepu planul unuĭ Atlas de histologie patologică. De la Paris, plecă la Gand la prof. Van Ermengen, unde in colaborare cu Dr. Sugg publică un studiu *sur les lésions des cordons posteriors d'origine exogène*. In acest timp móre Charcot, viŭ atins de acéstă tristă intimplare, se reintórce la Paris. In 1894 Marinescu se reintórce din noŭ in Germania la Würzburg spre a lucra sub direcţiunea prof. V. Koelliker şi la Berlin sub cea a celebruluĭ profesor H. Munk. In cursul anuluĭ 1896, primi misiunea sciinţifică oferită de revista francesă «Semaine Medicale» spre a face o dare de sémă despre mersul studiuluĭ Neurologieĭ in stréinătate; cu acéstă ocasiune Marinescu visită Englitera, Scoţia, Belgia, Italia, scriind Revisteĭ, savante epistole din aceste ţărĭ, din care cele din Englitera obţinură un adevĕrat succes. In urma acestor succese se creă o catedră de Nevrologie pe lângă universitatea din Bucurescĭ; după ce a trecut doctoratul la Paris c'un mare succes, se intórse la Bucurescĭ in luna Martie 1897 unde fu numit medic şef la spitalul Pantelimon la secţ. bólelor nervóse, iar in Iulie acelaşĭ an, fu numit profesor suplinitor la catedra de bólele nervóse creată expres pentru dinsul. Astă-dĭ D-rul Marinescu este membru al maĭ multor societăţĭ savante. Nu putem da bibliografia D-ruluĭ Marinescu din lipsă de spaţiu ci trimitem pe lector spre a o afla intr'o lucrare a sa intitulată: Expunere de titlurĭ şi lucrărĭ de Dr. G. Marinescu lucrare de 60 paginĭ şi in l'Encyclopédie Contemporaine illustrée No. 372 din Octombrie 1897 anul al XI p. 193.

Prof. Dr Buicliu St. Chr.

Medic primar la spitalul Brâncovenesc, profesor la universitatea din Bacurescĭ, directorul clinicieĭ III medicale, Laureat al facultăţilor de medicină din Paris, etc. etc.

Adresa: Caleą Dorobanţilor No. 42.

S'a născut la Roman in 7 Decembrie 1857; clasele primare le-a făcut in Roman iar cele liceale la Iaşĭ, in Academia Mihăilénă. Bacalaureat in 1875, plécă in acelaşĭ an la Paris

www.dacoromanica.ro

pentru studiul medicineĭ. Numit intern al spit. din Paris la 1880. Obţine gradul de doctor şi laureat al facultăţeĭ de medicină în 1883. In 1884 Aprilie se stabilesce în Bucurescĭ şi în anul următor a fost numit medic primar la spit. Brâncovenesc, iar în 1890 membru în consiliul sanitar superior. In 1896 a fost numit profesor de clinica medicală. Ca profesio-

Profesor Dr. Buicliu St. Chr.

nist încă înainte de a obţine catedra universitară ş'a dobândit o vastă reputaţiune în specialitatea bólelor de piept ca şi colegiĭ luĭ din protipenda medicală bucuresceană în specialităţile lor.

In anul 1897 Aprilie 23 Alteţa Sa Regală Principele Ferdinand moscenitorul ţronuluĭ Românieĭ, cade greŭ bolnav;

www.dacoromanica.ro

d-rul Buicliu din preună cu d-rii Cantacuzino și Kremnitz sunt chemați să dea Alteței Sale îngrijirile lor. Printr'un devotament și o silință mai pre sus de orî-ce laudă, doctorul Buicliu împreună cu colegii săi isbutesc să scape de la o mórte aprópe sigură pe Augustul bolnav (vedi despre acésta pag. 188—190 a acestei lucrări).

Scrieri: Sur les formes et les anomalies de la sclérose en plaques, Lectiuni clinice asupra semi-cologiei cardiace.

Despre anevrismul aortei abdomenale, bóla lui Parkinson, Epilepsia Jacksonienă, Ambleopia încrucișată și de hemianopsia de origină cerebrală (aceste patru lucrări s'a publicat în revista spitalului). Reflexiuni medicale asupra unui cas de spleno-pneumonie publicate în Analelele medicale române. Lecțiuni clinice inedite. [1])

Prof. Dr. Petrini (Paul)

Directorul lucrărilor practice de Anatomie, Profesor la Universitatea din Bucuresci, Medic primar al spitalului Brâncovenesc. Senator.

Adresa: Strada Domniței 7.

Prof. Dr. Petrini (Paul) e născut în Bucuresci în 1846; intrat în vechea școlă de Medicină în 1860. In 1877 obținênd diploma de licență, intră in armată ca medic de cls. I (Locotenent). Tot în același an depune un strălucit concurs, spre a fi trimes în străinătate ca bursier al statului pentru complectarea studiilor sale medicale. Ajuns la Paris să și presentă la concursul de externat și reușind, fu atașat în serviciul de Chirurgie al Prof. Tomas (1867) apoi consecutiv, la spitalele: St. Louis. Hôtel Dieux. Prin zelul și stăruința depusă în exercitarea îndatoririlor impuse lui își atrase o deosebită atențiune din partea șefilor.

In tot timpul cât a durat comuna, tinĕrul Petrini a stat neclintit la postul sĕŭ la spit. Hôtel Dieux și în cele 8 ḑile de luptă din lună Maiŭ 1871, a dat ajutor răniților. In 1871 obține doctoratul în urma presentărei tesei sale asupra injecțiunilor sub cutanate de Mercurice, a fost proclamat Laureat. Intors în țară, demisionă din armată și în urma con-

1) Vedi D. Rosetti, Dicționarul contemporanilor din România (1880—1898) pag. 38—39.

www.dacoromanica.ro

cursuluĭ depus, fu numit în 1874 medic secundar al Eforieĭ Spit. Civile, apoĭ şeful lucrărilor Anatomo-Pathologice şi director al museuluĭ de Anatomie pe lângă facultatea de Medicină, iar în 1880 fu numit profesor titular de Anatomie descriptivă la aceiaşĭ facultate, în urma incetăreĭ din viaţă a titularuluĭ Prof. G. Polisu, unde funcţionéză până astă-dĭ. În 1898 a fost ales senator al colegiuluĭ I de Teleorman, — ca liberal, — unde Prof. Dr. Petrini are o proprietate rurală. Mandatul de

Profesor Dr. Petrini (Paul)

Senator a fost reînoit în 1901, tot la acelaşĭ colegiŭ şi tot ca liberal. A luat parte activă ca medic, în întréga campanie din timpul răsboiuluĭ pentru independenţă şi pentru serviciile aduse a fost decorat cu Stéua Românieĭ în gr. de oficer şi coróna Românieĭ; de guv. rus cu ord. St. Stanislav, de guv. turc cu ord. Osmanliu Z. cu ord. Sĕrb. «Takova» etc.

Intre public. sciinţifice, a presentat în 1897 la congresul din Berlin un tratat «Asupra Lepreĭ în România».

www.dacoromanica.ro

Profesorul Dr. Michail Georgescu

Născut în Bucureşcĭ la 1864, Martie 5; a luat licenţa în Farmacie la universitatea din Bucureşcĭ în 1887, iar doctoratul în Chimie la universitatea din Berlin în 1892, când a şi fost numit suplinitor al catedreĭ de farmacie chimică şi galenică la universitatea din Bucureşcĭ. A fost şef de lucrarĭ în

Profesor Dr. Michail Georgescu

laboratorul de chimie organică al facultăţeĭ de medicină (1888—1890); a fost chimist al Monetărieĭ Statuluĭ 1892—1895; a fost membru în comisiunea chimico-farmaceutică pe lângă ministerul de interne 1888—1890 şi de la 1900—1901. Actualmente pe lângă suplinirea catedreĭ sus menţionate maĭ ocupă şi postul de inspector-şef al farmacielor Eforieĭ Spitalelor Civile din Bucureşcĭ de la 1895.

www.dacoromanica.ro

Prof. Dr. I. Toma Tomescu

S'a născut la Romănescĭ din jud. Muscel la 1863 N-bre 15. Studiile liceale le-a terminat la Sf. Sava, după obţinerea diplomeĭ de Bacalaureat se duce la Paris spre a studia sciinţele fisico-chimice, unde obţinu in 1887 diploma de Licenţă. Apoĭ se inscrie ca student regulat la facultatea de Medicină din Paris; in 1889 obţine externatul, iar in 1891 depune concurs pentru internat, unde a făcut patru anĭ complecţĭ până la 1895, la a căror expirare obţinu medalia de bronz a internatuluĭ.

Examenele de doctorat al III, IV şi V le-a trecut in 4 ḑile cu note *très satisfait* iar după 5 ḑile susţine şi teza de doctorat cu aceiaşĭ notă la 13 Noembrie 1895. A maĭ obţinut douĕ medaliĭ de argint cu ocasia a douĕ concursurĭ generale la care a fost clasat cel d'intăĭ fiind premiu unic. Aceste medaliĭ contituesc titlurile de Laureat. La 1896 a fost numit profesor *suplinitor* la catedra de Pathologie internă de la facultatatea de Medicină din Bucurescĭ, in urma unuĭ strălucit concurs a fost numit definitiv, curs pe care'l predă şi astă-ḑĭ. Nu me pot opri aicĭ de a nu aminti piedicile ce a intimpinat acest tinăr doctor *veritablement excepţional* cum il numesce dr. Armand Gautier directorul loboratoruluĭ facult de Medicină din Paris intr'o scrisóre adresată Ministeruluĭ Cultelor, la obţinerea catedreĭ. I-a trebuit intr'adevĕr să fie excepţional ca să pótă invinge pe concurenţiĭ luĭ protejaţĭ.

Titlurile şi lucrările sciinţifice ale d-ruluĭ I. Toma Tomescu, lectorul le póte găsi la Acaḑemie, intr'o lucrare intitulată cu acest titlu.

Profesorul Dr. Ión I. Cantacuzino

S'a născut la 8 Noembrie 1864 in Bucurescĭ; studiele universitare le-a făcut la facultăţile de sciinţă şi medicină din Paris. A obţinut licenţa in sciinţele naturale la Paris in 1891 iar doctoratul in medicină, tot la Paris, in 1894. De la 1891—1894 a lucrat in institutul Pasteur din Paris. De la 1894—96 a fost numit ca suplinitor al catedreĭ de Morfologie ani-

www.dacoromanica.ro

mală la universitatea din Iaşi. De la 1896—1902, a fost ataşat ca asistent la Institutul Pasteur din Paris la laboratoriul d-luĭ Profesor E. Metchikoff, unde s'a ocupat cu cercetărĭ relative la problema imunităţeĭ. In 1902 a fost numit ca profesor la catedra de medicină experimentală la facultatea de medicină din Bucurescĭ.

Profesor Dr. Ionescu Toma

Comandor al ordineIor Coróna Românieĭ şi sf. Sava (Serbia), ofiţer al legiuneĭ de onóre (Franţa) şi al Steleĭ Românieĭ; Bene-merente clasa I

Născut la Ploeştĭ la 1 Septembre 1860, profesor de anatomie topografică şi de clinică chirurgicală la facultatea de medicină din Bucurescĭ, directorul Institutuluĭ de anatomie Topografică şi de chirurgie, chirurg primar la spitalul Colţea

www.dacoromanica.ro

Membru corespondent al societăţeĭ de chirurgie din Paris, membru asociaţiuneĭ francese de chirurgie, membru fondator şi fost preşedinte al societăţeĭ de chirurgie din Bucurescĭ.

Bacalaureat din Bucurescĭ la 1878, D. Ionescu, începu studiele de medicină şi de drept la Paris în 1878—1879. In 1882 fu *licenţiat în drept* şi numit Extern al spitaluluĭ din Paris la concursul din acel an. Intern provisor în 1884 fu numit *Intern definitiv al spitalelor din Paris* la concursul din 1885. In 1887 fu numit prin concurs şi primul din promoţiune, *ajutor de anatomie* la Facultatea de medicină din Paris. In 1888 numit prin concurs Prosector provisor de anatomie la aceeaşĭ Facultate, iar la 1891 *Prosector* definitiv şi primul din promoţiune. La 1889, la concursul între internĭ din anul al patrulea secţiunea de chirurgie şi obstetrică. D. Ionescu luă medalia de argint şi deveni *Laureant al spitalelor din Paris*. La 1890 fu *Laureat Academieĭ de medicină din Paris*, care ĭĭ desemnă premiul Laborie de 5000 leĭ, atribuit lucrareĭ care a contribuit cel maĭ mult, în curentul anuluĭ, la avansarea sciinţeĭ chirurgicale, pentru lucrarea sa asupra *Hernielor Interne retro-peritoneale*. Doctor în medicină de la Facultatea din Paris la 1892.

Naturalisat frances la 1889, D. Ionescu fu delegatul guvernuluĭ Frances, ministerul de Instrucţiune Publică, pentru a studia învetămîntul anatomieĭ în universităţile din Germania şi Austro-Ungaria în 1892.

Juriul concursuluĭ pentru noua catedră de anatomie Topografică şi chirurgicală, la facultatea de medicină din Bucurescĭ, luând decisiunea de a propune acéstă catedră d-luĭ Ionescu de la Paris pe basa titlurilor şi lucrărilor sale, Facultatea de medicină din Bucurescĭ, a confirmat dorinţa juriuluĭ de la Iaşĭ prin un vot unanim şi D. Ionescu fu numit prin Decret Regal în 1894 profesor de Anatomie Topografică şi chirurgicală, profesor de clinică chirurgicală şi director al institutuluĭ noŭ creat de anatomie şi chirurgie. La intrarea sa în ţară în 1896, D. Ionescu, după ce şi-a reluat drepturile de cetăţian Român, fu instalat în catedrele sale şi numit chirurg primar al spitaluluĭ Colţea.

Institutul de anatomie şi chirurgie pus subt direcţiunea d-luĭ profesor Ionescu, coprinde secţiunile următóre: Anatomie topografică, anatomie comperată, Embrioologie, chi-

www.dacoromanica.ro

rurgie experimentală și anatomie Pathologică. Instalat în noul palat al Facultăței de medicină, Institutul de anatomie și chirurgie urmăresce cu mare succes indoitul scop; a instrui elevii prin cursurile și lucrările practice obligatorii și a produce lucrări sciințifice, cari să ridice prestigiul anatomiei și chirurgiei românesci atât în țară cât și în străinătate. Numerósele lucrări publicate atât la noi cât și în presa medicinală străină de către directorul institutului și de asistenții sei: d rii Juvara, Jagnet, Bălăcescu, Bruckner, Gerota, Florescu, Mezincescu, etc., simt o probă absolută de marea activitate sciințifică a acestui institut.

Lucrările sciințifice ale profesorului T. Ionescu, sunt prea numeróse pentru ca să le putem chiar menționa aci.

Ne vom mulțămi a trimite la colecțiunea *«Revistei de chirurgie»* fundată și dirijată de prof. Ionescu de la 1897; *Bulletin et memoira de la société de chirurgie de Bucarest* fundată de d. prof. Ionescu în 1898 și *archires des sciences medicală* din Paris fundată și dirijată de dênsul de la 1897. Afară de acéstă un numĕr însemnat de memorii publicate în jurnalele speciale străine francese și germane încă de la 1886.

Activitatea sciințifică a profesorului T. Ionescu s'a arătat mai cu sémă în nenumăratele congrese sciințifice la care dênsul a luat parte de la 1895 incóce ca delegat al guvernului român. La *Congresul Frances de chirurgie* ce se ține anual la Paris d. T. Ionescu ia parte de la 1895—96—97—98—99—901 și a făcut un mare numĕr de comunicațiuni. La al XIII-lea *congres internațional de medicină* (trienal) de la Moscova (1897) opt comunicațiuni. La *congresul de Gyenecologie, obstetrică și pediatrie* de la Marsilia (1898) patru comunicațiuni.

La congresul internațional de gynecologie și obstetrică de la Amsterdam (1899) cinci comunicațiuni. In fine *la congresul al XIV internațional de medicină de la Paris* (1900) unde profesorul T. Ionescu a fost representantul oficial al Românieĭ, a făcut 18 comunicațiuni, în opt secțiuni ale congresului.

Putem judeca de locul sciințific ce profesorul T. Ionescu și-a căpătat în lumea medicală prin onorurile ce i se fac, ast-fel a fost numit președinte de onóre al *congresului medical Egyptean* ce va avea loc la Cairo în Decembre 1902; președinte de onóre și raportor asupra *Tratamentului can-*

www.dacoromanica.ro

cerului uterin la congresul internațional de gynecologie și obstetrică ce va avea loc subt inaltul patronagiŭ al M. S. Regele Italiei la Roma.

Nu putem termina acéstă scurtă biografie a prof. T. Ionescu, fără a menționa printre lucrările sale următórele: *Hernes internes retroperitonales*, Paris 1890 premiată de academia de medicină din Paris; *Le Duodenum et les Hernies Duodénala* Paris 1889; *Le Colon Palvien* pendant le vie intra-utérine, Paris, 1892 (Tesă de doctorat);—*Anatomie des ligaments de l'appendice vermiculaire* et de lefonetie îteo-appendiculaire, Paris 1895; — *Anatomie du Tube Digestif* (392 pag.) in *Traité d'anatomie humaine* par Poirier, Charpy Nicolas, prenant et Jonnesco, Paris 1895; – *Travaur de chirurgie*, Paris, 1897.

Chirurgia nervului *sympatie cervical* și aplicațiunea resecțiunei acestui nerv, în tratamentul epilepsiei, gușei exoftaiurice, glaucomului și a migrenei constitue un adeverat monument sciințific pentru profesorul T. Ionescu, căci dênsul cel d'intêiŭ în 1896 a întreprins, contra ideilor admise pâna atunci, ablațiunea complectă a acestui nerv și a arătat miraculósele resultate ce se obține prin aceste operațiuni în tratamentul bólelor sus menționate. Numerósele lucrări făcute de profesorul T. Ionescu, atât în presa medicală străină și română cât și în congresele medicale și la academia de medicină din Paris, aŭ făcut ca acéstă nouă și eficace operațiune să fie admisă și practicată astă-dĭ de chirurgi din tótă lumea.

Vom menționa în fine că de la 1895 până astă-dĭ peste trei-dieci de tese de doctorat aŭ fost făcute în clinica și institutul prof. T. Ionescu și susținute sub președinția sa înaintea facultății de medicină din Bucuresci.

Prof. Dr. D. Grecescu

(Catedra de botanică medicală)

Prof. Dr. Gr. Râmniceanu

(Catedra de patologie chirurgicală)

Membru în consiliul sanitar superior, etc., etc.

www.dacoromanica.ro

Prof. Dr. C. Miculescu

(Catedra de fisică de la facult. de sciinţe pentru cursul de fisică medicală)

Prof. Dr. Al. Obregea

(Catedra de istologie medicală)

Medic primar de spital, fost director general al serviciului sanitar superior, etc.

Prof. agreg. Dr. Ştefan S. Minovici

(Catedra de chimie analitică)

Licenţiat în sciinţe de la universitatea din Bucuresci, doctor in chimie de la universitatea din Berlin, profesor-agregat şi directorul laboratoriului de chimie analitică la facultatea de medicină din Bucuresci, chimist legist; născut în Râmnicu-Sărat la 23 Iulie 1867.

www.dacoromanica.ro

Prof. agregat Dr. Paulescu N.

(Catedra de fisiologíe medicală)

Prof. Dr. N. Măldărescu

(Catedra de farmacologie medicală şi de terapeutică)

Decan al facultăţeĭ de medicină, etc.

Prof. Dr. At. Demostene

(Catedra de medicină operatóre)

Prof. Dr. Buicliu

(Catedra de clinica medicală a II supl.)

Agregaţĭ: D-rii N. Duma, Eugeniu Felix şi Dr. Gerotă

Prof. Dr. N. Atanasescu

(Catedra de chimie medicală)

Prof. Dr. N. Manolescu, senator

(Catedra de oftalmologie)

Institutele şi laboratórele facultăţilor de medicină

Localul facultăţeĭ

Laboratorul de lucrări practice de anatomie

Director, prof. dr. Petrini Paul;
Şeful lucrărilor anatomice, dr. N. I. Duma;
Prosectorĭ: C. Marinescu şi St. Alexiu;
Prepăr. şi desenator: Feldianu A.;
Ajutorĭ de anatomie: Petrini I. şi Severeanu Gr.;
Custode: Moga G.

Laboratoriul de zoologie medicală

Director: prof. dr. St. Sihleanu;
Preparator: dr. Poenaru-Căplescu.

Laboratorul de botanică medicală

Director profesor d-r D. Grecescu;
Prep. şi conservator al colecţiunilor
Bartolomeu D.

www.dacoromanica.ro

Prof. Dr. D. Drăghiescu

(Catedra de teoria şi clinica obstetricală)

Membru în consiliul sanitar superior, medic primar al institutului «Maternitatea», profesor de teorie şi clinica ob-

Profesor Dr. D. Drăghiescu

stetricală la facultatea de medicină din Bucuresci, director şi profesor de clinică obstetricală, al şcólei de móşe, senator, etc. etc.

Adresa strada Polonă 15.

www.dacoromanica.ro

Laboratorul de chimie medicală

Director N. Atanasescr d-r. prof.;
Preparator, Luca Tzalapatani.

Laboratorul de farmacologie

Director prof. dr. N. Măldărescu ;
Preparator dr. Ion Teodorescu.

Laboratorul de fisiologie

Şef de lucrărĭ, Constantinescu I. dr.

Laboratorul de Histologie, Embriologie şi technica microscopică

Director, profesor doctor Obregia Al.;
Şef de lucrărĭ, dr. St. Besnea;
Asistent, dr. Tatuşescu D.;
Prèparator, dr. Vranialicĭ.

Institutul de anatomie topografică şi clinică chirurgicală

Director, profesor dr. Ionescu Toma;
Asistenţĭ: Bălăcescu I. şi Ionescu Th. drĭ.;
Preparator p. embrîologie şi confer. p. anatomie;
Maurice, desenator, Raggé.

Clinica obstetricală

Spitalul Maternitatea

Prof. dr. D. Drăghiescu asistent ?

Clinica infantilă

Spitalul de copiĭ

Profesor, Tomescu N. Dr.
Asistent Besnea Ştefan Dr.

Clinica sifiliopatică şi dermatologică

Spitalul Colţea

Profesor Dr. Petrini Galaţĭ.
Asistent Dr. Vasile Dudumi.
Preparator şi desenator Buşilă Vladimir;

www.dacoromanica.ro

Profesor Dr. N. C. Tomescu
Titularul Catedrei de clinică şi patologie infantilă
Medic primar la spitalul de copii

www.dacoromanica.ro

Laboratorul clinicei bólelor nervóse

Spitalul Pantelimon

Profesor Dr. Marinescu G.;
Şeful lucrărilor Dr. Vineş V.;

Invĕţămîntul Farmaceutic

Localul facultăţei de medicină

Laboratorul de chimie analitică

Profesor Dr. Ştefan Minovicĭ;
Preparator Bacovescu A.;
Asistent chihăescu L.

Laboratorul de farmacie chimică şi galenică

Profesor Dr. Georgescu M.
Preparator Corbeanu N.;

Laboratorul de medicina operatóre

Director Prof. Dr. general Demostene;
Ajutorĭ: Mendonidi I. şi Ghidronescu I. d-rĭ;

Laboratorul de patologie chirurgicală bandage şi oporate de fracturĭ

Spitalul de copiĭ

Director, prof. Dr. Gr. Râmniceanu;
Preparator, Dr. Al. Bolintineanu;

Clinicile

Intêia clinică medicală

Spitalul Colţea

Profesor Dr. G. Stoicescu;
Asistent şi preparator Dr. I. Radovicĭ;

A doua clinică medicală

Spitalul Brâncovenesc

Profesór supl. Dr. Buicliu;
Asistenţĭ, Gheorghian G. şi Cristea G. d-rĭ;

www.dacoromanica.ro

A treia clinică medicală

Spitalul Brâncovenesc

Profesor Dr. Buicliu Chr. Șt.
Asistent Tatușescu D. Dr.;

Intĕia clinică chirurgicală

Spitalul Colțea

Profesor Dr. Șevereanu C.;
Asistent Goilav I. Dr.

A doua clinică chirurgicală

Spitalul Colțea

Profesor Dr. Ionescu Toma;
Asistent și prep. Dr. I. Bălăcescu;

Clinica oftamologică

Spitalul Colțea

Profesor Dr. N. Manolescu;
Asistent Dr. N. D. Staicovicĭ;

Clinica mentală

Ospiciul Mărcuța

Profesor Dr. Șuțu Al.;
Asistent Nedelcu Petre Dr.;

Despre institutele de bacteriologie și medicină legală, s'a tratat în altă parte.

Laboratorul clin. ból. interne pe cale de a se înființa

Director prof. Dr. I Toma Tomescu;
Asistent onorar Dr. G. Sterian.

Institutul de Anatomie Patologică și Bacteriologie

A fost înființat pentru prima óră în Bucurescĭ în anul 1887 și pus sub direcțiunea savantuluĭ Dr. Victor Babeș, fost profesor la facultatea de medicină din Pesta și adus în țară

www.dacoromanica.ro

in acelaș an printr'o lege specială, impreună cu regretatul Dr. G. Assaki [1]).

Scopul principal, încă de la inființarea sa, a fost studiul epizootiilor ce se iviseră in România și combaterea turbăreĭ, care făcea numeróse victime, în fie-care an. Pe lângă acésta a mai contribuit și faptul că nu exista nicĭ un institut de anatomie patologică, de patologie și bacteriologie.

Apoĭ, România prin posițiunea sa topografică fiind situată la porțile Orientuluĭ, era cu deosebire expusă introducereĭ bólelor infectióse ce nu eraŭ încă bine cunoscute.

Institutul a fost creat dupé planurile D-luĭ Dr. V. Babeș fără ca desideratele d-sale să fi fost executate in total [2]).

Pentru prima óră, Institutul a fost instalat în casele reposateĭ Zoe Brâncovénu, de pe cheiul stâng al Dâmboviței, in dreptul chiośculuĭ unde se sfințesce apa la Bobotéză, local devenit insuficient in urma mareĭ desvoltărĭ, — ce a luat în aniĭ din urmă,— tot-d'a-una in raport cu nevoile ce reclama *medicina preventivă* pentru apărarea acesteĭ țărĭ.

Tóte guvernele fără deosebire de partid — aŭ acordat D-luĭ Dr. Babeș, tot sprijinul material pentru atingerea scopuluĭ propus; un credit de peste un milion se votéză pentru construcțiunea unuĭ local noŭ. pe locul numit maidanul «Mimi» intre școla veterinară și institutul de chimie organică.

Iată cum se exprima D. Dr. V. Babeș într'un memoriŭ presentat la Academia Română in ședința de la 3 Aprilie 1900:

«De câte-va luni se ridică pe malul Dâmboviței un mare palat, înconjurat de un parc intins și de o cantitate de clădirĭ mai micĭ, având o destinație particulară și inzestrat cu dispositiunĭ, cu aparate, cu instrumente, carĭ, inainte cu doue treĭ decenii, nu eraŭ de fel cunoscute. Tóte aceste intinse clădirĭ dovedesc că de puținĭ anĭ, un noŭ element a intrat in domeniul medicineĭ, care curând a devenit predominitor fertilisând tóte ramurile medicineĭ. Cum institutul noŭ de bacteriologie a fost creat, ca cea diutêiŭ instituțiune de inaltă cultură, ca cel dintêiŭ palat de sine stătător și clădit pentru un scop special, pentru studiul medicineĭ moderne in țéra

1) Vedĭ facultatea de medicină 1869—1902.

2) Dr. V. Babeș, Direcțiunea Medicineĭ Moderne și Noul Institut de Bacteriologie în Analele Academieĭ Române, seria II, tom. XXII, Mem or. secț. sciinț. p. 398.

www.dacoromanica.ro

Institutul de Anatomie Patologică şi Bacteriologie

www.dacoromanica.ro

întrégă... Câtă lume, câţi medici nu vor trece pe dinaintea acestui institut, dând din cap şi ţicênd că, în timpurile lor sau când aŭ inveţat ei Medicina, nici vorbă nu era de o astfel de sciinţă saŭ de un ast fel de institut şi câţi-va se vor fi gândind: ce cheltuială, ce risipă pentru o creaţiune, care abea mai există în altă parte chiar în Europa. Dar... graţie spiritului român, deschis pentru ori-ce progres şi graţie activităţei acestui institut, mulţi vor fi citit şi toţi medicii tineri vor fi căpătat convingerea intimă, că acest institut, însemnéză pentru ţara nóstră o mare onóre, o fală naţională; însemnéză că statul romând modern îşi creiază o bază vitală sciinţifică... de unde să pornéscă o medicină modernă, în adevĕr eficace adecă *Medicina preventivă*».

Importanţa capitală a acestui institut este probată şii prin o mulţime de institute similare, de şi mai puţin complecte, din streinătate institutul Pasteur la Paris, Kaiserliches Gesundheitsamt la Berlin, numeróse institute de igienă din Germania, institutul de medicină experimentală din St.-Petersburg, de medicină preventivă din Londra, staţiunile igienice din America şi Indii, servesc acelorași scopuri ca şi institutul nostru. Fie-care universitate din streinătate are mai multe institute pentru acest scop; ceia ce însă nu există nicăiri, este completitatea de care se bucură acest institut şi organisaree lui ast-fel, în cât represintă tocmai acele sciinţe medicale moderne, cari numai prin conlucrarea lor organică, sunt destinate a realisa, progresul cel mai valoros al medicinei. Numai la Berlin există cinci institute, cari împreună costă pe stat de 6 ori mai mult de cât institutul de Bacteriologie din Bucuresci, corespundênd tóte cinci, câte uneia din secţiunele institutului nostru, fără însă ca acele cinci institute, să aibă legătură intimă şi direcţiunea unică a institutului nostru. Institutele universitare din streinătate, lucréză fie-care în mod limitat şi de obiceiŭ fără legătură organică cu alte institute, ale căror luminî ar fi indispensabile pentru ca resultatele obţinute să fie controlate şi aplicate. Acéstă isolare a doctrinelor, care necesarmente ar trebui să mérgă împreună era fără îndoială, una din causele principale pentru care sciinţa medicală, cu tot numĕrul mare al institutelor n'a putut progresa [1]).

1) Op. cit. p. 336.

www.dacoromanica.ro

D-l Dr. Babeș a fost invitat de guvernul austriac aĭ înainta un memoriŭ în care să-și arate un plan asupra însemnătățeĭ capitala a uneĭ organisăriĭ ast-fel, în cât tóte doctrinele, destinate a conlucra pentru ridicarea medicineĭ moderne să conlucreze în comun. A dat planul distribuțiuneĭ și al clădireĭ aceluĭ institut care până acum acolo nu s'a realisat, dar care a servit de basă la crearea institutuluĭ noŭ din Bucurescĭ.

Medic Veterinar P. Riegler
Seful secțiuneĭ de Bacteriologie din acelaș institut și profesor la școla super. de med. veterinară

Planul, dispositiunea și menirea clădirelor Institutuluĭ

Institutul se compune din maĭ multe clădirĭ, separate unele de altele după firea lucrărilor ce comportă menirea lor. El se află pe un teren vast de peste 20,000 m. p., retras de stradă cu cel puțin 25 metri.

Clădirea principală, cu fațada spre Nord-Est, are o infățișare simplă dar demnă; vestibulul, scările și coridórele sunt numaĭ atât de intinse, cât cere igiena. Clădirea princi-

www.dacoromanica.ro

pală se compune din 4 părți cu totul isolate dar nici într'una nu se lucrézá cu substanțe infecțióse. In centru, subsolul, conține mașinele; parterul, biblioteca și administrațiunea, iar etajul un museŭ fórte vast și frumos în care se așéză prețiósele colecțiuni anatomo-patologice ale institutului. Aripa drépță conține laboratoriul și biuroul directorului și locuința sa; aripa de Est, tratamentul antirabic. In subsol se află: baia, *bucătăria* și locuința servitorilor. In parter propriŭ dis, tratamentul antirabic și animalele trebuincióse tratamentului cu salónele de așteptare, de trepanare, de măduve, de inoculare și de pansamente.

O prelungire spre Sud a clădirei principale conține în parter laboratorul de seroterapie, unde se prepară serul antidifteric, serul antirabic, serul antituberculos, antimorvos și antipestos. Spre Est există un amfitétru pentru cursul teoretic în care încape vr'o 80 persóne. Etagiul este ocupat de sale mari de conferințe pentru 400–500 persóne.

A doua clădire este acea a laboratorielor, cu 2 etagii legat printr'un coridor închis cu clădirea întâia. Aici există în subsol, serviciul autopsielor, serviciul de chimie, de medicină experimentală și încăperi pentru animalele de experiență. In parter se află secția de medicină experimentală cu o mare sală de lucări practice, secția de chimie și laboratorul pentru studiul bólelor infecțióse la animale. Etagiul I partea de Nord-Est este ocupată de un imens laboratoriŭ pentru lucrări practice de o lungime de vr'o 50 m. în care pot lucra până la 100 persóne. In partea de Sud există secția de bacteriologie și de anatomie patologică. La o depărtare de 50 m. de acest pavilion există un pavilion pentru servitori și un altul, pentru lucrări cu material infecțios. S'aŭ luat dispositiuni speciale spre a garanta personalul institutului și orașul contra infecțiunelor.

In dosul acestuĭ pavilion se intind grajduri, clădite cu cea mai mare ingrijire spre a se isola animalele și a evita infecțiunea.

Cheltuelile pentru construcțiuni și amenajare se ridică aprópe la 1,000,000 de lei.

www.dacoromanica.ro

Partea sciințifică a Institutului

Se împarte în cinci secțiuni, care lucrézã mai mult pe baza resultatelor obținute în institut.

a) *In secțiunea veterinară* s'a descoperit între altele, natura epizootielor din România (hemoglobinurie epiedmică, cârcégul oilor, tifosul caluluĭ) iar pentru alte bóle s'a găsit mijlocul de diagnostic și de vindecare (morvina). Tot aicĭ s'a

Dr. C. Bacaloglu
Fost intern al spitalelor din Paris, laureat al facultățeĭ de medicină din Paris; Seful secțiuneĭ Anatomo-Patologice în Institutul de Bacteriologie.

studiat asociațiunea dintre bacilul brânceĭ și al pneumoenteriteĭ porculuĭ, agentul febreĭ tifoide a caluluĭ și a difterieĭ porumbeluluĭ și s'a constatat moscenirea fenomenelor difterice la aceste paserĭ.

b) *In secția de vaccinațiune*, s'a redus mortalitatea turburăreĭ la om la un maximum de 5 la mie. S'a făcut cunoscut încă din 1889 puterea preventivă a sângeluĭ animalelor imunisate într'un grad mare, punênd ast-fel basa sciințifică a

www.dacoromanica.ro

seroterapieĭ. S'a produs pentru intâia óră serul impotriva turbăreĭ, răpciugeĭ şi tuberculoseĭ şi se prepară în mase serul in contra difterieĭ şi tetanosuluĭ; s'a putut lămuri modul cum se lucréz otrava rabică, precum şi lesiunele cerebrale, caracteristice pentru diagnosa bóleĭ. S'a putut asemenea studia influenţa substanţeĭ nervóse normale asupra unor bóle nervóse şi s'a constatat reacţiunea particulară a leproşilor faţă cu tuberculina. Aicĭ s'a descoperit proprietatea substanţeĭ nervóse de a combate şi de a vindeca anumite bóle nervóse.

c) *In secţia bacteriologică* s'a constatat existenţa şi lăţirea lepreĭ şi formele sub care se presintă malaria in România; apoĭ s'a maĭ constatat: natura infecţiunelor bilióse, a abcesuluĭ ficatuluĭ, a unor forme de infecţiunĭ intestinale şi a unor forme particulare de pemfigus. Apoĭ bacilul influenţeĭ, recunoscut de Pfeiffer ca specific al influenţeĭ, o intrégă serie de asociaţiunĭ bateriene care jócă un rol insemnat in bronchită. Tot aci s'a stabilit microbiĭ infecţiuneĭ emoragice aĭ scorbutuluĭ, aĭ noneĭ etc., şi s'aŭ găsit mijlóce eficace de desinfecţiune pentru unele bóle infecţióse maĭ cu sémă pentru difterie. In fine aicĭ s'a studiat structură fină a bacterielor şi a asociaţiunelor bacteriene, atât de importante in maĭ tóte bólele infecţióse.

d) *In secţia chimică* a institutuluĭ s'aŭ studiat cu deamĕnuntul principiele filtraţiuneĭ apeĭ şi maĭ cu sémă s'a stabilit principiul sterilisăreĭ prin precipitare. S'aŭ maĭ făcut studiĭ intinse asupra produselor de secreţiune ale bacterielor, răpciugeĭ, tuberculoseĭ, sa inventat Morvina etc.

e) *In secţia patologică* s'a făcut, cu resultate surprinzétóre studiul cadavrelór de la spitale; prin acest studiŭ s'a elucidat numĕrul neaşteptat al colonielor bacteriene, precum şi starea invaţiuneĭ bacteriene in bólele neinfecţióse şi decĭ s'a putut trage incheieri asupra varietăţilor şi limitelor de variabilitate a bacterielor, studiate de aprópe in: septicemiĭ, in pneumoniĭ, in scarlatină, in febră tifoidă şi in infecţiunele emoragice. Apoĭ tot in acéstă secţiune s'aŭ maĭ făcut studiĭ amănunţite asupra patologieĭ sistem nervos şi istologieĭ patologice a terminaţiunelor nervóse in muşchĭ, asupra geneseĭ tumorilor precum şi a altor diférite bóle.

E bine inţeles că nu se pot enumera tóte lucrările, dar

www.dacoromanica.ro

cele spuse sunt de ajuns pentru a arĕta ce direcţiune urmăresce acest institut de stat pentru a-şĭ face datoria faţă de serviciul sanitar şi de sciinţă.

România e un pămênt virgin pentru asemenea instituţiunĭ şi pentru cercetările în acéstă ramură, pentru că există puţine prejudiciĭ orĭ privilegiĭ care să le opună pedică; a fost

Dr. G. Robin
Şeful Laboratoruluĭ de la spitalul Filantropia; Asistent în secţiunea de Bacteriologie.

decĭ posibil, ca acest institut să se desvolte în libertate şi să-şĭ pună în evidenţă însemnătatea sa. După o activitate de aşa puţinĭ anĭ, convingerea despre însemnătatea practică a acestuĭ institut a pătruns în tóte clasele societăţeĭ; fie-care, se supune cu bună voinţă prescripţiunelor sanitare când plécă din acest institut. Pentru tóte aceste strălucite resul-

www.dacoromanica.ro

tate corpurile legiuitóre s'aŭ grăbit a'ĭ acorda tóte mijlócele trebuitóre pentru menţinere şi desvoltare.

Resultatul cel maĭ însemnat al activităţeĭ institutuluĭ e de sigur de ordin didactic. Nu numaĭ studenţiĭ şi mediciĭ practicĭ, funcţiooarĭ, aŭ căpătat o basă solidă pentru meseria lor, dar înţelegerea principielor igienice referitóre la educaţiune, la locuinţă, la hrană, la obiceiurile şi ocupaţiunele ţilnice, la mĕsurile speciale pentru prevenirea bólelor, incep a pătrunde în clasele culte.

Direcţiunea institutuluĭ şi ajutórele sale fac în cursul anuluĭ cursurĭ practice şi demonstraţiunĭ asupra bacteriologieĭ, etiologieĭ, asupra pneumonieĭ şi terapieĭ bólelor infecţióse la ómenĭ şi animale, cu specială consideraţiune a poliţieĭ sanitare în cel maĭ larg sens. Aceste cursuri sunt maĭ cu deosebire interesante, pentru medicii aflaţi în serviciul public, pentru doctoranţĭ, architecţĭ, inginerĭ, funcţionarĭ administrativĭ şi studenţĭ [1]). Pentru aceştĭ din urmă însă, nu remâne de o cam dată de cât un *pium desiderium*; căcĭ numaĭ atunci va căpeta institutul acest vast cerc de activitate, când se va generalisa convincţiunea că în timp de pace, lupta pentru sănătatea ómenilor e datoria cea maĭ însemnată şi cea maĭ fructiferă a omuluĭ, şi că acésta póte fi dusă numaĭ de specialiştĭ [2]).

Am spus maĭ sus, că institutul de patologie şi bacteriologie costă aprópe un milion; cât priveşte însă întreţinerea şi vitalitatea sa nu numaĭ că nu reclamă nicĭ un sacrificiŭ de la stat, dar îĭ aduce şi folos şi anume:

a) Serul antidifteric, precum în institut, aduce servicii imense prin reducerea mortalităţeĭ de anghină difterică de la 80% la 10% aducênd statuluĭ un profit de leĭ . . . . . 60.000.—

b) Tratamentul antirabic prin mijlocul căruia să vindecă în fie-care an 800 persóne muşcate de animale turbate, realiséză o economie cam de . . 20.000.—

c) Serul antitetanic, tuberculina, maleina, serurile maĭ puţin căutate, tóte analisele făcute la diferite calităţĭ de ape, diagnosticul diferitelor bolĭ la

Report . . . 80.000.—

1) Analele Academieĭ române op. cit. pag. 406—407.

2) La Presse médicale No. 99 din 11 Decembre 1901.

www.dacoromanica.ro

Transport . . . 80.000.—

omenĭ şi animale stabilite in institut pentru tótă ţara face ţărei o economie de la 20 000 la . . . . . 30.000.—

Total . . 110.000.—

Ministerul cultelor şi instrucţiuneĭ publice cheltuesce cu intreţinerea institutuluĭ, 38640 leĭ pentru personal si 10.000 pentru material . . . . . 48.640.—

Total rĕmas . . 61.360.—

Vedem decĭ că institutul nu costă nimic pe stat ci din contră 'I aduce un profit aprópe indoit de cât cheltuesce cu intreţinerea luĭ [1]).

Profesorul dr. Victor Babeş

Membru al Academieĭ Române, profesor universitar director al institutuluĭ de Patologie şi Bacteriologie. Membru corespondent al Academieĭ de medicină din Paris şi oficier al Legiuneĭ de onóre etc., etc.

Este fiul d-luĭ Vicenţiu Babeş unul dintre fruntaşiĭ românĭ transilvăneni.

Dr. Babeş este născut la Viena in 1854 şi-a făcut studiele la Buda Pesta şi apoĭ la Viena, unde a obţinut şi gradul de Doctor. A fost timp de 10 anĭ asistent de anatomie patologică apoĭ privat docent la Buda-Petsa. Fiind trimis in strĕinătate

1) Vedĭ budgetul ministeruluĭ instrucţiuneĭ pe exerciţiul 1901—1902.

www.dacoromanica.ro

de guvernul unguresc a lucrat la Pasteur apoĭ la Virchow, la Koch şi la Kornil. In 1883, este chemat ca profesor la facultatea de medicină din Buda-Pesta, iar în 1887, camerile şi guvernul român îl chiamă la Bucurescĭ pentru ocuparea catedreĭ de Patologie şi Bacteriologie şi în acelaşĭ tim ca director al Instituiuluĭ de Patologie şi Bacteriologie, pe care guvernul infiinţéză prin stăruinţele luĭ. Acest institut a devenit de un renume european. Intre lucrările sale se pot menţiona: *Constatarea naturei vasculare a unor bóle ale măduveĭ*; acea a originei neoplasice a unor scleroze (1897). Prima descriere a bacilului morveĭ (1880). Descoperirea microbuluĭ sudóreĭ roşiĭ; constatarea pătrunderei baccilului cărbuneluĭ prin mucosa stomachală neatinsă (1880); acea a pătrunderei de la suprafaţa pieleĭ, a baccililor lepreĭ prîn foliculi piloşĭ etc. etc., in fine marea lucrare: *Bacteriele* in colaboraţie cu profesorul Cornil, a fost tradusă in maĭ multe limbĭ europene.

De la apariţiunea ultimeĭ ediţiuniĭ a acesteĭ lucrărĭ d-l Dr. Babeş a publicat analele institut. de Patologie şi Bacteriologie în românesce şi franţuzesce, care conţin un mare numer de lucrărĭ original. Este dificil a menţiona tóte publicaţiunile d-luĭ profesor Babeş şi apoĭ cred inutil de a trece aicĭ chiar pe cele principale, de óre-ce le-am menţionat in darer de sémă ce am făcut asupra institutuluĭ de sub a d-sale conducere. Streiniĭ orĭ de câte orĭ scriu de dânsul, îl pun printre «Les maitres de la Medicine» onóre care se resfrânge nu numaĭ asupra d-sale ci şi asupra ţĕreĭ. A fost chemat la alte catedre din strĕtnătate, dar a preferat să rămână printre aĭ săĭ şi bine a făcut.

Dl. profesor Dr. Babeş este membru al Academieĭ Române şi încă unuĭ dintre ceĭ maĭ harnicĭ şi maĭ productivĭ; membru corespondent al Academieĭ de medicină din Paris şi oficier al Legiuneĭ de onóre [1]) etc.

Dr. Aurel Babeş

Şeful secţiuneĭ de chimie de la Institutul de Bacteriologie. Este fiul prim născut al d luĭ Vicenţiu Babeş şi deci frate maĭ mare al d-luĭ profesor Victor Babeş. Născut in Viena în 1856 unde şi-a inceput studiile, le-a terminat la Universi-

1) Veţi la Medicine moderne journal d'informations medicales şi Enciclopedia Română de dr, Diaconovich. Sibiu I.

www.dacoromanica.ro

tatea şi şi şcóla Politecnică din Buda Pesta. Este dr. în filosofie şi chimist renumit; dexteritatea practică în chimie şi a. însuşit'o la Heidelberg în laboratorul celebrului Bunsen; a venit în România in 1884, unde ocupă postul de profesor la. şcóla de medicină vetertnară superióră şi de şef al lucrărilor chimice în institutul de care ne ocupăm. D-rul Aurel Babeş s'a distins prin lucrările sale asupra apeĭ de bĕut şi a inventat cunoscutul «sterilisator Babeş». Pe terenul toxinelor bacteriene a inventat morvina [1]).

D-niĭ; Dr. Emil Pop, şeful secţiuneĭ vaccinaţiunilor care cuprinde tratamentul antirabic şi prepararea diferitelor se-

Dr. Emil Pop

rurĭ ca antidifteric, antirabic etc., cavaler al Ordinuluĭ Coróneĭ României.

Doctor G. Robin, şeful laboratoruluĭ de la spitalul Filantropia. Asistent în secţiiunea de bacteriologie.

Doctor C. Bacaloglu, fost intern al spitalelor din Paris, şi laureat al facultăţeĭ de Medicină din Paris şeful secţiuneĭ anatomo-patologice.

Medic-veterinar Paul Riegler. prefesor la şcóla superióră de medicină veterinară, şeful secţiuneĭ de bacteriologie.

1) Dr. Diaconovich Enciclopedia Română I freg. 343.

www.dacoromanica.ro

Doctdrul S. Baroncea, fost intern la spitalul Brâncovenesc asistent în secţiunea de Anatomiĕ patologică.

D-ra doctor E. Densuşianu, asistentă în secţiunea de anatomie patologică.

Catedra de medicină legală

Când nemuritorul dr. Carol Davila a înfiinţat pentru prima óră şcóla de Mica chirurgie de la Mihaiŭ-Vodă—devenită în curênd şcóla Naţională de medicină şi farmacie—a prevĕdut în primul eĭ program şi catedra de medicină legală pe care o încredinţa d rulu Atanasovicĭ.

In 1868 s'a înfiinţat consiliul medical superior; s'a schimbat titlul medicilor fisicĭ—cum se dicea în Austria—în medicĭ de oraş, judeţ şi plasă fiind însărcinaţĭ şi cu lucrărĭ medico-legale. Tot atuncĭ s'a înfiinţat pe lângă ministerul de interne un post de medic legist şi s'a încredinţat d-luĭ profesor dr. I. Felix, apoĭ d-ruluĭ Marcovicĭ şi în fine profesoruluĭ Atanasovicĭ—care era şi profesor de medicină legală. Tot în anul 1862 s'a pub icat şi primele lecţiunĭ de medicină legală de către un distins student N. Măldărescu, actualul decan al facultăţeĭ de medicină.

Pentru motive de personalităţĭ s'a suprimat postul de medic legist de la interne şi s'a reînfiinţat după cât-va timp la Justiţie, când în loc să fie numit medic legist tot profesorul de medicină legală, a fost numit un altul, ast-fel că învĕţămintul medicineĭ legale a suferit mult timp din causa lipseĭ complecte de învĕţământ practic.

La 1880, D-rul Şuţu, fiind numit la catedra de medicină legală, învĕţământul practic a reînceput să reînvieze, căcĭ d-sa a cerut ministeruluĭ de justiţie să oblige pe medicul legist, ca, orĭ de câte-orĭ are vre-o autopsie medico-legală de făcut, să permită şi studenţilor să asiste.

Profesoruluĭ Şuţu prin urmare îĭ revine meritul de a fi reînceput lucrările practice şi de a învinge tóte obstacolele, alergênd cu studenţiĭ din spital în spital, pe unde era de făcut câte o autopsie medico-legală.

D-rul Şuţu, era titular şi al catedreĭ de bólele mintale; în urmă desvoltăreĭ ce a luat în anĭ din urmă medicina la noĭ, s'a separat catedra de medicină legală, de cea a bólelor

www.dacoromanica.ro

mentale şi dr. Şuţu optéză pentru cea din urmă. Catedra de medicină este încredinţată d-luĭ Dr. M. Minovicĭ, care stăruesce pe lângă Primăria Capitaleĭ şi ministerul de justiţie, să infiinţexe o morgă pentru a strânge pe nenărociţiĭ care cad morţĭ pe uliţă, etc., care s'a transformat în urmă într'un institut medico-legal care să servéscă pe de-oparte sciinţă medico-legală, iar pe de alta să fermenteze şi justiţia criminală, unde atât studenţiĭ medicinişti cât şi ceĭ de la drept, să'şĭ pótă căpăta cunoscinţele necesare profesiuneĭ lor şi decu ţereĭ intregĭ.

Institutul medico-legal (Morga)

S'a înfiinţat în anul 1892 de către primăria Capitaleĭ şi ministerul justiţieĭ. Primarul Pake Protopopescu şi ministrul justiţieĭ pe atuncĭ d. Alexandru Marghiloman, aŭ dat tot sprijinul lor.

Clădirea morgeĭ a costat pe comună 87 miĭ leĭ, iar pe Stat 50 miĭ, în total 137.000 miĭ leĭ. Intreţinerea eĭ costă pe Stat anual 29 miĭ leĭ.

Morga, ast-fel cum se găsesce astă-ḑĭ constitue un ideal pentru tóte statele civilisate, şi putem să ne mândrim că este singura în Europa care póte corespunde atât cerinţelor justiţieĭ, cât şi inveţământuluĭ medico-legal

Sunt state în Europa carĭ aŭ morgĭ inzestrate cu aparate frigorifere. însă le lipsesc instalaţiunĭ pentru învĕţemênt şi sunt altele carĭ aŭ instalaţiunĭ pentru inveţemênt şi le lipinstalaţiunile de aparate frigorifere.

O morgă care nu corespunde acestor douĕ cerinţĭ, adică învĕţemêntuluĭ şi justiţieĭ, nu póte fi o morgă.

Acésta este dorinţa tuturor Statelor, carĭ nu posedă institute de asemenea natură şi suntem fericiţĭ că noĭ Româniĭ ceĭ d'intâiŭ în Europa, am putut realisa acest vis.

Prima condiţiune pentru ca o morgă să pótă exista este aceea de a avea instalaţiunĭ pentru conservarea cadavrelor prin aparate frigorifere. Morga nóstră este înzestrată cu aceste aparate şi ele sunt construite după ultimele cuvinte ale sciinţeĭ. Condiţiunile ce se cer acestor aparate sunt de a conserva cadavrele fin timp indifinit şi în stare în care ele aŭ fost in morgă, precum şi o cheltuială mică pe lângă soliditatea lor.

www.dacoromanica.ro

Aparatul frigorifer a fost cumperat de la o compania italiană care 'şĭ are sediul în Paris, şi este construit după sistemul Fixary; el este basat pe recirea uneĭ băĭ de chlorure de calciŭ prin gaz amoniac liquefiat.

El a costat 30.000 leĭ cu instalarea luĭ cu tot şi întrunesce tóte condiţiunile cerute.

Întreţinerea sa pe ḑi costă 10—12 leĭ.

El nu funcţionézo de cât opt lunĭ de ḑile pe an, de óre ce în 4 lunĭ avem o temperatură fórte scăḑuté în ţara nóstră, pentru a nu avea trebuinţă de aparat.

Acest aparat produce în lăḑile unde înghéţă cadavrele 10—12° sub zero, iar în camera de expunerea cadavrelor 1+ saŭ 1.—

Cadavrele aduse la morgă, după ce li s'a făcut un examen minuţios în ceea-ce privesce îmbrăcămintea şi lesiunele ce pórtă la exterior, ele sunt introduse, în lăzile construite anume unde ele, în câte-va ore înghéţă. Cadavrele odată înghеţate, dacă sunt nerecunoscute, se introduc în camera de expunere la vederea publiculuĭ, iar celor cunoscute li se fac autopsia afară numaĭ dacă parchetul nu cere să maĭ fie păstrate în interesul investigaţiunilor sale. Cadavrele înghеţate şi nerecunoscute se pot fotografia cu înlesnire, ele fiind înghеţate pot sta în picióre rezemate. Transportarea cadavrelor se face în morgă prin ajutorul unor cărucióre de fer pe treĭ róte, care aŭ de asupra lor o tavă tot de fer asemenea pe róte şi care tavă póte fi introdusă în lăḑile de înghеţare pe rótele-eĭ.

În sala de expunere pot la nevoe să încapă 20 cadavre pentru conservare.

Acéstă sală fiind separată de sala destinată visitatorilor prin geamurĭ duble, visitatoriĭ pot vedea fără nicĭ un pericol cadavrele expuse, hainele cu care aŭ fost îmbrăcate şi pot ast-fel recunósce, dacă acestea sunt ale persónelor dispărute. pe care eĭ le caută. Tot ast-fel se pot conserva şi cadavrele ómenilor asasinaţĭ, în tot timpul instrucţiuneĭ criminalilor, şi chiar în pînă ḑiua condamnăreĭ lor, încru ce e de o mare importanţă pentru justiţie.

Graţie acestuĭ sistem se înlătură aprópe cu desĕvârşire îngroparea cadavrelor nerecunoscute. Şi chiar dacă în timpul cât ele aŭ fost expuse nu aŭ fost recunoscute, totuşĭ morga

www.dacoromanica.ro

Institutul Medico-Legal (Morga)

www.dacoromanica.ro

ii posedă hainele şi fotografia, chip după care se póte orĭ-când orienta cine-va.

Şi când, după cerinţele igienice, hainele vor trebui arse se póte păstra din ele bucăţile care se vor alătura la fotografie şi rĕmân in permanenţă expuse visitatorilor.

Cât pentru conservarea cadavrelor, — victime ale crimelor, — acésta este de un imens ajutor pentru controlarea actelor medico-legale, pentru confruntarea lor cu criminaliĭ, etc.

Cadavrele asupra cărora există bănuelĭ sunt supuse autopsieĭ inainte de a fi expuse in sala de exposiţie.

Tóte autopsiile se fac sub supravegherea imediată a judecătorilor intr'o sală destinată anume pentru aceste lucrărĭ, care instalând'o in morgă s'a amenageat după ultimele cerinţĭ ale sciinţeĭ şi atât cât spaţiul disponibil permite.

S'a căutat a se face din morgă un adeverat institut medico-legal, lucru care s'a şi realisat.

Pe lângă sălile de conservare a cadavrelor pe lângă sala de autopsie, sala de fotografie se află instalat aci un laboratoriu de microscopie, un laboratoriu de chimie, un loc pentru experienţe fisiologice, pentru prepararea pieselor anatomice ce trebuesc conservate şi pentru facerea mulagelor. Medicul neputênd transporta acasă nisce piese respingetóre şi de multe orĭ voluminóse; pe lângă acésta, aceste transportărĭ care trebuia să fie aprópe ţilnice, producênd o mulţime de inconveniente din punctul de vedere al garanţiilor legitime luate de justiţie, aceste cercetărĭ microscopice nu puteaŭ să se facă de cât in morgă.

In laboratoriul de microscopie se póte dar examina lichidele organismuluĭ, sângele, mucusul de diferite naturĭ, conţinutul stomaculuĭ, viscerele indată ce vor fi extrase din cadavre; tot aci se examinează petele de diferite naturĭ, după rufe, după vestminte, după lingeriile patuluĭ, după perdele saŭ scândurĭ etc.

In acest laboratoriu se fac asemenea cercetările spectroscopice, in casurĭ de otrăvirĭ cu oxid de carbon etc.

Acest laboratoriu este inzestrat cu tóte aparatele necesare pentru a corespunde acestor cerinţe.

In laboratoriul de chimie se fac cercetările chimice complimentare autopsiilor, cum şi primele cercetărĭ care nu sufăr nicĭ o intârziere.

www.dacoromanica.ro

Aicĭ studenţiĭ facultăţei de Medicină invaţă să facă o autopsie medico-legală, să reunéscă lesiunile spontanee, lesiunele provocate să exerciteze cu cercetările microscopice necesare pentru a deosebi petele de sânge, de spermă, de meconiŭ etc., să studieze simptomele lesiunelor determinate de diferite intoxicărĭ, a arăta presenţa uneĭ substanţe toxice in organele omuluĭ, experienţele fisiologice şi resultatele procurate de chimist, dacă există o concordanţă saŭ descordanţă, care să-ĭ permită a afirma dacă există saŭ nu o intocxicaţie, cum şi alte cestiunĭ cu totul speciale pe care studenţiĭ nu le întâlnesc la lecţiunile de clinică. Acestea sunt, pentru a nu cita de cât pe cele maĭ importante: spânzurările, strangulăriile, inecurile, avorturile, atentatele la pudóre, violul, intoxicaţiunile, infanticidele etc. Studenţiĭ maĭ invaţă aicĭ, dificultătile technice inerente orĭ-căreĭ autopsiĭ, cum şi obstacolele pe care falsele interpretărĭ ale părţeĭ interesate le ridică maĭ tot-d'auna contra mediculuĭ legist. In faţa studenţilor să pot face, tóte cercetările microscopice, care urméză de obiceiŭ asupra pieselor organismuluĭ, asupra sângeluĭ, mucusuluĭ din diferite cavităţĭ, asupra conţinutuluĭ stomaculuĭ, tóte examinările viscrilor, ale petelor, osemintelor, ale imbrăcămînteĭ, etc.

Institutul medico-legal, graţie activităţeĭ neobosituluĭ Director dr. M. Minovicĭ, este fórte bogat şi interesant in acelaş timp pentru expertisele medico-legale. Posedă o colecţiune de piese anatomice extrem de instructivă: aicĭ veḑĭ fetul de la 2 săptămânĭ până la 9 lunĭ şi copiĭ de la 10 lunĭ inainte ajungând succesiv până la etatea omuluĭ de 100 de anĭ şi astfel se transéḑă numeróse discuţiunĭ ce se ivesc. Apoĭ o colecţiune de arme, glónţe, corpurĭ ale delictelor, unde fiecare crimă işĭ are intregul séŭ istoric. de la intemeĭerea institutuluĭ, mulage, fotografiĭ şi desemnurĭ exacte de pe ránirele săvârşite, etc.

După cum vedem acést museŭ oferă studenţi'or un vast câmp de inveţăminte practice medico-legale; aicĭ se pot vedea tóte cestiunile asupra cărora medicul legist este chemat a se pronunţa [1]). Acésta este direcţiunea pe care o urmăre-

1) D-rul M. Minovicĭ, Discurs ţinut cu ocasia deschidereĭ Morgeĭ în ḑiua de 20 Decembrie 1892.

www.dacoromanica.ro

sce Institutul Medico-legal Din cele expuse până acum, vedem că catedra de medicină legală, fermentéză numaĭ diferitele ramurĭ ale medicineĭ ci şi justiţia criminală.

Prfesorul Doctor M. Minovicĭ

S'a născut la anul 1858, Iulie, in Brăila. Cursurile liciale şi le-a terminat in liceul Sf. Sava din Bucurescĭ. Obţine diploma de bacalaureat la universitatea din Iaşĭ in 1884. In 1883 obţine diploma de licenţă in farmacie. In acelaş an plécă la Paris unde studiază medicina; in 1888 obţine gradul de Doctor in Medicină din Paris. Intors in ţară este numit in 1890 medic-legist al Capitaleĭ. In 1892 este numit director al Institutuluĭ medico-legal şi director al serviciuluĭ Antropometric. In 1897 este numit profesor suplinitor al catedreĭ de medicină legală de la facultatea de Medicină. In urma presentăreĭ maĭ multor lucrărĭ sciinţifice medico-legale, a fost numit profesor cu titlul definitiv in luna Iunie 1899.

Harnic, cult şi inteligent doctorul Minovicĭ este una din acele figurĭ simpatice, care 'şĭ iubesce misiunea cu patimă. Iată cum incheie lecţiunea de inaugurare asupra importanţeĭ şi evoluţiuneĭ medicineĭ legale:

«Să nu uitaţĭ nicĭ odată domnilor—ḑice el studenţilor—că nu există misiune maĭ inaltă de cât acea a mediculuĭ chemat să se pronunţe, dacă un prevenit este vinovat saŭ nu, lucru care cere cea maĭ inaltă echitate.

«Insărcinat cu examinarea nenorociţilor, pe care o hotărâre a sa 'ĭ póte smulge de la o pedépsă infamantă, arbitru prin urmare al onóreĭ familielor, medicul, nu trebue să piardă din vedere, interesele marĭ ale societăţeĭ, pe care trebue să le respecte in acelaş grad. Ţipetele poporuluĭ, saŭ severitatea magistraţilor nu trebue să-l abată, de la sarcina sa de om de sciinţă şi martor! Datoria sa este să declare adevĕrul; societatea va face in urmă din aceste adevĕrurĭ aceia ce-ĭ va plăcea. Sunt d-lor circumstanţe nenorocite unde pasiunea se amestecă in expertisele medico-legale, unde o opiniune publică prevenită pare că voesce să apese cu influenţa sa ocultă asupra decisiuneĭ asceptate. Eĭ bine. medicul trebue să aibă energia să reziste contra acesteĭ influenţe, fără nicĭ o esitare, el trebue să depărteze tot ce-l póte abate de la calea

www.dacoromanica.ro

dréptă ce i-o indică cunoscinţele sale orĭ-care ar fi pierderile ce ar putea trage péntru el acest mod de a lucra.

«Nicĭ temerea de a displace opiniuneĭ curente, nicĭ impopularitatea ce ar putea-o dobândi pronunţându-se în sensul adevĕruluĭ, nicĭ murmurile ce le-ar putea ridica, nicĭ blamurile deschise, nicĭ desgraţia ascunsă, nimic nu trebue să influenţeze asupra hotărâreĭ unuĭ medic legist. El nu are şi nu trebue să aibă de cât o singură călăuză: *adevĕrul* şi *sciinţa*

Dr. N. I. Duma
Sub-directorul lucrărilor practice de anatomie

şi un singur judecător, *consciinţa* sa al căruĭ respuns secret să-l pótă asculta tot-d'auna în orele de linisce fără inchietudine şi fără turburare.... *Medicul înainte de a fi savant, trebue să fie un om cinstit.*

«Numaĭ aceĭ conduşĭ de acest ideal, aŭ dreptul să pórte titlul de *medicĭ legiştĭ*».

Doctorul M. Minovicĭ, nu s'a desmințit nicĭ odată.

www.dacoromanica.ro

Numerósele scrierĭ medico-legale, lectorul le póte găsĭ la Academie in cartea intitulată «Titlurile şi lucrările D-ruluĭ Minovicĭ» cum şi acele făcute sub directĭunea d-sale în Institut. Medico-legal.

Parte din foştiĭ profesorĭ aĭ facultăţeĭ de medicină:

Profesor Dr. N. Kalinderu

1835—† 1902

Născut in Bucurescĭ la 1835. A făcut studiile sale la institutul Mitilineu din Bucurescĭ şi la Paris, unde in 1853 incepu studiile sale medicale. Aci, în 1863, este primit in urma unuĭ concurs ca intern al Spitalelor din Paris. Intors in ţară, fu numit medic şef al spitaluluĭ Colentina, post pe care il ocupă pênă la 1874 când demisionă. La 1877 e numit şef de serviciŭ la spitalul Brâncovenesc, ear la 1877 in timpul resbeluluĭ este pus in capul ambulanţelor de la Turnu-Măgurele.

La 1887 D-rul Kalinderu este numit profesor de clinică medicală la Facultatea de medicină din Bucurescĭ, post pe care l'a ocupat până la mórtea sa.

Academia l'a ales in 1889 membru corespondent işĭ plătesce obştescul sfârşit la Nisa in ḑiua de 16 Aprilie a. c.

Principalele sale scrierĭ sunt: «Despre cosmetice», «Tuberculosa in raport cu unele profesiunĭ», «Epilepsia Jacksoniană», «Influenţa unor maladiĭ ale corduluĭ asupra desvoltăreĭ», «Mielită sifilitică», etc.

D-rul Kalinderu a fost un mare amator de artă şi locuinţa sa conţinea un numer insemnat de tablourĭ de preţ.

Profesor Dr. Alexandru Boicescu

1854—† 1893

Născut la 1854, în Vâlcea, studiile şi le-a făcut in ţară, apoĭ la Paris, reintors in ţară in 1878, a şi fost numit medic primar la Spitalul din Pitescĭ. Apoĭ a venit in Bucurescĭ unde fu numit şef al lucrărilor anatomice şi conservator al museuluĭ anatomic pe lângă facultatea de medicină. In 1879 fu numit medic secundar la Spitalul de copiĭ iar in 1891 profesor suplinitor la facultatea de medicină. In urma unuĭ strălucit

www.dacoromanica.ro

concurs, a fost numit cu titlul definitiv la 1 Noembrie 1892. A scris lucrărĭ medicale de o mare valóre, intre care citĕm: «Centriĭ nervoşĭ din punct de vedere anatomic» (ed. II) 1888 apoĭ «Erythemul nodos palustru» 1890, «Lecţiunĭ de clinică infantilă şi fapte clinice» 1892, vol. I, pentru care a obţinut medalia Bene-merenti cl. I. A luat parte activă in resboiul din 1877/78 dirigind spitalul militar din Slatina.

D-rul Boicescu, în flórea vêrsteĭ şi 'n puterea bărbăţieĭ

† Profesor Dr. Alexandru Boicescu

îşĭ plăti obştescul sfêrşit in 1893 in etate numaĭ de 39 anĭ. Era de o talie mijlocie c'o infăţişare blândă şi simpatică; cel maĭ neinteresat doctor din câţĭ am audit şi cunoscut; săritor la nevoile omuluĭ care făcea apel la sciinţa luĭ. Am avut ocasiunea de maĭ multe orĭ să-l aud ḑicênd ómenilor pe care nu-ĭ vĕduse şi cunoscuse nicĭ odată: «póte aĭ casă şi familie grea! ţine-ţĭ baniĭ şi'ţĭ acopere alte lipsurĭ că eŭ am cu ce

www.dacoromanica.ro

trăi, şi dacă n'aĭ cu ce să'ţĭ cumperĭ medicamente să viĭ mâine diminéţă la spital să 'ţi le daŭ de acolo.

Ast-fel de om a fost d-rul Boicescu; ţara a pierdut un bun român, facultatea de medicină un eminent profesor, familia un duios sprijin, iar ceĭ lipsiţĭ, un părinte; fie-ĭ ţĕrîna uşóră şi memoria vecĭnică.

Palatul Facultăţeĭ de Medicină

Este situat pe Bulevardul Independenţeĭ şi pe strada Carol Davila aprópe de pórta Parculuĭ Regal (Cotrocenĭ).

Acest templu al sciinţeĭ este atât de vast în cât, actualmente cuprinde cancelaria Decanuluĭ cu tóte institutele, laboratoriile, sălile de disecţie, museul anatomic, numeróse sălĭ de cursurĭ în formă de amfitétru; construcţiunea acestuĭ palat costă pe stat suma de un milion opt-sute de miĭ leĭ; este încălḑit prin calorifere şi iluminat cu electricitate.

Localurile ocupate de facultatea de medicină încă de la înfiinţarea şcóleĭ de felcerĭ de la Mihaĭ-Vodă, după cât-va timp s'c mutat la spitalul vechiŭ militar (aḑĭ Corpul II de armată). In anul 1869, Decembrie 14, s'aŭ inaugurat edificiul universităţeĭ [1]) iar in 1870 se mută şi facultatea de medicină în localul universităţeĭ [2]) şi in care a stat până in anul 1900/901 când se mută în actualul local a căreĭ fotografie o dăm la pagina 449.

1) Titu Maiorescu, Anuarul Universităţeĭ din Bucurescĭ pe 1894/95, pag. 5.
2) Sciinţă comunicată de d. General Dr. Iuliu Teodori.

www.dacoromanica.ro

PARTEA II

Moşia şi satul Lupesciĭ (sf. Elefterie)

1580—1655

CAP. I

Cum tôte lucrurile sunt schimbătóre în lumea acésta, ĭ-s'a schimbat şi numele acestuĭ sat în decursul vécurilor luând alte numirĭ potrivit cu firea ocupaţiunilor locuitorilor ce'l stăpâneaŭ. Sciam că este situat pe moşia Lupesciĭ, proprietatea M-reĭ sf. Troiţă a Raduluĭ Vodă de lângă Bucurescĭ.

Moşia Lupesciĭ se învecina cu moşia Vatra M-reĭ Cotrocenĭ; limita dintre aceste doŭe moşiĭ a fost: şanţul despărţitor — care se vede şi astă-ḑĭ,— ce plécă din strada Carol Davila—în apropiere de fundătura Leopardului şi se ridică în sus pe deal, pe la fundul baracelor unde a fost spitalul rusesc (în 1877-78)—astă-ḑĭ proprietatea Asiluluĭ Elena Dómna, tae soséua Drâgomirescilor — numită astă-ḑĭ a «Pandurilor» [1]) şi merge spre vila Cotrocenilor (bariera II) până în drumul Săreĭ, ca apoĭ ambele moşiĭ să mérgă paralel, trecând peste calea Craioveĭ (Rahoveĭ) şi se termină în valea Dobrilor (Odăei) dincóce de Măgurele [2]). Pe vale moşia Lupesciĭ se mărginesce cu Cotrocenĭĭ din Vale cu moşia Grozăvesciĭ de jos (fostă proprietate a M-reĭ sf. Sava astă-ḑĭ dărâmată, pe locul căreĭ M-rĭ s'a clădit universitatea din Bucurescĭ) cu moşia Mitropolieĭ (sf. Elefterie) şi de care este des-

1) Véḑĭ planşa No. 1.

2) Veḑĭ harta moşieĭ Lupescĭ. Binroul doc. din ministerul don eniilor.

www.dacoromanica.ro

părţită prin matca veche a Dâmboviţeĭ; merge pe sub dealul Lupescilor până la Opler şi de acolo merge învecinându-se cu moşia M-reĭ Văcărescĭ până iarăşĭ in valea Odăilor [1]).

Moşia Lupescilor a fost proprietatea Spătăreseĭ Caplea din Periş, care o vinde luĭ Alexandru Vodă fiul luĭ Mircea Ciobanul in anul 1580 pe preţ de 26.000 aspri de argint [2]).

Simţ de a mea datorie a da câte-va deslusirĭ relative la viaţa acesteĭ jupânese.

Cine e fost spătărésa Caplea din Periş?

A fost fiica mareluĭ Ban Tudosie, sora Neagăĭ Vorniceseĭ — proprietara moşielor şi satelor Grozăvescĭ de sus şi de jos [3]), — şi soţia spătaruluĭ Stan Creţulescu [4]). Fa a moscenit de la tatăl seŭ Teodosie Bânul fiul luĭ Neagoe Vornicu şi al Marieĭ Călugăriţa [5]) moşiele cu satele: I Lupescĭ [6]) de care ne ocupăm în acest studiŭ, II Netoţiĭ şi III Dragomirescĭĭ de lângă Târgovişte [7]).

In anul 7089 (1580) Noembre 24, Caplea spătarésa merge împreună cu cumnatul eĭ [8]) Mitrea Vornicul şi cere divanuluĭ ţăreĭ presidat de domnitorul Mihnea Vodă feciorul luĭ Alexandru V.v. săĭ întărească moşia Dragomirescĭĭ partea eĭ a patra parte de pretutindenea din câmp, din apă şi din deal cu viile şi din siliştea satulnĭ; pentru că acéstă moşie aŭ fost de bastină a jupâneseĭ Capleĭ din Periş, ci aŭ venit jupânésa Caplea înaintea domnieĭ méle *de aŭ dat şi aŭ înfrăţit pre cinstitul boer domnieĭ méle Mitrea vel vornic, pre acéstă maĭ sus ḑisă moşie, pe jumătate fără de nicĭ o silă, iar cea-l'altă jumătate din moşie o aŭ cumpĕrat Mitrea de la jupânésa*

1) Ibidem.

2) Archivele statuluĭ M-rea Radu Vodă pach. 10 doc. 4.

3) Veḑĭ satul Grozăvescĭ.

4) Comunicat de d. Iuliu Tuducescu archivist la archivele statuluĭ din Bucurescĭ.

5) Archivele statuluĭ M-rea Cătăluiul veḑĭ hrisovul din 1577 din 1579 Noembrie 10 şi din 1580 pentru întărirea moşiilor luĭ Stan vel spătar şi jupâneseĭ luĭ Caplea din Periş, doc. comunicate de d. G. I. Ionescu-Gion.

6) Archive M-rea Radu-Vodă pichet 48 doc. 3.

7) Archive condica Mitropolieĭ No. 1 file 42 şi v.

8) Veḑĭ doc. din 15 Iulie 1586 în colecţ. de doc. a venerabiluluĭ domn St. Greceanu.

www.dacoromanica.ro

Caplea drept 10.000 de aspri de argint cin aspri, 13,000. Şi încă aŭ dăruit un contăş cu vulpe. Si aŭ înfrăţit şi aŭ vândut însuşi jupânésa Caplea maĭ sus ḑisa moşie [1]).

Cuvântul de *înfrăţit* din acest hrisov nu trebue luat în înţelesul cum îl practicaŭ Cumaniĭ şi chiar şi ţăraniĭ noştriĭ adecă: dacă doĭ vroiaŭ să se înfrăţéscă, işĭ făceaŭ fie-care câte o înpunsătură la braţ, şi storceaŭ câte o picătura de sânge într'un pahar cu vin din care beaŭ amândouĭ, remăind prin acest ceremonial «fraţĭ de cruce» îndatorîndu-se să se ajute reciproc şi să se iubéscă ca fraţĭ în tótă viaţa lor.

In casul nostru cuvântul de înfrăţire este sinonim cu termenul juridic «a face danie cui-va, ceva» întâlnim multe cazurĭ de *înfrăţire* prin documentele vechiĭ [2]).

Intr'un hrisov din anul 1586 Iulie 15 vedem că Caplea spătarésa din Periş dăduse surorei sale Neaga şi satul Netoţiĭ [3]) de sigur tot prin înfrăţirea juridică şi póte tot în acel timp când s'aŭ înfrăţit Mitrea Vornicui. Nu cunosceam împrejurările pentru care spatarésa nóstră să desface aşa de o-dată de treĭ moşiĭ şi maĭ cu séma de Lupescĭ, care era un domeniŭ colosal în cósta apusană a Bucurescilor.

Unde era situat satul Lupescĭ ?

După ce Alexandru Vodă ḑidi M-rea sf. Troiţă şi numită maĭ târḑiŭ a Raduluĭ Vodă la anul 1568 [4]) iĭ afierosesce moşia cu satul Lupescĭ [5]).

Mihnea V. V., feciorul luĭ Alexandru V.V., prin hrisovul de la 18 Maiŭ 1580, întăresce din noŭ, conform uzuluĭ, deplina proprietate a Mânăstireĭ Raduluĭ Vodă, asupra moşieĭ şi satuluĭ Lupescĭ. Acest hrisov maĭ ne spune între altele că spătărésa Kaplea a vêndut moşia şi satul Lupescĭ luĭ Alex. Vodă care avea 13 familiĭ de rumânĭ [6]).

---

1) Archive condica Mitropolieĭ din Târgovişte 1 fila 43 şi v.

2) Archive Mitropolia ungro-vlachieĭ pachet 4 doc. 4 din 7088 (1580) Martie 12 este relativ la înfrăţirea vel. vornic. Dragomir pentru satul şi moşia Frumuşanĭ, Academieĭ române M-ss 1063 doc. de înfrăţire 2 p. 355.

3) Celecţiunaa de ḑoc. a d. St. Greceanu.

4) G. I. Ionescu-Gion istoria Bucureştilor pag. 248.

5) Archive M-rea Radu Vodă pach. 48 doc. 3.

6) Archivele Statuluĭ—Monastirea Radu-Vodă, pach 10 hrisovul 4.

www.dacoromanica.ro

E chestiunea acum, să scim în ce parte a acesteĭ moşiĭ se afla satul Lupescĭ?

La acéstă întrebare ne réspunde un hrisov dat de Constantin-Basarab-Cârnul, la 5 Maiŭ 1655, prin care confirmă din noŭ Monastireĭ Sf. Troiţă a Raduluĭ-Vodă, proprietatea asupra satuluĭ Lupescĭ, care sat este «*din susul oraşuluĭ Domnieĭ-Melc Bucurescĭ*», *tot satul, cu tot hotarul şi cu toţi româniĭ şi cu tot venitul şi cu viile şi cu morile şi cu vadurile de móră de peste tot hotarul, orĭ cât s'ar alege şi Rumâniĭ, însă să se scie pe nume: Vişan cu feciorii luĭ, Óncea, cu feciorii luĭ şi Petre cu feciorii luĭ şi Andreĭ cu feciorul Óncheĭ şi Stoica, Ţică cu feciorii şi Stoica Cocoş cu feciorii luĭ şi Stan Croitorul cu Brat (frate) luĭ Stoian cu feciorii luĭ şi Dumitru cu feciorii luĭ (în total 12 familiĭ*[1]).

Pentru că acest sat adaugă hrisovul maĭ departe şi cu Rumâniĭ cum scrie maĭ sus, fostaŭ cumperate de Alexandru cel-Bĕtrân, moşu rĕposatuluĭ Radu-Vodă, de la jupânésa Kaplea din Periş, drept 26.000 aspre de argint, dat şi miluit la Monăstirea Sf. Troiţă pentru pomană şi tot aŭ fost pe séma sfinteĭ monastirĭ cu bună-pace de atuncĭ încóce». Acest hrisov ne spune însă, în mod generic, *că satul Lupescilor se află pe apa Dâmboviţeĭ, cu viile, cu morile şi cu vaduri de móră şi că este situat «din susul oraşuluĭ Domnieĭ-mele Bucurescĭ»*. Expresiunea însă «din susul oraşuluĭ Domnieĭ-mele Bucurescĭ», indică situaţia sa cu privire la cursul Dâmboviţeĭ, adică în susul apeĭ. Dar noĭ maĭ găsim acéstă expresiune şi în alte hrisóve; aşa, într'un hrisov de la Gh. Ghika, din 10 Iunie 1660, găsim că acest voevod dă boiarinuluĭ sĕŭ Şerban Cantacuzino, II Logofĕţ, să ţie satul Cotrocenĭ din judeţul Ilfov, sat situat «*din sus de oraşul Domnieĭ-mele Bucurescĭ*»[2]; iar într'un alt hrisov de la Constantin Vodă Brâncoveanul din 2 Februarie 1706 prin care închină moşia şi satul Grozăveştĭ de sus la Monastirea Sf. Ion vedem «*că acéstă moşie este din susul oraşuluĭ Bucurescĭ*»[3]. Într'o carte de hotărnicie dată de Mihail Vodă Racoviţă în 4 Martie 1742 la 6 boerĭ hotarnicĭ, ca să hotărască moşia Sf. Mitropoliĭ «*care*

1) Archiva Monastireĭ Radu-Vodă pachet 5 hrisovul No. 6.
2) Archivele Statuluĭ. Monastirea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 doc. 9.
3) Academia Română 27 XIV.

www.dacoromanica.ro

moşie este din susul oraşuluĭ Bucurescĭ, unde-ĭ şi móra Sf. Mitropoliĭ pe Dâmboviţa» [1]) şi pe care moşie avea să se zidéscă după 5 anĭ biserica Sf. Elefterie.

Vedem decĭ că 4 sate şi moşiĭ sunt arătate că fiind situate «din susul oraşuluĭ Domnieĭ-mele Bucurescĭ şi anume:

1) Satul şi moşia Cotrocenĭ; dar pe acestea le cunóscem posiţiunea încă de la 1539.

2) Grozăvescĭĭ scim că sunt din sus de Cotrocenĭ şi documentalicesce îĭ cunóscem de la 1601.

3) Moşia Mitropolieĭ care se învecinesce spre Nord-Est

Dr. Petrini-Galaţĭ
(Catedra de clinică dermatologică şi sifiliopatică)
Director general al serv. sanitar superior

şi Est cu moşiile Cotrocenĭ şi Grozăvescĭĭ de jos, iar spre Apus cu moşia Lupescĭ de carĭ se desparte prin matca veche a Dâmboviţeĭ [2]), o cunóscem iarăş de la 1629.

Intr'un act de embatic din 15 Septembre 1830 vedem că Hariton, egumenul Cotrocenilor, dă un loc de 30 pogóne pe care se află astă-ḑĭ cimitirul Ghencea—luĭ Kir Iosif Archimandritul

1) Archivele Statuluĭ. Condica Mitropolieĭ No. 5 fila 6 v. 7 şi 8.
2) Veḑĭ hărţile Cotrocenilor.

www.dacoromanica.ro

Mitropolieĭ ; acest loc se numea «Lupesciĭ de sus»[1]) spre deosebire de Lupesciĭ de jos de care ne ocupăm.

Am ţinut fórte mult să intreb şi pe ómeniĭ ceĭ maĭ bătrânĭ din Cotrocenĭ şi Sf. Elefterie dacă aŭ auḑit vorbindu-se de un sat situat pe acolo cu numele de Lupescĭ, şi mi-a spus toţĭ că niciĭ n'aŭ auḑit măcar vorbindu-se ; eĭ insă aveaŭ dreptate, după cum vom vedea maĭ departe.

In urma celor expuse maĭ sus, ezpresiunile din hrisovul Cârnuluĭ «că satul Lupesciĭ se află pe apa Dâmboviţeĭ, cu viile, cu moşiile, cu vadurile de móră şi că este situat din «şusul oraşuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ» din generice — cum am ḑis maĭ sus — devin topice şi decĭ sigure ; motivele :

1) Satul Lupesciĭ n'a putut fi situat pe locul unde se află astă-ḑĭ Cotrocenĭ din vale, de óre-ce acest loc era acoperit de păduriĭ seculare «şi a cumpĕrat M. S. Şerban Vodă ne spun documentele timpuluĭ un codru de loc din moşia Lupescilor de la Parthenie egumenul Monăstireĭ Raduluĭ Vodă [2]).

2) Intre hotarul moşielor Cotrocenĭ şi Mitropolieĭ intră un colţ al moşieĭ Grozăvesciĭ de jos proprietatea Monăstireĭ Sf. Sava şi care se mărginesce direct cu moşia Lupescilor, până în apropierea Vieĭ Brâncovénuluĭ.

3) Pe partea dréptă a Dâmboviţeĭ se afla moşia Mitropolieĭ pe care s'aŭ zidit maĭ târḑiu biserica sf. Elefterie.

4) Lupesciĭ de sus sat infiinţat pe la inceputul secoluluĭ trecut [3]) se afla prin imprejurimile cimitiruluĭ Ghencea decĭ:

Satul Lupesciĭ de jos saŭ după documnnte numaĭ Lupesciĭ, a fost situat pe partea stângă a Dâmboviţeĭ şi anume pe porţiunea dintre Grădina d-r Davila (aḑĭ propriet. colonel Perticari) până sub délul Opler, in care se cuprindea şi grădina Şiestadt, şi o parte din cartierul Rignault şi mărginindu-se cu Dâmboviţa şi «Livedea Gospod», situaţiunea topografică a Satuluĭ Lupesciĭ corespunde exact cu preţiósele indicaţiunĭ ce ni le dă Hrisovul luĭ Const. Vodă Basarab Cârnul şi moriĭe cu vadurile de móra, pe locuĭ unde maĭ târziu s'aŭ construit móra Notagielor [4]) d-l Ghiţă Constantinescu din mahalaua sf. Elefterie, 'mi-a spus că pe locul unde sunt astă-ḑĭ casele sale,

1) Biblioteca Parochieĭ Cotrocenĭ doc. 6 (orig, grec cu trad. română).

2) Veḑĭ Cotrocenii din Vale.

3) După mărturia Pr. Hristachi Mariţescu paroh al bisericeĭ Ghencea.

4) Veḑĭ Cuartierul Rignault.

www.dacoromanica.ro

a fost acolo când-va o móră; că săpând terenul pentru facerea unei pimniţe, a dat peste nesce stâlpi de móră.

Morile şi cu Vadurile de móră despre care vorbesce hrisovul, sus amintit—aŭ trebuit să fie in apropierea satului, de şi în documentele anterióre celui citat ale moşiei Lupescilor mi se amintesce despre »morí cu vaduri de móră».

Decí móra n'a putut fi in altă parte de cât pe locul unde maí târdiŭ G. Bönches, a construit móra Notagielor saŭ prin apropiere. O altă móră a fost pe locul unde se află astă-dí proprietatea d-luí Ghiţă Constantinescu după cum am spus maí sus.

De altmintirlea întemeierea satului Lupescií, o găsim în raţiunea infiinţăreí tuturor satelor şi oraşelor adică: ómenii se aşezaŭ pe marginea apelor şi în apropierea pădurilor in locurí întărite maí mult saŭ maí puţin naturale cărora le servém nu numaí pentru necesităţile lor dilnice, ci şi pentru adăpost in timp de pericol şi constatăm că aceste treí condiţiunĭ eraŭ pe deplin satisfăcute pentru locuitorí din Lupescií şi Cotrocení; şi dacă aceste două sate nu s'aŭ populat în conformitate cu avantagiele ce le oferea firea topografică a terenului, apoí acésta nu este vina lor, ci a fatalităţeí vremurilor şi a grelelor imprejurărí prin care aŭ trecut ţara şi Capitala în general, iar Cotrocení şi Lupescií in special. Pitorésca posiţiunea de la Cotrocení a fost râvnită şi de alţií maí puternicí şi de aicí însemnătatea istorică a acesteí localităţí.

Fasele prin care a trecut satul Lupescií

1655—1791

După ce am stabilit topografia satului Lupescí, să'í urmărim istoricul maí departe; vedem că acest sat n'a dispărut ci i s'a schimbat numaí numele conform cu firea ocupaţiunilor locuitorilor, iar maí târdiu, a jucat un rol decisiv, influenţa religiósă. Când acest sat s'a schimbat numele de Lupescií în cel de *Cărămidarí?* nu scim; scim însă că cu acest nume il găsim intr'un document din anul 1744 Noembrie 25 [1]). Numele de cărămidarí se intindea şi asupra Cotrocenilor din vale până la 1791 [2]). Iar de la 1814 şi asupra Grozăveştilor, în

1) Condica moşiei Stolnicii i Balaciul colecţ. de doc-a d-luí Ştefar Greceanu.
2) Veḑi planşa No. 1.

www.dacoromanica.ro

urma unuĭ pitac — cred — a luĭ Caragea care hotăra că toţĭ cărămidariĭ să fie scoşĭ afară din Bucurescĭ [1]) şi de atuncĭ Grozăvesciĭ aŭ rămas şi până aḑĭ cu numele de cărămidariĭ de sus.

Cotroceniĭ din vale, cu timpul s'a redobândit iar numele sĕŭ vechiŭ.

Cărămidariĭ, altă dată Lupescĭ, din causa renumeluĭ icóneĭ sf. Elefterie, a trebuit să'şĭ schimbe numele de cărămidariĭ în cel de sf. Elefterie, pe care'l păstrézĕ până astă-ḑĭ. Iată pentru ce ómeniĭ bătrâniĭ din Cotroceni şi sf. Elefterie nu-şĭ sciŭ despre existenţă prin aceste părţĭ a unuĭ sat Lupesciĭ.

Actuala mahala a sf. Elefterie, este situată pe două moşiĭ monăstirescĭ şi anume I) pe moşia sfinteĭ Mitropoliĭ şi II pe moşia Lupesci, ambele dispărţite prin matca veche a Dâmboviteĭ şi pe marginea căreia, din stânga Dâmboviţeĭ am găsit vechiul sat Lupesciĭ, despre care am vorbit. Venim să vorbim acum, despre moşia Mitropolieĭ şi pe care s'a construit biserica Sf. Elefterie al căruĭ nume s'a intins peste întréga mahala, iar maĭ târḑiŭ a devenit o suburbie bine populată a Capitaleĭ.

Moşia Mitropolieĭ şi morile Vlădicĕĭ

1629—1747.

Cu mult înainte de Mateiŭ Basarab, Domnitoriĭ obicĭnuiaŭ a sta iarna la Târgovişte iar vara la Bucurescĭ, în care timp, eĭ eraŭ urmaţĭ de Divan şi decĭ trebuia să fie şi o Mitropolie in a II capitală.

Mitropolia din Târgovişte avea ca tóte cele-l'alte Mŏnăstirĭ averĭ colosale: Moşiĭ, case, viĭ, liveḑĭ, rumânĭ, ţiganĭ şi maĭ multe puţurĭ cu păcură. Tóte aceste avuţiĭ eraŭ parte afierosite de diferiţĭ buniĭ creştinĭ, iar parte cumpărate de Mitropoliţiĭ ţĕreĭ după vremurĭ [2]).

Mitropolia din a II capitală Bucurescĭ, căre era pe atuncĭ la Sf. Gheorghe Vechiŭ, n'avea nimic saŭ aprópe nimic şi pentru aceste motive Mitropolitul Ungrovlachieĭ Grigorie «ar

1) Veḑĭ cărămidarĭ de sus.

2) Archivele Statuluĭ, Condica Mitropolieĭ No. 1, este plină de asemenea daniĭ şi cumpărăturĭ.

www.dacoromanica.ro

fi cerşit în anul 7137 (1629) de la răposatul Alexandru Vodă Iliaş acest vad de móră şi cu locul fiind fost domnéscă de au făcut Vlădicu Grigorie morĭ şi grădină şi vĭĭ pentru hrana şi întărirea sf. Mitropolĭĭ şi M. S. Alexandru-Vodă poménă; şi după cererea Sf. Sale.... M. S. i-aŭ dat acest vad de móră şi cu locul cât coprinde. Şi-aŭ făcut şi cartea M. S. de danie la sf. Mitropolie, scrisa cu mare blestem ca să nu se strămute în vecĭ [1]).

Mitropolitul Grigorie face o móră cunoscută sub numele de «móră» orĭ morile Vlădicăĭ, dărămate pe la 1864. După cererea sf. Mitropolĭĭ, Mihail Vodă Racoviţă la 26 Februarie 7250 (1742) ordonă luĭ Andronachi bevvel Stolnic că împreună cu alţĭ 3 boerĭ să mérgă spre a hotărî moşia sf. Mitropolĭĭ, care «este din susul oraşuluĭ Bucurescĭ pe Dâmboviţa unde este şi móra sf. Mitropolĭĭ». Acéstă moşie să hotărăsce pe din jos cu livedea Domnéscă, iar pe din sus cu moşia Monăstireĭ sf. Sava. La acéstă delimitare a fost faţă Sf. Sa Părintele Mitropolit Kir Neofit [2]).

Era obiceiul, că de câte orĭ să făcea delimitarea uneĭ moşiĭ, să citea la faţa loculuĭ tóte chrisóvele domnescĭ privitóre la drepturile reclamantuluĭ. Odată formalităţile fiind împlinite, boerĭĭ rînduiţĭ procedaŭ la hotărnicie. «Decĭ noĭ—dic boerĭĭ—după citirea chrisovuluĭ am pus piatră hotar de către livedea domnéscă din josul Moreĭ—(móra Vlădicăĭ a fost ceva maĭ la vale de podul sf. Elefterie) — în dreptul unde cotesce Dâmboviţa (veche) şi am pus piatra» adică între şcóla Veterinară şi strada «Mihail Cogâlniceanu» din cartierul Rignault). Care piatră caută pe lângă gardul Livedeĭ domnescĭ în deal şi s'aŭ pus piatră lângă drum. Şi de acolo am mers despre hotarul ce are Mŏnăstirea Sf. Sava de către sf. Mitropolie şi citind chrisovul reposatuluĭ Constantin Vodă Brâncoveanu, de hotărnicia moşieĭ Monăstireĭ şi cartea boerilor hotarnicĭ, scria cum că a fost o salcie însemnată în loc de hotar în marginea Dâmboviţeĭ şi mergênd noĭ acolo, împreună cu Sf. Sa Mitropolitul şi cu egumenul Monăstireĭ (sf. Sava) şi cu alţĭ mulţĭ locuitorĭ d'inprejur la acea salcie, am pus piatră, care piatră caută drept în iazul de pământ ce aŭ fost făcut de

1) Archivele Statuluĭ, Condica Mitropolieĭ No. 5, fila 6—8.

2) Archivele Statuluĭ, Condica Mitropolieĭ, loc. cit.

www.dacoromanica.ro

reposatul Şerban V. Cantacuzio. Şi pă iaz în jos până la o cruce mică de piatră în mijlocul drumuluĭ, şi de la acea cruce în jos spre Bucurescĭ prin case până la piatra ce s'aŭ pus în deal hotar lângă drum de către livedea domnéscă şi între acestaşĭ chip puind pietrele şi semnele pe la locurile care s'aŭ numit maĭ sus cu sluga domnéscă Constantin f-torĭ portar. Am dat acéstă carte a nóstră la mâna sf. Sale Părintele Mitropolit Kir Neofit, leat 7250 (1742), Martie 4 [1]). Din actul acesta de hotărnicie vedem că locul Mitropolieĭ se întindea între livedea Gospod pe unde este astă-dĭ Vasile Sdrafcu, în jos până pe la curtea arsă (Arsenal), tótă partea coprinsă între strada Sf. Elefterie, trecea prin podul de pământ (adĭ calea Plevneĭ) mergea până în dreptul cazărmeĭ Malmaion şi-n aproprierea poduluĭ de adĭ de la Cotrocenĭ unde odinióră era móra Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ numită Păliciŭ, în care loc se coprindea maidanul reservat astă-dĭ pentru construcţiunea găreĭ centrale după hotarul moşiĭ Monăstireĭ Sf. Sava. Cât privesce însă pentru Sf. Elefterie era numaĭ locul coprins în aşa dişa insulă a Dâmboviţeĭ după cum o numesc Sulzer.

Biserica Sf. Elefterie şi Diata luĭ Constantin sin Maxim Cupeţul

Un negustor fórte bogat numit Constantin sin Maxim Cupeţul [2]) de profesie cupeţ sau neguţător, avea 2 prăvaliĭ una pe uliţa Colţeĭ şi alta în Mărgelarĭ [3]) murind, şi fiind fără moştenitorĭ lasă tótă averea luĭ sf. Mitropoliĭ din Bucurescĭ orânduind prin diata ca executorĭ testamentarĭ aĭ dorinţeĭ sale in calitatede epitropĭ pe mitropolitul ţăreĭ kir Ştefan şi din rudele sale maĭ apropiate pe Panait şi Andreĭ unchiĭ luĭ.

Prin acea diata se maĭ orânduia «ca să se facă o biserica de piatră aicĭ în Bucurescĭ, unde va socoti sfinţia sa mitropolitul Kir Ştefan, cu tóte câte trebuesc bisericeĭ», lăsând şi danie aceleĭ bisericĭ pentru chivernisélă, după cum în diata să arată pre larg. «După mórtea luĭ Consta· tin sin Maxim s'a sculat Grigore Groḑea, cumnatul luĭ Constantin sin Maxim cu gâlcévă asupra luĭ Panait şi Andreĭ epitropĭ, ḑicând că aŭ

1) Archivele statuluĭ Condica V a Mitropolituluĭ fila 6—8.

2) Se află înmormântat în biserica Colţeĭ idem 184.

3) Archivele statuluĭ, condica Mitropolieĭ V, fila 45.

www.dacoromanica.ro

făcut diata după voia și pofta lor, că ne fiind el față, de acea nu l'aŭ pus și pe el epitrop». După ce dă jalbă la divan este și el introdus în epitropie. «Acești epitropĭ n'aŭ putut să se înțelégă între dânșiĭ, căutând fie-care cu viclenie să se înșele unul pe altul și să răpțéscă de ale mortuluĭ cele ce socotéŭ că vor fi de folosul lor.» Și domnitorul vĕdĕnd neînțelegerea lor și arătându'ĭ mitropolitul prin deosebita anafora că epitropiĭ dorind numaĭ să fure, pune pe mitropolitul Kir Ștefan epitrop, «după cum mortul a fost lăsat prin diată» mitropolitul neputându-se ocupa de aprópe cu acéstă chestiune

Dr. C. I. Istrati
Fost Profesor la Asilul Elena Dómna, fost Ministru, actualmente profesor la Facultatea de științe din Bucurescĭ.

cere ca să'ĭ dea ca ajutor pe o rudă a mortuluĭ și 'ĭ dă pe Andreĭ ca să'ĭ pregătéscă lucrările. Murind mitropolitul Ștefan îĭ urmézăîn loc Kir Neofit, care ia epitropia reposatuluĭ Constantin sin Maxim «și urmând după aședământul mortuluĭ ce a lăsat în diată ca să facă biserica de piatră dintre aleaceluĭ *mort Constantin sin Maxim*, s'aŭ și făcut aci în Bucurescĭ pe moșia sfinteĭ mitropoliĭ acea biserică de piatră unde se cinstesce și să prăznuesce sfântuluĭ sfințit mucenic Elefterie și sfântuluĭ mareluĭ mucenic Gheorghe, după cum mortul a fost lăsat cu sufletul luĭ, dând și bisericeĭ prin diata 2

www.dacoromanica.ro

rânduri de odăjdii, o cădelniță de argint, discopoter de argint candele de argint, tóte cărțile trebuitóre, impreună cu 10 pogóne de vie în délul Sărbenilor, cu pământul lor din via care aŭ fost lăsat și epitropilor, o prăvălie de mărgelarie în care are sfânta mitropolie jumătate loc cu venitul viei și chiria prăvăliei, să se ingrijéscă biserica de céră de undelemn peste an, iar în ziua chramului bisericei și a doua zi, să slujéscă arhireul cu parastas și să se dea 12 taleri ostenélă la arhiereŭ și pentru parastas să se cumpere 8 ocale facliĭ de céră și cu taleri 12 să imbrace saraci; pentru hrana săracilor să se cheltuiască 18 taleri și 50 vedre de vin; și iar a mai lăsat mortului prin diata, o prăvălie de mătăsării cu taraba de peste uliță cu locurile lui și din chiriele lui să se facă mortului parastas pe fie-care an cu taleri 18. «Socotitam domnià mea zice hrisovul lui Grigore Ghika dat în 22 Iunie, anul 7256 (1748) [1] ca să se păzéscă pururea acest așezământ și am orânduit ca să fie acésta biserica metoc al Sf. mitropoliĭ cu tóte ale eĭ câte sunt afierosite; că sfinția sa mitropolitul țăreĭ să aibă purtare de grijă ca să păzească tótă orânduiala ce srie mai sus»[2].

Din cele expuse până acum, reese urmetórele fapte:

I. Că pe locul mitropolieĭ nu exista de cât biserica sf. Elefterie, casele preoților la care trebue să mai adăogăm și pe ale Filipescilor, despre carĭ vom vorbi mai departe;

II. Locuitoriĭ carĭ eraŭ imprejurul moșieĭ mitropolieĭ nu pot fi alțiĭ de cât locuitoriĭ vechiului sat Lupesci, despre care pomenesce hrisovul lui Constantin Basarabul Cârnul; și dacă acum nu se mai amintesce numele de Lupesci, causa residă acolo, după cum am véḑut, că incă înainte de 1744 în părțile din valea Cotrocenilor și Lupescilor, incepênd a se face cărămidă, satele aŭ luat numele de Cărămidarĭ [3], cu care nume il găsim până la 1791 [4].

III. După ce icóna de la sf. Elefterie își căpetă reputațiunea de *minuni făcetóre*, incetéză de a mai fi numită Cărămidarĭ, luând pe cel de «mahalaua sf. Elefterie» încă înainte de 1804.

---

1) Condica Mitropolieĭ V fila 7—9

2) Arhivele Statuluĭ, condica Mitropolieĭ V, fila 13 și 13 v.

3) Colecțiunea de documente a d-luĭ Ștefan Greceanu.

4) Vedĭ harta No. 1.

www.dacoromanica.ro

Privilegiile acordate de diferiţi Domnitori bisericei sf. Elefterie

Domnii fanarioţi ca şi vechii voivoḑi ai ţărilor Române miluiaŭ şi ei bisericile fie cu moşii, liveḑi, scutelnici, cum şi cu alte privilegii, cu scutiri de văcărit, de oerit, gostinărit, de găleata cu fên, de óie saŭ de fumărit, de navlon şi de de alte angarale ce cădeaŭ peste ticăloşii supuşi ai domniei lor ; schitul sf. Elefterie in calitate de metoh al mitropoliei a avut o mulţime de scutiri şi privilegii date de unii Domni şi confirmate de urmaşii lor, aşa : Mihail C-tin Şuţu vv., prin hrisovul din 22 Noembre 1792, îi acordă a «ţinea liude 15 poslujnici, pentru ajutorul şi poslusania la trebuinţele ce are, cari ómeni vor fi in pace şi nesuppăraţi de tóte dajdiile şi angariile ce vor eşi de la visterie şi de la cămara domnéscă, aşişderea şi cele-l'alte scutiri ce va avea acest schit, să fie nesupărate, insă 300 oi de oerit, stupi şi rimători de dijmărit, vinul ce va face de vinărici şi o pivniţă aici in Bucuresci apărată de fumărit, de căminărit, de vin domnesc şi de ortul vătăşesc. Doi preoţi şi un diacon şi doi cântăreţi scutiţi de tóte dăjdiile ce ies peste an, pe toţi ceî-l'alţi, cum şi casele lor, şi drepte bucatele lor să fie apărate».

«Aceste miluiri aŭ fost acordate incă de Nicolae Caragea V.V. cu cartea M. S. ot leat 1783 Martie 5. Inoirea acestor mili a fost făcută după rugăciunea mitropolituluî şi a mareluî vistier N. Brâncoveanu [1]).

Chrisovul acesta a fost confirmat şi de Mihail Vodă Şuţu cu hrisovul din 1783 Noembrie 22. Apoi de Alexandrŭ C-tin Moruzi, cu hrisovul din 30 Iunie 1793 [2]), de Al. Ipsilante cu hrisovul din 1797 Martie 5 [3]) De Hangeri prin hrisovul din 18 Ghenarie 1799, in care pomenesce de 25 luide in loc de 15, de 2 prăvălii in Bucuresci in loc de 1. mai dând 100 de talere, 50 pentru praznicul sf. Elefterie, 50 pentru praznicul st. George, «are să fie pentru unt-de-lemn, tămâe şi făcliî [4]).

1) V. A. Ureche, Ist. Românilor IV, pag. 94—95.
2) V. A. Ureche, Ist. Românilor VI, pag. 90—91.
3) V. A. Ureche, Ist. Românilor VII, pag. 301.
4) V. A. Ureche, ibidem, pag. 375.

www.dacoromanica.ro

Biserica Sf. Elefteriu.—A fost constituită in 1747 in mijlocul unei păduri seculare [1]) care era inconjurată de tóte părţile de apa Dâmboviţei, remânênd numai despre morile Vlădicei o ingustă limbă de pământ unde bucureşteniĭ mai târziŭ mergeaŭ să dea acatiste la Sf. Elefterie. Rĕmăşiţe vechĭ din acéstă pădure s'a mai conservat până pe la anul 1880, când proprietari loculuĭ le-aŭ vêndut la rudarĭ ca să facă albiĭ dintr'însele. Nu trecu mult de la zidirea bisericeĭ şi Mariaĭ luĭ Gheorghe Mărgelaru din mahalaua luĭ Aga Niţă, ia pe socotéla sa biserica Sf. Elefterie, ca să aducă la indeplinire dorinţele exprimate in diata luĭ Constantin sin Marin fondatorul bisericeĭ. Nu ştim ce va fi făcut Maria Mărgelărésa căcĭ documentele nu ne spun nimic. Ştim insă că in anul 1782, Iunie 23, Nicolae Brâncoveanu ia pe socotéla sa biserica Sf. Elefterie ca s'o ingrijéscă şi să fie considerat ca un al doilea ctitor ; insă nu se ţine de cuvint, ci lasă biserica in părăginire, iar ómeniĭ cotropesc locul sfinteĭ mitropoliĭ pentru care mitropolitul Dosoteĭ in 1804, 'ĭ-o ia de sub stăpânire cu anaforaua boerilor divaniţĭ, in care spune că: «aicĭ in marginea oraşuluĭ Bucurescĭ, despre mănăstirea Cotrocenĭ, avênd sf. mitropolie moşie ce se invecinesce despre Resărit cu moşia Sf. Saveĭ, pe care este zidită biserica Sf. Elefterie şi de la leat 1782 in ḑilele răposatuluĭ mitropolit Grigore, dându-se acest schit sub ingrijirea banuluĭ Nicolae Brâncoveanu de sunt anĭ 22 trecuţĭ, ca să drégă biserica, să facă chiliĭ, şi alte nămestiĭ, să dea câte 30 talerĭ pe an la mitropolie, el, nu numaĭ că a urmat simfonieĭ nedând ceva la mitropolie, nicĭ aŭ făcut saŭ a dres ceva, ci incă a maĭ stricat ce era făcut de alţiĭ»; n'a ingrijit nicĭ de moşia eĭ aŭ lăsat'o să fie înconjurată de vecinĭ [2]).

Am spus maĭ sus că la anul 1804, Aprilie 20, Dosoteĭ mitropolitul Ungro-Vlahieĭ ia schitul Sf. Elefterie de sub stăpânirea luĭ Nicolae Brâncoveanu şi rógă pe domnitor ca să poruncéscă la 2 veliţĭ vornicĭ ḑicênd că s'aŭ impresurat decătre unĭĭ alţiĭ moşia şi intinḑêndu-se unĭĭ cu gardurile, lărgindu-şĭ curţile şi grădinile, alţi făcêndu-şĭ case şi alte nămestiĭ, şi acum pricinuesc, preteridisând locul ca al lor, «ca să ho-

1) Sulzer Revista Română — sf. Elefterie.

2) Arhivele statuluĭ, condica mitropolieĭ V fila 10—11.

www.dacoromanica.ro

tărască moşia mitropolieĭ care era acum încălcată de vecinĭ.» Tot atuncĭ mitropolitul dă şi o carte de blestem prin care ameninţa cu focul Gheeneĭ pe aceĭ vecinĭ carĭ ar şti hotarele bătrâne ale moşieĭ şi n'ar vrea să le spună [1]). Boerĭ rânduiţĭ de domn vin la faţa loculuĭ citesc vechile hrisóve ale mitropolieĭ pentru hotărnicirea moşieĭ, arată cum Nicolae Brâncoveanu a lăsat schitul in părăsire. Moşia se hotărăsce in Aprilie 20, anul 1804 [2]). Locuitoriĭ însă, remân nemulţumiţĭ cu judecata şi unul dintre dânşiĭ numit Mihail, slujitor de poliţie, dă jalbă la Constantin Al. Ipsilante Vv., contra arhimandritului Nicodem, economul sf. mitropoliĭ, arătând că el avênd o casă cu locul eĭ moştenesc *in mahalaua Sf. Elefterie* [3]) nu'l ingăduesce a stăpâni după cum a stăpânit'o din vechime cu tótă imprejmuirea eĭ şi boeriĭ maĭ sus numiţĭ cercetéză lucrul la faţa loculuĭ ascultând amândouă părţile; economul arată că acéstă moşie ar fi fost a sf. mitropolii şi ca Mihail, slujitorul poliţieĭ, cât şi ceĭ carĭ maĭ aŭ case imprejurul moşieĭ mitropolieĭ, aducênd şi carte de blestem şi cercetând prin ómenĭ bătrânĭ s'a descoperit adevĕrul găsindu-se hotarele cele vechĭ ale mitropolieĭ, un stâlp de piatră lângă o piuă de cruce de piatră, mărturisită fiind şi de vecinĭ imprejurenĭ aşa că s'a pus din noŭ hotar şi alte semne in dreptul vechiuluĭ hotar. De aci aŭ maĭ pus încă treĭ pietre hotar adică din stâlpul de piatră *de lângă piua cruceĭ de piatră.*

Sf. Elefterie ca loc de distracţie al Bucurescenilor

Localitatea de la Sf. Elefterie încă de la fiinea véculuĭ XVIII a fost pentru Bucurescenii cheflii un loc de petrecere până in ḑilele nóstre aprópe; localitate poetică prin natura şi posiţiunea eĭ, era însă singuratecă şi tăcută. Frumuseţea şi poesia constaŭ: *a)* în pădurea'ĭ seculară; *b)* că era inconjurată din tóte părţile de apa Dâmboviţeĭ. Era decĭ, o insulă [4])

1) Arhiva statuluĭ, condica mitropolieĭ V fila 10 şi 11.

2) Arhiva ibidem fila 12 v.

3) Vedem decĭ că acum să schimbase numele satuluĭ din Cărămidarĭ în cel de „Mahalaua Sf. Elefterie".

4) Veḑĭ planul oraşuluĭ Bucurescĭ de Sulzer ridicat în secol XVIII apud Ionnescu-Gion Ist. Buc. 317.

www.dacoromanica.ro

Să urmăm pentru acésta pe Sulzer in descrierea ce ne-a lăsat despre Sfintul Elefterie şi vecinătaţile sale.

«Nu pot lăsa — ḑice el — in uitare mica insulă sf. Elefterie una din cele maĭ frumóse localităţĭ printre cele din lăuntru şi cele de prin prejurul Bucurescilor, de şi n'are nicĭ o inălţime. Fără a descri cu deàmănuntul posiţiunea eĭ cea răpitóre, situată sub pólele declivite ale colinelor acoperite cu viĭ din acea parte, carĭ se pierd in grădinile cele maĭ plăcute de pometurĭ ce se intind până in malurile. Dâmboviţeĭ, Orĭ-carĭ véḑênd numaĭ, acéstă localitate în planul meŭ [1]) 'şĭ va închipui în imaginaţiunea sa, cu maĭ mare vioiciune încăntarea acesteĭ situaţiunĭ, de cât 'i-aşĭ putea-o eŭ descrie. E o localitate pentru un oraş in care domnesce luxul şi desfătarea; şi un colţ prea trist pentru acela care nu află plăcere in frumuseţea natureĭ liniştite şi nemeşteşugite... Dómna actuală (Ecaterina născută Moruzi) pentru a căreia fineţe de simţiminte — e drept să mărturisim, — nu găsesce nicăirea maĭ mare plăcere de cât în asemenea regiunĭ care, fugind de uritul Curţeĭ, le visitéză în tóte ḑilele şi obicĭnuesce adesea a rĕmânea acolo până la mieḑul nopţiĭ [2])

Tot aicĭ se aflaŭ casele mareluĭ Vornic Filipescu, care oferi Prinţuluĭ Alexandru Ipsilanti un bal cu focurĭ de artificiĭ la casa sa de plăcere situată pe un braţ al Dâmboviţeĭ în faţa insuleĭ sfintuluĭ Eleftrie [3]).

Lumea a continuat să vină aicĭ, iar maĭ tirziŭ la Fântâna Brâncovénuluĭ [4])

Cât de mult s'aŭ schimbat lucrurile in ḑilele nóstre. Aḑĭ mahalaua sfintuluĭ Elefterie, nu maĭ păstréză de cât slabe rămăşiţe din vechea'ĭ splendóre de odinióră, 1. că pădurea cea mare a fost dată în tăere, 2. că Dâmboviţa şĭ'a modificat simţitor cursul eĭ — in dauna sf. Elefterie. — luând alte posiţiunĭ indicată de firea eĭ capriciósă, iar astă-ḑĭ este stavilită pentru vecĭnicie prin canalisare. Deşi insula sf. Elefterie a fost atât de incântătóre—dupĕ cum ne spune Sulzer,—totuşĭ, ea, n'a fost populată de cât in zilele nóstre. In mijlocul pă-

1) Aicĭ Sulzer vorbesce de planul sĕŭ maĭ sus pomenit.

2) Revista Română pentru Sciinţe, litere şi arte pe luna Octomvrie 1861 pag, 619.

3) Revista Română loc. cit.

4) Veḑĭ via Brâncovénului.

www.dacoromanica.ro

dureĭ de la sf. Eleftierie, nu era de cât biserica, casele preoţilor, ale servitorilor şi casa mareluĭ Vornic Filipescu «situată — ne spune Sulzer — pe un braţ al Dâmboviţeĭ în faţa insuleĭ sf. Elefterie»; Populaţiuneă insuleĭ nu s'a mărit de cât după 1848; la 1847 nu eraŭ aci de cât 3 case şi d'abia după 1860 s'eŭ maĭ făcut încă câte-va case şi cu tóte acestea, am vĕḑut că era numită «mahala» încă la 1804 în care trebue să se fi cuprins vechiĭ Lupescĭ cum şi Cotroceniĭ din vale.

Profesor Dr. M. Minovicĭ
Directorul Institutuluĭ Medico-Legal şi al Serviciuluĭ Antropometric
(Veḑi biografia la pag. 500)

Ruinele de la Sf. Elefterie

Există şi astă ḑĭ câte-va ruine şi încă frumóse la sf. Elefterie; bătrâniĭ loculuĭ n'aŭ absolut nicĭ o cunoscinţă despre trecutul unora şi prea insuficiente despre altele; de exemplu 1. d. Moisă Anghelache, cu ocasiunea fecereĭ caselor sale din strada Mihail Kogălniceanu, a descoperit ruine de o lungime şi grosime considerabilă, sub pămînt; zidurile fiind vechĭ, n'a putut să le spargă ca să faca săpăturĭ maĭ departe, ci a fost

www.dacoromanica.ro

nevoit să'şĭ construiască casele pe acele ruine. Ce fel de case aŭ fost, a cuĭ aŭ fost, când şi cu ce ocasiuee s'aŭ construit, nu se scie nimic. Documentele de proprietate ale familieĭ Rignault, ne spune că grădina făcea parte din moşia Lupescĭ şi că Egumenul de la Radu-Vodă o dădea cu embatie; cel maĭ vechiŭ document este de la 1839 în care se spune că so dă grădina luĭ Maimar basa Costeĭ, dar acesta ne-putênd plăti embaticul i o ia înapoĭ şi o dă altuia; urméză decĭ că un om ce nu póte plăti 100 leĭ anual nu va fi în stare să facă case în condiţiunile ruinelor de care vorbim. Acele ruinĭ treb'ue să aibă o vechime maĭ mare.

In al 2-lea rând, vin frumósele zidurĭ de împrejmuire a grădineĭ de «Dare la Semn» de sub délul Opler. Singura amintire despre dênsele păstrate în bătrânĭ este, că locul se numia «grădina luĭ Ipsilanti»[1]).

In al 3-lea rând nu maĭ puţin principale ca cele-l'alte, sunt ruinele din faţa bisericeĭ sf. Elefterie[2]). In privinţa acésta suntem maĭ fericiţĭ de óre-ce Sulzer ne spune că pe acel loc eraŭ casele mareluĭ Vornic Filipescu; harta Bucurescilor lucrată în 1791 ne arată că în faţa caselor era o grădină frumos aranjată[3]) despre care bătrâniĭ spun că era făcută de călugăriĭ de la Mitropolie şi că aci venéŭ une orĭ să petrécă, făcênd libaţiunĭ pe altarul luĭ Bacus. Acestea, nu le putem crede de óre-ce scim cine administra biserica sf. Elefterie. Când casele Filipescilor aŭ trecut în stăpânirea familieĭ Grădişteanu împreună cu moşia nu scim, de óre-ce procesul moşieĭ — de unde am fi putut afla şi despre case, este încă pendinte.

Bătrâniĭ demnĭ de tótă credinţa, între care citĕm pe preotul Lazăr Nestor paroh la Biserica sf. Elefterie şi pe d. Vasile Sdrafcu, mi-aŭ spus că casele acestea au servit de cazarmă şi de deposit de muniţiunĭ pentru armatele rusescĭ din timpul resboiuluĭ ruso-turc din 1828/29. De la 1830—1835 aŭ servit ca magasiĭ pentru reservă — înfiinţate de Kiseleff — Cu ocasiunea venireĭ Turcilor in Bucurescĭ, aŭ servit ca magasiĭ. După plecarea Turcilor aŭ servit ca grajdurĭ pentru

1) Sciinţă căpătată de la d. Vasile Zdrafcu om de aprópe 70 de anĭ.
2) V. A. Urechia Ist. Românilor II 202—203.
3) Vedĭ planşa No. 1.

www.dacoromanica.ro

caiĭ de poştă, poşta pe atuncĭ fiind pe lângă Malmaison. La înfiinţarea direcţiuneĭ Poştelor actuale, casele aŭ rĕmas pustiĭ iar astă-dĭ sunt ruine şi care se dărâmă actualmente spre a se folosi de cărămidă.

Casa de sănătate de la sf. Elefterie

Este probabil, că casele in cestiune să fi servit şi ca casă de sănătate; căcĭ Ión Vodă Caragea primind insciinţare că în Bucurescĭ «s'aŭ găsit doĭ ómenĭ cu patimă de *Lof* asupra trupuluĭ lor, care osebit că nu are léc, dar este şi fórte lipiciósă; de aceia am poruncit doctoruluĭ Costandachi San de a osebi aceştĭ ómenĭ ca să n'aibă chimonie (comunicare) cu nimenea» şi rinduesce maĭ departe Domnitărul prin pitacul din 15 Maĭ 1816 «a li se face o adăpostire spre sălăşluire la sf. Elefterie din valea de lângă Cotrocenĭ. Tot în acelaşĭ timp insciinţéză pe Vornicul obstirilor ca să dea 40 talere pe fie-care lună d-ruluĭ Samurcaş spre a ingriji de acescĭ ómenĭ [1])

Cuartierul Rignault

Este situat în malaua sf. Elefterie cuprins intre vechia albie a Dâmboviţeĭ [2]) Şcóla Veterinară şi grădina Şistat. Locul pe care se află astă-dĭ cuartierul, a făcut parte din marea moşie a Lupescilor, fostă proprietate, a M-reĭ sfinteĭ Troiţeĭ «Raduluĭ Vodă» din Bucurescĭ. In timpurile din urmă şi anume la inceputul véculuĭ trecut, egumenĭĭ grecĭ ne maĭ fiind statornicie ca adinióră in egumenie, căutaŭ — imediat ce eraŭ numiţĭ egumenĭ — să stringă «banĭ albĭ pentru dile negre» să instreinese cât maĭ mult din pămînturile M-reĭ in schimbul uneĭ micĭ sume de banı, ca apoĭ să continue a plăti un mic embatec către M-re [3]). Acéstă procedare ne-a adus şi bine, dar şi multe pre„udicĭĭ; bine, pentru că părţile lăturalnice ale Cap taleĭ aŭ inceput a fi populate şi reŭ, pentru că vindéŭ de multe orĭ moşiĭ marĭ aducênd marĭ pierderĭ mănăs-

1) V. A. Urechie Ist. Rom, X 994—995.

2) Vedĭ hărţile No. 2 de Corocziu şĭ anume locul Bömfis.

3) Vedĭ locurile Mănăstirescĭ date cu embatic.

www.dacoromanica.ro

tirilor puse sub administraţiunea lor. Exista in legiurele nóstre vechĭ, că streinĭ n'aŭ voe să cumpere pămênturĭ in ţerile române; vendarea pămênturilor monastirescĭ sub forma de embatic era un subterfugiŭ de la legile în vigóre şi obiceiul pămêntuluĭ, căcĭ embaticarul era numaĭ usufructier, iar nu proprietar desăvêrşit, deşi el era liber a sădi pe acel loc viţă pomĭ roditorĭ, era liber a'şĭ clădi case şi orĭ-ce nămeştiĭ» puté însă trăi atât el cât şi urmaşiĭ luĭ ne-supéraţĭ numaĭ să plătéscă «avaetul monastireĭ» [1]) decĭ, de drept era tot M-rea stăpână. «Şi am pohtit — ne spune Grigorie Grecénul vel Ban, la 1744 Noembre 25 pe sfinţia sa egumenul de la Radu-Vodă de mi-aŭ dat un loc de grădină pe pămîntul sfinteĭ M-tirĭ *şi pentru a se sci că pămêntul este al M-reĭ şi nu al meŭ*[2])

In aceste condiţiunĭ a dat egumenul M-tireĭ de la Radul Vodă luĭ Maimar-başa Costin un loc (pe care se află aḑĭ cuartierul de care ne ocupăm). «şi care loc este in drépta spre mahalaua Isvor».

Din acest citat vedem că acéstă mahala (Isvorul) se întindea până în vechea matcă a Dâmvoviţeĭ.

Maimar-Başa Costin, ne-putênd plăti embaticul loculuĭ, egumenul Raduliat 'i l'a dat în arendă unuĭ óre-care Vasile Dimitriu până la anul 1839 Aprilie 23. «Şi fiind-că boiérul — fost oficer d l Gheorghe Bömhes, a cerut de la M-reĭ să ia în a sa posesie cu embatic din acest loc o pătrime, cea situată spre riul Dimboviţa, aprópe de podul de acolo... şi să plătéscă embatic anual pentru el· M-tirea a consimţit ca d. Gh. Bömhes să-ĭ stăpânéscă folosinţa, atât el, cât şi moscenitorii luĭ, avênd voe să clădéscă şi să reclădéscă pe acel loc fără piedicĭ în tot timpul orĭ-ce fel de clădirĭ ar voi . . . cu învoială încă de a plăti făiă impotrivire sf. M-tirĭ embatic pe an de leĭ 100 începênd de la 23 Aprilie tot-déuna [3]).

In actul amintit se vorbesce numaĭ de o pătrime din locul posedat de Maimar-Başa Costin; decĭ, maĭ rĕmăsese în livedia Lupescilor încă treĭ părţĭ libere în drept spre mahalaua Isvor. In anul 1839 Aprilie 23 Soborul saŭ maĭ propriu vorbind egumenul de la Radu-Vodă vinde cu embatic d-luĭ

1) Mĕnăstirea Cotrocenĭ, Doc. bis. Caramidariĭ de sus.

2) Colecţiunea de doc. a venerabilului domn Ştefan Grecénu.

3) Actul de proprietate No. 1 al familieĭ François Rignault.

www.dacoromanica.ro

Gheorghe Bömhes şi cele-l'alte treĭ părţĭ libere, cu 300 leĭ anual şi cu condiţiunile prevĕḑute pentru embaticarĭ, ca Bömhes, să clădéscă pe lângă altele clădirĭ, şi *basin de scaldat şi maĭ ales în special şcóla în care să înveţe a înota înca soldaţiĭ din acéstă parte, ceia ce tinde spre folosul generaŭ şi în usul sănătăţeĭ publice acelor de aicĭ;* sf. M-tire a consimţit la rugăciunea luĭ şi spre folosul embaticuluĭ anual; şi i-a dat tot o dată şi cele-l'alte treĭ părţĭ din acéstă livede

Dr. Poenariu Caplescu
Asistent la laboratorul de zoologie medicală de sub direcţiunea D-luĭ Profesor St. Sihleanu.

numită tótă «Grădina luĭ Maimar-Başa Costin» [1]) cu condiţia că dacă în 6 anĭ nu va plăti regulat embaticul să se scótă din stăpânirea loculuĭ [2])

Bömhes, construesce pe Dâmboviţa din parter Lupescilor móra cunoscută sub numele de *móra notagielor*. Acéstă con-

1) Actul în grecesce (cu traducere) din 1838 Maiŭ 19 ibid. No. 2.
2) Actul No. 3 ibidem din 1837 Iunie 2[7].

www.dacoromanica.ro

structiune consta: intr'un basin umplut cu apă din Dâmbovița și care era adusă acolo la móră cu cofe, întocmaĭ cum sunt acelea de care se servesc bulgariĭ și serbiĭ pentru udatul grădinelor de zarzavaturĭ. De la acéstă móră s'a luat numele și strada Notagielor care nume l'a păstrat până după 1881 adică după mórtea luĭ Davila. De la acéstă dată numele de strada Notagielor a fost înlocuit cu cel de «strada Carol Davila» care, nume il are și astă-dĭ. Acéstă stradă se intinde de la Opler și până în șoséua Cotrocenilor. Ea merge paralel cu vechea matcă a Dâmboviței. Tot pe acéstă cale a fost și vechiul sat Lupesciĭ, al căruĭ nume a fost înlocuit cu numele de cărămidarĭ maĭ tirdiŭ prin cel de sf. Elefterie [1]).

George Bömhes n'a avut de cât o singură fată numită Carolina, care a fost măritată cu Frederic Schmidt profesor de gimnastică in Brașov. Dupĕ mórtea luĭ Bömhes, grădina rĕmâne în părăgenire. La 1861, Aprilie 26 Carolina Schmidt vinde proprietarea sa din Bucurescĭ, cunoscută sub numele de «grădina Maimar-Basa Costin» luĭ Vasilachi G. Porumbaru din Bucurescĭ cu tóte drepturile și îndatoririle pentru suma de 400 galbenĭ K. K. în aur [2])

Vasilachi G. Porumbaru, dupĕ 17 dile de la cumpărare, a ipotecat grădina (care și acum ține tot de mahalaua Isvoruluĭ) slugeruluĭ Panaite Vutopulo pentru suma de 1,700 galbenĭ; la 15 Maĭ acelaș an, o face danie luĭ Adolf Steege spiter în Bucurescĭ, cu condițiune ca să plătéscă creanța de 1700 galbenĭ și la caz de neajunge din ipotecă tot d. Steege să fie dator a implini d. Vutopulo [3]).

Adolf Steege móre și soția luĭ neputênd plăti baniĭ, Panaite Vutopulo cere Tribunaluluĭ punerea în vêndare a susdisuluĭ imobil și la licitație ridică prețul până la suma de 701 galbenĭ austriacĭ; adjudecația fiind investita cu legiuitele forme, Panaite Vutopulo rĕmâne deplin proprietar al grădineĭ cu numele luĭ «Mai mar basar Costin», cu actul din 18 Maiŭ 1865 [4]).

Tot atuncĭ se rescumperă locul de embatic; din actul de

1) Vedĭ satul Lupesciĭ.
2) Actul de proprietate ibid. No. 4.
3) Ibidem act. 5 din 1861 Malu 15.
4) Ibidem actul No. 6.

www.dacoromanica.ro

rĕscumpărare se vede că acéstă grădină nu maĭ aparţinea de mahalaua Isvoruluĭ *ci de suburbia sf. Elefterie.*

In anul 1868, Panaite Vuţopulo vinde şi el grădina luĭ Manolachi Lahovari cu 1300 galbenĭ austriacĭ prin actul din 9 Decembre 1868, No. 536 (Secţia III, Trib. Ilfov). [1])

Manolachi Lahovari stăpinesce acéstă grădină 12 anĭ, adică până la 1880, Ianuarie 22, când o vinde d-luĭ François Reignault pe suma de 16,000 leĭ nouĭ. Acéstă grădină a fost de 20 pogóne şi un sfert şi se învecinesce la apus cu strada Notagielor (adĭ Carol Davila), la miaḑă-ḑi cu proprietaten d-neĭ Reignault, — pe care loc se află astă-ḑĭ şcóla veterinară — şi cu matca veche a Dâmboviţeĭ, astă-ḑĭ loc viran.

Proprietatea nu este pusă la nicĭ o servitute [2]).

François Reignault (decedat la 19 Aprilie 1901), a exploatat grădina sa de pomĭ fructiferĭ până la 1894/95. In acest an o parceléză pentru a fi vindută în loturĭ; conform dispoziţiunilor Primărieĭ Capitaleĭ, face şosele pavate cu piatră, o iluminéză, o canalizéză şi construesce in diferite puncte vile frumóse pentru inchiriat orĭ pentru vinḑare. Până la 1899 treĭ strade sunt complect încheiate şi anume stradele: «Mihaĭl Cogâlniceanu», «Costache Negri», iar intre acestea excelézĕ Aleea Reignault, care are de fie-care parte câte 5 vile superbe, iar în fund este vila Reignault, care este superióră tuturora. Tóte aceste vile sunt ireproşabile atât ca posiţie cât şi ca gust şi construcţiune. Locurile de pe celeĭ'alte strade Carol Davila, Sălciilor şi sf. Elefterie sunt acoperite cu clădirĭ şi tind, din causa frumóselor posiţiunĭ, a fi populate în curînd.

1) Ibidem actul No. 7.

2) Actul No. 8 cu No. 485, din 22 Ianuarie 1880, legal. de Trib. Ilfov, secţ. 3 de Notariat.

www.dacoromanica.ro

PARTEA III

Moşia şi satele Grozăvescii de sus şi de jos

CAP. I

Priviri generale

Tudosie, marele ban al Craioveĭ, între alte moşiĭ şi sate a avut şi moşiile cu satele Grozăveştiĭ de sus şi de jos.

Origina acestor sate se pierde în nóptea vremurilor, scim de prin vechile chisóve domnescĭ, că ele existaŭ între aniĭ 1571[1]) şi 1580[2]).

Tudosie banul a avut 3 copiĭ dintre carĭ 2 fete şi un băiat, şi anume: pe Caplea[3]), Neaga[4]) şi pe Vlaicu Clucerul, socrul luĭ Mihnea-Vodă Turcitul [5]); Vlaicu ajunge logofĕt şi este ucis în anul 7053 (1545) Martie în 17; Mihnea-Vodăel îşĭ inauguréză domnia prin uciderea boerilor; o bună parte dintrînşiĭ însă scap cu fuga în Ardeal; între ceĭ fugiţĭ în pribegie în ţara ungurèscă se afla şi Tudosie Banul, «şi trecênd doĭ anĭ iar aŭ venit aci boeriĭ pribegĭ, cu óste pre gura Prahoveĭ şi aŭ avut rĕsboiu mare cu Mircea Vodă Ciobanul ginerele luĭ Petru Rareş domnul Moldoveĭ la sat la Periş şi aŭ fost isbânda Mirceĭ. Atuncĭ aŭ perit şi Udrişte Vistierul şi Teodosie Banul» [7])

1) Colecţiunea de doc. a venerabilului Domn Stefan Greceanu.
2) Archivele Statuluĭ, condica Mitropolieĭ No. 1, fila 43.
3) Archivele ibidem, fila 44.
4) Vedĭ doc. din 15 Iulie 1586, colecţ. D. St. Greceanu.
5) Comunicat de d. Minarăţeanu, archivist la Archivele Statuluĭ.
6) Magasin IV, pag. 272.
7) Magasin IV, ibidem.

www.dacoromanica.ro

(1547). Noĭ scim din alte documente că satul Periș a fost proprietatea luĭ Tudosie Banul, se vede că Tudosie adunase la curtea luĭ pe toțĭ pribegiĭ cu carĭ trebuia să lovéscă pe Domn, intreprinderea insă 'la-a costat viața. Satul Periș trecut în urmă în săpânirea ficeĭ sale Caplea, ce a fost măritată după marele Spătar Stan Creţulescu[1]). Acéstă jupinésă este cunoscută în documentele timpuluĭ sub numele de «Spătărésa Caplea din Periș»[2]).

Neaga, a II-a fată a luĭ Tudosie banul a fost soția luĭ Mitrea Vornicul[3]), ea a moștenit urmetórele sate și moșiĭ: Grozăvescĭi-de-sus, Grozăvescĭi-de jos[4]) și Lungiĭ[5]). In anul 7089 (1580) Noembre 24, Mitrea Vornicul cumpără de la cumnata sa [6]) Caplea Spătărésa din Periș jumetate din moșia Drăgănescĭi de lângă Târgoviște cu 13 miĭ aspri gata de argint, iar pentru cea-l'altă se infrățesce cu Caplea[7]).

Mitrea Vornicul a fost unul dintre ceĭ maĭ influențĭ boerĭ de la Curțile Domnitorilor Mihnea Vodă, feciorul luĭ Alexandru voevod și Mihaiŭ Vitézul. El a ocupat urmetórele functțiunĭ importante în Stat: de la 1569 Octombrie 4, îl aflăm Vel Comis apoĭ ispravnic.

La 1571, comis tênăr, fu trimis de Alexandru Vodă cu óstea impreună cu alțĭ boerĭ de lovi pe Vintilă Vodă și pe *lotri* și veni iar în scaun Alexandru-Vodă și aŭ adaos birul numit «óie séca»; de la 1571 Aprilie 20 — Decembre 29 acelaș an, vel comis; 1572 Ianuarie 5 și 11 vel vistier (se vede că ținea locul), căcĭ la 8 Ianuarie și până la 9 Octombrie acelaș an, îl găsim că era tot vel comis. De la 1575 Ianuarie 12 — 1575 August 29 vel vistier [8]).

In anul 1577 Mitrea, care acum ocupa tot funcțiunea de vistier, este trimis de Mircea Vodă fiul luĭ Alexandru vv. la Constantinopole ca să-ĭ aducă stégul de domnie și i l-a adus[9]), Mihaiŭ Bravul ocupând tronul țăreĭ românescĭ (1593—

1) Veți satul Lupescii.

2) Despre acésta veți s-tul Lupescĭ în partea III-a a acesteĭ lucrăți.

3) Archivele Statuluĭ, Condica Mitropolieĭ No. 1, fila 51 și V.

4) Archivele m-reĭ Cotrocenĭ, pach. 1 și 61, doc. 1.

5) Colecț. de doc. a d-luĭ Greceanu.

6) Veți doc. din 15 Iulie 1586, colecț. D. St. Greceanu.

7) Veți satul Lupescĭ

8) Coleeția de documente a d-luĭ St. Greceanu.

9) Șincaĭ II, pag. 364.

www.dacoromanica.ro

1601), trimite în anul 1595 o deputaţiune în Ardél la Sigismund Batóri, compusă din Mitropolitul Eftimie al Ungro-Vlahiei, Luca Episcopul Buzeului, Teofil al Râmniculuĭ şi Mitrea Vornicul împreună cu alţĭ boerĭ [1])

Fiind de un temperament neastâmpărat, intră şi el în complotul ce urziră o parte din boerĭ în contra luĭ Mihaiŭ Bravul; complotul descoperit, Mitrea Vornicul este decapitat împreună cu alţĭ boerĭ; când a fost însă ucis nu putem şti ceea ce scim însă cu siguranţă este că în anul 1595 Decembre 23. Mitrea Vornicul (se vede că trebue să fi mers la resboiŭ cu Mihaiŭ Vitézul saŭ că presupunea că se putea întîmpla ca complotul sus numit să nu reuşească) vedem că merge împreună cu sotia sa Neaga Mitróia şi afierosesc Mitropolieĭ din Tîrgovişte, «satul Lungiĭ cu toţ venitul de peste tot hotarul şi cu moşiile de pretutindenea. Pentru că acést maĭ sus ţis sat a fost de baştină al jupineseĭ Neagăĭ dvorniceseĭ. Apoĭ că feciorĭ din trupul eĭ nu ĭ aŭ dat Domnul Dumneḑeŭ să facă cu boiaru D-mele, Iupân Mitrea Vornicul, *ci aŭ venit eĭ amândoĭ înaintea D-mele* şi aŭ închinat de bună voia lor şi s'aŭ scris la sf. pomelnic, însă aşa s'aŭ aşezat până când vor fi amândoĭ viĭ, s'o ţie şi s'o stăpânească, iar de se va întâmpla unuia dintr'înşiĭ maĭ înainte mórte, sf. Mitropolie să ţie jumetate din satul Lungi şi cine ar remânea dintr'înşiĭ viu să ţie iar jumetate până când va avea viaţă, iar după mórtea amindurora, să fie tot satul al sf. Mitropoliĭ [2]). Dintr'un alt chrisov tot de la Mihaiŭ Bravul cu data de 1 Iulie 1597, vedem că el era deja ucis la acéstă dată [3]). Uciderea luĭ Mitrea Vornicul trebue pusă în acest restimp Mitrea vornicul a făcut bis. sf. Gheorghe vechiŭ şi sf. Ecaterina, închinată de Radu Leon V. V. în anul 7175 (1667) 17 Iulie [4]).

Jupineasa Neaga rămâind săracă de bărbatul seŭ, a vîndut luĭ Mihaiŭ Vodă (Bravul) parte din moşia Grozăveştĭ «şi aŭ cumperat Mihaiŭ Vodă pe banĭ domnescĭ din vistierie precum şi pre alte sate. Apoĭ Mihaiŭ Vodă aŭ pierdut tóte

1) Sincaĭ ibidem, pag. 406.

2) Archiva, condica Mitropolieĭ No. 1, fila 50 şi 51.

3) Archive, ibidem, fila 51 şi verso.

4) Archive Condica Mitropolieĭ No. 5 fila 101.

www.dacoromanica.ro

satele şi moşiile cu viclenia luĭ de către cinstitul Impĕrat şi capul [1])» ne spune un chrisov din 14 Decémbre 7110 (1601).

Vedem decĭ că Mitrea Vornicul o dată cu capul işĭ pierde şi o mare parte din avere după cum era obiceiul timpuluĭ. Nu era însă de ajuns atât, ci o altă nenorocire lovesce pe jupinésa Neaga, cu ocasiunea invasiuneĭ armatelor turcescĭ în ţara românească; intre alţĭ robĭ căḑuţĭ in mâinile Turcilor este şi jupânésa Neaga, soţia nefericituluĭ Mitrea Vornicul [2]), Neaga Vornicésa, este însă scăpată din robia Turcilor şi din legăturile lor cu 200 galbenĭ de către marele postelnic Dumitraki Kiriţă şi ca despăgubire Simeon Vodă Movilă cu chrisovul din 5 Maiŭ 7109 (1601), iĭ dă jumĕtate din moşia Grozăveştiĭ [3]).

«Cu mila luĭ Dumneḑeŭ Iω Simion Voevod şi domn a tótă ţara românéscă datam domnia mea acéstă poruncă a domnieĭ mele cinstituluĭ boiar al domnieĭ mele jupânuluĭ Dumitraki Kiriţă Velikiĭ postelnic şi cu feciorĭ luĭ câţĭ dumneḑeŭ 'ĭ va dărui ca să-ĭ fie luĭ jumătate de sat din Grozăvesciĭ de sus cu tot venitul şi cu rumunĭ şi cu morile preste tot orĭ cât se va alege, pentru că acel maĭ sus ḑis sat el aŭ fost de baştină a jupâneseĭ Neagăĭ dvornicésa Mitreĭ dvornicul. Apoĭ jupânésa Néga dvórnicésa cu jumĕtate din satul Groḑăveştiĭ de jos aŭ miluit pe sf. M-re unde iaste hramul sfântuluĭ şi de minuni făcătoruluĭ Nicolae de la Miralikia [4]) iar jumĕtate din sus o aŭ fost vèndut luĭ Mihaiŭ voevod (bravul). Iar după aceia peste puţină vreme jupânésa Néga Dvornicésa aŭ ajuns róbă in mâinile turcilor şi intru legătura lor. Intru aceia domnia mea m'am milostivit şi am miluit singur domnia mea pe jupânésa Néga Dvornicésa, cu acea jnmătate de sat din Grozăveştĭ ce e aŭ fost vândut luĭ Mihaiŭ voevod, ca să se rescumpere şi să se slobézéscă din robia şi din legătura turcilor. Apoĭ jupânésa Néga dvornicésa iar aŭ vândut acea jumătate de sat din Grozăveştĭ cinstituluĭ boiaruluĭ domnieĭ mele jupân Dimitraki Kiriţă-vel postelnic drépt 25.000 aspri gata şi galbenul câte aspri 130 şi încă cinstitul boiar al domnieĭ

1) Archivele Statuluĭ. M-rea Cotrdocenĭ, pachet 1 şi 61 doc. 2.

2) Archive. M-rea Cotrocenĭ, pachet 1 şi 61, doc. 1.

3) Archivele Statuluĭ. M-rea Cotrocenĭ, pachet 1 şi 61, doc. 11.

4) Cea întâiŭ biserică a satuluĭ Grozăvescĭ reclădită astă-zĭ pentru a III óră (vedĭ pisania vecheĭ biserici clădite).

www.dacoromanica.ro

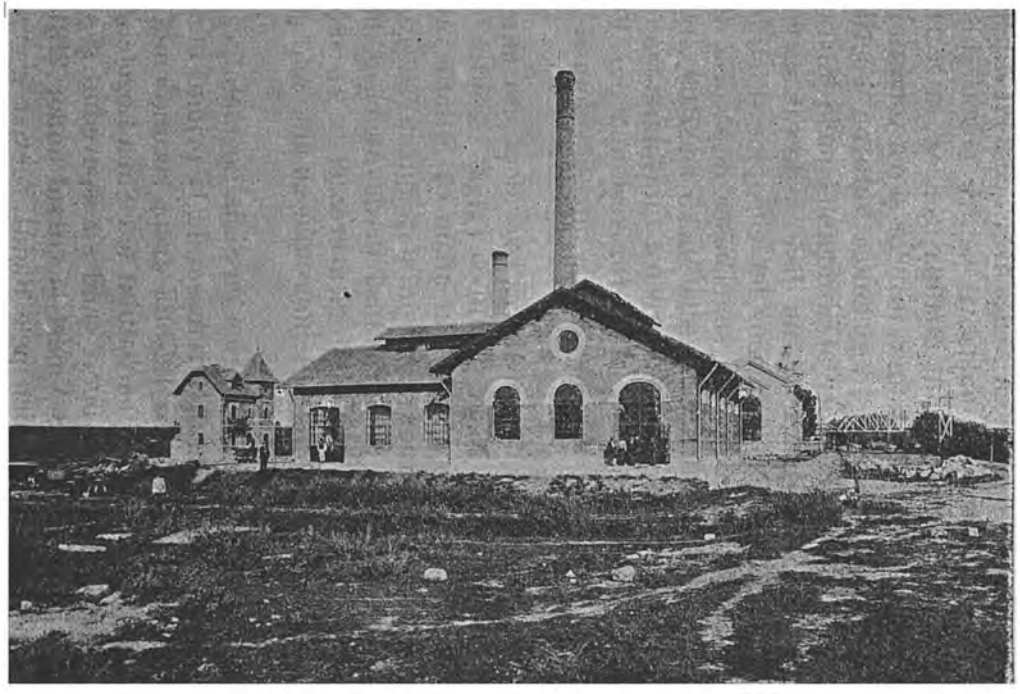

Usinele hydraulice veche şi nouĕ de la Grozăvescĭ

www.dacoromanica.ro

mele mult aŭ slujit şi s'aŭ ostenit până cân aŭ scos pe jupânésa Néga dvornicésa din robie şi din legătura turcilor Pentru aceia am dat şi domnia mea acéstă maĭ sus ḑisă jumătate de sat din Grozăveştĭ, cum să nu se amestece cu acéstă jumătate de sat ci s'aŭ ḑis maĭ şus. Pentru că aŭ fost dintêiŭ vêndute de jnpânésa Neaga dvornicésa luĭ Mihaiŭ-Voevod, iar după aceea m'am milostivit pentru nevoia şi legătura eĭ şi iar singur o am vêndut domnia mea ca să se rescumpere din legătura şi din munca turcilor şi o a vêndut de douĕ orĭ ĭnsă de a eĭ bunăvoe şi dinaintea tuturor boerilor din domnia mea, cinstituluĭ boer al al domnieĭ mele jupân Dumitraki Velikiĭ postelnic acésta sus ḑisă $^1/_2$ de sat să fie a luĭ stătătóre şi ohavnică şi feciorilor luĭ nepoţilor şi strănepoţilor luĭ şi de nimenea să nu se clătéscă după ḑisa domnieĭ mele [1]) (urméză mărturiele) Meseţa Maĭ 5 lét 7109 (1601).

Este sigur că acéstă vênḑare n'a ţinut mult timp de óre ce după 22 de anĭ aflăm că satul Grozăveştĭ aparţine Elisafteĭ pe care sat l'aŭ avut de zestre de la răposata dómna Neaga mătuşa sa (tetca).

Iar jupânésa Néga (a luĭ Mitrea Dvornicul) era (шешка) nepótă de frate dómneĭ Néga şi bunica (деда) Elisafteĭ [2]).

Tot din acest document maĭ aflăm că Elisafta intia óră a fost căsătorită cu Preda Armaşul şi că din acéstă căsătorie a avut o fiică numită Samfira. Insă Preda Armaşul, făcuse o mulţime de datoriĭ aşa in cât tótă averea eĭ ce se compunea din satul şi moşia Grozăveştiĭ împreună cu alte sate şi moşiĭ eraŭ vêndute de datóre.

Elisafta insă, se căsătoresce cu Sima Logofĕtul, care plătesce tóte datoriele Elisafteĭ rĕmase de la primul eĭ bărbat Preda Armaşul. Jupâneasa Elisafta drept recunoscinţă lăsă la mórtea eĭ tótă averea sa bărbatuluĭ sĕŭ Sima Logofĕtul dinaintea a mulţĭ arhiereĭ şi boerĭ când s'a ispoveduit şi s'a precestuit în luna Aprilie 18 Vinerĭ la cursul anilor 7131 (1623) in ḑilele părinteluĭ domnieĭ mele Radul Voevod [3]).

---

1) Archivele statuluĭ Mŏnăstirea Cotrocenĭ pachet 1 şi 61 doc. 1 (orig. slavon cu trnd. rom.) vezĭ în condicr Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ No. fila 1 şi verso.

2) Archive Mŏnăstirea sfântu Ion din Bucurescĭ pachet 2 doc. 7.

3) Arhivele statuluĭ M-reĭ Sf. Ioan din Bucurescĭ pachet 2 doe. 8 (comunicat de d. I. Băjan).

www.dacoromanica.ro

Tot în acelaş an (1623) Aprilie 30, Radu Mihnea in a II domnie (1620—1623) dă un hrisov care întăresce luĭ Sima Logofĕtul şi feciorilor câţĭ D-ḑeŭ iĭ va dărui ca să ţie satul Grozăveştilor din judeţul Ilfov după apa Dâmboviţeĭ tot satul cu tot hotarul şi cu toţĭ româniĭ şi cu morile şi cu tot venitul de pretutindenea orĭ cât s'ar afla din hotar până în hotar şi 2 sălaşe de ţiganĭ, pentru că acest sat Grozăveştiĭ şi ţiganiĭ ce sunt ḑişĭ maĭ sus aŭ fost moşie stătătóre a jupâneseĭ Elisafta de la mătnşa sa Neaga Mitroaia. Apoĭ când aŭ fost acum în ḑilele domnieĭ mele, boierul D-mele Sima Logofĕtul a fost dat pe jupânésa Elisafta, că n'a fost avut nicĭ nn ban, nicĭ de la bărbatul eĭ Preda n'aŭ fost remas, ci a fost cheltuit tot de la bărbatul eĭ Sima Logofetul şi încă a fost plătit Sima Logofĕtul şi datoria Preḑeĭ Armaşul ughi 73; iar când a ajuns pe jupânésa Elisafta vremea de mórte, ea a lăsat singură cu limba eĭ, boiaruluĭ D-mele Simeĭ Logofétul satul Grozăveştiĭ cu tot hotarul şi 2 sălaşe de ţiganĭ, ca să fie Simeĭ Logofĕtul moşie stătătóre şi am vĕḑut D-mea cartea d-eĭ jupâneseĭ Elisafteĭ făcută la mórtea eĭ, cu mare blestem dinaintea părinţilor şi a boerilor şi a altor bnnĭ ómenĭ martorĭ întăiŭ cartea păr. Lucăĭ Mitropolitul ţĕreĭ românescĭ şi a părinteluĭ Mateĭ egumenul din Deal, duhovnicul d-neĭ jupâneseĭ Elisafteĭ [1]) şi al părinteluĭ Teofil Fpiscopul ot Râmnic trimis de părintele Luca Mitropolitul in locul luĭ şi a părinteluĭ Neofit de la Stelea..... şi am vĕḑnt D mea şi cartea părinteluĭ nostru Kiril adică Luca Mitropolitul cu mare afurisenie pentru acéstă tocmélă ce scrie maĭ sus.... şi am dat boiaruluĭ D-mele Simeĭ Logofĕtul ca să 'ĭ ţie satul Grozăveştiĭ cu ţot hotarul şi cu toţĭ româniĭ şi cu morile şi cu tot venitul... ca să'ĭ fie luĭ moşie stătătóre şi ohabnică luĭ şi feciorilor luĭ.,. (lĕt 7131 (1623) Aprilie 30 [2]).

Nu trec lă mijloc de cât ḑoĭ anĭ fără 8 ḑile şi vedem că Alexandrŭ Vodă Coconul (1623—1627) prin hrisovul din 22 Aprilie 7133 (1625) întăresce luĭ Sima Logofetnl stăpânirea numaĭ peste jumĕtate din satul Grozăveştiĭ ceia ce credem

1) Acest Mateiŭ egumenul din Ḑeal, este celebrul Mateiŭ Mitropolitul Mirelor care a scris o cronică românéscă în versurĭ grecescĭ. Veḑĭ tesaurul de mon. ist I. cf. doc. din 28 Noembre 7138 arhive sf. I Brc. p, 2.

2) Arhvia M-reĭ Sf. Ion din Bucurescĭ pachect 2, doc. 3 (doc. slav. cu traducere românéscă).

www.dacoromanica.ro

că a dat nascere impărţireĭ satuluĭ în douĕ părţĭ distincte. Acéstă nouă împărţire în Grozăveştiĭ de sus şi de jos ceia ce vom vedea confirmându-se şi în hrisovul din anul 7135 (1627) Martie 3. Hrisovul e interesant nu numaĭ prin confirmarea împărţireĭ satuluĭ Grozăveştiĭ în două părţĭ distincte «de sus» şi «de jos» ci maĭ mult prin genealogia luĭ Mitrea dvornicul şi prin seria de proprietarĭ aĭ satuluĭ şi moşieĭ Grozăveştiĭ in timp de 26 anĭ adică de la 1601—1627.

Prin hrisovul din 3 Martie leat 7135 (1627) Alexandru Vodă Coconul intăresce boiarinuluĭ Domnieĭ sale «Simeĭ vtori Logofet şi Jupâneseĭ luĭ Mariĭ şi cu fecioriĭ lor câţĭ D ḑeŭ le va dărui, ca să ţie eĭ moşia din sus de Grozăveştĭ ot sud Ilfov insă partea jupâneseĭ Negăĭ sora (сесшра) luĭ Petraşcu, fata luĭ Bogdan din Săhăţenĭ nepótă de fiŭ (анеѱа за синъ) jupâneseĭ Maria sora (сесшра) jupâneseĭ Neaga Mitroia Vorniceasa, vĕr primar (вшора браш чеда) al Predeĭ şi al Safteĭ, fecioriĭ (сноби) Predeĭ Stolnicul din Râmcenĭ, nepoţiĭ (виѹцїи) jupâneseĭ Stancăĭ, sora (сесшра) jupâneseĭ Neaga Mitroe Dvornicésa, partea eĭ tótă de peste tot satul a patra parte din câmp şi din pădure şi din apă şi cu vadul de móră şi din rumânĭ (iobagĭ) câţĭ se vor afla şi din silistea satuluĭ de peste tot verĭ cât se va alege de peste tot hotarul, *pentru că acest sat Grozăveştiĭ* de sus a fost cumpĕrat de rĕposatul Mitrea Vornicul impreună cu jupânésa luĭ Neaga Vornicésa mătuşa jupâneseĭ Neagăĭ ce este maĭ sus ḑisă; acéstă jumĕtate de sat cât s'a ales parte de cumpĕrătóre al mătuşeĭ sale jupâneseĭ Neagăĭ Mitróia Vornicésa aŭ fost căḑut in partea jupâneseĭ Neagăĭ şi a fiuluĭ sĕŭ Gheorghe şi nepóta sa Safta, pentru că aŭ fost cumpĕrat acest loc amândoĭ. Iar când aŭ fost acum în ḑilele D-mele iar Jupânésa Neaga şi cu fiiu-seŭ Gheorghe ş'aŭ vindut tótă partea lor de moşie şi cu rumâniĭ din acea jumetate de sat ce a fost partea sócră-seĭ jupâneseĭ Neagăĭ Vornicésa, jumĕtate care face de peste tot satul a patra parte şi cu rumâniĭ câţĭ s'aŭ găsit, şi aŭ vîndut jupânésa Neaga şi cu fiu-sĕŭ Gheorghe acéstă moşie ce este maĭ sus ḑisă de sus de Grozăveştĭ boiarinuluĭ D-mele Simiĭ al doilea Logofet şi jupâneseĭ luĭ Maria drept banĭ gata 7000 de aspi..... cu ştirea tuturor cu mulţĭ boerĭ marĭ şi micĭ mărturie scrisă în zapis anume (urméză mărturiile) leat 7135 (1627) Martie 3[1]).

1) Arhivele statuluĭ, M-rea Sf. Ioan din Bucureştĭ pachet 2 doc. 14.

www.dacoromanica.ro

Mateĭ Basarab prin hrisovul din 25 Februarie anul 7147 (1639) întăresce maĭ departe luĭ Sima ftori vistier şi feciorilor luĭ câţĭ D-ḑeŭ ĭĭ va dărui proprietatea peste o jumetate de sat din Grozăveştĭ însă partea jupâneseĭ Safteĭ nepóta (ѧнєѣа) jupâneseĭ Neagăĭ Mitroia din câmp şi din pădure şi din apă cu vaduri de móră şi cu vaduri de dârşte şi cu rumâniĭ şi cu tot venitul eĭ din siliştea satuluĭ de pretutindeniĭ... pentru că satul Grozăveştĭ şi cu ţiganiĭ au fost stătătoriĭ aĭ jupâneseseĭ Safteĭ de la mătuşa (ѧѣѧа) sa jupânésa Neaga Mitroia.... iar când aŭ fost pe urmă s'aŭ sculat călugăriĭ de la M-rea Mihaiŭ Vodă din oraş din Bucusescĭ.... de aŭ luat jumĕtate din sat din Grozăveştĭ [1]) şi un salaş de ţiganĭ..... iar când aŭ fost maĭ pe urmă s'aŭ sculat jupânésa Neaga sora luĭ Pătraşco fata luĭ Bogdan din Săhăţenĭ cu pârâ cu Preda Postelnicul [2]) fratele Safteĭ pentru tóte moşiile Vornicesăĭ Mitroeĭ şi aŭ luat din tóte moşiile cu Divanul şi acea jumetate din sat din Grozăveştĭ, altă jumĕtate, apoĭ pre urmă aŭ făcut Sima Visteirul tocméla cu jupânésa Neaga de aŭ cumperat Sima Vistierul acéstă parte de moşie din Grozăveştĭ a patra parte cu rumâniĭ şi cu tot venitul de la jupânésa Neaga sora luĭ Patraşco din Săhăţenĭ şi de la feciorul eĭ Gheorghe drept ughi 35 banĭ gata cu zapis de cumpĕrătóre şi cu mulţĭ boerĭ mărturie....» In urma judecăţeĭ ce a avut Sima cu Samfira [3]) fata sa vitregă după ce ĭĭ iartă Sima Vistierul Samfireĭ 419 ughi adaugă hrisovul maĭ departe «şi de va avea să fie satul stătător şi de va da D-ḑeŭ Samfireĭ coconĭ iar să fie aceĭ banĭ ĭertaţĭ, iar de va trăi fără de coconĭ iar să mérgă baniĭ aceia la coconiĭ Simeĭ Vistierul, iar din ţiganĭ şi din moşiile Samfireĭ încă aŭ dăruit Sima Vistierul o mantie de Cafterie şi un contăş preţul ughi 55, pentru acésta am dat şĭ D-mea satul Grozăveştiĭ jumĕtate ca săĭ fie stătător..... [4])

Vedem decĭ că de la anul 1601 până la 1639 moşia Grozăveştiĭ cu micĭ schimbărĭ, rĕmâne în proprietatea rudelor Mitroeĭ Vorniceseĭ; de la acéstă din urmă dată, vedem că că-

1) Din aceste vremurĭ călugărĭ de la Mihaiu-Vodă aveaŭ morĭ la Grozaveştĭ. Veḑi V. A. Urechiă X p. 720.

2) Care a avea de unchiŭ (ѕнкѡм) pe Hrizea Postelnicu ot Bărbătescĭ.

3) A fost măritată cu Petraşco Postelnicul fiul luĭ Neagoe Aga (Sf. I. Bis. p. 2 din 6147 Febr. 23).

4) Arhivele statuluĭ Mănăstirea Sf. Ion din Bucurescĭ pachet 2 duc. 20.

www.dacoromanica.ro

lugării de la Mihaiŭ Vodă pun mâna pe jumĕtate din satul Grozăveştĭ. Sciaŭ fórte bine egumenii grecĭ că morile sunt un bun mijloc de câştig şi de aceia intrebuinţézĕ tóte mijlócele şi pun mâna pe jumĕtate din sat şi construesc morĭ, numite «morile Sf. Ion ot Grozĕveştĭ» carĭ odinióră eraŭ injugate cu ale Cotrocenilor. Morile Sf. Ion Grozăveştĭ aŭ fost pe vechia albie a Dâmboviţeĭ faţă in faţă cu proprietatea de aḑĭ a d luĭ Costache Popescu. Casa morilor există şi astă-ḑĭ pe proprietatea Regieĭ. [1])

In documentele pe care le vom aduce de aci inainte se vede că satul şi moşia Grozăveştiĭ şi acum partea luĭ Sima Logofĕtul, trece in stăpânirea Raduluĭ Spătarul feciorul Simeĭ Logofĕtul. Din menţiunea păstrată in hrisovul din 7154 (1645) Noembre 24 se vede că Sima vtori Logofĕt nu maĭ trăia de aceia mórtea luĭ trebue aşeḑată intre aniĭ 7147 Februarie 15—7154 Noembre 24.

Mateĭ Vodă Basarab cu Hrisovul din 8 Februarie 7161 (1653) intăresce maĭ departe proprietatea asupra intreguluĭ sat boiarinuluĭ Radul Spatar fiul Simeĭ Logofet proprietatea asupra intreguluĭ sat Grozăveştiĭ din judeţul Ilfov după apa Dâmboviţeĭ, carĭ sat aŭ fost al jupâneseĭ Elisafteĭ jupânésa Simeĭ Logofetul de la mătuşa sa; jupânésa Elisafta la mórtea eĭ aŭ lăsat satul Grozăveştĭ bărbatuluĭ eĭ Simeĭ Logofătul tatăl Raduluĭ Spătar... Apoĭ in ḑilele luĭ Alexandru Voevod feciorul Raduluĭ Voevod s'aŭ sculat cu pâră Preda Postelnicul ot Tătăranĭ fratele jupâneseĭ Elisafta şi cu Hrizan Postelnicul ot. Bărbătescĭ, carĭ aŭ ţinut pe Maria sócra jupâneseĭ Elisafteĭ, asupra Simeĭ Logofătul ḑicênd că e al lor satul Grozăveştiĭ, dar aŭ rĕmas de lege, Apoĭ acum, după mórtea Simeĭ Logofĕtul, iar Negoiţă paharnicul Tătăranul feciorul Predeĭ Postelnicu Tătăranul, nepot de frate jupâneseĭ Elisafta, el iareşĭ a ridicat pâră pentru Grozăveştĭ, dar aŭ rĕmas de lege şi judecată. [2]) Cu alte cuvinte rĕmâne bun proprietar Radu Spătaru fiul Simeĭ Logofăt.

Se intêmplă insă că Radu Spătaru să aibă nevoe de

1) Locul unde au fost morile Sf. Ion şi Cotrocenilor ot Grozăvescĭ mi-a fost arătate de d. Petre Nicolae ḑis şi Toboşaru om de peste 80 anĭ, şi care are funcţiunea de confinist al Statuluĭ acest bătrân mi-a arătat tóte vechile hotare ale moşielor Cotrocenĭ, Grozăvescĭ, Ciurel. Sf. Ion, Sf. Sava şi o parte din Lupescĭ.

2) Archivele statuluĭ M-rea Sf. Ion din Bucurescĭ pachet 2 doc. 23.

www.dacoromanica.ro

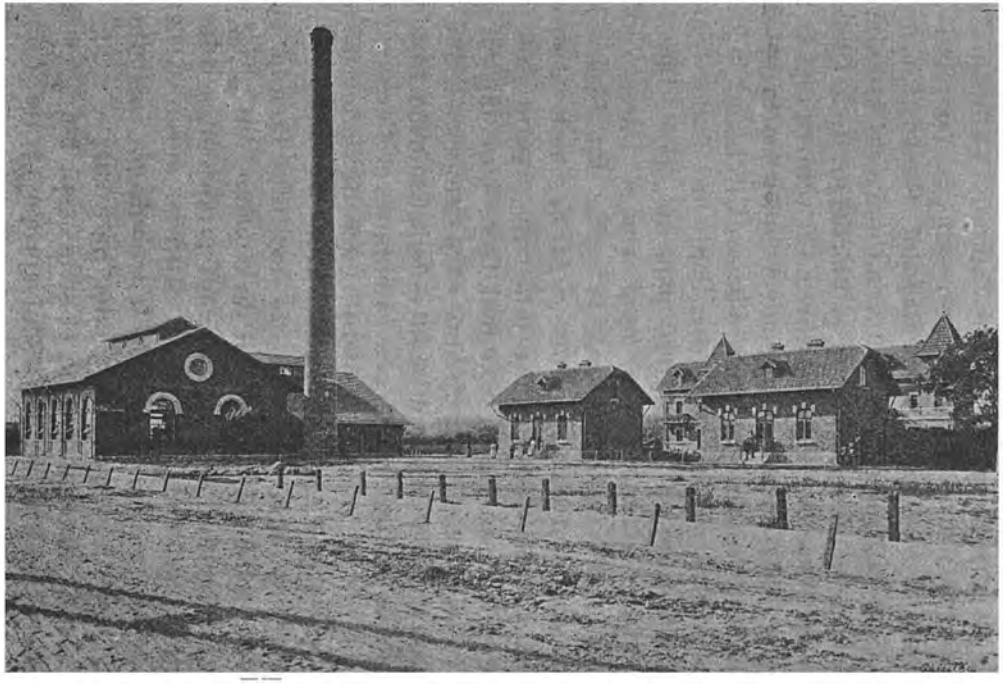

Noua usină hydraulică de la Ţrozăveşţ

www.dacoromanica.ro

banĭ şi decĭ ca să'şĭ facă nevoilor luĭ, se duce la cumnatul sĕŭ, Tódor Şetrariul din Grecĭ de la care se imprumută cu 300 talerĭ, dându'ĭ ca amanet satul şi moşia Grozăvescĭ, afară de morĭ pe un termen hotărât. Insă Tudor Şetrariul nu aştéptă să soséscă termenul ci se invoesce cu Şerban Cantacuzino pe atuncĭ vel spătar sub Antonie Vodă din Popescĭ (1669—1672) şi'ĭ vinde satul Grozăvesciĭ, cu rumânĭ şi cu mórile însă fără ştirea şi voia Radulul Clucerul. Cum însă Şerban Cantacuzino era factotum la Curtea luĭ Antonie Vodă, întêmplându-se in acelaşĭ timp şi mórtea luĭ Radu Cluceru, şi domnieĭ luĭ Antonie Vodă mazilirea. Cu venirea însă la tron a luĭ Gligorie Vodă, Tănase Păuşescu vel clucer Zaarie Snă (fiul) luĭ Radu Clucerul vnuc (nepot) Simeĭ Vistierul, îl chiamă la judecată în Divan şi l'aŭ rĕmas, ca să dea banĭ luĭ Tudor Satrariul şi să'şĭ ţină satul «şi l'am ţinut până în ḑilele Ducăĭ-Vodă. Fiind Şerban Cantacuzino *în bună voe* la Duca Vodă, *fostaŭ luat satul Grozăveştiĭ de la mâna luĭ Tănase Păuşescul în silă fără de dereptate şi făr'de nicĭ o judecată* [1]) Iar bietul Tănase Pauşescul se uită cum avutul sĕŭ rĕmas de la părintele sĕŭ Radul Spătarul, trece sub stăpânirea atot puterniculuĭ Şerban Cantacuzino, care cumpĕrase tótă moşia Cotrocenilor după cum am vĕḑut—de la Ghiorma Dumitrasco şi Mihalasco feciorĭĭ luĭ Ghioca căpitanul «ot Cotroceni» apoĭ cumperase de la Ianaki Logofĕtul, tot locul unde este astă-ḑĭ biserica şi palatul regal de la Cotrocenĭ, cu o parte din grădina palatuluĭ, tot locul ocupat de institutul Botanic până în Dâmboviţa, tot locul ocupat aḑĭ de o parte din grădina palatuluĭ regal, grădina dr. Davila, aḑĭ proprietatea d-luĭ colonel Pertĭcari şi'ĭ trebuia acum şi satul cu moşia Grozăveştiĭ şi cu mórile. Dar pentru acésta 'ĭ trebuia un instrument şi acela fu găsit în persóna luĭ Toder Şatrarul.

Şerban Cantacuzino ţine el şi urmaşiĭ luĭ în stăpânire proprietatea luĭ Tănase Păuşescul aprópe 14 anĭ. Constantin Vodă Brancoveanul repără în parte acéstă nedreptate; căcĭ prin Hrisovul din 23 Februarie anul 1690, redă vechilor proprietarĭ o mare parte din moşia Grozăveştiĭ; cea l'altă parte rĕmâne însă proprietatea M-reĭ Cotrocenĭ din Grozăveştĭ, o altă parte pe care Şerban-Vodă Cantacuzino a inchinat a-

1) Archiva M-rea Sf. Ion din Bucurescĭ pachel 2 doc. 29

www.dacoromanica.ro

céstă moşie, este cuprinsă intre proprietăţile de astă-dĭ: a luĭ Năstase Toni (reposat) situată pe marginea moşieĭ Cotrocenĭ şi a luĭ Ion Sulică pe sf. Ion cu alte cuvinte tótă partea. locuită din Cărămidariĭ de sus din Cotrocenĭĭ propriŭ dişĭ şi până în vechea albie a Dâmboviţeĭ saŭ până la proprietatea. d-luĭ Costachi Marinescu [1]).

Să vedem maĭ departe ce s'a făcut cu moşia Grozăveştĭ?

Am vĕdut că Constantin Vodă Brâncoveanu repară in parte nedreptatea făcută de Şerban Vodă Cantacuzino luĭ Tănase Păuşescul. restituindu'ĭ moşia trunchiată [2]) nu'ĭ vorbă, dar in fine i-a redat'o, însă nu fără óre-care motive saŭ maĭ proriŭ vorbind a avut un deosebit interes s'o facă şi anume:

Constantin Vodă Brâncoveanu, avea o vară primară pe care o mărită, după Tănase Clucerul fiul luĭ Radul biv vel cluceriŭ Păuşescu; Vara Brâncoveanuluĭ nu trăesce însă de cât fórte puţină vreme după măritiş; însă nu mult după mórtea soţieĭ sale, Tănase Cluceriu Păuşescu işĭ plătesce şi el obştescul tribut... «iar in urma luĭ rémâind numaĭ o cocónă micşóră anume Stanca, cere s'aŭ tras din némul nostru, fiindu-ne nepótă de vară *premare* şi avênd viaţă până la virsta căsătorieĭ, după orânduiala cea Dumneḑeiască, s'aŭ dat la casa eĭ; însă după boiarinul d-mele Gligorasco vel Logofĕt, şi după a eĭ căsătorie—după a luĭ D-ḑeĭ voe şi poruncă nicĭ până la un an viaţă ea n'a avut, ci ş'aŭ dat datoria cea de obşte» [3])

Constantin Vodă Brâncoveanul vĕḑênd că n'aŭ remas «coconiĭ aŭ cocóne ca să stăpânéscă ce ar fi remas in urma eĭ (Stancăĭ)» să hotărască a inchina moşia Grozăveşttĭ M-reĭ cu hramul Sf. Ion Botezătorul din Bucurescĭ şi către Nectarie egumenul de acolo (ca să ţie moşia Grozăveştiĭ ot sud Elhov, care moşie este din susul oraşuluĭ Bucurescĭ, care a fost de moştenire a răposatuluĭ Radul biv vel Cluceriu Păuşescul iar după mórtea luĭ aŭ stăpânit'o fiul sĕŭ Tănase Clucerul până ce ş'aŭ dat şi el datoria cea de obşte...» apoĭ fiica

1) Aceste hotare dintre moşiele Cotrocénca şi sf. Ion mi-a fost arătate de Nicolae Petre ḑis şi Toboşaru confinist al statuluĭ.

2) Motiv pentru care a şi fost trecut Brâncoveanu intre ctitoriĭ moşieĭ Cotrocenĭ.

3) Academia română 27 | XIV comunicat de d. Iuliu Tuducescu împreună cu alte 4 documente.

www.dacoromanica.ro

sa Stauca s'aŭ ingropat la acéstă sf. m-re, unde şi moşu sĕŭ şi unchiĭ seĭ şi alte rudeniĭ ale eĭ ingropaţĭ sunt... D-mea am socotit pentru sufletele lor şi pentru a lor pomenire de am dat şi am închinat la acéstă sf. m-re ce s'aŭ numit maĭ sus tóte cele ce pre anume sunt ţise maĭ sus [1]) (urméză mărturiile) 7214 (1706) Febr. 2.

M rea sf. Ion (Mare) din Bucurescĭ este zidită din temelie de Andreĭ, Vistierul luĭ Preda Buzescu şi restaurată de Constantin Vodă Brâncoveanu [2]).

Cumpĕrările de locurĭ şi moşiĭ la Grozăvescĭ de Şerban Vodă Cantacuzino

Să ne întórcem cu naraţiunea la Şerban Vodă Cantacuzino, să vedem ce a mai făcut el la Grozăvescĭ.

După ce a răpit satul şi moşia Grozăvescĭ, in împrejurările cunoscute de la Clucerul Tănase Păuşescul «snă Raduluĭ Clucer Păuşescul vnuc simei Vistierul, moşie redată în urmă de Cons. Vodă Brâncovénul — maĭ cumperă la 28 Octombre leat 7189 (1680), moşia ce se chiamă Clanţa, de 1600 stînjenĭ, de la Oncea cu fratele seŭ Pătraşcu, feciorii luĭ popa Manta din Bucurescĭ şi ale căreĭ hotare sunt: din jos, din fântâna cu stubeiul, pre calea Racilor până in calea moşieĭ Grozăveştilor de sus şi din sus merge pe calea Băiĭ până în calea Măicănescilor (adĭ Bucurescii Nouĭ) în rovină şi trece din rovină in sus până în cărările Racilor [3]).

La 7189 (1680) N-bre 20, Şerban Cantacuzino maĭ cumperă o parte din moşia Grozăvescii de jos, care moşie ajunge cu căpătâiul din sus până în matca apeĭ Colentina, dând în schimb m reĭ sf. Sf. Sava 4 prăvăliĭ in uliţa cea mare ce merge spre casa Colţeĭ Clucerul [4]).

La anul 7175 Sept. 5 (1666), Radul Leon Vodă dă un codru de loc luĭ Şerban Cantacuzino vel Postelnic (la Grozăvescĭ de unde se cotesce Dâmboviţa, carę codru de loc iaste şi se trage din livedea domnéscă [5]).

1) Academia Română, doc. cit.

2) Hrisovul luĭ Ştefan Vodă Cantacuzino din 10 Iulie 1714, colecţ. de doc. a d-luĭ Grigorie N. Mano.

3) Archivele Statuluĭ, M-rea Cotrocenĭ, condica No. 3, fila 46.

4) Archive, m-rea Cotrocenĭ, condica No. 3, fila 46 v. şi 42.

5) Archive, m-rea Cotrocenĭ, condica No. 1, fila 118.

www.dacoromanica.ro

Antonie Vodă din Popescĭ 'ĭ-a maĭ dat 30 stînjenĭ moşie tot acolo [1]).

Moşia Crăstienescĭĭ cumperată de Şerban Vodă Cantacuzino încă pe când eraŭ în boerie, la leat 7189/5509 (1680, dă m-reĭ Cotrocenĭ. Satul Crăstienescĭ de pe apa Colentineĭ ot sud Ilfov tot satul cu tot hotarul şi cu rumaniĭ pe nume... 14 familiĭ, moşia a fost a luĭ Radu din moşĭ strămoşĭ 7189, Sept. 27 [2]).

Moşia Crăştieneştiĭ s'aŭ unit cu moşia Grozăvescĭĭ de jos într'un hotar ce se ḑice acum la Herăstrăŭ.[3])

Proprietăţile diferitelor monastirĭ la Grozăvescĭ cu morile lor pe Dâmboviţa

Am veḑut până acum că moşia Grozăvescĭ avea 4 proprietarĭ: I) Monastirea Sf. Ion mare din Bucurescĭ, II) Monastirea Cotrocenĭ, III) Monastirea Mihaĭ-Vodă şi IV) Monast. Sf. Sava din Bucurescĭ—astă-ḑĭ dărimată—şi pe locul căreia s'aŭ clădit universitatea din Bucurescĭ şi redicat statuele: luĭ Mihaiŭ Viteazul, Lazăr şi Ion Heliadi-Rădulescu [4]).

Acéstă moşie a avut o sórtă tot aşa de tragică ca şi primiĭ eĭ proprietarĭ Mitrea vornicul cu soţia sa Neaga vornic.

Causele sfâşiereĭ le găsim nu numaĭ în lăcomia călugărilor grecĭ de a poseda cât se póte maĭ multe moşiĭ, ci şi în avantajele pe care le ofereaŭ locurile sale bune pentru construcţiunĭ de morĭ pe Dâmboviţa şi carĭ rentaŭ maĭ bine de cât moşiile.

Monastirea Mihaiŭ Vodă încă înainte de anul 7137 (1639) avea moşie şi morĭ la Grozăvescĭ «Iar când au fost maĭ pe urmă, *s'aŭ sculat călugăriĭ de la Monastirea Mihaiŭ Vodă din oraş din Bucurescĭ de aŭ luat jumetate de sat din Grozăvescĭ şi un salaş de ţigani* [5]).

Ceva maĭ târḑiŭ găsim şi anume un al cincilea proprietar: Monastirea Sf. Ecaterina şi în fine

Monastirea Sărindar, care ocupă moşia Giuleştiĭ de aḑĭ.

1) Archive, m-rea Cotrocenĭ, Ibidem fila 118 şi 119 v.

2) Archive, m-rea Cotrocenĭ, condica No. 3, fiila 43 şi v.

3) Archive, m-rea Cotrocenĭ, cond. No. 5, nota de sub fila 43 v.

4) Veḑĭ al meu studiŭ Influenţa culturei grecescĭ pag. 159.

5) Archivele Statuluĭ, Monăstirea Sf. Ion Bucurescĭ pachet. 2.

www.dacoromanica.ro

Tóte aceste monastirĭ își aveaŭ sforile lor de moșie cu morĭ la Grozăvescĭ.

Dintre tóte, Monastirea Cotrocenĭ avea maĭ multe și maĭ bune locurĭ după Monastirea Sf. Sava.

Morile monastireĭ Cotrocenĭ: I) carĭ pe locul unde este astădĭ usina hydro electrică de la Grozevescĭ și cunoscute in documente sub numele: «Morile Cotrocenilor *injugate* cu ale Sf. Saveĭ» adică eraŭ fața în față.

II) după dărimarea acestor morĭ, egumenĭi monastireĭ Cotrocenĭ fac o altă móră la Pălicĭ pe lângă podul de adĭ de la Cotrocenĭ. Al doilea rând de morĭ injugate ale Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ aŭ fost cu ale Sf. Ion și eraŭ pe locul unde este astă-dĭ proprietatea d-luĭ Constantinescu, iar ale Sf. Ion era pe malul drept al Dâmboviței, adĭ proprietatea Regieĭ. Casa morilor Sf. Ion se maĭ vede și astă-dĭ.

Din sus de morile Cotrocenilor și Sf. Ion eraŭ ale Mŏnăstireĭ Mihaiŭ Vodă, ale Sf. Ecaterineĭ, morile Cotrocenilor de la Ciurel și ast-fel malurile Dâmboviței eraŭ presărate cu morĭ până pe la Arcuda și Bâcu [1]).

Din causa acestor morĭ, egumenĭi eraŭ vesnic în judecată unĭi cu alțiĭ.

Fășia de moșie de la Grozăvescĭ a Monăstireĭ Sf. Ecaterina se numea *Boja*[2]).

Fășia de moșie de la Mŏnăstirea Mihaiŭ Vodă se numea Sfârșescĭ[3]).

Fășia de moșie Sf. Ion era de 503½ stânjenĭ.

» » » Mihaiŭ Vodă de 503½ stânjenĭ[4]).

Desele schimbărĭ de egumenĭ

Egumenĭi Monăstirilor citate, administraŭ aceste moșiĭ ca și alțĭ egumenĭ de pe cele-l'alte Monăstirĭ insemnate, dupe placul lor, pe unele le vindeaŭ, iar pe altele le dedeaŭ cu embatic.

Eĭ aŭ inceput să instreineze moșiile mŏnăstirescĭ, maĭ

1) Vedĭ harta morilor pe Dâmbovița de I. Gârleanu.

2) Vedĭ charta moșieĭ Sf. Ion Grozăvescĭ cap. II, biuroul doc. din Ministeru. Domeniilor.

3) Ibidem cap. II.

4) Ibidem cap. VIII.

www.dacoromanica.ro

Inginerul-inspector Ilie Radu
Şeful serviciului studielor din Ministerul Lucrărilor Publice; autorul şi executorul planului pentru alimentarea cu apă potabilă suterană a Capitalei.
(Veḑi pagina 386)

www.dacoromanica.ro

cu sémă de pe la jumĕtatea II a véculuĭ al XVIII, când demnitatea de egumen nu se maĭ încredinţa celuĭ maĭ capabil şi maĭ bun administrator, ci aceluĭ carĭ dedea maĭ mulţĭ banĭ comunităţilor unde Mŏnăstirea era închinată. Pe lângă acésta candidatul orĭ candidaţiĭ la egumenie, trebuiaŭ să maĭ îndeplinéscă încă o condiţiune tot aşa de costisitóree şi anume, să fie bine vĕḑut de guvernul ţĕriĭ, decĭ trebuia să facă multe cadourĭ în pungĭ de banĭ pe la Domnĭ şi veliţĭ boerĭ. Odată egumenia căpătată, i se lasă mâna liberă de a dispune după placul lor de veniturile mŏnăstirescĭ. Egumenul, numit în ast-fel de împrejurărĭ, nu se va maĭ ocupa să înmulţéscă—conform dispositiunilor testamentare—averea Mŏnăstireĭ încredinţată luĭ, ci se va sili întâiŭ să'şĭ plătéscă datoriile contractate iar al II, să'şĭ strângă «banĭ albĭ pentru ḑile negre».

In timpurile vechĭ egumenĭĭ se numeaŭ pe viaţă, cu condiţinnile prevĕḑute în testamentele ctitorilor şi nu puteaŭ fi înlocuiţĭ de cât atuncĭ când depăşiaŭ sfera activităţiĭ lor. Maĭ tĕrḑiŭ avtenţiĭ fanarioţĭ—ca să scótă maĭ mulţĭ banĭ—aŭ redus acest termen la 10 anĭ, pe urmă la 7 anĭ, apoĭ la 3 anĭ şi în fine în cele din urmă se reduce şi acest termen aşa, că noul egumen numaĭ avea nicĭ siguranţa de mâine. Acésta provine pe de o parte din causa prea multor competitorĭ la demnitatea de egumen; iar pe de alta că lucrul acésta convenea de minune Domnitorilor şi boerilor de a încasa cât maĭ mult.

Işĭ póte cineva lesne închipui pentru ce să introdusesa jaful, irosirea, totala părăsire şi înglobarea în datoriĭ colosale a avuturilor mŏnăstirescĭ, amenințate ḑilnic cu lichidarea orĭ falimentul.

S'aŭ luat mĕsurĭ în timpurile din urmă pentru stăvilirea acestor abusurĭ; dar ómeniĭ insărcinaţĭ cu conducerea destinelor acestor ţĕrĭ cum şi candidaţiĭ la egumenie, fiind streinĭ de neam, de limbă, de aspiraţiunile ţĕreĭ, mărăviţĭ şi învechiţĭ în ḑile rele, crescuţĭ la şcóla corupta şi coruptóre turcéscă-fanariotă, ómeniĭ cinstiţĭ—prea puţinĭ la numĕr,—n'aŭ putut lupta contra abusurilor înveterate de secolĭ. Desele schimbărĭ de egumenĭ, are ca consecinţă firéscă:

www.dacoromanica.ro

Instreinarea bunurilor mŏnăstirescĭ

1) La Mŏnăstirea Cotrocenĭ s'aŭ aretat când s'a făcut paralelismul între inventariul avereĭ Monăstireĭ de la 1716 cu cel făcut la 1862 înaintea secularisăreĭ.

2) Egumenĭĭ de la Monăstirea Sf. Ion Grăzăvescĭ a vêndut mare parte din moşia Mŏnăstireĭ familieĭ Golescilor, unde s'a înfiinţat maĭ têrdiŭ Regia Monopolurilor Statuluĭ, o parte de loc ocupată de Gara de Nord, cartierul Grant [1]) etc.

3) Cele-lalte Monastirĭ aŭ înstreinat locurĭ vânḑêndu-le orĭ dându-le cu embatic: D-luĭ Pîtar Spirachi Gazoti [2]), Paharniculuĭ (locotenent) Grigorie Caracaşĭ [3]).

Vânḑarea locurilor cu embatic, a avut de consecinţă, popularea diferitelor cuartiere. Mŏnăstirea Cotrocenĭĭ avea ca embaticarĭ pe toţĭ locuitoriĭ din Cotrocenĭ şi pe ceĭ din Cărămidarĭ până în matca vecheĭ Dâmboviţeĭ.

Monastirele Sf. Ion Grozăvescĭ, Mihaiŭ-Vodă Grozăvescĭ, Sf. Ecaterina, Sf. Sava cum şi Mŏnăstirea Sărindar, dând locurile cu embatic, populaţia acestuĭ cuartier s'a însutit.

Crescerea cuartieruluĭ Grozăvescĭ ar fi fost în rapori direct cu crescerea Bucurescilor, dacă Dâmboviţa n'ar fi inundat aprópe periodic nu numaĭ Grozăvesciĭ, ci şi Cotrocenĭĭ din Vale, Mihaiŭ-Vodă şi în genere tóte cuartierele Bucurescene din stânga eĭ. Ultima inundaţie a Dâmboviţeĭ a fost în anul 1895. Veḑĭ fotografia ultimeĭ inundărĭ a Dâmboviţeĭ la pag.... Din causa acestor innundaţiĭ, Grozăvesci, carĭ de la 1814 *s'a schimbat numele în cel de Căr ămidariĭ de sus*, a fost totd'auna un loc nesănĕtos din causa remăşiţelor miasmatice lăsate pe dânsul de Dêmboviţa în periodicile inundaţiunĭ.

După terminarea canalisăreĭ Dâmboviţeĭ dintre usina Hidro electrică şi Ciurel—la care se lucréză cu mare activitate Cărămidariĭ de sus va deveni,—în urma asanăreĭ şi plan-

1) N'am putut consulta actele de proprietate ale familieĭ Grant pentru a putea face istoricul moşieĭ şi cartieruluĭ, de óre-ce procesul este încă pendinte înaintea instanţelor înalte judecătorescĭ. De la membriĭ familieĭ Golescelor-Grant, n'am putut lua iarăşĭ absolut nicĭ cea maĭ mică deslușire.

2) Cartea de hotărnicie a Sf. Ion Grozăvescĭ Cap. X Biroul doc. din Ministerul Domeniilor.

3) Ibidem cap. XI.

www.dacoromanica.ro

tăreĭ locurile ce sunt astă-dĭ virane—un loc de petrecerĭ cum obicĭnuiaŭ odinióră vecheĭ şi veseliĭ bucurescenĭ.

Embaticariĭ Mŏnăstirilor

Toţĭ ómeniĭ carĭ se aşezaŭ pe o moşie mŏnăstiréscă, eraŭ liberĭ să'şĭ clădéscă case, şi alte «namestiĭ» să sădéscă pomĭ, să planteze viţă şi în fine, puteaŭ să facă tóte îmbunătăţirile fără să fie superaţĭ de cine va, însă cu următórele condiţiunĭ:

1) Embaticariul luând o bucată de pământ, să învoia ca să dea o sumă óre-care la facerea contractuluĭ «ca ajutor la mŏnăstire» [1]) cu menţiunea să se ştie că acest loc este al mŏnăstireĭ iar nu al embaticaruluĭ [2]) clausa acésta era pusă pentru ca embaticarul să'şĭ plătéscă regulat ratele la Mŏnăstire adică la Sf. Gheorghe şi Sf. Dumitru, plata venea după mărimea şi posiţiunea termenuluĭ [3]).

2) Embaticarul se maĭ obliga se aducă: la Paschĭ, Crăciun şi la hramul bisericeĭ câte o anumită cantitate de: lumânărĭ, unt-de-lemn, smirnă, tămâe etc. după învoială [4]).

3) Nu putea să vindă vin, rachiŭ [5]) să ţină băcănie cu micĭ excepţiunĭ) scaun de măcelărie şi cuptor (de pâine) «este oprit să facă cu totul» [6]).

Dacă unele din aceste privilegiĭ eraŭ câştigate cu multe sacrificiĭ, apoĭ dreptul de a ţine cârciumă nu se acordă nicĭ odată, de óre-ce egumeniĭ Monăstirilor fiind stăpânĭ maĭ a tuturor viilor din ţara românéscă, ţineaŭ ca vinurile şi rachiurile, ţuică etc. să fie cumpĕrată de la egumenĭ; puteaŭ ómeniĭ să aibă podgoriĭ întinse, liveḑĭ de pruni numeróse, tot produsul lor, n'aveaŭ voe să'l desfacă pe moşiile mŏnăstirescĭ ci să-l vinḑă dacă voesc tot egumeniior pe preţurĭ de nimic. In comuna Căsciórele-proprietatea Mŏnăstireĭ Căsciórele-metoc al M-reĭ Cotroceni, egumenul de la Cotrocenĭ dă strasnice ordine de a nu vinde nimenĭ vin orĭ rachiŭ; însă dacă va

1) Biblioteca parachieĭ bisericeĭ Cotrocenĭ doc. No. 6.
2) Colecţiunea de documente a venerabiluluĭ d-n St. Greceanu.
3) Academia Română condica Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ No. 9 (grecesce).
4) Veḑĭ numerósele acte de embatic la biroul doc. din Ministerul Domeniilor.
5) Biblioteca Paroh. Cotrocenĭ doc. 2.
6) Ibidem doc. 6.

www.dacoromanica.ro

Dr. Aurel Babeș
Șeful Secțiunei de Chimie de la Institutul de Bacteriologie
(Vedi biografia la pag. 492)

www.dacoromanica.ro

prinde pe un locuitor vinḍènd câte-va oca de vin; Egumenul face solidarĭ pe toţĭ locuitoriĭ din Căscióre că dacă va maĭ prinde pe cine-va contravenind ordinelor Prea cuvioşieĭ Sale la care bieţiĭ locuitorĭ se angajéză nu numaĭ a nu vinde măcar o oca pe la casele lor ci şi a denunţa pe aceĭ ce ar indrăsni să facă pagubă Monăstireĭ in acest mod [1]).

Aceste condiţiunĭ eraŭ generale şi priveaŭ pe locuitoriĭ după tóte moşiile monăstirescĭ.

In anul 1787 Februarie 2 Iókim egumenul Mŏnăstireĭ Mărginenĭ (din Prahova) să ridică cu pâră până la Domnie contra ciocănaşilor de la Ocna Telega *«că locuind pe moşia Mŏnăstireĭ nu urméză vechiul obiceiŭ al păméntuluĭ ci cu silnicie (l?) pun de vînd vinul şi rachiul lor în cârciumă din care să pricinuesce pagubă Sfinteĭ Mŏnăstirĭ». Cere a se face îndreptare atât pentru ceĭ ce aŭ vîndut până acum în silnicie (fără învoirea egumenuluĭ) şi să plătéscă fieşte-carele obicinuital havaet.... şi a nu maĭ fi volnicĭ să'şĭ vîndă vinurile şi rachiurile lor fără numaĭ al Mŏnăstireĭ.* Domnia orânduesce boerĭ să vadă cum s'a urmat obiceiul. «După cercetare, ne-am pliroforisit adaogă boeriĭ—că maĭ înainte s'aŭ fost păḍit vechiul obiceiŭ al păméntuluĭ precum se urméză la tóte moşiile până acum de se vinde numaĭ bucatelo Monăstireĭ. *Iar de la o vreme incóce cu obrăsnicie s'aŭ ţutins de aŭ vîndut de ale lor.*

Resultatul, că ciocănaşiĭ trebue să ţină vechiul obiceiŭ al păméntuluĭ, adică de a nu maĭ vinde vin şi rachiŭ cum şi alte bucate de cât de ale Monăstireĭ [2]).

4) Dacă embaticarul voia să'şĭ vîndă casa luĭ, la o altă persónă, póte s'o facă acésta insă să se facă cu scirea Monăstireĭ ca să se trécă numĕle nouluĭ cumpĕrător in condica Monăstireĭ ; iar de o va vinde pe ascuns, fără scirea Monăstireĭ, atuncĭ să se preţuiască clădirea luĭ şi cât va face să o ia Monăstirea [3]).

5) Dacă nu se plăteaŭ in mod regulat ratele, avea drept egumenul in puterea luĭ de proprietar a-ĭ lua locul şi al da altuia [4]). Afară de aceste privilegiĭ Monăstirile maĭ aveaŭ clăcaşĭ.

1) Archivele Statuluĭ Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ pachet. 2 doc. 25.
2) Academia Română M-ss. 1062 fila 8 şi V.
3) Biblioteca Paroch. bis. Cotrocenĭ Act. 2.
4) Veḍĭ Cartierul Rignault.

www.dacoromanica.ro

Clăcașiĭ Mŏnăstirilor

Aceștia dădeaŭ Monăstireĭ din tótă claca câte un taler și o găină pe tot omul, 3 ómenĭ de clacă ḑilnic, câte o para de stup și câte 4 banĭ de óe și nu eraŭ volnicĭ a vinde vin orĭ rachiŭ [1]).

Ţiganiĭ Mŏnăstirilor. Aceștia eraŭ robĭ, saŭ sclavĭ în adeveratul înțeles al cuvintuluĭ; condițiunea lor nu se deosebea de aĭ sclavilor anticităței; sórta lor era fórte grea, numaĭ pe ici-colea, maĭ mitigată de principiile salutare ale creștinismuluĭ; dar ce puteaŭ principiile creștinismuluĭ față de firea hrăpelnică ale celor maĭ multe fiare cu chip omenesc?

Atât ţiganiĭ boerescĭ cât și ceĭ monastirescĭ în vremea munceĭ, eraŭ ţinuţĭ la muncă; munciaŭ pe hrană si îmbrăcăminte și ce hrană și ce îmbrăcăminte! în timpul ierneĭ, eraŭ învoiţĭ să umble prin ţară cu exerţiciul meșteșuguluĭ lor adică în: fierărie, ciobotărie etc. iar ţigăncile, cu ghicitul, cu cu ghiocul cu buruenile de leac și în fine laie întreagă cu furtul și cu jafurile îngrozitóre. Jefuiaŭ și prădaŭ la drumuĭ mare de prăpădeaŭ lumea și la acésta'ĭ îndemnaŭ chiar unĭĭ din patronĭĭ lor «furaţĭ mă, numaĭ să nu ve prindă»! Dacă eraŭ prinșĭ, eraŭ duși la agie aci'ĭ băteaŭ până 'ĭ lăsaŭ laţĭ și apoĭ le turnaŭ spirt peste rănĭ; după 2 orĭ 3 ḑile veneaŭ egumeniĭ orĭ boeriĭ de'ĭ puneaŭ în libertate. Ţiganiĭ serveaŭ ca bucătarĭ, ciobotarĭ. lăutarĭ și maĭ cu sémă, lăutarĭ eraŭ fórte mult căutaţĭ și bufonĭ carĭ distraŭ pe boerĭ când eraŭ la petreceriĭ.

Am spus maĭ sus că eĭ eraŭ consideraţĭ ca mijloc și nu ca scop; adese-orĭ, cuconașiĭ după noptĭ de orgiĭ, le venea gust să dea la ţintă; se duceaŭ în lae și alegeaŭ pe un ţigan îl legaŭ la stâlp și trăgea în el cu arcul orĭ cu pusca [2]) nu era robul o unealtă în mâna stăpânuluĭ seŭ [3]). Adesea orĭ ţiganul uneĭ Monăstirĭ lua o ţigancă dintr'un sălaș boieresc orĭ vice-versa. Când proprietariĭ nu se înțelegeaŭ între dânșiĭ, atuncĭ ţiganiĭ eraŭ despărţiţĭ în mod bar-

1) Archivele Statuluĭ Mŏnastirea Cotrocenĭ pachetul 2 doc. 36.

2) Culese din tradițiunele ţiganilor foștĭ robĭ.

3) Archivele Statuluĭ Mŏnăstirea Cotrocenĭ condica schitului Micsani fila 15-97.

www.dacoromanica.ro

bar: soţie de bărbat, vindeaŭ pe băiat orĭ pe fată în ţipetele nenorociţilor, puţinĭ ţineaŭ socotélă de sentimentele părintescĭ şi fiescĭ, de şĭ exista în obiceiul pământuluĭ o întrégă jurisprudenţă în privinţa tranşăreĭ diferitelor cestiunĭ de natura acésta [1]) Ţiganiĭ fugiţĭ eraŭ înfieraţĭ recidiviştilor; pe lângă bătae un cerc de gât cu ramificaţiunĭ în formă de córne li se punea un cerc de fier împrejurul gâtuluĭ cu córne în dreptul urechilor.

Călugăriĭ administratorĭ aĭ moşielor monăstirescĭ bătéŭ pe clăcaşĭ şi pontaşĭ în mód deosebit de cum bătéŭ vătafiĭ boerescĭ; dăm un specimen din cele obicinuite; când un *rumân* nu făcea tóte ascultările, chema pe zapciul călugăre scşi i spunea: «aĭ să botezĭ aḑĭ pe Ion a Catrineĭ orĭ pe Vlad a Babeĭ Ióneĭ. Am înţeles sărut drépta prea sfînte! să ducea în arie orĭ la lucrul de maramet» orĭ «analog» şi striga pe cel ce urma să fie botezat, ca să vie la tactul «metoculuĭ» (casa moşieĭ). O dată venit, vătaful punea pe unul să-l ia în spate, ş'apoĭ 'l numĕra la inexprimabil 25, 30, 35, 50 de bice după gravitatea culpeĭ; apoĭ punea pe 2 ómenĭ de'l luau: unul de cap şi altui de picióre il duceaŭ la piscina călugărésca şi l afunda de 3 orĭ în apă în numele sfînteĭ Troiţe [2]).

Inchiere

Moşiele, cu sutele şi miele de pogóne, de viĭ monăstirescĭ cum eraŭ cele ale Monoăstireĭ Cotrocenĭ, liveḑile de prunĭ, privilegiele: vinărituluĭ, oerituluĭ bolovaniĭ de sare de pe la ocne, nenumeratele cârciume în care să vindéŭ numaĭ bucatele Monĕstirescĭ» embaticurile, clăcaşiĭ, robiĭ, stupiĭ, casele, prăvăliele, bălţile, morile, etc eraŭ ísvóre ne secate de venitурĭ. Numaĭ ast-fel ne putem explica asalturiţe furióse ce să dedéŭ la posturile de egumenie; cât trebuiaŭ să plătéscă, ca apoĭ să li se dea mână liberă să jefuiască avutul Monăstireĭ maĭ rèŭ de cât clienţiĭ codruluĭ vlăsieĭ.

Biserica din Cărămidarĭ de sus

In sat la Grozăvescĭ a fost o vechie biserică făcută póte de Mitrea Vornicul şi soţia sa Neaga Vornicésa prorpietariĭ

1) Culese de la bătrânĭ.

2) Sciinţe culese de la un pontaş al Monăstireĭ Răchitósa din judeţul Tecuciŭ.

www.dacoromanica.ro

G. M. Ionescu

Alcătuitorul Istoriei Cotrocenilor, Lupescilor (Sf. Elefterie) şi Grozăvescilor.

Născut la 1859 Noembrie (după acte la 1863), în comuna Movilenii plasa Nicoreşti, judeţul Tecucin; este fiul Dascălului Mihaiŭ Ion şi al Dascăliţei Soricăi. Clasele primare le-a făcut parte în comuna sa natală iar parte la Tecuciŭ. In 1879 Iunie, pierde pe tatăl sĕŭ şi în acelaşi an se înscrie în seminar la Roman, reuşind întâiŭ la concurs; în 1882 absolvesce seminariul, trece la Iaşi în seminariul superior din Mŏnăstirea Socola. După absolvire, se înscrie la Facultatea de Teologie din Bucuresci în 1885, apoi depune Bacalaureatul în 1891, obţinu licenţa în litere în 1896, iar cea în teologie în 1898. Atât Bacalaureatul cât şi ambele licenţe le-aŭ obţinut fiind funcţionar în Ministerul Cultelor, unde se află şi astă-ḑi. A mai scris şi alte lucrări: *„Influenţa culturei grecesci în Muntenia şi Moldova cu privire la biserică, şcóla şi societate 1359—1871“*, *„Istoricul închinărei Mŏnăstirilor românesci şi abusurile călugărilor streini“*, *„Originele Cotrocenilor“*, etc.

www.dacoromanica.ro

moşieĭ Grozăvescĭ Acéstă biserică a avut hramul Isvorul Tămăduireĭ, II sfântuluĭ Ierarh Nicolae, şi III Ión Botezătorul. Biserica este refăcută de protopopul Nicolae Tras şi de jupân sterie Kirovicĭ i Marcion diaconul trăĭ ajutorind şi părintele egumen al Cotrocenilor Visarion şi hărăzind [1]) 15pogóne de loc imprejurul bisericeĭ şi 'ĭ arătă şi hotarele care se intindea spre răsărit pină in apa Dâmboviţeĭ şi in vecinătate cu morile Cotrocenilor injugate cu ale Sf. Saveĭ»[2]) leat 1805. Acest loc după indicaţiunile din pisanie, ar veni cam pe locul unde se afiă astă-dĭ uzinele: tramvaiuluĭ electic şi hydroelectrică a Primărieĭ. Din causa ne îngrijire şia lăcomieĭ celor după vremurĭ epitropĭ, tot terenul a fost cotropit orĭ vândut, ceia ce-ĭ maĭ verosimil, de óre-ce, aceĭ ce aŭ făcut asemenea fapte, aŭ avut grije să distrugă şi actele. Cât privesce pentru piatra pe care stă scrisă pisania bisericeĭ aŭ socotit'o ca pe ceva vechiŭ care nu maĭ póte fi citită orĭ băgată in sémă. Totusĭ actualul preot al bisericeĭ Cărămidarĭ n'a vrut să-mĭ dea să o citesc acea pisanie de cât după ce Preotul Ilie Parohul bis. Cotrocenilor, l'a asigurat că nu urmăresc fapteln din trecut de cât pentru istorie, Părinteluĭ Stan Dobre 'ĭ scapă vorbele «chiar de ar urmărĭ şi alt ceva, nu maĭ póte face nimic căcĭ tóte s'aŭ prescris»! cu alte cuvinte tot vorbea sfinteĭ Scripturĭ: «Fuge necuratul negonindu-l niminea».

La 1825 biserica vechie era cu desăvârşire ruinată; Iosif egumenul Cotrocenilor pune să ridice din temelie. Iată cum se exprimă acel egumen «Decĭ fiind eŭ încă din leat 1827 in vremea pe când me aflam egumen la Monăstirea Cotrocenĭ, am fost pus in lucrare facerea din temelie a acesteĭ bisericĭ din mahalaua Cărămidarĭ de sus ot Cotrocenĭ, cumpĕrând încă şi 50.000 cărămidă, am adus la locul, unde era să se facă biserica fiind şi atuncĭ cu totul stricată şi dărâmată jos, dar intâmplarea vremeĭ stădu-ne impotrivă aŭ rémas face, rea bisericeĭ şi de atuncĭ şi până acum nicĭ eŭ, nicĭ altuldin pravoslavnicĭ creştinĭ, nu s'aŭ putut inlesni ca să o facă»[3]).

1) Veḑĭ Pisania vecheĭ bisericĭ Cărămidarĭ pe care o ţine prŏotul Stan Dobre de la acea biserică intr'o magasie.

2) Veḑĭ aceiaşĭ Pisanie.

3) Veḑĭ doc. No. 7 el bisericeĭ Cărămidariĭ de sus în bibliotnca Mŏnăstireĭ Cotrocenĭ.

www.dacoromanica.ro

Să vedem, care a fost «întâmplarea vremeĭ ce a stat împotriva» bunuluĭ Archimandrit ca să nu termine biserica?

Noĭ ştim, că după Revoluţiunea din 1821, sultanul dă un hatişerif în care se hotare: alungarea tuturor profesorilor grecĭ de prin Academiĭ şi a egumenilor grecĭ de prin Mănăstirile închinate, iar în locul acestor să se orânduiască egumenĭ românĭ [1]) şi între aceştta, a fost şi Iosif de care am vorbit maĭ sus. Cum călugăriĭ grecĭ nu eraŭ proştĭ ca să lasă să le scape aşa uşor «cloşca cu puiĭ de aur» din mâinĭ, stăruesce pe lângă Ţarul Rusieĭ să-ĭ readucă iarăşĭ egumenĭ, Ţarul, care avea în eĭ uneltele ce-ĭ trebuia atât din punctul de vedere al banilor cât şi din cel al propagandeĭ, după ce învinge pe Turcĭ în rĕsboiul Ruso-Turc din 1827/28—La încheierea păceĭ din Adrianopol 1829 pune un articol pe care îndatora pe Turcia să dea voe egumenilor grecĭ să se reîntórcă pe la Monăstirele lor. Turcia învinsà, volens-nolens, a consimţit şi atuncĭ egumeniĭ românĭ sunt alungaţĭ de prin Mŏnăstirĭ şi înlocuiţĭ cu ceĭ greci. In aceste condiţiunĭ este înlocuit şi Iosif şi iată pentru ce biserica Cărămidarĭ remâne ne terminatĕ. Maĭ departe iată ce ne maĭ spune Iosif.

«....Acum la leat 1847 Feuruari« 10, viind la mine ieromonahul Protasie,—fostul preot al acesteĭ bisericĭ Cărămidarĭ de sus i cu mahalagiĭ şi enoriaşĭ acesteĭ bisericĭ şi 'mĭ arătară că biserica dintr'acea mahala se află şi acum dărâmată de tot şi ómeniĭ petrec fără biserică... şi fiind ómenĭ săracĭ şi scăpătaţĭ şi nicĭ aŭ vre-o nădejde de vre un ajutor de unde-va, şi eŭ vĕdând ne apărata trebuinţă şi rugăciunea lor, m'am îndemnat şi fiind în lucrare zidirea bisericeĭ dintre temelie, o am şi sâvârşit cu tóte trebuinciósele podóbe ale eĭ, după cum se vede şi sfinţind-o eŭ însumĭ, făcând şi preot noŭ, o am şi pornit a lucra cele sfinte» [2]) Apoĭ 'ĭ dăruie un loc cu vie de 30 de pogóne «ce o am pe moşia Sf. Monăstireĭ Cotrocenĭ ce este cu apropriere de acéstă biserică, care loc se vinde cu arendă pe an leĭ una mie [3])».

Apoĭ stabileşte cum şi cât trebue să se plătéscă personalul după ce maĭ întâiŭ se va plăti avaetul pământuluĭ vieĭ la la M-rea Cotrocenĭ leĭ una suta după cuprinderea zapisului ce este de la M-rea . . . . . Anul 1848 Octombre 2.

1) Veḑi studiul meŭ Influenţa Culturei grecescĭ pag.
2) Mŏnăstirea Cotrocenĭ doc cit.
3) Doc. cit.

www.dacoromanica.ro

II

Via dspre care se vorbesce aicĭ, era pemoşia sa imprejurul M-reĭ «Lupescĭ de sus» (spre deosebire de Lupescĭ de jos despre care am vorbit. Archimandritu Iosif cumpĕră in anul 1830 sept 15 de la Hariton, egumenul M-reĭ Cotrocenĭ, cu embatic, plătind 800 leĭ odată pentru tot-d'a-una,—şi apoĭ să dea câte 100 leĭ embatic pe fie-care an la Septembrie şi pe care chirie a loculuĭ plătind'o pe fie-care an la Cuvioşia sa, va stăpâni acel loc, precum şi moşteni sĕĭ ne supĕraţĭ, având voie să facă orĭ-ce plantaţie va voi pe acel loc, afară de cârciumă spre a vinde vin, băcănie, scaun de măcelărie şi cuptor, este oprit să facă cu totul, nicĭ să pótă a se intinde maĭ mult loc de treĭ-ţecĭ pogóne» [1]). Cât de eftine eraŭ locurile pe atuncĭ şi ómeniĭ se vede că tot se maĭ intindeaŭ! Săraca lăcomie, tu eştĭ tot aşa de veche ca şi omul!

După ce bisérica a fost construită, a primit diferitele donaţiunĭ in banĭ şi in imobile.

In 1851 Septembrie 25, Ilinca văduva soţia răposatului Tudor Păsărescu din Cotrocenĭ, lasă bisericeĭ ca danie «o căscióră cu prăvălióra eĭ intr'un acoperiş ce este pe locul M-reĭ Cotrocenĭ cu embatic câte 8 leĭ pe an... ca să fiŭ pomenit tot-d'a-una eŭ şi neamul meŭ la sfântul jertfelnic....» [2]).

In anul 1854 Ottombrie 19, Rada Presvitera soţia răposatuluĭ Cost. preotu fost slujitor la aceea biserică maĭ dăruesce bisericeeĭ, o prăvălie de cârciumă «pentru sufletul luĭ şi a némuluĭ luĭ [3]).

In anul 1854 Rada Presvitera vinde epitropilor şi mahalagiilor pentru biserica cărămidariĭ de sus, douĕ odăĭ cu magaziile lor pe moşia Cotrocenĭ, chiar lângă biserică, cu preţ de 1900 leĭ din care primesce 900 leĭ in mână iar 1000 de leĭ «iĭ hărezesce ca danie sfinteĭ bisericĭ maĭ sus numită din tot sufletul, ne silită de nimenĭ.... pentru pomenirea numituluĭ meŭ bărbat reposatul preot Constantin..... şa mea precum şi a neamurilor mele de aceea am dat actul meŭ prin

1) Doc. 6 ibidem.
2) Bibliot. M-reĭ Cotrocenilor dve. No. 3 al bis. Cotrocenilor.
3) Ibidem Doc. No. 4.

www.dacoromanica.ro

punere de deget ca să stăpânéscă sf. biserică aceste două odăi... cu a lor cuprindere in bună pace [1]).

Oamenii bătrâni cum și documentele ne spun că biserica Cărămidari a avut donațiuni mult mai numeróse dar tóte ași au dispărut impreună cu actele lor.

A avut multe locuri, expropriate in diferitele timpuri cu sume destul de mari. Așa în anul 1872—73, primăria Capitalei rëscumpëra via—pe care in 1848 o afierosise archimandritul Iosif cu suma de 1000 galbeni adică lei 12,000.

Tot in acelaș an C. F. R. expropiază o parte din terenul bisericei pentru care i se oferă 18,000.

Pentru o altă bucată de teren vândută Pr. Stan Dobre . . . . . 7,000.

In anul 1875 biserica a luat foc de la scânteiele unei mașini și direcțiunea C F. R. da ca despăgubire 17,000

Total 48,700.

Cu parte din acești bani s'a reclădit pentru a III-a óră biserica in 1877 [2]) cu suma de lei 45,000.

Rest 3,700.

Astăzi biserisa se află într'o complectă ruină casele irosite, grădinile părăginite, nu produc nici atât cât ar trebui pentru întreținerea lor. Dacă averile acestei biserici ar fi fost bine administrato, s'ar fi putut crea un fond suficient pentru întâmpinarea nevoilor ilnice.

Dar se vede că un destin inexorabil planéză și asupra așezămintelor— mai cu sémă când cei însărcinați cu administrarea lor nu sunt de nimenea controlați — ca și asupra omului.

Am mai amnțit în altă parte că in cuprinsul mahalalei Cărămidarilor de sus, se află mai multe fabrici, între care menționăm stabilimentul pentru manufactura de tutun de la Belvedere saŭ «regia monopolurilor statului».

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

1) Ibiden doc. No. 5.

2) Vedi Pisania actualei biserici.

www.dacoromanica.ro

Persónele carĭ aŭ bine-voit a contribui la apariţiunea acesteĭ lucrărĭ

D-l George Gr. Cantacuzino, fost Preşedinte al Consiliuluĭ de Miniştri a contribuit cu suma de 140 leĭ.

Preotul Ilie Nicolae Parochul bisericeĭ Cotrocenĭ cu 100 leĭ.

D-l Petrachi Nicolae, comerciant în Bucurescĭ, calea Plevneĭ, cu 100 leĭ.

D-niĭ Al. G. Cantacuzino, Dumitru Lăzărescu şi Locotenentul Vasile Miron, tustreĭ m'aŭ împrumutat cu suma de 850 leĭ fără procente, şi fără care sprijin lucrarea nu ar fi vĕḑut lumina tiparuluĭ.

Pentru aceste ofrande şi sprijine le datoresc o vecĭnică recunoscinţă.

www.dacoromanica.ro

TABELA DE MATERII

www.dacoromanica.ro

TABELA DE MATERII

Pagina

Prefață V
Introducere VII

Capitolul I

§ 1. 1539—1679 1
§ 2. Ghioca Căpitanul devine proprietarul Cotrocenilor 5
§ 3. Ghioca căpitanul pierde satul și moșia Cotrocenilor 8
§ 4. Marele Spătar Șerban Cantacuzino cumpără moșia și satul Cotrocenii . 12

Capitolul II.

§ 1. Vechiul schit de la Cotrocenĭ 18
§ 2. Șerban Vodă Cantacuzino 23
Legenda Cotrocenilor 28
De unde vine numele de Cotrocenĭ ? 30

Capitolul III.

Zidirea Mănăstirei Cotrocenĭ. (Priviri generale) 32
Fuga lui Șerban Vodă Cantacuzino de la Cotrocenĭ 35

Capitolul IV.

Donațiunile lui Șerban-Vodă Cantacuzino la Monastirea Cotrocenĭ 38

Capitolul V.

Inchinarea Mănăstirei Cotrocenĭ la Muntele Atos 66
Scrisorile de mulțumire ale comunităților din Atos 72

Capilolul VI.

Daniile făcute de urmașii și rudele lui Șerban Vodă Cantacuzino la Mănăstirea Cotrocenĭ 75
Daniile făcute de strĕinĭ Monastirei Cotrocenĭ 77

www.dacoromanica.ro

Pagina

Cumpĕrărĭ făcute de egumenĭĭ Mănăstirei Cotrocenĭ 80
Moşiĭ cumpĕrate de Egumenĭĭ Mănăstirei Cotrocenĭ 82
Metôcele Mănăstirei Cotrocenĭ 86

Capitolul VII.

Cum administrau egumenĭĭ grecĭ averile Mănăstirescĭ? (Privirĭ generale) . . 94
Abuzurile egumenilor grecĭ de la Cotrocenĭ 98

Capitolul VIII.

Cotrocenĭĭ din Vale 102
Straţile Cotrocenilor 108
Calea Cotrocenĭ 109
Incheierĭ 111

Capitolul IX.

Mănăstirea Cotrocenĭ jefuită de Turcĭ şi apoĭ de Ruşi—1801 114
Cutremurul cel mare de la 1802 şi dărîmarea Mănăstirei Cotrocenĭ. (Privirĭ generale) 116

Capitolul X.

Descrierea Mănăstirei Cotrocenĭ, rezidită după cutremur de Egumenul Visarion 123
Pisaniile Mănăstirei 124

Capitolul XI.

M-rile închinate sub domnia lui Vodă Caragea şi în special M-rea Cotrocenĭ 127

Capitoltul XII.

Privirĭ generale asupra evenimentelor politice şi bisericescĭ dintre anĭĭ 1821-1823 145
Inventariul Mănăstirei Cotrocenĭ din 1716 152
Secularisarea averilor Monastirescĭ 155

Capitolul XIII.

Jalnica stare a bisericei Cotrocenĭ. (Privirĭ generale) 158
Ctitorĭĭ vechiului schit de la Cotrocenĭ 164
Ctitorĭĭ actualei bisericĭ 164
Egumenĭĭ Mănăstirei Cotrocenĭ. (Privirĭ generale) 164
Egumenĭĭ vechiului schit de la Cotrocenĭ 165
Egumenĭĭ Mănăstirei lui Şerban Vodă Cantacuzino 166
Constantin G. Cantacuzino şi Mănăstirea Cotrocenĭ 166
Personalul bisericei Cotrocenĭ 168
Oamenĭĭ iluştri, îngropaţi orĭ născuţi la Cotrocenĭ 170
Dobre Nicolau 172

www.dacoromanica.ro

Pagina

Capitolul XIV.

Palatul regal de la Cotrocenĭ 174
Nicolae Vodă Mavrocordat, trădat de boerĭ 178
Rĕsboiul Turco-Germano-Rus 179
Chioşcul luĭ Alexandru Ipsilante 180
Cismeaua Beyzadelelor 181
Căsătoria domniţeĭ Caterina sora luĭ Vodă Moruzi la Cotrocenĭ 182
Tudor Vladimirescu la Cotrocenĭ 184
Principele Carol I ia reşedinţa de vară la Cotrocenĭ 185
Dărâmarea vechiuluĭ Palat de la Cotrocenĭ 186

Capitolul XV.

Parcul Palatuluĭ regal 191
Casa ţărănĕscă din Parcul Palatuluĭ 194
Incheiere 194

Capitolul XVI.

Asilul Elena Dómna şi Ateneul Elisabeta 196
Ajutorul sĕracilor în trecut 197
Donaţiunile Mitropolituluĭ Filaret al II 198
Ce s'a făcut cu averea Orfanilor? 201
Inflinţarea actualuluĭ Asil 209
Personalul dirigiuitor al Asiluluĭ 216
Zidirea Capeleĭ 218
Epistola M. S. Dómneĭ Elisabeta adresată femeilor române 219
Progresul Asiluluĭ Dómna. Desfiinţarea şcóleĭ Centrale de fete şi înfiinţarea Ateneuluĭ Elisabeta 221
Şcóla Profesională 1878—1896 222
Şcóla Normală 1881—1896 224
Directorii de studiĭ 227
Asilul sub controlul Ministeruluĭ Cultelor 229
Scóla primară şi profesională 1896—1902 230
Ateneul Elisabeta 233
Scóla Normală 1896—1901 234
Asilul Elena Dómna, secţia de menagiu 234
Absolventele şcóleĭ 237
Personalul didactic al şcóleĭ 238
Copilele orfane după absolvirea cursurilor 238
Panteonul Asiluluĭ, donatorĭ şi donaţiunĭ 240
Via Brâncovenĕscă, donaţiune făcută de M. S. Regele Carol I 241
Dómna Elena Cuza 244
Filaret II Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ 247
Archiereul Calist 250
Sultana Marsil 253
Ion Scorţeanu şi sora sa Maria G. Schiopescu 255
Gr. Gr. Cantacuzino 261

www.dacoromanica.ro

Pagina

Constantin Xenocrat 262
Dobre Carcaleţeanu 263
Toma Dimitriu 264
Petre P. Enciulescu 265
Alexandru Andonescu 265
G. Avramidis Leatzke 266
Răducan Simonide 266
Iorgu Anghelescu 268
Sabetay Ilalfon 268
Scarlat Walter 269
Inokentie Kitzulescu Episcopul 269
Eftimie Diamandescu 270
Luca Ociu 271
Ioil Vasilescu 272
Petre Ghiorghiadis 272
Anica Musceleanu 274
Emilia Ghiriazopol 274
Fraţii Emanuel şi Isak Iliilel Manoach 275
Jaques Cohen 275
Doctor Carol Davila 276
Sava Henţia 279
Doctorul G. Kiriazi 283
Gherasie Calomfirescu Monah 283
Vasile Paapa 284

Capitolul XVII.

Platoul Cotrocenilor (1640—1848) 288
Crucea de pe platoul Corotrocenî 288
Platoul Cotrocenî (1848—1857) 296
Tabăra de la Cotrocenî 308
Situaţiunea Taberei 310
Pyrotechnia Armatei 311
Istoricul regimentului I de geniu. (Priviri generale) 323
Arma geniului la români 324
Un stat major de geniu 327
Perióda rĕsboiului pentru independenţă 330
Lucrările de la Giurgiu (1900) 347

Capitalul XVIII.

Atelierul Central de Confecţiuni 348

Capitolul XIX.

Depositul de muniţiuni 359
Ruinile de la depositul de la depositul de muniţiuni 363

www.dacoromanica.ro

Pagina

Capitolul XX.

Depositul de furaj şi lemne 364
Ictoricul casărmei călăraşilor 364
Regimentul III călăraşi 365
In timpul rĕsboiului (1877—1878) 366
Escadronul II de tren 378
Tabăra Catrocenilor 381
Câmpul de tragere 381
Bâlciul Sf. Mării de la Cotroceni 382
Depositul regional 382
Linia ferată Bucuresci-Filaret şi Halta Cotroceni 382
Grădina Preotului Ilie de la Cotroceni 383

Capitolul XXI.

Introducerea apei potalibe in Bucuresci 1814—1884 386
Introducerea apei in Bucuresci prin canalisare 1884—1888 388
Uzina Hydraulico-electrică de la Grozăvesci 390
Apa de la Bragadiru 391
Calitatea apei şi captările 391
Colectarea apelor captate 393
Conducta pentru aducerea apei in reservorii 394
La ce mai pot servi instalaţiunile vechi? 394
Incheere 396
Usina tramwaiului electric de la Cotroceni 396

Capitolul XXII.

Grădina Botanică. (Priviri generale) 398
Grădina botanică din Bucuresci 404
Descripţiunea vechei grădini botanice de la Cotroceni 409
Condiţiunile ce trebue să intrunéscă o grădină botanică 410
Actuala grădină botanică 412
Institutul botanic 414
Directorii grădinei Botanice 416

Capitolul XXIII.

Doftoricescul meşteşug in ţĕrile Române. (Priviri generale) 425
Medicina babelor 426
Medicina hieratică 427
Medicina doftoricéscă 428
Ciuma sub Caragea 434
Doctorii cei mai renumiţi la inceputul secolului XIX 436
Şcóla de mică chirurgie de la Colţea 436

www.dacoromanica.ro

Pagina

Capitolul XXIV.

Scóla de mică chirurgie de la Mihaiu-Vodă 439
Programa generală pentru şcóla de chirurgie de la Michaiu-Vodă 442
Facultatea de medicină 1869—1902 447
Localurile Facultăţeï de Medicină 452
Catedrele Facultăţeï de Medicină 452
Catedra de igienă, titular prof. dr. Iacob Felix 453
Catedra de patologie generală, titul. medic inspect.-general de brigadă I. Theodori 454
Catedra de clinică mentală, titular profesor dr. Suţu Alexandru 456
Catedra primeï clinice chirurgicale, titular doctor C. D. Severeanu 458
Catedra primeï clinicï medicale, titular profesor dr. G. I. Stoiceocu . . . 460
Catedra de zoologie medicală, profesor dr. St. Sihleanu 462
Prof. Dr. George Marinescu 464
Prof. Dr. Buicliu St. Chr. 465
Prof. Dr. Petrini (Paul) 467
Prof. Dr. Michail Georgescu 469
Prof. Dr. I. Toma Tomescu 470
Prof. Dr. Ión I. Cantacuzino 470
Prof. Dr. Toma Ionescu 471
Prof. Dr. D. Grecescu 474
Prof. Dr. Gr. Râmniceanu 374
Prof. Dr. C. Miculescu 475
Prof. Dr. Al. Obregia 475
Prof. Dr. St. Minovicï 475
Prof. agregat Dr. N. Paulescu 476
Prof. Dr. N. Mălăirescu 476
Prof. Dr. At. Demosteni 476
Agregaţi N. I. Duma, Eugeniu Felix şi Dr. Gerota 476
Prof. Dr. N. Atanasescu 476
Prof. Dr. N. Manolescu 476
Institutele şi laboratórele facultăţilor de medicină 476
Prof. Dr. D. Dragliescu 477
Prof. Dr. N. C. Tomescu 479
Institutul de anatomie patologică şi bacteriologie 481
Planul, dispositiunea şi menirea institutuluï 485
Partea sciinţifică a institutuluï 487
Prof. Dr. Victor Babeş 491
Doctor Aurel Babeş 492
Catedra de medicină legală 494
Institutul medico-legal (Morga) 495
Prof. Dr. M. Minovicï 500
Prof. Dr. N. Kalinderu 502
Prof. Dr. Al. Boicescu 502

www.dacoromanica.ro

Pagina

PARTEA II

CAPITOLUL I

Moşia şi satul Lupesciĭ (Sf. Elefterie) 505
Cine a fost spătăreasa Caplea din Periş? 506
Unde era situat satul Lupesciĭ? 507
Prof. dr. Petrini-Galaţi 509
Fasele prin care a trecut satul Lupesciĭ 511
Moşia Mitropoliei şi morile Vlădicăĭ 512
Biserica Sf. Elefterie şi diata lui Constantin sin Maxim Cupeţul 514
Prof. dr. C. I. Istrati 515
Privilegiile acordate de diferiţi Domnitorĭ bisericeĭ Sf. Elefterie 517
Sf. Elefterie ca loc de distracţie al bucurescenilor 519
Ruinele de la Sf. Elefterie 521
Casa de sănătate de la Sf. Elefterie 523
Cuartierul Rignault 523
Dr. Poenariŭ Căplescu 525

PARTEA III

CAPITOLUL I

Moşia şi satele Grozăvesciĭ de sus şi de jos (Priviri generale) 429
Cumpărările de locurĭ şi moşiĭ la Grozăvescĭ, de Serban-Vodă Cantacuzino . 542
Proprietăţile diferitelor monastirĭ la Grozăvescĭ cu morile lor pe Dâmboviţa . 543
Desele schimbărĭ de egumenĭ 544
Inginer-inspector Ilie Radu 545
Instreinarea bunurilor mănăstirescĭ 547
Embaticariĭ Mănăstirilor 548
Clăcaşiĭ Mănăstirilor 551
Incheere 552
Biserica din Cărămidariĭ de sus 552
G. M. Ionescu, alcătuitorul Istorieĭ Cotrocenilor 553

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro